

Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed

Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed 2024-2025

Addendum bijgewerkt tot en met 1
november 2024

Onder redactie van:

mr. Ben Bloemendal

Opleiders:

mr. Eelco de Jong

mr. drs. Marcel Melgers

mr. Nadeni Sant Ram

mr. Norbert Telders

Examenbureau SVMNIVO:

mr. Frits Schirmeister

Miranda van den Tempel-Bood, secretaris
examencommissie

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

Sdu Klantenservice
telefoon: 070 - 378 98 80
website: www.sdu.nl/service

Vormgeving omslag: Villa Y, Den Haag

ISBN: 978 901240 9650
NUR: 820

© Sdu B.V., Den Haag, 2024
Negentiende druk

Alle rechten voorbehouden. Behalve de door de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veeveelvoudigd (waaronder begrepen het opslaan in een geautomatiseerd gegevensbestand) en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De bij toepassing van art. 16h tot en met 16m Auteurswet wettelijk verschuldigde vergoedingen wegens kopiëren dienen te worden voldaan aan de Stichting Reprerecht (<https://www.reprerecht.nl/>). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken op grond van art. 16 Auteurswet dient men zich te wenden tot de Stichting UvO (<https://www.stichting-uvo.nl/>). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Vanwege de aard van de uitgave gaat Sdu uit van een zakelijke overeenkomst; deze overeenkomst valt onder het algemene verbintenissenrecht. Uw persoonlijke gegevens worden door ons zorgvuldig behandeld en beveiligd. Wij verwerken uw gegevens voor de uitvoering van de (abonnements)overeenkomst en om u op uw vakgebied van informatie te voorzien over gelijksoortige producten en diensten van Sdu. Voor het toesturen van informatie over (nieuwe) producten en diensten gebruiken wij uw e-mailadres alleen als u daarvoor toestemming heeft gegeven. Uw toestemming kunt u altijd intrekken door gebruik te maken van de afmeldlink in het toegezonden e-mailbericht. Als u in het geheel geen informatie wenst te ontvangen over producten en/of diensten, dan kunt u dit laten weten aan Sdu Klantenservice door het contactformulier in te vullen op <https://www.sdu.nl/service>. Abonnementen gelden voor minimaal één jaar en hebben een opzegtermijn van twee maanden. Onze uitgaven zijn ook verkrijgbaar via de boekhandel. Voor informatie over onze leveringsvoorwaarden kunt u terecht op <https://www.sdu.nl/service>.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system of any nature, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior written permission of the publisher.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, Sdu neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

Voorwoord

Voor u ligt de vernieuwde wettenbundel *Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed* editie 2024-2025.

Deze wettenbundel is speciaal afgestemd op de leerresultaten en toetstermen voor de kwalificaties makelaar (VastgoedCert) en taxateur (NRVT). Doordat ook de opleiders en het examenbureau betrokken zijn, is er een goede afstemming.

Ook voor de ingeschrevenen van het Nederlands Register Vastgoed Taxateurs (NRVT) en bij de Stichting VastgoedCert is deze bundel waardevol. De meest actuele regelgeving op vastgoedgebied is voor makelaars en taxateurs van onschatbare waarde. Het examenreglement van VastgoedCert bepaalt in artikel 5.15a dat als hoofdregel per 15 oktober van elk jaar de Flextoetsen worden aangepast als gevolg van nieuwe of gewijzigde wetgeving, indien:

- de inwerkingtreding of de intrekking van een wet is bepaald op 1 april van dat jaar of eerder;
- de eind- en toetstermen van VastgoedCert zijn bijgewerkt;
- de gebruikte wettenbundels zijn aangepast.

Voor het criterium of de gebruikte wettenbundel is aangepast, is deze wettenbundel, waaraan door SVMNIVO is meegewerkt en die met onze instemming verschijnt, bepalend.

Namens NRVT en VastgoedCert spreken wij onze waardering uit voor de redactieleden van deze wettenbundel die het examenbureau SVMNIVO en de opleidingsinstituten Academie voor Vastgoed en IPD vertegenwoordigen.

dr. L.D. Meijers,
directeur Stichting VastgoedCert

mr. B.M. de Vries,
directeur NRVT

Handleiding voor het gebruik

Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed is speciaal bedoeld voor de opleiding en praktijk van makelaars en taxateurs. Deze bundel is ook toegespitst op de praktijk van vastgoed, vastgoedontwikkeling en gebiedsontwikkeling. De inhoud van de bundel is nauwkeurig afgestemd op de leerresultaten en toetstermen voor de kwalificaties makelaar (VastgoedCert) en taxateur (NRVT).

De redactie bestaat uit vertegenwoordigers van SVMNIVO met speciale deskundigheid op het gebied van examenzaken en redactieleden met ruime ervaring als opleider van makelaars en taxateurs bij IPD en Academie voor Vastgoed.

Leerresultaten en toetstermen

Bij het samenstellen van de bundel is rekening gehouden met de wijziging van de exameneisen met ingang van 15 oktober 2024 als gevolg van wetwijzigingen.

Wijzing van wetgeving

Het examenreglement van VastgoedCert bepaalt dat de exameneisen ieder jaar in oktober worden aangepast aan de gewijzigde wetgeving die op 1 april van dat jaar of eerder in werking is getreden. Voor alle wet- en regelgeving in deze bundel is daarom als consolidatiedatum gekozen voor 1 april 2024.

Zoals bekend wordt al enige jaren gewerkt aan een bundeling en modernisering van de wet- en regelgeving voor de leefomgeving. Hierbij gaat het onder meer om wet- en regelgeving over bouwen, milieu, water, ruimtelijke ordening en milieu. In de Omgevingswet zijn 26 wetten uit het omgevingsrecht samengevoegd en meer dan 100 algemene maatregelen van bestuur (besluiten) en ministeriële regelingen uit het omgevingsrecht samengebracht tot vier Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB's) en één omgevingsregeling.

Opbouw van de wettenbundel

Om de bundel optimaal toegankelijk en overzichtelijk te maken bij de opleiding, is gekozen voor een opbouw die precies aansluit bij de leerresultaten en toetstermen voor de kwalificaties makelaar (VastgoedCert) en taxateur (NRVT).

Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed bestaat uit de volgende rubrieken:

- Privaatrecht
  - *Personen- en familierecht*
  - *Erfrecht*
  - *Vermogensrecht*
  - *Goederenrecht*
  - *Verbintenissenrecht*
  - *Ondernemingsrecht*
  - *Faillissementsrecht*
  - *Procesrecht*
  - *Openbare registers*
  - *Notariaat*
- Publiekrecht
  - *Staats- en bestuursrecht*
  - *Woonruimte en volkshuisvesting*
  - *Ruimtelijke ordening*
  - *Diverse wetten*
  - *Milieuwetgeving*
- Fiscaliteiten
- Specialisatie
  - *Wonen en Bedrijfsmatig Vastgoed*
  - *Landelijk Vastgoed*
  - *WOZ*

Hercertificering

De verschillende kamers hebben ook dit jaar allemaal hun eigen schema met onderwerpen. Er is daarbij veelal sprake van keuzemogelijkheden volgens het zogenaamde 'cafetariamodel'. Met betrekking tot de cursusdagen geldt over het algemeen dat de voor de onderwerpen relevante wetgeving af te leiden is uit de titels daarvan. In sommige gevallen verzorgt SVMNIVO een toetsing of meting in het kader van de hercertificering:

- Met betrekking tot de door VastgoedCert (binnen de 'oude stijl') vastgestelde verplichte hercertificeringsonderwerpen kan individueel gekozen worden tussen het afleggen van een examen bij SVMNIVO, in plaats van het volgen van een of meerdere cursusdagen.
- Met betrekking tot de door VastgoedCert vastgestelde hercertificering 'nieuwe stijl' dienen gecertificeerden de Niveaumeting bij SVMNIVO af te leggen. Op basis daarvan wordt bepaald in hoeverre een gecertificeerde aanvullende cursusdagen moet volgen.

Op de website van VastgoedCert en NRVt zijn heel gedetailleerd de onderwerpen en leerdoelen per kamer te vinden. Op de website van SVMNIVO staat de informatie over de examenregelingen.

Wetgeving steeds opgenomen bij de eerste rubriek

Wetgeving wordt om voor de hand liggende redenen slechts eenmaal in deze wettenbundel opgenomen. Dat gebeurt steeds bij de eerste rubriek waarvoor deze noodzakelijk is.

Daarom zal bijvoorbeeld een groot deel van de wetgeving die voor *Specialisatie Wonen* nodig is al eerder in de bundel onder de rubrieken *Privaatrecht*, *Publiekrecht* en *Fiscaliteiten* zijn opgenomen. Voor de *Specialisatie Wonen* verwijzen de leerresultaten en toetstermen immers voor een groot deel van de stof naar wetgeving die ook voor *Privaatrecht* geldt. Een deel van de wetgeving onder *Publiekrecht* is hier ook nodig. Wat al onder de rubriek *Fiscaliteiten* staat voor F&F is eveneens noodzakelijk voor de *Specialisatie Wonen*. Bij *Landelijk Vastgoed* komt er dan bijvoorbeeld veel milieuwetgeving bij. Bij de rubriek *Specialisatie / Wonen* en *Bedrijfsmatig Vastgoed* staat dan alleen nog specifieke wetgeving die niet al eerder in de bundel te vinden is. Dat systeem geldt voor de hele bundel. Dus ook voor de andere varianten van de *Specialisaties*. De *Wet waardering onroerende zaken* is bijvoorbeeld al opgenomen bij de rubriek *Fiscaliteiten* en staat daarom niet nog een keer onder de rubriek *WOZ*. Voor de modules van de *Basistheorie* staat de wetgeving steeds overzichtelijk bij elkaar.

Bij de rubriek *Specialisatie* staat steeds de specifieke wetgeving die daarvoor geldt. Via de alfabetische inhoudsopgave voor in de bundel is de wetgeving die voor de *Specialisatie* nodig is, maar die onder *Privaatrecht*, *Publiekrecht* of *Fiscaliteiten* staat, eenvoudig op te zoeken. Via de alfabetische inhoudsopgave is snel te vinden waar een bepaald onderdeel van een wet staat.

Samenstelling van deze wettenbundel

Bij het opnemen van wet- en regelgeving zijn de leerresultaten en toetstermen het uitgangspunt, maar wordt ook rekening gehouden met mogelijke examenvragen.

Als het voor het beantwoorden van examenvragen noodzakelijk is om een wettelijke regeling te kunnen raadplegen, dan wordt deze in de bundel opgenomen. Als dat niet noodzakelijk is, dan hoeft de betreffende regeling ook niet in de bundel te staan.

Bij sommige regelingen kan het ook voldoende zijn om er maar een deel van op te nemen; dus een selectie er uit te maken voor de wettenbundel.

Toelichting met voorbeelden voor het opzoeken in deze wettenbundel

Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed heeft twee inhoudsopgaven en een register.

Algemene inhoudsopgave

Deze begint voorin op pagina XI. De bundel is opgebouwd volgens de indeling van de modules. Het boek start dus met *Privaatrecht*.

Alfabetische inhoudsopgave

Daarna volgt een alfabetische inhoudsopgave met de lijst van de wetten en besluiten die in de wettenbundel opgenomen zijn. U vindt daarachter een gewoon nummer. Dat verwijst eenvoudig naar de volgorde van de wetten in de bundel. Dat nummer staat steeds helemaal linksboven en rechtsboven als u de bundel openlegt.

Alfabetisch register op trefwoorden

Dit register staat achter in de wettenbundel. De wettenbundel mag mee worden genomen naar het examen en de praktijk. Daarom is gekozen voor een zeer uitvoerig register en zijn speciale trefwoorden toegevoegd met het oog op de examens. Het systeem is simpel.

Voorbeeld

U zoekt het begrip 'optie'. Dan vindt u achteraan in het alfabetisch register meerdere termen waar het woord 'optie' in voorkomt. U bent op zoek naar het algemene begrip; dat is dus het woord 'optie bij totstandkoming overeenkomst'. Daarachter staat [6 art. 219 BW Boek 6].

Het eerste cijfer verwijst naar het nummer van de wet in de wettenbundel. Dat is dus de zesde wet in de wettenbundel: het Burgerlijk Wetboek Boek 6.

Achter dit cijfer staat het wetsartikel, gevolgd door de afgekorte naam van de naam van de wet. En dan ook nog Boek 6. We weten, dat het BW in boeken is ingedeeld. Conclusie: 'optie' = BW 6:219. En als we dan in de wettenbundel kijken bij dat artikel staat in de kantlijn dikgedrukt bij lid 3 *Optie bij totstandkoming overeenkomst*. En zo hebben we dus dit begrip en het juiste wetsartikel gevonden.

Inhoud bundel en tabstickers

In de bundel zit vóór iedere wet van meer dan 50 wetsartikelen een uitvoerige inhoudsopgave daarvan.

Bij deze bundel ontvangt u ook stickervellen met tabstickers. Indien u de tabstickers van het meegeleverde stickervel heeft geplaatst bij het begin van de verschillende onderdelen en de wet- en regelgeving van deze bundel, bladert u er gemakkelijk en snel doorheen.

De redactie

Ten geleide

Kopijsluitingsdatum

In *Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed 2024/2025* treft u een op het onderwijs en de praktijk afgestemde selectie aan van in Nederland geldende wet- en regelgeving en andere relevante documenten. Alle opgenomen teksten zijn bijgewerkt tot en met 1 april 2024.

Bron

In de voetnoot bij de titel van elk onderdeel kunt u broninformatie aantreffen voorafgegaan door de zinsnede ‘zoals laatstelijk gewijzigd bij’. Hier vindt u de bron die heeft geleid tot de meest recent in werking getreden wijziging van de tekst. Dit hoeft niet per se de laatste bron uit de wijzigingshistorie van de tekst te zijn. Het gaat immers om de bron van de wijziging die laatstelijk in werking is getreden.

Toekomstige wet- en regelgeving

De kern van de uitgave van *Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed 2024/2025* betreft het in Nederland geldend recht.

Om productietechnische redenen kan het voorkomen dat, hoewel de redactie een wetsvoorstel wil opnemen, dit niet meer mogelijk is vanwege het feit dat het betreffende wetsvoorstel te kort voor de sluitingsdatum van de kopij is ingediend bij de Tweede Kamer.

Bij wetsvoorstellen zijn de geconsolideerde versies opgenomen waarbij, met uitzondering van de amendementen, de relevante parlementaire stukken zijn verwerkt in het oorspronkelijke dan wel gewijzigde voorstel van wet. Wanneer de toekomstige wetgeving reeds in het Staatsblad is geplaatst, wordt uiteraard de betreffende tekst gepubliceerd.

Wanneer een regeling op 1 april 2024 gedeeltelijk in werking is getreden, wordt de betreffende regeling als geldend recht opgenomen. Uitzonderingen hierop vormen bepalingen waarvan de inwerkingtreding op een latere datum is voorzien. Deze zijn voorzien van de opmerking ‘Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip’ in een voetnoot bij de titel.

Voor het raadplegen van de meest recente versies van de geselecteerde regelingen verwijzen wij u graag naar www.wetten.nl. Houdt u er hierbij rekening mee dat een klein deel van de opgenomen regelingen nog niet via www.wetten.nl geraadpleegd kan worden.

Vervallen wet- en regelgeving

In *Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed 2024/2025* komt het incidenteel voor dat vervallen wet- en regelgeving is opgenomen omdat deze nog relevantie heeft in verband met overgangsbepalingen. Deze onderdelen zijn herkenbaar aan de toevoeging ‘(vervallen)’ in de kopregel en de inhoudsopgaven.

Selecties

In beginsel zijn de wet- en regelgeving en overige documenten integraal opgenomen, tenzij anders aangegeven. Selecties zijn herkenbaar door de toevoeging '(uittreksel)' in de kopregel en de inhoudsopgaven. Indien bijlagen niet zijn opgenomen, wordt dit in het betreffende document expliciet vermeld ('Niet opgenomen').

Redactionele toevoegingen

Daar waar de wetgever zelf bepaalde informatie niet heeft gegeven die voor de interpretatie wel noodzakelijk is, is deze tekst tussen vierkante haken toegevoegd. Bijvoorbeeld '[vervallen]' bij vervallen artikelen, of '[1]' wanneer het lidnummer oorspronkelijk niet wordt genoemd.

Gebruiksgemak

Aan alle wetten en regelingen in *Wetgeving Makelaardij, Taxatie en Vastgoed 2024/2025* is een onderdeelnummer toegekend. Dit nummer vindt u terug in de kopregel op elke pagina. In de inhoudsopgaven en het alfabetisch trefwoordenregister wordt naar deze hoofdstuknummers verwezen.

Deze uitgave bevat een uitgebreid trefwoordenregister. Met behulp hiervan kunt u eenvoudig en doeltreffend de door u gewenste wetgeving opzoeken. Om het artikel waarnaar verwezen wordt snel te vinden op de betreffende pagina, kijkt u naar de artikelnummers in de kopregels. Op een linkerpagina wordt het eerstgenoemde artikel van de betreffende pagina in de kopregel vermeld, op een rechterpagina het laatstgenoemde artikel van die pagina.

Daarnaast zijn veel artikelen voorzien van margewoorden: aantekeningen in de marge met een kernachtige aanduiding, die u snel naar het juiste artikel leiden.

Uw reacties

Redactie en uitgever streven ernaar om de inhoud zo goed mogelijk aan te passen aan de wensen van de gebruiker en zo adequaat mogelijk in te spelen op de voor het onderwijs en praktijk gewenste actualiteit. Ondanks de zorg die de redactie en de uitgever aan deze uitgave hebben besteed, is het mogelijk dat relevante regelgeving niet is opgenomen of dat er fouten zijn geslopen in de samenstelling. Wij stellen het dan ook zeer op prijs als u eventuele op- of aanmerkingen met betrekking tot de inhoud en de uitvoering aan ons doorgeeft. Dat kunt u doen door het contactformulier in te vullen op <https://www.sdu.nl/service>.

De uitgever

Afkortingenlijst

BW Boek 1
Iwo
Ob

Burgerlijk Wetboek Boek 1
Invoeringswet Omgevingswet
Omgevingsbesluit

Inhoudsopgave

Boek 1	Personen- en familierecht	Art. 1
Titel 1	Algemene bepalingen	Art. 1
Titel 2	Het recht op de naam	Art. 4
Titel 3	Woonplaats	Art. 10
Titel 4	Burgerlijke stand	Art. 16
Afdeling 1	De ambtenaar van de burgerlijke stand	Art. 16
Afdeling 2	De registers van de burgerlijke stand en de bewaring daarvan	Art. 17
Afdeling 3	Akten van de burgerlijke stand en partijen bij deze akten	Art. 18
Afdeling 4	De akten van geboorte, van overlijden en de akten houdende attestaties de vita	Art. 19
Afdeling 5	Latere vermeldingen	Art. 20
Afdeling 6	Akten van inschrijving van bepaalde rechterlijke uitspraken	Art. 21
Afdeling 7	De bewijskracht van akten van de burgerlijke stand alsmede van afschriften en uittreksels	Art. 22
Afdeling 8	De openbaarheid van de akten van de burgerlijke stand	Art. 23
Afdeling 9	De aanvulling van de registers van de burgerlijke stand en de verbetering van de daarin voorkomende akten en latere vermeldingen	Art. 24
Afdeling 10	Inschrijving van buitenlandse akten en de rechterlijke last tot het opmaken van een vervangende akte van geboorte	Art. 25
Afdeling 11	De verklaring voor recht omtrent de rechtsgeldigheid in Nederland van een buitenlandse akte of uitspraak	Art. 26
Afdeling 12	Voorziening tegen de weigering tot het opmaken van een akte van de burgerlijke stand of tot een andere verrichting	Art. 27
Afdeling 13	Wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte	Art. 28
Afdeling 14	De Commissie van advies voor de zaken betreffende de burgerlijke staat en de nationaliteit	Art. 29
Titel 5	Het huwelijk	Art. 30
Afdeling 1	Algemene bepaling	Art. 30
Afdeling 1	Vereisten tot het aangaan van een huwelijk	Art. 31
Afdeling 2	Formaliteiten die aan de voltrekking van het huwelijk moeten voorafgaan	Art. 43
Afdeling 3	Stuiting van het huwelijk	Art. 50
Afdeling 4	De voltrekking van het huwelijk	Art. 58
Afdeling 5	Nietigverklaring van een huwelijk	Art. 69
Afdeling 5A	[Vervallen]	Art. 77a
Afdeling 6	Bewijs van het bestaan van het huwelijk	Art. 78
Titel 5A	Het geregistreerd partnerschap	Art. 80a
Titel 6	Rechten en verplichtingen van echtgenoten	Art. 81
Titel 7	De wettelijke gemeenschap van goederen	Art. 93
Afdeling 1	Algemene bepalingen	Art. 93
Afdeling 2	Het bestuur van de gemeenschap	Art. 97
Afdeling 3	Ontbinding van de gemeenschap	Art. 99
Afdeling 4	Opheffing van de gemeenschap bij beschikking	Art. 109
Titel 8	Huwelijkse voorwaarden	Art. 114
Afdeling 1	Huwelijkse voorwaarden in het algemeen	Art. 114
Afdeling 2	Verrekenbedingen	Art. 132
Paragraaf 1	Algemene regels voor verrekenbedingen	Art. 132
Paragraaf 2	Periodieke verrekenbedingen	Art. 141
Paragraaf 3	Finale verrekenbedingen	Art. 142
Afdeling 3	[Vervallen]	Art. 146-148
Titel 9	Ontbinding van het huwelijk	Art. 149
Afdeling 1	Ontbinding van het huwelijk in het algemeen	Art. 149
Afdeling 2	Echtscheiding	Art. 150
Titel 10	Scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed	Art. 168

Afdeling 1	Scheiding van tafel en bed	Art. 168
Afdeling 2	Ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed	Art. 179
Titel 11	Afstamming	Art. 197
Afdeling 1	Algemeen	Art. 197
Afdeling 2	Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap	Art. 200
Afdeling 2a	Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane moederschap	Art. 202a
Afdeling 3	Erkenning	Art. 203
Afdeling 4	Gerechtelijke vaststelling van het ouderschap	Art. 207
Afdeling 5	Inroeping of betwisting van staat	Art. 209
Afdeling 6	De bijzondere curator	Art. 212
Titel 12	Adoptie	Art. 227
Titel 13	Minderjarigheid	Art. 233
Afdeling 1	Algemene bepalingen	Art. 233
Afdeling 2	Handlichting	Art. 235
Afdeling 3	De raad voor de kinderbescherming	Art. 238
Afdeling 4	Registers betreffende het over minderjarigen uitgeoefende gezag	Art. 244
Titel 14	Het gezag over minderjarige kinderen	Art. 245
Afdeling 1	Algemeen	Art. 245
Afdeling 2	Ouderlijk gezag	Art. 251
§ 1	Het gezamenlijk gezag van ouders binnen en buiten huwelijk en het gezag van één ouder na scheiding	Art. 251
Paragraaf 1a	Het gezamenlijk gezag van ouders binnen een geregistreerd partnerschap	Art. 253aa
§ 2	Het gezag van ouders anders dan na scheiding	Art. 253b
§ 2a	Gezag na meerderjarigverklaring	Art. 253ba
§ 3	Het bewind van de ouders	Art. 253i
Afdeling 3	Gemeenschappelijke bepalingen betreffende de gezagsuitoefening door de ouders en de gezagsuitoefening door één van hen	Art. 253n
Afdeling 3A	Gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder	Art. 253sa
Paragraaf 1	Het gezamenlijk gezag van rechtswege van een ouder tezamen met een ander dan een ouder	Art. 253sa
Paragraaf 2	Het gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder krachtens rechterlijke beslissing	Art. 253t
Paragraaf 3	Gemeenschappelijke bepalingen inzake het gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder	Art. 253w
Afdeling 3B	Maatregel van opgroeiondersteuning	Art. 253z
Afdeling 4	Ondertoezichtstelling van minderjarigen	Art. 254
Afdeling 5	Beëindiging van het ouderlijk gezag	Art. 266
Afdeling 6	Voogdij	Art. 279
§ 1	Voogdij in het algemeen	Art. 279
§ 2	Voogdij door een der ouders opgedragen	Art. 292
§ 3	Voogdij door de rechter opgedragen	Art. 295
§ 4	Voogdij van rechtspersonen	Art. 302
§ 5	Ontslag van de voogdij	Art. 320-321
§ 6	Onbevoegdheid tot de voogdij	Art. 324
§ 7	Ondertoezichtstelling van onder voogdij staande minderjarigen	Art. 326
§ 8	Beëindiging van voogdij	Art. 327
§ 9	Het toezicht van de voogd over de persoon van de minderjarige	Art. 336
§ 10	Het bewind van de voogd	Art. 337
§ 11	De rekening en verantwoording bij het einde van de voogdij	Art. 372
Titel 15	Omgang en informatie	Art. 377a
Titel 16	Curatele	Art. 378

Titel 17	Levensonderhoud	Art. 392
Afdeling 1	Algemene bepalingen	Art. 392
Afdeling 2	Voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen en stiefkinderen	Art. 404
Titel 18	Afwezigheid, vermissing en vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen	Art. 409
Afdeling 1	Onderbewindstelling in geval van afwezigheid	Art. 409
Afdeling 2	Personen wier bestaan onzeker is	Art. 412
Afdeling 3	Vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen	Art. 426
Titel 19	Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarigen	Art. 431
Titel 20	Mentorschap ten behoeve van meerderjarigen	Art. 450

Burgerlijk Wetboek Boek 1¹

Burgerlijk Wetboek Boek 1, Personen- en familierecht

Boek 1 Personen- en familierecht

Titel 1 Algemene bepalingen

Art. 1

- Burgerlijke rechten**
1. Allen die zich in Nederland bevinden, zijn vrij en bevoegd tot het genot van de burgerlijke rechten.
  2. Persoonlijke dienstbaarheden, van welke aard of onder welke benaming ook, worden niet geduld.

Art. 2

- Ongeboren kind**
- Het kind waarvan een vrouw zwanger is wordt als reeds geboren aangemerkt, zo dikwijls zijn belang dit vordert. Komt het dood ter wereld, dan wordt het geacht nooit te hebben bestaan.

Art. 3

- Bloed- en aanverwantschap**
1. De graad van bloedverwantschap wordt bepaald door het getal der geboorten, die de bloedverwantschap hebben veroorzaakt. Hierbij telt een erkenning, een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap of een adoptie als een geboorte.
  2. Door huwelijk of door geregistreerd partnerschap ontstaat tussen de ene echtgenoot dan wel de ene geregistreerde partner en een bloedverwant van de andere echtgenoot dan wel de andere geregistreerde partner aanverwantschap in dezelfde graad als er bloedverwantschap bestaat tussen de andere echtgenoot dan wel de andere geregistreerde partner en diens bloedverwant.
  3. Door het eindigen van het huwelijk of geregistreerd partnerschap wordt de aanverwantschap niet opgeheven.

Titel 2 Het recht op de naam

Art. 4

- Voornamen**
1. Een ieder heeft de voornamen die hem in zijn geboorteakte zijn gegeven.
  2. De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert in de geboorteakte voornamen op te nemen die ongepast zijn, of overeenstemmen met bestaande geslachtsnamen tenzij deze tevens gebruikelijke voornamen zijn.
  3. Geeft de aangever geen voornamen op, of worden deze alle geweigerd zonder dat de aangever ze door een of meer andere vervangt, dan geeft de ambtenaar ambtshalve het kind een of meer voornamen, en vermeldt hij uitdrukkelijk in de akte dat die voornamen ambtshalve zijn gegeven.
- Wijziging voornamen**
4. Wijziging van de voornamen kan op verzoek van de betrokken persoon of zijn wettelijke vertegenwoordiger worden gelast door de rechtbank. De wijziging geschiedt doordat van de beschikking een latere vermelding aan de akte van geboorte wordt toegevoegd, overeenkomstig artikel 20a, eerste lid. In geval van wijziging van de voornamen van een buiten Nederland geboren persoon geeft de rechtbank die de beschikking geeft, voor zoveel nodig ambtshalve hetzij een last tot inschrijving van de akte van geboorte dan wel van de akte of de uitspraak, bedoeld in artikel 25g, eerste lid, hetzij de in artikel 25c bedoelde beschikking.

Art. 5

- Geslachtsnaam**
1. Indien een kind alleen in familierechtelijke betrekking tot de moeder staat, heeft het haar geslachtsnaam. Indien een kind door adoptie alleen in familierechtelijke betrekking tot de vader staat, heeft het zijn geslachtsnaam.
  2. Indien een kind door erkenning in familierechtelijke betrekking tot de vader komt te staan, houdt het de geslachtsnaam van de moeder, tenzij de moeder en de erkenner ter gelegenheid van de erkenning gezamenlijk verklaren dat het kind de geslachtsnaam van de vader zal hebben of van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde. Van deze verklaring wordt melding gemaakt

1 Inwerkingtredingsdatum: 01-01-1970; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 2023, 116.

in de akte van erkenning. De eerste twee volzinnen zijn van overeenkomstige toepassing bij erkenning van een ongebornen kind. De ouders kunnen evenwel ter gelegenheid van de voltrekking van hun huwelijk of van de registratie van hun partnerschap alsnog gezamenlijk verklaren, dat hun kind voortaan de geslachtsnaam van de andere ouder zal hebben of van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde. Van deze verklaring wordt een akte van naamskeuze opgemaakt. Indien een kind door gerechtelijke vaststelling van het vaderschap in familierechtelijke betrekking tot de vader komt te staan, houdt het de geslachtsnaam van de moeder, tenzij de moeder en de man, wiens vaderschap is vastgesteld, ter gelegenheid van de vaststelling gezamenlijk verklaren dat het kind de geslachtsnaam van de vader zal hebben of van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde. De rechterlijke uitspraak inzake de vaststelling van het vaderschap vermeldt de verklaring van de ouders omtrent de geslachtsnaamkeuze.

3. Indien een kind door adoptie in familierechtelijke betrekking komt te staan tot beide adoptanten van verschillend geslacht, die met elkaar zijn gehuwd, heeft het kind de geslachtsnaam van de vader, tenzij de adoptanten ter gelegenheid van de adoptie gezamenlijk verklaren dat het kind de geslachtsnaam van de moeder, de oorspronkelijke geslachtsnaam of de geslachtsnaam van beide adoptanten in een vrij te bepalen volgorde of van één van hen in combinatie met de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind in een vrij te bepalen volgorde zal hebben. Indien de adoptanten niet met elkaar gehuwd zijn of indien beide adoptanten van hetzelfde geslacht zijn en met elkaar gehuwd zijn, houdt het kind de geslachtsnaam die het heeft, tenzij de adoptanten ter gelegenheid van de adoptie gezamenlijk verklaren dat het een van hun beider geslachtsnamen zal hebben of van hun beiden in een vrij te bepalen volgorde of van één van hen in combinatie met de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind in een vrij te bepalen volgorde. Indien een kind door adoptie in familierechtelijke betrekking tot de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van een ouder komt te staan, houdt het zijn geslachtsnaam, tenzij de ouder en diens echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel gezamenlijk verklaren dat het kind de geslachtsnaam zal hebben van die ouder dan wel de geslachtsnaam van de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel of van hun beiden in een vrij te bepalen volgorde of van één van hen in combinatie met de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind in een vrij te bepalen volgorde, dan wel de geslachtsnaam van die ouder. De rechterlijke uitspraak inzake de adoptie vermeldt de verklaring van de adoptanten omtrent de geslachtsnaamkeuze.

4. Indien een kind door geboorte in familierechtelijke betrekking tot beide ouders komt te staan, verklaren de ouders gezamenlijk voor of ter gelegenheid van de aangifte van de geboorte welke geslachtsnaam het kind zal hebben. Dat kan de geslachtsnaam zijn van één van de ouders of de geslachtsnamen van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde. Van de verklaring van de ouders die voor de aangifte van de geboorte wordt afgelegd, wordt een akte van naamskeuze opgemaakt. Van de verklaring van de ouders die ter gelegenheid van de aangifte van de geboorte wordt afgelegd, wordt melding gemaakt in de akte van geboorte. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing indien een ouder en zijn echtgenoot of geregistreerde partner die niet de ouder is, van rechtswege gezamenlijk het gezag als bedoeld in artikel 253sa over het kind zullen uitoefenen of uitoefenen. De verklaring die niet ter gelegenheid van de aangifte van de geboorte wordt afgelegd, kan ten overstaan van iedere ambtenaar van de burgerlijke stand worden afgelegd.

5. Wordt een verklaring houdende naamskeuze, bedoeld in het vierde lid, voor of ter gelegenheid van de aangifte van de geboorte afgelegd, dan heeft het kind de gekozen naam vanaf de geboorte. Geschiedt de naamskeuze niet uiterlijk ter gelegenheid van de aangifte van de geboorte, dan neemt de ambtenaar van de burgerlijke stand als geslachtsnaam van het kind in de geboorteaakte op:

a. de geslachtsnaam van de vader in geval het kind door geboorte in familierechtelijke betrekking tot beide ouders komt te staan;

b. de geslachtsnaam van de moeder in geval een ouder en zijn echtgenoot of geregistreerde partner die niet de ouder is, van rechtswege gezamenlijk het gezag als bedoeld in artikel 253sa over het kind uitoefenen.

6. Indien de moeder na de geboorte van het kind op grond van artikel 199, onderdeel 1, het vaderschap van de overleden echtgenoot of geregistreerde partner ontkent of op grond van artikel 198, tweede lid, het moederschap van de overleden echtgenote of geregistreerde partner ontkent en zij ten tijde van de geboorte en van de ontkenning is hertrouwd of een nieuw partnerschap heeft laten registreren, kunnen de moeder en haar echtgenoot of geregistreerde partner gezamenlijk ter gelegenheid van de ontkenning verklaren welke geslachtsnaam het kind zal hebben. Dat kan de geslachtsnaam zijn van de moeder of de echtgenoot of echtgenote of geregistreerde partner, of van beide in een vrij te bepalen volgorde. Van deze verklaring wordt een akte van naamskeuze opgemaakt. Bij gebreke van een verklaring heeft het kind de geslachtsnaam van de echtgenoot of geregistreerde partner.

7. Indien een kind op het tijdstip van het ontstaan van de familierechtelijke betrekking met beide ouders zestien jaar of ouder is, verklaart het zelf ten overstaan van de ambtenaar van de

Keuze geslachtsnaam

burgerlijke stand of van de notaris of, in geval van adoptie of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap, ten overstaan van de rechter of het de geslachtsnaam van de ene of de andere ouder zal hebben of van beide ouders in een vrij te bepalen volgorde of bij adoptie, een geslachtsnaam die is gekozen overeenkomstig het derde lid. Van deze verklaring wordt melding gemaakt in de akte van erkenning of in de rechterlijke uitspraak inzake adoptie of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap.

8. Een verklaring van de ouders als bedoeld in het tweede, vierde of zesde lid, kan slechts ten aanzien van de geslachtsnaam van hun eerste kind worden aangelegd. De eerste volzin is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van het eerste kind over wie de ouder en zijn echtgenoot of geregistreerde partner die niet de ouder is, van rechtswege gezamenlijk het gezag als bedoeld in artikel 253sa zullen uitoefenen of uitoefenen. Onverminderd het zevende lid, hebben volgende kinderen van dezelfde ouders dan wel kinderen over wie dezelfde ouder en dezelfde echtgenoot of geregistreerde partner die niet de ouder is, van rechtswege het gezag gezamenlijk zullen uitoefenen, dezelfde geslachtsnaam als het eerste kind, met dien verstande dat in het geval dat volgende kinderen blijkens de geboorteakte of krachtens toepasselijk recht een naam hebben die afwijkt van de naam van het eerste kind, de ouders kunnen verklaren dat het desbetreffende kind dezelfde geslachtsnaam zal hebben als het eerste kind. Indien een kind door adoptie in familierechtelijke betrekking komt te staan tot zijn adoptanten kan in afwijking van het voorgaande steeds worden gekozen voor de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind of een combinatie van de oorspronkelijke geslachtsnaam met de geslachtsnaam van een der adoptanten, waarbij alle kinderen van die adoptanten met een combinatie van geslachtsnamen tenminste een zelfde geslachtsnaam van de adoptant hebben en alle kinderen die niet door adoptie in familierechtelijke betrekking tot de ouders komen te staan dezelfde geslachtsnaam of gecombineerde geslachtsnaam hebben. De gekozen oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind werkt niet door voor volgende kinderen van die adoptanten. Indien voor de geboorte of ter gelegenheid van de aangifte naamskeuze is gedaan ten aanzien van een kind dat levenloos ter wereld komt of is gekomen, wordt deze keuze opgenomen in de akte, bedoeld in artikel 19i, eerste lid, en geldt zij alleen ten aanzien van dit kind.

9. Is één van de ouders voorafgaand aan het tijdstip waarop de naamskeuze uiterlijk moet zijn gedaan overleden en is de naamskeuze niet gedaan, dan legt de andere ouder een verklaring omtrent de naamskeuze af. Hetzelfde geldt indien één van de ouders wegens diens lichamelijke of geestelijke toestand onder curatele staat dan wel indien ten aanzien van hem of haar een mentorschap bestaat.

10. Zijn de vader en moeder onbekend, dan neemt de ambtenaar van de burgerlijke stand in de geboorteakte een voorlopige voornaam en geslachtsnaam op, in afwachting van het koninklijk besluit waarbij de voornamen en de geslachtsnaam van het kind worden vastgesteld.

11. Indien op grond van het tweede tot en met negende lid een kind, wiens vader van adel is, niet zijn geslachtsnaam verkrijgt, gaat de adeldom niet over op dat kind.

12. De geslachtsnaam van kinderen geboren uit een huwelijk met een lid van het koninklijk huis wordt bij koninklijk besluit bepaald.

13. In het tweede, vijfde en zesde lid wordt onder «moeder» verstaan de vrouw uit wie het kind is geboren. In deze leden wordt met «de vader» van het kind en zijn «vaderschap» gelijkgesteld de moeder die niet de vrouw is uit wie het kind is geboren onderscheidenlijk haar moederschap.

14. Wordt voor het kind gekozen voor een combinatie van geslachtsnamen van de ouders, en een ouder heeft een geslachtsnaam die een combinatie is van twee geslachtsnamen van ouders, dan kan maximaal één geslachtsnaam uit de combinatie worden doorgegeven. Dat geldt ook als op grond van het derde lid bij adoptie wordt gekozen voor een geslachtsnaam van één van de ouders in combinatie met de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind, of als die uit een combinatie van twee geslachtsnamen bestaat, één geslachtsnaam uit de combinatie.

Art. 6

Bewijs geslachtsnaam

De geslachtsnaam wordt ten aanzien van een ieder dwingend bewezen door de akte van geboorte.

Art. 7

Wijziging geslachtsnaam

1. De geslachtsnaam van een persoon kan op zijn verzoek, of op verzoek van zijn wettelijke vertegenwoordiger, door de Koning worden gewijzigd.

2. Hij wiens geslachtsnaam of voornamen niet bekend zijn, kan de Koning verzoeken voor hem een geslachtsnaam of voornamen vast te stellen.

3. Een wijziging of vaststelling van de geslachtsnaam door de Koning heeft geen invloed op de geslachtsnaam van de kinderen van de betrokken persoon die voor de datum van het besluit meerderjarig zijn geworden of die niet onder zijn gezag staan.

4. Een wijziging of vaststelling van de geslachtsnaam door de Koning blijft in stand niettegenstaande een latere erkenning of een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap.

5. Bij algemene maatregel van bestuur worden regelen gesteld betreffende de gronden waarop de geslachtsnaamswijziging kan worden verleend, de wijze van indiening en behandeling van verzoeken als in het eerste en het tweede lid bedoeld en betreffende het voor wijziging van de geslachtsnaam verschuldigde recht.

6. Indien Onze Minister van Justitie voornemens is een voordracht te doen voor een koninklijk besluit strekkende tot inwilliging van een verzoek als bedoeld in het eerste of tweede lid, deelt hij dit voornemen schriftelijk mee aan de verzoeker en degene wiens geslachtsnaam is verzocht, alsmede, indien het verzoek op de geslachtsnaam van een minderjarige betrekking heeft, zijn ouders en degene aan wie de minderjarige de geslachtsnaam, waarvan wijziging is verzocht, rechtstreeks ontleent. De schriftelijke mededeling van het voornemen geldt als een beschikking.

7. Onze Minister van Justitie doet de schriftelijke mededeling van het voornemen binnen twintig weken.

Art. 8

Hij die de naam van een ander zonder diens toestemming voert, handelt jegens die persoon onrechtmatig, wanneer hij daardoor de schijn wekt die ander te zijn of tot diens geslacht of gezin te behoren.

Onrechtmatig gebruik geslachtsnaam

Art. 9

1. Een vrouw die gehuwd is of die gehuwd is geweest dan wel wier partnerschap geregistreerd is of is geweest en die niet is getrouwd na beëindiging van de registratie of is hertrouwd dan wel niet een geregistreerd partnerschap is aangegaan na beëindiging van het huwelijk of opnieuw is aangegaan, is steeds bevoegd de geslachtsnaam van haar echtgenoot of van haar geregistreerde partner te voeren of aan de hare te doen voorafgaan dan wel die te doen volgen op haar eigen geslachtsnaam.

Geslachtsnaam gebruikt door ex-partner of -echtgenote

2. Indien het huwelijk door echtscheiding is ontbonden en daaruit geen afstammelingen in leven zijn dan wel indien het geregistreerd partnerschap op de wijze bedoeld in artikel 80c, onder c of d, is beëindigd, kan de rechtbank, wanneer daartoe gegronde redenen bestaan, op verzoek van de gewezen echtgenoot of de gewezen geregistreerde partner aan de vrouw de haar in het eerste lid toegekende bevoegdheid ontnemen.

3. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing ten aanzien van de man die gehuwd is of gehuwd is geweest dan wel wiens partnerschap geregistreerd is of is geweest en die niet is getrouwd na beëindiging van de registratie of is hertrouwd dan wel niet een geregistreerd partnerschap is aangegaan na beëindiging van het huwelijk of opnieuw is aangegaan.

Titel 3

Woonplaats

Art. 10

1. De woonplaats van een natuurlijk persoon bevindt zich te zijner woonstede, en bij gebreke van woonstede ter plaatse van zijn werkelijk verblijf.

Woonplaats van een natuurlijk persoon
Woonplaats van een rechtspersoon

2. Een rechtspersoon heeft zijn woonplaats ter plaatse waar hij volgens wettelijk voorschrift of volgens zijn statuten of reglementen zijn zetel heeft.

Art. 11

1. Een natuurlijk persoon verliest zijn woonstede door daden, waaruit zijn wil blijkt om haar prijs te geven.

Verlies woonplaats

2. Een natuurlijk persoon wordt vermoed zijn woonstede te hebben verplaatst, wanneer hij daarvan op de wettelijk voorgeschreven wijze aan de betrokken colleges van burgemeester en wethouders heeft kennis gegeven.

Art. 12

1. Een minderjarige volgt de woonplaats van hem die het gezag over hem uitoefent, de onder curatele gestelde die van zijn curator. Oefenen beide ouders tezamen het gezag over hun minderjarige kind uit, doch hebben zij niet dezelfde woonplaats, dan volgt het kind de woonplaats van de ouder bij wie het feitelijk verblijft dan wel laatstelijk heeft verbleven.

Woonplaats van minderjarige en onder curatele gestelde

2. Wanneer iemands goederen onder bewind staan, volgt hij voor alles wat de uitoefening van dit bewind betreft, de woonplaats van de bewindvoerder.

Woonplaats van onderbewindgestelde
Woonplaats bij mentorschap

3. Wanneer ten behoeve van een persoon een mentorschap is ingesteld, volgt hij voor alles wat de uitoefening van dit mentorschap betreft, de woonplaats van de mentor.

4. Het eerste, tweede en derde lid zijn niet van toepassing voor zover het betreft de relatieve bevoegdheid van de rechter gedurende een curatele, een bewind als bedoeld in titel 19 en een mentorschap. Hetzelfde geldt indien ten aanzien van een persoon een curatele, een mentorschap of een bewind als bedoeld in titel 19 en tevens een bewind als bedoeld in afdeling 7 van titel 5

van Boek 4 of een bewind als bedoeld in artikel 182 van Boek 7 van kracht zijn en de bevoegde kantonrechter of de andere kantonrechter als uitsluitend bevoegde heeft aangewezen.

5. Wanneer de persoon, van wie de woonplaats wordt afgeleid, overlijdt of zijn gezag of zijn hoedanigheid verliest, duurt de afgeleide woonplaats voort, totdat een nieuwe woonplaats is verkregen.

Art. 13

Sterfhuis

Het sterfhuis van een overledene is daar, waar hij zijn laatste woonplaats heeft gehad.

Art. 14

Woonplaats van kantoor-
of filiaalhouder

Een persoon die een kantoor of een filiaal houdt, heeft ten aanzien van aangelegenheden die dit kantoor of dit filiaal betreffen mede aldaar woonplaats.

Art. 15

Keuze van woonplaats

Een persoon kan een andere woonplaats dan zijn werkelijke slechts kiezen, wanneer de wet hem daartoe verplicht, of wanneer de keuze bij schriftelijk of langs elektronische weg aangegeven overeenkomst voor een of meer bepaalde rechtshandelingen of rechtsbetrekkingen geschiedt en voor de gekozen woonplaats een redelijk belang aanwezig is. Indien de keuze bij langs elektronische weg aangegeven overeenkomst geschiedt, is artikel 227a lid 1 van Boek 6 van overeenkomstige toepassing.

Titel 4

Burgerlijke stand

Afdeling 1

De ambtenaar van de burgerlijke stand

Art. 16

Ambtenaar van de burger-
lijke stand

1. In elke gemeente zijn twee, of, naar goedvinden van burgemeester en wethouders, meer ambtenaren van de burgerlijke stand. Daarenboven kunnen een of meer ambtenaren van de burgerlijke stand worden belast met het verrichten van bepaalde taken. Deze dragen de titel van buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand. Een ambtenaar van de burgerlijke stand, die niet voldoet aan het in het tweede lid bedoelde vereiste van aanwijsbaarheid, wordt niet in aanmerking genomen voor de berekening van het in de eerste zin genoemde aantal.

Benoeming, schorsing of
ontslag

2. De in het eerste lid bedoelde ambtenaren worden door burgemeester en wethouders aangewezen. Een aanwijzing kan voor een bepaalde tijdsduur geschieden. De aanwijzing eindigt van rechtswege met ingang van de datum waarop de uitoefening van de functie van ambtenaar van de burgerlijke stand of buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand eindigt. Als ambtenaar of buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand is slechts aanwijsbaar de persoon die in de uitoefening van zijn ambt geen onderscheid maakt als bedoeld in artikel 1 van de Algemene wet gelijke behandeling, tenzij het onderscheid is gebaseerd op een wettelijk voorschrift.

Eed of belofte van ambte-
naar burgerlijke stand

3. Ambtenaar van de burgerlijke stand van een gemeente kan slechts zijn een ambtenaar in dienst van die gemeente of een andere gemeente. Buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand kan mede zijn een persoon die geen ambtenaar in gemeentelijke dienst is.

4. De ambtenaar of buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand wordt tot zijn betrekking niet toegelaten dan na voor de rechtbank tot wier rechtsgebied de gemeente behoort waar hij voor het eerst wordt benoemd de navolgende eed dan wel belofte te hebben afgelegd:

"Ik zweer (beloef) dat ik de betrekking van ambtenaar van de burgerlijke stand met eerlijkheid en nauwkeurigheid zal vervullen en dat ik de wettelijke voorschriften, de burgerlijke stand betreffende, met de meeste nauwgezetheid zal opvolgen; dat ik voorts, tot het verkrijgen van mijn aanstelling, middellijk noch onmiddellijk, onder enige naam of voorwendsel, aan iemand iets heb gegeven of beloofd, en dat ik, om iets in deze betrekking te doen of te laten, van niemand enige beloften of geschenken zal aannemen, middellijk of onmiddellijk. Zo waarlijk helpe mij God almachtig". ("Dat verklaar en beloof ik").

5. Wanneer de eed dan wel belofte, bedoeld in het vierde lid, in de Friese taal wordt afgelegd, luidt de tekst van de eed dan wel belofte als volgt:

«Ik swar (ûnthjit) dat ik de funksje fan amtner fan de boargerlike stân mei earlikheid en soarchfâldichheid útoefenje sil en dat ik de wetlike foarskriften oangeande de boargerlike stân op 'en sekuersten neikomme sil; dat ik fierders, foar it krijen fan myn oanstelling, streekrjocht noch midlik, ûnder hokker namme of útwynsel dan ek, oan immen eat jûn of tasein haw, en dat ik, om eat yn dizze funksje te dwaan of te litten, fan gjinien tasizzingen of gesinken, likefolle hokker, oannimme sil, midlik of streekrjocht. Sa wier helpe my God almachtig». («Dat ferklearje en ûnthjit ik»).

Art. 16a

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand is belast met het opnemen in de onder hem berustende registers van de burgerlijke stand van akten en de daaraan toe te voegen latere vermeldingen, alsmede al datgene wat de instandhouding van de registers en de zorg voor de toegankelijkheid van de daarin neergelegde gegevens betreft.
2. De buitengewoon ambtenaar van de burgerlijke stand kan uitsluitend worden belast met de taken omschreven in de artikelen 45, 45a, 58, 63, 64, 65, 67, 80a, derde lid, en 80g.

**Taken van ambtenaar
burgerlijke stand**

Art. 16b

Wanneer de ambtenaar van de burgerlijke stand in de uitoefening van zijn ambt op grond van enige bepaling van deze titel of van enige andere titel van dit boek in rechte optreedt, kan hij dit zonder advocaat doen.

**Optreden in rechte door
ambtenaar burgerlijke
stand**

Art. 16c

Burgemeester en wethouders bepalen de uren, waarop elk bureau van de burgerlijke stand dagelijks voor het publiek geopend zal zijn. Daarbij wordt, ten einde de werkzaamheden van de ambtenaren van de burgerlijke stand op die dagen zoveel mogelijk te beperken, een afzonderlijke regeling getroffen voor de zaterdag, de zondag, de algemeen erkende feestdagen en de overige daarvoor door burgemeester en wethouders aan te wijzen dagen, waarop gemeentelijke diensten niet of slechts gedeeltelijk zijn geopend.

**Openingsstijden van bu-
reau van de burgerlijke
stand**

Art. 16d

Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld ten aanzien van de door het college van burgemeester en wethouders te treffen voorzieningen ten behoeve van de taakuitoefening door de ambtenaar van de burgerlijke stand, en voorts ten aanzien van al wat verder de taak van de ambtenaar van de burgerlijke stand betreft.

Nadere regels

Afdeling 2

De registers van de burgerlijke stand en de bewaring daarvan

Art. 17

1. Er bestaan voor iedere gemeente registers van geboorten, van huwelijken, van geregistreerde partnerschappen en van overlijden.
2. Er bestaat in de gemeente 's-Gravenhage, naast de in het eerste lid genoemde registers, een register voor de inschrijving van de in afdeling 6 bedoelde rechterlijke uitspraken.

**Registers van de burger-
lijke stand**

Art. 17a

1. De registers van de burgerlijke stand worden in het gemeentehuis bewaard totdat zij naar een gemeentelijke archiefbewaarplaats in de zin van de Archiefwet 1995 (*Stb.* 276) worden overgebracht.
2. De overbrenging naar de gemeentelijke archiefbewaarplaats van de in het gemeentehuis berustende registers van geboorten, van huwelijken dan wel geregistreerde partnerschappen en van overlijden vindt eerst plaats onderscheidenlijk honderd jaar, vijftienzeventig jaar en vijftig jaar na de afsluiting van deze registers.

**Bewaring van registers
van de burgerlijke stand**

Art. 17b

De beheerder van een archiefbewaarplaats als bedoeld in artikel 17a is belast met het bewaren van de onder hem berustende registers, met het toevoegen van latere vermeldingen aan de daarin opgenomen akten en met de afgifte van afschriften en uittreksels van deze akten.

**Beheerder van een archief-
bewaarplaats**

Art. 17c

Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld alles wat verder betreft de inrichting van de registers, alsmede de in artikel 17b genoemde handelingen ten aanzien van die registers.

Nadere regels

Afdeling 3

Akten van de burgerlijke stand en partijen bij deze akten

Art. 18

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand mag in de akten alleen opnemen hetgeen ingevolge het bij of krachtens de wet bepaalde moet worden verklaard of opgenomen.
2. Alvorens tot het opmaken van een akte over te gaan, verifieert de ambtenaar van de burgerlijke stand de door partijen bij de akte verstrekte gegevens door raadpleging van de basisregistratie personen en, zonodig, andere daartoe bestemde registers of bevoegde autoriteiten, zonder daarvoor leges verschuldigd te zijn.

**Burgerlijke stand, opma-
ken akten**

3. De ambtenaar van de burgerlijke stand is voorts bevoegd zich, al dan niet in persoon, alle bescheiden te doen vertonen die hij voor het opmaken van de akte of voor de vaststelling van de in de akte op te nemen gegevens noodzakelijk acht.
4. [Dit lid is nog niet in werking getreden.]
5. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld al hetgeen het opmaken van de akten betreft.

Nadere regels

Art. 18a

Partijen bij een akte van de burgerlijke stand

1. Partijen bij een akte van de burgerlijke stand zijn degenen die aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een aangifte doen of te zijnen overstaan een verklaring afleggen betreffende een feit, waarvan de akte bestemd is te doen blijken.
2. Belanghebbende partijen zijn partijen die met hun verklaring enig rechtsgevolg teweeg brengen voor henzelf of voor medepartijen, dan wel voor henzelf en medepartijen.
3. De belanghebbende partijen kunnen zich door een daartoe bij authentieke akte gevolmachtigde doen vertegenwoordigen.
4. Wanneer een gevolmachtigde een verklaring aflegt, geldt hij zowel als de door hem vertegenwoordigde persoon als partij bij de akte.
5. De ambtenaar van de burgerlijke stand mag geen akte verlijden waarin hijzelf als partij of belanghebbende partij voorkomt.

Art. 18b

Elektronische akte burgerlijke stand

1. Voor de betrouwbaarheid en vertrouwelijkheid van de elektronische aangifte alsmede het opmaken en de opslag van een akte in elektronische vorm wordt een systeem van gegevensverwerking gebruikt dat:
  - a. de ambtenaar van de burgerlijke stand in staat stelt de juistheid van de identiteit van de aangever vast te stellen;
  - b. de vertrouwelijkheid van de door de aangever verstrekte gegevens waarborgt;
  - c. waarborgt dat elektronische akten als bedoeld in artikel 18, vierde lid, zodanig blijven opgeslagen dat de inhoud toegankelijk is voor toekomstig gebruik en een ongewijzigde reproductie van de inhoud van de akten gewaarborgd is;
  - d. waarborgt dat een bericht, elektronisch afschrift of uittreksel volledig is en niet onbevoegdlijk is of kan worden gewijzigd.
2. Bij algemene maatregel van bestuur kunnen over het in het eerste lid bepaalde nadere regels worden gesteld.

Art. 18c

Akte burgerlijke stand, weigering opmaken

1. Blijft een partij bij een akte van de burgerlijke stand of een belanghebbende partij in gebreke de in artikel 18, derde lid, bedoelde bescheiden over te leggen, of acht de ambtenaar van de burgerlijke stand de overgelegde bescheiden ongenoegzaam, dan weigert deze tot het opmaken van de akte over te gaan.
2. De ambtenaar van de burgerlijke stand weigert eveneens tot het opmaken van de akte over te gaan, indien hij van oordeel is dat de Nederlandse openbare orde zich hiergegen verzet.
3. Van een weigering als bedoeld in het eerste of het tweede lid doet de ambtenaar van de burgerlijke stand een schriftelijke, met redenen omklede mededeling aan de partijen bij de akte en de belanghebbende partijen toekomen, onder vermelding van de tegen die weigering opstaande voorziening van afdeling 12 van deze titel. Een afschrift van deze mededeling doet hij aan de Immigratie- en Naturalisatiedienst toekomen.

Art. 18d

Akte burgerlijke stand, dubbel of afschrift

Nadere regels

1. Van alle in registers opgenomen akten van de burgerlijke stand wordt een dubbel of een afschrift gehouden, volgens regels, bij algemene maatregel van bestuur te stellen.
2. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld alles wat betreft de bewaring van de dubbelen of de afschriften alsmede van de daarop betrekking hebbende latere vermeldingen.
3. Wanneer akten van de burgerlijke stand verloren zijn gegaan of verminkt zijn, wordt ter vervanging van deze akten van de dubbelen van de akten een afschrift gemaakt door een of meer door Onze Minister van Justitie aan te wijzen Centrale Bewaarplaatsen waar de dubbelen bewaard worden. De afschriften treden in de plaats van de verloren gegane of verminkte akten.
4. Er wordt een lijst opgesteld van de akten die vervangen worden, die in de Staatscourant wordt gepubliceerd.
5. De kosten voor de vervanging van akten van de burgerlijke stand komen ten laste van de Staat, tenzij het de vervanging van akten betreft die bewaard worden door een gemeente. In het laatstgenoemde geval komen de kosten van vervanging voor rekening van de gemeente.
6. Onze Minister van Justitie kan nadere regels stellen omtrent de wijze waarop de vervanging van de akten dient te worden uitgevoerd.

Akte burgerlijke stand, vervanging

Nadere regels

*Afdeling 4**De akten van geboorte, van overlijden en de akten houdende attestaties de vita***Art. 19**

1. Een akte van geboorte wordt opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het kind is geboren.
2. Indien de plaats van de geboorte van het kind niet bekend is, wordt de akte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het kind is aangetroffen. Die gemeente geldt als gemeente waar het kind is geboren.

Geboorteakte**Art. 19a**

1. In geval van geboorte op Nederlands grondgebied in een rijdend voertuig of op een varend schip of tijdens een binnenlandse luchtreis met een luchtvaartuig, wordt de akte van geboorte opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar dat kind het voertuig, het schip of het luchtvaartuig verlaat, dan wel waar het schip ligplaats kiest. Die gemeente geldt als gemeente waar het kind is geboren.
2. In geval van geboorte tijdens een zeereis met een in Nederland geregistreerd vaartuig, dan wel tijdens een internationale luchtreis met een in Nederland geregistreerd luchtvaartuig, is de gezagvoerder van het vaartuig of het luchtvaartuig verplicht een voorlopige akte van geboorte binnen vierentwintig uur in het journaal in te schrijven in tegenwoordigheid van twee getuigen en zo mogelijk van de vader. De gezagvoerder zendt een afschrift van die akte zo spoedig mogelijk aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage. Deze maakt de akte van geboorte op aan de hand van het ontvangen afschrift, met dien verstande dat hij gegevens die ontbreken of hem blijken onjuist te zijn, zoveel mogelijk aanvult of verbetert. Aan de personen op wie de akte betrekking heeft, wordt een uittreksel van de akte toegezonden.

Geboorte in voertuig, schip of vliegtuig**Geboorte op in Nederland geregistreerd schip of vliegtuig****Art. 19b**

Indien de plaats of de dag van de geboorte van het kind niet bekend is dan wel indien de naam, met inbegrip van de voornamen, van de moeder uit wie het kind is geboren niet bekend is, wordt de geboorteakte ten aanzien van deze punten opgemaakt krachtens een bevel en overeenkomstig de aanwijzingen van het openbaar ministerie.

Geboorteplaats of naam niet bekend**Art. 19c**

Zijn krachtens artikel 5, tiende lid, van dit boek in de akte een voorlopige voornaam en geslachtsnaam opgenomen, dan zendt de ambtenaar van de burgerlijke stand onverwijld een volledig afschrift van de akte aan Onze Minister van Justitie.

Voorlopige voor- en geslachtsnaam**Art. 19d**

1. Indien het geslacht van het kind twijfelachtig is, wordt een geboorteakte opgemaakt, waarin wordt vermeld dat het geslacht van het kind niet is kunnen worden vastgesteld.
2. Binnen drie maanden na de geboorte, of, bij overlijden binnen die termijn, ter gelegenheid van de aangifte van het overlijden, wordt onder doorhaling van de in het eerste lid bedoelde akte een nieuwe geboorteakte opgemaakt, waarin het geslacht, indien dit inmiddels is vastgesteld, wordt vermeld aan de hand van een ter zake overgelegde medische verklaring.
3. Is binnen de in het tweede lid genoemde termijn geen medische verklaring overgelegd, of blijkt uit de overgelegde medische verklaring dat het geslacht niet is kunnen worden vastgesteld, dan vermeldt de nieuwe geboorteakte dat het geslacht van het kind niet is kunnen worden vastgesteld.

Twijfel over geslacht kind**Art. 19e**

1. De aangifte van een geboorte kan in persoon of, als deze weg is geopend, elektronisch worden gedaan. Tot elektronische aangifte zijn uitsluitend bevoegd de moeder uit wie het kind is geboren en de vader van het kind.
2. Tot de aangifte in persoon van een geboorte is bevoegd de moeder uit wie het kind is geboren.
3. Tot de aangifte in persoon is verplicht de vader of de moeder uit wie het kind niet is geboren.
4. Wanneer de persoon genoemd in het derde lid ontbreekt of verhinderd is de aangifte te doen, is tot aangifte verplicht:
  - a. ieder die bij het ter wereld komen van het kind tegenwoordig is geweest;
  - b. de bewoner van het huis waar de geboorte heeft plaats gehad, of indien zulks is geschied in een inrichting tot verpleging of verzorging bestemd, in een gevangenis of in een soortgelijke inrichting, het hoofd van die inrichting of een door hem bij onderhandse akte bijzonderlijk tot het doen van de aangifte aangewezen ondergeschikte.
5. Voor een in het vierde lid, onder b, genoemde persoon bestaat de verplichting alleen indien een onder a genoemde persoon ontbreekt of verhinderd is.

Aangifte van geboorte

6. Wanneer tot de aangifte bevoegde of verplichte personen ontbreken of nalaten de aangifte te doen, geschiedt deze door of vanwege de burgemeester van de gemeente alwaar de geboorteakte moet worden opgemaakt.
7. De verplichting tot aangifte moet worden vervuld binnen drie dagen na de dag der bevalling. Van een aangifte later dan de derde dag, bedoeld in de eerste zin van dit lid, wordt door de ambtenaar van de burgerlijke stand mededeling gedaan aan het openbaar ministerie.
8. De ambtenaar van de burgerlijke stand stelt de identiteit van de aangever vast aan de hand van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht, dan wel op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen andere wijze.
9. De aangever verstrekt in ieder geval de volgende gegevens:
  - a. de dag, de plaats en het tijdstip van de geboorte;
  - b. het geslacht van het kind;
  - c. de voornamen van het kind;
  - d. de geslachtsnaam, de voornamen, de dag van geboorte, de woonplaats, het woonadres en
  - e. zo mogelijk, het burgerservicenummer van de moeder uit wie het kind is geboren.
10. Bij elektronische aangifte dient de moeder uit wie het kind is geboren haar burgerservicenummer op te geven en dient de vader zowel zijn burgerservicenummer als dat van de moeder uit wie het kind is geboren op te geven. Tevens dient de moeder uit wie het kind is geboren of de vader de juistheid van de in het negende lid, onder a, b en d genoemde gegevens te laten bevestigen door de betrokken arts of verloskundige.
11. Bij de aangifte kan de ambtenaar van de burgerlijke stand zich doen overleggen een door de arts of de verloskundige die bij het ter wereld komen van het kind tegenwoordig was, opgemaakte verklaring dat het kind uit de als moeder opgegeven persoon is geboren. Is het kind buiten de tegenwoordigheid van een arts of verloskundige ter wereld gekomen, dan kan hij zich een door een zodanige hulpverlener nadien opgemaakte verklaring doen overleggen.
12. Wordt geen gevolg gegeven aan het verzoek van de ambtenaar van de burgerlijke stand om overlegging van een verklaring als bedoeld in het elfde lid of is in de verklaring vermeld dat de identiteit van de moeder uit wie het kind is geboren onbekend is, dan is artikel 19b van toepassing.
13. Voor de elektronische aangifte, geregeld in het eerste en tiende lid, wordt met «de vader» gelijkgesteld de moeder die niet de vrouw is uit wie het kind is geboren.

Art. 19f

Overlijdensakte

1. Een akte van overlijden wordt opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het overlijden heeft plaatsgevonden.
2. Indien een lijk is gevonden en de plaats of de dag van overlijden niet met voldoende nauwkeurigheid kan worden vastgesteld, wordt de akte van overlijden opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waarin het lijk is gevonden of aan land gebracht.
3. Ongeacht het in het eerste lid bepaalde is het tweede lid van overeenkomstige toepassing indien het overlijden heeft plaatsgevonden op een op zee gestationeerde installatie en het lijk in Nederland aan land wordt gebracht.

Art. 19g

Overlijden in voertuig, schip of vliegtuig

1. In geval van overlijden op Nederlands grondgebied in een rijdend voertuig of op een varend schip of tijdens een binnenlandse luchtreis met een luchtvaartuig, wordt de akte van overlijden opgemaakt door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het lijk het voertuig, het schip of het luchtvaartuig verlaat, dan wel waar het schip ligplaats kiest. Die gemeente geldt als gemeente waar het overlijden heeft plaatsgevonden.
2. In geval van overlijden tijdens een zeereis met een in Nederland geregistreerd voertuig, dan wel tijdens een internationale luchtreis met een in Nederland geregistreerd luchtvaartuig, is de gezagvoerder van het vaartuig of het luchtvaartuig verplicht een voorlopige akte van overlijden binnen vierentwintig uur in het journaal in te schrijven in tegenwoordigheid van twee getuigen. De gezagvoerder zendt een afschrift van die akte zo spoedig mogelijk naar de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage. Deze maakt de akte van overlijden op aan de hand van het ontvangen afschrift, met dien verstande dat hij gegevens die ontbreken of hem blijken onjuist te zijn, zoveel mogelijk aanvult of verbetert. Aan de personen op wie de akte betrekking heeft, wordt een uittreksel van de akte toegezonden.

Art. 19h

Overlijden, aangifte

1. Tot de aangifte van een overlijden is bevoegd wie daarvan uit eigen wetenschap kennis draagt.
2. Binnen de in artikel 16 van de Wet op de lijkbezorging gestelde termijn voor de begraving of crematie, kan de persoon die in de lijkbezorging voorziet, door een in het eerste lid bedoelde

persoon worden gemachtigd tot het doen van de aangifte. In dit geval kan de aangifte door de gemachtigde ook elektronisch worden gedaan, als deze weg is geopend.

3. De identiteit van de aangever wordt vastgesteld aan de hand van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht, dan wel op bij algemene maatregel van bestuur te bepalen andere wijze.

4. De aangever verstrekt ten minste de volgende gegevens van de overledene:

a. geslachtsnaam, voornamen en geslacht van de overledene;

b. voor zover bekend, plaats en dag van geboorte;

c. plaats, dag en, zo mogelijk, het tijdstip van overlijden en

d. diens burgerlijke staat en

e. diens laatst bekende woonadres of woonplaats.

5. Wanneer tot de aangifte bevoegde personen ontbreken of nalaten binnen de in de Wet op de lijkbezorging gestelde termijn voor de begraving of crematie de aangifte te doen, geschiedt deze door of vanwege de burgemeester van de gemeente alwaar de akte van overlijden moet worden opgemaakt.

6. In de gevallen bedoeld in artikel 19f, tweede en derde lid, geschiedt de aangifte door de hulpofficier van justitie.

Art. 19i

1. Wanneer een kind levenloos ter wereld is gekomen, wordt een akte opgemaakt, die in het register van overlijden wordt opgenomen.

2. Wanneer een kind binnen de in artikel 19e, zevende lid, bepaalde termijn is overleden voordat aangifte van de geboorte is geschied, wordt zowel een akte van geboorte als een akte van overlijden opgemaakt.

3. In de in de vorige leden bedoelde gevallen is ten aanzien van de aangifte het bepaalde in artikel 19h van overeenkomstige toepassing. In het in het tweede lid bedoelde geval blijft artikel 19e buiten toepassing.

4. In het geval, bedoeld in het eerste lid, verstrekt de ambtenaar van de burgerlijke stand aan het Centraal Bureau voor de Statistiek zo spoedig mogelijk de gegevens betreffende dat kind, die zijn vermeld in het daartoe door hem te gebruiken formulier dat door Onze Minister van Veiligheid en Justitie is vastgesteld.

Overlijdensakte bij levenloos geboren kind
Overlijden voor aangifte van de geboorte

Aangifte van levenloos geboren of overleden kind

Art. 19j

1. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld al wat betreft de aan de ambtenaar over te leggen stukken, het opmaken van de akten, onderscheidenlijk de voorlopige akten van geboorte en van overlijden, en de inhoud daarvan.

2. Bij algemene maatregel van bestuur wordt tevens geregeld:

a. op welke wijze en waar de akten van geboorte en van overlijden zullen worden opgemaakt en ingeschreven wanneer dit ten gevolge van een verbod van verkeer of ten gevolge van andere buitengewone omstandigheden niet op de gewone wijze kan geschieden; en

b. op welke wijze en waar overlijdensakten zullen worden opgemaakt van militairen en van andere personen, die tot de krijgsmacht behoren en die te velde, in de slag, of in 's Rijks dienst buiten Nederland zijn overleden.

Nadere regels

Art. 19k

1. Een ieder die zijn gewone verblijfplaats in Nederland heeft, kan de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn woonplaats verzoeken om afgifte van een attestatie de vita opgesteld overeenkomstig bijlage 1 van de op 10 september 1998 te Parijs tot stand gekomen Overeenkomst betreffende de afgifte van een attestatie de vita (Trb. 2004, 283).

2. De verzoeker verschijnt in persoon voor de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn woonplaats, dan wel voor de daartoe in Nederland bevoegde diplomatieke of consulaire autoriteit, tenzij hij in de onmogelijkheid hiertoe verkeert. Hij toont zijn identiteit aan aan de hand van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.

3. De attestatie de vita is gedurende zes maanden geldig, te rekenen vanaf de datum van afgifte. Zij is vrijgesteld van de vereisten van vertaling en van legalisatie dan wel van enig soortgelijk formeel vereiste.

4. De attestatie de vita wordt afgegeven in de Nederlandse taal en in de Franse taal. Op verzoek wordt daarbij tevens afgegeven:

a. de lijst van coderingen en de vertaling ervan in de officiële taal of in één van de officiële talen van het land waar de attestatie overgelegd zal worden, of

b. de vertaling in de officiële taal of in één van de officiële talen van de landen die bij de in het eerste lid genoemde Overeenkomst partij zijn. De vertaling wordt uitgevoerd overeenkomstig de in de bijlage bij de Overeenkomst vastgestelde termen.

5. Iedere belanghebbende kan met betrekking tot een attestatie de vita die is afgegeven in een ander land dat partij is bij de in het eerste lid genoemde Overeenkomst, de ambtenaar van de

Bewijs van in leven zijn

burgerlijke stand in zijn woonplaats dan wel de daartoe in Nederland bevoegde diplomatieke of consulaire autoriteit verzoeken om afgifte van:

- a. een vertaling van de coderingen in het Nederlands, of
- b. een vertaling van de attestatie de vita in het Nederlands.

Afdeling 5 Latere vermeldingen

Art. 20

Latere vermeldingen toevoegen aan akte van de burgerlijke stand

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand voegt aan de onder hem berustende akten van de burgerlijke stand latere vermeldingen toe van akten van de burgerlijke stand en andere authentieke akten houdende naamskeuze, erkenning, ontkenning van het vaderschap of moederschap door de moeder, van besluiten houdende wijziging of vaststelling van namen, van bevestigingen van opties mede houdende vaststelling van namen en naturalisatiebesluiten mede houdende wijziging of vaststelling van namen alsmede van besluiten tot intrekking van zulke bevestigingen of besluiten, van de opgave van afwijkende namen die een persoon die meer dan één nationaliteit bezit, voert in overeenstemming met het recht van het land waarvan hij mede de nationaliteit bezit, van akten houdende beëindiging van een geregistreerd partnerschap, van akten van omzetting van een geregistreerd partnerschap, wijziging van de vermelding van het geslacht na een aangifte als bedoeld in artikel 28, alsmede van rechterlijke uitspraken waarvan de dagtekening ten minste drie maanden oud is en die inhouden:

a. een last tot wijziging van de voornamen of van de geslachtsnaam, een adoptie, een herroeping van een adoptie, een vernietiging van een erkenning, een gerechtelijke vaststelling van het ouderschap, een gegrondverklaring van een ontkenning van het vaderschap of moederschap of, of een vernietiging van zulk een uitspraak;

b. de nietigverklaring van een huwelijk of van een geregistreerd partnerschap of de vernietiging van zulk een uitspraak tussen echtelieden of geregistreerde partners wier huwelijksakte onderscheidenlijk akte van een geregistreerd partnerschap, dan wel akte van omzetting van een geregistreerd partnerschap of huwelijk in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand is opgenomen.

2. De ambtenaar van de burgerlijke stand voegt eveneens aan de onder hem berustende akten van de burgerlijke stand latere vermeldingen toe van in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraken die een echtscheiding of een ontbinding van een geregistreerd partnerschap, een ontbinding van een huwelijk na scheiding van tafel en bed of de vernietiging van zulk een uitspraak tussen echtelieden wier huwelijksakte, akte van registratie van een partnerschap of akte van omzetting van een geregistreerd partnerschap of huwelijk in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand is opgenomen, inhouden.

Art. 20a

Latere vermelding, geboorteakte

1. De in artikel 20 bedoelde latere vermeldingen, met uitzondering van de vermeldingen bedoeld in het eerste lid, onder b, alsmede van de vermeldingen houdende beëindiging van een geregistreerd partnerschap en van de vermeldingen van een omzetting van een geregistreerd partnerschap, worden toegevoegd aan de geboorteakte van de betrokken persoon. Van een wijziging of vaststelling van de geslachtsnaam wordt tevens een latere vermelding toegevoegd aan de geboorteakten van de kinderen van de betrokken persoon, voor zover de wijziging of vaststelling zich tot hen uitstrekt.

Latere vermelding, beëindiging huwelijk/geregistreerd partnerschap

2. De in artikel 20, eerste lid, onder b, en tweede lid, bedoelde latere vermeldingen alsmede de in de aanhef van artikel 20, eerste lid, bedoelde beëindiging van een geregistreerd partnerschap en de daar bedoelde omzetting, worden toegevoegd aan de huwelijksakte dan wel aan de akte van registratie van een partnerschap van de betrokken persoon.

Latere vermelding, wijziging geslachtsnaam

3. Wanneer als gevolg van het huwelijk of van de echtscheiding een verandering intreedt in de geslachtsnaam van een persoon, wordt hiervan, voorzover zij niet in de huwelijksakte is vermeld, aan deze akte een latere vermelding toegevoegd. Tevens wordt daarvan een latere vermelding toegevoegd aan de geboorteakte van de betrokkene en de geboortenakten van diens kinderen, voor zover hun naam eveneens verandert.

Art. 20b

Latere vermelding van akten en uitspraken buiten Nederland opgemaakt

1. Van akten en uitspraken die buiten Nederland overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie zijn opgemaakt of gedaan en een overeenkomstige uitwerking hebben als de akten en rechterlijke uitspraken, bedoeld in artikel 20, wordt, tenzij de Nederlandse openbare orde zich hiertegen verzet, op verzoek van een belanghebbende dan wel ambtshalve, door de ambtenaar van de burgerlijke stand een latere vermelding toegevoegd aan de desbetreffende in de registers van de burgerlijke stand hier te lande voorkomende huwelijksakte, akte van registratie van een partnerschap, akte van omzetting van een geregistreerd partnerschap of huwelijk of geboorteakte. Van een verandering van de geslachtsnaam wordt op verzoek van

een belanghebbende tevens een latere vermelding gevoegd bij de geboorteakte van de kinderen van de betrokken persoon, voor zover hun naam eveneens verandert.

2. Indien een latere vermelding ambtshalve aan een akte is toegevoegd, zendt de ambtenaar van de burgerlijke stand een afschrift van de akte en de latere vermelding aan de persoon of personen op wie de akte betrekking heeft.

Verzending van latere vermelding aan betrokkene na ambtshalve toevoeging

Art. 20c

De artikelen 18 en 18c zijn van overeenkomstige toepassing.

Schakelbepaling

Art. 20d

Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld al wat betreft de aan de ambtenaar over te leggen stukken, het opmaken van de latere vermeldingen en de inhoud daarvan.

Nadere regels

Art. 20e

1. Van de in artikel 20, eerste lid, genoemde uitspraken zendt de griffier van het college waarvoor de zaak laatstelijk aanhangig was niet eerder dan drie maanden na de dag van de beschikking een afschrift aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Verzending van afschrift rechterlijke uitspraak voor latere vermelding

2. Van besluiten houdende wijziging of vaststelling van namen en van naturalisatiebesluiten mede houdende wijziging of vaststelling van namen zendt Onze Minister van Justitie onverwijld een afschrift aan de ambtenaar van de burgerlijke stand onder wie de akte van geboorte van de betrokken persoon berust.

Verzending van besluit naamswijziging of naturalisatie voor latere vermelding

3. De notaris die een akte van erkenning heeft opgemaakt, zendt onverwijld een afschrift of een uittreksel daarvan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand onder wie de akte van geboorte van het kind berust.

Verzending van akte van erkenning voor latere vermelding

Art. 20f

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand die de gegevens van een akte van naamskeuze opneemt in de akte van geboorte van het kind, zendt een afschrift van die akte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte van naamskeuze heeft opgemaakt. Deze akte wordt bewaard totdat achttien maanden zijn verstreken na de ontvangst van dat afschrift.

Verzending van de akte van naamskeuze

2. De ambtenaar van de burgerlijke stand die een latere vermelding van de naamskeuze, de erkenning toevoegt aan de akte van geboorte van het kind, zendt een afschrift van die akte en de latere vermelding aan de personen op wie de akte betrekking heeft. Hij zendt een afschrift aan de ambtenaar van de burgerlijke stand die de akte van naamskeuze, van erkenning heeft opgemaakt. Laatstgenoemde akte wordt bewaard totdat achttien maanden zijn verstreken na de ontvangst van laatstgenoemd afschrift dan wel, indien geen zodanig afschrift wordt ontvangen, totdat achttien maanden zijn verstreken na het opmaken van de akte.

Art. 20g

De ambtenaar van de burgerlijke stand die aan de geboorteakte van een minderjarige een latere vermelding toevoegt, waaruit blijkt dat de minderjarige is erkend, of dat een naam van hem is gewijzigd, geeft van dit feit kennis aan de bewaarder van het in artikel 244 van dit boek bedoelde openbare register waarin rechtsfeiten omtrent die minderjarige zijn opgenomen.

Latere vermelding toevoegen aan de geboorteakte van een minderjarige

Art. 20h

[Vervallen]

Afdeling 6

Akten van inschrijving van bepaalde rechterlijke uitspraken

Art. 21

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand te 's-Gravenhage maakt akten van inschrijving op van in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraken betreffende huwelijken of registraties van een partnerschap, waarvan de akten niet in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand zijn opgenomen, welke inhouden de nietigverklaring van een huwelijk of van een geregistreerd partnerschap, een echtscheiding, de ontbinding van een geregistreerd partnerschap, de ontbinding van een huwelijk na scheiding van tafel en bed of de vernietiging van zulk een ingeschreven uitspraak, dan wel de beëindiging van een geregistreerd partnerschap, bedoeld in artikel 80c, onder c, of de vernietiging daarvan.

Inschrijving van bepaalde rechterlijke uitspraken

2. De in het eerste lid bedoelde akten worden ingeschreven in het daartoe bestemde register van de burgerlijke stand te 's-Gravenhage.

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld al wat betreft de aan de ambtenaar over te leggen stukken, het opmaken van de akten van inschrijving en de inhoud daarvan.

Nadere regels

*Afdeling 7**De bewijskracht van akten van de burgerlijke stand alsmede van afschriften en uittreksels***Art. 22**

Bewijskracht van akten van de burgerlijke stand

1. De akte van geboorte bewijst ten aanzien van een ieder dat op de in de akte vermelde plaats, dag en uur uit de daarin genoemde moeder een kind van het daarin vermelde geslacht is geboren. Vermeldt de akte dat de plaats van de geboorte van het kind niet bekend is, dan komt dezelfde bewijskracht toe aan de vermelding van de plaats waar het is aangetroffen.
2. De akte van overlijden bewijst ten aanzien van een ieder, dat op de plaats, de dag en het uur, in de akte vermeld, de daarin genoemde persoon is overleden of, indien de akte krachtens artikel 19f, tweede lid, van dit boek is opgemaakt, dat het lijk van de daarin genoemde persoon op de plaats, de dag en het uur, in de akte vermeld, is gevonden.
3. Voor het overige hebben akten van de burgerlijke stand dezelfde bewijskracht als andere authentieke akten.

Art. 22a

Bewijskracht van authentieke afschriften of uittreksels

Authentieke afschriften of uittreksels, in de wettige vorm opgemaakt en afgegeven door de daartoe bevoegde bewaarder van het register, hebben dezelfde bewijskracht als het origineel, tenzij bewezen wordt dat zij daarmede niet overeenstemmen.

*Afdeling 8**De openbaarheid van de akten van de burgerlijke stand***Art. 23**

Openbaarheid van akten van de burgerlijke stand

De akten van de burgerlijke stand, daaronder begrepen de dubbelen van deze akten, zijn openbaar voor zover te dien aanzien in deze afdeling geen nadere voorziening is gegeven.

Art. 23a

Inzage in akten van de burgerlijke stand

Van de akten van de burgerlijke stand mogen slechts de bewaarders en het openbaar ministerie inzage nemen. Voorts kunnen de rechter en het openbaar ministerie overlegging van akten bevelen.

Art. 23b

Afschrift of uittreksel van akte van de burgerlijke stand

1. Een ieder is bevoegd zich door de ambtenaar die met de afgifte van afschriften en uittreksels van akten van de burgerlijke stand is belast, een uittreksel van een onder deze ambtenaar berustende akte van geboorte, van huwelijk, van registratie van een partnerschap, van omzetting van een huwelijk in een registratie van een partnerschap, van omzetting van een registratie van een partnerschap in een huwelijk of van overlijden te doen afgeven. Het uittreksel bevat de bij algemene maatregel van bestuur te vermelden gegevens, waaruit de afstamming van de persoon of personen op wie de akte betrekking heeft, niet blijkt.

2. Van de in het eerste lid bedoelde akten alsmede van de akten van erkenning of ontkenning van het vaderschap of moederschap door de moeder wordt een afschrift slechts afgegeven indien de verzoeker aantoont dat hij bij de verkrijging een gerechtvaardigd belang heeft. Van andere akten die de in het eerste lid bedoelde ambtenaar onder zijn berusting heeft, wordt steeds een afschrift afgegeven. Dit afschrift bevat de bij algemene maatregel van bestuur te vermelden gegevens.

3. Een verzoek om afgifte van een uittreksel of een afschrift dient op een bepaalde persoon of bepaalde personen betrekking te hebben.

Nadere regels

4. Bij algemene maatregel van bestuur wordt geregeld al hetgeen overigens het opmaken en het verstrekken van afschriften en uittreksels betreft. Daarbij worden tevens regels gegeven voor het opmaken van uittreksels van akten die voor de inwerkingtreding van deze wet zijn opgemaakt.

Weigering van afgifte

5. Weigert de in het eerste lid bedoelde ambtenaar een afschrift of een uittreksel af te geven, dan verstrekt hij aan de aanvrager een schriftelijke opgave van de gronden voor zijn weigering.

Art. 23c

Openbaarheid van dubbelen

De dubbelen van de akten van de burgerlijke stand zijn openbaar zolang zij onder de ambtenaar van de burgerlijke stand berusten.

*Afdeling 9**De aanvulling van de registers van de burgerlijke stand en de verbetering van de daarin voorkomende akten en latere vermeldingen***Art. 24**

1. Aanvulling van een register van de burgerlijke stand met een daarin ontbrekende akte of latere vermelding, doorhaling van een daarin ten onrechte voorkomende akte of latere vermelding, of verbetering van een daarin voorkomende akte of latere vermelding die onvolledig is of een misslag bevat, kan op verzoek van belanghebbenden of van het openbaar ministerie worden gelast door de rechtbank. De rechtbank kan bij haar beschikking tot verbetering van een akte of latere vermelding die onvolledig is of een misslag bevat, eveneens dezelfde verbetering gelasten ten aanzien van een akte of latere vermelding betreffende dezelfde persoon of zijn afstammelingen, die buiten haar rechtsgebied in de registers van de burgerlijke stand is opgenomen. De in de tweede zin bedoelde bevoegdheid kan mede worden uitgeoefend ten aanzien van een akte of latere vermelding betreffende dezelfde persoon of zijn afstammelingen die in de registers van de burgerlijke stand van de openbare lichamen Bonaire, Sint Eustatius en Saba is opgenomen.

2. De griffier van het college waarvoor de zaak laatstelijk aanhangig was, zendt niet eerder dan drie maanden na de dag van de beschikking een afschrift daarvan aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente, in welker registers de akte of latere vermelding is of had moeten zijn opgenomen. Is deze gemeente opgeheven, dan zendt hij het afschrift aan de ambtenaar van de gemeente in wier archieven de registers van de burgerlijk stand van de opgeheven gemeente berusten.

Art. 24a

Kennelijke schrijf- of spelfouten en kennelijke mislagen kunnen ambtshalve door de ambtenaar van de burgerlijke stand worden verbeterd. Indien in een andere gemeente een akte betreffende dezelfde persoon of diens afstammelingen wordt gehouden, die eveneens verbetering behoeft, stelt de ambtenaar van de burgerlijke stand die de verbetering in de akte heeft aangebracht de ambtenaar van de burgerlijke stand in de andere gemeente daarvan op de hoogte.

Art. 24b

1. Aanvulling van een register van de burgerlijke stand op grond van artikel 24 geschiedt door het opmaken van een nieuwe akte in dat register.

2. Van een verbetering of een doorhaling op grond van deze afdeling wordt een latere vermelding toegevoegd aan de desbetreffende akte, volgens regels, bij algemene maatregel van bestuur te stellen.

*Afdeling 10**Inschrijving van buitenlandse akten en de rechterlijke last tot het opmaken van een vervangende akte van geboorte***Art. 25**

1. Buiten Nederland overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie opgemaakte akten van geboorte, huwelijksakten, akten van registratie van een partnerschap en akten van overlijden worden op bevel van het openbaar ministerie of op verzoek van een belanghebbende ingeschreven in de registers onderscheidenlijk van geboorten, van huwelijken, van geregistreerde partnerschappen en van overlijden van de gemeente 's-Gravenhage, indien: *a.* de akte een persoon betreft die op het ogenblik van het verzoek Nederlander is of te eniger tijd Nederlander dan wel Nederlands onderdaan niet-Nederlander is geweest; *b.* de akte een persoon betreft die rechtmatig verblijft op grond van artikel 8, onder c en d, van de Vreemdelingenwet 2000.

2. Buiten Nederland overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie opgemaakte akten van geboorte worden op bevel van het openbaar ministerie of op verzoek van een belanghebbende ingeschreven in het register van geboorten van de gemeente 's-Gravenhage, indien de akte een persoon van vreemde nationaliteit betreft en op grond van enige bepaling van dit boek een latere vermelding aan de akte van geboorte moet worden toegevoegd.

3. De ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage kan ook ambtshalve de in de vorige leden bedoelde akten inschrijven.

4. Indien de inschrijving van een huwelijksakte of van een akte van registratie van een partnerschap op grond van het eerste lid wordt verzocht door een belanghebbende en betrekking heeft op een huwelijk of een geregistreerd partnerschap tussen personen van wie er een niet de Nederlandse nationaliteit bezit of rechtmatig in Nederland verblijft als bedoeld in artikel 8, onder b, d of e, van de Vreemdelingenwet 2000, dienen de echtgenoten of geregistreerde partners ten

Aanvulling of verbetering van het register van de burgerlijke stand

Register burgerlijke stand, verbetering kennelijke mislagen

**Aanvulling van het register van de burgerlijke stand
Latere vermelding in het register van de burgerlijke stand**

Buitenlandse akte, inschrijving in Haagse registers

behoefte van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage een verklaring af te leggen inzake het verblijfsrecht van de echtgenoot of geregistreerde partner die niet de Nederlandse nationaliteit bezit alsmede inhoudende dat hun huwelijk of geregistreerd partnerschap niet is aangegaan met het oogmerk om verblijfsrecht in Nederland te verkrijgen. De verklaring is niet vereist indien:

- a. sinds de voltrekking van het huwelijk of de registratie van het partnerschap ten minste tien jaren zijn verstreken, of
  - b. het huwelijk of geregistreerd partnerschap inmiddels is geëindigd.
5. In geval van adoptie gelast de rechtbank, die de adoptie uitspreekt, ambtshalve afzonderlijk de inschrijving van de in het eerste en het tweede lid bedoelde akte van geboorte.
6. De akte van inschrijving vermeldt de bij algemene maatregel van bestuur vast te stellen gegevens.
7. Kennelijke misslagen of schrijf- of spelfouten, die de ambtenaar van de burgerlijke stand in de in te schrijven akte vaststelt op grond van een hier te lande in de registers van de burgerlijke stand opgenomen akte of op grond van een rechterlijke uitspraak, kunnen ambtshalve door hem worden verbeterd. De verbeteringen worden afzonderlijk in de akte vermeld.
8. Indien een akte ambtshalve is ingeschreven, wordt een afschrift van de akte van inschrijving toegezonden aan de persoon of de personen op wie de akte betrekking heeft.

Nadere regels

Art. 25a

Buitenlandse akte, verbetering kennelijke misslagen

1. Indien na de inschrijving kennelijke misslagen in de buiten Nederland opgemaakte akte overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie zijn verbeterd, wordt de verbetering in de akte van inschrijving aangebracht doordat de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage, aan wie een afschrift van de beslissing tot verbetering en een afschrift van de verbeterde akte zijn overgelegd, een latere vermelding van de verbetering aan de akte van inschrijving toevoegt.

Buitenlandse akte, verbetering schrijf- of spelfouten

2. Kennelijke schrijf- en spelfouten, die in de buiten Nederland opgemaakte akte overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie zijn verbeterd, kunnen ambtshalve door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage aan de hand van een afschrift van de verbeterde akte worden verbeterd op de in het eerste lid aangegeven wijze.

Art. 25b

Toevoeging van latere vermelding in buitenlandse akten

Aan de akte van inschrijving, bedoeld in artikel 25, worden de latere vermeldingen toegevoegd die op grond van dit boek aan een in Nederland opgemaakte akte van geboorte, huwelijksakte of akte van overlijden moeten worden toegevoegd.

Art. 25c

Ambtshalve vaststellen van gegevens bij ontbreken van buitenlandse geboorteakte

1. Indien ten aanzien van een buiten Nederland geboren persoon geen akte van geboorte overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie is opgemaakt of kan worden overgelegd, kan op verzoek van het openbaar ministerie, van een belanghebbende of van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage de rechtbank Den Haag de voor het opmaken van een geboorteakte noodzakelijke gegevens vaststellen, indien:

- a. die persoon Nederlander is of te eniger tijd Nederlander dan wel Nederlands onderdaan niet-Nederlander is geweest;
- b. die persoon rechtmatig verblijft op grond van artikel 8, onder c en d, van de Vreemdelingenwet 2000;
- c. op grond van dit boek een latere vermelding aan de akte van geboorte moet worden toegevoegd.

Adoptie

2. De rechtbank houdt rekening met alle bewijzen en aanwijzingen omtrent de omstandigheden waaronder, en het tijdstip waarop de geboorte moet hebben plaatsgehad. De geslachtsnaam, de voornamen, alsmede de plaats en de dag van de geboorte van de vader en van de moeder worden vastgesteld, voor zover daarvoor aanwijzingen zijn verkregen.

3. In geval van adoptie geeft de rechtbank die de adoptie uitspreekt, ambtshalve afzonderlijk de in het eerste lid bedoelde beschikking.

Art. 25d

Wijziging van ambtshalve opgemaakte geboorteakte

De rechtbank Den Haag kan op verzoek van het openbaar ministerie, van een belanghebbende of van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage de krachtens artikel 25c gegeven beschikking wijzigen op grond dat de vastgestelde gegevens onjuist of onvolledig zijn.

Art. 25e

[Vervallen]

Art. 25f

1. De griffier van het college waarvoor de zaak laatstelijk aanhangig was, zendt niet eerder dan drie maanden na de dag van de beschikking een afschrift daarvan, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage .
2. Deze ambtenaar maakt van de beschikking, bedoeld in artikel 25c een akte van inschrijving op, die geldt als een akte van geboorte in de zin van artikel 19 van dit boek. Deze akte is in overeenstemming met de beschikking en vermeldt dit uitdrukkelijk.
3. Van de beschikking, bedoeld in artikel 25d, wordt een latere vermelding toegevoegd aan de akte als bedoeld in het vorige lid.

Toezending van ambts-halve opgemaakte geboorteakte

Latere vermelding van ambts-halve opgemaakte gegevens

Art. 25g

1. Op akten en uitspraken die buiten Nederland overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie zijn opgemaakt of gedaan en een overeenkomstige uitwerking hebben als de in artikel 25c van dit boek bedoelde beschikkingen, zijn de artikelen 25 tot en met 25b van overeenkomstige toepassing. De inschrijving als bedoeld in artikel 25 vindt niet plaats indien de Nederlandse openbare orde zich hiertegen verzet.
2. In geval van adoptie van een buiten Nederland geboren kind ten aanzien waarvan een akte of uitspraak als bedoeld in het vorige lid is opgemaakt of gedaan, geeft de rechtbank die de adoptie uitspreekt, ambts-halve afzonderlijk last tot inschrijving van die akte of uitspraak.

Schakelbepaling

Inschrijving van ambts-halve opgemaakte geboorteakte bij adoptie

*Afdeling 11**De verklaring voor recht omtrent de rechtsgeldigheid in Nederland van een buitenlandse akte of uitspraak***Art. 26**

1. Een ieder die daarbij een gerechtvaardigd belang heeft, kan de rechtbank verzoeken een verklaring voor recht af te geven dat een op hem betrekking hebbende, buiten Nederland opgemaakte akte of gedane uitspraak overeenkomstig de plaatselijke voorschriften door een bevoegde instantie is opgemaakt of gedaan en naar zijn aard vatbaar is voor opnemng in een Nederlands register van de burgerlijke stand.
2. De in het eerste lid bedoelde verklaring voor recht kan eveneens op verzoek van de ambtenaar van de burgerlijke stand of van het openbaar ministerie worden afgegeven.

Verklaring voor recht van buitenlandse akte of uitspraak

Art. 26a

De rechtbank kan, op verzoek van ambts-halve, bij de in het eerste lid van artikel 26 bedoelde verklaring voor recht tevens de toevoeging van een latere vermelding, op grond van artikel 24, eerste lid, aan een in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand voorkomende akte gelasten.

Latere vermelding toevoegen bij verklaring voor recht

Art. 26b

Is met betrekking tot de verzoeker geen akte in de Nederlandse registers van de burgerlijke stand opgenomen, dan kan de rechtbank Den Haag, op verzoek van ambts-halve, bij haar beschikking tevens de inschrijving, overeenkomstig artikel 25, van een daarvoor in aanmerking komende in het buitenland opgemaakte akte in de registers van de burgerlijke stand te 's-Gravenhage gelasten, alsmede de verbetering van de akte van inschrijving op grond van artikel 24, eerste lid. Ook kan zij bij haar beschikking een last als bedoeld in artikel 25c geven alsmede een last tot verbetering, overeenkomstig artikel 24, eerste lid, van de door de ambtenaar van de burgerlijke stand te 's-Gravenhage op te maken akte.

Inschrijving van buitenlandse geboorteakte naast verklaring voor recht

Art. 26c

[Vervallen]

Art. 26d

De overlegging van een authentiek afschrift van de buitenlandse akte of uitspraak waarop het verzoek betrekking heeft, kan worden verlangd. Artikel 986, derde en vierde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering is van overeenkomstige toepassing.

Buitenlandse akte of uitspraak overleggen bij verklaring voor recht

Art. 26e

De griffier van het college, waarbij de zaak laatstelijk aanhangig was, zendt een afschrift van de beschikking aan de ambtenaar van de burgerlijke stand in wiens registers een op de belanghebbende betrekking hebbende akte is opgenomen, waaraan een latere vermelding van de beschikking moet worden toegevoegd. Is bij de beschikking een last tot inschrijving van een in het buitenland opgemaakte akte gegeven, dan zendt de griffier een afschrift van de beschikking aan de ambtenaar van de burgerlijke stand te 's-Gravenhage .

Toezending van afschrift van beschikking bij verklaring van recht

Art. 26f

[Vervallen]

*Afdeling 12**Voorziening tegen de weigering tot het opmaken van een akte van de burgerlijke stand of tot een andere verrichting***Art. 27****Beroep tegen weigering van opmaken akte van de burgerlijke stand**

Naar aanleiding van een besluit van een ambtenaar van de burgerlijke stand om op grond van artikel 18c of 20c te weigeren een akte van de burgerlijke stand op te maken, een latere vermelding aan een akte toe te voegen of, buiten het geval van stuiting van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap en dat van afgifte van een afschrift of een uittreksel, aan een verrichting mee te werken, kunnen belanghebbende partijen binnen zes weken na de verzending van dat besluit een verzoek indienen bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waar de standplaats van de ambtenaar van de burgerlijke stand is gelegen.

Art. 27a**Verklaring voor recht door de rechtbank**

De rechtbank kan, op verzoek van een belanghebbende partij of ambtshalve, bij haar beschikking tevens een verklaring als bedoeld in artikel 26 afgeven, alsmede een last als bedoeld in artikel 26a, onderscheidenlijk artikel 26b.

Art. 27b**Toezending van afschrift van verklaring voor recht**

De griffier zendt een afschrift van de beschikking aan de belanghebbende partijen en aan de ambtenaar van de burgerlijke stand.

Art. 27c

[Vervallen]

*Afdeling 13**Wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte***Art. 28****Geslachtsvermelding, wijziging geboorteakte**

1. Iedere Nederlander van zestien jaar of ouder die de overtuiging heeft tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in de akte van geboorte, kan van die overtuiging aangifte doen bij de ambtenaar van de burgerlijke stand onder wie de desbetreffende akte berust. Indien de akte van geboorte niet hier te lande in de registers van de burgerlijke stand is ingeschreven, geschiedt de aangifte bij de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage.
2. Voor de toepassing van het eerste lid en het derde lid alsmede de artikelen 28a en 28b wordt onder akte van geboorte mede verstaan een akte van inschrijving van een buiten Nederland opgemaakte akte van geboorte of van een beschikking als bedoeld in artikel 25c.
3. Degene die de Nederlandse nationaliteit niet bezit kan een aangifte als bedoeld in het eerste lid doen, indien hij gedurende een tijdvak van ten minste één jaar, onmiddellijk voorafgaande aan de aangifte, woonplaats in Nederland heeft en een rechtsgeldige verblijfstitel heeft. In dat geval wordt tevens een afschrift van de akte van geboorte overgelegd.
4. De minderjarige van zestien jaar of ouder is bekwaam tot het doen van de in het eerste lid bedoelde aangifte ten behoeve van zichzelf, alsmede om ter zake in en buiten rechte op te treden.

Art. 28a**Geslachtsvermelding, deskundigenverklaring**

1. Bij de aangifte wordt overgelegd een verklaring van een bij of krachtens algemene maatregel van bestuur aangewezen deskundige, afgegeven ten hoogste zes maanden voor de datum van de aangifte.
2. De deskundigenverklaring vermeldt dat degene op wie de aangifte betrekking heeft jegens de deskundige heeft verklaard de overtuiging te hebben tot het andere geslacht te behoren dan is vermeld in zijn akte van geboorte en jegens de deskundige er blijk van heeft gegeven diens voorlichting omtrent de reikwijdte en de betekenis van deze staat te hebben begrepen en de wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte weloverwogen te blijven wensen. De deskundige geeft de verklaring niet af indien hij gegronde reden heeft om aan de gegrondheid van bedoelde overtuiging te twijfelen.

Art. 28b**Geslachtsvermelding, toevoeging latere vermelding**

1. Indien aan artikel 28a is voldaan voegt de ambtenaar van de burgerlijke stand aan de akte van geboorte een latere vermelding toe van wijziging van het geslacht. Artikel 27 is van overeenkomstige toepassing.

2. In het in de eerste zin van het eerste lid bedoelde geval kan de ambtenaar van de burgerlijke stand desverzocht tevens overgaan tot wijziging van de voornamen van degene op wie de aangifte betrekking heeft.
3. In het geval bedoeld in artikel 28, eerste lid, tweede zin, schrijft de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage de akte van geboorte tevens in het register van geboorten van die gemeente in.

Art. 28c

1. De wijziging van de vermelding van het geslacht in de akte van geboorte heeft haar gevolgen, die uit dit boek voortvloeien, vanaf de dag waarop de ambtenaar van de burgerlijke stand aan de akte van geboorte een latere vermelding van wijziging van het geslacht toevoegt. Dit tijdstip geldt eveneens voor de wijziging van de voornamen, bedoeld in artikel 28b, tweede lid.
2. De wijziging van de vermelding van het geslacht laat de op het in het eerste lid genoemde tijdstip bestaande familierechtelijke betrekkingen en de daaruit voortvloeiende op dit boek gegronde rechten, bevoegdheden en verplichtingen onverlet.
3. Indien de betrokkene na de wijziging van de vermelding van het geslacht een kind baart, wordt voor de toepassing van titel 11 en hetgeen daaruit voortvloeit uitgegaan van het geslacht dat deze voor de wijziging had. In geval van adoptie van een kind op verzoek van degene die dit na de wijziging van de vermelding van het geslacht heeft verwekt of heeft ingestemd met een daad die de verwekking van het kind met eigen zaad tot gevolg heeft gehad, en het kind is of wordt geboren binnen de relatie van de adoptant en de ouder, is de maatstaf van het vierde lid van artikel 227 van toepassing.

Geslachtsvermelding, tijdstip ingaan rechtsgevolgen

Geslachtsvermelding, geboorte/adoptie van een kind

Afdeling 14

De Commissie van advies voor de zaken betreffende de burgerlijke staat en de nationaliteit

Art. 29

Er is een Commissie van advies voor de zaken betreffende de burgerlijke staat en de nationaliteit.

Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit

Art. 29a

1. De Commissie bestaat uit ten minste negen en ten hoogste vijftien leden.

Samenstelling van de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit

2. De Commissie bestaat uit ten minste een lid van de rechterlijke macht, ten minste een lid uit de kring van het wetenschappelijk onderzoek, ten minste twee leden uit de kring van de ambtenaren van de burgerlijke stand en ten minste twee leden uit de kring van de basisregistratie personen.

3. Onze Minister van Justitie benoemt en ontslaat de in het voorgaande lid bedoelde leden in overeenstemming met Onze Minister van Binnenlandse Zaken. Voorts wijst hij een voorzitter en een secretaris aan.

Art. 29b

1. De Commissie brengt op verzoek van een ambtenaar van de burgerlijke stand of een ander bestuursorgaan advies uit over vragen betreffende de rechtstoepassing in zaken van burgerlijke staat of nationaliteit.
2. Indien een advies van algemeen belang is, wordt het openbaar gemaakt. De Commissie bepaalt de wijze van openbaarmaking.

Taken van de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit

Art. 29c

Indien een ambtenaar van de burgerlijke stand gerede twijfel heeft over de vraag of een aan een buiten Nederland opgemaakte akte van de burgerlijke stand of ander geschrift te ontlenen gegeven in aanmerking komt om in een akte van de burgerlijke stand te worden opgenomen, is hij gehouden het advies van de Commissie in te winnen.

Inwinnen van advies bij de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit

Art. 29d

Indien een ambtenaar van de burgerlijke stand een door de Commissie gegeven advies niet opvolgt, stelt hij de Commissie en de officier van justitie hiervan in kennis.

Opvolgen advies van de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit

Art. 29e

Onze Minister van Justitie kan nadere regels stellen omtrent de taak en de werkwijze van de Commissie.

Nadere regels

Art. 29f

Verslaglegging door de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit

Telkens binnen een termijn van vier jaren brengt de Commissie een rapport uit aan Onze Minister van Justitie, waarin de taakvervulling van de Commissie aan een onderzoek wordt onderworpen en voorstellen kunnen worden gedaan voor gewenste veranderingen.

Titel 5**Het huwelijk***Algemene bepaling***Art. 30**

Aangaan huwelijk

1. Een huwelijk kan worden aangegaan door twee personen van verschillend of van gelijk geslacht.
2. De wet beschouwt het huwelijk alleen in zijn burgerlijke betrekkingen.

*Afdeling 1**Vereisten tot het aangaan van een huwelijk***Art. 31**

Huwelijksbeletselen, leeftijd

Om een huwelijk te mogen aangaan moeten een man en een vrouw de leeftijd van achttien jaren hebben bereikt.

Art. 32

Huwelijksbeletselen, gestoord geestesvermogen

Een huwelijk mag niet worden aangegaan, wanneer de geestvermogens van een partij zodanig zijn gestoord, dat deze niet in staat is haar wil te bepalen of de betekenis van haar verklaring te begrijpen.

Art. 33

Huwelijksbeletselen, monogamie

Een persoon kan tegelijkertijd slechts met één andere persoon door het huwelijk verbonden zijn.

Art. 34-36

[Vervallen]

Art. 37

Huwelijksbeletselen, onder curatele wegens drank- of drugsmisbruik

1. Hij die wegens gewoonte van drank- of drugsmisbruik onder curatele staat, mag geen huwelijk aangaan zonder de toestemming van zijn curator.
2. Voor zover die toestemming niet wordt verkregen, kan zij op verzoek van de onder curatele gestelde door toestemming van de kantonrechter worden vervangen.

Art. 38

Huwelijksbeletselen, onder curatele wegens lichamelijke of geestelijke toestand

Hij die wegens zijn lichamelijke of geestelijke toestand onder curatele staat, mag geen huwelijk aangaan zonder toestemming van de kantonrechter.

Art. 39

Huwelijksbeletselen, beroepstermijn bij toestemming rechter

1. Heeft de rechter de toestemming verleend, dan is de termijn van beroep veertien dagen en kan gedurende die termijn de beschikking niet worden ten uitvoer gelegd.
2. Hij die tegen een verleende toestemming opkomt, is verplicht dit binnen de termijn van beroep bij deurwaardersexploit te doen aanzeggen aan de ambtenaar of ambtenaren van de burgerlijke stand ten overstaan van wie het huwelijk kan worden voltrokken. Door dit te verzuimen verliest hij het recht om de nietigverklaring van het huwelijk op grond van het ontbreken van zijn toestemming te vragen, indien het gerechtshof de in het eerste lid bedoelde beschikking vernietigt en het huwelijk reeds is voltrokken.

Art. 40

[Vervallen]

Art. 41

Huwelijksbeletselen, familieverband

1. Een huwelijk mag niet worden gesloten tussen hen die elkander, hetzij van nature hetzij familierechtelijk, bestaan in de opgaande en in de nederdalende lijn of als broeders, zusters of broeder en zuster.

2. Onze Minister van Justitie kan om gewichtige redenen ontheffing van het verbod verlenen aan hen die broeders, zusters of broeder en zuster door adoptie zijn.

Art. 41a

Een huwelijk mag niet worden gesloten tussen hen die elkander, hetzij van nature hetzij familierechtelijk, als bloedverwanten bestaan in de derde of vierde graad in de zijlinie, tenzij de aanstaande echtgenoten bij de ambtenaar van de burgerlijke stand ieder een beëdigde verklaring hebben afgelegd, inhoudende dat zij hun vrije toestemming tot het huwelijk geven.

Huwelijksverbod bloedverwanten in derde en vierde graad en uitzondering op dit verbod

Art. 42

Zij die met elkander een huwelijk willen aangaan, mogen niet tegelijkertijd een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan.

Huwelijksbeletsen, geregistreerd partnerschap

Afdeling 2

Formaliteiten die aan de voltrekking van het huwelijk moeten voorafgaan

Art. 43

[Vervallen]

Art. 44

1. Ten behoeve van het kenbaar maken van hun voornemen om in het huwelijk te treden verstrekken de aanstaande echtgenoten van wie ten minste één uitsluitend of mede de Nederlandse nationaliteit bezit of in Nederland zijn gewone verblijfplaats heeft aan de ambtenaar van de burgerlijke stand:

Documenten bij huwelijksaangifte

a. hun geslachtsnaam, voornamen, woonplaats en geboortegegevens, alsmede een verklaring dat zij elkaar niet als bloedverwanten bestaan in de derde of vierde graad in de zijlinie, dan wel een beëdigde verklaring als bedoeld in artikel 41a;

b. indien toestemming tot het aangaan van een huwelijk is vereist, de gegevens van degenen wier toestemming noodzakelijk is, dan wel het bewijs dat deze hun toestemming hebben verleend. De toestemming kan ook ter gelegenheid van de huwelijksvoltrekking worden gegeven. Is de toestemming door de rechter verleend, dan verifieert de ambtenaar het bestaan daarvan bij de betrokken griffie;

c. de overlijdensgegevens van allen wier toestemming voor het huwelijk was vereist, als zij in leven waren geweest;

d. de gegevens inzake ontbinding van eventuele eerdere huwelijken of geregistreerde partnerschappen;

e. in geval van stuiting, de gegevens inzake de opheffing daarvan;

f. de ontheffing of de vergunning van Onze Minister van Justitie, ingeval deze is vereist;

g. een vrijstelling krachtens artikel 62, indien deze is verkregen;

h. de namen en adressen van de personen die als getuigen bij de voltrekking van het huwelijk aanwezig zullen zijn;

i. ingeval een aanstaande echtgenoot niet de Nederlandse nationaliteit bezit of rechtmatig in Nederland verblijft als bedoeld in artikel 8, onder b, d of e, van de Vreemdelingenwet 2000, een verklaring dat het voornemen om in het huwelijk te treden niet wordt aangegaan met het oogmerk om verblijfsrecht in Nederland te verkrijgen, alsmede een verklaring omtrent het verblijfsrecht van de aanstaande echtgenoot die niet de Nederlandse nationaliteit bezit;

j. de naam van de gemeente in Nederland waar het huwelijk zal worden voltrokken.

2. Wanneer de aanstaande echtgenoten, van wie ten minste één de Nederlandse nationaliteit bezit, buiten Nederland hun woonplaats hebben, kunnen zij zich ten behoeve van hun voornemen om in het huwelijk te treden uitsluitend tot de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage wenden.

Art. 45

1. Indien de geboortegegevens van een aanstaande echtgenoot niet kunnen worden geverifieerd en deze niet in staat is om een geboorteakte over te leggen, kan de betrokkene jegens de ambtenaar van de burgerlijke stand ten overstaan van wie het huwelijk zal worden voltrokken een beëdigde verklaring afleggen inhoudende: het geslacht, de plaats, het land en, zo nauwkeurig mogelijk, de datum van geboorte alsmede de persoonsgegevens van de ouders.

Ontbreken geboorteakte bij huwelijksaangifte

2. In de huwelijksakte wordt van de afgelegde verklaring melding gemaakt.

Art. 45a

Indien de gegevens betreffende overlijden als bedoeld in artikel 44, eerste lid, onder c, niet kunnen worden geverifieerd en de aanstaande echtgenoten niet in staat zijn om de akte of akten van overlijden over te leggen, kunnen zij terzake een beëdigde verklaring afleggen jegens de

Ontbreken overlijdensakte bij huwelijksaangifte

ambtenaar van de burgerlijke stand ten overstaan van wie het huwelijk zal worden voltrokken. Deze maakt daarvan melding in de huwelijksakte.

Art. 46

Geldigheidsduur van de huwelijksaangifte

Wanneer het huwelijk binnen een jaar, te rekenen vanaf de datum waarop het voornemen daartoe is kenbaar gemaakt, niet is voltrokken, mag het niet worden voltrokken dan nadat het voornemen daartoe opnieuw kenbaar is gemaakt.

Art. 47

[Vervallen]

Art. 48

Huwelijksaangifte van ouder met gezag over kinderen

Indien hij die wil hertrouwen het gezag heeft over kinderen uit een vorig huwelijk, geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand van dit voornemen onverwijld kennis aan de rechtbank van de woonplaats van de bedoelde ouder.

Art. 49

Rechtsgevolgen van huwelijksaangifte

1. Trouwbeloften geven geen rechtsvordering tot het aangaan van een huwelijk, noch tot schadevergoeding wegens de niet-ervulling van de beloften; alle afwijkende bedingen zijn nietig.
2. Indien het voornemen tot het aangaan van een huwelijk aan een ambtenaar van de burgerlijke stand kenbaar is gemaakt, kan dit grond opleveren tot een vordering tot vergoeding der werkelijke vermogensverliezen, zonder dat daarbij enige winstderving in aanmerking komt. De vordering vervalt door verloop van achttien maanden, te rekenen vanaf de datum waarop het voornemen kenbaar is gemaakt.

Art. 49a

Verklaring van huwelijksbevoegdheid bij buitenlands huwelijk

1. Indien een Nederlander buiten Nederland een huwelijk wenst aan te gaan, wordt op zijn verzoek aan hem een verklaring van huwelijksbevoegdheid overeenkomstig de bijlage van de Overeenkomst van München van 5 september 1980 (Trb. 1981, 71, en 1982, 116) afgegeven.
2. Deze verklaring wordt afgegeven:
  - a. aan degene die binnen Nederland woonplaats heeft, door de ambtenaar van de burgerlijke stand van zijn woonplaats;
  - b. aan degene die binnen Nederland geen woonplaats heeft, maar wel heeft gehad, door de ambtenaar van de burgerlijke stand van de laatste woonplaats aldaar;
  - c. aan degene die binnen Nederland geen woonplaats heeft of heeft gehad, door het hoofd van de diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden in het ressort waar het huwelijk wordt voltrokken.
3. De verklaring wordt door de bevoegde autoriteit niet afgegeven alvorens deze, door verificatie van de gegevens, vermeld in artikel 44, eerste lid, onder a, b, c, d en f, en zo nodig van die, vermeld in de artikelen 45 en 45a, alsmede in artikel 27b, zich ervan heeft overtuigd dat naar Nederlands recht geen beletselen tegen het huwelijk bestaan.
4. De verklaring van huwelijksbevoegdheid is, te rekenen van het tijdstip van afgifte, gedurende zes maanden geldig.

Afdeling 3

Stuiting van het huwelijk

Art. 50

Stuiting van huwelijk

Een huwelijk kan worden gestuit, wanneer partijen niet de vereisten in zich verenigen om een huwelijk aan te gaan, of wanneer partijen niet beiden hun vrije toestemming tot het huwelijk zullen geven dan wel wanneer het oogmerk van de aanstaande echtgenoten, of één hunner, niet is gericht op de vervulling van de door de wet aan de huwelijkse staat verbonden plichten, doch op het verkrijgen van toelating tot Nederland.

Art. 51

Bevoegd tot stuiting van huwelijk

1. Bevoegd tot stuiting, wanneer partijen niet de vereisten in zich verenigen om een huwelijk aan te gaan, zijn bloedverwanten in de rechte lijn, broeders, zusters en curatoren van een der aanstaande echtgenoten.
2. De in het vorige lid genoemde personen zijn ook bevoegd een huwelijk te stuiten, wanneer de andere aanstaande echtgenoot onder curatele staat, en het huwelijk klaarblijkelijk het ongeluk zou veroorzaken van de partij, waarvan zij bloedverwant of curator zijn.

Art. 52

Hij die met een der partijen door huwelijk verbonden is dan wel met een der partijen een geregistreerd partnerschap is aangegaan, kan op grond van het bestaan van dat huwelijk of dat geregistreerd partnerschap een nieuw aan te gaan huwelijk stuiten.

Stuiting van huwelijk door wettige echtgeno(o)t(e)

Art. 53

1. Het openbaar ministerie is verplicht een voorgenomen huwelijk te stuiten, indien het met een der in de artikelen 31 tot en met 33, 41 en 42 omschreven huwelijksbeletsel bekend is.
2. Het openbaar ministerie is bevoegd het huwelijk als schijnhandeling wegens strijd met de Nederlandse openbare orde te stuiten indien het oogmerk van de aanstaande echtgenoten, of één hunner, niet is gericht op de vervulling van de door de wet aan de huwelijks staat verbonden plichten, doch op het verkrijgen van toelating tot Nederland.
3. Het openbaar ministerie is voorts bevoegd het huwelijk te stuiten indien genoegaam is gebleken dat de aanstaande echtgenoten, of één hunner, het huwelijk onder invloed van dwang zullen aangaan.
4. Voor de uitoefening van de in de leden 2 en 3 bedoelde bevoegdheid door het openbaar ministerie is voorafgaande machtiging van de rechtbank vereist.

Stuiting van huwelijk door OM

Art. 54

1. De stuiting geschiedt door betekening van een akte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente waar het huwelijk zal worden voltrokken.
2. De akte houdt de keus van een woonplaats in die gemeente en de gronden van de stuiting in en vermeldt de hoedanigheid die aan de opposant de bevoegdheid geeft om het huwelijk te stuiten; alles op straffe van nietigheid.
3. De opposant zal afschrift der akte van stuiting onverwijld doen betekenen aan de partij, tegen welke de stuiting is gericht.

Akte van stuiting bij huwelijk

Art. 55

Een stuiting kan worden opgeheven:

- a. op dezelfde wijze als waarop zij is geschied;
- b. door een verklaring, in persoon afgelegd ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand, genoemd in het vorige artikel;
- c. door een verklaring, afgelegd ten overstaan van een notaris;
- d. door een in kracht van gewijsde gegane beschikking, gegeven op verzoek van een belanghebbende.

Stuiting van huwelijk opheffen

Art. 56

Het huwelijk mag niet worden voltrokken, voordat de stuiting is opgeheven. Mocht het desniettemin voltrokken zijn hangende een geding tot opheffing van de stuiting, dan kan dit geding op verlangen van de opposant worden voortgezet en wordt het huwelijk nietig verklaard, indien de rechter de gegrondheid der stuiting aanvaardt.

Huwelijksvoltrekking vóór opheffing van stuiting

Art. 57

Een ambtenaar van de burgerlijke stand aan wie het bestaan van een der in de artikelen 31 tot en met 33, 41, 41a en 42 omschreven huwelijksbeletsel bekend is, mag geen medewerking verlenen aan een huwelijksvoltrekking of aan de vervulling van daaraan voorafgaande formaliteiten, ook al zou geen stuiting hebben plaatsgehad.

Verbod tot meewerken aan huwelijk bij kennis van huwelijksbeletsel

*Afdeling 4**De voltrekking van het huwelijk***Art. 58**

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand verifieert, alvorens tot de voltrekking van het huwelijk over te gaan, opnieuw de rechtmatigheid van het verblijf in Nederland van de aanstaande echtgenoot die niet de Nederlandse nationaliteit bezit.
2. Is de ambtenaar van de burgerlijke stand, in het geval geen rechtmatig verblijf bestaat op grond van artikel 8, onder b, d of e van de Vreemdelingenwet 2000, van oordeel dat het oogmerk van de aanstaande echtgenoten, of één hunner, niet is gericht op de vervulling van de door de wet aan de huwelijks staat verbonden plichten, maar op het verkrijgen van toelating tot Nederland, dan weigert hij de huwelijksakte op te maken overeenkomstig artikel 18c, tweede lid.

Verifiëren rechtmatig verblijf bij huwelijksvoltrekking

Art. 59-61

[Vervallen]

Art. 62

Wachttijd tot huwelijksvoltrekking na huwelijksaangifte

1. Het huwelijk mag niet worden voltrokken vóór de veertiende dag na de datum waarop het voornemen om in het huwelijk te treden aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kenbaar is gemaakt.
2. Het openbaar ministerie bij de rechtbank, binnen wier rechtsgebied de het voornemen om in het huwelijk te treden kenbaar is gemaakt, is bevoegd uit hoofde van gewichtige redenen vrijstelling te verlenen van de voorgeschreven wachttijd.

Art. 63

Getuigen bij huwelijksvoltrekking

Identificatieplicht na elektronische melding voorgenomen huwelijk

1. Een huwelijk wordt in het openbaar in het gemeentehuis voltrokken ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand van de door de aanstaande echtgenoten aangewezen gemeente in tegenwoordigheid van ten minste twee en ten hoogste vier meerderjarige getuigen.
2. In het geval dat de melding van een voornemen om in het huwelijk te treden op elektronische wijze heeft plaatsgevonden, dienen de aanstaande echtgenoten uiterlijk ter gelegenheid van de huwelijksvoltrekking hun identiteit aan te tonen door overlegging van een document als bedoeld in artikel 1 van de Wet op de identificatieplicht.

Art. 64

Huwelijksvoltrekking in bijzonder huis

Indien een der partijen uit hoofde van een behoorlijk bewezen wettig beletsel verhinderd wordt zich naar het gemeentehuis te begeven, kan het huwelijk worden voltrokken in een bijzonder huis binnen dezelfde gemeente, mits dit in tegenwoordigheid van zes meerderjarige getuigen geschiedt.

Art. 65

Aanwezigheid in persoon bij huwelijksvoltrekking

De aanstaande echtgenoten zijn verplicht bij de voltrekking van hun huwelijk in persoon voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te verschijnen.

Art. 66

Huwelijksvoltrekking middels volmacht

Het staat Onze Minister van Justitie vrij, uit hoofde van gewichtige redenen aan partijen te vergunnen het huwelijk door een bijzondere bij authentieke akte gevolmachtigde te voltrekken.

Art. 67

Verklaring door aanstaande echtgenoten bij huwelijksvoltrekking

1. De aanstaande echtgenoten moeten ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand en in tegenwoordigheid van de getuigen verklaren, dat zij elkander aannemen tot echtgenoten en dat zij getrouw alle plichten zullen vervullen, die door de wet aan de huwelijks staet worden verbonden.
2. Terstond nadat deze verklaring is afgelegd, verklaart de ambtenaar van de burgerlijke stand, dat partijen door de echt aan elkander zijn verbonden, en maakt hij daarvan in het daartoe bestemde register een akte op.

Art. 68

Godsdienstige plechtigheden bij huwelijksvoltrekking

1. Geen godsdienstige plechtigheden zullen mogen plaats hebben, voordat de partijen aan de bedienaar van de eredienst zullen hebben doen blijken, dat het huwelijk ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand is voltrokken.
2. Een partij bij een religieuze of levensbeschouwelijke verbintenis is gehouden tot het verlenen van medewerking aan het teniet doen gaan van die verbintenis indien een andere partij daarom verzoekt, tenzij dit gelet op zwaarwegende belangen in redelijkheid niet kan worden gevergd.

*Afdeling 5**Nietigverklaring van een huwelijk***Art. 69**

Nietigverklaring van een huwelijk

1. Voor zover hieronder niet anders is bepaald, kan op grond dat de echtgenoten niet de vereisten in zich verenigden om tezamen een huwelijk aan te gaan, de nietigverklaring van het huwelijk worden verzocht door:
  - a. de bloedverwanten in de rechte lijn van een der echtgenoten;
  - b. ieder der echtgenoten;
  - c. alle overige personen, die daarbij een onmiddellijk rechtsbelang hebben, echter deze alleen na de ontbinding van het huwelijk;
  - d. het openbaar ministerie, echter alleen zolang het huwelijk niet is ontbonden.
2. Hij die met een der echtgenoten nog door een vroeger huwelijk dan wel door een eerder geregistreerd partnerschap is verbonden, is eveneens bevoegd op grond van het bestaan van dat huwelijk of die registratie de nietigverklaring van het daarna gesloten huwelijk te verzoeken.

Art. 70

1. Op verzoek van de ouders, de echtgenoten en het openbaar ministerie kan een huwelijk worden nietig verklaard, wanneer het ten overstaan van een niet bevoegde ambtenaar van de burgerlijke stand of niet in tegenwoordigheid van het vereiste aantal getuigen is voltrokken.

2. De bevoegdheid van een echtgenoot om uit dien hoofde de nietigverklaring van het huwelijk te verzoeken vervalt, indien er uiterlijk bezit van de huwelijks staat en een akte van huwelijks-voltrekking ten overstaan van een ambtenaar van de burgerlijke stand verleden, aanwezig zijn.

**Nietigverklaring van huwe-
lijk gesloten door een on-
bevoegde ambtenaar**

Art. 71

1. Een echtgenoot kan de nietigverklaring van zijn huwelijk verzoeken, wanneer hij dit onder invloed van dwang heeft gesloten. Tevens is het openbaar ministerie, na de echtgenoten in de gelegenheid te hebben gesteld hun mening omtrent de wenselijkheid van het indienen van het verzoek tot nietigverklaring kenbaar te maken, althans na deze daartoe behoorlijk te hebben opgeroepen, bevoegd tot het doen van het verzoek.

2. Voorts kan de echtgenoot, die bij de huwelijksvoltrekking gedwaald heeft hetzij in de persoon van de andere echtgenoot, hetzij omtrent de betekenis van de door hem afgelegde verklaring de nietigverklaring van zijn huwelijk verzoeken.

3. De bevoegdheid de nietigverklaring wegens dwaling te verzoeken vervalt, wanneer de echtgenoten zes maanden hebben samengewoond sedert de ontdekking van de dwaling zonder dat het verzoek is gedaan. De bevoegdheid de nietigverklaring wegens dwang te verzoeken vervalt, wanneer de echtgenoten drie jaar hebben samengewoond zonder dwang gericht op instandhouding van het huwelijk, zonder dat het verzoek is gedaan.

**Nietigverklaring huwelijk
gesloten onder bedreiging
of bij dwaling**

Art. 71a

Op verzoek van het openbaar ministerie kan een huwelijk als schijnhandeling wegens strijd met de Nederlandse openbare orde worden nietig verklaard indien het oogmerk van de echtgenoten, of één hunner, niet was gericht op de vervulling van de door de wet aan de huwelijks staat verbonden plichten, doch op het verkrijgen van toelating tot Nederland.

Schijnhuwelijk

Art. 72

Een huwelijk kan niet nietig worden verklaard uit hoofde dat op het tijdstip van de huwelijks-voltrekking een der echtgenoten onder curatele stond, en het huwelijk klaarblijkelijk het ongeluk van de andere echtgenoot zou veroorzaken.

**Nietigverklaring huwelijk
van een onder curatele
gestelde**

Art. 73

De nietigverklaring van een huwelijk uit hoofde van een geestelijke stoornis kan na het ophouden van de stoornis alleen worden verzocht door de echtgenoot die geestelijk gestoord was. Het verzoek vervalt door een samenwoning van ten minste zes maanden na het ophouden van de stoornis.

**Nietigverklaring huwelijk
van een geestelijk ge-
stoorde**

Art. 74

De nietigverklaring van een huwelijk, dat aangegaan is door iemand die de vereiste leeftijd miste, kan niet worden verzocht wanneer deze op de dag van het verzoek de vereiste ouderdom heeft.

**Nietigverklaring huwelijk
van een minderjarige**

Art. 75

1. Wegens het ontbreken van een vereiste toestemming van een derde kan de nietigverklaring van het huwelijk alleen door die derde of, in het geval van artikel 38 van dit boek, door de curator worden verzocht. Dit verzoek vervalt, wanneer hij die bevoegd is de nietigverklaring te verzoeken, het huwelijk uitdrukkelijk of stilzwijgend heeft goedgekeurd, of wanneer drie maanden verlopen zijn nadat hij met de huwelijksvoltrekking bekend is geworden.

2. Hij die bevoegd is de nietigverklaring te verzoeken, wordt vermoed met het huwelijk bekend te zijn geworden, wanneer het hier te lande is voltrokken, of wanneer het, buiten Nederland aangegaan, hier te lande in de registers van de burgerlijke stand is ingeschreven.

**Nietigverklaring van een
huwelijk bij het ontbreken
van toestemming**

Art. 76

Behoudens het in artikel 56 van dit boek bepaalde, verklaart de rechter een huwelijk alleen nietig op grond van een verzoek overeenkomstig de bepalingen van deze afdeling.

**Nietigverklaring huwelijk
alleen op wettelijke gron-
den**

Art. 77

1. De nietigverklaring van het huwelijk werkt, zodra de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan; zij werkt terug tot het tijdstip van de huwelijksvoltrekking.

2. Nochtans mist de beschikking terugwerkende kracht en heeft zij hetzelfde gevolg als een echtscheiding:

a. ten aanzien van de kinderen der echtgenoten;

**Rechtsgevolg van nietig-
verklaring huwelijk**

- b. ten aanzien van de te goeder trouw zijnde echtgenoot; deze kan echter niet op een gemeenschap van goederen aanspraak maken, wanneer het huwelijk wegens het bestaan van een vroeger huwelijk of een eerder geregistreerd partnerschap is nietig verklaard;
- c. ten aanzien van andere personen dan de echtgenoten en hun kinderen, voor zover zij te goeder trouw vóór de inschrijving der nietigverklaring rechten hebben verkregen.

Afdeling 5A
[Vervallen]

Art. 77a
[Vervallen]

Afdeling 6
Bewijs van het bestaan van het huwelijk

Art. 78

Bewijs van een huwelijk Het bestaan van een in Nederland gesloten huwelijk kan niet anders worden bewezen dan door de huwelijksakte dan wel door de akte van omzetting, bedoeld in artikel 80g, behoudens in de gevallen bij de volgende artikelen voorzien.

Art. 79

Bewijs van een huwelijk bij ontbreken van register Heeft het huwelijksregister niet bestaan of is het verloren gegaan of ontbreekt daaraan de huwelijksakte, dan wel de akte van omzetting, bedoeld in artikel 80g, dan kan het huwelijk door getuigen of bescheiden worden bewezen, mits er een uiterlijk bezit van de huwelijksakte staat aanwezig is.

Art. 80

Bewijs van huwelijk door openlijk samenleven Wordt in een geding betwist dat een kind, dat uiterlijk bezit van staat heeft, uit een huwelijk is geboren, dan levert het feit dat de ouders openlijk als man en vrouw hebben geleefd, voldoende bewijs op.

Titel 5A
Het geregistreerd partnerschap

Art. 80a

- Geregistreerd partnerschap** 1. Een persoon kan tegelijkertijd slechts met één andere persoon van hetzelfde of andere geslacht een geregistreerd partnerschap aangaan.
- Registratie partnerschap** 2. Zij die een geregistreerd partnerschap aangaan, mogen niet tegelijkertijd gehuwd zijn.
- Stuiting partnerregistratie** 3. Registratie van partnerschap geschiedt bij een akte van registratie van partnerschap opge maakt door een ambtenaar van de burgerlijke stand.
4. Een partnerschapsregistratie kan worden gestuit, indien partijen niet de vereisten in zich verenigen om de registratie aan te gaan, of wanneer partijen niet beiden hun toestemming tot het geregistreerd partnerschap vrijelijk zullen geven, dan wel wanneer het oogmerk van de aanstaande geregistreerde partners, of één hunner, niet is gericht op de vervulling van de door de wet aan de partnerschapsregistratie verbonden plichten, doch op het verkrijgen van toelating tot Nederland. Op een stuiting zijn de artikelen 51, 52, 53, tweede tot en met vierde lid, en 54 tot en met 56 van overeenkomstige toepassing. Het openbaar ministerie is verplicht een partnerschapsregistratie te stuiten, indien het met een van de in de artikelen 31, 32, 41 en in het eerste en tweede lid van dit artikel omschreven beletselen bekend is. Indien aan de ambtenaar van de burgerlijke stand een van de in de vorige zin genoemde beletselen bekend is, of wanneer partijen niet beiden hun toestemming tot het geregistreerd partnerschap vrijelijk zullen geven, mag hij niet meewerken aan een registratie of daaraan voorafgaande formaliteiten verrichten, ook al zou geen stuiting hebben plaatsgehad.
- Schakelbepaling** 5. Ter zake van de partnerschapsregistratie zijn de artikelen 31, 32, 37 tot en met 39, 41, 41a, 44 tot en met 49, 58 en 62 tot en met 66 van overeenkomstige toepassing.
6. Op de nietigverklaring van een partnerschapsregistratie zijn van overeenkomstige toepassing de artikelen 69 tot en met 77.
7. Op het bewijs van het bestaan van de partnerschapsregistratie zijn de artikelen 78, 79 en 80 van overeenkomstige toepassing.

Art. 80b

Schakelbepaling Op een geregistreerd partnerschap zijn de titels 6, 7 en 8 van overeenkomstige toepassing met uitzondering van het omtrent scheiding van tafel en bed bepaalde.

Art. 80c

1. Het geregistreerd partnerschap eindigt:

- a. door de dood;
  - b. indien degene ten aanzien van wie, overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van de achttiende titel van dit boek de vermissing is vastgesteld, dan wel overeenkomstig de bepalingen van de derde afdeling van de achttiende titel van dit boek het overlijden is vastgesteld, nog in leven is op de dag waarop de achtergebleven geregistreerde partner een nieuw geregistreerd partnerschap of huwelijk is aangegaan: door de voltrekking van dit geregistreerd partnerschap of huwelijk;
  - c. met wederzijds goedvinden door inschrijving door de ambtenaar van de burgerlijke stand van een door beide partners en een of meer advocaten of notarissen ondertekende en gedateerde verklaring waaruit blijkt dat en op welk tijdstip de partners omtrent de beëindiging van het geregistreerd partnerschap een overeenkomst hebben gesloten.
  - d. door ontbinding op verzoek van de partners of een van hen;
  - e. door omzetting van een geregistreerd partnerschap in een huwelijk.
2. Tot inschrijving van verklaringen als bedoeld in het eerste lid, onder c, is de ambtenaar van de burgerlijke stand steeds bevoegd indien het geregistreerd partnerschap in Nederland is aangegaan. Indien het partnerschap buiten Nederland is aangegaan, is de ambtenaar van de burgerlijke stand tot inschrijving van verklaringen als bedoeld in het eerste lid, onder c, bevoegd indien voldaan is aan de voorwaarden van artikel 4, vierde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering voor de bevoegdheid van de rechter in geval van de ontbinding van het geregistreerd partnerschap.
3. Een geregistreerd partnerschap kan niet met wederzijds goedvinden als bedoeld in het eerste lid, onder c, worden beëindigd indien de partners:
- a. al dan niet gezamenlijk het gezag uitoefenen over een of meer van hun gezamenlijke kinderen;
  - b. ingevolge artikel 253sa of 253t het gezag gezamenlijk uitoefenen over een of meer kinderen.

Einde van geregistreerd partnerschap

Art. 80d

1. De in artikel 80c, eerste lid, onder c, bedoelde overeenkomst betreft ten minste de verklaring van beide partners dat hun geregistreerd partnerschap duurzaam ontwricht is en dat zij het willen beëindigen. Voorts betreft de overeenkomst, evenwel niet op straffe van nietigheid:
- a. de uitkering tot levensonderhoud ten behoeve van de geregistreerde partner die niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, noch zich in redelijkheid kan verwerven;
  - b. wie van de geregistreerde partners huurder van de woonruimte die hun tot hoofdverbruik dient, zal zijn of wie van de geregistreerde partners gedurende een bij de overeenkomst te bepalen termijn het gebruik zal hebben van de woning en de inboedel die een van hen of hun beiden toebehoren dan wel ten gebruike toekomen;
  - c. de verdeling van enige gemeenschap waarin de partners de registratie zijn aangegaan dan wel de verrekening die bij voorwaarden als bedoeld in titel 8 is overeengekomen;
  - d. de verevening of verrekening van pensioenrechten.
2. Op een beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden zijn de artikelen 155, 157, eerste tot en met zesde lid, 158, 159, eerste en derde lid, 159a, 160 en 164 van overeenkomstige toepassing.
3. De verklaring, bedoeld in artikel 80c, eerste lid, onder c, wordt slechts ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand, indien zij de ambtenaar van de burgerlijke stand uiterlijk drie maanden na het sluiten van de overeenkomst heeft bereikt.

Einde van geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden

Schakelbepaling

Art. 80e

1. Op een ontbinding van een geregistreerd partnerschap als bedoeld in artikel 80c, eerste lid, onder d, zijn de artikelen 151, 153 tot en met 160, 164 en 165 van overeenkomstige toepassing.
2. De ontbinding komt tot stand door inschrijving van een rechterlijke uitspraak op verzoek van partijen of van één van hen in de registers van de burgerlijke stand. Artikel 163, derde lid, is van overeenkomstige toepassing.

Schakelbepaling

Art. 80f

Indien de partijen wier geregistreerd partnerschap is beëindigd, opnieuw een geregistreerd partnerschap met elkaar aangaan dan wel met elkaar in het huwelijk treden, worden alle gevolgen van het geregistreerd partnerschap geacht steeds te hebben bestaan alsof er geen beëindiging heeft plaats gehad. Nochtans wordt de geldigheid van rechtshandelingen die tussen de inschrijving van de beëindiging en de nieuwe registratie of het huwelijk zijn verricht, beoordeeld naar het tijdstip van de handeling.

Herleving van geregistreerd partnerschap

Art. 80g

1. Indien twee personen aan de ambtenaar van de burgerlijke stand kenbaar maken dat zij het geregistreerd partnerschap dat zij zijn aangegaan, omgezet wensen te zien in een huwelijk, kan

Omzetting geregistreerd partnerschap in huwelijk

de ambtenaar van de burgerlijke stand ter zake een akte van omzetting opmaken. Indien de geregistreerde partners van wie ten minste één de Nederlandse nationaliteit bezit, buiten Nederland woonplaats hebben en in Nederland hun geregistreerd partnerschap in een huwelijk willen omzetten, geschiedt de omzetting bij de ambtenaar van de burgerlijke stand te 's-Gravenhage.

Schakelbepaling

2. De artikelen 65 en 66 zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Een omzetting doet het geregistreerd partnerschap eindigen en het huwelijk aanvangen op het tijdstip dat de akte van omzetting in het register van huwelijken is opgemaakt. De omzetting brengt geen wijziging in de al dan niet bestaande familierechtelijke betrekkingen met kinderen die voor de omzetting zijn geboren.

Titel 6**Rechten en verplichtingen van echtgenoten****Art. 81**

Zorgplicht van echtgenoten

Echtgenoten zijn elkander getrouwheid, hulp en bijstand verschuldigd. Zij zijn verplicht elkander het nodige te verschaffen.

Art. 82

Zorgplicht van echtgenoten voor minderjarige kinderen

Echtgenoten zijn jegens elkaar verplicht de tot het gezin behorende minderjarige kinderen te verzorgen en op te voeden en de kosten van die verzorging en opvoeding te dragen.

Art. 83

Inlichtingenplicht van echtgenoten

Echtgenoten verschaffen elkaar desgevraagd inlichtingen over het door hen gevoerde bestuur alsmede over de stand van hun goederen en schulden.

Art. 84

Onderhoudsplicht van echtgenoten

1. De kosten der huishouding, daaronder begrepen de kosten van verzorging en opvoeding van de kinderen, komen ten laste van het gemene inkomen van de echtgenoten en, voor zover dit ontoereikend is, ten laste van hun eigen inkomens in evenredigheid daarvan; voor zover de inkomens ontoereikend zijn, komen deze kosten ten laste van het gemene vermogen en, voor zover ook dit ontoereikend is, ten laste van de eigen vermogens naar evenredigheid daarvan. Een en ander geldt niet voor zover bijzondere omstandigheden zich er tegen verzetten.
2. De echtgenoten zijn jegens elkaar verplicht dienovereenkomstig tot de bestrijding van de in het eerste lid bedoelde uitgaven voldoende gelden ter beschikking te stellen uit de onder hun bestuur staande goederen, voor zover bijzondere omstandigheden zich daartegen niet verzetten.
3. Bij schriftelijke overeenkomst kan een van het eerste en tweede lid afwijkende regeling worden getroffen.
4. Geschillen tussen de echtgenoten omtrent de toepassing van het eerste tot en met derde lid worden door de rechtbank op verzoek van beiden of een van hen beslist.
5. Op verzoek van beide of van een van de echtgenoten kan de rechtbank een gegeven beschikking of een onderling getroffen regeling wijzigen op grond van veranderde omstandigheden.

Art. 85

Aansprakelijkheid van echtgenoten

De ene echtgenoot is naast de andere voor het geheel aansprakelijk voor de door deze ten behoeve van de gewone gang van de huishouding aangegane verbintenissen, met inbegrip van die welke voortvloeien uit de door hem als werkgever ten behoeve van de huishouding aangegane arbeidsovereenkomsten.

Art. 86

Vrijwaring van aansprakelijkheid van echtgenoten

1. De rechtbank kan, wanneer daartoe gegronde redenen bestaan, op verzoek van een echtgenoot bepalen dat deze niet aansprakelijk zal zijn voor de door de andere echtgenoot in het vervolg aangegane verbintenissen als bedoeld in het vorige artikel.
2. Een overeenkomstig dit artikel gegeven rechterlijke beschikking kan bij veranderde omstandigheden op gelijke wijze als zij is tot stand gekomen, worden gewijzigd of opgeheven.
3. De beschikking kan aan derden die van haar bestaan onkundig waren, slechts worden tegenovergenomen, indien zij ingeschreven was in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van dit boek, en na de inschrijving veertien dagen waren verlopen.
4. In de beschikking kan worden bepaald dat zij bovendien moet worden bekend gemaakt in een of meer door de rechter aangewezen dagbladen. In dat geval werkt de beschikking ten nadele van derden die daarvan onkundig waren, ook niet vóór deze bekendmaking.

Art. 87

Vergoedingsplicht van echtgenoten

1. Indien een echtgenoot ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot een goed dat tot zijn eigen vermogen zal behoren, verkrijgt of indien ten laste van het vermogen van de andere

echtgenoot een schuld ter zake van een tot zijn eigen vermogen behorend goed wordt voldaan of afgelost, ontstaat voor de eerstgenoemde echtgenoot een plicht tot vergoeding.

2. De vergoeding belooft een gedeelte van de waarde van het goed op het tijdstip waarop de vergoeding wordt voldaan. Dit gedeelte:

a. is in het geval van een verkrijging ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot evenredig aan het uit diens vermogen afkomstige aandeel in de tegenprestatie voor het goed;

b. komt in het geval van een voldoening of aflossing ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot overeen met de verhouding tussen het uit diens vermogen voldane of afgeloste bedrag ten opzichte van de waarde van het goed op het tijdstip van die voldoening of aflossing.

3. Ten aanzien van de vergoeding gelden voorts de volgende regels:

a. tenzij de echtgenoot het vermogen van de andere echtgenoot met diens toestemming heeft aangewend op de wijze als bedoeld in het eerste lid, belooft de vergoeding ten minste het nominale bedrag dat ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot is gekomen;

b. ter zake van goederen die naar hun aard bestemd zijn om te worden verbruikt, belooft de vergoeding steeds het nominale bedrag dat ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot is gekomen;

c. ter zake van goederen die inmiddels zijn vervreemd zonder dat daarvoor andere goederen in de plaats zijn gekomen, wordt in plaats van de waarde, bedoeld in de aanhef van het tweede lid, uitgegaan van de waarde ten tijde van de vervreemding. Met een vervreemding wordt gelijkgesteld het onherroepelijk worden van een begunstiging bij een sommenverzekering of een andere begunstiging bij een beding ten behoeve van een derde.

4. Echtgenoten kunnen bij overeenkomst afwijken van het eerste lid tot en met het derde lid. Geen vergoeding is verschuldigd voorzover door de verkrijging, voldoening of aflossing ten laste van het vermogen van de andere echtgenoot wordt voldaan aan een op die echtgenoot rustende verbintenis.

5. Kan de vergoeding overeenkomstig het eerste tot en met het vierde lid niet nauwkeurig worden vastgesteld, dan wordt zij geschat.

Art. 88

1. Een echtgenoot behoeft de toestemming van de andere echtgenoot voor de volgende rechtshandelingen:

a. overeenkomsten strekkende tot vervreemding, bezwaring of ingebruikgeving en rechtshandelingen strekkende tot beëindiging van het gebruik van een door de echtgenoten tezamen of door de andere echtgenoot alleen bewoonde woning of van zaken die bij een zodanige woning of tot de inboedel daarvan behoren;

b. giften, met uitzondering van de gebruikelijke, niet bovenmatige;

c. overeenkomsten die ertoe strekken dat hij, anders dan in de normale uitoefening van zijn beroep of bedrijf, zich als borg of hoofdelijk medeschuldenaar verbindt, zich voor een derde sterk maakt, of zich tot zekerheidstelling voor een schuld van de derde verbindt;

d. overeenkomsten van goederenkrediet als bedoeld in artikel 84 van Boek 7, behalve indien zij zaken betreffen die kennelijk uitsluitend of hoofdzakelijk ten behoeve van de normale uitoefening van zijn beroep of bedrijf strekken.

2. De echtgenoot behoeft de toestemming niet, indien hij tot het verrichten der rechtshandeling is verplicht op grond van de wet of op grond van een voorafgaande rechtshandeling waarvoor die toestemming is verleend of niet was vereist.

3. De toestemming moet schriftelijk of langs elektronische weg worden verleend, indien de wet voor het verrichten van de rechtshandeling een vorm voorschrijft.

4. In afwijking van lid 1, onder *b*, is geen toestemming vereist voor giften welke de strekking hebben dat zij pas zullen worden uitgevoerd na het overlijden van degene die de gift doet, en niet reeds tijdens diens leven worden uitgevoerd. Bestaat de gift in de aanwijzing van een begunstigde bij een sommenverzekering die tijdens het leven van de verzekeringnemer is aanvaard of kan worden aanvaard, dan is daarvoor wel toestemming vereist.

5. Toestemming voor een rechtshandeling als bedoeld in lid 1 onder *c*, is niet vereist, indien zij wordt verricht door een bestuurder van een naamloze vennootschap of van een besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, die daarvan alleen of met zijn medebestuurders de meerderheid der aandelen houdt en mits zij geschiedt ten behoeve van de normale uitoefening van het bedrijf van die vennootschap.

6. Indien de andere echtgenoot door afwezigheid of een andere oorzaak in de onmogelijkheid verkeert zijn wil te verklaren of zijn toestemming niet verleent, kan de beslissing van de rechtbank worden ingeroepen.

7. Dit artikel is van toepassing ongeacht het recht dat van toepassing is op het huwelijksvermogensstelsel van de echtgenoten, indien de andere echtgenoot zijn gewone verblijfplaats heeft in Nederland ten tijde van het verrichten van een rechtshandeling, bedoeld in het eerste lid.

Toestemming van echtgenoot voor rechtshandelingen

Dwingend recht

Art. 89

Vernietiging van rechts-handelingen door echtgenoot

1. Een rechtshandeling die een echtgenoot in strijd met het vorige artikel heeft verricht, is vernietigbaar; slechts de andere echtgenoot kan een beroep op de vernietigingsgrond doen.
2. Het vorige lid geldt niet voor een andere handeling dan een gift, indien de wederpartij te goeder trouw was.
3. Het einde van het huwelijk en scheiding van tafel en bed hebben geen invloed op de bevoegdheid om ter vernietiging van een rechtshandeling van een echtgenoot een beroep op de vernietigingsgrond te doen, die voordien was ontstaan. Indien de andere echtgenoot dientengevolge schuldenaar uit die rechtshandeling wordt, geldt artikel 51 lid 3 van Boek 3 voor hem slechts, zolang de termijn van artikel 52 lid 1 van Boek 3 niet is verstreken.
4. De verklaring of rechtsvordering tot vernietiging behoeft in afwijking van de artikelen 50 lid 1 en 51 lid 2 van Boek 3 niet mede te worden gericht tot de echtgenoot die de handeling heeft verricht.
5. De echtgenoot die een beroep op de vernietigingsgrond heeft gedaan, kan tevens alle uit de nietigheid voortvloeiende rechtsvorderingen instellen.

Art. 90

Bestuursbevoegdheid van echtgenoten

1. Een echtgenoot is bevoegd tot het bestuur van zijn eigen goederen en, volgens de regels van artikel 97, tot het bestuur van goederen van een gemeenschap.
2. Het bestuur van een echtgenoot over een goed omvat de uitoefening van de daaraan verbonden bevoegdheden, daaronder begrepen de bevoegdheid tot beschikking en tot beheer en de bevoegdheid om ten aanzien van dat goed feitelijke handelingen te verrichten en toe te laten, onverminderd de bevoegdheden tot genot en gebruik die de andere echtgenoot overeenkomstig de huwelijksverhouding toekomen.
3. Tussen de echtgenoot die het hem toekomend bestuur overlaat aan de andere echtgenoot, en deze laatste zijn de bepalingen omtrent opdracht van overeenkomstige toepassing, met inachtneming van de aard van de huwelijksverhouding en de aard der goederen.
4. De echtgenoot die een goed bestuurt, kan als partij naast de andere echtgenoot toetreden tot een rechtshandeling die deze laatste met betrekking tot dat goed heeft verricht. De verklaring van toetreding wordt gericht tot hen die partij bij de rechtshandeling zijn; artikel 56 van Boek 3 is van overeenkomstige toepassing. Is voor het verrichten van de rechtshandeling een bepaalde vorm voorgeschreven, dan geldt voor de toetreding hetzelfde vereiste. De echtgenoot kan toetreding tot bijkomstige en tot reeds opeisbare rechten en verplichtingen uitsluiten; hij wordt geacht zich slechts te hebben verbonden onder eerbiediging van tevoren aan derden verleende rechten.

Art. 91

Rechterlijke uitsluiting van bestuursbevoegdheid van echtgenoten

1. Indien een echtgenoot door afwezigheid of een andere oorzaak in de onmogelijkheid verkeert zijn goederen of de goederen der gemeenschap te besturen, of in ernstige mate tekortschiet in het bestuur van de goederen der gemeenschap, kan de rechtbank op verzoek van de andere echtgenoot aan deze het bestuur over die goederen of een deel daarvan met uitsluiting van de eerstgenoemde echtgenoot opdragen. De rechter kan bij de opdracht nadere regelen stellen omtrent het bestuur en de vertegenwoordiging in de zin van lid 4.

Schakelbepaling

2. De artikelen 86 leden 2-4 en 90 lid 3 zijn van overeenkomstige toepassing.
3. De rechter gelast de oproeping van beide echtgenoten en, zo de in lid 1 eerstgenoemde echtgenoot een vertegenwoordiger heeft aangesteld, ook deze.
4. De echtgenoot aan wie het bestuur over goederen wordt opgedragen, is bevoegd tot vertegenwoordiging van de echtgenoot aan wie het wordt onttrokken, bij andere dan bestuurshandelingen met betrekking tot die goederen.

Art. 92

Derdenbescherming tegen onbevoegd bestuur door echtgenoten

1. Is aan een derde niet kenbaar wie van de echtgenoten bevoegd is tot het bestuur over een roerende zaak die geen registergoed is, of een recht aan toonder, dan mag hij de echtgenoot die de zaak of het papier aan toonder onder zich heeft, bevoegd achten.
2. De echtgenoot die ten gevolge van een rechtshandeling van de andere echtgenoot door een derde te goeder trouw in het bestuur van een goed is gestoord, verliest het recht tot beëindiging van de stoornis, indien hij zich tegen de stoornis niet heeft verzet binnen een redelijke termijn nadat zij te zijner kennis is gekomen. De bevoegdheid van de echtgenoot tot beëindiging van de stoornis vervalt eveneens indien de derde hem een redelijke termijn heeft gesteld ter uitoefening van die bevoegdheid en hij daarvan geen gebruik heeft gemaakt.
3. Aan een derde kan niet worden tegengeworpen dat een vordering tot vergoeding welke tijdens het huwelijk is ontstaan wegens vermogensverschuiving tussen de echtgenoten onderling of tussen een der echtgenoten en een tussen hen bestaande gemeenschap, niet opeisbaar is.

Art. 92a

Deze titel is niet van toepassing op van tafel en bed gescheiden echtgenoten.

Van tafel en bed gescheiden echtgenoten

Titel 7**De wettelijke gemeenschap van goederen****Afdeling 1****Algemene bepalingen****Art. 93**

Bij huwelijkse voorwaarden kan uitdrukkelijk of door de aard der bedingen worden afgeweken van bepalingen van deze titel, behalve voor zover bepalingen zich uitdrukkelijk of naar hun aard tegen afwijking verzetten.

Huwelijkse voorwaarden

Art. 94

1. Van het ogenblik van de voltrekking van het huwelijk bestaat tussen de echtgenoten van rechtswege een gemeenschap van goederen.

Gemeenschap van goederen bij huwelijk

2. De gemeenschap omvat, wat haar baten betreft, alle goederen die reeds vóór de aanvang van de gemeenschap aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoorden, en alle overige goederen van de echtgenoten, door ieder van hen afzonderlijk of door hen tezamen vanaf de aanvang van de gemeenschap tot haar ontbinding verkregen, met uitzondering van:

Gemeenschap van goederen bij huwelijk, omvang

- a. krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen;
- b. pensioenrechten waarop de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding van toepassing is, alsmede met die pensioenrechten verband houdende rechten op nabestaandenpensioen;
- c. rechten op het vestigen van vruchtgebruik als bedoeld in de artikelen 29 en 30 van Boek 4, vruchtgebruik dat op grond van die bepalingen is gevestigd, alsmede hetgeen wordt verkregen ingevolge de artikelen 34, 35, 36, 38, 63 tot en met 92 en 126, eerste lid en tweede lid, onderdelen a en c, van Boek 4.

3. Het tweede lid, aanhef en onderdeel a, is niet van toepassing op:

Verknoctheid

- a. giften van tot de gemeenschap behorende goederen aan de andere echtgenoot;
- b. goederen, alsmede de vruchten van die goederen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift is bepaald dat zij in de gemeenschap vallen.
4. Goederen, alsmede de vruchten van die goederen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift is bepaald dat zij buiten de gemeenschap vallen, blijven buiten de gemeenschap, ook al zijn echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden overeengekomen dat krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen goederen dan wel de vruchten daarvan in de gemeenschap vallen.

5. Goederen en schulden die aan een van de echtgenoten op enigerlei bijzondere wijze verknocht zijn, vallen slechts in de gemeenschap voor zover die verknoctheid zich hiertegen niet verzet.

Gemeenschap van goederen bij huwelijk, verknochte goederen
Gemeenschap van goederen bij huwelijk, vruchten van goederen

6. Vruchten van goederen die niet in de gemeenschap vallen, vallen evenmin in de gemeenschap. Buiten de gemeenschap valt hetgeen wordt geïnd op een vordering die buiten de gemeenschap valt, alsmede een vordering tot vergoeding die in de plaats van een eigen goed van een echtgenoot treedt, waaronder begrepen een vordering ter zake van waardevermindering van zulk een goed.

7. De gemeenschap omvat, wat haar lasten betreft, alle vóór het bestaan van de gemeenschap ontstane gemeenschappelijke schulden, alle schulden betreffende goederen die reeds vóór de aanvang van de gemeenschap aan de echtgenoten gezamenlijk toebehoorden, en alle tijdens het bestaan van de gemeenschap ontstane schulden van ieder van de echtgenoten, met uitzondering van schulden:

Gemeenschap van goederen bij huwelijk, lasten

- a. betreffende van de gemeenschap uitgezonderde goederen;
- b. die behoren tot een nalatenschap waartoe een echtgenoot is gerechtigd;
- c. uit door een van de echtgenoten gedane giften, gemaakte bedingen en aangegeven omzettingen als bedoeld in artikel 126, eerste lid en tweede lid, onderdelen a en c, van Boek 4.

8. Bestaat tussen echtgenoten een geschil aan wie van hen beiden een goed toebehoort en kan geen van beiden zijn recht op dit goed bewijzen, dan wordt dit goed als gemeenschapsgoed aangemerkt. Het vermoeden werkt niet ten nadele van de schuldeisers van de echtgenoten.

Gemeenschap van goederen bij huwelijk, vermoeden gemeenschapsgoed

Art. 95

1. Een goed dat een echtgenoot anders dan om niet verkrijgt, blijft buiten de gemeenschap indien de tegenprestatie bij de verkrijging van dit goed voor meer dan de helft ten laste komt van zijn eigen vermogen. Voor zover de tegenprestatie ten laste van de gemeenschap komt, is de echtgenoot gehouden tot een vergoeding aan de gemeenschap. Het beloop van de vergoeding wordt bepaald overeenkomstig artikel 87, tweede en derde lid.

Vergoeding door echtgenoot aan gemeenschap van goederen bij huwelijk

2. Indien een goed tot de gemeenschap gaat behoren en een echtgenoot bij de verkrijging uit zijn eigen vermogen aan de tegenprestatie heeft bijgedragen, komt deze echtgenoot een vergoe-

dingenvordering toe, waarvan het beloop overeenkomstig artikel 87, tweede en derde lid, wordt bepaald.

Art. 95a

Onderneming buiten gemeenschap, redelijke vergoeding

1. Indien een onderneming buiten de gemeenschap valt, komt ten bate van de gemeenschap een redelijke vergoeding voor de kennis, vaardigheden en arbeid die een echtgenoot ten behoeve van die onderneming heeft aangewend, voor zover een dergelijke vergoeding niet al op andere wijze ten bate van beide echtgenoten komt of is gekomen.
2. Ook indien een onderneming op naam en voor rekening van een personenvennootschap of een rechtspersoon wordt uitgeoefend, de gerechtigdheid tot die personenvennootschap of die rechtspersoon buiten de gemeenschap valt en de echtgenoot die daartoe is gerechtigd, in overwegende mate bij machte is te bepalen dat de winsten van die onderneming hem rechtstreeks of middellijk ten goede komen, komt ten bate van de gemeenschap een redelijke vergoeding voor de kennis, vaardigheden en arbeid die een echtgenoot ten behoeve van die onderneming heeft aangewend, voor zover een dergelijke vergoeding niet al op andere wijze ten bate van beide echtgenoten komt of is gekomen.

Art. 96

Verhaal schulden op gemeenschap van goederen bij huwelijk

Verhaal schulden op gemeenschap van goederen bij huwelijk, schuld buiten gemeenschap

1. Voor een schuld van een echtgenoot kunnen, ongeacht of deze in de gemeenschap is gevallen, zowel de goederen van de gemeenschap als zijn eigen goederen worden uitgewonnen.
2. Voor een niet in de gemeenschap gevallen schuld van een echtgenoot kunnen de goederen van de gemeenschap niet worden uitgewonnen, indien de andere echtgenoot eigen goederen van eerstgenoemde aanwijst, die voldoende verhaal bieden. Voor een in de gemeenschap gevallen schuld van een echtgenoot kunnen de eigen goederen van deze echtgenoot niet worden uitgewonnen, indien hij goederen van de gemeenschap aanwijst, die voldoende verhaal bieden.
3. Het verhaal op de goederen van de gemeenschap voor een niet tot de gemeenschap behorende schuld van een echtgenoot is beperkt tot de helft van de opbrengst van het uitgewonnen goed. De andere helft komt de andere echtgenoot toe en valt voortaan buiten de gemeenschap. De andere echtgenoot is bevoegd, indien een schuldeiser verhaal op een goed van de gemeenschap zoekt ter zake van een niet tot de gemeenschap behorende schuld, het goed waarop de schuldeiser verhaal zoekt, over te nemen tegen betaling van de helft van de waarde van dat goed uit zijn eigen vermogen. Vanaf het tijdstip van de overneming is dit een eigen goed van deze echtgenoot, dat niet in de gemeenschap valt.
4. De echtgenoot uit wiens eigen goederen een schuld van de gemeenschap is voldaan, heeft deswege recht op vergoeding uit de goederen van de gemeenschap. Betreft het een schuld ter zake van een tot de gemeenschap behorend goed, dan wordt het beloop van de vergoeding bepaald overeenkomstig artikel 87, tweede en derde lid.
5. De echtgenoot wiens niet in de gemeenschap gevallen schuld uit goederen van de gemeenschap is voldaan, is deswege gehouden tot vergoeding aan de gemeenschap. Betreft het een schuld ter zake van een tot zijn eigen vermogen behorend goed, dan wordt het beloop van de vergoeding bepaald overeenkomstig artikel 87, tweede en derde lid.
6. De echtgenoot die een schuldeiser tegenwerpt dat een goed waarop deze verhaal zoekt niet behoort tot de gemeenschap, draagt daarvan de bewijslast.

Verhaal schulden op gemeenschap van goederen bij huwelijk

Vergoeding verzekeringspremies aan gemeenschap van goederen bij overlijden

Art. 96a

Indien een echtgenoot door een begunstiging bij een door zijn overlijden tot uitkering komende sommenverzekering een gift aan een derde heeft gedaan en ten laste van de gemeenschap premies voor die verzekering zijn gekomen, is de echtgenoot deswege gehouden tot vergoeding aan de gemeenschap. De vergoeding beloopt een gedeelte van de waarde van de uitkering, evenredig aan het uit de gemeenschap afkomstige aandeel in de premies.

Beloop van vergoedingen in gemeenschap van goederen bij huwelijk

Art. 96b

Echtgenoten kunnen bij overeenkomst het beloop van vergoedingen ingevolge de artikelen 95, 96 en 96a anders bepalen. Artikel 87, vierde lid, tweede zin, is van overeenkomstige toepassing. Kan de vergoeding niet nauwkeurig worden vastgesteld, dan wordt zij geschat.

Afdeling 2

Het bestuur van de gemeenschap

Art. 97

Bestuursbevoegdheid van echtgenoten over gemeenschap van goederen

1. Een goed dat op naam van een echtgenoot staat of dat hij krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift heeft verkregen, staat onder diens bestuur. Voor het overige is ieder der echtgenoten bevoegd tot het bestuur over de goederen van de gemeenschap. Artikel 170, eerste lid, van Boek 3 is van overeenkomstige toepassing.

2. Is een goed der gemeenschap met toestemming, verleend door de echtgenoot onder wiens bestuur dat goed alleen of mede stond, dienstbaar aan een beroep of bedrijf van de andere echtgenoot, dan berust het bestuur van dat goed, voor zover het handelingen betreft die als normale uitoefening van dat beroep of bedrijf zijn te beschouwen, uitsluitend bij laatstbedoelde echtgenoot en voor het overige bij de echtgenoten gezamenlijk. Een verleende toestemming geldt voor de gehele duur van het beroep of bedrijf, tenzij de echtgenoten anders overeenkomen, doch de rechtbank kan de dienstbaarheid op verzoek van een echtgenoot te allen tijde wegens gegronde redenen beëindigen.

3. Geschillen tussen de echtgenoten over het bestuur ten aanzien van tot de gemeenschap behorende goederen, kunnen op verzoek van de echtgenoten of van een van hen aan de rechtbank worden voorgelegd.

Art. 98

[Vervallen]

Afdeling 3

Ontbinding van de gemeenschap

Art. 99

1. De gemeenschap wordt van rechtswege ontbonden:

- a. in geval van het eindigen van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap door overlijden: op het tijdstip van overlijden;
- b. in geval van beëindiging van het huwelijk door echtscheiding of ontbinding van het geregistreerd partnerschap door de rechter: op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding onderscheidenlijk indiening van het verzoek tot ontbinding van het geregistreerd partnerschap;
- c. in geval van scheiding van tafel en bed: op het tijdstip van indiening van het verzoek tot scheiding van tafel en bed;
- d. in geval van opheffing van de gemeenschap door een beschikking: op het tijdstip van indiening van het verzoek tot opheffing van de gemeenschap;
- e. in geval van beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden: op het tijdstip waarop de overeenkomst tot beëindiging wordt gesloten;
- f. in geval van vermissing en een daarop gevolgd huwelijk of geregistreerd partnerschap: op het tijdstip waarop de beschikking, bedoeld in artikel 417, eerste lid, in kracht van gewijsde is gegaan;
- g. in geval van opheffing bij latere huwelijkse voorwaarden: op het tijdstip, bedoeld in artikel 120, eerste lid.

2. De ontbinding van de gemeenschap door indiening van een verzoek als bedoeld in het eerste lid, onder b, c en d, alsmede door sluiting van een overeenkomst als bedoeld onder e, kan aan derden die daarvan onkundig waren slechts worden tegengeworpen, indien het desbetreffende verzoek dan wel de overeenkomst ingeschreven was in het huwelijksgoederenregister, bedoeld in artikel 116.

3. Indien vast komt te staan dat een verzoek als bedoeld in het eerste lid, onder b, c en d, dan wel een overeenkomst als bedoeld in het eerste lid, onder e, niet meer kan leiden tot echtscheiding, ontbinding van het geregistreerd partnerschap, scheiding van tafel en bed, opheffing van de gemeenschap door een beschikking, onderscheidenlijk beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden, worden alle gevolgen van de gemeenschap geacht steeds te hebben bestaan, alsof er geen verzoek was ingediend of overeenkomst was gesloten, tenzij zich inmiddels een andere grond voor ontbinding heeft voorgedaan. Nochtans wordt de geldigheid van rechtshandelingen die zijn verricht tussen het tijdstip van indiening van het verzoek of sluiting van de overeenkomst en het tijdstip waarop komt vast te staan dat het verzoek of de overeenkomst niet meer tot het in de eerste zin bedoelde gevolg kan leiden, beoordeeld naar het tijdstip van de handeling.

4. Tezamen met een verzoek als bedoeld in het eerste lid, onder b, c of d kan reeds overeenkomstig titel 7 van Boek 3 een vordering worden ingesteld tot verdeling van de gemeenschap, tot gelasten van de wijze van verdeling en tot vaststelling van de verdeling.

Art. 100

1. De echtgenoten hebben een gelijk aandeel in de ontbonden gemeenschap, tenzij anders is bepaald bij huwelijkse voorwaarden of bij een overeenkomst die tussen de echtgenoten bij geschrift is gesloten met het oog op de aanstaande ontbinding der gemeenschap anders dan door de dood of ten gevolge van opheffing bij huwelijkse voorwaarden.

Ontbinding gemeenschap van goederen

Aandeel echtgenoten in ontbonden gemeenschap van goederen

Aandeel echtgenoten in ontbonden gemeenschap van goederen, dragen van schulden

2. Voor zover bij de ontbinding van de gemeenschap de goederen van de gemeenschap niet toereikend zijn om de schulden van de gemeenschap te voldoen, worden deze gedragen door beide echtgenoten ieder voor een gelijk deel, tenzij uit de eisen van redelijkheid en billijkheid, mede in verband met de aard van de schulden, een andere draagplicht voortvloeit.
3. Zij die bij de ontbinding van de gemeenschap schuldeiser zijn, behouden het hun toekomende recht van verhaal op de goederen der gemeenschap, zolang deze niet verdeeld zijn. Artikel 96, derde lid, blijft van toepassing.

Art. 101

Overneming goederen uit ontbonden gemeenschap door echtgenoten

Na de ontbinding der gemeenschap heeft ieder der echtgenoten de bevoegdheid de te zijnen gebruikte strekkende kleren en kleinodiën, alsmede zijn beroeps- en bedrijfsmiddelen en de papieren en gedenkstukken tot zijn familie behorende, tegen de geschatte prijs over te nemen.

Art. 102

Aansprakelijkheid echtgenoten na ontbinding van gemeenschap

Na ontbinding van de gemeenschap blijft ieder der echtgenoten voor het geheel aansprakelijk voor de gemeenschapsschulden waarvoor hij voordien aansprakelijk was. Voor andere gemeenschapsschulden is hij hoofdelijk met de andere echtgenoot verbonden, met dien verstande evenwel dat daarvoor slechts kan worden uitgewonnen hetgeen hij uit hoofde van verdeling van de gemeenschap heeft verkregen, onverminderd de artikelen 190, eerste lid, en 191, eerste lid, van Boek 3. De rechtsvordering tot voldoening van de in de tweede volzin bedoelde schuld verjaart tegelijkertijd met de rechtsvordering tegen de echtgenoot, in wiens persoon de in die volzin bedoelde gemeenschapsschuld is ontstaan.

Art. 103

Afstand van gemeenschap van goederen door echtgenoten

1. Ieder der echtgenoten heeft het recht van de gemeenschap afstand te doen; alle daarmede strijdige overeenkomsten zijn nietig.
2. Het deel der gemeenschap waarvan afstand wordt gedaan, wast aan bij het deel van de andere echtgenoot.
3. De echtgenoot die afstand heeft gedaan, kan uit de gemeenschap niets terugvorderen dan alleen zijn bed met bijbehorend beddegoed en de kleren die hij voor zijn persoonlijk gebruik nodig heeft. Hij kan de papieren en gedenkstukken, tot zijn familie behorende, tegen de geschatte prijs overnemen.
4. Door deze afstand wordt hij ontheven van de aansprakelijkheid en de draagplicht voor schulden der gemeenschap, waarvoor hij vóór de ontbinding der gemeenschap niet aansprakelijk was.
5. Hij blijft aansprakelijk voor de schulden der gemeenschap, waarvoor hij vóór de ontbinding der gemeenschap aansprakelijk was. Indien hij een schuld, waarvoor beide echtgenoten vóór de ontbinding der gemeenschap voor het geheel aansprakelijk waren, voor meer dan de helft heeft voldaan, heeft hij voor het meerdere verhaal tegen de andere echtgenoot.
6. Indien de andere echtgenoot een schuld der gemeenschap, waarvoor hij vóór de ontbinding der gemeenschap niet aansprakelijk was, geheel of ten dele heeft voldaan, heeft hij deswege verhaal tegen de echtgenoot die de afstand heeft gedaan. Heeft hij een schuld, waarvoor beide echtgenoten vóór de ontbinding der gemeenschap voor het geheel aansprakelijk waren, voor meer dan de helft voldaan, dan heeft hij voor het meerdere verhaal tegen de echtgenoot die de afstand heeft gedaan.

Art. 104

Inschrijving van afstand van gemeenschap van goederen bij huwelijk

1. De echtgenoot die van het bij het vorige artikel omschreven voorrecht wil gebruik maken, is verplicht binnen drie maanden na de ontbinding der gemeenschap een akte van afstand te doen inschrijven in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116 van dit boek, op verbeurte van dit voorrecht.
2. Indien de gemeenschap door de dood van de andere echtgenoot wordt ontbonden, begint de termijn van drie maanden te lopen op de dag waarop de echtgenoot die van het voorrecht wil gebruik maken, van dat overlijden kennis heeft genomen. Indien de gemeenschap is ontbonden op de wijze als bedoeld in artikel 99, eerste lid, onder c en d, eindigt de termijn drie maanden nadat het verzoek tot opheffing van de gemeenschap of tot scheiding van tafel en bed bij de rechtbank is ingediend.

Art. 105

Afstand van gemeenschap van goederen door erfgenamen van echtgenoot

1. De erfgenamen van een echtgenoot, door wiens overlijden de gemeenschap is ontbonden, of die binnen de in het vorige artikel gestelde termijn is overleden zonder afstand te hebben gedaan, zijn ieder voor hun aandeel bevoegd op de in het vorige artikel omschreven wijze afstand te doen binnen drie maanden nadat zij met het overlijden bekend zijn geworden.

2. De aanspraak van de echtgenoot tot terugvordering van zijn bed, beddegoed, en kleren uit de gemeenschap kan niet worden overgedragen en gaat ook niet over op zijn erfgenamen.

Art. 106

De rechtbank van de plaats waar de akte van afstand moet worden ingeschreven, kan de voor de inschrijving gestelde termijn voor de afloop daarvan een of meer malen op grond van bijzondere omstandigheden verlengen.

Verlenging van termijn voor inschrijving van afstand door de rechtbank

Art. 107

1. De echtgenoot of zijn erfgenaam, die zich de goederen der gemeenschap heeft aangetrokken of goederen daarvan heeft weggemaakt of verduisterd, kan geen afstand meer doen. Daden van dagelijks bestuur of tot behoud van de goederen brengen dit gevolg niet teweeg.

Verlies recht van afstand

2. Hij die na gedane afstand goederen der gemeenschap wegmaakt of verduistert, verliest de bevoegdheid artikel 103 lid 4 van dit boek in te roepen.

Art. 108

1. Afstand van de gemeenschap, door een echtgenoot of een erfgenaam van een echtgenoot gedaan nadat door de andere echtgenoot of een of meer van diens erfgenamen afstand werd gedaan, heeft niet de gevolgen, omschreven in artikel 103 leden 2 en 3 van dit boek, en verplicht hen die tot de gemeenschap gerechtigd zijn, haar te vereffenen. Afdeling 3 van titel 6 van Boek 4 betreffende de vereffening van nalatenschappen is zoveel mogelijk van overeenkomstige toepassing.

Afstand van gemeenschap van goederen door beide echtgenoten

2. Indien hij die tot vereffening van de gemeenschap gehouden is, na tot het afleggen van de rekening en verantwoording te zijn aangemaand, in gebreke blijft aan deze verplichting te voldoen, verliest hij de bevoegdheid artikel 103 lid 4 van dit boek in te roepen.

Afdeling 4

Opheffing van de gemeenschap bij beschikking

Art. 109

Een echtgenoot kan opheffing van de gemeenschap verzoeken, wanneer de andere echtgenoot op lichtvaardige wijze schulden maakt, de goederen der gemeenschap verspilt, handelingen verricht, die kennelijk indruisen tegen het bestuur van de andere echtgenoot over goederen der gemeenschap, of weigert de nodige inlichtingen te geven omtrent de stand van de goederen der gemeenschap en van de daarop verhaalbare schulden en het over die goederen gevoerde bestuur.

Opheffing van gemeenschap van goederen door echtgenoot

Art. 110

De echtgenoot die de opheffing van de gemeenschap verzoekt, kan tot behoud van zijn recht de maatregelen nemen, die in het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering nader zijn aangegeven.

Maatregelen bij opheffing van gemeenschap van goederen

Art. 111

1. Indien de echtgenoot tegen wie het verzoek is toegewezen, de gemeenschap heeft benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvoor lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of een rechtshandeling als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of beslissing van de rechtbank heeft verricht, is hij gehouden de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.

Vergoeding aan gemeenschap van goederen bij opheffing

2. Een op het vorige lid gegronde vordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren nadat het verzoek tot opheffing van de gemeenschap bij de rechtbank is ingediend.

Art. 112

[Vervallen]

Art. 113

Is de gemeenschap door opheffing ontbonden, dan kunnen de echtgenoten daarna, echter alleen bij huwelijks voorwaarden, wederom een gemeenschap overeenkomen.

Hernieuwde gemeenschap van goederen na opheffing door echtgenoten

Titel 8
Huwelijkse voorwaarden

Afdeling 1
Huwelijkse voorwaarden in het algemeen

Art. 114

Huwelijkse voorwaarden

Huwelijkse voorwaarden kunnen zowel door aanstaande echtgenoten vóór het sluiten van het huwelijk als door echtgenoten tijdens het huwelijk worden gemaakt.

Art. 115

Vormvereiste huwelijkse voorwaarden
Volmacht bij huwelijkse voorwaarden

1. Huwelijkse voorwaarden moeten op straffe van nietigheid bij notariële akte worden aangegaan.
2. Een volmacht tot het aangaan van huwelijkse voorwaarden moet schriftelijk worden verleend en moet de in de huwelijkse voorwaarden op te nemen bepalingen bevatten.

Art. 116

Inschrijving van huwelijkse voorwaarden

1. Bepalingen in huwelijkse voorwaarden kunnen aan derden die daarvan onkundig waren, slechts worden tegengeworpen, indien die bepalingen ingeschreven waren in het openbaar huwelijksgoederenregister, gehouden ter griffie der rechtbank binnen welker rechtsgebied het huwelijk is voltrokken, of, indien het huwelijk buiten Nederland is aangegaan, ter griffie van de rechtbank Den Haag.

Nadere regels

2. De wijze van inrichting en raadpleging van het register wordt nader bij algemene maatregel van bestuur geregeld.
3. In afwijking van het eerste lid kan bij algemene maatregel van bestuur worden bepaald dat het register elders dan ter griffie der rechtbank wordt gehouden. Bij algemene maatregel van bestuur kan eveneens worden bepaald dat de verstrekking van gegevens ter inschrijving in het register uitsluitend op een in die maatregel aan te geven wijze plaats vindt.

Art. 117

Huwelijkse voorwaarden voor het huwelijk gemaakt of gewijzigd

1. Huwelijkse voorwaarden vóór het huwelijk gemaakt of gewijzigd, zijn slechts geldig, indien zij wier toestemming tot het huwelijk noodzakelijk is, bij de akte hun toestemming tot de huwelijkse voorwaarden of de wijziging hebben gegeven; is de toestemming van de rechter nodig, dan kan worden volstaan met vasthechting van zijn beschikking aan de minuut van de akte. Op het verzoek tot toestemming van de rechter is artikel 39 lid 1 van dit boek van overeenkomstige toepassing.
2. Vóór het huwelijk gemaakte huwelijkse voorwaarden beginnen te werken van het tijdstip der voltrekking van het huwelijk; geen ander tijdstip kan daarvoor worden aangewezen.

Art. 118

Huwelijkse voorwaarden van een onder curatele gestelde

De echtgenoot die onder curatele staat, kan na de huwelijksvoltrekking slechts met toestemming van zijn curator huwelijkse voorwaarden maken of wijzigen.

Art. 119

[Vervallen]

Art. 120

Aanvang werking van huwelijkse voorwaarden

1. Tijdens het huwelijk gemaakte of gewijzigde huwelijkse voorwaarden beginnen te werken op de dag, volgende op die waarop de akte is verleden, tenzij in de akte een later tijdstip is aangewezen.
2. Bepalingen in deze huwelijkse voorwaarden kunnen aan derden die daarvan onkundig waren, slechts worden tegengeworpen, indien zij ten minste veertien dagen in het huwelijksgoederenregister ingeschreven waren.

Art. 121

Afwijken van de regels der huwelijkse voorwaarden

1. Partijen kunnen bij huwelijkse voorwaarden afwijken van de regels der wettelijke gemeenschap, mits die voorwaarden niet met dwingende wetsbepalingen, de goede zeden, of de openbare orde strijden.
2. Zij kunnen niet bepalen dat een hunner tot een groter aandeel in de schulden zal zijn gehouden, dan zijn aandeel in de goederen der gemeenschap beloopt.
3. Zij kunnen niet afwijken van de rechten die uit het ouderlijk gezag voortspruiten, noch van de rechten die de wet aan een langstlevende echtgenoot toekent.

Art. 122-130

[Vervallen]

Art. 131

1. Bestaat tussen niet in gemeenschap van goederen gehuwde echtgenoten een geschil aan wie van hen beiden een recht aan toonder of een zaak die geen registergoed is, toebehoort en kan geen van beiden zijn recht op dit goed bewijzen, dan wordt het goed geacht aan ieder der echtgenoten voor de helft toe te behoren.
2. Het vermoeden werkt niet ten nadele van de schuldeisers der echtgenoten.

Geschil over eigendom

Afdeling 2
Verrekenbedingen

Paragraaf 1
Algemene regels voor verrekenbedingen

Art. 132

1. Deze afdeling is van toepassing op huwelijkse voorwaarden die een of meer verplichtingen inhouden tot verrekening van inkomsten of van vermogen.
2. Tenzij anders is bepaald, kan van deze afdeling bij huwelijkse voorwaarden uitdrukkelijk of door de aard der bedingen worden afgeweken.

Verrekenbedingen

Art. 133

1. De verplichting tot verrekening van inkomsten of van vermogen is wederkerig.
2. De verplichting tot verrekening heeft uitsluitend betrekking op inkomsten die of op vermogen dat de echtgenoten tijdens het bestaan van deze verplichting hebben verkregen. De verplichting tot verrekening heeft geen betrekking op vermogen dat krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift wordt verkregen en ook niet op de vruchten daaruit of de voor dat vermogen of voor die vruchten in de plaats getreden goederen. Evenmin heeft de verplichting tot verrekening betrekking op vermogen dat bestaat uit rechten op het vestigen van vruchtgebruik als bedoeld in de artikelen 29 en 30 van Boek 4, vruchtgebruik dat op grond van die bepalingen is gevestigd, alsmede hetgeen wordt verkregen ingevolge de artikelen 34, 35, 36, 38, 63 tot en met 92 en 126, eerste lid en tweede lid, onderdelen a en c, van Boek 4.

Verplichte verrekening

Art. 134

Bij uiterste wilsbeschikking of bij de gift kan worden bepaald dat geen verrekening van krachtens erfopvolging bij versterf, making, lastbevoordeling of gift verkregen vermogen en van de vruchten daarvan plaatsvindt, indien verrekening daarvan ingevolge huwelijkse voorwaarden zou behoren plaats te vinden.

Afwijking van verrekenbeding bij testament of gift

Art. 135

1. De verrekening van inkomsten of van vermogen geschiedt bij helfte.
2. Op de verrekening zijn de artikelen 181, 183 en 195 tot en met 200 van Boek 3 van dit wetboek van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat voor de beoordeling van de vraag of benadeling als bedoeld in artikel 196 van Boek 3 van dit wetboek heeft plaatsgevonden, de in artikel 142 genoemde tijdstippen bepalend zijn. De artikelen 677 tot en met 680 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.
3. Een echtgenoot die opzettelijk een tot het te verrekenen vermogen behorend goed verzwijgt, zoek maakt of verborgen houdt waardoor de waarde daarvan niet in de verrekening is betrokken, dient de waarde daarvan niet te verrekenen, maar geheel aan de andere echtgenoot te vergoeden.

Wijze van verrekening
Schakelbepaling

Vermogen verzwijgen bij verrekenbeding

Art. 136

1. Indien een goed onder aanwending van te verrekenen vermogen is verkregen, wordt het verkregen goed tot het te verrekenen vermogen gerekend voor het aandeel dat overeenkomt met het bij de verkrijging uit het te verrekenen vermogen aangewende gedeelte van de tegenprestatie gedeeld door de totale tegenprestatie. Indien een echtgenoot in verband met de verwerving van een goed een schuld is aangegaan, wordt het goed op de voet van de eerste volzin tot het te verrekenen vermogen gerekend voor zover de schuld daartoe wordt gerekend of daaruit is afgelost of betaald.
2. Bestaat tussen de echtgenoten een geschil omtrent de vraag of een goed tot het te verrekenen vermogen wordt gerekend en kan geen van beiden bewijzen dat het goed tot het niet te verrekenen vermogen wordt gerekend, dan wordt dat goed aangemerkt als te rekenen tot het te verrekenen vermogen. Het vermoeden werkt niet ten nadele van de schuldeisers der echtgenoten.

Goed verkregen met te verrekenen vermogen

Geschil tussen echtgenoten bij verrekenbeding

Art. 137

1. Onverminderd het derde lid, geschiedt een verrekening in geld.

Verrekening in geld

2. Indien op grond van een verrekenbeding over en weer opeisbare vorderingen ontstaan, worden beide vorderingen van rechtswege met elkaar verrekend tot aan hun gemeenschappelijk beloop.
3. Een echtgenoot is slechts gehouden een inbetalinggeving van goederen te aanvaarden dan wel kan deze slechts verlangen in plaats van een verrekening in geld, voor zover de verrekening in geld naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn.

Art. 138

Bestuur bij verrekenbeding
Informatieplicht tussen echtgenoten bij verrekenbeding
Geschied bij rechtbank

1. De ene echtgenoot is aan de andere geen verantwoording over het bestuur van zijn goederen schuldig. Slecht bestuur over die goederen verplicht niet tot schadevergoeding.
2. De ene echtgenoot kan jaarlijks van de andere echtgenoot een gespecificeerde, schriftelijke en ondertekende opgave verzoeken van de te verrekenen inkomsten en van het te verrekenen vermogen. Van deze bepaling kan niet worden afgeweken.
3. Geschillen tussen de echtgenoten betreffende de opgave worden op verzoek van een van hen door de rechtbank beslist.

Art. 139

Opheffing van verrekeningsplicht

1. Een echtgenoot kan de opheffing van de wederzijdse verplichting tot verrekening verzoeken, wanneer de andere echtgenoot op lichtvaardige wijze schulden maakt, zijn goederen verspilt of weigert de in artikel 138, tweede lid, bedoelde verplichte opgave omtrent zijn te verrekenen inkomsten of vermogen te verstrekken.
2. Indien de echtgenoot tegen wie het verzoek zich richt, het te verrekenen vermogen benadeelt doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvoor lichtvaardig schulden heeft gemaakt, te verrekenen goederen heeft verspild, of een rechtshandeling als bedoeld in artikel 88 zonder de vereiste toestemming of beslissing van de rechtbank heeft verricht, is hij gehouden de aangerichte schade te vergoeden.
3. Van het eerste en tweede lid kan niet worden afgeweken.

Art. 140

Betaling in termijnen

1. Op verzoek van de verrekenplichtige echtgenoot kan de rechter wegens gewichtige redenen bepalen dat een verschuldigde geldsom, al dan niet vermeerderd met een in de beschikking te bepalen rente, in termijnen of eerst na verloop van zekere tijd, hetzij ineens, hetzij in termijnen behoeft te worden voldaan. Hierbij let de rechter op de belangen van beide partijen. De rechter kan de verrekenplichtige echtgenoot verplichten binnen een bepaalde tijd zakelijke of persoonlijke zekerheid te stellen voor de voldoening van de verschuldigde geldsom.
2. Hetgeen in het eerste lid omtrent een echtgenoot is bepaald, geldt op overeenkomstige wijze na zijn overlijden voor zijn rechtverkrigenden onder algemeen titel.
3. Van het eerste en tweede lid kan niet worden afgeweken.

Paragraaf 2 Periodieke verrekenbedingen

Art. 141

Periodiek verrekenbeding

1. Indien een verrekenplicht betrekking heeft op een in de huwelijkse voorwaarden omschreven tijdvak van het huwelijk en over dat tijdvak niet is afgerekend, blijft de verplichting tot verrekening over dat tijdvak in stand en strekt deze zich uit over het saldo, ontstaan door belegging en herbelegging van hetgeen niet verrekend is, alsmede over de vruchten daarvan.
2. Indien een verrekenplicht betrekking heeft op een in de huwelijkse voorwaarden omschreven tijdvak van het huwelijk, dan eindigt die verrekenplicht op het tijdstip zoals in artikel 142 bepaald, als dat tijdvak nog loopt.
3. Indien bij het einde van het huwelijk aan een bij huwelijkse voorwaarden overeengekomen periodieke verrekenplicht als bedoeld in het eerste lid niet is voldaan, wordt het alsdan aanwezige vermogen vermoed te zijn gevormd uit hetgeen verrekend had moeten worden, tenzij uit de eisen van redelijkheid en billijkheid in het licht van de aard en omvang van de verrekenplicht anders voortvloeit. Artikel 143 is van overeenkomstige toepassing.
4. Indien een echtgenoot in overwegende mate bij machte is te bepalen dat de winsten van een niet op zijn eigen naam uitgeoefende onderneming hem rechtstreeks of middellijk ten goede komen, en een verrekenbeding is overeengekomen dat ook ondernemingswinsten omvat, worden de niet uitgekeerde winsten uit zodanige onderneming, voor zover in het maatschappelijk verkeer als redelijk beschouwd, eveneens in aanmerking genomen bij de vaststelling van de verrekenplicht van die echtgenoot, onverminderd het eerste lid.
5. Het vierde lid is van overeenkomstige toepassing, indien een echtgenoot op eigen naam een onderneming uitoefent.
6. De rechtsvordering tot verrekening, bedoeld in het eerste lid, verjaart niet eerder dan drie jaren na de beëindiging van het huwelijk dan wel na de inschrijving van de beschikking tot

scheiding van tafel en bed in het register, bedoeld in artikel 116. Deze termijn kan niet worden verkort.

Paragraaf 3
Finale verrekenbedingen

Art. 142

1. Als tijdstip waarop de samenstelling en de omvang van het te verrekenen vermogen worden bepaald, geldt:

Finaal verrekenbeding

a. in geval van het eindigen van het huwelijk of het geregistreerd partnerschap door overlijden: het tijdstip van overlijden;

b. in geval van beëindiging van het huwelijk door echtscheiding: het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding;

c. in geval van scheiding van tafel en bed: het tijdstip van indiening van het verzoek tot scheiding van tafel en bed;

d. in geval van opheffing van de wederzijdse verplichting tot verrekening als bedoeld in artikel 139: het tijdstip van indiening van het verzoek tot opheffing van die verplichting;

e. in geval van beëindiging van het geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden: het tijdstip waarop de overeenkomst tot beëindiging wordt gesloten;

f. in geval van ontbinding van het geregistreerd partnerschap op verzoek: het tijdstip van indiening van het verzoek;

g. in geval van vermissing en een daarop gevolgd huwelijk of geregistreerd partnerschap: het tijdstip waarop de beschikking, bedoeld in artikel 417, eerste lid, in kracht van gewijsde is gegaan;

h. in geval van opheffing van de wederzijdse verplichting tot verrekening bij huwelijkse voorwaarden: het tijdstip, bedoeld in artikel 120, eerste lid.

2. Van het eerste lid, aanhef en onder *b* tot en met *f*, kan bij op schrift gestelde overeenkomst worden afgeweken.

Afwijken bij overeenkomst

Art. 143

1. Vanaf de in het eerste lid van artikel 142 vermelde tijdstippen kan ieder der echtgenoten verzoeken dat het te verrekenen vermogen van de andere echtgenoot wordt beschreven.

Verzoek tot vermogensbeschrijving door echtgenoot

2. De artikelen 671 tot en met 676 en 679 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zijn van overeenkomstige toepassing.

Schakelbepaling

3. Hetgeen in de vorige leden omtrent een echtgenoot is bepaald, geldt op overeenkomstige wijze na zijn overlijden voor zijn rechtverkrijgenden onder algemene titel.

4. Van het eerste tot en met het derde lid kan niet worden afgeweken.

Art. 144-145

[Vervallen]

Afdeling 3
[Vervallen]

Art. 146-148

[Vervallen]

Titel 9

Ontbinding van het huwelijk

Afdeling 1

Ontbinding van het huwelijk in het algemeen

Art. 149

Het huwelijk eindigt:

Einde van het huwelijk

a. door de dood;

b. indien degene ten aanzien van wie overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van de achttiende titel van dit boek de vermissing is vastgesteld, dan wel overeenkomstig de bepalingen van de derde afdeling van de achttiende titel van dit boek het overlijden is vastgesteld, nog in leven is op de dag waarop de achtergebleven echtgenoot een nieuw huwelijk of geregistreerd partnerschap is aangegaan: door de voltrekking van dit huwelijk of geregistreerd partnerschap;

c. door echtscheiding, overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van deze titel;

d. door ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed, overeenkomstig de bepalingen van de tweede afdeling van de tiende titel van dit boek.

Afdeling 2
Echtscheiding

Art. 150

Echtscheiding

Echtscheiding tussen echtgenoten die niet van tafel en bed gescheiden zijn, wordt uitgesproken op verzoek van één der echtgenoten of op hun gemeenschappelijk verzoek.

Art. 151

Eenzijdig verzoek tot echtscheiding

Echtscheiding wordt op verzoek van één der echtgenoten uitgesproken, indien het huwelijk duurzaam ontwricht is.

Art. 152

[Vervallen]

Art. 153

Pensioenverweer bij echtscheiding

1. Indien als gevolg van de verzochte echtscheiding een bestaand vooruitzicht op uitkeringen aan de andere echtgenoot na vooroverlijden van de echtgenoot die het verzoek heeft gedaan zou teloorgaan of in ernstige mate zou verminderen, en de andere echtgenoot deswege tegen dat verzoek verweer voert, kan deze niet worden toegewezen voordat daaromtrent een voorziening is getroffen die, gelet op de omstandigheden van het geval, ten opzichte van beide echtgenoten billijk is te achten. De rechter kan daartoe een termijn stellen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing:

- a. indien redelijkerwijs te verwachten is dat de andere echtgenoot zelf voor dat geval voldoende voorzieningen kan treffen;
- b. indien de duurzame ontwrichting van het huwelijk in overwegende mate te wijten is aan de andere echtgenoot.

Art. 154

Gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding

1. Echtscheiding wordt op gemeenschappelijk verzoek van de echtgenoten uitgesproken indien het verzoek is gegrond op hun beider oordeel dat het huwelijk duurzaam ontwricht is.
2. Ieder der echtgenoten is tot op het tijdstip der uitspraak bevoegd het verzoek in te trekken.

Art. 155

Pensioenverevening bij echtscheiding

In geval van echtscheiding en voor zover de ene echtgenoot na de huwelijksluiting en voor de echtscheiding pensioenaanspraken heeft opgebouwd, heeft de andere echtgenoot overeenkomstig het bepaalde bij of krachtens de Wet verevening pensioenrechten bij scheiding recht op pensioenverevening, tenzij de echtgenoten op de wijze voorzien in deze Wet toepasselijkheid daarvan hebben uitgesloten.

Art. 156

Partneralimentatie

1. De rechter kan bij de echtscheidingsbeschikking of bij latere uitspraak aan de echtgenoot die niet voldoende inkomsten tot zijn levensonderhoud heeft, noch zich in redelijkheid kan verwerven op diens verzoek ten laste van de andere echtgenoot een uitkering tot levensonderhoud toekennen.
2. Bij de vaststelling van de uitkering kan de rechter rekening houden met de behoefte aan een voorziening in het levensonderhoud voor het geval van overlijden van degene die tot de uitkering is gehouden.
3. De rechter kan op verzoek van een van de echtgenoten de uitkering toekennen onder de vaststelling van voorwaarden en van een termijn. Deze vaststelling kan niet tot gevolg hebben dat de uitkering later eindigt dan op grond van de toepasselijke termijn, bedoeld in artikel 157.

Art. 157

Alimentatie van partner

1. Indien de rechter geen termijn heeft vastgesteld, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud van rechtswege na het verstrijken van een termijn die gelijk is aan de helft van de duur van het huwelijk met een maximum van vijf jaren.
2. Indien op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding de duur van het huwelijk langer is dan vijftien jaren en de leeftijd van de echtgenoot die recht heeft op een uitkering tot levensonderhoud, ten hoogste tien jaren lager is dan de leeftijd, bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud, in afwijking van het eerste lid, niet eerder dan op het tijdstip, waarop die echtgenoot deze leeftijd heeft bereikt.
3. Indien op het tijdstip van indiening van het verzoek tot echtscheiding de duur van het huwelijk langer is dan vijftien jaren en de echtgenoot die recht heeft op een uitkering tot levensonderhoud geboren is op of voor 1 januari 1970 en diens leeftijd meer dan tien jaren lager is

dan de leeftijd bedoeld in artikel 7a van de Algemene Ouderdomswet, eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud, in afwijking van het eerste lid, na tien jaren.

4. In afwijking van het eerste tot en met derde lid eindigt de verplichting tot het verstrekken van levensonderhoud niet eerder dan op het tijdstip waarop de uit het huwelijk van de echtgenoten geboren kinderen de leeftijd van twaalf jaren hebben bereikt.

5. Bij samenloop van de omstandigheden, bedoeld in het eerste tot en met vierde lid, geldt de langste termijn.

6. De termijn voor het verstrekken van levensonderhoud vangt aan op de datum van inschrijving van de echtscheidingsbeschikking in de registers van de burgerlijke stand.

7. Indien ongewijzigde handhaving van de beëindiging van de uitkering ten gevolge van het verstrijken van de in het eerste tot en met vierde lid bedoelde termijn, gelet op alle omstandigheden van het geval, naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet kan worden gevergd van de degene die recht heeft op die uitkering, kan de rechter op diens verzoek alsnog een termijn vaststellen. Het verzoek daartoe wordt ingediend voordat drie maanden sinds de beëindiging van de uitkering zijn verstreken. De rechter bepaalt bij de uitspraak of verlenging van de termijn na ommekomst daarvan al dan niet mogelijk is.

Art. 158

Vóór of na de beschikking tot echtscheiding kunnen de echtgenoten bij overeenkomst bepalen of, en zo ja tot welk bedrag, na de echtscheiding de één tegenover de ander tot een uitkering tot diens levensonderhoud zal zijn gehouden. Indien in de overeenkomst geen termijn is opgenomen, is artikel 157, eerste tot en met vijfde lid en zevende lid, van overeenkomstige toepassing.

Overeenkomst tot partneralimentatie

Art. 159

1. Bij de overeenkomst kan worden bedongen dat zij niet bij rechterlijke uitspraak zal kunnen worden gewijzigd op grond van een wijziging van omstandigheden. Een zodanig beding kan slechts schriftelijk worden gemaakt.

2. Het beding vervalt, indien de overeenkomst is aangegaan vóór de indiening van het verzoek tot echtscheiding, tenzij dit binnen drie maanden na de overeenkomst is ingediend. Het voorgaande is van overeenkomstige toepassing bij een gemeenschappelijk verzoek.

3. Ondanks een zodanig beding kan op verzoek van een der partijen de overeenkomst door de rechter bij de echtscheidingsbeschikking of bij latere beschikking worden gewijzigd op grond van een zo ingrijpende wijziging van omstandigheden, dat de verzoeker naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet langer aan het beding mag worden gehouden.

Wijziging van alimentatieovereenkomst

Art. 159a

Een overeenkomst als bedoeld in de artikelen 158 en 159 van dit boek staat niet in de weg aan verhaal op grond van paragraaf 6.5 van de Participatiewet en laat de vaststelling van het te verhalen bedrag onverlet.

Bijstandsverhaal bij alimentatieovereenkomst

Art. 160

Een verplichting van een gewezen echtgenoot om uit hoofde van echtscheiding levensonderhoud te verschaffen aan de wederpartij, eindigt wanneer deze opnieuw in het huwelijk treedt, een geregistreerd partnerschap aangaat dan wel is gaan samenleven met een ander als waren zij gehuwd of als hadden zij hun partnerschap laten registreren.

Einde van alimentatieplicht

Art. 161-162a

[Vervallen]

Art. 163

1. De echtscheiding komt tot stand door de inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand.

2. De inschrijving geschiedt op verzoek van partijen of van één van hen.

3. Indien het verzoek tot inschrijving niet is gedaan uiterlijk zes maanden na de dag waarop de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, verliest de beschikking haar kracht.

Inschrijving echtscheiding

Art. 164

1. Indien een tussen de echtgenoten bestaande gemeenschap van goederen door één van hen is benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvóór lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of rechtshandelingen als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of beslissing van de rechtbank heeft verricht, is hij gehouden na de inschrijving van de beschikking waarbij de echtscheiding is uitgesproken, de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.

2. Een op het vorige lid gegronde rechtsvordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren na de inschrijving van de beschikking.

Schadevergoeding bij benadeling gemeenschap van goederen bij echtscheiding

Art. 165

Gebruik van woning bij
echtscheiding

1. Op verzoek van een echtgenoot kan de rechter bij de echtscheidingsbeschikking of bij latere uitspraak bepalen dat, als die echtgenoot ten tijde van de inschrijving van de beschikking een woning bewoont die aan de andere echtgenoot uitsluitend of mede toebehoort of ten gebreke toekomt, hij jegens de andere echtgenoot bevoegd is de bewoning en het gebruik van de bij de woning en tot de inboedel daarvan behorende zaken gedurende zes maanden na de inschrijving van de beschikking tegen een redelijke vergoeding voort te zetten.
2. Tegen hem kan een in dat tijdvak zonder zijn toestemming door de andere echtgenoot verrichte rechtshandeling niet worden tegengeworpen ten nadele van zijn in het vorige lid omschreven bevoegdheid.
3. Weigert hij zijn toestemming of is hij niet in staat zijn wil te verklaren, dan kan de rechtbank die in eerste aanleg over het verzoek tot echtscheiding heeft beslist, op verzoek van de andere gewezen echtgenoot, bepalen dat het vorige lid buiten toepassing blijft.

Art. 166

Hertrouwen met voormalig
echtgenoot

Indien de gescheiden echtgenoten met elkander hertrouwen of een geregistreerd partnerschap aangaan, herleven alle gevolgen van het huwelijk van rechtswege, alsof er geen echtscheiding had plaats gehad. Nochtans wordt de geldigheid van rechtshandelingen die tussen de ontbinding van het huwelijk en het nieuwe huwelijk of het geregistreerd partnerschap zijn verricht, beoordeeld naar het tijdstip der handeling.

Art. 167

[Vervallen]

Titel 10***Scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed******Afdeling 1******Scheiding van tafel en bed*****Art. 168**

[Vervallen]

Art. 169

Scheiding van tafel en bed

Schakelbepaling

1. Scheiding van tafel en bed kan worden verzocht op dezelfde grond en op dezelfde wijze als echtscheiding.
2. De artikelen 151, 154 tot en met 159a zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de termijnen, bedoeld in artikel 156, derde lid, en artikel 157, eerste tot en met vijfde lid, aanvangen op de dag waarop de beschikking tot scheiding van tafel en bed is ingeschreven in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116, en dat de duur van het huwelijk wordt berekend tot die dag.
3. Een verplichting van een echtgenoot om uit hoofde van scheiding van tafel en bed levensonderhoud te verschaffen aan de andere echtgenoot, eindigt bij ontbinding van het huwelijk.

Art. 170-172

[Vervallen]

Art. 173

Inschrijving van scheiding
van tafel en bed

1. De scheiding van tafel en bed komt tot stand door de inschrijving van de beschikking in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116.
2. De inschrijving geschiedt op verzoek van de echtgenoten of van één van hen.
3. Indien het verzoek niet is gedaan uiterlijk zes maanden na de dag waarop de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, verliest de beschikking haar kracht.

Art. 174

Schadevergoeding bij be-
nadeling gemeenschap bij
scheiding van tafel en bed

1. Indien een tussen de echtgenoten bestaande gemeenschap van goederen door één van hen is benadeeld doordat hij na de aanvang van het geding of binnen zes maanden daarvoor lichtvaardig schulden heeft gemaakt, goederen der gemeenschap heeft verspild, of rechtshandelingen als bedoeld in artikel 88 van dit boek zonder de vereiste toestemming of beslissing van de rechtbank heeft verricht, is hij gehouden, nadat de beschikking waarbij de scheiding van tafel en bed is uitgesproken, is ingeschreven, de aangerichte schade aan de gemeenschap te vergoeden.
2. Een op het eerste lid gegronde rechtsvordering kan niet later worden ingesteld dan drie jaren na de inschrijving van de beschikking van scheiding van tafel en bed.

Art. 175

1. Op verzoek van een echtgenoot kan de rechter bij de beschikking houdende scheiding van tafel en bed of bij latere uitspraak bepalen dat, als die echtgenoot ten tijde van de inschrijving van de beschikking een woning bewoont die aan de andere echtgenoot uitsluitend of mede toebehoort of ten gebruike toekomt, hij jegens de andere echtgenoot bevoegd is de bewoning en het gebruik van de bij de woning en tot de inboedel daarvan behorende zaken gedurende zes maanden na de inschrijving van de beschikking, tegen een redelijke vergoeding voort te zetten.

2. Tegen hem kan een in dat tijdvak zonder zijn toestemming door de andere echtgenoot verrichte rechtshandeling niet worden tegengeworpen ten nadele van zijn in het vorige lid omschreven bevoegdheid.

3. Weigert hij zijn toestemming of is hij niet in staat zijn wil te verklaren, dan kan de rechtbank die in eerste aanleg over het verzoek tot scheiding van tafel en bed heeft beslist, op verzoek van de andere echtgenoot bepalen dat het vorige lid buiten toepassing blijft.

Gebruik woning bij scheiding van tafel en bed

Art. 176

1. Een scheiding van tafel en bed eindigt door de verzoening van de echtgenoten, op het tijdstip dat zij op hun eensluidend verzoek in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116, hebben doen inschrijven dat de scheiding heeft opgehouden te bestaan.

2. De inschrijving doet alle gevolgen van het huwelijk van rechtswege herleven, alsof er geen scheiding van tafel en bed had plaatsgehad. Nochtans wordt de geldigheid van rechtshandelingen die tussen de scheiding van tafel en bed en de verzoening zijn verricht, beoordeeld naar het tijdstip van de handeling.

Einde van scheiding van tafel en bed

Rechtsgevolg van beëindiging van scheiding van tafel en bed

Art. 177-178

[Vervallen]

*Afdeling 2**Ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed***Art. 179**

1. Ontbinding van het huwelijk van echtgenoten die van tafel en bed gescheiden zijn, wordt op verzoek van een der echtgenoten uitgesproken, indien de scheiding tenminste drie jaren heeft geduurd.

2. De termijn van drie jaren kan op verzoek van een echtgenoot worden bekort tot ten minste een jaar, indien de andere echtgenoot zich gedurig schuldig maakt aan wangedrag in zodanige mate dat van de echtgenoot, die het verzoek heeft gedaan, niet kan worden gevergd het huwelijk te doen voortbestaan.

Eenzijdig verzoek tot ontbinding van huwelijk na scheiding van tafel en bed

Art. 180

1. Indien als gevolg van de gevraagde ontbinding van het huwelijk een bestaand vooruitzicht op uitkeringen aan de andere echtgenoot na vooroverlijden van de echtgenoot die het verzoek heeft gedaan zou teloorgaan of in ernstige mate zou verminderen, en de andere echtgenoot deswege tegen het verzoek verweer voert, kan het verzoek niet worden toegewezen voordat daaromtrent een voorziening is getroffen die, gelet op de omstandigheden van het geval, ten opzichte van beide echtgenoten billijk is te achten.

De rechter kan daartoe een termijn stellen.

2. Het eerste lid is niet van toepassing:

a. indien redelijkerwijs te verwachten is dat de andere echtgenoot zelf voor dat geval voldoende voorzieningen kan treffen;

b. indien de andere echtgenoot zich gedurig schuldig maakt aan wangedrag in zodanige mate dat van de echtgenoot die het verzoek heeft gedaan naar redelijkheid generlei verstrekking van levensonderhoud zou kunnen worden gevergd.

Pensioenverweer bij ontbinding van huwelijk na scheiding van tafel en bed

Art. 181

Ontbinding van het huwelijk van echtgenoten die van tafel en bed gescheiden zijn, wordt op hun gemeenschappelijk verzoek uitgesproken.

Gemeenschappelijk verzoek tot ontbinding huwelijk na scheiding van tafel en bed

Art. 182

De artikelen 154, tweede lid, en 156 tot en met 160 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de in de artikelen 156, derde lid, en 157, eerste tot en met vijfde lid en zevende lid, bedoelde termijnen worden verminderd met de tijd gedurende welke tijdens de scheiding van tafel en bed een verplichting tot levensonderhoud jegens de andere echtgenoot bestond en dat de duur van het huwelijk wordt berekend tot de dag waarop de beschikking tot

Schakelbepaling

scheiding van tafel en bed is ingeschreven in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116.

Art. 183

Inschrijving van ontbinding huwelijk na scheiding van tafel en bed

1. De ontbinding van het huwelijk komt tot stand door de inschrijving van de beschikking in de registers van de burgerlijke stand.
2. De artikelen 163, tweede en derde lid, en 166 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

Art. 184-196

[Vervallen]

Titel 11

Afstamming

Afdeling 1

Algemeen

Art. 197

Afstamming

Een kind, zijn ouders en hun bloedverwanten staan in familierechtelijke betrekking tot elkaar.

Art. 198

Moederschap

1. Moeder van een kind is de vrouw:
  - a. uit wie het kind is geboren;
  - b. die op het tijdstip van de geboorte van het kind is gehuwd of door een geregistreerd partnerschap is verbonden met de vrouw uit wie het kind is geboren, indien dit kind is verwekt door kunstmatige donorbevruchting als bedoeld in artikel 1, onder c, sub 1, van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting en een door de stichting, bedoeld in die wet, ter bevestiging hiervan afgegeven verklaring is overgelegd, waaruit blijkt dat de identiteit van de donor aan de vrouw bij wie de kunstmatige donorbevruchting heeft plaatsgevonden onbekend is, tenzij de laatste zin van dit onderdeel of de eerste zin van artikel 199, onder b, geldt. De verklaring dient bij de aangifte van de geboorte te worden overgelegd aan de ambtenaar van de burgerlijke stand en werkt terug tot aan de geboorte van het kind. Indien het huwelijk of geregistreerd partnerschap na de kunstmatige donorbevruchting en voor de geboorte van het kind is ontbonden door de dood van de echtgenote of geregistreerde partner van de vrouw uit wie het kind is geboren, is de overleden echtgenote of geregistreerde partner eveneens moeder van het kind als de voornoemde verklaring wordt overgelegd bij de aangifte van de geboorte van het kind, zelfs indien de vrouw uit wie het kind is geboren was hertrouwd of een nieuw partnerschap had laten registreren;
  - c. die het kind heeft erkend;
  - d. wier ouderschap gerechtelijk is vastgesteld; of
  - e. die het kind heeft geadopteerd.
2. De vrouw uit wie het kind is geboren kan, indien zij op het tijdstip van de kunstmatige donorbevruchting was gescheiden van tafel en bed of zij en haar echtgenote of geregistreerde partner sedert dat tijdstip gescheiden hebben geleefd, binnen een jaar na de geboorte van het kind ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren dat haar overleden echtgenote of geregistreerde partner niet de moeder is van het kind, bedoeld in het eerste lid, onder b, van welke verklaring een akte wordt opgemaakt; was de vrouw uit wie het kind is geboren op het tijdstip van de geboorte hertrouwd of had zij een nieuw partnerschap laten registreren dan is in dat geval de huidige echtgenoot of geregistreerd partner de ouder van het kind.

Art. 199

Vaderschap

- Vader van een kind is de man:
- a. die op het tijdstip van de geboorte van het kind met de vrouw uit wie het kind is geboren, is gehuwd of een geregistreerd partnerschap is aangegaan, tenzij onderdeel b of de slotzin van artikel 198, eerste lid, onder b, geldt;
  - b. wiens huwelijk of geregistreerd partnerschap met de vrouw uit wie het kind is geboren, binnen 306 dagen voor de geboorte van het kind door zijn dood is ontbonden, zelfs indien de moeder was hertrouwd of een nieuw partnerschap had laten registreren; indien echter de vrouw sedert de 306de dag voor de geboorte van het kind was gescheiden van tafel en bed of zij en haar echtgenoot of geregistreerde partner sedert dat tijdstip gescheiden hebben geleefd, kan de vrouw binnen een jaar na de geboorte van het kind ten overstaan van de ambtenaar van de burgerlijke stand verklaren dat haar overleden echtgenoot of geregistreerde partner niet de vader is van het kind, van welke verklaring een akte wordt opgemaakt; was de moeder op het

tijdstip van de geboorte hertrouwd of had zij een nieuw partnerschap laten registreren dan is in dat geval de huidige echtgenoot of geregistreerde partner de vader of, in het geval, genoemd in artikel 198, eerste lid, onder b, de huidige echtgenote of geregistreerde partner de moeder van het kind;

- c. die het kind heeft erkend;
- d. wiens vaderschap gerechtelijk is vastgesteld; of
- e. die het kind heeft geadopteerd.

Afdeling 2

Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap

Art. 200

1. Het in artikel 199, onder a en b, bedoelde vaderschap kan, op de grond dat de man niet de biologische vader van het kind is, worden ontkend:

- a. door de vader of de moeder van het kind;
- b. door het kind zelf.

2. De vader of moeder kan het in artikel 199, onder a en b, bedoelde vaderschap niet ontkennen, indien de man vóór het huwelijk of geregistreerd partnerschap heeft kennis gedragen van de zwangerschap.

3. De vader of moeder kan het in artikel 199, onder a en b, bedoelde vaderschap evenmin ontkennen, indien de man heeft ingestemd met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad.

4. Het tweede en derde lid zijn niet van toepassing ten aanzien van de vader, indien de moeder hem heeft bedrogen omtrent de verwekker.

5. Het verzoek tot grondverklaring van de ontkenning wordt door de moeder bij de rechtbank ingediend binnen een jaar na de geboorte van het kind. Een zodanig verzoek wordt door de vader ingediend binnen een jaar nadat hij bekend is geworden met het feit dat hij vermoedelijk niet de biologische vader is van het kind.

6. Het verzoek tot grondverklaring van de ontkenning wordt door het kind bij de rechtbank ingediend binnen drie jaren nadat het kind bekend is geworden met het feit dat de man vermoedelijk niet zijn biologische vader is. Indien het kind evenwel gedurende zijn minderjarigheid bekend is geworden met dit feit, kan het verzoek tot uiterlijk drie jaren nadat het kind meerderjarig is geworden, worden ingediend.

Ontkenning van vaderschap

Art. 201

1. Overlijdt de vader of de moeder voor de afloop van de in artikel 200, vijfde lid, gestelde termijn, dan kan een afstammeling van deze echtgenoot of geregistreerde partner in de eerste graad of, bij gebreke van zodanige afstammeling, een ouder van deze echtgenoot of geregistreerde partner, de rechtbank verzoeken de ontkenning van het vaderschap gegrond te verklaren. Het verzoek wordt gedaan binnen een jaar na de dag van overlijden of nadat het overlijden ter kennis van de verzoeker is gekomen.

2. Overlijdt het kind voor de afloop van de in artikel 200, zesde lid, gestelde termijn, dan kan een afstammeling in de eerste graad van het kind de rechtbank verzoeken de ontkenning van het vaderschap gegrond te verklaren. Indien het kind meerderjarig was ten tijde van het overlijden, wordt het verzoek gedaan binnen een jaar na de dag van overlijden of binnen een jaar nadat het overlijden ter kennis van de verzoeker is gekomen. Overleed het kind gedurende de minderjarigheid, dan dient het verzoek te worden gedaan binnen een jaar nadat het kind, in leven zijnde, zelfstandig het verzoek had kunnen doen, dan wel, indien het overlijden op een later tijdstip ter kennis is gekomen van de verzoeker binnen een jaar na die kennisneming.

Ontkenning vaderschap na overlijden van ouder

Ontkenning vaderschap na overlijden kind

Art. 202

1. Nadat de beschikking houdende grondverklaring van een ontkenning van een door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstaan vaderschap in kracht van gewijsde is gegaan, wordt het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane vaderschap geacht nimmer gevolgt te hebben gehad.

2. Te goeder trouw door derden verkregen rechten worden hierdoor nochtans niet geschaad.

3. Door de grondverklaring van de ontkenning ontstaat geen vordering tot teruggave van kosten van verzorging en opvoeding of van kosten van levensonderhoud en studie noch tot teruggave van het krachtens vruchtgenot genotene. Voorts ontstaat geen verplichting tot teruggave van genoten vermogensrechtelijke voordelen, voor zover degene die hen heeft genoten ten tijde van het doen van het verzoek daardoor niet was gebaat.

Gegrondverklaring van ontkenning van vaderschap

Afdeling 2a
Ontkenning van het door huwelijk of geregistreerd partnerschap ontstane
moederschap

Art. 202a

Ontkenning van moederschap

1. Het in artikel 198, eerste lid, onder b, bedoelde moederschap kan, op de grond dat de moeder niet de biologische moeder van het kind is, worden ontkend:
  - a. door de moeder, bedoeld in artikel 198, eerste lid, onder a;
  - b. door de moeder, bedoeld in artikel 198, eerste lid, onder b;
  - c. door het kind zelf.
2. De moeder, bedoeld in artikel 198, eerste lid, onder a of onder b, kan het in artikel 198, eerste lid, onder b, bedoelde moederschap niet ontkennen, indien de moeder, bedoeld in het eerste lid, onder b, vóór het huwelijk of geregistreerd partnerschap heeft kennis gedragen van de zwangerschap of heeft ingestemd met de kunstmatige donorbevruchting, bedoeld in artikel 198, eerste lid, onder b.
3. Het verzoek tot gegrondvklaring van de ontkenning wordt door de moeder, bedoeld in artikel 198, eerste lid, onder a of onder b, bij de rechtbank ingediend binnen een jaar na de geboorte van het kind.
4. Het verzoek tot gegrondvklaring van de ontkenning wordt door het kind bij de rechtbank ingediend uiterlijk binnen drie jaren nadat het kind meerderjarig is geworden.

Art. 202b

Ontkenning van moederschap na overlijden

1. Overlijdt de moeder, bedoeld in artikel 198, eerste lid, onder a of onder b, voor de afloop van de in artikel 202a, derde lid, gestelde termijn, dan kan een afstammeling van deze moeder in de eerste graad of, bij gebreke van zodanige afstammeling, een ouder van deze moeder, de rechtbank verzoeken de ontkenning van het moederschap gegronnd te verklaren. Het verzoek wordt gedaan binnen een jaar na de dag van overlijden of nadat het overlijden ter kennis van verzoeker is gekomen.
2. Op de ontkenning van het moederschap zijn de artikelen 201, tweede lid, en 202 van overeenkomstige toepassing.

Afdeling 3
Erkenning

Art. 203

Erkenning

1. Erkenning kan geschieden:
  - a. bij een akte van erkenning, opgemaakt door een ambtenaar van de burgerlijke stand;
  - b. bij notariële akte.
2. De erkenning heeft gevolg vanaf het tijdstip waarop zij is gedaan.

Art. 204

Nietigheid van erkenning

1. De erkenning is nietig, indien zij is gedaan:
  - a. door een persoon die krachtens artikel 41 geen huwelijk met de moeder mag sluiten;
  - b. door een minderjarige die de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt;
  - c. indien het kind de leeftijd van zestien jaar nog niet heeft bereikt, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de moeder of de vader;
  - d. zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van het kind van twaalf jaren of ouder;
  - e. terwijl er twee ouders zijn.
2. De in het vorige lid onder c en d vereiste toestemming kan ook geschieden ter gelegenheid van het opmaken van de akte van erkenning.
3. De toestemming van de moeder wier kind de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, dan wel de toestemming van het kind van twaalf jaren of ouder, kan op verzoek van de persoon die het kind wil erkennen, door de toestemming van de rechtbank worden vervangen, tenzij dit de belangen van de moeder bij een ongestoorde verhouding met het kind schaadt of een evenwichtige sociaalpsychologische en emotionele ontwikkeling van het kind in het gedrang komt, mits deze persoon:
  - a. de verwekker van het kind is; of
  - b. de biologische vader van het kind, die niet de verwekker is en in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind.
4. De toestemming van de moeder wier kind de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, dan wel de toestemming van het kind van twaalf jaren of ouder, kan op verzoek van de persoon die als levensgezel van de moeder ingestemd heeft met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad, door de toestemming van de rechtbank worden vervangen als dit in het belang is van het kind.

5. Een persoon die wegens zijn lichamelijke of geestelijke toestand onder curatele staat, mag slechts erkennen of toestemming verlenen voor erkenning nadat daartoe toestemming is verkregen van de kantonrechter.

Art. 205

1. Een verzoek tot vernietiging van de erkenning kan, op de grond dat de erkenner niet de biologische vader van het kind is, bij de rechtbank worden ingediend:
  - a. door het kind zelf, tenzij de erkenning tijdens zijn meerderjarigheid heeft plaatsgevonden;
  - b. door de erkenner, indien hij door bedreiging, dwaling, bedrog of, tijdens zijn minderjarigheid, door misbruik van omstandigheden daartoe is bewogen;
  - c. door de moeder, indien zij door bedreiging, dwaling, bedrog, of tijdens haar minderjarigheid, door misbruik van omstandigheden bewogen is toestemming tot de erkenning te geven.
2. Het openbaar ministerie kan wegens strijd met de Nederlandse openbare orde, indien de erkenner niet de biologische vader van het kind is, vernietiging van de erkenning verzoeken.
3. In geval van bedreiging of misbruik van omstandigheden, wordt het verzoek door de erkenner of door de moeder niet later ingediend dan een jaar nadat deze invloed heeft opgehouden te werken en, in geval van bedrog of dwaling, binnen een jaar nadat de verzoeker het bedrog of de dwaling heeft ontdekt.
4. Het verzoek wordt door het kind ingediend binnen drie jaren nadat het kind bekend is geworden met het feit dat de man vermoedelijk niet zijn biologische vader is. Indien het kind evenwel gedurende zijn minderjarigheid bekend is geworden met dit feit kan het verzoek tot uiterlijk drie jaren nadat het kind meerderjarig is geworden, worden ingediend.
5. Voor het geval de erkenner of de moeder overlijdt voor de afloop van de in het derde lid gestelde termijn, is artikel 201, eerste lid, van overeenkomstige toepassing. Voor het geval het kind overlijdt voor de afloop van de in het vierde lid gestelde termijn, is artikel 201, tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

Verzoek tot vernietiging door vader

Schakelbepaling

Art. 205a

1. Een verzoek tot vernietiging van de door de moeder gedane erkenning kan, op de grond dat de moeder niet de biologische moeder van het kind is, bij de rechtbank worden ingediend:
  - a. door het kind zelf, tenzij de erkenning tijdens zijn meerderjarigheid heeft plaatsgevonden;
  - b. door de erkenner, indien zij door bedreiging, dwaling, bedrog of, tijdens haar minderjarigheid, door misbruik van omstandigheden daartoe is bewogen;
  - c. door de andere moeder, indien zij door bedreiging, dwaling, bedrog of, tijdens haar minderjarigheid, door misbruik van omstandigheden bewogen is toestemming tot de erkenning te geven.
2. Op de vernietiging van de erkenning is artikel 205, tweede tot en met vijfde lid, van overeenkomstige toepassing.

Verzoek tot vernietiging erkenning door moeder

Schakelbepaling

Art. 206

1. Nadat de beschikking houdende vernietiging van de erkenning in kracht van gewijsde is gegaan, wordt de erkenning geacht nimmer gevolg te hebben gehad.
2. Te goeder trouw door derden verkregen rechten worden hierdoor nochtans niet geschaad.
3. Door de vernietiging ontstaat geen vordering tot teruggave van de kosten van verzorging en opvoeding of van levensonderhoud en studie noch tot teruggave van het krachten vruchtgenot genotene. Voorts ontstaat geen verplichting tot teruggave van genoten vermogensrechtelijke voordelen die uit de erkenning zijn voortgevloeid, voor zover degene die hen heeft genoten ten tijde van het instellen van het verzoek daardoor niet was gebaat.

Rechtsgevolg vernietiging erkenning

Afdeling 4

Gerechtigde vaststelling van het ouderschap

Art. 207

1. Het ouderschap van een persoon kan, ook indien deze is overleden, op de grond dat deze de verwekker is van het kind of op de grond dat deze als levensgezel van de moeder ingestemd heeft met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad, door de rechtbank worden vastgesteld op verzoek van:
  - a. de moeder, tenzij het kind de leeftijd van zestien jaar heeft bereikt;
  - b. het kind.
2. Vaststelling van het ouderschap kan niet geschieden, indien:
  - a. het kind twee ouders heeft;
  - b. tussen de in de aanhef van het eerste lid bedoelde persoon en de moeder van het kind krachtens artikel 41 geen huwelijk zou mogen worden gesloten;
  - c. de in de aanhef van het eerste lid bedoelde persoon een minderjarige is die de leeftijd van zestien jaren nog niet heeft bereikt, tenzij hij voordat hij deze leeftijd heeft bereikt is overleden.

Gerechtigde vaststelling van het ouderschap

3. Het verzoek wordt door de moeder ingediend binnen vijf jaren na de geboorte van het kind of, in geval van onbekendheid met de identiteit van de vermoedelijke verwekker dan wel van onbekendheid met zijn verblijfplaats, binnen vijf jaren na de dag waarop de identiteit en de verblijfplaats aan de moeder bekend zijn geworden.
4. Overlijdt het kind voordat vaststelling van het ouderschap heeft kunnen plaatsvinden, dan kan een afstamming van het kind in de eerste graad de vaststelling van het ouderschap aan de rechtbank verzoeken, mits de in de aanhef van het eerste lid bedoelde persoon, nog in leven is. Het verzoek wordt gedaan binnen een jaar na de dag van overlijden of binnen een jaar nadat het overlijden ter kennis van de verzoeker is gekomen.
5. De vaststelling van het ouderschap, mits de beschikking daartoe in kracht van gewijsde is gegaan, werkt terug tot het moment van de geboorte van het kind. Te goeder trouw door derden verkregen rechten worden hierdoor nochtans niet geschaad. Voorts ontstaat geen verplichting tot teruggave van vermogensrechtelijke voordelen, voor zover degene die hen heeft genoten ten tijde van het doen van het verzoek daardoor niet was gebaat.

Art. 208

Gerechtelijke vaststelling van het ouderschap

Bij de uitspraak waarbij het ouderschap wordt vastgesteld, kan de rechter op een daartoe strekkend verzoek ten behoeve van het kind een bijdrage toekennen in de kosten van verzorging en opvoeding als bedoeld in artikel 404 of in de kosten van levensonderhoud en studie als bedoeld in artikel 395a.

*Afdeling 5**Inroeping of betwisting van staat***Art. 209**

Betwisting van afstamming

Iemands afstamming volgens zijn geboorteakte kan door een ander niet worden betwist, indien hij een staat overeenkomstig die akte heeft.

Art. 210

Verjaring

Een verzoek tot grondverklaring van de inroeping of betwisting van staat is niet aan verjaring onderworpen.

Art. 211

Verzoek tot grondverklaring van de inroeping van staat

1. Een verzoek tot grondverklaring van de inroeping van staat kan worden ingediend:
  - a. door het kind zelf;
  - b. door de erfgenamen van het kind, indien het kind gedurende zijn minderjarigheid of binnen drie jaren nadien is overleden.
2. Indien het kind een verzoek als bedoeld in het eerste lid had ingediend, kunnen zijn erfgenamen de procedure voortzetten.

*Afdeling 6**De bijzondere curator***Art. 212**

Bijzondere curator in zaken van afstamming

In zaken van afstamming wordt het minderjarige kind, optredende als verzoeker of belanghebbende, vertegenwoordigd door een bijzondere curator daartoe benoemd door de rechtbank die over de zaak beslist.

Art. 213-226

[Vervallen]

*Titel 12**Adoptie***Art. 227**

Adoptie

1. Adoptie geschiedt door een uitspraak van de rechtbank op verzoek van twee personen tezamen of op verzoek van één persoon alleen. Twee personen tezamen kunnen geen verzoek tot adoptie doen, indien zij krachtens artikel 41 geen huwelijk zouden mogen aangaan.
2. Het verzoek door twee personen tezamen kan slechts worden gedaan, indien zij ten minste drie aaneengesloten jaren onmiddellijk voorafgaande aan de indiening van het verzoek met elkaar hebben samengeleefd. Het verzoek door de adoptant die echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van de ouder is, kan slechts worden gedaan, indien hij ten minste drie aaneengesloten jaren onmiddellijk voorafgaande aan de indiening van het verzoek met die ouder heeft samengeleefd. De in de tweede zin bedoelde voorwaarde geldt evenwel niet indien het kind is of wordt geboren binnen de relatie van de adoptant en die ouder.

3. Het verzoek kan alleen worden toegewezen, indien de adoptie in het kennelijk belang van het kind is, op het tijdstip van het verzoek tot adoptie vaststaat en voor de toekomst redelijkerwijs te voorzien is dat het kind niets meer van zijn ouder of ouders in de hoedanigheid van ouder te verwachten heeft, en aan de voorwaarden, genoemd in artikel 228, wordt voldaan.
4. Indien het kind is of wordt geboren binnen de relatie van de adoptant en de ouder, en het kind door en tengevolge van kunstmatige donorbevruchting als bedoeld in artikel 1, onder c, van de Wet donorgegevens kunstmatige bevruchting is verwekt en een door de stichting, bedoeld in die wet, ter bevestiging hiervan afgegeven verklaring wordt overgelegd waaruit blijkt dat de identiteit van de donor aan de vrouw bij wie de kunstmatige donorbevruchting heeft plaatsgevonden onbekend is, wordt het verzoek toegewezen, tenzij de adoptie kennelijk niet in het belang van het kind is of niet is voldaan aan de voorwaarden, genoemd in artikel 228.
5. Zijn de voornamen van het kind niet bekend, dan stelt de rechter, nadat hij de adoptant of adoptanten en het kind, indien dat twaalf jaren of ouder is, heeft gehoord, bij de adoptiebeschikking tevens een of meer voornamen vast.
6. In zaken van adoptie is de minderjarige ouder bekwaam in rechte op te treden.

Art. 228

1. Voorwaarden voor adoptie zijn:

- a. dat het kind op de dag van het eerste verzoek minderjarig is, en dat het kind, indien het op de dag van het verzoek twaalf jaren of ouder is, ter gelegenheid van zijn verhoor niet van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek heeft doen blijken; hetzelfde geldt, indien de rechter is gebleken van bezwaren tegen toewijzing van het verzoek van een minderjarige die op de dag van het verzoek de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake;
- b. dat het kind niet is een kleinkind van een adoptant;
- c. dat de adoptant of ieder der adoptanten ten minste achttien jaren ouder dan het kind is;
- d. dat geen der ouders het verzoek tegensprekt;
- e. dat de minderjarige moeder van het kind op de dag van het verzoek de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt;
- f. dat de adoptant of de adoptanten het kind gedurende ten minste een jaar heeft of hebben verzorgd en opgevoed; indien de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van de ouder of adoptiefouder het kind adopteert en zij gezamenlijk het kind gedurende ten minste een jaar hebben verzorgd en opgevoed wordt de periode van een jaar voor de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel gerekend vanaf het moment van feitelijk gezamenlijk verzorgen en opvoeden;
- g. dat de ouder of ouders niet of niet langer het gezag over het kind hebben. Indien evenwel de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van de ouder het kind adopteert, geldt dat deze ouder alleen of samen met voornoemde echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel het gezag heeft.

2. Aan de tegenspraak van een ouder als bedoeld in het eerste lid, onder d, kan worden voorbijgegaan:

- a. indien het kind en de ouder niet of nauwelijks in gezinsverband hebben samengeleefd; of
- b. indien de ouder het gezag over het kind heeft misbruikt of de verzorging en opvoeding van het kind op grove wijze heeft verwaarloosd; of
- c. indien de ouder onherroepelijk is veroordeeld wegens het plegen tegen de minderjarige van een van de misdrijven, omschreven in de titels XIII tot en met XV en XVIII tot en met XX van het tweede boek van het Wetboek van Strafrecht.

3. De voorwaarde, bedoeld in het eerste lid, onder f, geldt niet indien het kind wordt geboren binnen de relatie van de moeder met een levensgezel van gelijk geslacht.

Art. 229

1. Door adoptie komen de geadopteerde, de adoptiefouder en zijn bloedverwanten of de adoptiefouders en hun bloedverwanten in familierechtelijke betrekking tot elkaar te staan.
2. Tegelijkertijd houdt de familierechtelijke betrekking tussen de geadopteerde, zijn oorspronkelijke ouders en hun bloedverwanten op te bestaan.
3. In afwijking van het tweede lid blijft de familierechtelijke betrekking tussen de geadopteerde en zijn ouder en diens bloedverwanten bestaan, indien de echtgenoot, geregistreerde partner of andere levensgezel van die ouder het kind adopteert.
4. De adoptiefouders die niet met elkaar zijn gehuwd of door een geregistreerd partnerschap zijn verbonden oefenen door adoptie het gezag over de geadopteerde gezamenlijk uit.
5. Indien het kind op het tijdstip van de adoptie omgang heeft met een ouder ten aanzien van wie de familierechtelijke betrekking ophoudt te bestaan, kan de rechtbank bepalen dat zij gerechtigd blijven tot omgang met elkaar. De artikelen 377a, tweede en derde lid, 377e en 377g zijn van overeenkomstige toepassing.

Voorwaarden voor adoptie

Rechtsgevolgen van adoptie

Art. 230

Aanvang van gevolgen van adoptie

1. De adoptie heeft haar gevolgen van de dag, waarop de uitspraak in kracht van gewijsde is gegaan.
2. Indien het kind is geboren binnen de relatie van de ouder en de adoptant en de adoptie voor de geboorte van het kind is verzocht, werkt deze terug tot het tijdstip van geboorte van het kind; indien de adoptie uiterlijk zes maanden na de geboorte van het kind is verzocht, werkt deze terug tot het tijdstip van indiening van het verzoek. Het bepaalde in de eerste volzin is niet van toepassing indien voor de adoptie familierechtelijke betrekkingen waren gevestigd tussen het kind en een andere ouder en deze door de adoptie zijn verbroken. De adoptie kan in het geval, bedoeld in de eerste volzin, ook worden uitgesproken indien de adoptant na indiening van het verzoek is overleden.
3. De adoptie blijft haar gevolgen behouden, ook al zou blijken, dat de rechter de door artikel 228 van dit boek gestelde voorwaarden ten onrechte als vervuld zou hebben aangenomen.

Art. 231

Herroeping van adoptie

1. De adoptie kan door een uitspraak van de rechtbank op verzoek van de geadopteerde worden herroepen.
2. Het verzoek kan alleen worden toegewezen, indien de herroeping in het kennelijk belang van de geadopteerde is, de rechter van de redelijkheid der herroeping in gemoede overtuigd is, en het verzoek is ingediend niet eerder dan twee jaren en niet later dan vijf jaren na de dag, waarop de geadopteerde meerderjarig is geworden.

Art. 232

Rechtsgevolgen van herroeping van adoptie

1. Door herroeping van de adoptie houdt de familierechtelijke betrekking tussen de geadopteerde en zijn kinderen enerzijds en de adoptiefouder of adoptiefouders en zijn bloedverwanten anderzijds op te bestaan.
2. De familierechtelijke betrekking die door de adoptie opgehouden had te bestaan, herleeft door de herroeping.
3. Artikel 230 vindt ten aanzien van de herroeping overeenkomstige toepassing.

Schakelbepaling

Titel 13***Minderjarigheid****Afdeling 1**Algemene bepalingen***Art. 233**

Minderjarigen

Minderjarigen zijn zij die de leeftijd van achttien jaren niet hebben bereikt en evenmin tot toepassing van artikel 253ha meerderjarig zijn verklaard.

Art. 234

Minderjarige, handelingsbekwaamheid

1. Een minderjarige is, mits hij met toestemming van zijn wettelijke vertegenwoordiger handelt, bekwaam rechtshandelingen te verrichten, voor zover de wet niet anders bepaalt.
2. De toestemming kan slechts worden verleend voor een bepaalde rechtshandeling of voor een bepaald doel.
3. De toestemming wordt aan de minderjarige verondersteld te zijn verleend, indien het een rechtshandeling betreft ten aanzien waarvan in het maatschappelijk verkeer gebruikelijk is dat minderjarigen van zijn leeftijd deze zelfstandig verrichten.

*Afdeling 2**Handlichting***Art. 235**

Handlichting minderjarige

1. Handlichting waarbij aan een minderjarige bepaalde bevoegdheden van een meerderjarige worden toegekend, kan wanneer de minderjarige de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, op zijn verzoek door de kantonrechter worden verleend.
2. Zij wordt niet verleend tegen de wil van de ouders voor zover deze het gezag over de minderjarige uitoefenen, met inachtneming nochtans van artikel 253a, eerste lid.
3. Bij het verlenen van handlichting bepaalt de kantonrechter uitdrukkelijk, welke bevoegdheden van een meerderjarige aan de minderjarige worden toegekend. Deze bevoegdheden mogen zich niet verder uitstrekken dan tot de gedeeltelijke of de gehele ontvangst van zijn inkomsten en de beschikking daarover, het sluiten van verhuringen en verpachtingen, het in een vennootschap deelnemen en het uitoefenen van een beroep of bedrijf. De minderjarige wordt echter door handlichting niet bekwaam tot het beschikken over registergoederen, effecten, of door hypotheek gedekte vorderingen.

4. Hij kan ter zake van de handlichting zelf en van handelingen, waartoe hij krachtens de verkregen handlichting bekwaam is, eisende of verwerende in rechte optreden. Artikel 12 lid 1 van dit boek geldt voor die handelingen niet.

Art. 236

1. Een verleende handlichting kan door de kantonrechter worden ingetrokken, indien de minderjarige daarvan misbruik maakt of er gegronde vrees bestaat dat hij dit zal doen.
2. De intrekking geschiedt op verzoek van een van de ouders van de minderjarige, voor zover deze het gezag over hem uitoefenen en met inachtneming van artikel 253a, eerste lid, of op verzoek van de voogd.

Intrekking van handlichting minderjarige

Art. 237

1. Een beschikking waarbij handlichting is verleend of ingetrokken, moet worden bekend gemaakt in de Staatscourant.
2. In de bekendmaking moet nauwkeurig worden vermeld hoedanig, en tot welk einde zij is verleend. Vóór de bekendmaking werkt zomin de handlichting als haar intrekking tegen derden die hiervan onkundig waren.

Bekendmaking van handlichting minderjarige

Afdeling 3

De raad voor de kindbescherming

Art. 238

1. Er is één raad voor de kindbescherming.
2. De wet bepaalt de taken en bevoegdheden van de raad voor de kindbescherming. Deze worden door de raad voor de kindbescherming namens onze Minister van Justitie uitgevoerd.
3. Ten behoeve van de vervulling van zijn taak houdt de raad zich in ieder geval op de hoogte van de ontwikkeling van de kindbescherming, bevordert hij de samenwerking met de instellingen van kindbescherming en jeugdhulpverlening en dient hij op verzoek of uit eigen beweging autoriteiten en instellingen van advies.
4. Zijn bemoeiingen laten de godsdienstige of levensbeschouwelijke grondslag van de instellingen van kindbescherming onverlet.
5. Bij algemene maatregel van bestuur worden de zetel, de werkwijze, voor zover het de samenwerking met de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, betreft en de organisatie van de raad geregeld.

Raad voor de kindbescherming

Nadere regels

Art. 239

1. De raad voor de kindbescherming kan optreden ten behoeve van minderjarigen die in Nederland hetzij hun woonplaats of laatste woonplaats, hetzij hun werkelijk verblijf hebben. Eveneens kan de raad optreden ten behoeve van Nederlandse minderjarigen die in Nederland noch woonplaats, noch laatste woonplaats, noch werkelijk verblijf hebben.
2. Ten behoeve van de minderjarigen die binnen een arrondissement hetzij hun woonplaats of laatste woonplaats, hetzij hun werkelijk verblijf hebben, treden voor de raad voor de kindbescherming de in dat arrondissement aanwezige werkeenheden van de raad op.
3. Indien op grond van het vorige lid meer werkeenheden in verschillende arrondissementen bevoegd zouden zijn ten behoeve van een zelfde minderjarige op te treden, doet het optreden van een van deze werkeenheden de bevoegdheid van de ander eindigen.
4. Ten behoeve van Nederlandse minderjarigen, die in Nederland noch woonplaats, noch laatste woonplaats, noch werkelijk verblijf hebben, treden de werkeenheden van de raad in het arrondissement Amsterdam op voor de raad voor de kindbescherming.
5. Bij algemene maatregel van bestuur wordt de behandeling van klachten ter zake van een bij de raad in behandeling zijnde of geweest zijnde aangelegenheid van kindbescherming geregeld.

Competentie van raad voor de kindbescherming

Nadere regels

Art. 240

Degene die op grond van een wettelijk voorschrift of op grond van zijn ambt of beroep tot geheimhouding is verplicht kan, zonder toestemming van degene die het betreft, aan de raad voor de kindbescherming inlichtingen verstrekken, indien dit noodzakelijk kan worden geacht voor de uitoefening van de taken van de raad.

Ontheffing van geheimhoudingsplicht tegenover raad voor de kindbescherming

Art. 241

1. Indien de raad voor de kindbescherming blijkt, dat een minderjarige niet onder het wettelijk vereiste gezag staat, of dat dit gezag niet over hem wordt uitgeoefend, verzoekt hij de rechter in de gezagsuitoefening over deze minderjarige te voorzien.

Verzoek tot voorziening gezagsuitoefening

Voorlopige voogdij

2. De kinderrechter kan op verzoek van de raad voor de kinderbescherming of het openbaar ministerie een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, belasten met de voorlopige voogdij over de minderjarige indien het dringend en onverwijlbaar noodzakelijk is om in de gezagsuitoefening over de minderjarige te voorzien teneinde de belangen van de minderjarige te kunnen behartigen.
3. De in het tweede lid bedoelde maatregel kan eveneens worden getroffen indien een minderjarige, die de leeftijd van zes maanden nog niet bereikt heeft en niet staat onder voogdij van een rechtspersoon, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de raad voor de kinderbescherming als pleegkind is opgenomen. Onder pleegkind wordt in dit verband verstaan: een minderjarige die bij anderen dan zijn ouders, voogd of bloed- en aanverwanten tot en met de derde graad wordt verzorgd en opgevoed, met dien verstande, dat daaronder niet is begrepen:
  - a. een minderjarige, op wiens verzorging en opvoeding krachtens de bepalingen van een andere wet toezicht wordt uitgeoefend door anderen dan zijn ouders of voogd;
  - b. een minderjarige, die verzorgd en opgevoed wordt in een inrichting, welke, wat betreft de verzorging en opvoeding van de daarin verblijvende minderjarigen, aan toezicht krachtens de bepalingen van een andere wet is onderworpen.
4. De maatregel vervalt na verloop van drie maanden na de dag van de beschikking, tenzij voor het einde van deze termijn om een voorziening in het gezag over de minderjarige is verzocht.
5. De maatregel kan worden ingetrokken of gewijzigd door de kinderrechter die haar heeft bevolen tenzij een verzoek als bedoeld in het vierde lid is ingediend. In dat geval beslist de rechter bij wie dit verzoek aanhangig is.
6. In afwijking van het tweede lid kan de kinderrechter de voorlopige voogdij over een minderjarige door of voor wie een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000 is ingediend, en in verband daarmee in Nederland verblijft, alsmede over door Onze Minister van Veiligheid en Justitie aan te wijzen categorieën andere minderjarigen, opdragen aan een rechtspersoon als bedoeld in artikel 302, tweede lid.
7. De raad voor de kinderbescherming kan een onderzoek instellen naar de leefsituatie van een minderjarige die duurzaam wordt verzorgd en opgevoed bij anderen dan degenen die het ouderlijke gezag of de voogdij over hem uitoefenen, het gezin waarin hij wordt verzorgd en opgevoed of de wijze waarop het gezag of de voogdij over hem wordt uitgeoefend, indien er een redelijk vermoeden bestaat dat de minderjarige in strijd met een wettelijk voorschrift in dat gezin is opgenomen.

Art. 241a

Schakelbepaling

Op de uitoefening van de voorlopige voogdij door een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet is artikel 243 van dit Boek van overeenkomstige toepassing.

Art. 242

Gegevensvergaring door raad voor de kinderbescherming

De raad voor de kinderbescherming stelt zich op de hoogte van alle gevallen, waarin maatregelen met betrekking tot het gezag over minderjarigen overwogen dienen te worden.

Art. 242a

Contact- of omgangsregeling bij partnerdoding

Indien de ene ouder wordt verdacht van het doden van de andere ouder, of indien de ene ouder is veroordeeld wegens het doden van de andere ouder, stelt de raad voor de kinderbescherming een onderzoek in naar de wenselijkheid van een contact- of omgangsregeling van het kind met de ouder die wordt verdacht van of is veroordeeld wegens het doden van de andere ouder, zodra hij van de verdenking of veroordeling in kennis is gesteld. Op basis van dit onderzoek verzoekt de raad voor de kinderbescherming de kinderrechter om een contact- of omgangsregeling vast te stellen of om het contact of de omgang te ontzeggen. Een verzoek om het contact of de omgang te ontzeggen vermeldt tevens de duur van de verzochte ontzegging.

Art. 243

Raad voor de kinderbescherming, informatieplicht gemeenten

1. De colleges van burgemeester en wethouders en ambtenaren van de burgerlijke stand verschaffen de raad voor de kinderbescherming kosteloos alle inlichtingen, en verstrekken de raad kosteloos alle afschriften en uittreksels uit hun registers, die de raad ter uitvoering van zijn taak van hen vraagt. Wanneer de raad voor de kinderbescherming een taak vervult of een bevoegdheid uitoefent op grond van een van de bepalingen van deze titel of van de titels 9, 10, 14, 15 en 17 van dit boek, alsmede op grond van de daarmee verband houdende bepalingen van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, verschaffen de bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen instanties of personen de raad kosteloos die inlichtingen die voor een goede uitoefening van hun taak noodzakelijk zijn.

2. Alle verzoeken die de raad voor de kindbescherming ter uitvoering van zijn taak tot de rechter richt, worden kosteloos behandeld; de grossen, afschriften en uittreksels, die hij tot dat doel aanvraagt, worden hem door de griffiers vrij van alle kosten uitgereikt.
3. Exploten door de deurwaarders ten verzoeken van de raad voor de kindbescherming uitgebracht, worden volgens het gewone tarief vergoed. Advocaten kunnen voor hun aan de raad voor de kindbescherming bewezen diensten salaris in rekening brengen.
4. Wanneer de raad voor de kindbescherming op grond van een van de bepalingen van deze titel, of van de titels 9, 10, 12, 14, 15 en 17 van dit boek in rechte optreedt, kan hij dit zonder advocaat doen, behalve in zaken waarbij een vordering wordt ingesteld.

Afdeling 4

Registers betreffende het over minderjarigen uitgeoefende gezag

Art. 244

Bij de rechtbanken, dan wel op een andere bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen plaats of plaatsen, berusten openbare registers, waarin aantekening gehouden wordt van rechtsfeiten die op het over minderjarigen uitgeoefende gezag betrekking hebben. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke rechtsfeiten aangetekend worden, op welke wijze deze aantekening geschiedt en op welke wijze verstrekking van aangetekende gegevens plaatsvindt.

Registers betreffende het over minderjarigen uitgeoefende gezag

Titel 14

Het gezag over minderjarige kinderen

Afdeling 1

Algemeen

Art. 245

1. Minderjarigen staan onder gezag.
2. Onder gezag wordt verstaan ouderlijk gezag dan wel voogdij.
3. Ouderlijk gezag wordt door de ouders gezamenlijk of door één ouder uitgeoefend. Voogdij wordt door een ander dan een ouder uitgeoefend.
4. Het gezag heeft betrekking op de persoon van de minderjarige, het bewind over zijn vermogen en zijn vertegenwoordiging in burgerlijke handelingen, zowel in als buiten rechte.
5. Het gezag van de ouder die dit krachtens artikel 253sa of krachtens een rechterlijke beslissing overeenkomstig artikel 253t samen met een ander dan een ouder uitoefent, wordt aangemerkt als ouderlijk gezag dat door ouders gezamenlijk wordt uitgeoefend, tenzij uit een wettelijke bepaling het tegendeel voortvloeit.

**Gezag over minderjarige
Definitie gezag**

Art. 246

Onbevoegd tot het gezag zijn minderjarigen, zij die onder curatele zijn gesteld en zij wier geestvermogens zodanig zijn gestoord, dat zij in de onmogelijkheid verkeren het gezag uit te oefenen, tenzij deze stoornis van tijdelijke aard is.

**Gezag over minderjarige,
onbevoegd tot**

Art. 246a

[Vervallen]

Art. 247

1. Het ouderlijk gezag omvat de plicht en het recht van de ouder zijn minderjarig kind te verzorgen en op te voeden.
2. Onder verzorging en opvoeding worden mede verstaan de zorg en de verantwoordelijkheid voor het geestelijk en lichamenlijk welzijn en de veiligheid van het kind alsmede het bevorderen van de ontwikkeling van zijn persoonlijkheid. In de verzorging en opvoeding van het kind passen de ouders geen geestelijk of lichamenlijk geweld of enige andere vernederende behandeling toe.
3. Het ouderlijk gezag omvat mede de verplichting van de ouder om de ontwikkeling van de banden van zijn kind met de andere ouder te bevorderen.
4. Een kind over wie de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, behoudt na ontbinding van het huwelijk anders dan door de dood of na scheiding van tafel en bed, na de ontbinding van het geregistreerd partnerschap anders dan door de dood, of na het beëindigen van de samenleving indien de ouders het gezag gezamenlijk uitoefenen op grond van artikel 251b, eerste lid, of een aantekening als bedoeld in artikel 252, eerste lid, is geplaatst, recht op een gelijkwaardige verzorging en opvoeding door beide ouders.
5. Ouders kunnen ter uitvoering van het vierde lid in een overeenkomst of ouderschapsplan rekening houden met praktische belemmeringen die ontstaan in verband met de ontbinding

Omvang van ouderlijk gezag

van het huwelijk anders dan door de dood of na scheiding van tafel en bed, de ontbinding van het geregistreerd partnerschap anders dan door de dood, of het beëindigen van de samenleving indien de ouders het gezag gezamenlijk uitoefenen op grond van artikel 251b, eerste lid, of een aantekening als bedoeld in artikel 252, eerste lid, is geplaatst, echter uitsluitend voor zover en zolang de desbetreffende belemmeringen bestaan.

Art. 247a

Ouderschapsplan bij beëindiging samenleven

Indien de ouders het gezag gezamenlijk uitoefenen op grond van artikel 251b, eerste lid, of een aantekening als bedoeld in artikel 252, eerste lid, is geplaatst en de ouders hun samenleving beëindigen, stellen zij een ouderschapsplan op als bedoeld in artikel 815, tweede en derde lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.

Art. 248

Schakelbepaling

Het tweede lid van dit boek is van overeenkomstige toepassing op de voogd en op degene die een minderjarige verzorgt en opvoedt zonder dat hem het gezag over die minderjarige toekomt.

Art. 249

Verplichting minderjarige in het kader van het ouderlijk gezag

De minderjarige dient rekening te houden met de aan de ouder of voogd in het kader van de uitoefening van het gezag toekomende bevoegdheden, alsmede met de belangen van de overige leden van het gezin waarvan hij deel uitmaakt.

Art. 250

Benoeming van bijzondere curator

1. Wanneer in aangelegenheden betreffende diens verzorging en opvoeding, dan wel het vermogen van de minderjarige, de belangen van de met het gezag belaste ouders of een van hen dan wel van de voogd of de beide voogden in strijd zijn met die van de minderjarige, benoemt de rechtbank, danwel, indien het een aangelegenheid inzake het vermogen van de minderjarige betreft, de kantonrechter, of, indien de zaak reeds aanhangig is, de desbetreffende rechter, indien hij dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk acht, daarbij in het bijzonder de aard van deze belangenstrijd in aanmerking genomen, op verzoek van een belanghebbende of ambtshalve een bijzondere curator om de minderjarige ter zake, zowel in als buiten rechte, te vertegenwoordigen.

Benoeming van bijzondere curator, verzoek raad voor de kindbescherming

2. In geval van een verzoek van de raad voor de kindbescherming als bedoeld in artikel 242a benoemt de kinderrechter bij de aanvang van het geding een bijzondere curator om de minderjarige, zowel in als buiten rechte, te vertegenwoordigen.

Afdeling 2 Ouderlijk gezag

§ 1

Het gezamenlijk gezag van ouders binnen en buiten huwelijk en het gezag van één ouder na scheiding

Art. 251

Gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag

1. Gedurende hun huwelijk oefenen de ouders het gezag gezamenlijk uit.
2. Na ontbinding van het huwelijk anders dan door de dood of na scheiding van tafel en bed blijven de ouders die gezamenlijk het gezag hebben, dit gezag gezamenlijk uitoefenen.

Art. 251a

Toewijzing gezag aan één ouder

1. De rechter kan na ontbinding van het huwelijk anders dan door de dood of na scheiding van tafel en bed op verzoek van de ouders of van één van hen bepalen dat het gezag over een kind aan één ouder toekomt indien:
  - a. er een onaanvaardbaar risico is dat het kind klem of verloren zou raken tussen de ouders en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd voldoende verbetering zou komen, of
  - b. wijziging van het gezag anderszins in het belang van het kind noodzakelijk is.
2. De beslissing op grond van het eerste lid wordt gegeven bij de beschikking houdende scheiding van tafel en bed, echtscheiding dan wel ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed of bij latere beschikking.
3. Indien een beslissing op grond van het eerste lid niet alle kinderen der echtgenoten betreft, vult de rechtbank haar aan op verzoek van een van de ouders, van de raad voor de kindbescherming of ambtshalve.
4. De rechter kan, indien hem blijkt dat de minderjarige van twaalf jaar of ouder hierop prijs stelt, ambtshalve een beslissing geven op de voet van het eerste lid. Hetzelfde geldt indien de

Ambtshalve beslissing op verzoek van minderjarige

minderjarige de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.

Art. 251b

1. De moeder en de persoon die een kind heeft erkend oefenen het gezag over hun kind gezamenlijk uit, tenzij:

- a. een voogd met de voogdij over het kind is belast;
- b. de voorziening in het gezag over het kind is komen te ontbreken;
- c. de ouder die het gezag heeft, dit gezamenlijk met een ander dan een ouder uitoefent; of
- d. de erkenner eerder het gezag over het kind heeft uitgeoefend.

2. De moeder oefent het gezag over haar kind alleen uit, indien uit de akte, bedoeld in artikel 203, eerste lid, onderdeel a of b, blijkt dat:

- a. de moeder en de erkenner hebben verklaard dat het gezag alleen door de moeder wordt uitgeoefend; of
- b. de rechtbank vervangende toestemming voor de erkenning heeft verleend als bedoeld in artikel 204, derde en vierde lid.

De ambtenaar van de burgerlijke stand doet onverwijld na de erkenning of, in geval van een erkenning voor de geboorte van het kind, na de aangifte van de geboorte, mededeling aan de griffier van de verklaring, bedoeld onder a, of de erkenning met vervangende toestemming, bedoeld onder b, ter aantekening in het register, bedoeld in artikel 244.

Art. 252

1. De ouders die niet met elkaar zijn gehuwd of een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan en niet het gezamenlijk gezag uitoefenen op grond van artikel 251b, eerste lid, oefenen het gezag over hun minderjarige kinderen gezamenlijk uit, indien dit op hun beider verzoek in het register, bedoeld in artikel 244, is aangetekend. Een verzoek als bedoeld in de eerste volzin kan niet worden gedaan ten aanzien van de kinderen over wie zij het gezag gezamenlijk hebben uitgeoefend.

2. De aantekening wordt door de griffier geweigerd, indien op het tijdstip van het verzoek:

- a. één of beide ouders onbevoegd is tot het gezag; of
- b. het gezag van één van beide ouders is beëindigd en de andere ouder het gezag uitoefent; of
- c. een voogd met het gezag over het kind is belast; of
- d. de voorziening in het gezag over het kind is komen te ontbreken; of
- e. de ouder die het gezag heeft, dit gezamenlijk met een ander dan een ouder uitoefent.

3. Tegen de weigering van de aantekening is alleen beroep mogelijk, indien zij heeft plaatsgevonden op grond van onbevoegdheid van één of beide ouders tot het gezag anders dan vanwege minderjarigheid of ondercuratelestelling. Alsdan kan de rechtbank worden verzocht de aantekening te gelasten. Zij wijst het verzoek af, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.

Art. 253

1. Indien gewezen echtgenoten met elkaar hertrouwen dan wel een geregistreerd partnerschap aangegaan en onmiddellijk daaraan voorafgaande één der echtgenoten het gezag over de minderjarige kinderen uitoefende, herleeft van rechtswege het gezamenlijk gezag, tenzij een der echtgenoten onbevoegd is tot dit gezag of dat gezag is beëindigd dan wel het gezag gezamenlijk met een ander dan de ouder uitoefent.

2. De echtgenoot voor wie het gezag niet is herleefd, kan de rechtbank verzoeken hem daarmee te belasten. Dit verzoek wordt slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van de kinderen zouden worden verwaarloosd.

3. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing, indien door verzoening van de echtgenoten een scheiding van tafel en bed eindigt.

4. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing indien gewezen geregistreerde partners die gezamenlijk gezag uitoefenden over het kind, opnieuw met elkaar een geregistreerd partnerschap aangaan dan wel met elkaar huwen.

Art. 253a

1. In geval van gezamenlijke uitoefening van het gezag kunnen geschillen hieromtrent op verzoek van de ouders of van een van hen aan de rechtbank worden voorgelegd. De rechtbank neemt een zodanige beslissing als haar in het belang van het kind wenselijk voorkomt.

2. De rechtbank kan eveneens op verzoek van de ouders of een van hen een regeling vaststellen inzake de uitoefening van het ouderlijk gezag. Deze regeling kan omvatten:

- a. een toedeling aan ieder der ouders van de zorg- en opvoedingstaken, alsmede met overeenkomstige toepassing van artikel 377a, derde lid, een tijdelijk verbod aan een ouder om met het kind contact te hebben;
- b. de beslissing bij welke ouder het kind zijn hoofdverblijfplaats heeft;

Gezamenlijk gezag moeder en erkenner kind

Ouderlijk gezag van ongehuwden of niet geregistreerde partners

Herleving van rechtswege van ouderlijk gezag

Geschillen tussen ouders over ouderlijk gezag

- c. de wijze waarop informatie omtrent gewichtige aangelegenheden met betrekking tot de persoon en het vermogen van het kind wordt verschaft aan de ouder bij wie het kind niet zijn hoofdverblijfplaats heeft dan wel de wijze waarop deze ouder wordt geraadpleegd;
- d. de wijze waarop informatie door derden overeenkomstig artikel 377c, eerste en tweede lid, wordt verschaft.
3. Indien op de ouders de verplichting van artikel 247a rust en zij daaraan niet hebben voldaan, houdt de rechter de beslissing op een in het tweede lid bedoeld verzoek ambtshalve aan, totdat aan die verplichting is voldaan. Aanhouding blijft achterwege indien het belang van het kind dit vergt.
4. De artikelen 377e en 377g zijn van overeenkomstige toepassing. Daar waar in deze bepalingen gesproken wordt over omgang of een omgangsregeling wordt in plaats daarvan gelezen: een verdeling van de zorg- en opvoedingstaken.
5. De rechtbank probeert alvorens te beslissen op een verzoek als in het eerste of tweede lid bedoeld, een vergelijk tussen de ouders en kan desverzocht en ook ambtshalve, zulks indien geen vergelijk tot stand komt en het belang van het kind zich daartegen niet verzet, een door de wet toegelaten dwangmiddel opleggen, dan wel bepalen dat de beschikking of onderdelen daarvan met toepassing van artikel 812, tweede lid, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten uitvoer kunnen worden gelegd.
6. De rechtbank behandelt het verzoek binnen zes weken.

Paragraaf 1a

Het gezamenlijk gezag van ouders binnen een geregistreerd partnerschap

Art. 253aa

Schakelbepaling

1. Gedurende hun geregistreerd partnerschap oefenen de ouders het gezag gezamenlijk uit.
2. De bepalingen met betrekking tot het gezamenlijk gezag van gehuwde en gehuwd geweest zijnde ouders zijn van overeenkomstige toepassing, met uitzondering van het omtrent scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed bepaalde. Na ontbinding van het geregistreerd partnerschap als bedoeld in artikel 80c, eerste lid, onderdeel d, blijven de ouders die gezamenlijk het gezag hebben, dit gezag gezamenlijk uitoefenen.

§ 2

Het gezag van ouders anders dan na scheiding

Art. 253b

Van rechtswege uitoefening van ouderlijk gezag door de moeder

1. Indien ten aanzien van een kind alleen het moederschap vaststaat van de vrouw uit wie het kind is geboren of indien de ouders van een kind niet met elkaar gehuwd zijn dan wel gehuwd zijn geweest en zij het gezag niet gezamenlijk uitoefenen, oefent de moeder uit wie het kind is geboren van rechtswege het gezag over het kind alleen uit, tenzij zij bij haar bevalling onbevoegd tot het gezag was.
2. De in het eerste lid bedoelde moeder die ten tijde van haar bevalling onbevoegd was tot het gezag, verkrijgt dit van rechtswege op het tijdstip waarop zij daartoe bevoegd wordt, tenzij op dat tijdstip een ander met het gezag is belast.
3. Indien op bedoeld tijdstip een ander het gezag heeft, kan de tot het gezag bevoegde ouder de rechtbank verzoeken hem met het gezag over het kind te belasten.
4. Wanneer de andere ouder het gezag over het kind uitoefent, wordt dit verzoek slechts ingewilligd, indien de rechter dit in het belang van het kind wenselijk oordeelt.
5. Wanneer een voogd het gezag over het kind uitoefent, wordt het verzoek slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.

Art. 253c

Verzoek tot uitoefening van ouderlijk gezag

1. De tot het gezag bevoegde ouder van het kind, die nimmer het gezag gezamenlijk met de moeder uit wie het kind is geboren heeft uitgeoefend, kan de rechtbank verzoeken de ouders met het gezamenlijk gezag dan wel hem alleen met het gezag over het kind te belasten.
2. Indien het verzoek ertoe strekt de ouders met het gezamenlijk gezag te belasten en de andere ouder met gezamenlijk gezag niet instemt, wordt het verzoek slechts afgewezen indien:
  - a. er een onaanvaardbaar risico is dat het kind klem of verloren zou raken tussen de ouders en niet te verwachten is dat hierin binnen afzienbare tijd voldoende verbetering zou komen, of
  - b. afwijzing anderszins in het belang van het kind noodzakelijk is.
3. Wanneer de andere ouder het gezag over het kind uitoefent, wordt het verzoek om de tot het gezag bevoegde ouder, bedoeld in het eerste lid, alleen met het gezag te belasten slechts ingewilligd, indien de rechtbank dit in het belang van het kind wenselijk oordeelt.
4. Wanneer niet in het gezag is voorzien of wanneer een voogd het gezag uitoefent, wordt het verzoek om de tot het gezag bevoegde ouder, bedoeld in het eerste lid, alleen met het gezag te

belasten slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.

5. Een verzoek om de ouders met het gezamenlijk gezag te belasten als bedoeld in het eerste lid, kan ook door de moeder uit wie het kind is geboren worden gedaan.

Art. 253d

1. Indien de voorziening in het gezag over een kind, bedoeld in artikel 253b, eerste lid, komt te ontbreken, kunnen beide ouders voor zover zij tot het gezag bevoegd zijn – de rechtbank verzoeken met het gezag onderscheidenlijk gezamenlijk gezag te worden belast.

2. Het in het eerste lid bedoelde verzoek wordt slechts afgewezen, indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.

3. Hebben beiden een verzoek ingediend anders dan tot gezamenlijke gezagsuitoefening, dan willigt de rechter het verzoek in van degene wiens gezag over het kind hij het meeste in het belang van het kind oordeelt.

4. Indien, voordat over het verzoek van één ouder is beslist, de andere ouder van rechtswege het gezag over het kind verkrijgt, willigt de rechter het verzoek slechts in, indien hij dit in het belang van het kind wenselijk oordeelt.

Verzoek tot gezamenlijke uitoefening van ouderlijk gezag

Art. 253e

Inwilliging van het verzoek van een der ouders als bedoeld in de artikelen 253b, 253c en 253d van dit boek heeft, indien de ander het gezag tot dusverre uitoefende, tot gevolg dat de laatste het gezag verliest. Dit gevolg treedt niet in indien de ouders als gevolg van de rechterlijke beslissing met het gezamenlijk gezag zijn belast.

Verlies van ouderlijk gezag

Art. 253f

Na de dood van een der ouders oefent de overlevende ouder van rechtswege het gezag over de kinderen uit, indien en voor zover hij op het tijdstip van overlijden het gezag uitoefent.

Ouderlijk gezag bij overlijden ouder

Art. 253g

1. Indien van de ouders diegene overlijdt die het gezag over hun minderjarige kinderen alleen uitoefent, bepaalt de rechter dat de overlevende ouder of een derde met het gezag over deze kinderen wordt belast.

2. De rechter doet dit op verzoek van de raad voor de kinderbescherming, de overlevende ouder of ambtshalve.

3. Het verzoek om de overlevende ouder met het gezag te belasten wordt slechts afgewezen, indien de rechter oordeelt dat het belang van de minderjarige zich tegen inwilliging verzet.

4. De bepaling van het voorgaande lid is mede van toepassing indien de overleden ouder een voogd had aangewezen overeenkomstig artikel 292 van dit boek.

Ouderlijk gezag bij overlijden ouder die alleen gezag uitoefent

Art. 253h

1. Indien na het overlijden van één der ouders een voogd is benoemd, kan de rechter deze beslissing te allen tijde in diër voege wijzigen, dat de overlevende ouder mits deze daartoe bevoegd is, alsnog met het gezag wordt belast.

2. Hij gaat hiertoe slechts over op verzoek van de overlevende ouder, en niet dan op grond dat nadien de omstandigheden zijn gewijzigd, of dat bij het nemen van de beslissing van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.

3. Wanneer de andere ouder een voogd had aangewezen overeenkomstig artikel 292 van dit boek en deze inmiddels is opgetreden, is dit artikel van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat, mits het verzoek van de overlevende ouder binnen één jaar na het begin van de voogdij wordt gedaan, dit verzoek slechts wordt afgewezen indien de rechter oordeelt dat het belang van de minderjarige zich tegen inwilliging verzet.

Wijziging ouderlijk gezag bij overleden ouder

§ 2a

Gezag na meerderjarigverklaring

Art. 253ha

1. De minderjarige vrouw die als degene die het gezag heeft, haar kind wenst te verzorgen en op te voeden kan, indien zij de leeftijd van zestien jaren heeft bereikt, de kinderrechter verzoeken haar meerderjarig te verklaren.

2. Het verzoek kan ten behoeve van de vrouw ook worden gedaan door de raad voor de kinderbescherming. Deze heeft hiertoe haar schriftelijke toestemming. Het verzoek vervalt, indien de vrouw haar toestemming intrekt.

3. Het verzoek kan ook voor de bevalling door of ten behoeve van de vrouw worden gedaan, alsmede indien de vrouw eerst omstreeks het tijdstip van haar bevalling de leeftijd van zestien

Meerderjarigverklaring moeder

jaren zal hebben bereikt. In dat geval wordt op het verzoek niet eerder dan na de bevalling of, indien de vrouw op dat tijdstip nog geen zestien jaar is, nadat zij die leeftijd heeft bereikt, beslist.

4. De kinderrechtcr willigt het verzoek slechts in, indien hij dit in het belang van de moeder en haar kind wenselijk oordeelt. Indien een ander met het gezag is belast, wordt de moeder daarmee belast.
5. De minderjarige vrouw is bekwaam in rechte op te treden en tegen een uitspraak beroep in te stellen.

§ 3

*Het bewind van de ouders***Art. 253i**

Bewindvoering door ouders

1. Ingeval van gezamenlijke gezagsuitoefening voeren de ouders gezamenlijk het bewind over het vermogen van het kind en vertegenwoordigen zij gezamenlijk het kind in burgerlijke handelingen, met dien verstande dat een ouder alleen, mits niet van bezwaren van de andere ouder is gebleken, hiertoe ook bevoegd is.

Schakelbepaling

2. Artikel 253a van dit boek is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat in plaats van "de rechtbank" wordt gelezen "de kantonrechter".

3. Oefent een ouder het gezag alleen uit, dan wordt door die ouder het bewind over het vermogen van het kind gevoerd en het kind in burgerlijke handelingen vertegenwoordigd.

4. Van het bepaalde in het eerste en derde lid kan worden afgeweken:

a. indien de rechter bij de beschikking waarbij de uitoefening van het gezag over het kind aan een van de ouders wordt opgedragen op eensluidend verzoek van de ouders of op verzoek van één van hen, mits de ander zich daartegen niet verzet, heeft bepaald dat de ouder die niet het gezag over het kind zal uitoefenen, het bewind over het vermogen van het kind zal voeren;

b. ingevolge artikel 276, tweede lid, van dit boek, bij beëindiging van het gezag;

c. indien hij die een minderjarige goederen schenkt of vermaakt, bij de gift, onderscheidenlijk bij de uiterste wilsbeschikking, heeft bepaald dat een ander het bewind over die goederen zal voeren.

5. In het laatstbedoelde geval zijn de ouders, of - indien een ouder het gezag alleen uitoefent - die ouder, bevoegd van de bewindvoerder rekening en verantwoording te vragen.

6. Bij het vervallen van het door de schenker of erflater ingesteld bewind zijn het eerste en tweede lid, onderscheidenlijk het derde lid, van toepassing.

Art. 253j

Verplichtingen van bewindvoerende ouders

De ouders of een ouder moeten het bewind over het vermogen van hun kind als goede bewindvoerders voeren. Bij slecht bewind zijn zij voor de daaraan te wijten schade aansprakelijk, behoudens voor de vruchten van dat vermogen voor zover de wet hun het genot daarvan toekent.

Art. 253k

Schakelbepaling

Op het bewind van de ouders of een ouder zijn de artikelen 342, tweede lid, 344 tot en met 357 en 370 van dit boek van overeenkomstige toepassing.

Art. 253l

Vruchtgenot van ouders

1. Elke ouder die het gezag over zijn kind uitoefent, heeft het vruchtgenot van diens vermogen. Indien het kind bij de ouder inwoont en anders dan incidenteel inkomen uit arbeid geniet, is het verplicht naar draagkracht bij te dragen in de kosten van de huishouding van het gezin.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing in geval het gezag van de ouder is beëindigd, tenzij de andere ouder het gezag uitoefent.

3. Aan bedoeld vruchtgenot zijn de lasten verbonden, die op vruchtgebruikers rusten.

Art. 253m

Vruchtgenot van ouders, geen

De ouder heeft geen vruchtgenot van het vermogen, ten aanzien waarvan bij uiterste wilsbeschikking van de erflater of bij de gift is bepaald dat de ouders daarvan het vruchtgenot niet zullen hebben.

*Afdeling 3**Gemeenschappelijke bepalingen betreffende de gezagsuitoefening door de ouders en de gezagsuitoefening door één van hen***Art. 253n**

Beëindiging van gezamenlijk ouderlijk gezag

1. Op verzoek van de niet met elkaar gehuwde ouders of een van hen kan de rechtbank het gezamenlijk gezag, bedoeld in de artikelen 251, tweede lid, 251b, eerste lid, 252, eerste lid, 253q, vijfde lid, of 277, eerste lid, beëindigen, indien nadien de omstandigheden zijn gewijzigd of bij het nemen van de beslissing van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan. Alsdan bepaalt

de rechtbank aan wie van de ouders voortaan het gezag over ieder der minderjarige kinderen toekomt.

2. Het eerste en derde lid van artikel 251a zijn van overeenkomstige toepassing.

Schakelbepaling

Art. 253o

1. Beslissingen waarbij een ouder alleen met het gezag is belast, gegeven ingevolge het bepaalde in de paragrafen 1, 2 en 2a van deze titel en het bepaalde in artikel 253n van dit boek kunnen op verzoek van de ouders of van een van hen door de rechtbank worden gewijzigd op grond dat nadien de omstandigheden zijn gewijzigd, of dat bij het nemen van de beslissing van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.

Wijziging van ouderlijk gezag

Art. 253p

1. In de gevallen waarin door de rechter het gezag wordt opgedragen aan beide ouders of aan een ouder alleen, neemt dit een aanvang zodra de desbetreffende beschikking in kracht van gewijsde is gegaan, of, indien zij uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.

Aanvang van ouderlijk gezag

2. Na de gerechtelijke ontbinding van het huwelijk of van het geregistreerd partnerschap of na scheiding van tafel en bed begint het gezag nochtans niet voordat de beschikking houdende ontbinding van het huwelijk of van het geregistreerd partnerschap is ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand of voordat de beschikking houdende scheiding van tafel en bed is ingeschreven in het huwelijksgoederenregister, aangewezen in artikel 116.

Art. 253q

1. Wanneer een van de ouders die gezamenlijk het gezag over hun minderjarige kinderen uitoefenen, op een der in artikel 246 genoemde gronden daartoe onbevoegd is, oefent de andere ouder alleen het gezag over de kinderen uit. Wanneer de grond van de onbevoegdheid is weggevallen, herleeft van rechtswege het gezamenlijke gezag.

Herleving van ouderlijk gezag

2. Wanneer beide ouders die gezamenlijk het gezag over hun minderjarige kinderen uitoefenen, daartoe op een der in artikel 246 genoemde gronden onbevoegd zijn, benoemt de rechtbank een voogd.

3. Wanneer een ouder die alleen het gezag uitoefent, op een der in artikel 246 genoemde gronden daartoe onbevoegd is, belast de rechtbank de andere ouder met het gezag, tenzij de rechter oordeelt dat het belang van de minderjarige zich hiertegen verzet. Alsdan benoemt zij een voogd.

4. De in het tweede en derde lid bedoelde beslissingen worden gegeven op verzoek van een ouder, bloed- of aanverwanten van de minderjarige, de raad voor de kindbescherming, de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, een rechtspersoon en daartoe door Onze Minister van Veiligheid en Justitie aanvaarde rechtspersoon als bedoeld in artikel 256, eerste lid, en artikel 302, tweede lid, of ambtshalve.

5. Wanneer de grond van de onbevoegdheid ten aanzien van de ouder die het gezag alleen uitoefende, is vervallen, belast de rechtbank deze ouder op zijn verzoek wederom met het gezag tenzij de rechtbank oordeelt dat het belang van de minderjarige zich hiertegen verzet. Op verzoek van de ouders of een van hen kan hij de ouders gezamenlijk met het gezag belasten.

Art. 253r

1. Artikel 253q is van overeenkomstige toepassing, indien:

a. de ouders of de ouder die het gezag uitoefenen al dan niet tijdelijk in de onmogelijkheid verkeren het gezag uit te oefenen; of

b. het bestaan of de verblijfplaats van de ouders of van één van hen die het gezag uitoefenen, onbekend is.

Schakelbepaling

2. In het geval een der ouders het gezag alleen uitoefent overeenkomstig artikel 253q, eerste lid, is gedurende de tijd waarin een van de in het eerste lid bedoelde omstandigheden zich voordoet het gezag van de andere ouder geschorst. In de overige gevallen is het gezag geschorst totdat de rechter de ouders of een van hen wederom met het gezag belast. In afwijking van artikel 253q kan de rechter dit slechts doen indien aan de vereisten gesteld in artikel 277, eerste lid, is voldaan.

Art. 253s

1. Indien het kind met instemming van zijn ouders die het gezag over hem uitoefenen, gedurende ten minste een jaar door een of meer anderen als behorende tot het gezin is verzorgd en opgevoed, kunnen de ouders slechts met toestemming van degenen die de verzorging en opvoeding op zich hebben genomen, wijziging in het verblijf van het kind brengen.

Wijziging verblijfplaats kind door gezagvoerende ouder

2. Voor zover de volgens het vorige lid vereiste toestemmingen niet worden verkregen, kunnen zij op verzoek van de ouders door die van de rechtbank worden vervangen. Dit verzoek wordt

slechts afgewezen indien de rechtbank dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk oordeelt.

3. In geval van afwijzing van het verzoek is de beschikking van kracht gedurende een door de rechtbank te bepalen termijn, welke de duur van zes maanden niet te boven mag gaan. Is echter voor het einde van deze termijn een verzoek tot ondertoezichtstelling van het kind, dan wel tot beëindiging van het gezag van een of beide ouders aanhangig gemaakt, dan blijft de beschikking gelden, totdat op het verzoek bij gewijsde is beslist.

Afdeling 3A

Gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder

Paragraaf 1

Het gezamenlijk gezag van rechtswege van een ouder tezamen met een ander dan een ouder

Art. 253sa

Gezamenlijk gezag van ouder met niet-ouder van rechtswege
Schakelbepaling

1. Over het staande hun huwelijk of geregistreerd partnerschap geboren kind oefenen een ouder en zijn echtgenoot of geregistreerde partner die niet de ouder is, gezamenlijk het gezag uit, tenzij het kind tevens in familierechtelijke betrekking staat tot een andere ouder.

2. De bepalingen met betrekking tot het gezamenlijk gezag van gehuwde en gehuwd geweest zijnde ouders zijn van overeenkomstige toepassing, voor wat betreft het in het vorige lid bedoeld geregistreerd partnerschap met uitzondering van het omtrent scheiding van tafel en bed en ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed bepaalde. Na ontbinding van het geregistreerd partnerschap als bedoeld in artikel 80c, eerste lid, onder d, blijven de ouder en zijn geregistreerde partner die niet de ouder is, dit gezag gezamenlijk uitoefenen.

Paragraaf 2

Het gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder krachtens rechterlijke beslissing

Art. 253t

Gezamenlijk gezag van ouder met niet-ouder krachtens rechterlijke beslissing

1. Indien het gezag over een kind bij één ouder berust, kan de rechtbank op gezamenlijk verzoek van de met het gezag belaste ouder en een ander dan de ouder die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, hen gezamenlijk met het gezag over het kind belasten.

2. In het geval dat het kind tevens in familierechtelijke betrekking staat tot een andere ouder wordt het verzoek slechts toegewezen, indien:

- de ouder en de ander op de dag van het verzoek gedurende ten minste een aaneengesloten periode van een jaar onmiddellijk voorafgaande aan het verzoek gezamenlijk de zorg voor het kind hebben gehad; en
- de ouder die het verzoek doet op de dag van het verzoek gedurende ten minste een aaneengesloten periode van drie jaren alleen met het gezag belast is geweest.

3. Het verzoek wordt afgewezen indien, mede in het licht van de belangen van een andere ouder, gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.

4. Het gezamenlijk gezag, bedoeld in het eerste lid, kan niet worden toegekend in de gevallen, bedoeld in artikel 253q, eerste lid, en artikel 253r. Het staat niet open voor rechtspersonen.

5. Een verzoek als bedoeld in het eerste lid kan vergezeld gaan van een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam van het kind in de geslachtsnaam van de met het gezag belaste ouder of de ander, of van een ouder en de ander in een vrij te bepalen volgorde. Artikel 5, veertiende lid, is van overeenkomstige toepassing. Een zodanig verzoek wordt afgewezen, indien

- het kind van twaalf jaar of ouder ter gelegenheid van zijn verhoor niet heeft ingestemd met het verzoek;
- het verzoek, bedoeld in het eerste lid, wordt afgewezen; of
- het belang van het kind zich tegen toewijzing verzet.

Art. 253u

Aanvang van gezamenlijk gezag

Het gezamenlijk gezag begint op de dag waarop de beslissing die de benoeming inhoudt, in kracht van gewijsde is gegaan, of, indien zij uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.

Art. 253v

Schakelbepaling

1. Op de gezamenlijke gezagsuitoefening door de ouder en de ander zijn de artikelen 246, 247, 249, 250, 253a, 253j tot en met 253m, 253q, eerste lid, 253r alsmede 253s van overeenkomstige toepassing.

2. Artikel 253i is van overeenkomstige toepassing, tenzij de met het gezag belaste ouder het bewind niet voert ingevolge artikel 253i, vierde lid, onder a of c.
3. Artikel 253n is van overeenkomstige toepassing. De rechtbank geeft geen beslissing tot beëindiging van het gezamenlijk gezag, bedoeld in artikel 253t, dan nadat zij de ouders of de niet met het gezag belaste ouder in de gelegenheid heeft gesteld te verzoeken in het belang van het kind de ouders gezamenlijk met het gezag over het kind te belasten of de niet met het gezag belaste ouder daarmee te belasten.
4. Indien de rechtbank na beëindiging van het gezamenlijk gezag van de ouder en de ander, deze ander met de voogdij heeft belast, kan zij te allen tijde wegens wijziging van omstandigheden op verzoek van de ouders of van één van hen in het belang van het kind één ouder met het gezag of de ouders met het gezamenlijk gezag belasten.
5. Artikel 253q, tweede lid, is van overeenkomstige toepassing met dien verstande dat de rechtbank geen voogd benoemt dan nadat zij de niet met het gezag belaste ouder in de gelegenheid heeft gesteld te verzoeken in het belang van het kind hem met het gezag over het kind te belasten. Het verzoek, bedoeld in artikel 253q, tweede lid, kan tevens door de ander dan de ouder worden gedaan.
6. De afdelingen 4 en 5 van deze titel zijn van overeenkomstige toepassing op het gezamenlijk gezag van de ouder en de ander, met dien verstande dat in geval van beëindiging van het gezag van de ouder die gezamenlijk met de ander het gezag uitoefent, de ander niet alleen met het gezag wordt belast dan nadat de rechtbank de niet met het gezag belaste ouder in de gelegenheid heeft gesteld te verzoeken hem met het gezag over het kind te belasten.

Paragraaf 3

Gemeenschappelijke bepalingen inzake het gezamenlijk gezag van een ouder tezamen met een ander dan een ouder

Art. 253v

De ander die met de ouder gezamenlijk het gezag uitoefent, is verplicht tot het verstrekken van levensonderhoud jegens het kind dat onder zijn gezag staat. Indien het gezamenlijk gezag door de meerderjarigheid van het kind is geëindigd, duurt de onderhoudsplicht voort totdat het kind de leeftijd van eenentwintig jaren heeft bereikt. Nadat een rechterlijke beslissing tot beëindiging van het gezamenlijk gezag in kracht van gewijsde is gegaan of na het overlijden van de ouder met wie tot het tijdstip van overlijden het gezag gezamenlijk werd uitgeoefend, blijft deze onderhoudsplicht gedurende de termijn dat het gezamenlijk gezag heeft geduurd, bestaan, tenzij de rechter in bijzondere omstandigheden op verzoek van de ouder of de ander een langere termijn bepaalt. Zij eindigt uiterlijk op het tijdstip dat het kind de leeftijd van eenentwintig jaren heeft bereikt. De artikelen 392, derde lid, 395a, eerste lid, 395b, 397, 398, 399, 400, 401, eerste, vierde en vijfde lid, 402, 402a, 403, 404, eerste lid, 406 en 408 zijn van overeenkomstige toepassing.

Verstrekken van levensonderhoud bij gezamenlijk gezag

Art. 253w

1. Na de dood van de ouder die tezamen met de ander het gezag uitoefende, oefent die ander van rechtswege de voogdij over de kinderen uit.
2. De rechtbank kan op verzoek van de overlevende ouder te allen tijde bepalen dat deze, mits daartoe bevoegd, alsnog met het gezag wordt belast.
3. De artikelen 253g en h zijn niet van toepassing.

Voogdij na overlijden ouder bij gezamenlijk gezag

Art. 253x

1. Het gezamenlijk gezag, bedoeld in de artikelen 253sa en 253t, eindigt op de dag waarop in kracht van gewijsde is gegaan de beschikking waarbij aan de ouders gezamenlijk gezag is toegekend of het gezamenlijk gezag van de ouder en de ander is beëindigd.
2. Is de beschikking, bedoeld in het eerste lid, uitvoerbaar bij voorraad verklaard, dan eindigt het gezamenlijk gezag van de ouder en de ander daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.

Beëindiging van gezamenlijk gezag

Afdeling 3B

Maatregel van opgroeiondersteuning

Art. 253y

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

Art. 253za

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

Art. 253zb

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

Art. 253zc

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

Art. 253zd

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

*Afdeling 4**Ondertoezichtstelling van minderjarigen***Art. 254**

Gecertificeerde instelling

In deze afdeling wordt verstaan onder gecertificeerde instelling: gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.

Art. 255

Ondertoezichtstelling

1. De kinderrechter kan een minderjarige onder toezicht stellen van een gecertificeerde instelling indien een minderjarige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd, en:

a. de zorg die in verband met het wegnemen van de bedreiging noodzakelijk is voor de minderjarige of voor zijn ouders of de ouder die het gezag uitoefenen, door dezen niet of onvoldoende wordt geaccepteerd, en

b. de verwachting gerechtvaardigd is dat de ouders of de ouder die het gezag uitoefenen binnen een gelet op de persoon en de ontwikkeling van de minderjarige aanvaardbaar te achten termijn, de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding, bedoeld in artikel 247, tweede lid, in staat zijn te dragen.

2. De kinderrechter kan een minderjarige onder toezicht stellen op verzoek van de raad voor de kindbescherming of het openbaar ministerie. Tevens zijn een ouder en degene die niet de ouder is en de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt bevoegd tot het doen van het verzoek indien de raad voor de kindbescherming niet tot indiening van het verzoek overgaat.

3. Indien de raad niet tot indiening van een verzoek tot ondertoezichtstelling overgaat nadat hij een verzoek tot onderzoek als bedoeld in artikel 2.4, eerste lid, van de Jeugdwet heeft ontvangen, deelt hij dit schriftelijk mee aan het college van burgemeester en wethouders dat het verzoek heeft gedaan. De burgemeester kan na ontvangst van die mededeling de raad voor de kindbescherming verzoeken het oordeel van de kinderrechter te vragen of het noodzakelijk is de minderjarige onder toezicht te stellen van een gecertificeerde instelling. De raad voor de kindbescherming die van de burgemeester zodanig verzoek ontvangt, vraagt binnen twee weken na de dagtekening van dat verzoek het oordeel van de kinderrechter of een ondertoezichtstelling van de minderjarige moet volgen. In dat geval kan de kinderrechter de ondertoezichtstelling ambtshalve uitspreken.

4. De kinderrechter vermeldt in de beschikking de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige alsmede de daarop afgestemde duur waarvoor de ondertoezichtstelling zal gelden.

5. Indien het verzoek, bedoeld in het tweede lid, niet alle minderjarigen betreft over wie de ouders of de ouder het gezag uitoefenen, kan de kinderrechter dit op verzoek van de raad voor de kindbescherming of ambtshalve aanvullen, en deze minderjarigen, mits aan de grond van het eerste lid is voldaan, eveneens onder toezicht stellen.

Art. 256

Ondertoezichtstelling minderjarige met verblijfsvergunning voor bepaalde tijd

1. De kinderrechter kan een minderjarige door of voor wie een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000 is ingediend en die in verband daarmee in een centrum als bedoeld in artikel 1, onder d, van de Wet Centraal Orgaan opvang asielzoekers verblijft, onder toezicht stellen van een daartoe door Onze Minister van Justitie aanvaarde rechtspersoon.

2. Onze Minister van Justitie kan voorwaarden stellen bij of voorschriften verbinden aan de aanvaarding, bedoeld in het eerste lid, en de rechtspersoon voor een bepaalde tijd aanvaarden.

3. Op de ondertoezichtstelling en een rechtspersoon als bedoeld in het eerste lid zijn de bepalingen van de afdelingen 4 en 5 alsmede artikel 326 van overeenkomstige toepassing.

4. In geval van vervanging van de rechtspersoon op grond van artikel 259, wordt een gecertificeerde instelling benoemd die een contract of een subsidierelatie heeft met de gemeente waar de minderjarige zijn woonplaats als bedoeld in de Jeugdwet heeft. Hetzelfde geldt indien de rechtspersoon niet meer voldoet aan de eisen voor benoeming, bedoeld in het eerste lid, in welk

geval de kinderrechter ambtshalve tot vervanging overgaat, tenzij voortzetting van de taken door bedoelde rechtspersoon om reden van continuïteit noodzakelijk is.

Art. 257

1. De kinderrechter kan de minderjarige voorlopig onder toezicht stellen van een gecertificeerde instelling indien een ernstig vermoeden bestaat dat de grond, bedoeld in artikel 255, eerste lid, is vervuld en de maatregel noodzakelijk is om een acute en ernstige bedreiging voor de minderjarige weg te nemen.
2. Het tweede lid van artikel 255 is van overeenkomstige toepassing. De kinderrechter bepaalt de duur van dit toezicht op ten hoogste drie maanden en kan de beslissing te allen tijde herroepen.

Voorlopige ondertoezichtstelling

Art. 258

De duur van de ondertoezichtstelling is, behoudens verlenging als bedoeld in artikel 260, ten hoogste een jaar. De duur van de voorlopige ondertoezichtstelling komt hierop niet in mindering.

Duur ondertoezichtstelling

Art. 259

De kinderrechter kan de gecertificeerde instelling die het toezicht heeft, vervangen door een andere gecertificeerde instelling, op verzoek van de gecertificeerde instelling die het toezicht heeft, de raad voor de kinderbescherming, een met het gezag belaste ouder of de minderjarige van twaalf jaar of ouder.

Vervanging gecertificeerde instelling

Art. 260

1. De kinderrechter kan, mits aan de grond, bedoeld in artikel 255, eerste lid, is voldaan, de duur van de ondertoezichtstelling telkens verlengen met ten hoogste een jaar.
2. De kinderrechter kan de ondertoezichtstelling verlengen op verzoek van de gecertificeerde instelling die het toezicht heeft. Indien deze gecertificeerde instelling niet tot een verzoek overgaat, zijn de raad voor de kinderbescherming, een ouder, de gene die niet de ouder is en de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt en het openbaar ministerie bevoegd tot het doen van het verzoek.

Verlenging duur ondertoezichtstelling

Art. 261

1. De kinderrechter kan de ondertoezichtstelling opheffen indien de grond, bedoeld in artikel 255, eerste lid, niet langer is vervuld.
2. Hij kan dit doen op verzoek van de gecertificeerde instelling die het toezicht heeft. Indien deze gecertificeerde instelling niet tot een verzoek overgaat, zijn de raad voor de kinderbescherming, een met het gezag belaste ouder of de minderjarige van twaalf jaar of ouder bevoegd tot het doen van het verzoek.

Opheffing ondertoezichtstelling

Art. 262

1. De gecertificeerde instelling houdt toezicht op de minderjarige en zorgt dat aan de minderjarige en de met het gezag belaste ouders of ouder hulp en steun worden geboden opdat de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige, bedoeld in artikel 255, vijfde lid, binnen de duur van de ondertoezichtstelling worden weggenomen. De inspanningen van de gecertificeerde instelling zijn erop gericht de ouders of de ouder zoveel mogelijk de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van hun kinderen te laten dragen.
2. Indien het ontwikkelingsniveau van de minderjarige en diens bekwaamheid en behoefte zelfstandig te handelen en zijn leven naar eigen inzicht in te richten daartoe aanleiding geven, zijn de inspanningen van de gecertificeerde instelling dienovereenkomstig mede gericht op het vergroten van de zelfstandigheid van de minderjarige.
3. De gecertificeerde instelling bevordert de gezinsband tussen de met het gezag belaste ouders of ouder en de minderjarige.

Inhoud ondertoezichtstelling

Art. 262a

[Dit artikel treedt niet meer in werking. Het artikel is ingetrokken door Stb. 2014/442.]

1. De stichting stelt ter uitvoering van haar taak als eerste de ouder of ouders met gezag in de gelegenheid om samen met bloedverwanten, aanverwanten of anderen die tot de sociale omgeving behoren binnen zes weken een plan van aanpak op te stellen of een bestaand plan aan te passen. Slechts indien de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van het kind hiertoe aanleiding geven of de belangen van het kind anderszins geschaad worden, kan de stichting hiervan afzien.
2. Indien het plan van aanpak geschikt is om binnen de duur van de ondertoezichtstelling de concrete bedreigingen, bedoeld in artikel 255, vijfde lid, weg te nemen, geldt het als het plan, bedoeld in artikel 13, derde lid, van de Wet op de jeugdzorg. Indien het plan van aanpak naar het oordeel van de stichting niet geschikt is om de concrete bedreigingen weg te nemen, deelt

Plan van aanpak

de stichting dit binnen vijf werkdagen na de aanbieder van het plan van aanpak gemotiveerd aan de ouder of ouders met gezag mede, en stelt zij hen in de gelegenheid om het plan van aanpak binnen twee weken aan te passen. Indien de stichting binnen deze termijn geen aangepast plan van aanpak ontvangt of een plan van aanpak ontvangt dat naar haar oordeel evenmin geschikt is om de concrete bedreigingen weg te nemen, stelt zij alsnog zelf een plan als bedoeld in artikel 13, derde lid, van de Wet op de jeugdzorg op.

3. Op verzoek van een met het gezag belaste ouder of de minderjarige van twaalf jaar of ouder kan de kinderrechter het plan van aanpak laten gelden als het plan, bedoeld in artikel 13, derde lid, van de Wet op de jeugdzorg. Artikel 264, tweede en derde lid, zijn van overeenkomstige toepassing.

Art. 262b

Geschillen

Geschillen die de uitvoering van de ondertoezichtstelling betreffen, die omtrent gedragingen als bedoeld in artikel 4.2.1 van de Jeugdwet, uitgezonderd, kunnen aan de kinderrechter worden voorgelegd. De kinderrechter neemt op verzoek van een met het gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar of ouder, de gecertificeerde instelling, degene die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt, of de zorgaanbieder of de aanbieder van de jeugdhulp als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, waar de minderjarige is geplaatst, een zodanige beslissing als hem in het belang van de minderjarige wenselijk voorkomt. Hij beproeft alvorens te beslissen een vergelijk tussen de betrokkenen.

Art. 263

Schriftelijke aanwijzingen

1. De gecertificeerde instelling kan ter uitvoering van haar taak schriftelijke aanwijzingen geven betreffende de verzorging en opvoeding van de minderjarige. Zij kan dit doen indien de met het gezag belaste ouder of de minderjarige niet instemmen met, dan wel niet of onvoldoende medewerking verlenen aan de uitvoering van het plan, bedoeld in artikel 4.1.3, eerste lid, van de Jeugdwet of indien dit noodzakelijk is teneinde de concrete bedreigingen in de ontwikkeling van de minderjarige weg te nemen.

2. De met het gezag belaste ouders of ouder en de minderjarige volgen een schriftelijke aanwijzing op.

3. De gecertificeerde instelling kan de kinderrechter verzoeken een schriftelijke aanwijzing te bekrachtigen. Tegelijkertijd kan een door de wet toegelaten dwangmiddel worden verzocht bij niet nakoming van deze aanwijzing tenzij het belang van het kind zich tegen oplegging daarvan verzet.

Art. 264

Vervallen schriftelijke aanwijzing

1. Op verzoek van een met het gezag belaste ouder of de minderjarige van twaalf jaar of ouder kan de kinderrechter een schriftelijke aanwijzing geheel of gedeeltelijk vervallen verklaren. Het verzoek heeft geen schorsende kracht, tenzij de kinderrechter het tegendeel bepaalt.

2. Bij de indiening van het verzoek wordt de beslissing van de gecertificeerde instelling overgelegd.

3. De termijn voor het indienen van het verzoek bedraagt twee weken en vangt aan met ingang van de dag na die waarop de beslissing is verzonden of uitgereikt.

4. Ten aanzien van een na afloop van deze termijn ingediend verzoek blijft niet-ontvankelijk-verklaring achterwege indien de verzoeker redelijkerwijs niet geoordeeld kan worden in verzuim te zijn geweest.

Art. 265

Intrekken schriftelijke aanwijzing

1. Op verzoek van degene aan wie de aanwijzing is gericht, kan de gecertificeerde instelling een schriftelijke aanwijzing wegens gewijzigde omstandigheden geheel of gedeeltelijk intrekken.

2. De gecertificeerde instelling geeft haar beslissing schriftelijk en binnen twee weken na ontvangst van het verzoek.

Schakelbepaling

3. Artikel 264 is van overeenkomstige toepassing.

4. Het niet of niet tijdig nemen van een beslissing door de gecertificeerde instelling staat gelijk met afwijzing van het verzoek. De termijn voor het indienen van het verzoek aan de kinderrechter loopt in dat geval door zolang de gecertificeerde instelling niet heeft beslist en eindigt, indien de gecertificeerde instelling alsnog beslist, na verloop van twee weken te rekenen met ingang van de dag waarop de beslissing is verzonden of uitgereikt.

Art. 265a

Machtiging tot uithuisplaatsing

Plaatsing van de minderjarige gedurende dag en nacht buiten het gezin geschiedt uitsluitend met een machtiging tot uithuisplaatsing.

Art. 265b

1. Indien dit noodzakelijk is in het belang van de verzorging en opvoeding van de minderjarige of tot onderzoek van diens geestelijke of lichamelijke gesteldheid, kan de kinderrechter de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, die belast is met de uitvoering van de ondertoezichtstelling op haar verzoek machtigen de minderjarige gedurende dag en nacht uit huis te plaatsen.
2. De machtiging kan eveneens worden verleend op verzoek van de raad voor de kindbescherming of op verzoek van het openbaar ministerie.
3. Voor opnemeng en verblijf als bedoeld in artikel 6.1.2, eerste lid, of 6.1.3, eerste lid, van de Jeugdwet is geen machtiging als bedoeld in het eerste lid vereist, doch een machtiging als bedoeld in genoemde artikelleden. Deze machtiging geldt voor de toepassing van artikel 265a als een machtiging als bedoeld in het eerste lid.

Machtiging tot uithuisplaatsing, noodzaak**Art. 265c**

1. De duur van de machtiging tot uithuisplaatsing is, behoudens verlenging als bedoeld in het tweede lid, ten hoogste een jaar. Indien een minderjarige voorlopig onder toezicht is gesteld en gelijktijdig een machtiging tot uithuisplaatsing is verleend, komt de duur hiervan niet in mindering op de termijn van ten hoogste een jaar.
2. Op verzoek van de gecertificeerde instelling kan de kinderrechter de duur telkens met ten hoogste een jaar verlengen. Indien de gecertificeerde instelling niet overgaat tot een verzoek, kan verlenging plaatsvinden op verzoek van de raad voor de kindbescherming of het openbaar ministerie.
3. Een machtiging vervalt indien deze na verloop van drie maanden niet ten uitvoer is gelegd.

Machtiging tot uithuisplaatsing, duur**Art. 265d**

1. Een uithuisplaatsing kan door de gecertificeerde instelling worden beëindigd indien deze niet langer noodzakelijk is in het belang van de verzorging en opvoeding van de minderjarige of tot het verrichten van het onderzoek, bedoeld in artikel 265b, eerste lid, en het belang van de minderjarige zich tegen beëindiging niet verzet.
2. De met het gezag belaste ouder, de minderjarige van twaalf jaar of ouder of een ander die de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt kunnen wegens gewijzigde omstandigheden de gecertificeerde instelling verzoeken:
  - a. de uithuisplaatsing te beëindigen;
  - b. de duur ervan te bekorten;
  - c. af te zien van een krachtens de machtiging toegestane wijziging van de verblijfplaats van de minderjarige, tenzij de toestemming reeds met toepassing van artikel 265i is verleend.
3. De gecertificeerde instelling geeft een schriftelijke beslissing binnen twee weken na ontvangst van het verzoek.
4. Op verzoek van een in het tweede lid genoemde persoon kan de kinderrechter de machtiging geheel of gedeeltelijk intrekken of de duur ervan bekorten. Artikel 264, eerste lid, tweede volzin, tweede tot en met vierde lid, alsmede artikel 265, vierde lid, zijn van toepassing.

Beëindiging uithuisplaatsing**Art. 265e**

1. De kinderrechter kan bij de verlening van de machtiging tot uithuisplaatsing en ook nadat deze machtiging is verleend, op verzoek bepalen dat het gezag gedeeltelijk wordt uitgeoefend door de gecertificeerde instelling die het toezicht uitoefent, voor zover dit noodzakelijk is in verband met de uitvoering van de ondertoezichtstelling. Hij kan dit doen met betrekking tot:
  - a. de aanmelding van de minderjarige bij een onderwijsinstelling,
  - b. het geven van toestemming voor een medische behandeling van de minderjarige jonger dan twaalf jaar of van de minderjarige van twaalf jaar of ouder die niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen terzake, of
  - c. het doen van een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning ten behoeve van de minderjarige als bedoeld in de artikelen 14 of 28 van de Vreemdelingenwet 2000.
2. De duur van de gedeeltelijke uitoefening van het gezag is niet langer dan die van de verleende machtiging tot uithuisplaatsing.
3. De kinderrechter kan de duur van de gedeeltelijke uitoefening van het gezag telkens met ten hoogste een jaar verlengen.
4. Op verzoek kan een beslissing als bedoeld in het eerste of derde lid wegens gewijzigde omstandigheden worden gewijzigd.
5. De verzoeken, bedoeld in het eerste, derde en vierde lid, kunnen worden gedaan door de gecertificeerde instelling die het toezicht uitoefent. Indien deze gecertificeerde instelling niet tot een verzoek overgaat, zijn de raad voor de kindbescherming of degene die niet de ouder is en de minderjarige als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt bevoegd tot het doen van het verzoek.

Gedeeltelijke uitvoering gezag

Art. 265f

Beperking contact minderjarige - ouder

1. Voor zover noodzakelijk in verband met de uithuisplaatsing van de minderjarige, kan de gecertificeerde instelling voor de duur daarvan de contacten tussen een met het gezag belaste ouder en de minderjarige beperken.
2. De beslissing van de gecertificeerde instelling geldt als een schriftelijke aanwijzing. Artikel 264 en artikel 265 zijn van overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de kinderrechter een zodanige regeling kan vaststellen als hem in het belang van de minderjarige wenselijk voorkomt.

Art. 265g

Verdeling zorg- en opvoedingstaken/omgangsregeling

1. Voor de duur van de ondertoezichtstelling kan de kinderrechter op verzoek van de gecertificeerde instelling een verdeling van de zorg- en opvoedingstaken of een regeling inzake de uitoefening van het recht op omgang vaststellen of wijzigen voor zover dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk is.
2. Op het verzoek van een met het gezag belaste ouder, een omgangsgerechtigde, de minderjarige van twaalf jaar of ouder en de gecertificeerde instelling kan de kinderrechter de in het eerste lid genoemde beslissing wijzigen op grond dat nadien de omstandigheden zijn gewijzigd, of dat bij het nemen van de beslissing van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.
3. Zodra de ondertoezichtstelling is geëindigd, geldt de op grond van het eerste lid vastgestelde regeling als een regeling als bedoeld in artikel 253a, tweede lid, onder a, dan wel artikel 377a, tweede lid.

Art. 265h

Medische behandeling

1. Indien een medische behandeling van een minderjarige jonger dan twaalf jaar noodzakelijk is om ernstig gevaar voor diens gezondheid af te wenden en de ouder die het gezag uitoefent zijn toestemming daarvoor weigert, kan deze toestemming op verzoek van de gecertificeerde instelling worden vervangen door die van de kinderrechter.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing ten aanzien van een medische behandeling van een minderjarige van twaalf jaar of ouder die niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen terzake.

Art. 265i

Wijziging verblijf

1. De gecertificeerde instelling behoeft de toestemming van de kinderrechter voor wijziging in het verblijf van een minderjarige die ten minste een jaar door een ander dan de ouder is opgevoed en verzorgd als behorende tot zijn gezin.
2. De toestemming wordt door de kinderrechter op verzoek van de gecertificeerde instelling verleend en slechts afgewezen indien de kinderrechter dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk oordeelt.
3. Indien de kinderrechter het verzoek, bedoeld in het tweede lid, afwijst, kan hij tevens bepalen dat de ondertoezichtstelling en de machtiging tot uithuisplaatsing van kracht blijven voor ten hoogste een jaar. De gecertificeerde instelling is gehouden de machtiging tot uithuisplaatsing ten uitvoer te leggen.

Art. 265j

Niet-verlenging ondertoezichtstelling/uithuisplaatsing

1. Indien de gecertificeerde instelling oordeelt dat niet-verlenging van de ondertoezichtstelling, bedoeld in artikel 260, tweede lid, of niet-verlenging van de machtiging tot uithuisplaatsing, bedoeld in artikel 265c, tweede lid, aangewezen is, doet zij hiervan tijdig doch uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de duur van de ondertoezichtstelling of machtiging tot uithuisplaatsing en onder overlegging van een verslag van het verloop van de ondertoezichtstelling of de uithuisplaatsing mededeling aan de raad voor de kindbescherming.

Beëindiging uithuisplaatsing

2. De gecertificeerde instelling kan een uithuisplaatsing gedurende de termijn waarvoor zij is toegestaan beëindigen. De gecertificeerde instelling doet van het voornemen daartoe tijdig doch uiterlijk een maand voor het voorgenomen tijdstip van beëindiging en onder overlegging van een verslag van het verloop van de uithuisplaatsing, mededeling aan de raad voor de kindbescherming.
3. Indien een ondertoezichtstelling met uithuisplaatsing twee jaar of langer heeft geduurd, gaat het verzoek tot verlenging van de ondertoezichtstelling en uithuisplaatsing van de gecertificeerde instelling vergezeld van een advies van de raad voor de kindbescherming met betrekking tot de verlenging van die ondertoezichtstelling. De gecertificeerde instelling doet van het voornemen tot een voornoemd verzoek tijdig doch uiterlijk twee maanden voor het verstrijken van de ondertoezichtstelling mededeling aan de raad voor de kindbescherming.

Art. 265k

1. Verzoeken op grond van deze afdeling worden schriftelijk gedaan. Voor zover zij aan de kinderrechter zijn gericht, kunnen zij worden ingediend zonder advocaat met uitzondering van het verzoek bedoeld in artikel 262b.
2. De gecertificeerde instelling die een verzoek indient of ter terechtzitting wordt opgeroepen, zendt bij het verzoekschrift of onverwijld na de oproep, het plan, bedoeld in artikel 4.1.3, eerste lid, van de Jeugdwet, en een verslag van het verloop van de ondertoezichtstelling aan de kinderrechter.
3. Het plan en het verslag, bedoeld in het tweede lid, worden eveneens gezonden aan de raad voor de kinderbescherming.
4. De verzoeken die de gecertificeerde instelling ter uitvoering van haar taak tot de rechter richt, kunnen worden ingediend zonder advocaat en worden kosteloos behandeld; de grossen, afschriften en uittreksels, die zij tot dat doel aanvraagt, worden haar door de griffiers vrij van alle kosten uitgereikt.

Schriftelijk verzoek tot ondertoezichtstelling*Afdeling 5**Beëindiging van het ouderlijk gezag***Art. 266**

1. De rechtbank kan het gezag van een ouder beëindigen indien:
  - a. een minderjarige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd, en de ouder niet de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding, bedoeld in artikel 247, tweede lid, in staat is te dragen binnen een voor de persoon en de ontwikkeling van de minderjarige aanvaardbaar te achten termijn, of
  - b. de ouder het gezag misbruikt.
2. Het gezag van de ouder kan ook worden beëindigd indien het gezag is geschorst, mits aan het eerste lid is voldaan.

Beëindiging ouderlijk gezag**Art. 267**

1. Beëindiging van het gezag kan worden uitgesproken op verzoek van de raad voor de kinderbescherming of het openbaar ministerie. Tevens is degene die niet de ouder is en de minderjarige gedurende ten minste een jaar als behorende tot zijn gezin verzorgt en opvoedt bevoegd tot het doen van het verzoek indien de raad voor de kinderbescherming niet tot een verzoek overgaat.
2. Indien de raad niet tot een verzoek als bedoeld in het eerste lid overgaat nadat hij een verzoek tot onderzoek hiertoe van de gecertificeerde instelling die de ondertoezichtstelling over de minderjarige uitvoert, heeft ontvangen, deelt hij dit schriftelijk mee aan die gecertificeerde instelling. De gecertificeerde instelling kan na ontvangst van die mededeling de raad voor de kinderbescherming verzoeken het oordeel van de rechtbank te vragen of beëindiging van het gezag het noodzakelijk is. De raad voor de kinderbescherming die van de gecertificeerde instelling zodanig verzoek ontvangt, vraagt binnen twee weken na de dagtekening van dat verzoek het oordeel van de rechtbank of een beëindiging van het gezag moet volgen. In dat geval kan de rechtbank de beëindiging van het gezag ambtshalve uitspreken.

Verzoek tot beëindiging ouderlijk gezag**Art. 267a**

De rechtbank die een verzoek tot beëindiging van het gezag afwijst, kan een minderjarige onder toezicht te stellen als bedoeld in artikel 255 mits aan de grond hiervoor is voldaan.

Afwijzing verzoek beëindiging gezag**Art. 268**

1. De rechtbank kan een ouder geheel of gedeeltelijk in de uitoefening van het gezag schorsen indien:
  - a. een ernstig vermoeden bestaat dat de grond, bedoeld in artikel 266, eerste lid, aanhef en onder a of b is vervuld en de maatregel noodzakelijk is om een acute en ernstige bedreiging voor de minderjarige weg te nemen, of
  - b. een medische behandeling van een minderjarige jonger dan twaalf jaar of van de minderjarige van twaalf jaar of ouder die niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen terzake, noodzakelijk is om ernstig gevaar voor diens gezondheid af te wenden en een ouder die het gezag uitoefent toestemming daarvoor weigert.
2. Indien de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, wordt gedurende de schorsing van het gezag van één van hen het gezag door de andere ouder alleen uitgeoefend, tenzij de kinderrechter een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, met de voorlopige voogdij over de minderjarige belast. In dat geval is ook het gezag van deze ouder geschorst.
3. Betreft de schorsing beide ouders of een ouder die alleen het gezag uitoefent, dan belast de rechtbank een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, met de

Schorsing ouderlijk gezag

Schakelbepaling	<p>voorlopige voogdij over de minderjarige. De gecertificeerde instelling heeft de bevoegdheden van een voogd.</p> <p>4. Artikel 267 is van overeenkomstige toepassing.</p> <p>5. De schorsing in de uitoefening van het gezag vervalt na verloop van drie maanden na de dag van de beschikking, tenzij voor het einde van deze termijn beëindiging van het gezag is verzocht.</p>
Ondertoezichtstelling in plaats van schorsing ouderlijk gezag	<p style="text-align: center;">Art. 269</p> <p>In plaats van schorsing van beide ouders of van een ouder in de uitoefening van het gezag als bedoeld in artikel 268, kan de rechtbank een kind onder toezicht stellen als bedoeld in artikel 255 mits aan de grond hiervoor is voldaan.</p> <p style="text-align: center;">Art. 270-273</p> <p>[Vervallen]</p>
Ouderlijk gezag, gevolgen beëindiging gezamenlijk gezag	<p style="text-align: center;">Art. 274</p> <p>1. Indien de ouders gezamenlijk het gezag uitoefenen, wordt na de beëindiging van het gezag van een van hen voortaan het gezag door de andere ouder alleen uitgeoefend.</p> <p>2. In geval van beëindiging van het gezag van een ouder, die het gezag alleen uitoefent, kan de andere ouder de rechtbank te allen tijde verzoeken met de uitoefening van het gezag te worden belast. Dit verzoek wordt ingewilligd indien de rechtbank dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk oordeelt.</p> <p>3. De rechtbank die het verzoek bedoeld bij het vorige lid heeft afgewezen, kan deze beschikking steeds wijzigen. Zij doet dit echter slechts op verzoek van de betrokken ouder, en niet dan op grond van omstandigheden, waarmede de rechter bij het geven van de beschikking geen rekening heeft kunnen houden.</p>
Ouderlijk gezag, benoeming voogd na beëindiging gezamenlijk gezag	<p style="text-align: center;">Art. 275</p> <p>1. Indien de andere ouder het gezag niet voortaan alleen uitoefent, benoemt de rechtbank een voogd over de minderjarigen.</p> <p>2. Ieder die tot uitoefening van de voogdij bevoegd is, kan tijdens het onderzoek schriftelijk aan de rechtbank verzoeken met de voogdij te worden belast.</p> <p>3. In geval van beëindiging van het gezag op verzoek van de pleegouders benoemt de rechtbank bij voorkeur tot voogd degenen, dan wel degene, die op het tijdstip van het verzoek de minderjarige ten minste een jaar als behorende tot hun gezin hebben verzorgd en opgevoed, mits dezen bevoegd zijn tot de voogdij.</p>
Ouderlijk gezag, bewindvoering na ontzetting/ontheffing	<p style="text-align: center;">Art. 276</p> <p>1. Indien de ouder wiens gezag is beëindigd het bewind over het vermogen van zijn kinderen voerde, wordt hij tevens veroordeeld tot het afleggen van rekening en verantwoording aan zijn opvolger in dit bewind.</p> <p>2. Hebben de kinderen goederen gemeen, maar komen zij onder het gezag van verschillende personen, dan kan de rechtbank een van dezen of een derde aanwijzen om over deze goederen tot de verdeling het bewind te voeren. De aangewezen bewindvoerder stelt de waarborgen die de rechtbank van hem verlangt.</p> <p>3. Op het bewind krachtens het vorige lid is artikel 253k van toepassing, indien een der ouders als bewindvoerder is aangewezen, en anders paragraaf 10 van afdeling 6 van deze titel. De bewindvoerder is bij uitsluiting bevoegd tot vernietiging van rechtshandelingen van minderjarige deelgenoten, strekkend tot beheer of beschikking met betrekking tot de onder bewind staande goederen.</p>
Herstel ouderlijk gezag	<p style="text-align: center;">Art. 277</p> <p>1. De rechtbank kan de ouder wiens gezag is beëindigd, op zijn verzoek in het gezag herstellen indien:</p> <p><i>a.</i> herstel in het gezag in het belang van de minderjarige is, en</p> <p><i>b.</i> de ouder duurzaam de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding van de minderjarige, bedoeld in artikel 247, tweede lid, in staat is te dragen.</p> <p>2. Indien ter gelegenheid van de beëindiging van het gezag het gezag aan de andere ouder is opgedragen, belast de rechtbank de ouder wiens gezag was beëindigd en deze alleen het in het eerste lid bedoelde verzoek doet, niet met het gezag, tenzij de omstandigheden na het nemen van de beschikking waarbij het gezag aan de andere ouder werd opgedragen, zijn gewijzigd of bij het nemen van de beschikking van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan. Artikel 253e is van overeenkomstige toepassing.</p>

Art. 278

1. Een verzoek als bedoeld in artikel 277 van dit boek kan ook worden gedaan door de raad voor de kindbescherming.
2. Hangende het onderzoek kan zowel de raad voor de kindbescherming als de te herstellen ouder de rechtbank verzoeken de beslissing aan te houden tot het einde van een door haar te bepalen proeftijd van ten hoogste zes maanden; gedurende die tijd zal het kind bij de in het gezag te herstellen ouder verblijven. De rechtbank is te allen tijde bevoegd de proeftijd te beëindigen.

Verzoek tot herstel door de raad voor de kindbescherming

Afdeling 6
Voogdij

§ 1
Voogdij in het algemeen

Art. 279

[Vervallen]

Art. 280

De voogdij begint:

- a. voor de voogd die door een ouder is benoemd: op het tijdstip waarop hij zich na het overlijden van deze ouder bereid verklaart de voogdij te aanvaarden. De verklaring moet door de betrokkene in persoon of bij bijzondere gevolmachtigde worden afgelegd ter griffie van de rechtbank die overeenkomstig de tweede afdeling van de derde titel van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering in zaken betreffende minderjarigen bevoegd is. De verklaring moet worden afgelegd binnen veertien dagen, of - indien de persoon, die de verklaring moet afleggen, zich buiten Nederland bevindt - binnen twee maanden, nadat de benoeming is betekend. Tot betekening kan iedere belanghebbende, alsmede de raad voor de kindbescherming opdracht geven.
- b. voor de voogd die - nadat hij zich bereid heeft verklaard de voogdij te aanvaarden - door de rechter is benoemd: op de dag, waarop de beslissing die de benoeming inhoudt, in kracht van gewijsde is gegaan, of - zo deze uitvoerbaar bij voorraad is verklaard - daags nadat de beslissing die de benoeming inhoudt, is verstrekt of verzonden. Een mondelinge bereidverklaring geschiedt ten overstaan van de rechter die benoemt; een schriftelijke bereidverklaring wordt ingediend ter griffie waar de benoeming zal geschieden.

Voogdij

Art. 281

1. De voogdij eindigt op de dag, waarop in kracht van gewijsde is gegaan de beschikking waarbij:
  - a. de voogd is ontslagen of de voogdij is beëindigd;
  - b. het gezag over de onder zijn voogdij staande minderjarige aan een of beide ouders is opgedragen; of
  - c. de voogdij overeenkomstig artikel 299a van dit boek aan een andere voogd is opgedragen.
2. Is een beschikking als in het eerste lid bedoeld, uitvoerbaar verklaard bij voorraad, dan eindigt de voogdij daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.

Einde van voogdij

Art. 282

1. Op eensluidend verzoek van de voogd en een ander die in een nauwe persoonlijke betrekking tot het kind staat, kan de rechter bepalen dat de voogdij door hen gezamenlijk wordt uitgeoefend.
2. Voor de duur van de gezamenlijke uitoefening van de voogdij worden beide in het eerste lid bedoelde personen als voogd aangemerkt.
3. Het verzoek wordt afgewezen indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd.
4. Gezamenlijke uitoefening van de voogdij is niet mogelijk ten aanzien van tijdelijke voogdij als bedoeld in de artikelen 296 en 297. Zij staat niet open voor rechtspersonen.
5. Artikel 253a is van overeenkomstige toepassing.
6. In afwijking van artikel 336 hebben twee voogden die gezamenlijk de voogdij uitoefenen, de plicht en het recht het minderjarige kind te verzorgen en op te voeden. Artikel 253w is, zolang de gezamenlijke voogdij voortduurt, ten aanzien van hen beiden van overeenkomstige toepassing, tenzij het betreft pleegouders die zijn belast met de gezamenlijke voogdij en die met een zorgaanbieder een pleegcontract hebben gesloten als bedoeld in artikel 5.2 van de Jeugdwet.
7. Een verzoek als bedoeld in het eerste lid kan vergezeld gaan van een verzoek tot wijziging van de geslachtsnaam van het kind in de geslachtsnaam van een van de voogden, van beide voogden of van een voogd en de oorspronkelijke geslachtsnaam van het kind, in een vrij te

Gezamenlijke uitoefening van voogdij

Schakelbepaling

bepalen volgorde. Artikel 5, veertiende lid, is van overeenkomstige toepassing. Een zodanig verzoek wordt afgewezen, indien:

- a. het kind van twaalf jaar of ouder ter gelegenheid van zijn verhoor niet heeft ingestemd met het verzoek;
- b. het verzoek tot gezamenlijke voogdij wordt afgewezen; of
- c. het belang van het kind zich tegen toewijzing verzet.

Art. 282a

Einde gezamenlijke uitoefening van voogdij

De gezamenlijke uitoefening van de voogdij eindigt op de dag waarop in kracht van gewijsde is gegaan de beschikking waarbij de gezamenlijke uitoefening van de voogdij is beëindigd of waarbij de voogdij is geëindigd ingevolge artikel 281, alsmede na het overlijden van een van de voogden.

Art. 282b

Overlijden voogd bij gezamenlijke uitoefening van voogdij

Na de dood van een voogd die de voogdij samen met een ander uitoefende, oefent de andere voogd voortaan alleen de voogdij over de kinderen uit.

Art. 283

Kosteloze behandeling

De verzoeken die de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, dan wel de rechtspersoon, bedoeld in artikel 302, tweede lid, in verband met de uitoefening van de voogdij tot de rechter richt, kunnen worden ingediend zonder advocaat en worden kosteloos behandeld. De grossen, afschriften, en uittreksels, die zij tot dit doel aanvragen, worden hun door de griffiers vrij van alle kosten uitgereikt.

Art. 284-291a

[Vervallen]

§ 2

Voogdij door een der ouders opgedragen

Art. 292

Aanwijzing van voogd bij testament

1. Een ouder kan bij uiterste wilsbeschikking of door hiervan aantekening te laten opnemen in het register, bedoeld in artikel 244, bepalen welke persoon dan wel welke twee personen na zijn dood voortaan als voogd onderscheidenlijk als gezamenlijke voogden het gezag over zijn kinderen zullen uitoefenen.
2. Hij kan geen rechtspersoon als voogd aanwijzen.
3. Hebben beide ouders van deze bevoegdheid gebruik gemaakt, en sterven zij, zonder dat men kan weten wie het eerst overleden is, dan bepaalt de rechtbank ambtshalve wiens beschikking of aantekening gevolg heeft.
4. Heeft een ouder bij beschikking en bij aantekening verschillende voogden aangewezen, dan heeft de laatst gedane aanwijzing gevolg.

Art. 293

Geen gevolg of vervallen van aanwijzing bij testament

De door de ouder getroffen regeling heeft geen gevolg of vervalt:

- a. indien na zijn overlijden de andere ouder van rechtswege of krachtens rechterlijke beschikking het gezag over zijn kinderen uitoefent;
- b. indien en voor zover hij op het tijdstip van zijn overlijden het gezag over zijn kinderen niet heeft;
- c. indien de ander die met de ouder gezamenlijk het gezag uitoefent van rechtswege de voogd over de kinderen wordt.

Art. 294

[Vervallen]

§ 3

Voogdij door de rechter opgedragen

Art. 295

Benoeming voogd door rechtbank

De rechtbank benoemt een voogd over alle minderjarigen, die niet onder ouderlijk gezag staan en in wier voogdij niet op wettige wijze is voorzien.

Art. 296

Tijdelijke voorziening bij voogdij

1. Is voorziening nodig in afwachting van het begin der voogdij overeenkomstig artikel 280 van dit boek, dan benoemt de rechtbank een voogd voor de duur van deze omstandigheden.

2. Zodra bedoelde omstandigheden zijn vervallen, wordt deze voogd op verzoek van hem die hij vervangt, door de rechtbank ontslagen.

Art. 297

1. De rechtbank benoemt insgelijks een voogd, wanneer voorziening nodig is wegens:
  - a. tijdelijke onmogelijkheid, waarin een voogd zich bevindt, het gezag uit te oefenen; of
  - b. onbekendheid van bestaan of verblijfplaats van de voogd; of
  - c. in gebreke blijven van de voogd, het gezag uit te oefenen.
2. Is de benoeming op het eerste lid onder *c* gegrond, dan kan de rechtbank de benoemde voogd een beloning toekennen en is de in gebreke gebleven voogd jegens de minderjarige aansprakelijk voor de kosten die de vervanging veroorzaakt, alsmede, behoudens zijn verhaal op de benoemde voogd, voor diens verrichtingen.
3. Indien de in het eerste lid genoemde omstandigheden zijn vervallen, kan de voogd op eigen verzoek of op verzoek van degene die hij vervangt, door de rechtbank worden ontslagen tenzij de rechtbank dit niet in het belang van het kind noodzakelijk oordeelt.
4. Indien in geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij een van de in het eerste lid bedoelde omstandigheden zich voordoet ten aanzien van een van beide voogden, oefent de andere voogd het gezag over de kinderen alleen uit. Zodra deze omstandigheid is vervallen, herleeft de gezamenlijke voogdij. Het tweede lid is niet van toepassing.

Gronden voor benoeming van voogd door de rechtbank

Art. 298

Gedurende de in de beide voorgaande artikelen bedoelde voogdij is de uitoefening van de voogdij geschorst ten aanzien van de voogd die het betreft.

Schorsing voogd

Art. 299

De rechtbank benoemt de voogd op verzoek van bloed- of aanverwanten van de minderjarige, de raad voor de kindbescherming, schuldeisers of andere belanghebbenden, of ambtshalve, behoudens artikel 282a.

Gerechtigden tot indienen verzoek tot benoeming voogd

Art. 299a

1. Degene die met instemming van de voogd een minderjarige in zijn gezin - anders dan uit hoofde van een ondertoezichtstelling of een plaatsing onder voorlopige voogdij - ten minste een jaar heeft verzorgd en opgevoed, kan de kinderrechter verzoeken hem, dan wel een rechtspersoon als bedoeld in artikel 302 van dit boek, tot voogd te benoemen.
2. Indien de minderjarige door meer dan een persoon als behorende tot het gezin wordt verzorgd en opgevoed, kan het verzoek slechts door dezen gemeenschappelijk worden gedaan.
3. Het verzoek kan ook worden gedaan door de raad voor de kindbescherming.
4. De kinderrechter willicht het verzoek slechts in, indien hij dit in het belang van de minderjarige acht en hem genoegzaam is gebleken, dat de voogd niet bereid is zich van zijn bediening te doen ontslaan. Alsdan benoemt hij bij voorkeur degene wiens benoeming wordt verzocht tot voogd, mits deze bevoegd is tot uitoefening van de voogdij.
5. Is het bij het eerste lid bedoelde verzoek gedaan, dan blijft het tweede lid van artikel 336a, van dit boek buiten toepassing, totdat op het verzoek bij gewijsde is beslist.
6. In geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij wordt de in het eerste lid bedoelde instemming door beide voogden gegeven.

Benoeming van verzorger tot voogd

Art. 300

[Vervallen]

Art. 301

1. De ambtenaar van de burgerlijke stand geeft de rechtbank onverwijld kennis:
  - a. van het overlijden van ieder die minderjarige kinderen achterlaat;
  - b. van de aangifte van geboorte van ieder kind, over wie de moeder uit wie het kind is geboren niet van rechtswege het gezag uitoefent.
2. Indien het huwelijk van de overledene die minderjarige kinderen nalaat, gerechtelijk was ontbonden, of de overledene van tafel en bed gescheiden was, bericht de ambtenaar van de burgerlijke stand - zo de andere ouder nog leeft - deze omstandigheden tevens aan de rechtbank. De rechtbank zendt, indien deze een andere is, de door haar ontvangen kennisgeving door aan de rechtbank die over het verzoek tot ontbinding van het huwelijk of tot scheiding van tafel en bed heeft beslist.

Kennisgeving rechtbank door ambtenaar burgerlijke stand

§ 4

*Voogdij van rechtspersonen***Art. 302**

Aanwijzing Bureau
Jeugdzorg als voogd

1. De rechter kan de voogdij opdragen aan een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet.
2. Onverminderd diens bevoegdheid een natuurlijke persoon tot voogd te benoemen, kan de rechter de voogdij over een minderjarige door of voor wie een aanvraag tot het verlenen van een verblijfsvergunning voor bepaalde tijd als bedoeld in artikel 28 van de Vreemdelingenwet 2000 is ingediend, en in verband daarmee in Nederland verblijft, alsmede over door Onze Minister van Justitie aan te wijzen categorieën andere minderjarigen, uitsluitend opdragen aan een daartoe door Onze Minister van Justitie aanvaarde rechtspersoon.

Schakelbepaling

3. Onze Minister van Justitie kan voorwaarden stellen bij of voorschriften verbinden aan de aanvaarding, bedoeld in het tweede lid, en de rechtspersoon voor een bepaalde tijd aanvaarden.
4. Op een rechtspersoon als bedoeld in het tweede lid, zijn de artikelen 303, 304, 305 en 328 van overeenkomstige toepassing.

Art. 303

Voogdij, rechten/verplichtingen gecertificeerde instelling

Voor zover de wet niet anders bepaalt, heeft de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, die met de voogdij is belast, dezelfde bevoegdheden en verplichtingen als andere voogden.

Art. 304

Voogdij, aansprakelijkheid gecertificeerde instelling

1. Met de gecertificeerde instelling, bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet zijn de bestuurders hoofdelijk en persoonlijk aansprakelijk voor iedere schade, die te wijten is aan een niet-behoorlijke uitoefening van de voogdij.
2. Iedere bestuurder zal zich echter van zijn aansprakelijkheid kunnen bevrijden door te bewijzen, dat hij geen schuld heeft aan de schade.

Art. 305

[Vervallen]

Art. 306

Uithuisplaatsing buiten
Nederland

1. Zonder toestemming van de rechtbank mag een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet een hem toevertrouwde minderjarige niet buiten Nederland plaatsen.
2. De rechter verleent deze toestemming slechts, indien hij de plaatsing voor de minderjarige wenselijk acht.

Art. 306a

Werkingsfeer

De zesde afdeling van deze titel is niet van toepassing op de uitoefening van de voorlopige voogdij als bedoeld in de artikelen 241, 268 en 331.

Art. 307-319

[Vervallen]

§ 5

*Ontslag van de voogdij***Art. 320-321**

[Vervallen]

Art. 322

Ontslag van voogd

1. Iedere voogd kan zich van zijn bediening doen ontslaan, indien:
  - a. hij aantoonst, dat hij tengevolge van een sedert de aanvang van zijn bediening opgekomen geestelijk of lichamelijk gebrek niet meer in staat is deze waar te nemen;
  - b. hij de pensioengerechtigde leeftijd, bedoeld in artikel 7a, eerste lid, van de Algemene Ouderdomswet, heeft bereikt;
  - c. een daartoe bevoegd persoon zich schriftelijk heeft bereid verklaard de voogdij over te nemen, en de rechtbank deze overneming in het belang van de minderjarigen acht.
2. Bij gezamenlijke uitoefening van de voogdij is het eerste lid slechts van toepassing indien beide voogden zich van hun bediening willen doen ontslaan.

Art. 323

Op verzoek van de voogden gezamenlijk of van een van hen beëindigt de rechter de gezamenlijke uitoefening van de voogdij. Alsdan bepaalt de rechter aan wie van beide voortaan het gezag over ieder der minderjarige kinderen alleen zal toekomen.

Beëindiging van gezamenlijke uitoefening voogdij

§ 6

*Onbevoegdheid tot de voogdij***Art. 324**

1. Wanneer een voogd op een der in artikel 246 van dit boek genoemde gronden onbevoegd is tot de voogdij, ontslaat de rechtbank hem en vervangt hem door een andere voogd.
2. Zij doet dit op verzoek van de voogd, bloed- of aanverwanten van de minderjarige, de raad voor de kinderbescherming, schuldeisers of andere belanghebbenden, of ambtshalve.
3. Indien in geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij een van de in het eerste lid genoemde gronden zich voordoet ten aanzien van een van beide voogden, oefent de andere voogd het gezag over de kinderen alleen uit.
4. Zodra de grond van de onbevoegdheid is vervallen, herleeft de gezamenlijke voogdij.

Ontslag van onbevoegde voogd

Art. 325

[Vervallen]

§ 7

*Ondertoezichtstelling van onder voogdij staande minderjarigen***Art. 326**

1. Kinderen die onder voogdij staan van natuurlijke personen, kunnen onder toezicht worden gesteld.
2. Op deze ondertoezichtstelling is afdeling 4 van titel 14 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande nochtans, dat de ondertoezichtstelling en de verlenging daarvan ook door de voogd kunnen worden verzocht.

**Ondertoezichtstelling van kinderen onder voogdij
Schakelbepaling**

§ 8

*Beëindiging van voogdij***Art. 327**

De rechtbank kan de voogdij van een natuurlijk persoon beëindigen indien:

- a. een minderjarige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd, en de voogd niet de verantwoordelijkheid voor de verzorging en opvoeding, bedoeld in artikel 247, tweede lid, in staat is te dragen binnen een voor de persoon en de ontwikkeling van de minderjarige aanvaardbaar te achten termijn, of
- b. de voogd het gezag misbruikt , of
- c. niet beschikt over de ingevolge artikel 2 van de Wet opnemng buitenlandse kinderen ter adoptie vereiste beginseltoestemming.

Beëindiging voogdij natuurlijk persoon

Art. 328

De rechtbank kan de voogdij van een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet of van een rechtspersoon als bedoeld in artikel 302, tweede lid, beëindigen indien een minderjarige zodanig opgroeit dat hij in zijn ontwikkeling ernstig wordt bedreigd, en:

- a. zij haar taken op een niet verantwoorde wijze uitoefent als bedoeld in artikel 4.1.1, tweede lid, van de Jeugdwet, of
- b. zij nalaat overeenkomstig artikel 305 de raad voor de kinderbescherming op de hoogte te houden.

Beëindiging voogdij gecertificeerde instelling

Art. 329

1. Beëindiging van de voogdij kan worden uitgesproken op verzoek van de raad voor de kinderbescherming, het openbaar ministerie of een der bloed- of aanverwanten van de minderjarige tot en met de vierde graad.
2. Ingeval artikel 336a toepassing heeft gevonden, kan de beëindiging bovendien worden verzocht door degene of degenen die de minderjarige als behorende tot hun gezin verzorgen en opvoeden.
3. In het geval, bedoeld in artikel 367, kan de rechtbank de voogdij ambtshalve beëindigen.

Ambtshalve beëindiging voogdij

Art. 330

[Vervallen]

Art. 331

Schorsing voogdij

1. De rechtbank kan een met de voogdij belaste natuurlijke persoon geheel of gedeeltelijk in de uitoefening van het gezag schorsen indien:
- een ernstig vermoeden bestaat dat de grond, bedoeld in artikel 266, eerste lid, aanhef en onder a of b is vervuld en de maatregel noodzakelijk is om een acute en ernstige bedreiging voor de minderjarige weg te nemen, of
  - een medische behandeling van een minderjarige jonger dan twaalf jaar of van de minderjarige van twaalf jaar of ouder die niet in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen terzake, noodzakelijk is om ernstig gevaar voor diens gezondheid af te wenden en de voogd toestemming daarvoor weigert.
2. Indien de voogdij gezamenlijk wordt uitgeoefend, wordt na schorsing van de voogdij van één van hen de voogdij door de andere voogd alleen uitgeoefend, tenzij de kinderrechter een gecertificeerde instelling als bedoeld in artikel 1.1 van de Jeugdwet, met de voorlopige voogdij over het kind belast. In dat geval is ook het gezag van deze andere voogd geschorst.
3. Artikel 329, eerste en tweede lid, is van overeenkomstige toepassing.
4. De schorsing in de uitoefening van het gezag vervalt na verloop van drie maanden na de dag van de beschikking, tenzij voor het einde van deze termijn om een beëindiging van de voogdij is verzocht.

Art. 331a

Voogdij, ondertoezichtstelling in plaats van voorlopige voogdij

In plaats van schorsing van de voogd in de uitoefening van de voogdij en voorziening in de voorlopige voogdij als bedoeld in artikel 331, kan de rechtbank de minderjarige onder toezicht stellen als bedoeld in artikel 255.

Art. 332

[Vervallen]

Art. 332a

Voogdij, ondertoezichtstelling na afwijzing verzoek tot beëindiging van de voogdij

De rechtbank die een verzoek tot beëindiging van de voogdij afwijst, is bevoegd een minderjarige onder toezicht te stellen als bedoeld in artikel 255.

Art. 333

[Vervallen]

Art. 334

Voorziening na ontzetting voogdij

- Indien de rechtbank de beëindiging van de voogdij uitspreekt, voorziet zij tevens in het gezag, behoudens het bepaalde in het derde lid.
- Ieder die tot de uitoefening van het gezag bevoegd is, kan tijdens het onderzoek schriftelijk aan de rechtbank verzoeken daarmee te worden belast.
- Indien sprake is van gezamenlijke uitoefening van de voogdij en de beëindiging van de voogdij slechts een van de voogden betreft, wordt de voogdij voortaan door de andere voogd alleen uitgeoefend.

Art. 335

Geen hernieuwde benoeming na schorsing voogdij

Degene van wie de voogdij is beëindigd op grond van artikel 327, eerste lid, aanhef en onder a, b of c kan niet wederom tot voogd over die minderjarige worden benoemd.

§ 9

*Het toezicht van de voogd over de persoon van de minderjarige***Art. 336**

Zorgplicht van voogd

De voogd draagt zorg, dat de minderjarige overeenkomstig diens vermogen wordt verzorgd en opgevoed.

Art. 336a

Wijziging verblijf minderjarige door voogd

- Indien de minderjarige door een ander of anderen dan zijn voogd, als behorende tot het gezin met instemming van de voogd ten minste een jaar is verzorgd en opgevoed geworden, kan de voogd niet dan met toestemming van degenen die de verzorging en opvoeding op zich hebben genomen, wijziging in het verblijf van de minderjarige brengen.
- Voor zover de volgens het vorige lid vereiste toestemmingen niet worden verkregen, kunnen zij op verzoek van de voogd door die van de rechtbank worden vervangen. Dit verzoek wordt slechts ingewilligd indien de rechtbank dit in het belang van de minderjarige noodzakelijk oordeelt.

3. In geval van afwijzing van het verzoek is de beschikking van kracht gedurende een door de rechtbank te bepalen termijn, welke de duur van zes maanden niet te boven mag gaan. Is echter voor het einde van deze termijn een verzoek tot ondertoezichtstelling van het kind, tot beëindiging van de voogdij, dan wel een verzoek als bedoeld in artikel 299a, van dit boek aanhangig gemaakt, dan blijft de beschikking gelden, totdat op het verzoek bij gewijsde is beslist.
4. In geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij, wordt de in het eerste lid bedoelde instemming door beide voogden gegeven.

§ 10

*Het bewind van de voogd***Art. 337**

1. De voogd vertegenwoordigt de minderjarige in burgerlijke handelingen.
2. De voogd moet het bewind over het vermogen van de minderjarige als een goed voogd voeren. Bij slecht bewind is hij voor de daardoor veroorzaakte schade aansprakelijk.
3. Indien goederen die de minderjarige geschonken of vermaakt zijn, onder bewind zijn gesteld, is de voogd bevoegd van de bewindvoerder rekening en verantwoording te vorderen. Vervalt dit bewind, dan komen de goederen onder het bewind van de voogd.

Bewindvoering door voogd

Art. 337a

1. In geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij worden de bevoegdheden die de voogd ingevolge de paragrafen 10 en 11 heeft, gezamenlijk door de voogden uitgeoefend, met dien verstande dat de bevoegdheden ook aan een voogd alleen toekomen tenzij van bezwaren van de andere voogd is gebleken.
2. De in bedoelde paragrafen genoemde verplichtingen rusten op ieder van de voogden.

Uitoefening bevoegdheden bij gezamenlijke voogdij

Art. 338

1. De voogd zorgt dat het vermogen van de minderjarige, zoals dit bij het begin van zijn voogdij is samengesteld, zo spoedig mogelijk wordt geïnventariseerd.
2. Binnen acht weken na het begin van zijn voogdij doet de voogd ter griffie van de rechtbank van het arrondissement waarin de woonplaats van de minderjarige is gelegen schriftelijk opgave van de bij dat begin aanwezige gerede gelden, effecten aan toonder en spaarbankboekjes.
3. Binnen acht maanden na het begin van zijn voogdij levert de voogd een ter bevestiging van haar deugdelijkheid door hem ondertekende boedelbeschrijving in ter griffie van de rechtbank van het arrondissement waarin de woonplaats van de minderjarige is gelegen.
4. In de boedelbeschrijving is begrepen een opgave van de wijzigingen in de samenstelling van het vermogen tot het ogenblik dat zij wordt opgemaakt.

Inventarisatie vermogen minderjarige door voogd

Art. 339

1. Wanneer de goederen van de minderjarigen een waarde van € 11 250 niet te boven gaan, kan de voogd een door hem ondertekende, volgens een door Onze Minister van Justitie vastgesteld model opgemaakte, verklaring daaromtrent in plaats van de boedelbeschrijving inleveren. De voogd van twee of meer kinderen van dezelfde ouders kan met een zodanige verklaring slechts volstaan, wanneer bovendien de goederen der minderjarigen tezamen een waarde van € 22 500 niet te boven gaan.
2. De kantonrechter kan te allen tijde bepalen dat alsnog een beschrijving van het vermogen van de minderjarige, zoals dit op de datum van zijn beschikking is samengesteld, met overeenkomstige toepassing van het vorige artikel moet worden opgemaakt en ingeleverd.

Verklaring in plaats van inventarisatie door voogd

Art. 340

1. De kantonrechter kan bij gebleken noodzakelijkheid een langere termijn voor de inlevering van een boedelbeschrijving of een verklaring, als bedoeld in het vorige artikel, stellen.
2. Indien binnen de daarvoor gestelde termijn geen boedelbeschrijving, noch een verklaring als bedoeld in het vorige artikel is ingeleverd, doet de kantonrechter binnen tien dagen na het einde van die termijn de voogd ten verhoore oproepen.

Verlenging termijn inventarisatie of verklaring

Art. 341

1. In de boedelbeschrijving of in de verklaring, bedoeld in artikel 339 van dit boek, moet de voogd opgeven wat hij van de minderjarige heeft te vorderen. Bij gebreke hiervan zal hij zijn vorderingsrecht niet voor diens meerderjarigheid kunnen uitoefenen.
2. Zolang de voogd zijn vorderingsrecht niet kan uitoefenen, draagt de hoofdsom van zijn vordering geen rente.

Inhoud van inventarisering of verklaring

Art. 342

Verplichtingen bij schenking of erfenis tijdens voogdij

1. De vier vorige artikelen zijn van overeenkomstige toepassing, wanneer de minderjarige gedurende de voogdij door schenking, erfopvolging of making vermogen krijgt.
2. De inspecteur bij wie de aangifte voor het recht van successie, van overgang of van schenking moet worden ingediend, en aan wie ambtshalve bekend is dat de minderjarige vermogen heeft verkregen, is verplicht de kantonrechter van diens woonplaats hiervan te verwittigen.

Art. 343

Handelingsbevoegdheid van voogd

De voogd kan, onverminderd zijn aansprakelijkheid voor de door zijn slecht bewind veroorzaakte schade, voor de minderjarige alle handelingen verrichten, die hij in diens belang noodzakelijk, nuttig of wenselijk acht, behoudens het bepaalde bij de volgende artikelen.

Art. 344

Bewaring van effecten door voogd

1. Voorzover de kantonrechter niet anders bepaalt, geeft de voogd de effecten aan toonder van de minderjarige in bewaring bij:
  - a. de Nederlandsche Bank N.V.;
  - b. een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen;
2. De kantonrechter kan aanwijzingen geven omtrent de wijze, waarop spaarbankboekjes en gelden van de minderjarige moeten worden bewaard. De kantonrechter onder wiens goedkeuring een verdeling tot stand komt, kan ter gelegenheid daarvan aanwijzingen als hier bedoeld geven. Overigens is de kantonrechter, aangewezen in de tweede afdeling van de derde titel van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegd.
3. Voor effecten aan toonder, spaarbankboekjes en gelden, die de minderjarige tezamen met een of meer andere personen toekomen, geldt het bepaalde in de vorige leden, wanneer de voogd die onder zijn berusting heeft.

Art. 345

Machtiging kantonrechter voor handelingen voogd

1. De voogd behoeft machtiging van de kantonrechter om de navolgende handelingen voor rekening van de minderjarige te verrichten:
  - a. aangaan van overeenkomsten strekkende tot beschikking over goederen van de minderjarige, tenzij de handeling geld betreft, als een gewone beheersdaad kan worden beschouwd, of krachtens rechterlijk bevel geschiedt;
  - b. giften doen, andere dan gebruikelijke, niet bovenmatige;
  - c. een making of gift, waaraan lasten of voorwaarden zijn verbonden, aannemen;
  - d. geld lenen of de minderjarige als borg of hoofdelijke medeschuldenaar verbinden;
  - e. overeenkomen dat een boedel, waartoe de minderjarige gerechtigd is, voor een bepaalde tijd onverdeeld wordt gelaten.
2. De kantonrechter kan bepalen dat de voogd zijn machtiging behoeft voor het innen van vorderingen van de minderjarige, het disponeren over saldi bij een bank als bedoeld in artikel 1:1 van de Wet op het financieel toezicht daaronder begrepen.
3. Voor het aangaan van een overeenkomst tot beëindiging van een geschil waarbij de minderjarige is betrokken, behoeft de voogd geen machtiging in het geval van artikel 87 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering of indien het voorwerp van de onzekerheid of het geschil een waarde van € 700 niet te boven gaat, noch indien de overeenkomst als een beheersdaad is te beschouwen.

Art. 346

Goedkeuring bij overeenkomsten tussen voogd en minderjarige

1. De voogd kan geen goederen van de minderjarige kopen, huren of pachten, zonder dat de kantonrechter de te sluiten overeenkomst goedkeurt.
2. In geval van openbare verkoop, verhuur of verpachting moet de goedkeuring binnen een maand daarna zijn aangevraagd.

Art. 347

Vernietigbare rechtshandelingen van voogd

1. Een in strijd met artikel 345 of 346 verrichte rechtshandeling ten name van de minderjarige is vernietigbaar; op de vernietigingsgrond kan slechts een beroep worden gedaan van de zijde van de minderjarige.
2. Het vorige lid geldt niet voor een rechtshandeling anders dan om niet indien de wederpartij te goeder trouw was en voor een rechtshandeling die de minderjarige geen nadeel heeft berokkend.

Art. 348

1. De voogd kan, zonder dat de kantonrechter de te sluiten overeenkomst goedkeurt, geen inschuld ten laste van de minderjarige, noch enig beperkt recht op diens goederen van een derde verkrijgen.
2. Ontbreekt deze goedkeuring, dan is de overeenkomst nietig.

Nietige rechtshandelingen van voogd

Art. 349

1. Een voogd die zonder machtiging van de kantonrechter voor de minderjarige als eiser in rechte optreedt of tegen een uitspraak beroep instelt, wordt niet-ontvankelijk verklaard.
2. De voogd mag niet zonder machtiging van de kantonrechter in een tegen de minderjarige ingestelde eis of in een gedane uitspraak berusten.
3. Hij kan, alvorens voor de minderjarige in rechte verweer te voeren of tegen een bij verstek gedane uitspraak verzet te doen, zich te zijner verantwoording doen machtigen door de kantonrechter.

Onbevoegdheid voogd in rechtsbeding

Art. 350

1. De voogd draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de minderjarige.
2. Hij behoeft voor elke belegging van gelden van de minderjarige machtiging van de kantonrechter. Nochtans mag hij, voor zover de kantonrechter niet anders bepaalt, zonder diens machtiging gelden ten name van de minderjarige beleggen bij een financiële onderneming als bedoeld in artikel 344, eerste lid, onderdeel b op rekeningen bestemd voor de belegging van gelden van minderjarigen, met het beding dat de gelden alleen worden terugbetaald met machtiging van de kantonrechter.

Beleggen van vermogen minderjarige door voogd

Art. 351

1. Wanneer het vermogen van de minderjarige of een gedeelte daarvan in een onderneming van handel, landbouw of nijverheid is geplaatst, mag de voogd de zaken voor rekening, hetzij van de minderjarige alleen, hetzij van deze met anderen, niet voortzetten dan met machtiging van de kantonrechter.
2. Zonder machtiging van de kantonrechter mag de voogd een boedel, waartoe de minderjarige gerechtigd is, niet onverdeeld laten.

Belegging van vermogen minderjarige in onderneming

Onverdeelde boedel

Art. 352

Ondanks het ontbreken der vereiste machtiging zijn handelingen, door de voogd verricht in strijd met artikel 350 of artikel 351, geldig.

Geldigheid onrechtmatige rechtshandelingen door voogd

Art. 353

De voogd kan niet zonder machtiging van de kantonrechter van een de minderjarige toekomend aandeel in een ontbonden huwelijksgemeenschap afstand doen.

Afstand aandeel in ontbonden huwelijksgemeenschap door voogd

Art. 354

De kantonrechter kan te allen tijde de voogd ten verhore doen oproepen. Deze is verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken.

Inlichtingenplicht voogd

Art. 355

1. Aan een met het gezag belaste ouder of aan een ouder die alleen het bewind over het vermogen heeft en die aangifte heeft gedaan van zijn voornemen een huwelijk of een geregistreerd partnerschap aan te gaan, kan de kantonrechter opdragen binnen een bepaalde termijn een beschrijving van het vermogen van de kinderen op te maken en deze beschrijving of een afschrift daarvan ter griffie van de rechtbank in te leveren.
2. De artikelen 339, 340 en 341 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

Boedelbeschrijving bij huwelijk voogd

Schakelbepaling

Art. 356

1. Aanwijzingen en machtigingen, als in deze paragraaf bedoeld, geeft de kantonrechter slechts, indien dit hem in het belang van de minderjarige noodzakelijk, nuttig of wenselijk blijkt te zijn. Hij kan een bijzondere of een algemene machtiging geven en daaraan zodanige voorwaarden verbinden, als hij dienstig oordeelt.
2. Hij kan een gegeven aanwijzing of machtiging te allen tijde intrekken of de daaraan verbonden voorwaarden wijzigen.

Gronden voor aanwijzingen en machtigingen door kantonrechter bij voogdij

Art. 357

Indien de kosten van een ten behoeve van een minderjarige bevolen maatregel bij rechterlijke beschikking te diens laste zijn gebracht, treedt - ingeval dientengevolge het vermogen van de minderjarige moet worden aangesproken - in de plaats van de bij artikel 345 van dit boek be-

Aanwijzingen goederen voor kostenverhaal bij voogdij

doelde machtiging van de kantonrechter, diens aanwijzing van de goederen die verkocht of bezwaard zullen worden.

Art. 358

Verrekening van kosten van bewind bij voogdij

1. De voogd mag alle noodzakelijke, betamelijke en behoorlijk gerechtvaardigde uitgaven aan de minderjarige in rekening brengen.
2. Indien de kantonrechter een bedrag bepaalt, hetwelk jaarlijks mag worden besteed voor de verzorging en opvoeding van de minderjarige of voor de kosten van het beheer van diens vermogen, behoeft de voogd de besteding van dat bedrag niet gespecificeerd te verantwoorden.
3. De kantonrechter kan de voogd een beloning ten laste van de minderjarige toekennen, indien hij dit gezien de zwaarte van de last van het bewind redelijk acht. Buiten dit geval mag de voogd voor zichzelf geen loon berekenen, tenzij hem dat is toegekend bij de akte, waarbij hij door een ouder benoemd is.

Art. 359

Indienen rekening van bewind bij voogdij

1. De kantonrechter kan te allen tijde op verzoek van de andere voogd of ambtshalve aan de voogd de verplichting opleggen jaarlijks of eens in de twee of drie jaren ter griffie van de rechtbank een rekening in te dienen van zijn bewind over de goederen van de minderjarige.
2. De datum voor de indiening van de rekening wordt door de kantonrechter bepaald.
3. Indien in het geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij een van de voogden de rekening alleen heeft ingediend, moet hij gelijktijdig een afschrift van de rekening aan de andere voogd doen toekomen. Deze kan binnen twee maanden bezwaren tegen de rekening bij de rechter indienen.

Art. 360

Verbetering van rekening van bewind bij voogdij

1. Bij verschil van mening omtrent de rekening kan de kantonrechter verbetering daarvan gelasten.
2. Hij kan een of meer deskundigen benoemen, ten einde de ingediende rekening te onderzoeken.
3. De kantonrechter kan de kosten van dit onderzoek, indien slecht bewind aan het licht is gekomen, geheel of ten dele ten laste van de voogd brengen.
4. De voogd ontvangt een afschrift van het door de deskundigen in te dienen schriftelijk bericht.
5. In geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij ontvangen beide voogden het in het vierde lid bedoelde afschrift en kan de rechter de in het derde lid bedoelde kosten ook ten laste van de voogden gezamenlijk brengen.

Art. 361

Bewaring van rekening van bewind bij voogdij

De periodiek door de voogd gedane rekening of een eensluidend afschrift daarvan blijft berusten ter griffie van de rechtbank.

Art. 362

Schadevergoeding bij slecht bewind door voogd

De kantonrechter kan op verzoek van de andere voogd of ambtshalve de schade vaststellen, die blijkens de rekening de minderjarige door slecht bewind van de voogd geleden heeft, en deze laatste tot vergoeding daarvan veroordelen.

Art. 363

Zekerheidstelling voor bewind bij voogdij

1. De kantonrechter kan te allen tijde bevelen dat de voogd voor zijn bewind zekerheid stelt. Hij stelt het bedrag en de aard van de zekerheid vast. Inpandgeving van effecten aan toonder van de voogd geschiedt door hun inbewaargeving bij de Nederlandsche Bank.
2. De kantonrechter bepaalt een redelijke termijn, binnen welke de voogd hem te zijnen genoegen moet aantonen dat hij de van hem verlangde zekerheid gesteld heeft.
3. De kantonrechter kan de voogd toestaan een gestelde zekerheid door een andere te vervangen. Indien het belang van de voogd het vervallen van een gestelde zekerheid volstrekt eist of handhaving daarvan niet nodig is, kan de kantonrechter hem machtigen daarvan namens de minderjarige afstand te doen.

Art. 364

Einde zekerheidsstelling bij voogdij

1. De door de voogd gestelde zekerheid houdt op, zodra zijn rekening en verantwoording is goedgekeurd, of zodra de rechtsvorderingen die zijn bewind betreffen overeenkomstig artikel 377 van dit boek verjaard zijn.
2. Alsdan worden op kosten van de minderjarige hypothecaire inschrijvingen doorgehaald en pandrechten op inschrijvingen in de schuldregisters voor geldleningen ten laste van het Rijk opgeheven.

Art. 365

Indien de voogd in gebreke blijft:

- a. gehoor te geven aan een oproeping van de kantonrechter om voor hem te verschijnen;
  - b. een boedelbeschrijving of een verklaring als bedoeld in artikel 339 van dit boek in te leveren;
  - c. op de door de kantonrechter bepaalde datum zijn periodieke rekening in te dienen;
  - d. aan de minderjarige toebehorende spaarbankboekjes, gelden, of toondereffecten die hij niet te diens name heeft doen stellen, op de voorgeschreven wijze te bewaren;
  - e. de kantonrechter het bewijs te leveren, dat hij een van hem verlangde zekerheid gesteld heeft; of
  - f. de schadevergoeding te betalen, waartoe de kantonrechter hem ingevolge artikel 362 van dit boek veroordeeld heeft,
- kan de kantonrechter de raad voor de kinderbescherming hiermede in kennis stellen.

In gebreke blijven van voogd

Art. 366

Insgelijks kan de kantonrechter de raad voor de kinderbescherming ermede in kennis stellen, dat:

- a. de voogd in gevallen, waarin hij machtiging van de kantonrechter behoeft, zijn bewind eigenmachtig voert;
- b. hij zich in zijn bewind aan ontrouw, plichtsverzuim of misbruik van bevoegdheid blijkt te hebben schuldig gemaakt.

Inkennisstelling raad voor de kinderbescherming door kantonrechter

Art. 367

De raad voor de kinderbescherming die van de kantonrechter zodanige mededeling ontvangt, onderwerpt, na onderzoek van de overige gedragingen van de voogd jegens de minderjarige, binnen zes weken na de dagtekening van die mededeling aan het oordeel van de rechtbank de vraag, of beëindiging van de voogdij op grond van artikel 327 van dit boek moet volgen.

Mogelijkheid tot ontzetting van voogd

Art. 368

[Vervallen]

Art. 369

1. Indien minderjarigen die onder voogdij van verschillende voogden staan, goederen gemeen hebben, kan de kantonrechter van de woonplaats van een der minderjarigen een van de voogden of een derde aanwijzen om over deze goederen tot de verdeling het bewind te voeren. De aangewezen bewindvoerder stelt de door de rechter van hem verlangde waarborgen.
2. Komt de in het eerste lid omschreven bevoegdheid aan verschillende rechters toe, dan vervalt deze, nadat een van hen daarvan heeft gebruik gemaakt.
3. Op het bewind zijn de bepalingen omtrent het bewind van een voogd van overeenkomstige toepassing. De bewindvoerder is bij uitsluiting bevoegd tot vernietiging van rechtshandelingen van de minderjarige, strekkend tot beheer of beschikking met betrekking tot de onder bewind staande goederen.

Bewind over gemeenschappelijke goederen van minderjarigen

Schakelbepaling

Art. 370

1. De kantonrechter kan op verzoek van de voogd of ambtshalve, het vermogen van de minderjarige of een deel daarvan, met inbegrip van de vruchten, voor de duur van diens minderjarigheid onder bewind stellen, indien hij dit in het belang van de minderjarige nodig oordeelt. In geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij wordt tot onderbewindstelling slechts beslist indien het verzoek door beide voogden gezamenlijk wordt gedaan.
2. De kantonrechter benoemt de bewindvoerder en bepaalt het aan deze toekomstige loon. Hij kan bij de instelling van het bewind bepalen dat de voogd de door de onderbewindstelling veroorzaakte kosten, met inbegrip van het loon, geheel of gedeeltelijk aan de minderjarige moet vergoeden, alsmede dat de voogd, behoudens zijn verhaal op de bewindvoerder, voor diens verrichtingen aansprakelijk is jegens de minderjarige. In geval van gezamenlijke uitoefening van de voogdij worden deze verplichtingen opgelegd aan beide voogden.
3. Op het bewind zijn de bepalingen omtrent het bewind van een voogd van overeenkomstige toepassing. De bewindvoerder is bij uitsluiting bevoegd tot vernietiging van rechtshandelingen van de minderjarige, strekkend tot beheer of beschikking met betrekking tot de onder bewind staande goederen.
4. De kantonrechter bepaalt welke uitkeringen de bewindvoerder uit de onder het bewind gestelde goederen en de vruchten daarvan aan de voogd en bij gezamenlijke uitoefening van de voogdij aan de voogden, moet doen ten behoeve van de verzorging en opvoeding van de minderjarige of ten behoeve van het beheer van diens niet onder het bewind gestelde goederen. Hij kan deze beschikkingen te allen tijde op verzoek van een voogd of de bewindvoerder, of ambtshalve wijzigen.

Onderbewindstelling van vermogen van minderjarige door kantonrechter

Schakelbepaling

5. De bewindvoerder is verplicht aan de kantonrechter te allen tijde alle door deze gewenste inlichtingen te verstrekken.
6. Hij is voorts verplicht jaarlijks en aan het einde van zijn bewind aan de voogd, en bij gezamenlijke uitoefening van de voogdij aan de voogden, de meerderjarig gewordenen of de erfgenamen van de minderjarige, wanneer deze overleden is, ten overstaan van de kantonrechter rekening en verantwoording af te leggen.
7. Geschillen die bij de rekening en verantwoording rijzen, beslist de kantonrechter.
8. Blijft een der partijen in gebreke tot deze aflegging van rekening en verantwoording mede te werken, dan zijn de artikelen 771 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing.
9. De kantonrechter kan te allen tijde op verzoek van de bewindvoerder, een voogd of ambts-halve het bewind opheffen of de bewindvoerder ontslaan en door een ander vervangen.

Art. 371

Verandering van woonplaats van voogd

De voogd is verplicht ter griffie van de rechtbank kennis te geven van elke verandering in zijn woonplaats.

Art. 371a

Mededeling van benoeming van voogd aan kantonrechter

1. De griffier van het gerecht dat een voogd benoemt, doet daarvan onverwijld mededeling aan de kantonrechter van de rechtbank van het arrondissement waarin de woonplaats van de voogd is gelegen.
2. Woont de voogd niet meer in het arrondissement of is hij opgevolgd door een voogd in een ander arrondissement, dan zendt de griffier onverwijld de voogdijbescheiden naar de griffier van het arrondissement waar de voogd of opvolgende voogd woonplaats heeft, onder opgave van diens adres.

§ 11

De rekening en verantwoording bij het einde van de voogdij

Art. 372

Rekening en verantwoording bij einde van voogdij

Na het einde van zijn bewind doet de voogd daarvan onverwijld rekening en verantwoording. De kosten worden door de voogd betaald. Zij komen echter ten laste van de minderjarige. Voor zover de kosten niet op de minderjarige kunnen worden verhaald, komen zij ten laste van de ouders, en, zo zij ook op hen niet kunnen worden verhaald, ten laste van de Staat.

Art. 373

Rekening en verantwoording aan pupil, erfgenaam of opvolger

1. Deze rekening en verantwoording doet de voogd hetzij aan de meerderjarig gewordenen, hetzij aan de erfgenamen van de minderjarige, wanneer deze overleden is, hetzij aan zijn opvolger in het bewind.
2. Indien de gezamenlijke uitoefening van de voogdij is geëindigd en als gevolg daarvan het gezag wordt uitgeoefend door een van de voogden alleen, doet degene wiens voogdij geëindigd is rekening en verantwoording aan degene die de voogdij alleen uitoefent.

Art. 374

Rekening en verantwoording ten overstaan van kantonrechter

1. Bedoelde rekening en verantwoording wordt afgelegd ten overstaan van de kantonrechter, binnen wiens rechtsgebied de voogd wiens bewind eindigt woonplaats heeft.
2. Geschillen, die bij de aflegging van de rekening en verantwoording mochten rijzen, beslist de kantonrechter.
3. Blijft een der partijen in gebreke tot deze aflegging van rekening en verantwoording mede te werken, dan zijn de artikelen 771 en volgende van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering van toepassing.

Art. 375

Nietigheid van rechtshandelingen vóór rekening en verantwoording

Een rechtshandeling die de meerderjarig gewordenen betreffende de voogdij of de voogdijrekening richt tot of verricht met de voogd, is vernietigbaar, indien zij geschiedt vóór het afleggen van de rekening en verantwoording; alleen van de zijde van de meerderjarig gewordenen kan een beroep op die vernietigingsgrond worden gedaan.

Art. 376

Geen rente op schuld van minderjarige aan voogd

Wat de minderjarige aan de voogd schuldig blijft, draagt geen rente, zolang hij niet - na het sluiten der rekening - met de voldoening van het verschuldigde in verzuim is.

Art. 377

Elke rechtsvordering op grond van het gevoerde voogdijbewind - zowel van de zijde van de minderjarige als van die van de voogd - verjaart door verloop van vijf jaren na de dag, waarop de voogdij van laatstgenoemde is geëindigd.

Verjaring van rechtsvoor-
dingen bij voogdij

Titel 15**Omgang en informatie****Art. 377a**

1. Het kind heeft het recht op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. De niet met het gezag belaste ouder heeft het recht op en de verplichting tot omgang met zijn kind.
2. De rechter stelt op verzoek van de ouders of van een van hen of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind, al dan niet voor bepaalde tijd, een regeling inzake de uitoefening van het omgangsrecht vast dan wel ontzegt, al dan niet voor bepaalde tijd, het recht op omgang.
3. De rechter ontzegt het recht op omgang slechts, indien:
  - a. omgang ernstig nadeel zou opleveren voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind, of
  - b. de ouder of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind kennelijk ongeschikt of kennelijk niet in staat moet worden geacht tot omgang, of
  - c. het kind dat twaalf jaren of ouder is, bij zijn verhoor van ernstige bezwaren tegen omgang met zijn ouder of met degene met wie hij in een nauwe persoonlijke betrekking staat heeft doen blijken, of
  - d. omgang anderszins in strijd is met zwaarwegende belangen van het kind.

Omgangsrecht

Art. 377b

1. De ouder die met het gezag is belast, is gehouden de niet met het gezag belaste ouder op de hoogte te stellen omtrent gewichtige aangelegenheden met betrekking tot de persoon en het vermogen van het kind en deze te raadplegen - zo nodig door tussenkomst van derden - over daaromtrent te nemen beslissingen. Op verzoek van een ouder kan de rechter ter zake een regeling vaststellen.
2. Indien het belang van het kind zulks vereist kan de rechter zowel op verzoek van de met het gezag belaste ouder als ambtshalve bepalen dat het eerste lid van dit artikel buiten toepassing blijft.
3. Artikel 377e is van overeenkomstige toepassing.

Informatieplicht bij om-
gangsrecht

Art. 377c

1. Onverminderd het bepaalde in artikel 377b van dit boek wordt de niet met het gezag belaste ouder desgevraagd door derden die beroepshalve beschikken over informatie inzake belangrijke feiten en omstandigheden die de persoon van het kind of diens verzorging en opvoeding betreffen, daarvan op de hoogte gesteld, tenzij die derde de informatie niet op gelijke wijze zou verschaffen aan degene die met het gezag over het kind is belast dan wel bij wie het kind zijn gewone verblijfplaats heeft, of het belang van het kind zich tegen het verschaffen van informatie verzet.
2. Indien de informatie is geweigerd, kan de rechter op verzoek van de in het eerste lid van dit artikel bedoelde ouder bepalen dat de informatie op de door hem aan te geven wijze moet worden verstrekt. De rechter wijst het verzoek in ieder geval af, indien het belang van het kind zich tegen het verschaffen van de informatie verzet.

Schakelbepaling

Informatieplicht van der-
den bij omgangsrecht

Art. 377d

1. Onverminderd het bepaalde in het tweede lid van dit artikel, begint de uitoefening van het recht op omgang zodra de desbetreffende beschikking in kracht van gewijsde is gegaan of, indien zij uitvoerbaar bij voorraad is verklaard, daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden.
2. De uitoefening van het recht op omgang begint, indien tevens een beschikking inzake het gezag is of wordt gegeven, niet eerder dan op het tijdstip waarop voor de andere ouder of voor de voogd het gezag is begonnen.

Aanvang van recht op
omgang

Art. 377e

1. De rechtbank kan op verzoek van de ouders of van een van hen of van degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind een beslissing inzake de omgang alsmede een door de ouders onderling getroffen omgangsregeling wijzigen op grond dat nadien de omstandigheden zijn gewijzigd, of dat bij het nemen van de beslissing van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.

Wijziging van omgangsre-
geling

Wijziging van omgangsregeling, één jaar na ontzegging omgang

2. De rechtbank kan op verzoek van een ouder, of van een biologische ouder die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind, een beslissing waarbij de omgang is ontzegd tevens wijzigen na verloop van een periode van een jaar nadat de eerdere beschikking in kracht van gewijsde is gegaan.

Wijziging van omgangsregeling, twee jaar na ontzegging omgang bij partnerring

3. Indien de ene ouder wordt verdacht van het doden van de andere ouder, of indien de ene ouder is veroordeeld wegens het doden van de andere ouder, en de rechter heeft de omgang ontzegd voor een duur van twee jaar of meer, dan kan de rechter, in afwijking van het tweede lid, de beslissing waarbij de omgang is ontzegd, onverminderd het eerste lid, niet eerder wijzigen op verzoek van de ouder dan na verloop van een periode van twee jaar nadat de eerdere beschikking in kracht van gewijsde is gegaan.

Art. 377f

[Vervallen]

Ambtshalve wijziging van omgangsregeling

Art. 377g

De rechter kan, indien haar blijkt dat de minderjarige van twaalf jaar of ouder hierop prijs stelt, ambtshalve een beslissing geven op de voet van de artikelen 377a of 377b, dan wel zodanige beslissing op de voet van artikel 377e van dit boek wijzigen. Hetzelfde geldt indien de minderjarige de leeftijd van twaalf jaren nog niet heeft bereikt, maar in staat kan worden geacht tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake.

Art. 377h

[Vervallen]

Titel 16 Curatele

Art. 378

Gronden voor ondercuratelestelling van meerderjarige

1. Een meerderjarige kan door de kantonrechter onder curatele worden gesteld, wanneer hij tijdelijk of duurzaam zijn belangen niet behoorlijk waarneemt of zijn veiligheid of die van anderen in gevaar brengt, als gevolg van

- zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel
- gewoonte van drank- of drugsmisbruik, en een voldoende behartiging van die belangen niet met een meer passende en minder verstrekende voorziening kan worden bewerkstelligd.

2. Indien te verwachten is dat ten aanzien van een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, van een der in het vorige lid genoemde gronden voor curatele sprake zal zijn, kan de curatele reeds voor de meerderjarigheid worden uitgesproken.

3. De rechter bij wie een verzoek tot het verlenen van een rechterlijke machtiging als bedoeld in de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten dan wel een zorgmachtiging of een machtiging tot voorzetting van de crisismaatregel als bedoeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg aanhangig is, is tevens bevoegd tot de kennisneming van een verzoek tot ondercuratelestelling.

Art. 379

Verzoek tot ondercuratelestelling

1. De curatele kan worden verzocht door de betrokken persoon, zijn echtgenoot, zijn geregistreerde partner dan wel andere levensgezel, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en in de zijlijn tot en met de vierde graad, degene die ingevolge artikel 253sa of 253t het gezag over de betrokken persoon uitoefent, zijn voogd, zijn bewindvoerder als bedoeld in titel 19 en zijn mentor als bedoeld in titel 20.

2. De curatele kan voorts worden verzocht door het openbaar ministerie en door de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt. In het laatste geval wordt in het verzoekschrift tevens vermeld waarom de in het eerste lid genoemde personen – bloedverwanten in de zijlijn in de derde en vierde graad daaronder niet begrepen – niet tot indiening van een verzoek zijn overgegaan.

Art. 380

Benoeming van provisionele bewindvoerder

1. De rechter voor wie het verzoek tot ondercuratelestelling aanhangig is of laatstelijk aanhangig was, kan, desverzocht of ambtshalve, een provisionele bewindvoerder benoemen; de beschikking vermeldt het tijdstip waarop zij in werking treedt.

2. Hij regelt in deze beschikking de bevoegdheden van de bewindvoerder. Hij kan de bewindvoerder het bewind over bepaalde of alle goederen opdragen. Aan de bewindvoerder kan de rechter ook andere bevoegdheden toekennen, doch niet die welke een curator niet heeft. Voor zover de rechter niet anders bepaalt, kan degene wiens curatele is verzocht, met betrekking tot

die goederen niet zonder medewerking van de bewindvoerder daden van beheer en van beschikking verrichten, noch overeenkomsten aangaan strekkende tot beschikking over die goederen.

3. In de beschikking kan tevens worden bepaald dat schulden die degene wiens curatele is verzoekt, na de bekendmaking van de benoeming maakt, op de onder bewind gestelde goederen gedurende dit bewind en de curatele, indien deze volgt, niet kunnen worden verhaald.

4. De beschikking kan te allen tijde worden gewijzigd of ingetrokken door de rechter voor wie het verzoek tot ondercuratelestelling aanhangig is of laatstelijk aanhangig was.

5. De bewindvoerder heeft aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld.

Art. 381

1. De curatele werkt met ingang van de dag waarop zij is uitgesproken. In het geval, bedoeld in artikel 378, tweede lid, werkt de curatele met ingang van het tijdstip waarop de onder curatele gestelde meerderjarig wordt.
2. Van deze tijdstippen is de onder curatele gestelde onbekwaam rechtshandelingen te verrichten voor zover de wet niet anders bepaalt.
3. Een onder curatele gestelde is bekwaam rechtshandelingen te verrichten met toestemming van zijn curator, voor zover deze bevoegd is die rechtshandelingen voor de onder curatele gestelde te verrichten. De toestemming kan slechts worden verleend voor een bepaalde rechtshandeling of voor een bepaald doel. De toestemming voor een bepaald doel moet schriftelijk worden verleend.
4. Met betrekking tot aangelegenheden betreffende verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding van een onder curatele gestelde zijn de artikelen 453 en 454 van dit boek van overeenkomstige toepassing.
5. Hij is bekwaam over gelden die zijn curator voor levensonderhoud te zijner beschikking heeft gesteld, overeenkomstig deze bestemming te beschikken.
6. In zaken van curatele is degene wiens curatele het betreft bekwaam in rechte op te treden en tegen een uitspraak beroep in te stellen.

Aanvang en rechtsgevolg van ondercuratelestelling

Schakelbepaling

Art. 382

Hij die uit hoofde van gewoonte van drank- of drugsmisbruik onder curatele is gesteld, blijft bekwaam tot het verrichten van familierechtelijke handelingen voor zover de wet niet anders bepaalt.

Uitzonderingen van handelingsonbekwaamheid van onder curatele gestelde

Art. 383

1. De rechter die de curatele instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een curator. Hij vergewist zich van de bereidheid en vormt zich een oordeel omtrent de geschiktheid van de te benoemen persoon.
2. De rechter volgt bij de benoeming van de curator de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.
3. Tenzij het vorige lid is toegepast, wordt, indien de onder curatele gestelde persoon gehuwd is, een geregistreerd partnerschap is aangegaan of anderszins een levensgezel heeft, bij voorkeur de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel andere levensgezel tot curator benoemd. Is de vorige zin niet van toepassing dan wordt bij voorkeur een van zijn ouders, kinderen, broers of zusters tot curator benoemd. Huwt de onder curatele gestelde, gaat hij een geregistreerd partnerschap aan of verkrijgt hij een andere levensgezel, dan kan ieder van hen verzoeken, dat de niet onder curatele staande echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel de andere levensgezel in de plaats van de tegenwoordige curator wordt benoemd.
4. Rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen tot curator worden benoemd.
5. De volgende personen kunnen niet tot curator worden benoemd:
  - a. handelingsonbekwamen;
  - b. zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld;
  - c. de bewindvoerder van de onder curatele gestelde in de zin artikel 287, derde lid, van de Faillissementswet;
  - d. een direct betrokken of behandelend hulpverlener;
  - e. personen behorende tot de leiding of tot het personeel van de instelling waar de onder curatele gestelde wordt verzorgd of die aan de onder curatele gestelde begeleiding biedt;
  - f. personen verbonden met de instelling waar de onder curatele gestelde wordt verzorgd of die aan de onder curatele gestelde begeleiding biedt, doordat:
    - 1° de instelling of personen behorende tot de leiding van de instelling, alleen of samen meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering van de rechtspersoon kunnen uitoefenen, dan wel meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen van de rechtspersoon kunnen benoemen of ontslaan,
    - 2° de persoon en de instelling deel uitmaken van een groep in de zin van artikel 24b van boek 2, of

Benoeming van curator

3° de bestuurder van de rechtspersoon tevens behoort tot de leiding of het personeel van de instelling.

6. Zij van wie één of meer goederen onder een bewind als bedoeld in titel 19 staan, zij die in staat van faillissement verkeren en zij ten aanzien van wie de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is, kunnen niet tot curator worden benoemd, tenzij het gaat om een persoon als bedoeld in het derde lid en het bewind over het vermogen van de onder curatele gestelde door de medecurator wordt gevoerd.

7. Een andere persoon dan in het derde lid bedoeld, die ten behoeve van drie of meer personen curator, bewindvoerder of mentor is, komt alleen dan voor benoeming in aanmerking indien deze wat zijn bedrijfsvoering en scholing betreft, alsmede, voor zover van toepassing, de werving, de scholing en begeleiding van en het toezicht op de personen door wie hij de taken van een curator uitoefent, voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen kwaliteitseisen, alsmede aan de verplichtingen bedoeld in artikel 386, derde lid, en in artikel 15i van boek 3.

8. De persoon, bedoeld in het zevende lid, legt aan de rechter die hem benoemt, over:

a. zijn verklaring dat hij aan de in het zevende lid bedoelde kwaliteitseisen en verplichtingen voldoet,

b. een verslag van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van boek 2, van diens bevindingen over de wijze waarop aan de eisen en verplichtingen wordt voldaan, en

c. een verklaring van de accountant omtrent de balans en staat van baten en lasten, bedoeld in artikel 10 van boek 2, dan wel, voor zover van toepassing, omtrent de jaarrekening overeenkomstig titel 9 van boek 2. Artikel 396, zevende lid, van boek 2 is ten aanzien van artikel 393 lid 1 niet van toepassing.

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de vorm en de inhoud van de verklaringen en het verslag, alsmede de wijze van overlegging. Toont de persoon aan dat hij in de twaalf maanden voorafgaande aan zijn benoeming de verklaringen en het verslag reeds aan de rechter heeft overgelegd, dan is hij van de overlegging vrijgesteld.

9. Van de overlegging van de in het achtste lid bedoelde verklaring van de accountant zijn vrijgesteld:

a. zij die een financiële onderneming zijn die ingevolge de Wet op het financieel toezicht het bedrijf van bank mogen uitoefenen,

b. notarissen,

c. gerechtsdeurwaarders,

d. accountants.

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen de in de vorige zin bedoelde ondernemingen en beroepsbeoefenaren geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld van de in het zevende lid bedoelde eisen inzake de werving, scholing en bedrijfsvoering.

10. De rechter kan twee curatoren benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Zijn er twee curatoren, dan kan ieder van hen de taken die aan een curator toekomen, alleen verrichten. De rechter kan zo nodig een taakverdeling tussen de curatoren vaststellen. Bij verschil van mening tussen de curatoren beslist op verzoek van een van hen of op verzoek van een instelling als bedoeld in artikel 379, tweede lid, de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van de beloning vaststellen.

Aanvang taak van curator

11. De taak van de curator vangt aan daags nadat de beslissing, houdende de benoeming, is verstrekt of verzonden. Met die dag eindigt het provisioneel bewind. De provisionele bewindvoerder is verplicht ten overstaan van de kantonrechter aan de curator rekening en verantwoording van zijn bevoeienissen af te leggen; wordt hij zelf tot curator benoemd, dan wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd. Indien de curator vóór de meerderjarigheid van de onder curatele gestelde is benoemd, vangt zijn taak aan op het tijdstip waarop de curatele in werking treedt.

Einde taak van provisionele bewindvoerder

12. Indien het verzoek tot ondercuratelestelling wordt afgewezen, eindigt het bewind van de provisionele bewindvoerder daags na die uitspraak, tenzij de rechter anders bepaalt, en in ieder geval uiterlijk daags nadat de afwijzing in kracht van gewijsde is gegaan.

Art. 384

Curatele, einde taak curator

Indien een beschikking, waarbij curatele is uitgesproken, in hoger beroep of cassatie wordt vernietigd en het verzoek tot ondercuratelestelling alsnog wordt afgewezen, neemt de taak van de curator daags na deze uitspraak een einde. De inmiddels door de curator of met zijn toestemming verrichte handelingen blijven voor de onder curatele gestelde verbindend.

Art. 385

Schakelbepaling

1. Behoudens het in de artikelen 383 en 384 bepaalde vinden de artikelen 250 en 280, onder b, 281 lid 1 onder a en lid 2, 322, eerste lid, onder a en c, 324, 336 en 372-377 bij curatele overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat

a. in geval van benoeming van een ouder tot curator een bereidverklaring als bedoeld in artikel 280 onder b niet is vereist;

- b. voor rechtbank of rechter wordt gelezen kantonrechter;
  - c. aan de raad voor de kindbescherming terzake geen bevoegdheden toekomen;
  - d. de curator te allen tijde hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen om curator te kunnen worden, door de kantonrechter kan worden ontslagen, zulks op verzoek van de medecurator of degene die gerechtigd is de curatele te verzoeken als bedoeld in artikel 379, dan wel ambtshalve. Artikel 448, tweede lid, derde lid en vijfde lid, is van overeenkomstige toepassing;
  - e. de curator de rekening en verantwoording, bedoeld in artikel 374, aflegt ten overstaan van de bij het einde van zijn bewind ter zake bevoegde kantonrechter.
2. De curator doet telkens na verloop van vijf jaren, of zoveel eerder als de kantonrechter bepaalt, aan deze verslag van het verloop van de curatele. Hij laat zich daarbij met name uit over de vraag of de curatele dient voort te duren of door een minder ver strekkende voorziening kan worden vervangen. Feiten die voor de curatele en het voortduren daarvan van betekenis zijn deelt hij terstond aan de kantonrechter mede.

Art. 386

1. Op het bewind van de curator zijn de omtrent het bewind van de voogd gegeven voorschriften van overeenkomstige toepassing. De rekening en verantwoording van zijn bewind gedurende de curatele wordt evenwel door de curator jaarlijks ingediend, behoudens indien de kantonrechter heeft bepaald dat dit op een ander tijdstip kan geschieden. Onze Minister van Veiligheid en Justitie kan een model vaststellen volgens hetwelk de rekening en verantwoording moet worden opgemaakt. De curator, bedoeld in artikel 383, zevende lid, legt jaarlijks de verklaringen en het verslag over, bedoeld in artikel 383, achtste lid. De curator doet desgevraagd van zijn werkzaamheden verslag aan de kantonrechter. De curator heeft aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld.
2. De curator draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de onder curatele gestelde, voor zover dit niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de onder curatele gestelde.
3. Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is de curator verplicht zo spoedig mogelijk een rekening te openen bij een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen; de curator is voorts verplicht om uitsluitend voor de betalingen die hij bij de vervulling van zijn taak verricht of ontvangt, zoveel mogelijk van deze rekening gebruik te maken.
4. Voor de toepassing van de artikelen 365 tot en met 367 treedt de officier van justitie in de plaats van de raad voor de kindbescherming en het ontslag bedoeld in artikel 385, lid 1 onder d in de plaats van de ontzetting van de voogd op grond van artikel 327 lid 1 onder b. Mededelingen en zendingen als bedoeld in artikel 371a, geschieden alleen dan indien artikel 12, vierde lid, op de desbetreffende curatele niet van toepassing is.
5. Indien een gehuwde of een geregistreerde partner onder curatele wordt gesteld, en tussen de echtgenoten of de geregistreerde partners het bestuur over hun goederen en de goederen der gemeenschap anders is verdeeld dan volgens de regels van de wet en van huwelijkse voorwaarden, bepaalt de rechter bij het uitspreken van de curatele, of en in hoeverre die verdeling ook voor de curator zal gelden.
6. De kantonrechter kan van de curator verlangen dat hij inzage geeft van zijn boeken, bescheiden en andere gegevensdragers. Hij kan voorts een afschrift daarvan verlangen.

**Toepasselijke bepalingen
bij curatele**

Art. 387-388

[Vervallen]

Art. 389

1. De curatele eindigt:
- a. door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor zij is ingesteld,
  - b. door de dood van de betrokken persoon, of
  - c. indien ten behoeve van hem bij in kracht van gewijsde gegane rechterlijke uitspraak ter vervanging van curatele een bewind als bedoeld in titel 19 dan wel een mentorschap als bedoeld in titel 20 is ingesteld.
2. De kantonrechter kan, indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van de curatele niet zinvol is gebleken, de curatele opheffen, zulks op verzoek van de curator of degene die gerechtigd is de curatele te verzoeken als bedoeld in artikel 379, alsmede ambtshalve. De beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst.
3. Degene die gerechtigd is de curatele te verzoeken als bedoeld in artikel 379, alsmede de curator, kan verzoeken om verlenging van een curatele die voor een bepaalde tijdsduur is ingesteld. De kantonrechter beslist binnen twee maanden na het indienen van het verzoekschrift. Artikel

Einde van curatele

384 is van overeenkomstige toepassing. Tegen de afwijzing van een verzoek tot verlenging staat geen hogere voorziening open.

Art. 390

Bekendmaking van ondercuratelestelling

Alle uitspraken waarbij een curatele wordt verleend of opgeheven of waarbij een uitspraak tot ondercuratelestelling wordt vernietigd, alsmede beschikkingen als in artikel 380 bedoeld, worden binnen tien dagen nadat zij kunnen worden ten uitvoer gelegd, vanwege de griffier in de Staatscourant bekendgemaakt.

Art. 391

Curatelerregister

1. Door een bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen orgaan wordt een openbaar register gehouden, waarin rechtsfeiten worden aangetekend die betrekking hebben op curatele en op bewind als bedoeld in titel 19. In het register worden, voor iedere curatele en ieder in te schrijven bewind afzonderlijk, met vermelding van de dagtekening, ingeschreven:
  - 1° de naam en geboortedatum van de onder curatele gestelde en de rechthebbende;
  - 2° een uittreksel van de rechterlijke beslissingen, waarbij de curatele of het bewind wegens verkwisting dan wel het hebben van problematische schulden wordt ingesteld, verlengd of opgeheven;
  - 3° een uittreksel van de rechterlijke beslissingen, waarbij, voor zover de rechter zulks overeenkomstig artikel 436, derde lid, heeft bepaald, het bewind wegens een lichamelijke of geestelijke toestand wordt ingesteld, verlengd of opgeheven;
  - 4° de grond waarop de curatele is ingesteld;
  - 5° voor zover van toepassing, de datum waarop de curatele of het bewind eindigt;
  - 6° een uittreksel van de rechterlijke beslissingen, waarbij een curator of bewindvoerder wordt benoemd, geschorst of ontslagen;
  - 7° de naam en woonplaats van de curator of curatoren en de bewindvoerder of bewindvoerders en de taakverdeling, voor zover de rechter deze heeft vastgesteld.
2. Een ieder heeft kosteloze inzage in het register en kan tegen betaling een uittreksel daaruit verkrijgen, met inachtneming van het bij of krachtens de Wet griffierechten burgerlijke zaken bepaalde.
3. De griffier van de rechtbank geeft de in het eerste lid, onder 1° tot en met 7° genoemde gegevens, alsmede het bericht van het overlijden van de onder curatele gestelde dan wel rechthebbende, door aan het in het eerste lid bedoelde orgaan ten behoeve van het in het eerste lid genoemde register.
4. Het einde van de curatele en het bewind door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor de maatregel is ingesteld, leidt tot doorhaling van de inschrijving in het openbaar register op de dag na het verstrijken van de tijdsduur. Een beschikking tot opheffing van de curatele of het bewind leidt tot doorhaling van de inschrijving in het openbaar register op het tijdstip waarop de beschikking in kracht van gewijsde is gegaan. Het overlijden van de onder curatele gestelde of de rechthebbende leidt tot doorhaling van de inschrijving in het openbaar register, nadat de griffie van de rechtbank het bericht van het overlijden heeft ontvangen.

Titel 17

Levensonderhoud

Afdeling 1

Algemene bepalingen

Art. 392

Levensonderhoud

1. Tot het verstrekken van levensonderhoud zijn op grond van bloed- of aanverwantschap gehouden:
  - a. de ouders;
  - b. de kinderen;
  - c. behuwdkinderen, schoonouders en stiefouders.
2. Deze verplichting bestaat, behalve wat betreft ouders en stiefouders jegens hun minderjarige kinderen en stiefkinderen en jegens hun kinderen bedoeld in artikel 395a van dit boek, slechts in geval van behoefteigheid van de tot levensonderhoud gerechtigde.
3. De in het eerste lid genoemde personen zijn niet verplicht levensonderhoud te verstrekken, voor zover dit van de echtgenoot of een vroegere echtgenoot dan wel de geregistreerde partner of vroegere geregistreerde partner overeenkomstig het in de vijfde titel a, zesde, negende of tiende titel van dit boek bepaalde kan worden verkregen.

Art. 393

[Vervallen]

Art. 394

De verwekker van een kind dat alleen een moeder heeft, alsmede de persoon die als levensgezel van de moeder ingestemd heeft met een daad die de verwekking van het kind tot gevolg kan hebben gehad, is als ware hij ouder verplicht tot het voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van het kind dan wel, na het bereiken van de meerderjarigheid van het kind, tot het voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie overeenkomstig de artikelen 395a en 395b. Nadien bestaat deze verplichting slechts in geval van behoefte van het kind.

Onderhoudsverplichting van verwekker

Art. 395

Een stiefouder is, onverminderd het bepaalde in artikel 395a van dit boek, alleen verplicht gedurende zijn huwelijk of zijn geregistreerd partnerschap levensonderhoud te verstrekken aan de tot zijn gezin behorende minderjarige kinderen van zijn echtgenoot of geregistreerde partner.

Onderhoudsverplichting van stiefouder

Art. 395a

1. Ouders zijn verplicht te voorzien in de kosten van levensonderhoud en studie van hun meerderjarige kinderen die de leeftijd van een en twintig jaren niet hebben bereikt.

Onderhoudsverplichting voor meerderjarige studerende kinderen

2. Een stiefouder is gedurende zijn huwelijk of zijn geregistreerd partnerschap jegens de tot zijn gezin behorende meerderjarige kinderen van zijn echtgenoot of geregistreerde partner die de leeftijd van een en twintig jaren niet hebben bereikt, verplicht te voorzien in de bij het vorige lid bedoelde kosten.

Art. 395b

Heeft de rechter het bedrag bepaald, dat een ouder of stiefouder dan wel, overeenkomstig artikel 394, de verwekker of de persoon die in artikel 394 daarmee gelijk is gesteld ter zake van de verzorging en opvoeding van zijn minderjarig kind of stiefkind moet betalen en is deze verplichting tot aan het meerderjarig worden van het kind van kracht geweest, dan geldt met ingang van dit tijdstip de rechterlijke beslissing als een tot bepaling van het bedrag ter zake van levensonderhoud en studie als in artikel 395a van dit boek bedoeld.

Aanvang van onderhoudsverplichting

Art. 396

1. De verplichting van behuwdkinderen en van schoonouders tot het verstrekken van onderhoud vervalt, wanneer het huwelijk van het behuwdkind is ontbonden.
2. De verplichting bestaat niet jegens een behuwdkind, dat is gescheiden van tafel en bed en jegens een schoonouder, nadat deze is hertrouwd.

Vervallen van onderhoudsverplichting

Art. 397

1. Bij de bepaling van het volgens de wet door bloed- en aanverwanten verschuldigde bedrag voor levensonderhoud wordt enerzijds rekening gehouden met de behoeften van de tot onderhoud gerechtigde en anderzijds met de draagkracht van de tot uitkering verplichte persoon.
2. Zijn meerdere bloed- of aanverwanten tot het verstrekken van levensonderhoud aan dezelfde persoon verplicht, dan is ieder van hen gehouden een deel van het bedrag te voldoen, dat de tot onderhoud gerechtigde heeft. Bij de bepaling van dit deel wordt rekening gehouden met ieders draagkracht en de verhouding, waarin een ieder tot de gerechtigde staat.

Vaststelling bedrag van onderhoudsverplichting

Art. 398

1. Wanneer hij die tot levensonderhoud verplicht is, buiten staat is het daartoe vereiste geld op te brengen, kan de rechtbank bevelen, dat hij de bloed- of aanverwant, aan wie hij levensonderhoud verschuldigd is, bij zich in huis zal nemen en aldaar van het nodige voorzien.
2. Ouders zijn steeds bevoegd de rechter te verzoeken hun toe te staan zich van hun onderhoudsplicht jegens hun behoeftig meerderjarig kind op de in het eerste lid omschreven wijze te kwijten.

Onderhoudsplicht voldoen door in huis nemen

Art. 399

De rechter kan de verplichting van bloed- en aanverwanten tot levensonderhoud matigen op grond van zodanige gedragingen van de tot onderhoud gerechtigde, dat verstrekking van levensonderhoud naar redelijkheid niet of niet ten volle kan worden gevergd; onverminderd hetgeen in de volgende afdeling is bepaald omtrent de voorziening in de kosten van de verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen en stiefkinderen.

Matiging van onderhoudsverplichting

Art. 400

1. Indien een persoon verplicht is levensonderhoud te verstrekken aan twee of meer personen en zijn draagkracht onvoldoende is om dit volledig aan allen te verschaffen, hebben zijn kinderen en stiefkinderen die de leeftijd van een en twintig jaren nog niet hebben bereikt voorrang boven alle andere onderhoudsgerechtigden en hebben zijn echtgenoot, zijn vroegere echtgenoot, zijn

Voorrangsregeling bij meerdere onderhoudsverplichtingen

geregistreerde partner, zijn vroegere geregistreerde partner, zijn ouders en zijn kinderen en stiefkinderen die de leeftijd van een en twintig jaren hebben bereikt voorrang boven zijn behuwdkinderen en zijn schoonouders.

2. Overeenkomsten waarbij van het volgens de wet verschuldigde levensonderhoud wordt afgezien, zijn nietig.

Nietigheid overeenkomst tot afzien van onderhoudsverplichting

Art. 401

Wijziging of intrekking van onderhoudsverplichting

1. Een rechterlijke uitspraak of een overeenkomst betreffende levensonderhoud kan bij latere rechterlijke uitspraak worden gewijzigd of ingetrokken, wanneer zij nadien door wijziging van omstandigheden ophoudt aan de wettelijke maatstaven te voldoen. De voorgaande zin is niet van toepassing op een verzoek tot wijziging van een termijn die de rechter heeft vastgesteld op grond van artikel 156, derde lid, of artikel 157, zevende lid, of die is opgenomen in een overeenkomst als bedoeld in artikel 158.

2. De termijn die de rechter heeft vastgesteld op grond van artikel 156, derde lid, of artikel 157, zevende lid, of die is opgenomen in een overeenkomst als bedoeld in artikel 158, kan op verzoek van een van de gewezen echtgenoten of gewezen geregistreerde partners worden gewijzigd in geval van zo ingrijpende wijziging van omstandigheden dat ongewijzigde handhaving van de termijn naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid niet van de verzoeker kan worden gevergd.

Verlenging is niet mogelijk indien de rechter zulks ingevolge artikel 157, zevende lid, heeft bepaald. Op een verzoek tot verlenging is artikel 157, zevende lid, tweede en derde zin, van overeenkomstige toepassing.

3. Partijen kunnen schriftelijk overeenkomen dat het eerste lid, eerste zin, van toepassing is op een verzoek tot wijziging van een termijn die is opgenomen in een overeenkomst als bedoeld in artikel 158.

4. Een rechterlijke uitspraak betreffende levensonderhoud kan ook worden gewijzigd of ingetrokken, indien zij van de aanvang af niet aan de wettelijke maatstaven heeft beantwoord doordat bij die uitspraak van onjuiste of onvolledige gegevens is uitgegaan.

5. Een overeenkomst betreffende levensonderhoud kan ook worden gewijzigd of ingetrokken, indien zij is aangegaan met grove miskennen van de wettelijke maatstaven.

Art. 402

Vaststelling einde van onderhoudsverplichting
Vaststelling betaaltermijnen

1. De rechter, die het bedrag van een uitkering tot levensonderhoud bepaalt, wijzigt of intrekt, stelt tevens de dag vast, van welke dit bedrag verschuldigd is of ophoudt verschuldigd te zijn.

2. Bij de vaststelling van een bedrag bepaalt de rechter tevens of dit wekelijks, maandelijks of driemaandelijks moet worden voldaan.

3. Zouden op de dag, dat de uitspraak ten uitvoer kan worden gelegd, reeds meer dan één termijn verschenen zijn of meer dan één termijn terugbetaald moeten worden, dan kan de rechter ook daarvoor een betaling in termijnen toestaan.

Art. 402a

Indexering bedrag onderhoudsverplichting

1. De bij rechterlijke uitspraak of bij overeenkomst vastgestelde bedragen voor levensonderhoud worden jaarlijks van rechtswege gewijzigd met een door Onze Minister van Justitie vast te stellen percentage, dat, behoudens het bepaalde in het derde en vierde lid, overeenkomt met het procentuele verschil tussen het indexcijfer der lonen per 30 september van enig jaar en het overeenkomstige indexcijfer in het voorafgaande jaar.

2. De wijziging gaat in op 1 januari volgende op de in het eerste lid genoemde datum. De beschikking waarin het percentage is vastgesteld, wordt bekend gemaakt in de Staatscourant.

3. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald wat onder indexcijfer der lonen wordt verstaan.

4. Het percentage van de wijziging van de bedragen voor levensonderhoud kan worden afgerond op tienden van een procent. Daarbij vindt, indien van het in het eerste lid bedoelde procentuele verschil het tweede of een volgend cijfer achter de komma vijf bedraagt, voor wat betreft die cijfers afronding naar beneden plaats.

5. De wijziging van rechtswege kan bij rechterlijke uitspraak of bij overeenkomst geheel of voor een bepaalde tijdsduur worden uitgesloten. Daarbij kan tevens worden bepaald dat en op welke wijze het bedrag voor levensonderhoud anders dan van rechtswege periodiek zal worden gewijzigd.

6. Bij de uitspraak, waarbij de tweede zin van het vorige lid toepassing heeft gevonden, en ook nadien, kan de rechter een regeling geven omtrent de wijze en de tijdstippen waarop de tot uitkering verplichte persoon aan de tot uitkering gerechtigde persoon gegevens dient te verschaffen ten behoeve van de vaststelling van de wijziging van het bedrag voor levensonderhoud. Deze beslissingen kunnen worden gegeven en nadien worden gewijzigd op verzoek van de tot uitkering verplichte of gerechtigde persoon.

Nadere regels

7. De uitsluiting van de wijziging van rechtswege kan bij rechterlijke uitspraak worden ingetrokken. Voor zover het een uitsluiting betreft waarbij de tweede zin van het vijfde lid niet is toegepast, kan de intrekking alleen geschieden in de gevallen bedoeld in artikel 401 van dit boek.

8. De tenuitvoerlegging van een executoriale titel betreffende de betaling van levensonderhoud geschiedt met inachtneming van de op het tijdstip van de tenuitvoerlegging ingegane wijzigingen van rechtswege dan wel met inachtneming van de wijzigingen overeenkomstig de tweede zin van het vijfde lid van dit artikel.

Art. 403

Geen uitkering is verschuldigd over de tijd, die op het tijdstip van het indienen van het verzoek reeds meer dan vijf jaren is verstreken.

Terugwerkende kracht
onderhoudsverplichting

Afdeling 2

Voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding van minderjarige kinderen en stiefkinderen

Art. 404

1. Ouders zijn verplicht naar draagkracht te voorzien in de kosten van verzorging en opvoeding van hun minderjarige kinderen.
2. Gelijke verplichting bestaat voor een stiefouder in het geval van artikel 395 van dit boek.

Levensonderhoud van
kinderen

Art. 405

[Vervallen]

Art. 406

1. Komt een ouder of stiefouder zijn verplichting tot voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding niet of niet behoorlijk na, dan kan de andere ouder of voogd de rechtbank verzoeken het bedrag te bepalen dat deze ouder of stiefouder ten behoeve van het kind zal moeten uitkeren.
2. De rechtbank kan het in het vorige lid bedoelde bedrag reeds bepalen gelijktijdig met een door haar te geven beslissing omtrent het gezag.

Niet-nakoming onder-
houdsverplichting door
(stief)ouders

Art. 406a

Een op artikel 394 gegrond verzoek kan ten behoeve van een minderjarig kind door hem die het gezag over het kind heeft, worden gedaan. De ouder of voogd van het kind behoeft de in artikel 349, eerste en tweede lid, bedoelde machtiging niet.

Onderhoudsverplichting
verwekker

Art. 406b-406d

[Vervallen]

Art. 407

Gelijktijdig met een door de rechtbank te geven uitspraak betreffende het over de kinderen uit te oefenen gezag na ontbinding van het huwelijk na scheiding van tafel en bed kan de rechtbank op verzoek van een ouder het bedrag wijzigen van een, in verband met de voorafgegane gezagsvoorziening, bepaalde periodieke uitkering tot voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding.

Onderhoudsverplichting
na scheiding van tafel en
bed

Art. 408

1. Een uitkering tot voorziening in de kosten van verzorging en opvoeding of tot voorziening in de kosten van levensonderhoud en studie, waarvan het bedrag in een rechterlijke beslissing, daaronder begrepen de beslissing op grond van artikel 822, eerste lid, onder c, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, is vastgelegd, wordt ten behoeve van de minderjarige aan de ouder die het kind verzorgt en opvoedt of aan de voogd onderscheidenlijk aan de meerderjarige betaald.

Uitbetaling van onder-
houdsgelden aan ouder of
voogd

2. Op verzoek van een gerechtigde als bedoeld in het eerste lid, van een onderhoudsplichtige dan wel op gezamenlijk verzoek van een gerechtigde en onderhoudsplichtige neemt het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen de invordering van de onderhoudsgelden op zich. De executoriale titel wordt daartoe door de onderhoudsgerechtigde in handen gesteld van dit Bureau. De overhandiging daarvan machtigt het Bureau tot het doen van de invordering, zo nodig door middel van executie.

Invordering van onder-
houdsgelden door Lande-
lijk Bureau Inning Onder-
houdsbijdragen

3. Kosten van invordering door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen worden verhaald op de onderhoudsplichtige, onverminderd de kosten van gerechtelijke vervolging en executie. Het verhaal van kosten vindt plaats door wijziging van het bedrag, bedoeld in het eerste lid, volgens bij algemene maatregel van bestuur te stellen regels.

4. Tot invordering op verzoek van een onderhoudsgerechtigde wordt slechts overgegaan, indien de gerechtigde ter gelegenheid van de indiening van het verzoek aannemelijk heeft gemaakt dat binnen ten hoogste zes maanden voorafgaande aan de indiening van het verzoek de onderhoudsplichtige ten aanzien van ten minste één periodieke betaling tekort is geschoten in zijn verplichtingen. In deze gevallen geschiedt de invordering van bedragen die verschuldigd zijn vanaf een tijdstip van ten hoogste zes maanden voorafgaande aan de indiening van het verzoek.
5. Alvorens tot invordering met verhaal van kosten over te gaan wordt de onderhoudsplichtige bij brief met bericht van ontvangst in kennis gesteld van het voornemen daartoe en de reden daarvoor, alsmede van het bedrag inclusief de kosten van invordering. Het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen wordt bevoegd tot invordering over te gaan op de veertiende dag na de verzending van de brief.
6. De invordering die op verzoek van de onderhoudsgerechtigde geschiedt, eindigt slechts, indien gedurende ten minste een half jaar regelmatig is betaald aan het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen en er geen bedragen meer verschuldigd zijn als bedoeld in het vierde lid, tweede volzin. De termijn van een half jaar wordt telkens verdubbeld, indien een voorgaande termijn van invordering ook op verzoek van de onderhoudsgerechtigde was aangevangen.
7. Een invordering die geldt op het tijdstip van het meerderjarig worden van het kind, wordt ten behoeve van de meerderjarige voortgezet, tenzij deze op zijn verzoek wordt beëindigd.
8. De tenuitvoerlegging van een executorial titel betreffende de betaling van de kosten van verzorging en opvoeding of levensonderhoud en studie geschiedt met inachtneming van de wijziging, bedoeld in het derde lid.
9. Invorderingen die tien jaren nadat de minderjarige de leeftijd van een en twintig jaren heeft bereikt, nog niet door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen zijn verwezenlijkt, mogen worden beëindigd. De onderhoudsgerechtigde wordt hiervan schriftelijk op de hoogte gesteld.
10. Een betaling door de onderhoudsplichtige strekt in de eerste plaats in mindering van de kosten, bedoeld in het derde lid, vervolgens in mindering van eventueel verschenen rente en ten slotte in mindering van de verschuldigde onderhoudsgelden en de eventueel lopende rente.
11. Het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen draagt zorg, dat de gelden die ten behoeve van het onderhoud van minderjarigen worden uitgekeerd, aan de daarop rechthebbenden worden uitbetaald.
12. Artikel 243, tweede tot en met vierde lid, is van overeenkomstige toepassing.
13. Met uitzondering van de leden 1, 7 en 11, is dit artikel van overeenkomstige toepassing op de ten behoeve van een echtgenoot of geregistreerd partner bij rechterlijke uitspraak vastgestelde uitkering tot levensonderhoud, daaronder begrepen de beschikking inzake een voorlopige voorziening betreffende een uitkering tot levensonderhoud, met dien verstande dat invorderingen die tien jaar na de indiening van het verzoek om invordering nog niet zijn verwezenlijkt door het Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen, mogen worden beëindigd.

Titel 18

Afwezigheid, vermissing en vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen

Afdeling 1

Onderbewindstelling in geval van afwezigheid

Art. 409

1. Indien iemand die zijn woonplaats heeft verlaten niet voldoende orde op het bestuur van zijn goederen heeft gesteld, en er noodzakelijkheid bestaat om daarin geheel of gedeeltelijk te voorzien of de afwezige te doen vertegenwoordigen, benoemt de kantonrechter, op verzoek van belanghebbenden of het openbaar ministerie, een bewindvoerder, ten einde het bewind over het geheel of een gedeelte van de goederen van de afwezige te voeren en diens overige belangen waar te nemen.
2. Voor de toepassing van deze afdeling wordt met iemand die zijn woonplaats heeft verlaten, gelijk gesteld hij wiens bestaan onzeker is geworden of die onbereikbaar is, ook al staat niet vast dat hij zijn woonplaats heeft verlaten.

Art. 410

1. Voor zover de kantonrechter niet anders bepaalt, vinden op het bewind van de bewindvoerder de artikelen 338, 339, 340, 342-357, 358 lid 1 en 359-363 van dit boek overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de bewindvoerder verplicht is jaarlijks bij de griffie van de rechtbank, een rekening in te dienen van zijn bewind.
2. De bewindvoerder heeft aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld.

Schakelbepaling

Onderbewindstelling in geval van afwezigheid

Schakelbepaling

Beloning van bewindvoerder bij afwezigheid

3. Goedkeuring van een ingediende rekening door de kantonrechter brengt geen nadeel toe aan de bevoegdheid van de rechthebbenden om na het einde van het bewind over dezelfde tijdruimte rekening en verantwoording te vragen, voor zover dit niet onredelijk is.
4. De bewindvoerder kan ook voor andere dan vermogensbelangen van de afwezige opkomen, behoudens voor zover de kantonrechter zulks heeft uitgesloten.
5. De kantonrechter kan te allen tijde de bewindvoerder ontslaan en door een ander vervangen.

Ontslag en vervanging van bewindvoerder bij afwezigheid

Art. 411

Het bewind eindigt:

- a. door een gezamenlijk besluit van de rechthebbende en de bewindvoerder;
- b. door opzegging door de rechthebbende aan de bewindvoerder met inachtneming van een termijn van een maand;
- c. wanneer de dood van de rechthebbende komt vast te staan.

Einde bewind bij afwezigheid

Afdeling 2

Personen wier bestaan onzeker is

Art. 412

1. Wanneer aan een persoon wiens bestaan onzeker is een erfdeel of een legaat opkomt, waartoe, indien hij niet in leven mocht zijn, anderen zouden gerechtigd zijn, verleent de rechtbank aan die anderen op hun verzoek machtiging tot de uitoefening van het recht van erfgenaam of legataris.
2. De rechtbank kan zo nodig, openbare oproepingen bevelen en behoevemiddelen ten behoeve van de belanghebbenden voorschrijven.
3. Indien na het verlenen van de machtiging mocht blijken, dat de vermiste op de dag van het openvallen der nalatenschap heeft bestaan, kan de teruggave van de in bezit gekomen goederen en van de vruchten worden gevorderd, op de voet en onder de beperkingen als hierna bij de vaststelling van vermissing is aangegeven.
4. Het eerste tot en met derde lid is van overeenkomstige toepassing op een uitkering uit levensverzekering, waartoe de persoon wiens bestaan onzeker is de eerstgeroepen begunstigde is.

Machtiging tot uitoefening recht erfgenaam of legataris

Schakelbepaling

Art. 413

1. Is het bestaan van een persoon onzeker en is de in het volgende lid aangegeven tijdruimte verlopen, dan kunnen belanghebbenden de rechtbank verzoeken dat zij hun zal gelasten de vermiste op te roepen ten einde van zijn in leven zijn te doen blijken, en dat zij, zo hiervan niet blijkt, de vermissing van de betrokkene zal vaststellen.
2.
  - a. De in het vorige lid bedoelde tijdruimte belooft vijf jaren, te rekenen van het vertrek van de vermiste of de laatste tijdning van zijn leven.
  - b. De termijn wordt verkort tot een jaar, indien de betrokkene gedurende die periode wordt vermist en de omstandigheden zijn dood waarschijnlijk maken.
3. Het gelasten van de oproeping van de vermiste en de vaststelling van vermissing, bedoeld in het eerste lid, kunnen ook worden verzocht door het openbaar ministerie.

Verzoek tot verklaring rechtsvermoeden van overlijden bij vermissing

Art. 414

1. De rechtbank stelt dag en uur vast, waartegen de vermiste moet worden opgeroepen. De oproep loopt op een termijn van een maand of zoveel langer als de rechtbank mocht bevelen. De oproeping geschiedt overeenkomstig de derde afdeling van de derde titel van het eerste boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering.
2. Indien de vermiste niet verschijnt, noch iemand voor hem opkomt die behoorlijk van het in leven zijn van de vermiste doet blijken, stelt de rechtbank de vermissing van de betrokkene vast, onverminderd haar bevoegdheid de beschikking, bedoeld in het eerste lid, eerst nog eenmaal te herhalen alsmede het horen van getuigen en de overlegging van bewijsstukken te gelasten, ten bewijze dat is voldaan aan de vereisten die artikel 413 stelt.
3. De beschikking, houdende de vaststelling van vermissing van de betrokkene, vermeldt de dag vanaf welke de vermissing is vastgesteld. Als zodanig geldt de dag volgende op die van het laatste bericht waaruit blijkt dat de vermiste in leven was, tenzij er voldoende aanwijzingen zijn dat hij daarna nog enige tijd in leven was.
4. De rechtbank kan tevens bepalen, dat de kosten die een verzoeker als bedoeld in artikel 413 lid 1 heeft gemaakt, ten laste van het vermogen van de vermiste worden gebracht.
5. De vaststelling van vermissing heeft de rechtsgevolgen van een overlijden.

Oproeping van vermiste

Rechtsvermoeden van overlijden van vermiste

Art. 415

[Vervallen]

Art. 416

Geen hogere voorziening tegen oproeping vermiste

Geen hogere voorziening is toegelaten tegen beschikkingen, houdende bevel tot oproeping van de vermiste.

Art. 417

Overlijdensakte bij vermissing

1. Zodra de beschikking, houdende vaststelling van vermissing, in kracht van gewijsde is gegaan, zendt de griffier van het college waarvoor de zaak laatstelijk aanhangig was, een afschrift van de beschikking aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de verlaten woonplaats of, bij gebreke van verlaten woonplaats in Nederland, van de gemeente 's-Gravenhage. Deze ambtenaar maakt van de beschikking een akte van inschrijving op, welke in overeenstemming is met de beschikking en dit uitdrukkelijk vermeldt.

Bewijskracht van overlijdensakte bij vermissing

2. Deze akte van overlijden bewijst ten aanzien van een ieder dwingend, dat de vermiste op de in de akte vermelde dag is overleden.

Art. 418

Nalatenschap van vermiste

1. Erfgenamen en legatarissen van degene ten aanzien van wie de vermissing is vastgesteld, zijn verplicht alvorens zij de goederen van de nalatenschap in bezit nemen, ten genoegen van de kantonrechter zekerheid te stellen voor hetgeen zij aan degene wiens vermissing is vastgesteld, mocht deze terugkeren, of aan erfgenamen of legatarissen die een beter recht mochten hebben, moeten afdragen.

2. De erfgenamen zijn verplicht na de inbezitneming een behoorlijke boedelbeschrijving op te maken.

3. Registergoederen mogen niet vervreemd of bezwaard worden, tenzij om gewichtige redenen en met verlof van de kantonrechter. Kunnen zij bij een boedelscheiding niet zonder verkoop worden verdeeld, dan worden zij onder bewind van een derde gesteld, die de inkomsten van die goederen overeenkomstig hetgeen dienaangaande bij de verdeling is vastgesteld zal uitkeren.

4. De verdeling geschiedt bij authentieke akte, waaruit tevens moet blijken wat aan legatarissen of andere gerechtigden is uitgekeerd.

5. De goederen der nalatenschap mogen niet worden verkwist en daaruit mogen niet bovenmatige giften worden gedaan.

6. Erfgenamen en legatarissen zijn verplicht desgevraagd aan de kantonrechter de nodige inlichtingen te geven.

7. De in dit artikel genoemde verplichtingen vervallen op het door de kantonrechter bepaalde tijdstip, en uiterlijk na verloop van vijf jaren na de dag waarop de akte van overlijden overeenkomstig artikel 417 is opgemaakt. De rechtbank die de beschikking, houdende vaststelling van vermissing geeft kan, gelet op de omstandigheden van het geval, daarbij tevens bepalen dat een of meer der in dit artikel genoemde verplichtingen niet zullen bestaan.

Art. 419

Neerlegging van aktes en boedelbeschrijving

De akte waarbij zekerheid is gesteld, de boedelbeschrijving en de akte van verdeling moeten in origineel of in authentiek afschrift worden neergelegd ter griffie van de rechtbank.

Art. 420

Benoeming bewindvoerder bij vermissing

1. Wanneer het aan de kantonrechter blijkt, dat een erfgenaam of legataris de hem in de twee voorgaande artikelen opgelegde verplichtingen niet is nagekomen, kan hij voor de goederen die aan die erfgenaam of legataris uit de nalatenschap toekomen, een bewindvoerder benoemen, wiens bewind eindigt, wanneer de kantonrechter beslist dat de betrokkene alsnog zijn wettelijke verplichtingen heeft nageleefd.

Schakelbepaling

2. Voor zover de kantonrechter niet anders bepaalt, vinden op het bewind van de bewindvoerder de artikelen 338, 339, 340, 342-357, 358 lid 1 en 359-363 van dit boek overeenkomstige toepassing, met dien verstande dat de bewindvoerder verplicht is jaarlijks ter griffie van de rechtbank een rekening in te dienen van zijn bewind.

Beloning bewindvoerder bij vermissing

3. De bewindvoerder heeft aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld.

Ontslag en vervanging van bewindvoerder bij vermissing

4. De kantonrechter kan te allen tijde de bewindvoerder ontslaan en door een ander vervangen.

Art. 421

Schakelbepaling

Hetgeen in de vorige drie artikelen is bepaald omtrent erfgenamen, die goederen uit de nalatenschap ontvangen, is van overeenkomstige toepassing op de echtgenoot of geregistreerde partner, die goederen ontvangt ten gevolge van de ontbinding van enige gemeenschap van goederen of

de afrekening uit hoofde van een verrekenbeding. Voor het uit dezen hoofde ontvangene behoeft echter geen zekerheid te worden gesteld.

Art. 422

1. Wanneer de vermiste terugkeert, of wanneer blijkt dat de dag van overlijden in de akte van overlijden onjuist is vermeld, is ieder die enige goederen van de vermiste ingevolge de vorige artikelen in zijn bezit of onder zijn bewind heeft, aan de teruggekeerde of aan hen die alsdan blijken tot de goederen gerechtigd te zijn, rekening, verantwoording en afgifte schuldig.
2. Rechten door derden te goeder trouw verkregen worden geëerbiedigd. In geval echter goederen om niet zijn vervreemd, kan de rechter aan de rechthebbenden, en ten laste van hem die daardoor voordeel heeft genoten, een naar billijkheid te bepalen vergoeding toekennen.
3. Is het leven van de vermiste ten behoeve van derden verzekerd geweest, dan behouden dezen hun recht op hetgeen aan hen op het tijdstip van de terugkeer van de verzekerde is uitbetaald of als reeds opeisbaar was verschuldigd; in dat geval kunnen aan de verzekering geen andere rechten op de uitkering worden ontleend.

Terugkeer van vermiste of onjuiste overlijdensdatum

Art. 423

1. Indien binnen vijf jaar na de dag waarop de akte van overlijden overeenkomstig artikel 417 van dit boek is opgemaakt, wordt bewezen dat deze akte onjuist is, zijn zij die te goeder trouw de vruchten van de nalatenschap hebben genoten, slechts verplicht daarvan de helft terug te geven; wordt de onjuistheid later bewezen, dan behoeven zij geen vruchten terug te geven.
2. Indien eerst meer dan tien jaar na de dag waarop de akte is opgemaakt, wordt bewezen dat de akte onjuist is, zijn zij die de goederen te goeder trouw in bezit hebben genomen, slechts verplicht de alsdan nog aanwezige goederen in de staat waarin zij zich bevinden, af te geven, benevens de prijs van de vervreemde goederen of de goederen die daarvoor in de plaats zijn getreden; alles zonder enige vruchten of vergoeding voor niet meer aanwezige goederen en zonder verplichting van rekening en verantwoording.
3. Iedere verbintenis tot teruggave vervalt, wanneer twintig jaar na de dag waarop de akte is opgemaakt, zijn verlopen.

Onjuiste overlijdensakte bij vermissing

Art. 424

[Vervallen.]

Art. 425

1. Indien de achtergebleven echtgenote van een vermiste een nieuw huwelijk is aangegaan, doch de vermiste nog in leven was na de dag die als datum van overlijden was vermeld in de overeenkomstig artikel 417 van dit boek opgemaakte akte, zoals deze bij de voltrekking van het nieuwe huwelijk luidde, wordt niettemin voor de bepaling van de staat van haar kinderen die voor het nieuwe huwelijk zijn geboren, het huwelijk met de vermiste geacht te zijn ontbonden op de in die akte vermelde dag. Dit lid is van overeenkomstige toepassing op de achtergebleven geregistreerde partner en het aangaan van een nieuw geregistreerd partnerschap.
2. Degene ten aanzien van wie de vermissing is vastgesteld voor wie bij diens terugkeer het gezag over zijn minderjarige kind niet is herleefd, kan de rechtbank verzoeken hem daarmede te belasten. Wanneer deze tezamen met de andere ouder verzoekt in het belang van hun kind hen gezamenlijk met het gezag te belasten, dan wel niet in het gezag is voorzien of een voogd het gezag uitoefent, wordt het verzoek slechts afgewezen indien gegronde vrees bestaat dat bij inwilliging de belangen van het kind zouden worden verwaarloosd. In de overige gevallen wordt het verzoek slechts ingewilligd indien de rechtbank dit in het belang van het kind wenselijk oordeelt.

Ontbinding huwelijk van vermiste

Ouderlijk gezag na terugkeer van vermiste

Afdeling 3

Vaststelling van overlijden in bepaalde gevallen

Art. 426

1. Indien het lichaam van een vermist persoon niet is kunnen worden teruggevonden doch, alle omstandigheden in aanmerking genomen, zijn overlijden als zeker kan worden beschouwd, kan op verzoek van het openbaar ministerie of van iedere belanghebbende de rechtbank verklaren dat de vermiste is overleden:
  - A. indien de vermissing heeft plaatsgevonden in Nederland;
  - B. indien de vermissing heeft plaatsgevonden tijdens een reis met een in Nederland thuisbehorend schip of luchtvaartuig;
  - C. indien de vermiste Nederlander was;
  - D. indien de vermiste zijn woon- of verblijfplaats had in Nederland.

Gronden voor overlijdensverklaring van vermiste

2. Indien een persoon buiten Nederland is overleden en geen overlijdensakte is opgemaakt of kan worden overgelegd, kan op verzoek van het openbaar ministerie of van iedere belanghebbende de rechtbank verklaren dat die persoon is overleden:
  - A. indien het overlijden heeft plaatsgevonden tijdens een reis met een in Nederland thuisbehorend schip of luchtvaartuig;
  - B. indien de overledene Nederlander was;
  - C. indien de overledene zijn woon- of verblijfplaats had in Nederland.
3. Voor zover mogelijk bevat het verzoek bedoeld in het eerste en tweede lid, of daarmee vergezeld gaande bescheiden de in artikel 427 van dit boek genoemde gegevens.

Art. 427

Inhoud van overlijdensverklaring van vermiste

1. De beschikking, houdende verklaring dat de in artikel 426 bedoelde persoon is overleden, noemt de dag en zo mogelijk het uur van het overlijden. Indien de dag van overlijden niet bekend is, wordt deze door de rechtbank vastgesteld en in de beschikking vermeld. De rechtbank houdt hierbij rekening met alle bewijzen en aanwijzingen omtrent de omstandigheden waaronder, of het tijdstip waarop het overlijden moet hebben plaatsgehad.
2. Voorts vermeldt de beschikking de geslachtsnaam, de voornamen, de kunne en, zo mogelijk, de plaats van het overlijden, de woonplaats van de overledene, de plaats en de dag van geboorte van de overledene en de geslachtsnaam en de voornamen van de persoon of van de personen, met wie de overledene gehuwd is geweest of met wie de overledene een geregistreerd partnerschap was aangegaan.

Art. 428

[Vervallen]

Art. 429

Inschrijvingsakte van overlijdensverklaring vermiste

De griffier van het college waarvoor de zaak laatstelijk aanhangig was, zendt een afschrift van de beschikking, zodra deze in kracht van gewijsde is gegaan, aan de ambtenaar van de burgerlijke stand van de gemeente 's-Gravenhage. Deze maakt van de beschikking een akte van inschrijving op, die hij in het register van overlijden opneemt.

Art. 430

Geldigheid overlijdensakte van vermiste Schakelbepaling

1. De akten, opgemaakt volgens artikel 429, gelden als akten van overlijden in de zin van artikel 19f, eerste lid.
2. De artikelen 422, 423 en 425 zijn van overeenkomstige toepassing, indien een persoon die met toepassing van artikel 426 overleden is verklaard terugkeert alsmede indien bewezen wordt dat de dag van overlijden in de in artikel 429 bedoelde akte onjuist is vermeld.

Titel 19

Onderbewindstelling ter bescherming van meerderjarige

Art. 431

Beschermingsbewind meerderjarige

1. De kantonrechter kan een bewind instellen over één of meer van de goederen die een meerderjarige als rechthebbende toebehoren of zullen toebehoren
  - a. voor een bepaalde of onbepaalde tijdsduur indien de meerderjarige tijdelijk of duurzaam niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen als gevolg van zijn lichamelijke of geestelijke toestand, dan wel
  - b. voor een bepaalde tijdsduur indien de meerderjarige tijdelijk niet in staat is ten volle zijn vermogensrechtelijke belangen behoorlijk waar te nemen als gevolg van verkwisting of het hebben van problematische schulden.
2. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in de in het vorige lid bedoelde toestand zal verkeren, kan het bewind reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld.
3. Het bewind kan eveneens worden ingesteld indien te verwachten is dat de rechthebbende binnen afzienbare tijd in de in het eerste lid bedoelde toestand zal verkeren.
4. De rechter bij wie een verzoek tot het verlenen van een rechterlijke machtiging als bedoeld in de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten dan wel een zorgmachtiging of een machtiging tot voorzetting van de crisismaatregel als bedoeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg aanhangig is, is tevens bevoegd tot de kennisneming van een verzoek tot instelling van het bewind.
5. Onder aan de meerderjarige toebehorende goederen zijn in deze titel begrepen goederen die behoren tot zijn huwelijksgemeenschap of gemeenschap van geregistreerd partnerschap en die niet uitsluitend onder het bestuur van zijn echtgenoot dan wel geregistreerd partner staan.

Art. 432

1. Instelling van het bewind kan worden verzocht door de rechthebbende, zijn echtgenoot, zijn geregistreerde partner dan wel andere levensgezel, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en in de zijlijn tot en met de vierde graad, degene die ingevolge artikel 253sa of 253t het gezag over de rechthebbende uitoefent, zijn voogd, zijn curator als bedoeld in titel 16 en zijn mentor als bedoeld in titel 20. In het in artikel 431, derde lid, bedoelde geval kan het bewind uitsluitend worden verzocht door de rechthebbende.
2. Instelling van het bewind kan voorts worden verzocht door het openbaar ministerie en door de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of die aan de rechthebbende begeleiding biedt. Instelling van een bewind wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden kan tevens worden verzocht door het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de rechthebbende woonplaats heeft. In beide laatste gevallen vermeldt het verzoekschrift tevens waarom de in het eerste lid genoemde personen – bloedverwanten in de zijlijn in de derde en vierde graad daaronder niet begrepen – niet tot indiening van een verzoek zijn overgegaan.
3. De rechter voor wie een verzoek tot ondercuratelestelling of tot opheffing van de curatele aanhangig is, kan bij afwijzing onderscheidenlijk bij inwilliging daarvan ambtshalve overgaan tot instelling van het bewind.
4. Een verzoek tot instelling van een bewind ten behoeve van een rechthebbende die onder curatele is gesteld, wordt aanhangig gemaakt bij de rechter die bevoegd is over opheffing van de curatele te beslissen. Deze rechter kan, bij opheffing van een curatele, ook ambtshalve overgaan tot instelling van het bewind.
5. In geval van een bestuursopdracht, of een verzoek daartoe, als bedoeld in artikel 91 van dit boek, zijn het derde en het vierde lid van overeenkomstige toepassing.

**Beschermingsbewind,
verzoek tot onderbewind-
stelling van meerderjarige**

Art. 432a

1. Dit artikel is van toepassing indien het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de rechthebbende woonplaats heeft, schriftelijk aan de griffier van de ingevolge artikel 266 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegde rechtbank kenbaar heeft gemaakt dat het advies wenst uit te brengen over de vraag of een voldoende behartiging van de belangen van rechthebbenden kan worden bewerkstelligd met een meer passende en minder verstrekkende voorziening dan met de voortzetting van bewind, totdat het college deze verklaring schriftelijk intrekt.
2. De rechter verplicht de bewindvoerder binnen drie maanden na de instelling van een bewind wegens verkwisting of het hebben van problematische schulden afschrift van de boedelbeschrijving, bedoeld in artikel 436, eerste lid, en een plan van aanpak te zenden aan het college.
3. De rechter kan de bewindvoerder verplichten binnen drie maanden na de instelling van een bewind wegens een lichamelijke of geestelijke toestand afschrift van de bescheiden, bedoeld in het tweede lid, te zenden aan het college indien tevens sprake is van problematische schulden.
4. Indien de rechter de bewindvoerder verplicht de bescheiden, bedoeld in het tweede lid, te zenden aan het college, kan het college aan de rechter een advies als bedoeld in het eerste lid uitbrengen. De bewindvoerder bericht het college binnen twee weken na de instelling van het bewind over de instelling.
5. Het college verstrekt het advies aan de griffier, de rechthebbende en de bewindvoerder binnen vier weken na ontvangst van de bescheiden, bedoeld in het tweede lid.
6. Indien het college adviseert dat een voldoende behartiging van de belangen van de rechthebbende kan worden bewerkstelligd met een meer passende en minder verstrekkende voorziening, beslist de rechter of het bewind wordt voortgezet dan wel beëindigd. De griffier zendt afschrift van de beschikking aan het college. In afwijking van artikel 806, eerste lid, onderdeel a, van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering staat voor het college geen hoger beroep open tegen de beschikking.
7. Gelet op artikel 9, tweede lid, onderdeel b, van de Algemene verordening gegevensverwerking is het verbod om gegevens over de gezondheid van de rechthebbende te verwerken niet van toepassing indien de verwerking noodzakelijk is in het kader van het verstrekken van een advies als bedoeld in het eerste lid.

**Beschermingsbewind, ad-
viesrecht gemeenten**

Art. 433

1. Tenzij bij de onderbewindstelling anders is bepaald, omvat het bewind ook de goederen die geacht moeten worden in de plaats van een aan het bewind onderworpen goed te treden, benevens de vruchten en andere voordelen die een onder bewind staand goed oplevert.
2. De kantonrechter kan, hetzij op verzoek van degene die gerechtigd is onderbewindstelling te verzoeken als bedoeld in artikel 432, eerste en tweede lid, hetzij ambtshalve, het ingestelde bewind tot een of meer andere goederen van de rechthebbende uitbreiden of een of meer goederen uit het bewind ontslaan en ook alsnog bepalen dat de regel van het eerste lid voor een of

**Beschermingsbewind,
zaaksvervangende en
vruchten bij onderbewind-
stelling meerderjarige**

meer goederen niet zal gelden, in welk geval artikel 434, eerste lid, van overeenkomstige toepassing is. De kantonrechter kan tevens handelingen als bedoeld in artikel 441, tweede lid, onder f aanwijzen en de aanwijzing van zulke handelingen intrekken.

Art. 434

Beschermingsbewind, inhoud van onderbewindstelling meerderjarige

1. In beschikkingen als bedoeld in de artikelen 432 en 433, tweede lid, van dit boek bepaalt de rechter ambtshalve welke goederen onder bewind worden gesteld, onderscheidenlijk uit het bewind worden ontslagen.
2. Onderbewindstelling van een goed en het ontslag van een goed uit het bewind treden in werking daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden, tenzij de beschikking een later tijdstip van ingang vermeldt. In het geval, bedoeld in artikel 431, tweede lid, treedt de onderbewindstelling in werking op het tijdstip waarop de rechthebbende meerderjarig wordt.

Art. 435

Beschermingsbewind, benoeming bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige

1. De rechter die het bewind instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een bewindvoerder. Hij vergewist zich van de bereidheid en vormt zich een oordeel over de geschiktheid van de te benoemen persoon.
2. Zo nodig kan een tijdelijke bewindvoerder worden benoemd.
3. De rechter volgt bij de benoeming van de bewindvoerder de uitdrukkelijke voorkeur van de rechthebbende, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.
4. Tenzij het vorige lid is toegepast, wordt, indien de rechthebbende is gehuwd, een geregistreerd partnerschap is aangegaan of anderszins een levensgezel heeft, bij voorkeur de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel andere levensgezel tot bewindvoerder benoemd. Is de vorige zin niet van toepassing dan wordt bij voorkeur een van zijn ouders, kinderen, broers of zusters tot bewindvoerder benoemd. Huwt de rechthebbende, gaat hij een geregistreerd partnerschap aan of verkrijgt hij een andere levensgezel, dan kan ieder van hen verzoeken dat de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel de andere levensgezel van de rechthebbende in de plaats van de tegenwoordige bewindvoerder wordt benoemd.
5. Rechtspersonen met volledige rechtsbevoegdheid kunnen tot bewindvoerder worden benoemd.
6. De volgende personen kunnen niet tot bewindvoerder worden benoemd:
  - a. handelingsonbekwamen;
  - b. zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld;
  - c. zij van wie één of meer goederen onder een bewind als bedoeld in titel 19 staan;
  - d. zij die in staat van faillissement verkeren;
  - e. zij ten aanzien van wie de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen van toepassing is;
  - f. de bewindvoerder van de rechthebbende in de zin artikel 287, derde lid, van de Faillissementswet;
  - g. een direct betrokken of behandelend hulpverlener;
  - h. personen behorende tot de leiding of tot het personeel van de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of die aan de rechthebbende begeleiding biedt;
  - i. personen verbonden met de instelling waar de rechthebbende wordt verzorgd of die aan de rechthebbende begeleiding biedt, doordat:
    - 1° de instelling of personen behorende tot de leiding van de instelling, alleen of samen meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering van de rechtspersoon kunnen uitoefenen, dan wel meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen van de rechtspersoon kunnen benoemen of ontslaan,
    - 2° de persoon en de instelling deel uitmaken van een groep in de zin van artikel 24b van boek 2, of
    - 3° de bestuurder van de rechtspersoon tevens behoort tot de leiding of het personeel van de instelling.
7. Een andere persoon dan in het vierde lid bedoeld, die ten behoeve van drie of meer personen bewindvoerder, curator of mentor is, komt alleen dan voor benoeming in aanmerking indien deze wat zijn bedrijfsvoering en scholing betreft, alsmede, voor zover van toepassing, de werving, de scholing en begeleiding van en het toezicht op de personen door wie hij de taken van een bewindvoerder uitoefent, voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen kwaliteits-eisen, alsmede aan de verplichtingen bedoeld in artikel 436, vierde lid, en artikel 151 van boek 3.
8. De persoon, bedoeld in het zevende lid, legt aan de rechter die hem benoemt, over:
  - a. zijn verklaring dat hij aan de in het zevende lid bedoelde kwaliteits-eisen en verplichtingen voldoet,
  - b. een verslag van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van boek 2, van diens bevindingen over de wijze waarop aan de eisen en verplichtingen wordt voldaan, en

c. een verklaring van de accountant omtrent de balans en staat van baten en lasten, bedoeld in artikel 10 van boek 2, dan wel, voor zover van toepassing, omtrent de jaarrekening overeenkomstig titel 9 van boek 2. Artikel 396, zevende lid, van boek 2 is ten aanzien van artikel 393 lid 1 niet van toepassing.

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de vorm en de inhoud van de verklaringen en het verslag, alsmede de wijze van overlegging. Toont de persoon aan dat hij in de twaalf maanden voorafgaande aan zijn benoeming de verklaringen en het verslag reeds aan de rechter heeft overgelegd, dan is hij van de overlegging vrijgesteld.

9. Van de overlegging van de in het achtste lid bedoelde verklaring van de accountant zijn vrijgesteld:

- a. zij die een financiële onderneming zijn die ingevolge de Wet op het financieel toezicht het bedrijf van bank mogen uitoefenen,
- b. notarissen,
- c. gerechtsdeurwaarders,
- d. accountants.

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen de in de vorige zin bedoelde ondernemingen en beroepsbeoefenaren geheel of gedeeltelijk worden vrijgesteld van de in het zevende lid bedoelde eisen inzake de werving, scholing en bedrijfsvoering

10. De benoemde wordt bewindvoerder daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt.

Art. 436

1. De bewindvoerder is verplicht zo spoedig mogelijk een beschrijving van de aan het bewind onderworpen goederen op te maken en een afschrift daarvan in te leveren ter griffie van de ingevolge artikel 266 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering bevoegde rechtbank.

2. De artikelen 339, 363 en 364 van dit boek zijn van overeenkomstige toepassing.

3. Indien tot het bewind registergoederen behoren, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk de desbetreffende rechterlijke beschikkingen en zijn benoeming in de openbare registers, bedoeld in afdeling 2 van titel 1 van Boek 3, te doen inschrijven. Is een onderneming of een aandeel in een vennootschap onder firma onder bewind gesteld, dan is de bewindvoerder verplicht de desbetreffende rechterlijke beschikkingen en zijn benoeming in het handelsregister te doen inschrijven. De kantonrechter kan, hetzij op verzoek van degene die gerechtigd is onderbewindstelling te verzoeken als bedoeld in artikel 432, eerste en tweede lid, of van de bewindvoerder, hetzij ambtshalve bepalen dat een beschikking tot onderbewindstelling wegens een lichamelijke of geestelijke toestand, voor zover het bewind alle goederen betreft, die de rechtgebende toebehoren of zullen toebehoren, en een beschikking houdende benoeming, schorsing of ontslag van de bewindvoerder vanwege de griffier in het register, bedoeld in artikel 391, worden ingeschreven.

4. Tenzij de kantonrechter anders bepaalt, is de bewindvoerder verplicht zo spoedig mogelijk een rekening te openen bij een financiële onderneming die ingevolge de Wet op het financieel toezicht in Nederland het bedrijf van bank mag uitoefenen; de bewindvoerder is voorts verplicht om uitsluitend voor de betalingen die hij bij de vervulling van zijn taak verricht of ontvangt zoveel mogelijk van deze rekening gebruik te maken.

5. De kantonrechter kan te allen tijde de bewindvoerder ten verhoore doen oproepen. Deze is verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken.

6. De kantonrechter kan van de bewindvoerder verlangen dat hij inzage geeft van zijn boeken, bescheiden en andere gegevensdragers. Hij kan voorts een afschrift daarvan verlangen.

Art. 437

1. De rechter kan twee bewindvoerders benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.

2. Zijn er twee bewindvoerders, dan kan, tenzij de rechter anders bepaalt, ieder van hen alle werkzaamheden die tot het bewind behoren, alleen verrichten.

3. Bij verschil van mening tussen de bewindvoerders beslist op verzoek van één van hen of van een instelling als bedoeld in artikel 432, tweede lid, de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van het loon vaststellen.

Art. 438

1. Tijdens het bewind komt het beheer over de onder bewind staande goederen niet toe aan de rechthebbende maar aan de bewindvoerder.

Beschermingsbewind,
verplichtingen bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige
Schakelbepaling

Beschermingsbewind,
twee bewindvoerders bij onderbewindstelling meerderjarige

Beschermingsbewind, beheer van en beschikking over goederen bij onderbewindstelling meerderjarige

2. Tijdens het bewind kan de rechthebbende slechts met medewerking van de bewindvoerder of, indien deze weigerachtig is, met machtiging van de kantonrechter over de onder het bewind staande goederen beschikken.

Art. 439

Beschermingsbewind, ongeldige en onbevoegde rechtshandelingen bij onderbewindstelling meerderjarige

1. Indien een rechtshandeling ongeldig is, omdat zij ondanks het bewind werd verricht door of gericht tot de rechthebbende, kan deze ongeldigheid aan de wederpartij slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.

2. Indien een goed is vervreemd of bezwaard door iemand die daartoe ingevolge het bewind niet bevoegd was, kan deze onbevoegdheid aan een verkrijger van het goed of een beperkt recht daarop slechts worden tegengeworpen, zo deze het bewind kende of had behoren te kennen.

Art. 440

Beschermingsbewind, verhaal van schulden bij onderbewindstelling meerderjarige

1. Schulden die voortspruiten uit een handeling, tijdens het bewind met of jegens de rechthebbende, anders dan in overeenstemming met artikel 438, tweede lid, verricht door een schuldeiser die het bewind kende of had behoren te kennen, kunnen niet op de onder het bewind staande goederen worden verhaald. Het einde van het bewind brengt hierin geen wijziging.

2. Indien het bewind alle goederen betreft die daarvoor krachtens artikel 431, eerste lid, in aanmerking komen, is het eerste lid van overeenkomstige toepassing ten aanzien van ten tijde van de handeling niet onder het bewind staande goederen waarop verhaal mogelijk zou zijn.

Art. 441

Bewindvoerder, taken

1. Tijdens het bewind vertegenwoordigt de bewindvoerder bij de vervulling van zijn taak de rechthebbende in en buiten rechte. De bewindvoerder draagt zorg voor een doelmatige belegging van het vermogen van de rechthebbende, voor zover dit onder het bewind staat en niet besteed behoort te worden voor een voldoende verzorging van de rechthebbende. De bewindvoerder kan voorts voor de rechthebbende alle handelingen verrichten die aan een goed bewind bijdragen.

2. Hij behoeft echter toestemming van de rechthebbende of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, machtiging van de kantonrechter voor de volgende handelingen:

a. beschikken en aangaan van overeenkomsten tot beschikking over een onder het bewind staand goed, tenzij de handeling als een gewone beheersdaad kan worden beschouwd of krachtens rechterlijk bevel geschiedt;

b. een making of gift waaraan lasten of voorwaarden zijn verbonden, aannemen;

c. geld lenen of de rechthebbende als borg of hoofdelijke medeschuldenaar verbinden;

d. overeenkomen dat een boedel, waartoe de rechthebbende gerechtigd is, voor een bepaalde tijd onverdeeld wordt gelaten;

e. het aangaan, buiten het geval van artikel 87 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, van een overeenkomst tot het beëindigen van een geschil, tenzij het voorwerp van het geschil een waarde van € 700 niet te boven gaat;

f. andere bij de instelling van het bewind of nadien aangewezen handelingen.

3. De kantonrechter kan ook aan de bewindvoerder een doorlopende machtiging met zodanige voorwaarden als hij geraden acht, verlenen om handelingen als in het vorige lid bedoeld te verrichten en een verleende machtiging te allen tijde wijzigen of intrekken.

4. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd de verdeling te vorderen van goederen, waarvan een onverdeeld aandeel tot zijn bewind behoort. Tot een verdeling, ook al geschiedt zij krachtens rechterlijk bevel, behoeft de bewindvoerder toestemming of machtiging overeenkomstig het tweede lid. De kantonrechter kan, in plaats van machtiging te verlenen, met overeenkomstige toepassing van artikel 181 van Boek 3 een onzijdig persoon benoemen, die in plaats van de bewindvoerder de rechthebbende bij de verdeling vertegenwoordigt.

5. De bewindvoerder is, met uitsluiting van de rechthebbende, bevoegd een aan de rechthebbende opgekomen nalatenschap te aanvaarden. Tenzij de aanvaarding geschiedt met toestemming van de rechthebbende, kan de bewindvoerder niet anders aanvaarden dan onder het voorrecht van boedelbeschrijving.

Art. 442

Beschermingsbewind, rechten en verplichtingen wederpartij bij onderbewindstelling meerderjarige

1. Heeft iemand als bewindvoerder een rechtshandeling verricht, dan richten de rechten en verplichtingen van de wederpartij zich naar hetgeen dienaangaande is bepaald in titel 3 van Boek 3. Regels die de bevoegdheid van een bewindvoerder betreffen en feiten die voor een oordeel omtrent zijn bevoegdheid van belang zijn, kunnen niet aan de wederpartij worden tegengeworpen, indien deze daarmee niet bekend was of had behoren te zijn.

2. De rechthebbende is, onverminderd het bepaalde in artikel 172 van Boek 6, aansprakelijk voor alle schulden die voortspruiten uit rechtshandelingen die de bewindvoerder in zijn hoeda-

nigheid in naam van de rechthebbende verricht. Wanneer hij onder bewind staande goederen aanwijst die voor de schuld voldoende verhaal bieden, is hij niet verplicht de schuld ten laste van zijn overige vermogen te voldoen.

Art. 443

De bewindvoerder kan alvorens in rechte op te treden zich te zijner verantwoording doen machtigen door de rechthebbende of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, door de kantonrechter.

Art. 444

Een bewindvoerder is jegens de rechthebbende aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed bewindvoerder te kort schiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.

Art. 445

1. De bewindvoerder legt, tenzij andere tijdstippen zijn bepaald, jaarlijks en aan het einde van het bewind rekening en verantwoording af aan de rechthebbende, alsmede aan het einde van zijn taak aan zijn opvolger. De rekening en verantwoording wordt afgelegd ten overstaan van de kantonrechter. Onze Minister van Veiligheid en Justitie kan een model vaststellen volgens hetwelk de rekening en verantwoording moet worden opgemaakt.
2. Indien de rechthebbende niet in staat is de rekening op te nemen, of het onzeker is wie de rechthebbende is, wordt de rekening en verantwoording afgelegd aan de kantonrechter. Goedkeuring van deze rekening en verantwoording door de kantonrechter belet niet dat de rechthebbende na het einde van het bewind nogmaals over dezelfde tijdsruimte rekening en verantwoording vraagt, voor zover dit niet onredelijk is.
3. De kantonrechter kan de bewindvoerder - hetzij op diens verzoek, hetzij ambtshalve - vrijstellen van de verplichting om de periodieke rekening en verantwoording te zijnen overstaan af te leggen; hij kan ook bepalen dat deze wijze van aflegging der rekening en verantwoording slechts om een door hem te bepalen aantal jaren zal geschieden.
4. De bewindvoerder, bedoeld in artikel 435, zevende lid, legt jaarlijks de verklaringen en het verslag over, bedoeld in artikel 435, achtste lid.
5. Voor het overige vindt het aangaande de voogdijrekening in de paragrafen 10 en 11 van afdeling 6 van titel 14 bepaalde overeenkomstige toepassing.

Art. 446

1. Voor zover de kantonrechter niet anders bepaalt, wordt bij het afleggen van de periodieke rekening en verantwoording hetgeen de goederen netto aan vruchten hebben opgebracht, onder aftrek van de verschuldigde beloning, aan de rechthebbende uitgekeerd. Op verzoek van de rechthebbende kan de kantonrechter andere tijdstippen voor de uitkering vaststellen.
2. Bij zijn eindrekening en verantwoording draagt de bewindvoerder alle goederen af aan hem die na hem tot het beheer der goederen bevoegd is. De bewindvoerder is bevoegd de afdracht op te schorten tot de voldoening van een hem toekomend saldo.
3. Wordt de rekening en verantwoording aan de kantonrechter afgelegd, dan blijven, tenzij de kantonrechter anders bepaalt, de netto-opbrengst of de af te dragen goederen onder het bewind van de bewindvoerder, totdat de rechthebbende tot de ontvangst in staat is of de onzekerheid, wie rechthebbende is, is opgeheven.

Art. 446a

De bewindvoerder doet telkens na verloop van vijf jaren, of zo veel eerder als de kantonrechter bepaalt, aan deze verslag van het verloop van het bewind. Hij laat zich daarbij met name uit over de vraag of het bewind dient voort te duren dan wel of een minder ver, of een verder strekkende voorziening aangewezen is. Feiten die voor het bewind en het voortduren daarvan van betekenis zijn, deelt hij terstond aan de kantonrechter mede.

Art. 447

1. De bewindvoerder heeft aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld.
2. Zijn er twee of meer bewindvoerders, dan wordt het loon dat hun gezamenlijk toekomt, tussen hen verdeeld in evenredigheid met de betekenis van de door ieder van hen verrichte werkzaamheden.

Beschermingsbewind, machtiging bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige

Beschermingsbewind, aansprakelijkheid bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige

Beschermingsbewind, rekening en verantwoording door bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige

Schakelbepaling

Beschermingsbewind, uitkering en afdracht van goederen aan rechthebbende bij onderbewindstelling meerderjarige

Beschermingsbewind, verslaglegging door bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige

Beschermingsbewind, beloning bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige

Art. 448

Beschermingsbewind,
einde taak bewindvoerder
bij onderbewindstelling
meerderjarige

1. De taak van de bewindvoerder eindigt:
  - a. bij het einde van het bewind;
  - b. door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;
  - c. door zijn dood, het ten aanzien van hem van toepassing verklaren van de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen, zijn faillietverklaring of zijn ondercuratelestelling;
  - d. door de instelling van een bewind als bedoeld in deze titel over één of meer van zijn goederen;
  - e. door ontslag dat hem door de kantonrechter met ingang van een door deze bepaalde dag wordt verleend.
2. Het ontslag wordt hem verleend hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen om bewindvoerder te kunnen worden, zulks op verzoek van de medebewindvoerder of degene die gerechtigd is onderbewindstelling te verzoeken als bedoeld in artikel 432, eerste en tweede lid, dan wel ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen in het bewind treffen en de bewindvoerder schorsen. De kantonrechter kan hiertoe zo nodig ook zonder de bewindvoerder tevoren te hebben gehoord overgaan. In dat geval verliest de beschikking haar kracht na verloop van twee weken, tenzij de bewindvoerder binnen deze termijn in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord.
3. Een gewezen bewindvoerder blijft verplicht al datgene te doen, wat niet zonder nadeel voor de rechthebbende kan worden uitgesteld, totdat degene die na hem tot het beheer van de goederen bevoegd is, dit heeft aanvaard. In de gevallen genoemd in het eerste lid onder c, rust deze verplichting op zijn erfgenamen, onderscheidenlijk de bewindvoerder in de schuldsaneringsregeling natuurlijke personen of de curator, indien zij van het bewind kennisdragen; in het geval genoemd in het eerste lid onder d, geldt dit voor de bewindvoerder, belast met het daar bedoelde bewind.

Schakelbepaling

4. Artikel 384 van dit boek is van overeenkomstige toepassing.
5. In geval van ontslag wegens gewichtige redenen of omdat de bewindvoerder niet meer voldoet aan de eisen om bewindvoerder te kunnen worden, kan de kantonrechter bepalen dat geen verdere rekening en verantwoording behoeft te worden afgelegd. Tevens kan de kantonrechter de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de bewindvoerder, en alle aan de rechtgebende toekomstige goederen in beslag nemen. Daartoe kan hij elke plaats betreden.

Art. 449

Beschermingsbewind,
einde bewind over meer-
derjarige

1. Het bewind eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de rechthebbende.
2. De kantonrechter kan, indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van het bewind niet zinvol is gebleken, het bewind opheffen, zulks op verzoek van de bewindvoerder of van degene die gerechtigd is onderbewindstelling te verzoeken als bedoeld in artikel 432, eerste en tweede lid, dan wel ambtshalve. De beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst.
3. Degene die gerechtigd is de instelling van het bewind te verzoeken als bedoeld in artikel 432, eerste en tweede lid, alsmede de bewindvoerder, kan verzoeken om verlenging van het bewind dat voor een bepaalde tijdsduur is ingesteld. De kantonrechter beslist binnen twee maanden na het indienen van het verzoekschrift. Artikel 384 is van overeenkomstige toepassing. Tegen de afwijzing van een verzoek tot verlenging staat geen hogere voorziening open.

Titel 20***Mentorschap ten behoeve van meerderjarigen*****Art. 450**

Mentorschap

1. Indien een meerderjarige als gevolg van zijn geestelijke of lichamelijke toestand tijdelijk of duurzaam niet in staat is of bemoelijkt wordt zijn belangen van niet-vermogensrechtelijke aard zelf behoorlijk waar te nemen, kan de kantonrechter te zijnen behoeve een mentorschap instellen.
2. Indien te verwachten is dat een minderjarige op het tijdstip waarop hij meerderjarig zal worden, in de in het eerste lid bedoelde toestand zal verkeren, kan het mentorschap reeds voor de meerderjarigheid worden ingesteld.
3. Het mentorschap kan eveneens worden ingesteld, indien te verwachten is dat een meerderjarige binnen afzienbare tijd in de in het eerste lid bedoelde toestand zal verkeren.
4. De rechter bij wie een verzoek tot het verlenen van een rechterlijke machtiging als bedoeld in de Wet zorg en dwang psychogeriatrische en verstandelijk gehandicapte cliënten dan wel een zorgmachtiging of een machtiging tot voorzetting van de crisismaatregel als bedoeld in de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg aanhangig is, is tevens bevoegd tot kennisneming van een verzoek tot instelling van een mentorschap.

Art. 451

1. Het mentorschap kan worden verzocht door de betrokken persoon, zijn echtgenoot, zijn geregistreerde partner dan wel andere levensgezel, zijn bloedverwanten in de rechte lijn en die in de zijlijn tot en met de vierde graad, degene die ingevolge artikel 253sa of 253t het gezag over de betrokken persoon uitoefent, zijn voogd, zijn curator of zijn bewindvoerder als bedoeld in titel 19 van dit boek. In het in artikel 450, derde lid, van dit boek bedoelde geval kan het mentorschap uitsluitend worden verzocht door de betrokkene.
2. Het mentorschap kan, behoudens in het in artikel 450, derde lid, bedoelde geval, voorts worden verzocht door het openbaar ministerie en door de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt. In het laatste geval wordt in het verzoekschrift tevens vermeld waarom de in het eerste lid genoemde personen - bloedverwanten in de zijlijn in de derde en vierde graad daaronder niet begrepen - niet tot indiening van een verzoek zijn overgegaan.
3. De rechter bij wie een verzoek tot ondercuratelestelling of tot opheffing van de curatele aanhangig is, kan bij afwijzing onderscheidenlijk bij inwilliging daarvan ambtshalve overgaan tot instelling van het mentorschap.
4. Een verzoek tot omzetting van curatele in mentorschap ten behoeve van een persoon die onder curatele is gesteld, wordt aanhangig gemaakt bij de rechter die bevoegd is over opheffing van de curatele te beslissen. Deze rechter kan, bij opheffing van de curatele, ook ambtshalve overgaan tot instelling van het mentorschap.
5. Het mentorschap treedt in werking daags nadat de beschikking is verstrekt of verzonden, tenzij de beschikking een later tijdstip van ingang vermeldt. In het geval, bedoeld in artikel 450, tweede lid, van dit boek treedt het mentorschap in werking op het tijdstip waarop de betrokken persoon meerderjarig wordt.

Verzoek tot instelling van mentorschap

Ambtshalve instelling van mentorschap

Omzetting van curatele in mentorschap

Aanvang van mentorschap

Art. 452

1. De rechter die het mentorschap instelt, benoemt daarbij of zo spoedig mogelijk daarna een mentor. Hij vergewist zich van de bereidheid en vormt zich een oordeel over de geschiktheid van de te benoemen persoon.
2. Zo nodig kan een tijdelijke mentor worden benoemd.
3. De rechter volgt bij de benoeming van de mentor de uitdrukkelijke voorkeur van de betrokkene, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten.
4. Tenzij het vorige lid is toegepast, wordt, indien de betrokkene is gehuwd, een geregistreerd partnerschap is aangegaan of anderszins een levensgezel heeft, bij voorkeur de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel andere levensgezel tot mentor benoemd. Is de vorige zin niet van toepassing dan wordt bij voorkeur een van zijn ouders, kinderen, broers of zusters tot mentor benoemd. Huwt de betrokkene, gaat hij een geregistreerd partnerschap aan of verkrijgt hij een andere levensgezel, dan kan ieder van hen verzoeken, dat de echtgenoot, de geregistreerde partner dan wel de andere levensgezel van de betrokkene in de plaats van de tegenwoordige mentor wordt benoemd.
5. Een rechtspersoon met volledige rechtsbevoegdheid komt voor benoeming tot mentor in aanmerking.
6. De volgende personen kunnen niet tot mentor worden benoemd:
  - a. handelingsonbekwamen;
  - b. zij ten behoeve van wie een mentorschap is ingesteld;
  - c. de direct betrokken of behandelend hulpverlener;
  - d. personen behorende tot de leiding of tot het personeel van de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt;
  - e. personen verbonden met de instelling waar de betrokkene wordt verzorgd of die aan de betrokkene begeleiding biedt, doordat:
    - 1° de instelling of personen behorende tot de leiding van de instelling, alleen of samen meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering van de rechtspersoon kunnen uitoefenen, dan wel meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen van de rechtspersoon kunnen benoemen of ontslaan,
    - 2° de persoon en de instelling deel uitmaken van een groep in de zin van artikel 24b van boek 2, of
    - 3° de bestuurder van de rechtspersoon tevens behoort tot de leiding of het personeel van de instelling.
7. Een andere persoon dan in het vierde lid bedoeld, die ten behoeve van drie of meer personen mentor, curator of bewindvoerder is, komt alleen dan voor benoeming in aanmerking indien deze wat zijn bedrijfsvoering en scholing betreft, alsmede, voor zover van toepassing, de werving, de scholing en begeleiding van en het toezicht op de personen door wie hij de taken van een mentor uitoefent, voldoet aan bij algemene maatregel van bestuur te stellen kwaliteitseisen, alsmede aan de verplichtingen bedoeld in artikel 15i van boek 3.
8. De persoon, bedoeld in het zevende lid, legt aan de rechter die hem benoemt, over:

Benoeming van mentor

- a. zijn verklaring dat hij aan de in het zevende lid bedoelde kwaliteitseisen en verplichtingen voldoet,
- b. een verslag van een accountant als bedoeld in artikel 393, eerste lid, van boek 2, dan wel van een door de kantonrechter benoemde deskundige, van diens bevindingen over de wijze waarop aan de eisen wordt voldaan, en
- c. een verklaring van de accountant omtrent de balans en staat van baten en lasten, bedoeld in artikel 10 van boek 2, dan wel, voor zover van toepassing, omtrent de jaarrekening overeenkomstig titel 9 van boek 2. Artikel 396, zevende lid, van boek 2 is ten aanzien van artikel 393 lid 1 niet van toepassing.

Bij algemene maatregel van bestuur kunnen nadere regels worden gesteld omtrent de vorm en de inhoud van de verklaringen en het verslag, de benoeming van de deskundige, alsmede de wijze van overlegging. Toont de persoon aan dat hij in de twaalf maanden voorafgaande aan zijn benoeming de verklaring en het verslag, bedoeld in het zevende lid, onderdelen a en b, reeds aan de rechter heeft overgelegd, dan is hij van de overlegging van de verklaring en het verslag vrijgesteld. Toont de persoon aan dat hij in de 24 maanden voorafgaande aan zijn benoeming de verklaring, bedoeld in het zevende lid, onderdeel c, reeds aan de rechter heeft overgelegd, dan is hij van de overlegging van deze verklaring vrijgesteld.

9. De rechter kan twee mentoren benoemen, tenzij gegronde redenen zich tegen zodanige benoeming verzetten. Zijn er twee mentoren, dan kan ieder van hen de taken die aan een mentor toekomen, alleen verrichten. De rechter kan zo nodig een taakverdeling tussen de mentoren vaststellen. Bij verschil van mening tussen de mentoren beslist op verzoek van een van hen of op verzoek van een instelling als bedoeld in artikel 451, tweede lid, de kantonrechter. Deze kan ook een verdeling van de beloning vaststellen.

10. De taak van de mentor vangt aan daags nadat de beschikking, houdende de benoeming, is verstrekt of verzonden, tenzij de beschikking een later tijdstip vermeldt.

Art. 453

Onbevoegde rechtshandelingen van betrokkene bij mentorschap

1. Tenzij uit wet of verdrag anders voortvloeit, is de betrokkene tijdens het mentorschap onbevoegd rechtshandelingen te verrichten in aangelegenheden betreffende zijn verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding.

2. Met betrekking tot de in het eerste lid bedoelde rechtshandelingen vertegenwoordigt de mentor de betrokkene in en buiten rechte, tenzij op grond van wet of verdrag vertegenwoordiging uitgesloten is. De mentor kan de betrokkene toestemming verlenen deze rechtshandelingen zelf te verrichten.

3. Ten aanzien van andere handelingen dan rechtshandelingen betreffende de in het eerste lid genoemde aangelegenheden treedt de mentor, voor zover de aard van de desbetreffende handeling dit toelaat, in plaats van de betrokkene op.

4. De mentor geeft aan de betrokkene raad in hem betreffende aangelegenheden van niet-vermogensrechtelijke aard en waakt over diens belangen ter zake.

5. Verzet de betrokkene zich tegen een handeling van ingrijpende aard in aangelegenheden als in het tweede en derde lid bedoeld, dan kan die handeling slechts plaatsvinden indien zij kennelijk nodig is teneinde ernstig nadeel voor de betrokkene te voorkomen.

Art. 453a

Schakelbepaling

1. Indien de rechter dit noodzakelijk acht, beslist hij tevens dat artikel 246, van dit boek van overeenkomstige toepassing is.

2. Tijdens het mentorschap kan de rechter een beslissing nemen als in het eerste lid bedoeld, hetzij op verzoek van een persoon als bedoeld in artikel 451, eerste en tweede lid, van de mentor of van het openbaar ministerie, hetzij ambtshalve.

Art. 454

Bevordering van zelfstandigheid betrokkene bij mentorschap

1. De mentor is gehouden degene ten behoeve van wie het mentorschap is ingesteld zo veel mogelijk bij de vervulling van zijn taak te betrekken. De mentor bevordert dat de betrokkene rechtshandelingen en andere handelingen zelf verricht, indien deze tot een redelijke waardering van zijn belangen ter zake in staat kan worden geacht. Hij betracht de zorg van een goed mentor.

2. De mentor is jegens de betrokkene aansprakelijk, indien hij in de zorg van een goed mentor te kort schiet, tenzij de tekortkoming hem niet kan worden toegerekend.

Art. 455

Aansprakelijkheid betrokkene bij mentorschap

Degene ten behoeve van wie het mentorschap is ingesteld, is, onverminderd het bepaalde in artikel 172 van Boek 6, aansprakelijk voor alle schulden die voortspruiten uit rechtshandelingen die de mentor in zijn hoedanigheid in naam van de betrokkene verricht.

Art. 456

De mentor kan alvorens in rechte op te treden zich te zijner verantwoording doen machtigen door de betrokkene of, indien deze daartoe niet in staat of weigerachtig is, door de kantonrechter.

Machtiging mentor**Art. 457**

1. Een rechtshandeling verricht in strijd met artikel 453 van dit boek is overeenkomstig het tweede en derde lid vernietigbaar.

Vernietigbare rechtshandelingen betrokkene bij mentorschap

2. Indien de rechtshandeling is verricht door of gericht tot de betrokkene, kan een beroep op de vernietigbaarheid slechts worden gedaan jegens een persoon die het mentorschap kende of had behoren te kennen; jegens een zodanige persoon wordt de betrokkene vermoed onbevoegd te zijn geweest.

3. Indien de rechtshandeling is verricht door of gericht tot de mentor, kan een beroep op de vernietigbaarheid slechts worden gedaan jegens een persoon die de onbevoegdheid van de mentor kende of had behoren te kennen.

Art. 458

Voor zover een of meer van de goederen van de betrokkene onder een bewind als bedoeld in titel 19 van dit boek staan, is de bewindvoerder, indien hij niet tevens mentor is, niet tot optreden bevoegd ten aanzien van aangelegenheden als in artikel 453, eerste lid, van dit boek bedoeld.

Verhouding tussen mentor en bewindvoerder**Art. 459**

1. De mentor doet desgevraagd van zijn werkzaamheden verslag aan de kantonrechter. De kantonrechter kan te allen tijde verschijning van de mentor in persoon gelasten. Deze is verplicht alle door de kantonrechter gewenste inlichtingen te verstrekken.

Verslaglegging door mentor

2. De mentor, bedoeld in artikel 452, zevende lid, legt jaarlijks de verklaring en het verslag over, bedoeld in artikel 452, achtste lid, onderdelen a en b. De mentor legt tweejaarlijks de verklaring over, bedoeld in artikel 452, achtste lid, onderdeel c. De kantonrechter kan ten aanzien van de verschillende onderdelen van het verslag een ander tijdstip van overlegging bepalen.

3. De mentor doet telkens na verloop van vijf jaren, of zo veel eerder als de kantonrechter bepaalt, aan deze verslag van het verloop van het mentorschap. Hij laat zich daarbij met name uit over de vraag of het mentorschap dient voort te duren dan wel of een minder ver, of een verder strekkende voorziening aangewezen is. Feiten die voor het mentorschap en het voortduren daarvan van betekenis zijn, deelt hij terstond aan de kantonrechter mede.

4. Aan het einde van zijn mentorschap doet de mentor van zijn werkzaamheden schriftelijk verslag aan zijn opvolger, aan de kantonrechter alsmede aan de betrokkene, indien het mentorschap door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld of door opheffing eindigt.

Art. 460

1. De mentor mag de bij de vervulling van zijn taak noodzakelijk gemaakte kosten aan de betrokkene in rekening brengen.

Onkostenvergoeding aan mentor

2. De mentor heeft aanspraak op beloning overeenkomstig de regels die daaromtrent bij regeling van Onze Minister van Veiligheid en Justitie zijn vastgesteld.

Beloning van mentor**Art. 461**

1. De taak van de mentor eindigt:

Einde van taak mentor

a. bij het einde van het mentorschap;

b. door tijdsverloop, indien hij voor een bepaalde tijd was benoemd;

c. door zijn dood;

d. door zijn ondercuratelestelling of door instelling van een mentorschap te zijnen behoeve;

e. door ontslag dat hem door de kantonrechter met ingang van een door deze bepaalde dag wordt verleend.

2. Het ontslag wordt hem verleend hetzij op eigen verzoek, hetzij wegens gewichtige redenen of omdat hij niet meer voldoet aan de eisen om mentor te kunnen worden, zulks op verzoek van de medementor of degene die gerechtigd is mentorschap te verzoeken als bedoeld in artikel 451, eerste en tweede lid, dan wel ambtshalve. Hangende het onderzoek kan de kantonrechter voorlopige voorzieningen in het mentorschap treffen en de mentor schorsen. De kantonrechter kan hiertoe zo nodig ook zonder de mentor tevoren te hebben gehoord overgaan. In dat geval verliest de beschikking haar kracht na verloop van twee weken, tenzij de mentor binnen deze termijn in de gelegenheid is gesteld om te worden gehoord.

3. Een gewezen mentor blijft verplicht al datgene te doen, wat niet zonder nadeel voor de betrokkene kan worden uitgesteld, totdat wederom een persoon bevoegd is ten aanzien van de aangelegenheden bedoeld in artikel 453, eerste lid, van dit boek. In de gevallen genoemd in het eerste lid, onder d, rust deze verplichting op diens curator of mentor, indien deze van het mentorschap kennisdraagt.

4. Artikel 384 van dit boek is van overeenkomstige toepassing.

Art. 462

Einde van mentorschap

1. Het mentorschap eindigt door het verstrijken van de tijdsduur waarvoor het is ingesteld en door de dood of ondercuratelestelling van de betrokkene.
2. De kantonrechter kan, indien de noodzaak daartoe niet meer bestaat of voortzetting van het mentorschap niet zinvol is gebleken, het mentorschap opheffen, zulks op verzoek van de mentor of van degene die gerechtigd is mentorschap te verzoeken als bedoeld in artikel 451, eerste en tweede lid, dan wel ambtshalve. De beschikking treedt in werking zodra zij in kracht van gewijsde is gegaan, tenzij zij een eerder tijdstip van ingang aanwijst.
3. Degene die gerechtigd is de instelling van het mentorschap te verzoeken als bedoeld in artikel 451, eerste en tweede lid, alsmede de mentor, kan verzoeken om verlenging van het mentorschap dat voor een bepaalde tijdsduur is ingesteld. De kantonrechter beslist binnen twee maanden na het indienen van het verzoekschrift. Artikel 384 is van overeenkomstige toepassing. Tegen de afwijzing van een verzoek tot verlenging staat geen hogere voorziening open.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Algemene bepalingen	Art. 1.1
Hoofdstuk 2	Omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening	Art. 2.1
Hoofdstuk 3	Aanwijzing van locaties voor rijkstaken	Art. 3.1
Afdeling 3.1	Aanwijzing van rijkswateren	Art. 3.1
Afdeling 3.2	Aanwijzing en begrenzing van beperkingengebieden	Art. 3.2
Hoofdstuk 4	Bevoegd gezag omgevingsvergunning en betrokkenheid van andere bestuursorganen	Art. 4.1
Afdeling 4.1	Bevoegd gezag omgevingsvergunning	Art. 4.1
§ 4.1.1	Algemeen	Art. 4.1
§ 4.1.2	Aanvraag om een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten	Art. 4.2
§ 4.1.3	Aanvraag om een omgevingsvergunning voor activiteiten anders dan wateractiviteiten	Art. 4.6
§ 4.1.4	Flexibiliteitsregeling bevoegd gezag alle activiteiten	Art. 4.17
Afdeling 4.2	Betrokkenheid van andere bestuursorganen of instanties bij een aanvraag om een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift of bij een verzoek om instemming	Art. 4.18
Hoofdstuk 5	Projectprocedure	Art. 5.1
Afdeling 5.1	Algemene bepalingen projectbesluit	Art. 5.1
Afdeling 5.2	Voornemen en voorkeursbeslissing	Art. 5.2
Afdeling 5.3	Projectbesluit	Art. 5.5a
Hoofdstuk 6	Faunabeheereenheden en -plannen	Art. 6.1
Hoofdstuk 7	Voorkeursrecht en onteigening	Art. 7.1
Afdeling 7.1	Voorkeursrechtbeschikkingen	Art. 7.1
Afdeling 7.2	Onteigeningsbeschikkingen	Art. 7.5
Hoofdstuk 8	Financiële bepalingen	Art. 8.1
Afdeling 8.1	Vergoeding en verhaal van kosten	Art. 8.1
Afdeling 8.2	Heffingen	Art. 8.2
Afdeling 8.3	Financiële zekerheid	Art. 8.5
Afdeling 8.4	Kostenverhaal	Art. 8.13
Afdeling 8.5	Financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied	Art. 8.20
Hoofdstuk 9	Schade	Art. 9.1
Hoofdstuk 10	Procedures	Art. 10.0
Afdeling 10.0	Ministeriële regeling	Art. 10.0
Afdeling 10.1	Omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening	Art. 10.1
Afdeling 10.2	Taken en instructies	Art. 10.4
Afdeling 10.2a	Geluidproductieplafonds als omgevingswaarden	Art. 10.6e
Afdeling 10.3	Omgevingsvisies	Art. 10.7
Afdeling 10.4	Programma's	Art. 10.8
§ 10.4.1	Algemeen	Art. 10.8
§ 10.4.2	Programma's kwaliteit van de buitenlucht	Art. 10.10
§ 10.4.3	Waterprogramma's	Art. 10.11
§ 10.4.4	Actieplannen geluid	Art. 10.17
§ 10.4.5	Beheerplannen Natura 2000-gebieden	Art. 10.18
§ 10.4.6	Programma stikstofreductie en natuurverbetering	Art. 10.19
Afdeling 10.5	Meldingen en maatwerkvoorschriften	Art. 10.19b
Afdeling 10.6	Omgevingsvergunning	Art. 10.21
§ 10.6.1	Aanvraag en werking omgevingsvergunning	Art. 10.21
§ 10.6.2	Toepassing afdelingen 3.4 en 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht	Art. 10.24
Afdeling 10.7	Gedoogplichtbeschikking	Art. 10.26
Afdeling 10.7a	Aanwijzing als certificatie-instelling	Art. 10.26a
Afdeling 10.7b	Toelatingsprocedure en gegevensverstrekking stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwen	Art. 10.26b
Afdeling 10.8	Verstrekken en beschikbaar stellen van gegevens	Art. 10.27
§ 10.8.1	Externe veiligheid	Art. 10.27
§ 10.8.1a	Waterveiligheid	Art. 10.28a

§ 10.8.2	Kwaliteit van de buitenlucht	Art. 10.29
§ 10.8.3	Waterkwaliteit	Art. 10.32
§ 10.8.3a	Natuur	Art. 10.36a
§ 10.8.4	Kwaliteit van zwemlocaties	Art. 10.37
§ 10.8.5	Geluid	Art. 10.39a
§ 10.8.5a	Bodemkwaliteit	Art. 10.42c1
§ 10.8.6	PRTR	Art. 10.42d
§ 10.8.7	Behoud van werelderfgoed	Art. 10.48
§ 10.8.8	Tegengaan van klimaatverandering	Art. 10.49a
Afdeling 10.9	Kaarten	Art. 10.50
Hoofdstuk 11	Milieueffectrapportage	Art. 11.1
Afdeling 11.1	Milieueffectrapportage voor plannen en programma's	Art. 11.1
Afdeling 11.2	Milieueffectrapportage voor projecten	Art. 11.6
Afdeling 11.3	Grensoverschrijdende milieueffecten	Art. 11.22
§ 11.3.1	Grensoverschrijdende plan-mer	Art. 11.22
§ 11.3.2	Grensoverschrijdende project-mer	Art. 11.27
Hoofdstuk 12	Adviesorganen en adviseurs	Art. 12.1
Afdeling 12.1	Commissie voor de milieueffectrapportage	Art. 12.1
Afdeling 12.2	OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten	Art. 12.6
Afdeling 12.3	Wetenschappelijke autoriteit CITES	Art. 12.8
Hoofdstuk 13	Handhaving en uitvoering	Art. 13.1
Afdeling 13.1	Bestuursrechtelijke handhavingstaak en handhavingsbevoegdheid	Art. 13.1
Afdeling 13.1a	Bestuurlijke boetes	Art. 13.3a
Afdeling 13.2	Kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving	Art. 13.4
§ 13.2.1	Toepassingsbereik	Art. 13.4
§ 13.2.2	Strategische en programmatische uitvoering en handhaving	Art. 13.5
§ 13.2.3	Omgevingsdiensten	Art. 13.12
§ 13.2.4	Informatieverstrekking uitvoering en handhaving	Art. 13.13
Afdeling 13.3	Kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving bij Seveso-inrichtingen	Art. 13.16
§ 13.3.1	Toepassingsbereik	Art. 13.16
§ 13.3.2	Strategische en programmatische uitvoering en handhaving	Art. 13.17
Afdeling 13.4	Bestuurlijke en strafrechtelijke sancties Seveso-inrichtingen	Art. 13.25
§ 13.4.1	Toepassingsbereik	Art. 13.25
§ 13.4.2	Bestuurlijke handhaving Arbeidsomstandighedenwet	Art. 13.26
§ 13.4.3	Strafbaarstellingen	Art. 13.29
Hoofdstuk 14	Digitaal stelsel Omgevingswet	Art. 14.1
Afdeling 14.1	Elektronisch verkeer	Art. 14.1
Afdeling 14.2	Informatie via de landelijke voorziening	Art. 14.4
Afdeling 14.2a	Andere functionaliteiten van de landelijke voorziening	Art. 14.5a
Afdeling 14.3	Gegevensbeheer en persoonsgegevens	Art. 14.6
§ 14.3.1	Algemeen	Art. 14.6
§ 14.3.2	Gegevensbeheer	Art. 14.7
§ 14.3.3	Persoonsgegevens	Art. 14.8
Afdeling 14.4	Beheer onderdelen landelijke voorziening	Art. 14.12
Hoofdstuk 15	Overgangsrecht	Art. 15.1
§ 15.1	Sanering te hoge geluidbelastingen	Art. 15.1
§ 15.2	Geluidregister	Art. 15.4
§ 15.3	Programma legalisering projecten natuur	Art. 15.5
Hoofdstuk 16	Slotbepalingen	Art. 16.1

Omgevingsbesluit¹

Besluit van 3 juli 2018, houdende procedurele regels en regels over algemene onderwerpen over het beschermen en benutten van de fysieke leefomgeving (Omgevingsbesluit)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Op de voordracht van Onze Minister van Infrastructuur en Milieu van 30 juni 2017, nr. IenM/BSK-2017/167181, Hoofddirectie Bestuurlijke en Juridische Zaken, gedaan mede namens Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Onze Minister van Economische Zaken en Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

Gelet op het Europees landschapsverdrag, de habitatrictlijn, de grondwaterrichtlijn, de kader-richtlijn afvalstoffen, de kaderrichtlijn mariene strategie, de kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning, de kaderrichtlijn water, het Londen-protocol, de mer-richtlijn, het PRTR-protocol, de PRTR-verordening, de richtlijn havenontvangstvoorzieningen, de richtlijn industriële emissies, de richtlijn inspraak en toegang tot de rechter, de richtlijn luchtkwaliteit, de richtlijn omgevingslawaaï, de richtlijn overstromingsrisico's, de richtlijn stedelijk afvalwater, de richtlijn stormen afvalstoffen, de richtlijn toegang tot milieu-informatie, de richtlijn winningsafval, het SEA-protocol, de Seveso-richtlijn, de smb-richtlijn, het verdrag van Aarhus, het verdrag van Espoo, het verdrag van Granada, het verdrag van Valletta, het VN-Zeerechtverdrag, de vogel-richtlijn, het werelderfgoedverdrag, de zwemwaterrichtlijn en de artikelen 2.20, eerste lid, 4.3, 5.7, tweede lid, 5.9, 5.10, 5.11, 5.12, tweede en derde lid, 5.13, 5.16, tweede lid, 5.36, vijfde lid, 5.47, tweede en vijfde lid, 5.52, tweede lid, aanhef en onder b, 12.1, eerste lid, vierde lid en vijfde lid, 12.5, derde lid, 12.6, vierde lid, 12.8, vierde lid, 12.9, tweede lid, 13.5, eerste en tweede lid, 16.1, eerste en tweede lid, 16.2, tweede lid, 16.7, tweede lid, 16.15, 16.16, 16.17, 16.24, 16.36, zesde lid, aanhef en onder a, 16.39, tweede lid, 16.42, 16.43, eerste lid, 16.55, eerste lid, 16.65, eerste lid, 16.88, eerste lid, 17.5, derde lid, 18.2, vierde lid, 18.3, 20.6, eerste lid, aanhef en onder a, onder 2°, 20.8, eerste lid, 20.13, tweede lid, en 20.14, vierde lid, van de Omgevingswet;

De Afdeling advisering van de Raad van State gehoord (advies van 22 december 2017, nr. W14.17.0197/IV);

Gezien het nader rapport van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties van 29 juni 2018, nr. 2018-0000524072, uitgebracht mede namens Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat, Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit en Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Art. 1.1 (begripsbepalingen)

Bijlage I bevat begripsbepalingen voor de toepassing van dit besluit.

Begripsbepalingen

Art. 1.1a (grondslag)

1. Dit besluit berust op de artikelen 1.5, tweede lid, 1.7a, tweede lid, 2.7, 2.20, eerste lid, 2.21a, tweede lid, 2.24, eerste lid, 5.7, tweede en derde lid, 5.9, 5.10, eerste en derde lid, 5.11, eerste lid, 5.12, tweede en derde lid, 5.13, eerste lid, 5.16, tweede lid, 5.36, vierde lid, 5.44b, tweede lid, 5.47, tweede en vijfde lid, 5.52, tweede en derde lid, 8.1, derde en vijfde lid, 12.1, eerste, vierde en vijfde lid, 12.5, derde lid, 12.6, vierde lid, 12.8, tweede lid, 12.9, tweede lid, 13.3a, eerste lid, 13.3d, 13.4a, vijfde lid, 13.4b, vierde lid, 13.5, eerste, tweede en derde lid, 13.11, eerste lid, 13.15, derde lid, 13.17, tweede lid, 13.20, zesde lid, 13.22, eerste lid, 13.23, eerste en vierde lid, 15.7, vierde lid, 15.8, vierde lid, 15.9, eerste lid, 15.53, eerste lid, 16.1, 16.7, tweede lid, 16.15, eerste lid, 16.16, eerste lid, 16.17, eerste lid, 16.20, tweede lid, 16.24, 16.24a, 16.36, zesde lid, 16.39, tweede lid, 16.42, 16.42a, 16.43, eerste en vierde lid, 16.44, vierde lid, 16.45, derde lid, 16.46, derde lid, 16.47, tweede lid, 16.52, eerste lid, 16.53a, 16.55, eerste lid, 16.65, eerste lid, 16.139, eerste en tweede lid, 17.3, 17.5, derde lid, 17.6, 18.2, vierde en zesde lid, 18.3, eerste en tweede lid, 18.15a, eerste en derde lid, 18.19, eerste lid, 18.22, 18.25, tweede en derde lid, 19.12, vierde lid, 20.2, zevende lid, 20.6, eerste lid, 20.8, eerste lid, 20.13, eerste lid, 20.14, vierde en

vijfde lid, 20.21, derde lid, 20.22, eerste lid, 20.24, eerste lid, 20.25, eerste lid, en 20.26, eerste lid, van de wet.

2. Dit besluit berust ook op:

- a. de artikelen 6, eerste en derde lid, 7, eerste lid, 27, vijfde lid, 28a, eerste en zevende lid, 28b, 33, tweede en derde lid, en 34, vierde, vijfde, zesde, zevende en negende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet;
- b. artikel 19.3, eerste lid, van de Wet milieubeheer; en
- c. de artikelen 61, tweede lid, en 64, zesde lid, van de Wet veiligheidsregio's.

Art. 1.2 (exclusieve economische zone)

Dit besluit is ook van toepassing in de exclusieve economische zone.

Exclusieve economische zone

Art. 1.3 (aanwijzing verboden activiteiten met aanzienlijke nadelige gevolgen)

Verboden activiteiten met aanzienlijke nadelige gevolgen, aanwijzing

1. Het verbod, bedoeld in artikel 1.7a, eerste lid, van de wet, om een activiteit te verrichten of na te laten als door het verrichten of nalaten daarvan aanzienlijke nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving ontstaan of dreigen te ontstaan, geldt voor de volgende activiteiten en nadelige gevolgen:

- a. direct of indirect stoffen, trillingen, warmte of geluid in water, bodem of lucht brengen, waardoor aanzienlijke schade aan de kwaliteit van water, bodem of lucht of aan landschappen, natuur of cultureel erfgoed ontstaat of dreigt te ontstaan;
- b. het met het oog op het gebruik van de bodem in of op de bodem brengen van stoffen of activiteiten die erosie, verdichting of verzilting tot gevolg hebben, als dat leidt tot aantasting of dreigende aantasting van de bodem; en
- c. het verwaarlozen van een beschermd landschap, beschermde natuur of beschermd cultureel erfgoed, als dat aanzienlijke nadelige gevolgen heeft of dreigt te hebben voor de beschermde waarden.

2. Voor de toepassing van het eerste lid, aanhef en onder c, wordt onder beschermd verstaan: beschermd bij wettelijk voorschrift of besluit op grond van de wet of een andere wet.

Hoofdstuk 2

Omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening

Art. 2.1 (verplichting en verbod opname regels in omgevingsplan)

Omgevingsplan, verplichting en verbod opname regels

1. Onverminderd het tweede lid worden in ieder geval regels over activiteiten die onderdelen van de fysieke leefomgeving wijzigen als bedoeld in artikel 1.2, derde lid, onder a, van de wet alleen in het omgevingsplan opgenomen.

2. In ieder geval worden niet in het omgevingsplan opgenomen regels als bedoeld in de volgende bepalingen van de Gemeentewet:

- a. de artikelen 151a, eerste lid, 151b, eerste lid, 151c, eerste lid, 151d, eerste lid, en 154a, eerste lid;
- b. de artikelen 154, eerste lid, en 154b, eerste lid;
- c. de artikelen 172, tweede lid, en 174, derde lid; en
- d. artikel 216.

Art. 2.1a (overgangsrecht omgevingsvergunning gemeentelijke verordening)

Gemeentelijke verordening, overgangsrecht omgevingsverordening

Tot het bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, bedoeld in artikel 22.4 van de wet, worden voor de toepassing van artikel 22.8 van de wet:

- a. regels in een gemeentelijke verordening die vallen onder artikel 2.1, eerste lid, alleen als regels als bedoeld in artikel 2.7, eerste lid, van de wet aangemerkt voor zover het gaat om regels over een activiteit als bedoeld in artikel 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, zoals die tot de inwerkingtreding van dit besluit gold; en
- b. regels in een gemeentelijke verordening die niet vallen onder artikel 2.1, eerste lid, ook als regels als bedoeld in artikel 2.7, eerste lid, van de wet aangemerkt voor zover het gaat om regels over een activiteit als bedoeld in artikel 2.2 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, zoals die tot de inwerkingtreding van dit besluit gold.

Art. 2.2 (verplichting en verbod opname regels in waterschapsverordening)

Waterschapsverordening, verplichting en verbod opname regels

1. Onverminderd het tweede lid worden in ieder geval regels over activiteiten die onderdelen van de fysieke leefomgeving wijzigen als bedoeld in artikel 1.2, derde lid, onder a, van de wet alleen in de waterschapsverordening opgenomen.

2. In ieder geval worden niet in de waterschapsverordening opgenomen regels als bedoeld in de volgende bepalingen van de Waterschapswet:

- a. artikel 78, tweede lid;
- b. artikel 81; en
- c. artikel 110.

Art. 2.3 (verplichting en verbod opname regels in omgevingsverordening)

1. Onverminderd het tweede lid worden in ieder geval regels over activiteiten die onderdelen van de fysieke leefomgeving wijzigen als bedoeld in artikel 1.2, derde lid, onder a, van de wet alleen in de omgevingsverordening opgenomen.
2. In ieder geval worden niet in de omgevingsverordening opgenomen regels als bedoeld in de volgende bepalingen van de Provinciewet:
  - a. artikel 150; en
  - b. artikel 220.

Omgevingsverordening,
verplichting en verbod
opname regels

Hoofdstuk 3**Aanwijzing van locaties voor rijkstaken****Afdeling 3.1****Aanwijzing van rijkswateren****Art. 3.1 (aanwijzing van rijkswateren)**

1. Rijkswateren zijn de watersystemen of onderdelen daarvan, bedoeld in bijlage II.
2. Het beheer van de rijkswateren die op grond van het eerste lid zijn aangewezen, omvat ook het beheer van de daarin gelegen ondersteunende kunstwerken.

Aanwijzing rijkswateren

Afdeling 3.2**Aanwijzing en begrenzing van beperkingengebieden****Art. 3.2 (toepassingsbereik)**

De artikelen 3.3 tot en met 3.6 zijn alleen van toepassing zolang een beperkingengebied niet bij ministeriële regeling is aangewezen en geometrisch begrensd.

Beperkingengebieden,
toepassingsbereik

Art. 3.3 (beperkingengebied wegen)

Het beperkingengebied met betrekking tot een weg in beheer bij het Rijk bestaat uit de weg en het daaromheen gelegen gebied, begrensd door een lijn liggend op een afstand van:

- a. bij een weg op maaiveldniveau: 10 m, gemeten vanaf de kant van de verharding;
- b. bij een weg naast een watergang, die het water van de weg opvangt: 1 m vanaf de insteek van de watergang, gemeten vanaf de insteek die het meest verwijderd is van de weg;
- c. bij een weg in ingraving: 5 m, gemeten vanaf de insteek van de maaiveldverlaging;
- d. bij een weg in ophoging: 10 m, gemeten vanaf de kant van de verharding, vermeerderd met vijfmaal het hoogteverschil tussen de verharding en de insteek van de maaiveldverhoging;
- e. bij een weg in een tunnel of onder een aquaduct: 10 m, gemeten vanaf de rand van het kunstwerk, vermeerderd met viermaal het hoogteverschil tussen de verharding en het maaiveld; of
- f. bij een weg op een brug of op een viaduct: 10 m, gemeten vanaf de rand van het kunstwerk, vermeerderd met vijfmaal het hoogteverschil tussen de verharding en het maaiveld.

Beperkingengebieden,
wegen Rijk

Art. 3.4 (beperkingengebied waterstaatswerken)

Het beperkingengebied met betrekking tot een waterstaatswerk in beheer bij het Rijk valt samen met het waterstaatswerk.

Beperkingengebieden,
waterstaatswerken Rijk

Art. 3.5 (beperkingengebied hoofdspoorweginfrastructuur)

1. Het beperkingengebied met betrekking tot hoofdspoorweginfrastructuur bestaat uit de hoofdspoorweg en het daaromheen gelegen gebied, begrensd door een lijn liggend op een afstand van:

- a. bij een hoofdspoorweg op maaiveldniveau: 11 m, gemeten vanaf het hart van het buitenste spoor, zijnde een denkbeeldige lijn in de lengterichting van het spoor midden tussen beide spoorstaven;
- b. bij een hoofdspoorweg in ingraving: 6 m, gemeten uit de bovenzijde van de ingraving;
- c. bij een hoofdspoorweg in ophoging: 6 m, gemeten uit de teen van het talud;
- d. bij een hoofdspoorweg in een tunnel: 30 m, gemeten vanaf de buitenste wand van de tunnel; of
- e. bij een hoofdspoorweg op een brug of op een viaduct: 30 m, gemeten vanaf de buitenste rand van de constructie.

2. Als een deel van de hoofdspoorweg alleen is bestemd voor goederenvervoer voor de lokale ontsluiting van haven- en industriegebieden, bestaat het beperkingengebied, in afwijking van het eerste lid, uit dat deel van de hoofdspoorweg en het daaromheen gelegen gebied, begrensd door een lijn liggend op een afstand van 3 m op maaiveldniveau, gemeten vanaf het hart van het buitenste spoor.

Beperkingengebieden,
hoofdspoorweginfrastruc-
tuur

Art. 3.6 (beperkingengebied installaties in een waterstaatswerk anders dan mijnbouwinstallaties)

Beperkingengebieden, installaties in een waterstaatswerk

Het beperkingengebied met betrekking tot installaties in een oppervlaktewaterlichaam anders dan mijnbouwinstallaties bestaat uit de installatie en het daaromheen gelegen gebied, begrensd door een lijn liggend op een afstand van 500 m van enig onderdeel van de installatie.

Art. 3.7 (beperkingengebied mijnbouwinstallatie in een waterstaatswerk)

Beperkingengebieden, mijnbouwinstallatie in een waterstaatswerk

Het beperkingengebied met betrekking tot een mijnbouwinstallatie in een oppervlaktewaterlichaam bestaat uit de mijnbouwinstallatie en het daaromheen gelegen gebied, begrensd door een lijn liggend op een afstand van 500 m van enig onderdeel van de mijnbouwinstallatie.

Hoofdstuk 4**Bevoegd gezag omgevingsvergunning en betrokkenheid van andere bestuursorganen****Afdeling 4.1****Bevoegd gezag omgevingsvergunning****§ 4.1.1***Algemeen***Art. 4.1 (toepassingsbereik)**

Bevoegd gezag vergunning, toepassingsbereik

- Deze afdeling regelt welk bestuursorgaan, anders dan het college van burgemeester en wethouders op grond van artikel 5.8 of 5.12, tweede lid, van de wet, beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning:
  - voor wateractiviteiten: in paragraaf 4.1.2; en
  - voor andere activiteiten: in paragraaf 4.1.3.
- Paragraaf 4.1.4 is van toepassing op zowel wateractiviteiten als andere activiteiten.

§ 4.1.2*Aanvraag om een omgevingsvergunning voor wateractiviteiten***Art. 4.2 (bevoegd gezag waterschap enkel- en meervoudige aanvraag; decentraal, tenzij)**

Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, waterschap

- Het dagelijks bestuur van het waterschap beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende wateractiviteiten:
  - een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam dat onderdeel is van een watersysteem als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, onder a, onder 1°, van de wet;
  - een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk; of
  - een activiteit waarvoor in de waterschapsverordening is bepaald dat het verrichten daarvan zonder omgevingsvergunning is verboden.
- Het dagelijks bestuur van het waterschap beslist ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer wateractiviteiten als bedoeld in het eerste lid en een of meer andere wateractiviteiten.

Art. 4.3 (bevoegd gezag provincie enkel- en meervoudige aanvraag; magneetactiviteiten)

Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, provincie

- Gedeputeerde staten beslissen op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende wateractiviteiten:
  - een wateronttrekkingsactiviteit als bedoeld in artikel 16.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving; of
  - een wateractiviteit waarvoor in de omgevingsverordening is bepaald dat het verrichten daarvan zonder omgevingsvergunning is verboden.
- Gedeputeerde staten beslissen ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer wateronttrekkingsactiviteiten als bedoeld in het eerste lid, onder a, en een of meer andere wateractiviteiten.

Art. 4.4 (bevoegd gezag Minister van Infrastructuur en Waterstaat enkel- en meervoudige aanvraag; magneetactiviteiten)

Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, I&W

- Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende wateractiviteiten:

- a. een wateractiviteit die betrekking heeft op een watersysteem of onderdeel daarvan als bedoeld in artikel 3.1; of
- b. een stortingsactiviteit op zee vanaf een in Nederland geregistreerd vaartuig of luchtvaartuig dat zich buiten Nederland en de exclusieve economische zone bevindt.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beslist ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer wateractiviteiten als bedoeld in het eerste lid, onder a, voor zover het gaat om:
- a. een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam als het gaat om het lozen van afvalwater afkomstig van een milieubelastende activiteit met betrekking tot een ippc-installatie of een Sesevo-inrichting; of
- b. een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een waterstaatswerk die wordt verricht in het kader van de aanleg of wijziging van een waterstaatswerk door of namens Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat;
- en een of meer andere wateractiviteiten.

Art. 4.4a (aanvullende aanwijzing bevoegd gezag meervoudige aanvraag zonder magneetactiviteiten)

1. Dit artikel is alleen van toepassing als op grond van de artikelen 4.2, 4.3 en 4.4 nog geen bevoegd gezag is aangewezen.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- a. een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid; en
- b. een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.3, eerste lid.

Bevoegd gezag vergunning meervoudige wateractiviteit zonder magneetactiviteit, I&W

Art. 4.5 (voorrangsregel bevoegd gezag meervoudige aanvraag bij samenloop aanwijzing bevoegd gezag)

1. Als het dagelijks bestuur van het waterschap op grond van artikel 4.2, tweede lid, en gedeputeerde staten op grond van artikel 4.3, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslissen gedeputeerde staten op de aanvraag.
2. Als het dagelijks bestuur van het waterschap op grond van artikel 4.2, tweede lid, en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op grond van artikel 4.4, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslist Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op de aanvraag.
3. Als gedeputeerde staten op grond van artikel 4.3, tweede lid, en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op grond van artikel 4.4, tweede lid, en in voorkomend geval het dagelijks bestuur van het waterschap op grond van artikel 4.2, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslist Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op de aanvraag.

Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, voorrangregel bij samenloop bevoegd gezag

§ 4.1.3

Aanvraag om een omgevingsvergunning voor activiteiten anders dan wateractiviteiten

Art. 4.6 (bevoegd gezag provincie enkel- en meervoudige aanvraag; magneetactiviteiten)

1. Gedeputeerde staten beslissen op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende activiteiten:
- a. een omgevingsplanactiviteit van provinciaal belang;
- b. een ontgrondingsactiviteit in het winterbed van een tot de rijkswateren behorende rivier of buiten de rijkswateren;
- c. een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.19, eerste lid, 3.48, voor zover het gaat om een activiteit als bedoeld in artikel 3.47, onder a, 3.51, eerste lid, 3.55, eerste lid, 3.58, eerste lid, 3.61, eerste lid, 3.64, eerste lid, 3.67, eerste lid, 3.70, eerste lid, 3.73, eerste lid, 3.76, eerste lid, 3.79, eerste lid, 3.82, eerste lid, 3.85, eerste lid, 3.88, eerste lid, 3.91, eerste lid, of 19.1c van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- d. een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een burgerluchthaven van regionale betekenis of een lokale spoorweg die niet ligt in een gebied dat is aangewezen op grond van artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000;
- e. een Natura 2000-activiteit of een flora- en fauna-activiteit die niet is aangewezen in artikel 4.12, tweede en derde lid; of
- f. een activiteit waarvoor in de omgevingsverordening is bepaald dat het verrichten daarvan zonder omgevingsvergunning is verboden.

Bevoegd gezag vergunning magneetactiviteiten, provincie

2. Gedeputeerde staten beslissen ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in:
- het eerste lid, onder a;
  - het eerste lid, onder b, voor zover het gaat om een ontgrondingsactiviteit waarbij 100.000 m³ of meer in situ wordt ontgraven; of
  - het eerste lid, onder c, met uitzondering van een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.19, eerste lid, 3.48, of 19.1c van het Besluit activiteiten leefomgeving; en een of meer andere activiteiten.

Art. 4.7 (bevoegd gezag vervoerregio enkel- en meervoudige aanvraag)

Bevoegd gezag vergunning activiteiten lokale spoorweg, vervoerregio

Als op grond van artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000 een gebied is aangewezen, beslist het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, bedoeld in dat artikellid, op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot een lokale spoorweg in dat gebied.

Art. 4.8 (bevoegd gezag Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties enkel- en meervoudige aanvraag; magneetactiviteiten)

Bevoegd gezag vergunning planactiviteiten nationaal belang, BZK

- Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer omgevingsplanactiviteiten van nationaal belang.
- Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties beslist ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer omgevingsplanactiviteiten van nationaal belang en een of meer andere activiteiten.

Art. 4.9 (bevoegd gezag Minister van Defensie enkel- en meervoudige aanvraag)

Bevoegd gezag vergunning activiteiten militaire luchthavens, Defensie

Onze Minister van Defensie beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer beperkingengebiedactiviteiten met betrekking tot een militaire luchthaven.

Art. 4.10 (bevoegd gezag Minister van Economische Zaken en Klimaat enkel- en meervoudige aanvraag; magneetactiviteiten)

Bevoegd gezag vergunning mijnbouw activiteiten, EZK

- Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende activiteiten:
  - een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.321, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - een mijnbouwlocatieactiviteit; of
  - een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een mijnbouwinstallatie in een watersaatswerk.
- Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat beslist ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in:
  - het eerste lid, onder a, tenzij het gaat om het aanleggen of het exploiteren van een mijnbouwwerk voor het opsporen of winnen van aardwarmte;
  - het eerste lid, onder b; of
  - het eerste lid, onder c;
 en een of meer andere activiteiten.

Art. 4.11 (bevoegd gezag Minister van Infrastructuur en Waterstaat enkel- en meervoudige aanvraag; magneetactiviteiten)

Bevoegd gezag vergunning magneetactiviteiten, I&W

- Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende activiteiten:
  - een ontgrondingsactiviteit in een rijkswater anders dan in het winterbed van een rivier;
  - een milieubelastende activiteit waarbij nationale veiligheidsbelangen zijn betrokken als bedoeld in:
    - artikel 3.247 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
    - artikel 3.324, eerste lid, 3.327, 3.332 of 3.335, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving; of
    - elke andere bepaling uit hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving waarin een vergunningplichtige milieubelastende activiteit is aangewezen, als die activiteit geheel of in hoofdzaak plaatsvindt op:
      - een locatie als bedoeld in artikel 5.28, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of

- ii.* een militair terrein of een terrein met een militair object als bedoeld in artikel 5.150, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
  - c.* een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een weg in beheer bij het Rijk, de luchthaven Schiphol, een overige burgerluchthaven van nationale betekenis, een buitenlandse burgerluchthaven, een hoofdspoorweg of een bijzondere spoorweg; of
  - d.* een activiteit anders dan bedoeld onder a tot en met c of in artikel 4.10, eerste lid, 4.12 of 4.13, die geheel of in hoofdzaak plaatsvindt in:
    - 1°. de territoriale zee voor zover gelegen buiten het provinciaal en gemeentelijk ingedeelde gebied; of
    - 2°. de exclusieve economische zone.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beslist ook op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in:
- a.* het eerste lid, onder a, voor zover het gaat om een ontgrondingsactiviteit waarbij 100.000 m³ of meer in situ wordt ontgraven; of
  - b.* het eerste lid, onder b;
- en een of meer andere activiteiten.

Art. 4.11a (bevoegd gezag Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit enkel- en meervoudige aanvraag)

Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 3.48b van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Bevoegd gezag vergunning activiteiten zuiveringsslib, LNV

Art. 4.12 (bevoegd gezag Minister voor Natuur en Stikstof enkel- en meervoudige aanvraag)

1. Onze Minister voor Natuur en Stikstof beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer van de volgende activiteiten:
- a.* een Natura 2000-activiteit van nationaal belang; of
  - b.* een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang.
2. De volgende Natura 2000-activiteiten en de volgende flora- en fauna-activiteiten als bedoeld in de artikelen 11.37, 11.39, 11.40, 11.46, 11.47, aanhef en onder b, 11.48, 11.54, 11.60 en 11.61 van het Besluit activiteiten leefomgeving worden als activiteiten van nationaal belang aangewez-
- a.* een activiteit voor het aanleggen, uitbreiden, inrichten, wijzigen, gebruiken, beheren of onderhouden van:
    - 1°. een autoweg, autosnelweg, vaarweg, hoofdspoorweg of bijzondere spoorweg, voor zover deze weg wordt beheerd door het Rijk en voor zover de activiteit rechtstreeks samenhangt met het vervoer en transport via deze weg of de inpassing in de fysieke leefomgeving;
    - 2°. een primaire waterkering in beheer bij het Rijk en doorgangen in deze waterkeringen, voor zover de activiteit rechtstreeks samenhangt met de waterveiligheid of de inpassing in de fysieke leefomgeving;
    - 3°. een militair terrein en een terrein met een militair object als bedoeld in artikel 5.150, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, voor zover de activiteit rechtstreeks samenhangt met militaire doeleinden of de inpassing in de fysieke leefomgeving;
    - 4°. een militaire luchthaven;
    - 5°. de luchthaven Schiphol of een overige burgerluchthaven van nationale betekenis, voor zover de activiteit rechtstreeks samenhangt met het vervoer en transport via deze luchthaven of met de inpassing in de fysieke leefomgeving;
    - 6°. het gastransportnet, bedoeld in artikel 1, eerste lid, onder n, van de Gaswet, en de daarmee verbonden gasdrukregelstations en gasdrukmeetstations, voor zover de activiteit rechtstreeks samenhangt met het gastransport; en
    - 7°. een hoogspanningsverbinding met een spanning van ten minste 220 kV en de daarmee verbonden schakel- en transformatorstations en andere hulpmiddelen, voor zover de activiteit rechtstreeks samenhangt met de elektriciteitsvoorziening;
  - b.* een activiteit die rechtstreeks samenhangt met:
    - 1°. het voorkomen of tegengaan van landwaartse verplaatsing van de kustlijn als bedoeld in artikel 2.19, tweede lid, onder b, van de wet;
    - 2°. landaanwinning in de territoriale zee; of
    - 3°. het opsporen, winnen of opslaan van:
      - i.* delfstoffen als bedoeld in artikel 1, onder a, van de Mijnbouwwet die zich bevinden op een diepte van meer dan 100 m beneden de oppervlakte van de aardbodem; of
      - ii.* aardwarmte als bedoeld in artikel 1, onder b, van de Mijnbouwwet die zich bevindt op een diepte van meer dan 500 m beneden de oppervlakte van de aardbodem;

Bevoegd gezag vergunning natuuractiviteiten, Minister voor Natuur en Stikstof

- c. een activiteit van het Rijk die nodig is voor de ontwikkeling, werking en bescherming van de hoofdwateryn, bedoeld in bijlage II, onder 1, onder A;
- d. een militaire activiteit, verricht door de Nederlandse of een bondgenootschappelijke krijgsmacht, buiten de onder a, onder 3°, bedoelde terreinen, en buiten de onder a, onder 4°, bedoelde militaire luchthavens;
- e. een vlucht met opsporings- of reddingshelikopters buiten de reguliere routes;
- f. de uitoefening van een van de volgende vormen van commerciële visserij of vanwege onderzoek uitgevoerde visserij:
  - 1°. niet-handmatige schaal- en schelpdiervisserij, met inbegrip van het invangen van schelpdiereenzaad en van schelpdiercultures en het uitzetten van schelpdieren; of
  - 2°. sleepnetvisserij in zoute wateren;
- g. een lozingsactiviteit, inhoudende het brengen van afvalwater in de Waddenzee;
- h. een activiteit verricht door of namens een buitenlandse mogendheid;
- i. een activiteit die rechtstreeks uitvoering geeft aan het op 19 april 1839 te Londen gesloten Tractaat tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Koninkrijk België betreffende de scheiding der wederzijdse grondgebieden (Trb. 1966, nr. 161);
- j. een activiteit van of namens een lid van het Koninklijk Huis of op terreinen waar de Kroondrager gerechtigd is tot het uitoefenen van de jacht; en
- k. een activiteit die geheel of grotendeels plaatsvindt in:
  - 1°. het grensgebied, bedoeld in artikel 1 van de op 14 mei 1962 te Bennekom tot stand gekomen aanvullende Overeenkomst bij het Eems-Dollardverdrag (Trb. 1962, nr. 54);
  - 2°. niet-provinciaal ingedeeld gebied; of
  - 3°. de exclusieve economische zone.
- 3. Als flora- en fauna-activiteiten van nationaal belang worden ook aangewezen:
  - a. een activiteit als bedoeld in artikel 11.38, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - b. een activiteit als bedoeld in artikel 11.47, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - c. een activiteit als bedoeld in artikel 11.37, eerste lid, 11.39, eerste lid, 11.46, eerste lid, 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, of 11.54, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, als het gaat om:
    - 1°. het vangen of onder zich hebben van zieke of gewonde dieren ten behoeve van vervoer in een motorvoertuig dat is ingericht en bestemd om te worden gebruikt voor het vervoer van zieke of gewonde dieren;
    - 2°. het zich toe-eigenen en onder zich hebben van een dood uit het wild afkomstig dier, dat buiten schuld of medeweten van degene die zich het dier toe-eigent is gestorven, met het oog op het prepareren ervan;
    - 3°. het onder zich hebben van een geprepareerd uit het wild afkomstig dier; of
    - 4°. het onder zich hebben van dieren of planten die vanuit een ander land binnen het grondgebied van Nederland zijn gebracht;
  - d. een activiteit als bedoeld in artikel 11.40 van het Besluit activiteiten leefomgeving waarbij gebruik wordt gemaakt van motorboten op open zee als bedoeld in bijlage IV, onder b, tweede gedachtestreep, tweede zin, bij de vogelrichtlijn;
  - e. een activiteit als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, 11.47, eerste lid, aanhef en onder b, of 11.54, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, als het gaat om het vangen en onder zich hebben van bruinvisen, gewone dolfinen, gewone zeehonden, grijze zeehonden, tuimelaars, witflankdolfijnen of witsnuitdolfijnen ten behoeve van:
    - 1°. het opvangen en verzorgen van zieke of gewonde dieren van deze soorten in een opvangcentrum; of
    - 2°. het doen van wetenschappelijk onderzoek; en
  - f. activiteiten als bedoeld in artikel 11.61, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, als het gaat om:
    - 1°. herintroductie van soorten;
    - 2°. het uitzetten van dieren voor het bestrijden van ziekten, plagen of onkruiden;
    - 3°. het uitzetten van dieren samen met de onder 2° bedoelde dieren, als prooidieren voor die dieren; of
    - 4°. het uitzetten van dieren of eieren van dieren buiten het natuurlijke verspreidingsgebied van de soort.
- 4. Onze Minister voor Natuur en Stikstof beslist op een enkelvoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een valkeniersactiviteit.

Art. 4.13 (bevoegd gezag Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap enkel- en meervoudige aanvraag)

Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap beslist op een enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een of meer rijksmonumentenactiviteiten met betrekking tot een archeologisch monument.

Art. 4.14 (aanvullende aanwijzing bevoegd gezag meervoudige aanvraag zonder magneetactiviteiten)

1. Dit artikel is alleen van toepassing als:
- het college van burgemeester en wethouders niet behoort tot de bij de aanvraag betrokken bestuursorganen, bedoeld in artikel 5.12, eerste lid, van de wet; en
  - op grond van de artikelen 4.6, 4.7, 4.9, 4.10, 4.11, 4.11a, 4.12, eerste lid, en 4.13 nog geen bevoegd gezag is aangewezen.
2. Gedeputeerde staten beslissen op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid; en
  - een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.7.
3. Onze Minister van Defensie beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.9; en
  - een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, of 4.7.
4. Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.10, eerste lid; en
  - een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, of 4.7.
5. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.11, eerste lid; en
  - een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, of 4.7.
6. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.11a; en
  - een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, of 4.7.
7. Onze Minister voor Natuur en Stikstof beslist op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag alleen betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.12, eerste lid; en
  - een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, of 4.7.
8. Voor zover op grond van het tweede tot en met zevende lid nog geen bevoegd gezag is aangewezen, beslist Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op een meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning als de aanvraag betrekking heeft op een combinatie van activiteiten die bestaat uit:
- een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.9, 4.10, eerste lid, 4.11, eerste lid, 4.11a, 4.12, eerste lid, of 4.13; en
  - in voorkomend geval een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, of 4.7.

Bevoegd gezag vergunning meervoudige aanvraag zonder magneetactiviteiten, aanvullende aanwijzing bevoegd gezag

Art. 4.15 (voorrangsregel bevoegd gezag meervoudige aanvraag bij samenloop aanwijzing bevoegd gezag)

- Als gedeputeerde staten op grond van artikel 4.6, tweede lid, en Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op grond van artikel 4.8, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslist Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op de aanvraag.
- Als gedeputeerde staten op grond van artikel 4.6, tweede lid, en Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat op grond van artikel 4.10, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslist Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat op de aanvraag.
- Als gedeputeerde staten op grond van artikel 4.6, tweede lid, en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op grond van artikel 4.11, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslist Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op de aanvraag.
- Als meer dan een van Onze hiervoor genoemde Ministers op grond van artikel 4.8, tweede lid, 4.10, tweede lid, of 4.11, tweede lid, en in voorkomend geval ook gedeputeerde staten op grond van artikel 4.6, tweede lid, als bevoegd gezag zijn aangewezen, beslist Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties op de aanvraag.

Bevoegd gezag vergunning activiteiten, voorrangregel bij samenloop bevoegd gezag

Art. 4.16 (eens bevoegd gezag, altijd bevoegd gezag)

- In afwijking van artikel 4.6 beslissen gedeputeerde staten op elke enkel- of meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 5.1 of 5.4 van de wet als:
  - die activiteiten geen wateractiviteiten zijn;

Bevoegd gezag vergunning activiteiten, eens bevoegd gezag altijd bevoegd gezag

b. die activiteiten worden verricht op dezelfde locatie als een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.51, eerste lid, 3.55, eerste lid, 3.58, eerste lid, 3.61, eerste lid, 3.64, eerste lid, 3.67, eerste lid, 3.70, eerste lid, 3.73, eerste lid, 3.76, eerste lid, 3.79, eerste lid, 3.82, eerste lid, 3.85, eerste lid, 3.88, eerste lid, of 3.91, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving; en

c. voor de milieubelastende activiteit, bedoeld onder b, een door gedeputeerde staten eerder verleende omgevingsvergunning geldt.

2. Het eerste lid is niet van toepassing als de aanvraag alleen of onder meer betrekking heeft op:

a. een omgevingsplanactiviteit van nationaal belang;

b. een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.321, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, tenzij het gaat om het aanleggen of het exploiteren van een mijnbouwwerk voor het opsporen of winnen van aardwarmte;

c. een mijnbouwlocatieactiviteit; of

d. een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een mijnbouwinstallatie in een waterstaatswerk.

§ 4.1.4

Flexibiliteitsregeling bevoegd gezag alle activiteiten

Art. 4.17 (flexibiliteitsregeling bevoegd gezag)

1. Het met toepassing van artikel 5.16 van de wet overdragen van de bevoegdheid om op een aanvraag om een omgevingsvergunning te beslissen of om paragraaf 5.1.5 van de wet voor een omgevingsvergunning toe te passen, kan zich alleen uitstreken tot meer dan een aanvraag om een omgevingsvergunning of meer dan een al verleende omgevingsvergunning als de aanvragen of vergunningen betrekking hebben op:

a. activiteiten die worden verricht op hetzelfde bedrijventerrein; of

b. een in een ander opzicht samenhangend geheel van activiteiten.

2. Het bestuursorgaan dat zijn bevoegdheid met toepassing van artikel 5.16 van de wet overdraagt, geeft tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van het delegatiebesluit kennis van dat besluit op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze en doet mededeling van dat besluit door toezending daarvan aan de aanvrager of de vergunninghouder.

3. Het tweede lid is van overeenkomstige toepassing als het delegatiebesluit wordt ingetrokken.

Afdeling 4.2

Betrokkenheid van andere bestuursorganen of instanties bij een aanvraag om een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift of bij een verzoek om instemming

Art. 4.18 (toepassingsbereik algemeen)

1. Deze afdeling is alleen van toepassing als het bestuursorgaan waaraan de bevoegdheid tot advies of instemming is toegekend, niet zelf bevoegd gezag is.

2. Een op grond van deze afdeling uitgebracht advies richt zich tot het bevoegd gezag en zijn te nemen beslissing op de aanvraag om een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift of het verzoek om instemming. In plaats daarvan kan het advies zich ook richten tot een bestuursorgaan dat zelf adviseur is voor zover dat in deze afdeling is bepaald.

3. In deze afdeling wordt onder een aanvraag om een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift ook verstaan een aanvraag om wijziging van de voorschriften van een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift of om intrekking van een omgevingsvergunning of een maatwerkvoorschrift.

Art. 4.19 (toepassingsbereik bij grondgebiedoverstijgende aanvraag)

1. Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een activiteit die op het grondgebied van meer dan een gemeente, waterschap of provincie plaatsvindt, zijn de in de artikelen 4.20, 4.24 en 4.25 toegekende bevoegdheden tot advies van toepassing op het college van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van het waterschap en gedeputeerde staten van elke gemeente, elk waterschap en elke provincie waar de activiteit gedeeltelijk plaatsvindt.

2. In een geval als bedoeld in het eerste lid zijn de in de artikelen 4.20, 4.24 en 4.25 toegekende bevoegdheden tot instemming alleen van toepassing op het college, het dagelijks bestuur of gedeputeerde staten van de gemeente, het waterschap of de provincie waar de activiteit in hoofdzak plaatsvindt.

Bevoegd gezag vergunning activiteiten, flexibiliteitsregeling

Betrokkenheid bestuursorganen, aanvraag omgevingsvergunning of maatwerkvoorschrift

Betrokkenheid bestuursorganen, grondgebiedoverstijgende aanvraag

Art. 4.20 (advies en instemming door college van burgemeester en wethouders)

1. Het college van burgemeester en wethouders is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op:

- a. een bouwactiviteit;
- b. een omgevingsplanactiviteit;
- c. een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een monument; of
- d. een milieubelastende activiteit.

2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag heeft ook instemming van het college van burgemeester en wethouders als het gaat om een aanvraag als bedoeld in:

- a. het eerste lid, aanhef en onder b, voor zover het gaat om een omgevingsplanactiviteit anders dan een omgevingsplanactiviteit van provinciaal of nationaal belang; of
- b. het eerste lid, aanhef en onder d, voor zover het gaat om een milieubelastende activiteit anders dan een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, onder c, 4.10, eerste lid, onder a, of 4.11, eerste lid, onder b.

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, B&W

Art. 4.21 (advies door gemeenteraad)

1. De gemeenteraad is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een door hem aangewezen geval van een buitenplanse omgevingsplanactiviteit waarvoor het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is.

2. Als het college van burgemeester en wethouders geen bevoegd gezag is voor de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een aangewezen geval als bedoeld in het eerste lid, maar de voorgenomen beslissing op de aanvraag instemming van het college heeft, is de gemeenteraad adviseur voor het verzoek om instemming.

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, gemeenteraad

Art. 4.22 (advies door gemeentelijke adviescommissie)

1. De commissie, bedoeld in artikel 17.9 van de wet, is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning waarvoor het college van burgemeester en wethouders bevoegd gezag is voor zover de aanvraag betrekking heeft op:

- a. een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een monument; of
- b. een andere activiteit, als het gaat om een door de gemeenteraad aangewezen geval of als het college van burgemeester en wethouders daartoe aanleiding ziet.

2. Als het college van burgemeester en wethouders geen bevoegd gezag is voor de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in het eerste lid, maar adviseur, is de commissie ook adviseur en richt het advies van de commissie zich tot het college in plaats van tot het bevoegd gezag.

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, gemeentelijke ad-
visiecommissie

Art. 4.23 (uitzondering instemming door college van burgemeester en wethouders bij omgevingsplanactiviteit en eens bevoegd gezag, altijd bevoegd gezag)

In afwijking van artikel 4.20, tweede lid, aanhef en onder a, heeft de voorgenomen beslissing op de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit geen instemming van het college van burgemeester en wethouders als:

- a. het gaat om een aanvraag waarvoor gedeputeerde staten op grond van artikel 4.16, eerste lid, bevoegd gezag zijn; en
- b. de omgevingsplanactiviteit verband houdt met een voorschrift dat is of zal worden verbonden aan een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 4.16, eerste lid, onder b.

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, uitzondering instem-
ming door B&W

Art. 4.24 (advies en instemming door dagelijks bestuur waterschap)

1. Het dagelijks bestuur van het waterschap is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op:

- a. een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam dat onderdeel is van een watersysteem als bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, onder a, onder 1°, van de wet;
- b. een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk;
- c. een activiteit waarvoor in de waterschapsverordening is bepaald dat het verrichten daarvan zonder omgevingsvergunning is verboden;
- d. een wateronttrekkingsactiviteit als bedoeld in artikel 16.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving; of
- e. een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.19, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving.

2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, b of c, heeft ook instemming van het dagelijks bestuur van het waterschap.

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, dagelijks bestuur
waterschap

Art. 4.25 (advies en instemming door gedeputeerde staten)

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, GS

1. Gedeputeerde staten zijn adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op:
  - a. een wateronttrekkingsactiviteit als bedoeld in artikel 16.4 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - b. een ontgrondingsactiviteit in het winterbed van een tot de rijkswateren behorende rivier of buiten de rijkswateren, waarbij minder dan 100.000 m³ in situ wordt ontgraven;
  - c. een milieubelastende activiteit als bedoeld in:
    - 1°. artikel 3.19, eerste lid, of 3.48, eerste lid, voor zover het gaat om een activiteit als bedoeld in artikel 3.47, onder a, of artikel 19.1c van het Besluit activiteiten leefomgeving; of
    - 2°. artikel 3.321, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - d. een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een burgerluchthaven van regionale betekenis of een lokale spoorweg die niet ligt in een gebied dat is aangewezen op grond van artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000;
  - e. een Natura 2000-activiteit of een flora- en fauna-activiteit die niet is aangewezen in artikel 4.12, tweede en derde lid;
  - f. een wateractiviteit of een andere activiteit waarvoor in de omgevingsverordening is bepaald dat het verrichten daarvan zonder omgevingsvergunning is verboden;
  - g. een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 16.15a, onder d, van de wet; of
  - h. een rijksmonumentenactiviteit als bedoeld in artikel 4.32, eerste lid, onder b, als het monument waarop de activiteit betrekking heeft buiten een krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom is gelegen.
2. Gedeputeerde staten zijn ook adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.6, tweede lid, maar zij op grond van artikel 4.15, eerste, tweede, derde of vierde lid, niet bevoegd zijn op die aanvraag te beslissen.
3. De voorgenomen beslissing op de aanvraag behoeft ook instemming van gedeputeerde staten als het gaat om een aanvraag als bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, b, c, onder 1°, d, e, f of g, of tweede lid, met uitzondering van:
  - a. een aanvraag als bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder f, als de activiteit betrekking heeft op een provinciaal monument of een voorbeschermd provinciaal monument; en
  - b. een aanvraag als bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder g, als de voorgenomen beslissing strekt tot:
    - 1°. het weigeren van de vergunning; of
    - 2°. het verlenen van de vergunning en de activiteit betrekking heeft op een provinciaal monument.

Art. 4.26 (advies en instemming door dagelijks bestuur vervoerregio)

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, dagelijks bestuur
vervoerregio

1. Als op grond van artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000 een gebied is aangewezen, is het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam, bedoeld in dat artikellid, adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een lokale spoorweg in dat gebied.
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag behoeft ook instemming van het dagelijks bestuur van het openbaar lichaam.

Art. 4.27 (advies en instemming door Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties)

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, BZK

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een bouwactiviteit en het voornemen bestaat om bij de beslissing op de aanvraag in een voorschrift van de omgevingsvergunning op grond van artikel 4.5 van het Besluit bouwwerken leefomgeving af te wijken van een regel uit hoofdstuk 4 van dat besluit.
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag behoeft ook instemming van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.
3. Het eerste en tweede lid zijn van overeenkomstige toepassing op een aanvraag om een maatwerkvoorschrift om af te wijken van een regel als bedoeld in het eerste lid.
4. Het eerste, tweede en derde lid zijn van niet-toepassing op het met een vergunningvoorschrift of maatwerkvoorschrift afwijken van artikel 4.103 van het Besluit bouwwerken leefomgeving.

Art. 4.28 (advies en instemming door Minister van Defensie)

Betrokkenheid bestuursor-
gaan, Defensie

1. Onze Minister van Defensie is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op:
  - a. een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een militaire luchthaven; of

- b. een omgevingsplanactiviteit in een radarverstoringsgebied als bedoeld in artikel 5.155, derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving als het gaat om mogelijke gevolgen voor het militaire radarbeeld.
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, behoeft ook instemming van Onze Minister van Defensie.

Art. 4.29 (advies en instemming door Minister van Economische Zaken en Klimaat)

1. Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.321, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het aanleggen of het exploiteren van een mijnbouwwerk voor het opsporen of winnen van aardwarmte.
2. Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat is ook adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.10, tweede lid, maar hij op grond van artikel 4.15, vierde lid, niet bevoegd is op die aanvraag te beslissen.
3. De voorgenomen beslissing op de aanvraag, bedoeld in het eerste of tweede lid, behoeft ook instemming van Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat.

Betrokkenheid bestuursorganen, EZK

Art. 4.30 (advies en instemming door Minister van Infrastructuur en Waterstaat)

1. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op:
- a. een wateractiviteit die betrekking heeft op een watersysteem of onderdeel daarvan als bedoeld in artikel 3.1;
- b. een ontgrondingsactiviteit in:
- 1°. het winterbed van een tot de rijkswateren behorende rivier; of
- 2°. een rijkswater, anders dan in het winterbed van een rivier, waarbij minder dan 100.000 m³ in situ wordt ontgraven;
- c. een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een weg in beheer bij het Rijk, de luchthaven Schiphol, een overige burgerluchthaven van nationale betekenis, een buitenlandse burgerluchthaven, een burgerluchthaven van regionale betekenis, een hoofdspoorweg of een bijzondere spoorweg;
- d. een activiteit anders dan bedoeld in artikel 4.11, eerste lid, onder a tot en met c, of in artikel 4.10, eerste lid, 4.12 of 4.13, die geheel of in hoofdzaak plaatsvindt in:
- 1°. de territoriale zee voor zover gelegen buiten het provinciaal en gemeentelijk ingedeelde gebied; of
- 2°. de exclusieve economische zone;
- e. een omgevingsplanactiviteit in een radarverstoringsgebied als bedoeld in artikel 5.155, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving als het gaat om mogelijke gevolgen voor het civiele radarbeeld; of
- f. een omgevingsplanactiviteit in een gebied als bedoeld in artikel 5.161a, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat is ook adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een of meer activiteiten als bedoeld in artikel 4.11, tweede lid, maar hij op grond van artikel 4.15, vierde lid, niet bevoegd is op die aanvraag te beslissen.
3. De voorgenomen beslissing op de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, b, c of d, of tweede lid, behoeft ook instemming van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat, met uitzondering van een aanvraag als bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder c, die betrekking heeft op een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een burgerluchthaven van regionale betekenis, als de voorgenomen beslissing strekt tot het weigeren van de vergunning.

Betrokkenheid bestuursorganen, I&W

Art. 4.30a (advies en instemming door Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit)

1. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.48b van het Besluit activiteiten leefomgeving.
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag behoeft ook instemming van Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Betrokkenheid bestuursorganen, LNV

Art. 4.31 (advies en instemming door Minister voor Natuur en Stikstof)

Betrokkenheid bestuursorgaan, Minister voor Natuur en Stikstof

1. Onze Minister voor Natuur en Stikstof is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een Natura 2000-activiteit van nationaal belang of een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang als bedoeld in artikel 4.12, tweede en derde lid.
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag behoeft ook instemming van Onze Minister voor Natuur en Stikstof.

Art. 4.32 (advies en instemming door Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap)

Betrokkenheid bestuursorgaan, OCW

1. Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op:
  - a. een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een archeologisch monument; of
  - b. een rijksmonumentenactiviteit met betrekking tot een monument, in de volgende gevallen:
    - 1° het slopen van het monument, als het gaat om het geheel afbreken van het monument of het gedeeltelijk afbreken daarvan als die gedeeltelijke afbraak van ingrijpende aard is voor de monumentale waarden van het monument;
    - 2° het ingrijpend wijzigen van het monument of een belangrijk deel daarvan, als de gevolgen voor de monumentale waarden van het monument vergelijkbaar zijn met de gevolgen van het slopen van het monument, bedoeld onder 1°;
    - 3° het reconstrueren van het monument of een belangrijk deel daarvan, waarbij de staat van het monument wordt teruggebracht naar een eerdere staat of een veronderstelde eerdere staat van het monument;
    - 4° het wijzigen van het monument of een belangrijk deel daarvan voor een gebruiksverandering van het monument, als dat ingrijpende gevolgen heeft voor de monumentale waarden; of
    - 5° het verplaatsen van het monument of een belangrijk deel daarvan.
2. De voorgenomen beslissing op de aanvraag, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a, behoeft ook instemming van Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Art. 4.33 (advies door bestuur veiligheidsregio)

Betrokkenheid bestuursorgaan, bestuur veiligheidsregio

Het bestuur van de veiligheidsregio op het grondgebied waarvan een milieubelastende activiteit geheel of in hoofdzaak plaatsvindt, is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een milieubelastende activiteit als bedoeld in bijlage III, onder 1.

Art. 4.34 (advies door inspecteur-generaal leefomgeving en transport)

Betrokkenheid bestuursorgaan, ILT

De inspecteur-generaal leefomgeving en transport is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een milieubelastende activiteit als bedoeld in bijlage III, onder 2.

Art. 4.35 (advies over indirecte lozingen)

Betrokkenheid bestuursorgaan, indirecte lozingen

Het bestuursorgaan dat zorg draagt voor het beheer van een zuiveringstechnisch werk of een oppervlaktewaterlichaam waarop afvalwater vanuit een voorziening voor de inzameling en het transport van afvalwater wordt gebracht, is adviseur voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor zover de aanvraag betrekking heeft op een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit die betrekking heeft op het brengen van afvalwater of andere afvalstoffen in een dergelijke voorziening.

Art. 4.36 (advies na toepassing flexibiliteitsregeling bevoegd gezag)

Betrokkenheid bestuursorgaan, flexibiliteitsregeling bevoegd gezag

Het bestuursorgaan dat zijn bevoegdheid om op een aanvraag om een omgevingsvergunning te beslissen met toepassing van artikel 5.16 van de wet heeft overgedragen, is adviseur voor die aanvraag voor zover die betrekking heeft op de activiteit of activiteiten die bepalend zijn geweest voor de aanwijzing van dat bestuursorgaan als bevoegd gezag.

Art. 4.37 (instemming niet vereist)

Betrokkenheid bestuursorgaan, instemming niet vereist

Het op grond van de artikelen 4.20 tot en met 4.32 aangewezen bestuursorgaan kan gevallen aanwijzen waarin instemming niet is vereist.

Art. 4.38 (gronden verlenen of onthouden instemming)

Betrokkenheid bestuursorgaan, gronden onthouding instemming

1. Instemming wordt alleen verleend of onthouden op dezelfde gronden als de gronden voor het verlenen of weigeren van de omgevingsvergunning voor de activiteit, tenzij het tweede, derde of vierde lid van toepassing is. Daarbij geldt een ontheffing als bedoeld in artikel 2.32 van de wet die is verleend voor een voorgenomen beslissing tot verlening van een omgevingsvergunning als ontheffing voor het verlenen van instemming.

2. Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een omgevingsplanactiviteit als bedoeld in artikel 4.25, eerste lid, onder g, kan instemming alleen worden onthouden als de voorgenomen beslissing op de aanvraag in strijd is met een door een bestuursorgaan van de provincie in een openbaar document aangegeven provinciaal belang en het provinciebestuur dat belang niet met inzet van andere aan hem toekomende bevoegdheden kan beschermen.

3. Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een bouwactiviteit als bedoeld in artikel 4.27, eerste lid, of als het gaat om een aanvraag om een maatwerkvoorschrift als bedoeld in artikel 4.27, derde lid, kan instemming alleen worden onthouden als geen sprake is van een bijzonder geval dat het afwijken van de regel uit hoofdstuk 4 van het Besluit bouwwerken leefomgeving rechtvaardigt.

4. Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een beperkingengebiedactiviteit met betrekking tot een burgerluchthaven van regionale betekenis als bedoeld in artikel 4.30, eerste lid, onder c, kan instemming alleen worden onthouden in het belang van het veilig gebruik van het luchtruim.

Hoofdstuk 5 Projectprocedure

Afdeling 5.1 Algemene bepalingen projectbesluit

Art. 5.1 (flexibiliteitsregeling projectbesluit Rijk)

1. Als Onze Minister die het aangaat, in overeenstemming met Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, zijn bevoegdheid met toepassing van artikel 5.44b van de wet overdraagt, geeft hij tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van het delegatiebesluit kennis van dat besluit op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze en doet hij mededeling van dat besluit door toezending daarvan aan de initiatiefnemer.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing als het delegatiebesluit wordt ingetrokken.

Projectbesluit Rijk, flexibiliseringsregeling

Afdeling 5.2 Voornemen en voorkeursbeslissing

Art. 5.2 (inhoud en kennisgeving voornemen)

1. Het voornemen om een verkenning uit te voeren naar een mogelijk bestaande of toekomstige opgave in de fysieke leefomgeving bevat in ieder geval:
  - a. een beschrijving van die opgave;
  - b. een beschrijving van de wijze waarop de verkenning zal worden uitgevoerd;
  - c. de termijn waarbinnen de verkenning zal worden uitgevoerd; en
  - d. een vermelding van het bevoegd gezag.
2. Het bevoegd gezag geeft kennis van het voornemen op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze.

Projectprocedure, voornemen

Art. 5.3 (participatie)

1. In de kennisgeving van de wijze waarop burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zullen worden betrokken, bedoeld in artikel 5.47, vierde lid, van de wet, wordt in ieder geval aangegeven:
  - a. wie worden betrokken;
  - b. waarover zij worden betrokken;
  - c. wanneer zij worden betrokken;
  - d. wat de rol is van het bevoegd gezag en de initiatiefnemer bij het betrekken van deze partijen; en
  - e. waar aanvullende informatie beschikbaar is.
2. De kennisgeving vindt plaats op een door het bevoegd gezag te bepalen geschikte wijze, waardoor het voor de te verknennen opgave in de fysieke leefomgeving relevante publiek zo goed mogelijk wordt bereikt.
3. Het bevoegd gezag draagt er zorg voor dat de benodigde informatie voor het betrekken van burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen op een toegankelijke wijze beschikbaar is. Artikel 5.1 van de Wet open overheid is van overeenkomstige toepassing.

Projectprocedure, participatie

Art. 5.4 (verplichte voorkeursbeslissing)

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat neemt in overeenstemming met Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties ter voorbereiding van een projectbesluit voor werken met een nationaal belang in ieder geval een voorkeursbeslissing als de mogelijk bestaande of toekomstige opgave in de fysieke leefomgeving die is opgenomen in het voornemen of de daarin genoemde mogelijke oplossing voor die opgave, geheel of gedeeltelijk ziet op:

Projectprocedure, verplichte voorkeursbeslissing

- a. de aanleg van een autoweg of autosnelweg, spoorweg of vaarweg;
- b. de uitbreiding van een weg met meer dan twee rijstroken, als het uit te breiden weggedeelte twee knooppunten of aansluitingen met elkaar verbindt; of
- c. de uitbreiding van een spoorweg met meer dan twee sporen, als het uit te breiden spoorweggedeelte twee aansluitingen met elkaar verbindt.

Art. 5.5 (inhoud voorkeursbeslissing)

Projectprocedure, inhoud voorkeursbeslissing

1. Een voorkeursbeslissing vermeldt in ieder geval welke oplossing de voorkeur van het bevoegd gezag heeft.
2. In een voorkeursbeslissing wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen zijn betrokken en wat de resultaten zijn van de uitgevoerde verkenning, waarbij in ieder geval wordt ingegaan op de door derden voorgedragen mogelijke oplossingen en de daarover door deskundigen uitgebrachte adviezen.

Afdeling 5.3 Projectbesluit

Art. 5.5a (publicatie ontwerp projectbesluit)

Projectbesluit, mededeling ontwerp

1. Bij de voorbereiding van een projectbesluit van een bestuursorgaan van een waterschap, een provincie of het Rijk waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt van het ontwerp mededeling gedaan in het waterschapsblad, het provinciaal blad respectievelijk de Staatscourant.
2. Het eerste lid is niet van toepassing als het ontwerp van een projectbesluit voor de inwerkingtreding van dit besluit ter inzage is gelegd.

Art. 5.6 (inhoud projectbesluit)

Projectbesluit, inhoud

- Onverminderd artikel 5.51 van de wet bevat een projectbesluit in ieder geval:
- a. een beschrijving van het project;
  - b. de voor de fysieke leefomgeving relevante permanente of tijdelijke maatregelen en voorzieningen om het project te realiseren; en
  - c. de maatregelen die zijn gericht op het ongedaan maken, beperken of compenseren van de nadelige gevolgen van het project of van het in werking hebben of in stand houden daarvan voor de fysieke leefomgeving.

Art. 5.7 (aanwijzing andere besluiten)

Projectbesluit, aanwijzing andere besluiten

1. In een projectbesluit kan worden bepaald dat het projectbesluit geldt als:
  - a. een besluit tot vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde als bedoeld in artikel 2.12a, eerste lid, 2.13a, eerste lid, of 2.15, tweede lid, van de wet;
  - b. een maatwerkvoorschrift op grond van regels als bedoeld in artikel 4.3 van de wet;
  - c. een verkeersbesluit als bedoeld in artikel 15 van de Wegenverkeerswet 1994 voor zover het gaat om de uitvoering van het projectbesluit; en
  - d. een onttrekking van een weg aan de openbaarheid als bedoeld in artikel 7, aanhef en onder II, van de Wegenwet.
2. Als het projectbesluit geldt als een besluit tot vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde als bedoeld in artikel 2.12a, eerste lid, 2.13a, eerste lid, of 2.15, tweede lid, van de wet, is afdeling 3.5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving van toepassing.
3. Als het projectbesluit geldt als een maatwerkvoorschrift, is paragraaf 4.3.2 van de wet van overeenkomstige toepassing.
4. Als het projectbesluit geldt als een verkeersbesluit, zijn de artikelen 16, eerste lid, en 152 van de Wegenverkeerswet 1994 en de artikelen 12 tot en met 15, 18 en 21 van het Besluit administratieve bepalingen inzake het wegverkeer van toepassing.
5. Als het projectbesluit geldt als een onttrekking van een weg aan de openbaarheid, zijn de artikelen 4 tot en met 7 van de Wegenwet van toepassing.

Art. 5.7a (aanwijzing besluit vaststelling geluidproductieplafonds)

Projectbesluit, geluidproductieplafonds

- Onverminderd artikel 5.54 van de wet wordt aan artikel 5.7, eerste lid, onder a, in ieder geval toepassing gegeven als een projectbesluit:
- a. een activiteit toelaat op een industrieterrein waarvoor op grond van artikel 2.12a van de wet geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld en door het geluid door die activiteit niet aan die plafonds kan worden voldaan;
  - b. ziet op de aanleg van een weg of spoorweg waarvoor op grond van artikel 2.13a of 2.15, tweede lid, van de wet geluidproductieplafonds als omgevingswaarden worden vastgesteld; of
  - c. ziet op een wijziging van een weg of spoorweg waarvoor op grond van artikel 2.13a of 2.15, tweede lid, van de wet geluidproductieplafonds als omgevingswaarden zijn vastgesteld en na die wijziging niet aan die plafonds kan worden voldaan.

Art. 5.7b (geen advies voor projectbesluiten voor hoofdinfrastructuur bij Natura 2000-activiteiten)

Artikel 4.31 is niet van overeenkomstige toepassing op een ontwerp van een projectbesluit en een voorgenomen projectbesluit voor een project als bedoeld in artikel 5.46, eerste lid, aanhef en onder a tot en met e, van de wet, voor zover daarin wordt bepaald dat het geldt als een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit.

Projectbesluit, hoofdinfrastructuur bij Natura 2000-activiteiten

Art. 5.8 (advies en instemming andere besluiten)

1. Het bestuursorgaan dat op grond van de wet, de Wegenverkeerswet 1994 of de Wegenwet bevoegd zou zijn om de besluiten, bedoeld in artikel 5.7, eerste lid, te nemen, is adviseur voor dat onderdeel van het projectbesluit.
2. Het in het eerste lid bedoelde onderdeel van het projectbesluit behoeft ook instemming van het adviserende bestuursorgaan, waarbij geen instemming is vereist als:
  - a. het projectbesluit wordt vastgesteld door Onze Minister die het aangaat als bedoeld in artikel 5.44 van de wet; of
  - b. het projectbesluit wordt vastgesteld door gedeputeerde staten en het projectbesluit geldt als besluit waarvoor een ander bestuursorgaan, met uitzondering van een bestuursorgaan van het Rijk, het adviserende bestuursorgaan is.
3. Instemming wordt alleen onthouden op dezelfde gronden als die, waarop een aanvraag om een besluit kan worden afgewezen.

Projectbesluit, advies en instemming andere besluiten

Hoofdstuk 6 Faunabeheereenheden en -plannen

Art. 6.1 (faunabeheereenheid)

1. Een faunabeheereenheid heeft de rechtsvorm van een vereniging met volledige rechtsbevoegdheid of een stichting.
2. In het bestuur van een faunabeheereenheid zijn in ieder geval vertegenwoordigd:
  - a. de jachthouders uit het werkgebied van de faunabeheereenheid; en
  - b. maatschappelijke organisaties die het doel behartigen van een duurzaam beheer van populaties van in het wild levende dieren in de regio waartoe het werkgebied van de faunabeheereenheid behoort.
3. Vertegenwoordigers van andere dan de in het tweede lid bedoelde maatschappelijke organisaties en wetenschappers op het gebied van faunabeheer kunnen op uitnodiging van het bestuur van de faunabeheereenheid deelnemen aan de vergaderingen van het bestuur en het bestuur adviseren.

Faunabeheereenheid, organisatie

Art. 6.2 (faunabeheerplan)

1. Een faunabeheerplan bevat in ieder geval passende en doeltreffende maatregelen voor het voorkomen en het bestrijden van schade aangericht door in het wild levende dieren.
2. Een faunabeheerplan wordt onderbouwd door trendtellingen van de populaties van in het wild levende dieren in het gebied waarop het faunabeheerplan van toepassing is om een planmatige en doelmatige aanpak van het faunabeheer te bewerkstelligen.
3. Een faunabeheerplan heeft geen betrekking op het beheren van populaties van exoten als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving of verwilderde dieren en op het bestrijden van schadeveroorzakende exoten of verwilderde dieren.
4. Voor diersoorten die bij ministeriële regeling zijn aangewezen vanwege de omvang van hun leefgebieden stellen faunabeheereenheden met een binnen een leefgebied vallend werkgebied gezamenlijk het faunabeheerplan vast.

Faunabeheerplan, inhoud

Art. 6.3 (voorbereiding, openbaarmaking en verantwoording faunabeheerplan)

1. De faunabeheereenheid hoort de binnen haar werkgebied werkzame wildbeheereenheden over het ontwerp van het faunabeheerplan.
2. De faunabeheereenheid maakt het faunabeheerplan openbaar, zodra dit door het bevoegd gezag op grond van artikel 8.1, tweede of vijfde lid, van de wet is goedgekeurd.
3. De faunabeheereenheid brengt jaarlijks verslag uit van de uitvoering van het faunabeheerplan aan het bevoegd gezag voor de goedkeuring van het faunabeheerplan.
4. Houders van een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit verstrekken aan de faunabeheereenheid gegevens over de aantallen dieren, onderscheiden naar soort, die zij binnen het werkgebied van de faunabeheereenheid hebben gedood.
5. De faunabeheereenheden maken een overzicht van de door houders van een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit verstrekte gegevens en de gegevens uit het jaarlijkse verslag betrekking hebbend op hun totale werkgebied, openbaar.

Faunabeheerplan, voorbereiding, openbaarmaking en verantwoording

Faunabeheerplan, bevoegd gezag goedkeuring en nadere regels

Art. 6.4 (Minister voor Natuur en Stikstof bevoegd gezag)
Onze Minister voor Natuur en Stikstof beslist over de goedkeuring van een faunabeheerplan en is bevoegd tot het stellen van de nadere regels over faunabeheereenheden en faunabeheerplannen, bedoeld in artikel 8.1, derde lid, van de wet, en regels over wilddbeheereenheden als bedoeld in artikel 8.2, vijfde lid, van de wet als deze betrekking hebben op terreinen waar de Kroondrager gerechtigd is tot het uitoefenen van de jacht.

Hoofdstuk 7 Voorkeursrecht en onteigening

Afdeling 7.1 Voorkeursrechtbeschikkingen

Art. 7.1 (inhoud voorkeursrechtbeschikking)

Voorkeursrechtbeschikking, inhoud

1. Een voorkeursrechtbeschikking bevat in ieder geval:
  - a. de kadastrale aanduidingen van de onroerende zaak of zaken waarop het voorkeursrecht wordt gevestigd en de naam van de gemeente of gemeenten waar die onroerende zaak of zaken zijn gelegen;
  - b. de kadastrale grootte van elk van de in de beschikking opgenomen percelen;
  - c. als een gedeelte van een perceel in de beschikking wordt opgenomen: de grootte van dat gedeelte;
  - d. de namen van de eigenaren van en de beperkt gerechtigden op de in de beschikking opgenomen onroerende zaak of zaken volgens de basisregistratie kadaster;
  - e. de grondslag op basis waarvan het besluit is genomen;
  - f. de eerst mogelijke vervaldatum van het voorkeursrecht;
  - g. voor zover van toepassing: de grondslag op basis waarvan eerder een voorkeursrecht is gevestigd op de onroerende zaak of zaken en het tijdstip waarop dat voorkeursrecht is vervallen; en
  - h. een grondtekening waarop is weergegeven of vermeld:
    - 1°. de ligging van de percelen of gedeelten van percelen die tot de onroerende zaak of zaken behoren en de kadastrale nummers van die percelen op een goed afleesbare en op de tekening vermelde schaalgrootte;
    - 2°. elke onroerende zaak waarop een voorkeursrecht wordt gevestigd;
    - 3°. de aansluiting van de onroerende zaak of zaken op het daaromheen gelegen gebied; en
    - 4°. een noordpijl en de naam van de gemeente of gemeenten.
2. Een voorkeursrechtbeschikking die betrekking heeft op een provinciaal of nationaal voorkeursrecht, vermeldt ook:
  - a. of op de onroerende zaak of zaken al een voorkeursrecht is gevestigd door een ander bestuursorgaan; en
  - b. als op de onroerende zaak of zaken al een voorkeursrecht is gevestigd door een ander bestuursorgaan:
    - 1°. het rechtsgevolg van de voorkeursrechtbeschikking voor het al eerder gevestigde voorkeursrecht;
    - 2°. als al een uitnodiging tot onderhandeling is gedaan als bedoeld in artikel 9.12, vierde lid, van de wet: het rechtsgevolg van de voorkeursrechtbeschikking voor die uitnodiging.

Art. 7.2 (besluit tot intrekking en mededeling verval voorkeursrecht of vernietiging van voorkeursrechtbeschikking)

Voorkeursrecht, intrekking, vernietiging of verval

1. Een besluit tot intrekking van een voorkeursrecht als bedoeld in artikel 9.5, eerste lid, van de wet bevat de kadastrale aanduidingen van de onroerende zaak of zaken waarop de intrekking betrekking heeft en de naam van de gemeente of gemeenten waar die onroerende zaak of zaken zijn gelegen.
2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing op een mededeling als bedoeld in artikel 9.5, derde lid, van de wet.

Art. 7.3 (aangetekende verzending mededelingen voorkeursrecht)

Voorkeursrecht, aangetekende verzending mededelingen

Schriftelijke mededelingen aan of van de vervreemder op grond van de artikelen 9.12, eerste lid, 9.13 en 9.16, eerste lid, van de wet worden gedaan bij aangetekende brief.

Art. 7.4 (afschriften verzoek rechtbank voorkeursrecht)

Voorkeursrecht, afschriften verzoek rechtbank

1. Het bevoegd gezag zendt aan de vervreemder een afschrift van:
  - a. een verzoek aan de rechtbank als bedoeld in artikel 9.16, eerste lid, van de wet; en
  - b. een schriftelijke intrekking van een verzoek als bedoeld in artikel 9.17, eerste lid, onder b, en tweede lid, onder b, van de wet.

2. De vervreemder zendt aan het bevoegd gezag een afschrift van een verzoek als bedoeld in artikel 9.18, eerste lid, van de wet.

Afdeling 7.2 **Onteigeningsbeschikkingen**

Art. 7.5 (inhoud onteigeningsbeschikking)

Een onteigeningsbeschikking bevat in ieder geval:

- a. de kadastrale aanduidingen van de te onteigenen onroerende zaak of zaken en de naam van de gemeente of gemeenten waar die onroerende zaak of zaken zijn gelegen;
- b. de kadastrale grootte van elk van de in de beschikking opgenomen percelen;
- c. als een gedeelte van een perceel in de beschikking wordt opgenomen: de grootte van dat gedeelte;
- d. de namen van de eigenaren van en de beperkt gerechtigden op de te onteigenen onroerende zaak of zaken volgens de basisregistratie kadaster;
- e. een beschrijving van de beoogde vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer van de fysieke leefomgeving waarvoor de onteigening nodig is; en
- f. de naam van de onteigenaar.

Onteigeningsbeschikking,
inhoud

Art. 7.6 (terinzagelegging ontwerponteigeningsbeschikking)

Het ontwerp van de onteigeningsbeschikking wordt ter inzage gelegd met:

- 1°. een grondtekening waarop is weergegeven of vermeld:
  - a. de ligging van de percelen of gedeelten van percelen die tot de te onteigenen onroerende zaak of zaken behoren en de kadastrale nummers van die percelen op een goed afleesbare en op de tekening vermelde schaalgrootte;
  - 2°. elke te onteigenen onroerende zaak;
  - 3°. de aansluiting van de te onteigenen onroerende zaak of zaken op het daaromheen gelegen gebied; en
  - 4°. een noordpijl en de naam van de gemeente of gemeenten; en
- b. het ter inzage gelegde ontwerp van het omgevingsplan of het projectbesluit, het vastgestelde omgevingsplan of projectbesluit, de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit of de verleende omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit waarmee de beoogde vorm van ontwikkeling, gebruik of beheer van de fysieke leefomgeving mogelijk wordt gemaakt, met daarop ook een projectie van de grondtekening, bedoeld onder a.

Onteigeningsbeschikking,
terinzagelegging ontwerp

Hoofdstuk 8 **Financiële bepalingen**

Afdeling 8.1 **Vergoeding en verhaal van kosten**

Art. 8.1 (aanwijzen gevallen verhaal van kosten bij verontreiniging fysieke leefomgeving)

De gevallen van verontreiniging, aantasting, verstoring of beschadiging, bedoeld in artikel 13.3a, eerste lid, van de wet, waarin de voor rekening van de daarin bedoelde rechtspersonen komende kosten kunnen worden verhaald, zijn:

- a. de verontreiniging of aantasting van de bodem; of
- b. de verontreiniging of aantasting van de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam.

Verhalen kosten bij verontreiniging fysieke leefomgeving

Art. 8.1a (verhalen van schadevergoeding bij beschikking)

Gezellen als bedoeld in artikel 13.3d van de wet zijn de gevallen waarin schadevergoeding als gevolg van een besluit of een regel als bedoeld in artikel 15.1, eerste lid, onder a, e, i of k, van de wet is betaald, voor zover dat besluit of die regel betrekking heeft op waterbeheer.

Verhalen schadevergoeding bij beschikking

Afdeling 8.2 **Heffingen**

Art. 8.2 (uitwerken ontgrondingenheffing)

1. Als minder dan 10.000 m³ vaste stoffen in situ wordt ontgraven, is geen heffing als bedoeld in artikel 13.4a, eerste lid, van de wet, verschuldigd.
2. Als het bedrag van de ontgrondingenheffing lager is dan € 250,-, vindt geen teruggave van de heffing plaats.
3. De ontgrondingenheffing wordt geheven bij wijze van aanslag.

Heffingen, ontgrondingenheffing

Heffingen, vrijstelling
grondwateronttrekkings-
heffing

Art. 8.3 (vrijstelling grondwateronttrekkingsheffing)

Van de heffing, bedoeld in artikel 13.4b, eerste lid, van de wet, zijn vrijgesteld onttrekkingen van grondwater:

- a. door het gemeentebestuur, het waterschapsbestuur, het provinciebestuur of Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat voor de uitoefening van taken op het gebied van het beheer van watersystemen op grond van de wet;
- b. voor het gebruiken van een open bodemenergiesysteem, bedoeld in artikel 4.1146 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- c. voor het saneren van een verontreiniging van de bodem of het grondwater;
- d. voor landijsbanen;
- e. voor het ontwateren of afwateren van gronden; en
- f. door een oevergrondwaterwinning.

Art. 8.4 (kosten onderzoeken grondwaterbeleid)

Heffingen, kosten onder-
zoeken grondwaterbeleid

1. De onderzoeken, bedoeld in artikel 13.4b, eerste lid, onder b, van de wet, waarvan de kosten kunnen worden bestreden met de grondwateronttrekkingsheffing zijn de onderzoeken voor het grondwaterbeleid van de provincie die noodzakelijk zijn voor het vaststellen en uitvoeren van een regionaal waterprogramma als bedoeld in artikel 3.8, tweede lid, van de wet.
2. De kosten van de onderzoeken, bedoeld in artikel 13.4b, vierde lid, van de wet, die kunnen worden bestreden met de grondwateronttrekkingsheffing zijn de kosten van:
  - a. het monitoren en verzamelen van gegevens over de geohydrologische gesteldheid van de bodem van de provincie;
  - b. een bijdrage aan een onderzoeksprogramma dat direct verband houdt met de totstandkoming en uitvoering van het grondwaterbeleid;
  - c. het verzamelen, beoordelen en berekenen van gegevens voor het grondwaterbeleid;
  - d. het personeel dat de onderzoeken verricht of begeleidt; en
  - e. het beschikbaar stellen van de resultaten van de onderzoeken aan het publiek.

Afdeling 8.3

Financiële zekerheid

Financiële zekerheidsstel-
ling, situaties waarin finan-
ciële zekerheid kan wor-
den gesteld

Art. 8.5 (gevallen waarin financiële zekerheid kan worden gesteld)

De gevallen, bedoeld in artikel 13.5, eerste lid, van de wet, waarvoor aan een omgevingsvergunning het voorschrift kan worden verbonden dat degene die de activiteit verricht financiële zekerheid stelt, zijn:

- a. een wateractiviteit;
- b. een ontgrondingsactiviteit;
- c. het op of in de bodem brengen van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.40b van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- d. het verbranden van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.40d van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- e. het exploiteren van een ippc-installatie voor het behandelen van afvalwater, bedoeld in artikel 3.41, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- f. het exploiteren van een zuiveringsvoorziening voor het zuiveren van ingezameld of afgegeven afvalwater, bedoeld in artikel 3.41, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- g. het exploiteren van een ippc-installatie voor het verwijderen of nuttig toepassen van gevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.78, eerste lid, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- h. het exploiteren van een ippc-installatie voor het verwijderen of nuttig toepassen van ongevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.78, eerste lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- i. het exploiteren van een ippc-installatie voor het tijdelijk opslaan van gevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.78, eerste lid, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- j. het exploiteren van een ippc-installatie voor het ondergronds opslaan van gevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.78, eerste lid, onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- k. het exploiteren van een ippc-installatie voor de destructie of het verwerken van kadavers of dierlijk afval, bedoeld in artikel 3.81 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- l. het exploiteren van een ippc-installatie voor het storten van afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.84, eerste lid, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- m. het exploiteren van een andere milieubelastende installatie voor het storten van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen op een stortplaats, bedoeld in artikel 3.84, eerste lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- n. het exploiteren van een andere milieubelastende installatie voor het storten of verzamelen van winningsafvalstoffen in een winningsafvalvoorziening, bedoeld in artikel 3.84, eerste lid, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving;

- o.* het exploiteren van een ippc-installatie voor het verwijderen of het nuttig toepassen van afvalstoffen in een afvalverbrandingsinstallatie of afvalmeeverbrandingsinstallatie, bedoeld in artikel 3.87 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- p.* het demonteren van ingezamelde of afgegeven autowrakken of wrakken van tweewielige motorvoertuigen, bedoeld in artikel 3.152 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- q.* het voorbehandelen van ingezameld of afgegeven rubberafval of kunststofafval voor verdere recycling, bedoeld in artikel 3.159 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- r.* het voorbehandelen van ingezameld of afgegeven metaalafval voor verdere recycling, bedoeld in artikel 3.163 van het Besluit activiteiten leefomgeving; en
- s.* het verwerken van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen, bedoeld in artikel 3.184 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Art. 8.6 (gevallen waarin financiële zekerheid moet worden gesteld)

1. De gevallen, bedoeld in artikel 13.5, eerste lid, van de wet, waarvoor aan een omgevingsvergunning het voorschrift wordt verbonden dat degene die de activiteit verricht financiële zekerheid stelt, zijn:

- a.* het storten van afvalstoffen op een stortplaats, bedoeld in artikel 3.84, eerste lid, onder a of b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met uitzondering van een stortplaats waar alleen baggerspecie wordt gestort, voor zover het gaat om het nakomen van voorschriften die aan een omgevingsvergunning zijn verbonden over de bovenafdichting als bedoeld in artikel 8.48, vierde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b.* het storten van baggerspecie op een stortplaats waar alleen baggerspecie wordt gestort, bedoeld in artikel 3.84, eerste lid, onder a of b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het nakomen van de voorschriften die aan een omgevingsvergunning zijn verbonden over het zo nodig aanbrengen van een geohydrologisch isolatiesysteem of een afdeklaag op de gestorte baggerspecie na het beëindigen van de stortwerkzaamheden;
- c.* het storten of verzamelen van winningsafvalstoffen in een winningsafvalvoorziening, bedoeld in artikel 3.84, eerste lid, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:

1°. het nakomen van de voorschriften die op grond van paragraaf 8.5.2.6 van het Besluit kwaliteit leefomgeving aan de omgevingsvergunning zijn verbonden; en

2°. het nakomen van regels als bedoeld in paragraaf 8.2 van de Wet milieubeheer;

d. het opslaan, herverpakken of bewerken van vuurwerk of pyrotechnische artikelen voor theaterverbruik, bedoeld in artikel 3.31, eerste lid, onder c en d, van het Besluit activiteiten leefomgeving;

e. het exploiteren van een Seveso-inrichting, bedoeld in artikel 3.50 van het Besluit activiteiten leefomgeving; en

f. het exploiteren van een ippc-installatie, bedoeld in artikel 3.72 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

2. Als het exploiteren van een Seveso-inrichting ook omvat het aanleggen en het exploiteren van een mijnbouwwerk, bedoeld in artikel 3.320 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het daarbij gaat om een mijnbouwwerk voor het opslaan van stoffen, is het eerste lid, aanhef en onder e, niet van toepassing op schade uit nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving als gevolg van dat exploiteren waarvoor financiële zekerheid kan worden gesteld op grond van de artikelen 46, 47 en 48 van de Mijnbouwwet.

Art. 8.6a (samenloop artikelen 8.5 en 8.6)

Voor zover een geval in zowel artikel 8.5 als artikel 8.6 is aangewezen, is alleen artikel 8.6 van toepassing.

Art. 8.7 (plicht voor openbaar lichaam)

1. Als degene die de activiteit verricht een openbaar lichaam is, wordt alleen in gevallen als bedoeld in artikel 8.6, onder a, b of c, een voorschrift aan de omgevingsvergunning verbonden over het stellen van financiële zekerheid.

2. In gevallen als bedoeld in artikel 8.6, onder a of b, is het treffen van een gelijkwaardige maatregel uitgesloten voor een ander dan een openbaar lichaam.

Art. 8.8 (afwegingscriteria stellen en wijzigen financiële zekerheid)

Het bevoegd gezag houdt bij het verbinden van een voorschrift aan de omgevingsvergunning over het stellen van financiële zekerheid en het wijzigen van een dergelijk voorschrift in een geval als bedoeld in artikel 8.5 in ieder geval rekening met:

a. de financiële draagkracht van degene die de activiteit verricht;

b. de aanwezigheid en aard van de stoffen die nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving kunnen veroorzaken;

Financiële zekerheidsstelling, situaties verplichte financiële zekerheidsstelling

Financiële zekerheidsstelling, samenloop

Financiële zekerheidsstelling, plicht openbaar lichaam

Financiële zekerheidsstelling, afwegingscriteria

- c. de ten hoogste verwachte schade die kan voortvloeien uit door de activiteit veroorzaakte nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving;
- d. de technische en bedrijfsorganisatorische veiligheidsmaatregelen die zijn getroffen ter voorkoming en beperking van schade als bedoeld onder c;
- e. de verhouding tussen het risico op schade als bedoeld onder c van een bepaalde omvang en de daarmee gemoeide kosten van het stellen van financiële zekerheid;
- f. de naleving van de aan de omgevingsvergunning verbonden voorschriften; en
- g. de verhouding tussen de criteria, bedoeld onder a tot en met f.

Art. 8.9 (vorm financiële zekerheidstelling)

Financiële zekerheidsstelling, vorm

1. Het bevoegd gezag stelt in het vergunningvoorschrift over financiële zekerheid de vorm vast waarin de financiële zekerheid wordt gesteld.
2. Het bevoegd gezag houdt bij het vaststellen van de vorm waarin de financiële zekerheid wordt gesteld, in ieder geval rekening met:
  - a. de voorkeur van degene die de activiteit verricht voor een specifieke vorm van financiële zekerheid, als die vorm voldoende zekerheid biedt; en
  - b. de vraag of degene die de activiteit verricht een openbaar lichaam is.

Art. 8.10 (hoogte bedrag financiële zekerheidstelling)

Financiële zekerheidsstelling, hoogte

1. Het bevoegd gezag stelt in het vergunningvoorschrift over financiële zekerheid vast voor welk bedrag de zekerheid wordt gesteld.
2. Het bedrag is:
  - a. voor een geval als bedoeld in artikel 8.5 niet hoger dan de kosten die noodzakelijk worden geacht voor het nakomen van verplichtingen die op grond van de omgevingsvergunning gelden of voor de dekking van aansprakelijkheid voor schade aan de fysieke leefomgeving als gevolg van die activiteit;
  - b. voor een geval als bedoeld in artikel 8.6, onder a, ten hoogste € 2,27 per ton gestorte afvalstoffen;
  - c. voor een geval als bedoeld in artikel 8.6, onder b, ten hoogste € 1,- per ton droge stof gestorte afvalstoffen; en
  - d. voor een geval als bedoeld in artikel 8.6, onder d, ten minste € 5.000.000,- per vergunningplichtige activiteit.
3. Voor een geval als bedoeld in artikel 8.6, onder c, is de berekening gebaseerd op de criteria die zijn opgenomen in Beschikking nr. 2009/335/EG van de Commissie van 20 april 2009 inzake technische richtsnoeren voor het stellen van de financiële zekerheid overeenkomstig Richtlijn 2006/21/EG van het Europees Parlement en de Raad betreffende het beheer van afval van winningsindustriën (PbEG 2009, L 101).

Art. 8.10a (aanvullende bepaling vorm en hoogte bedrag financiële zekerheid)

Financiële zekerheidsstelling, aanvullende bepaling vorm en hoogte

- Onverminderd de artikelen 8.9 en 8.10, tweede lid, onder a, kan voor een geval als bedoeld in artikel 8.6, eerste lid, onder e, als de in dat onderdeel bedoelde milieubelastende activiteit ook omvat het aanleggen en het exploiteren van een mijnbouwwerk, bedoeld in artikel 3.320 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het daarbij gaat om een mijnbouwwerk voor het opslaan van stoffen, bij het vaststellen van de vorm, respectievelijk hoogte, van financiële zekerheid rekening worden gehouden met de vorm, respectievelijk hoogte, waarin sprake is van:
- a. een financiële zekerheid op grond van het recht, bedoeld in artikel 3, vierde lid, van de Mijnbouwwet; of
  - b. de financiële zekerheid, bedoeld in paragraaf 5.2.4 van de Mijnbouwwet.

Art. 8.11 (termijn instandhouding financiële zekerheidstelling)

Financiële zekerheidsstelling, termijn instandhouding

1. Het bevoegd gezag stelt in het vergunningvoorschrift over financiële zekerheid vast hoe lang de financiële zekerheid in stand wordt gehouden.
2. De financiële zekerheid voor het storten van afvalstoffen op een stortplaats, met uitzondering van een stortplaats waar alleen baggerspecie wordt gestort, wordt in stand gehouden tot de stortplaats is gekeurd als bedoeld in artikel 8.59, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
3. De financiële zekerheid voor het storten van baggerspecie op een stortplaats waar alleen baggerspecie wordt gestort, wordt in stand gehouden tot zo nodig een geohydrologisch isolatiesysteem of een afdeklaag op de gestorte baggerspecie is aangebracht.
4. De financiële zekerheid voor het storten of verzamelen van winningsafvalstoffen in een winningsafvalvoorziening wordt in stand gehouden tot:
  - a. de vergunning niet meer geldt, voor zover de financiële zekerheid ziet op het nakomen van de voorschriften die op grond van paragraaf 8.5.2.6 van het Besluit kwaliteit leefomgeving aan de omgevingsvergunning zijn verbonden; en

b. de maatregelen, bedoeld in de artikelen 8.49 en 8.50 van de Wet milieubeheer, zijn uitgevoerd.

Art. 8.12 (bewijsvoering financiële zekerheidstelling)

Het bevoegd gezag bepaalt in het vergunningvoorschrift over financiële zekerheid dat, binnen een door het bevoegd gezag te bepalen redelijke termijn nadat dat voorschrift aan de vergunning is verbonden, bewijs wordt verstrekt dat financiële zekerheid is gesteld.

Financiële zekerheidsstelling, bewijsvoering

Afdeling 8.4

Kostenverhaal

Art. 8.13 (kostenverhaalplichtige activiteiten)

Bouwactiviteiten waarvan kosten worden verhaald als bedoeld in artikel 13.11, eerste lid, aanhef, van de wet, zijn:

Grondexploitatie, kostenverhaalplichtige activiteiten

- a. de bouw van een of meer gebouwen met een woonfunctie;
- b. de bouw van een of meer hoofdgebouwen anders dan gebouwen met een woonfunctie;
- c. de uitbreiding van een gebouw met ten minste 1.000 m² bruto-vloeroppervlakte of met een of meer gebouwen met een woonfunctie;
- d. de bouw van een gebouw dat geen hoofdgebouw als bedoeld onder b is, met ten minste 1.000 m² bruto-vloeroppervlakte;
- e. de verbouwing van een of meer aaneengesloten gebouwen met andere gebruiksfuncties dan een woonfunctie tot gebouwen met een woonfunctie, mits het ten minste tien woonfuncties betreft; of
- f. de verbouwing van een of meer aaneengesloten gebouwen met andere gebruiksfuncties dan een kantoorfunctie, een winkelfunctie of een bijeenkomstfunctie voor het verstrekken van consumpties voor het gebruik ter plaatse tot gebouwen met een of meer van deze gebruiksfuncties, mits de cumulatieve bruto-vloeroppervlakte van de nieuwe gebruiksfuncties ten minste 1.500 m² bedraagt.

Art. 8.14 (afzien van kostenverhaal)

Het bevoegd gezag kan beslissen kosten niet te verhalen als:

Grondexploitatie, afzien van kostenverhaal

- a. het totaal van de verschuldigde geldsommen dat op grond van artikel 13.18 van de wet kan worden verhaald, minder bedraagt dan € 10.000,-;
- b. er geen verhaalbare kosten als bedoeld in de onderdelen A5 tot en met A9 van bijlage IV zijn; of
- c. de verhaalbare kosten alleen de aansluiting van een locatie op de openbare ruimte of de aansluiting op nutsvoorzieningen betreffen.

Art. 8.15 (verhaalbare kostensoorten)

De kostensoorten, bedoeld in artikel 13.11, eerste lid, aanhef, van de wet, zijn:

Grondexploitatie, verhaalbare kostensoorten

- a. voor kostenverhaalsgebieden waarvoor geen tijdvak als bedoeld in artikel 13.15, eerste lid, van de wet is opgenomen: de in tabel A van bijlage IV aangegeven kostensoorten; en
- b. voor kostenverhaalsgebieden waarvoor wel een tijdvak als bedoeld in artikel 13.15, eerste lid, van de wet is opgenomen: de in de tabellen A en B van bijlage IV aangegeven kostensoorten.

Art. 8.16 (raming opbrengsten van gronden)

Bij de raming van de opbrengsten, bedoeld in artikel 13.17 van de wet, wordt uitgegaan van de opbrengst van de gronden op een datum in het jaar waarin de beschikking, bedoeld in artikel 13.18, eerste lid, van de wet, zal worden gegeven.

Grondexploitatie, raming opbrengsten

Art. 8.17 (raming inbrengwaarde van gronden)

1. De raming van de inbrengwaarde, bedoeld in artikel 13.17 van de wet, wordt vastgesteld:
  - a. met overeenkomstige toepassing van de artikelen 15.21 tot en met 15.24 van de wet, met dien verstande dat voor gronden die zijn onteigend of waarvoor een onteigeningsbeschikking is gegeven of die op onteigeningsbasis zijn of worden verworven, de inbrengwaarde gelijk is aan de schadeloosstelling op basis van paragraaf 15.3.1 van de wet; of
  - b. overeenkomstig de waarde die bij beschikking op grond van artikel 22, eerste lid, van de Wet waardering onroerende zaken is vastgesteld voor het kalenderjaar waarin de raming wordt vastgesteld.

Grondexploitatie, raming inbrengwaarde

2. Tot de inbrengwaarde worden gerekend:
  - a. de waarde van de grond en de te slopen opstallen in de toestand voorafgaand aan het vaststellen van het omgevingsplan of het projectbesluit of het verlenen van de omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit; en
  - b. de in bijlage IV, onder B2, B3 en B4, genoemde kosten, inclusief de kosten die voorafgaand aan het vaststellen van het omgevingsplan of het projectbesluit of het verlenen van de omge-

vingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit zijn gemaakt en die direct verband houden met de te verrichten bouwactiviteiten.

Art. 8.18 (raming waardevermeerdering)

Grondexploitatie, raming
waardevermeerdering

1. De raming van de waardevermeerdering, bedoeld in artikel 13.17 van de wet, wordt vastgesteld door de geraamde opbrengst van de locatie waar de activiteit wordt verricht te verminderen met de geraamde inbrengwaarde van die locatie.
2. Op de ramingen van de opbrengst en de inbrengwaarde zijn de artikelen 8.16 en 8.17 van overeenkomstige toepassing.

Art. 8.19 (eindafrekening op verzoek)

Grondexploitatie, eindafrekening op verzoek

- Een eindafrekening op verzoek als bedoeld in artikel 13.20, vierde lid, van de wet vindt plaats op basis van de op het moment van de aanvraag om de eindafrekening:
- a. gemaakte kosten; en
  - b. geraamde nog niet-gemaakte kosten.

Afdeling 8.5

Financiële bijdragen voor ontwikkelingen van een gebied

Art. 8.20 (activiteiten waarover financiële bijdragen kunnen worden overeengekomen)

Financiële bijdragen gebiedsontwikkeling, aanwijzing activiteiten

De activiteiten waarover in een overeenkomst bepalingen over financiële bijdragen kunnen worden opgenomen, bedoeld in artikel 13.22, eerste lid, van de wet, zijn:

- a. de activiteiten, bedoeld in artikel 8.13;
- b. de bouw van een bouwwerk geen gebouw zijnde als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving voor:
  - 1°. land- of tuinbouw, voor zover de oppervlakte ten minste 100 m² bedraagt;
  - 2°. opwekking of winning, omzetting of transport van energie of van gasvormige, vloeibare of vaste stoffen als energiedrager;
  - 3°. infrastructuur, voor zover het gaat om wegen, vaarwegen, spoorwegen of telecommunicatie-infrastructuur;
  - 4°. handelsreclame; of
  - 5°. recreatie; en
- c. andere activiteiten met het oog op het gebruik op grond van een nieuw toegedeelde functie, voor zover het gaat om het gebruik van:
  - 1°. een of meer bestaande gebouwen, niet zijnde recreatiewoningen, mits de bruto-vloeroppervlakte van het nieuw toegelaten gebruik ten minste 1.500 m² bedraagt;
  - 2°. gronden, mits de grondoppervlakte van het nieuw toegelaten gebruik ten minste 1.000 m² bedraagt; of
  - 3°. een of meer bestaande recreatiewoningen voor permanente bewoning.

Art. 8.21 (categorieën ontwikkelingen waarvoor financiële bijdragen kunnen worden verhaald)

Financiële bijdragen gebiedsontwikkeling, aanwijzing categorieën ontwikkelingen

1. Als categorieën ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving waarvoor, als wordt voldaan aan de criteria van artikel 13.23, eerste lid, onder a en b, van de wet, in een omgevingsplan kan worden bepaald dat een financiële bijdrage wordt verhaald op degene die een activiteit als bedoeld in artikel 13.11 van de wet verricht, worden aangewezen:
  - a. wijziging van de inrichting van het landelijk gebied ter verbetering van landschappelijke waarden door middel van het treffen van maatregelen in de fysieke leefomgeving, waaronder in ieder geval worden begrepen het verwijderen van vrijkomende agrarische bebouwing en het herstellen of aanvullen van landschappelijke elementen;
  - b. aanleg of wijziging van gebieden als bedoeld in artikel 2.44 van de wet of gebieden die in het omgevingsplan ter bescherming van de natuur zijn aangewezen en herstel, op basis van een omgevingsvisie of programma, van dier- en plantensoorten die van nature in Nederland in het wild voorkomen door middel van het treffen van maatregelen in de fysieke leefomgeving, waaronder in ieder geval worden begrepen maatregelen in de fysieke leefomgeving:
    - 1°. ter vermindering van de stikstofdepositie; of
    - 2°. ter bescherming en verbetering van de chemische en ecologische kwaliteit van watersystemen;
  - c. aanleg van infrastructuur voor verkeers- en openbaar vervoersnetwerken van gemeentelijk of regionaal belang;
  - d. aanleg van recreatievoorzieningen die behoren tot de gemeentelijke of regionale groenstructuur, waaronder in ieder geval worden begrepen parken en recreatiegebieden;
  - e. ontwikkelingen gericht op het bereiken van een naar prijsklasse evenwichtige samenstelling van de woningvoorraad in de gemeente of regio door middel van het realiseren van sociale

huur- of koopwoningen als bedoeld in artikel 5.161c, eerste lid, onder a en b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving buiten het gebied waar de activiteit, bedoeld in artikel 13.11 van de wet, plaatsvindt, voor zover in dat gebied met het oog op die evenwichtige samenstelling onvoldoende sociale huur- of koopwoningen worden gerealiseerd en het op een andere locatie realiseren van die woningen:

1°. in het omgevingsplan is toegelaten of voorgeschreven op grond van regels als bedoeld in artikel 5.161c, eerste lid, onder a of b, van dat besluit of in een programma is opgenomen; en
2°. tot gevolg heeft dat de kosten, bedoeld in artikel 13.11 van de wet, op grond van het eerste lid van dat artikel niet volledig kunnen worden verhaald of dat een tekort op de gemeentelijke exploitatie van de benodigde gronden ontstaat; en

f. stedelijke herstructurering ter verbetering van het woon- en leefklimaat in verouderde wijken of gebieden met leegstandsproblemen door middel van het treffen van maatregelen in de fysieke leefomgeving, waaronder in ieder geval worden begrepen het slopen van woningen en het aanleggen of wijzigen van wegen.

2. Onder de aanwijzing valt niet de aanleg van voorzieningen of het treffen van maatregelen in de fysieke leefomgeving waarvoor kosten worden gemaakt die op grond van artikel 13.11, eerste lid, van de wet geheel of gedeeltelijk moeten worden verhaald op degene die de betrokken activiteit verricht.

Art. 8.22 (regels over eindafrekening van financiële bijdragen)

1. Als op grond van artikel 13.23, eerste lid, van de wet in een omgevingsplan wordt bepaald dat voor ontwikkelingen ter verbetering van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving een financiële bijdrage wordt verhaald, worden in het omgevingsplan ook regels gesteld over de eindafrekening van de financiële bijdragen die met toepassing van artikel 13.24 van de wet worden verhaald. Daarbij wordt in ieder geval bepaald binnen welke termijn de eindafrekening plaatsvindt.

2. Als bij de eindafrekening blijkt dat de voor de ontwikkeling benodigde financiële bijdrage lager is dan de op grond van de beschikking, bedoeld in artikel 13.24 van de wet, betaalde geldsom, betaalt het college van burgemeester en wethouders het verschil terug met rente.

Financiële bijdragen gebiedsontwikkeling, regels over eindafrekening

Hoofdstuk 9 Schade

Art. 9.1 (gevallen onder normaal maatschappelijk risico)

Als gevallen waarin schade wordt geacht niet uit te gaan boven het normale maatschappelijke risico als bedoeld in artikel 15.7, vierde lid, van de wet, worden aangewezen omgevingsplanactiviteiten met betrekking tot bouwwerken als bedoeld in artikel 2.29, onder a tot en met r, van het Besluit bouwwerken leefomgeving.

Schade, gevallen onder normaal maatschappelijk risico

Art. 9.2 (flexibiliteitsregeling bevoegd gezag nadeelcompensatie)

1. Het bestuursorgaan dat zijn bevoegdheid met toepassing van artikel 15.8, derde lid, van de wet overdraagt, geeft tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking van het delegatiebesluit kennis van dat besluit op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze en doet mededeling van dat besluit door toezending daarvan aan de aanvrager.

2. Het eerste lid is van overeenkomstige toepassing als het delegatiebesluit wordt ingetrokken.

Schade, flexibiliteitsregeling nadeelcompensatie

Art. 9.3 (aanwijzing diersoorten voor tegemoetkoming schade)

Voor de schade aangericht door dieren van de volgende soorten verlenen gedeputeerde staten een tegemoetkoming in schade als bedoeld in artikel 15.53, eerste lid, van de wet:

- soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;
- soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrictlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn; en
- soorten, genoemd in bijlage IX, onder A, bij het Besluit activiteiten leefomgeving.

Schade, aanwijzing diersoorten

Hoofdstuk 10 Procedures

Afdeling 10.0 Ministeriële regeling

Art. 10.0 (publicatie ontwerp regeling)

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

Afdeling 10.1**Omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening****Art. 10.1 (overleg bestuursorgaan voorafgaand aan voorbereidingsbesluit)**

Omgevingsplan, procedure voorafgaand aan voorbereidingsbesluit

Het bevoegde bestuursorgaan voert voorafgaand aan het nemen van een voorbereidingsbesluit op grond van artikel 4.16, eerste of tweede lid, van de wet overleg met het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad.

Art. 10.2 (motiveringsplicht vroegtijdige publieksparticipatie omgevingsplan)

Omgevingsplan, motivering publieksparticipatie

1. Bij de kennisgeving van het voornemen om een omgevingsplan vast te stellen, bedoeld in artikel 16.29 van de wet, wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding worden betrokken.
2. Bij het vaststellen van een omgevingsplan wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn. Daarbij wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepasselijke decentrale participatiebeleid.

Art. 10.3 (toezending en overleg bij bijzondere betrokkenheid provincie)

Omgevingsplan, procedure bij bijzondere betrokkenheid provincie

1. De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders zenden een besluit tot vaststelling van een omgevingsplan onverwijld aan gedeputeerde staten als sprake is van een geval als bedoeld in artikel 16.21, eerste lid, onder a of b, van de wet.
2. Gedeputeerde staten voeren voorafgaand aan het nemen van een besluit als bedoeld in artikel 16.21 van de wet overleg met het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad.

Art. 10.3a (motiveringsplicht vroegtijdige publieksparticipatie waterschapsverordening)

Waterschapsverordening, motivering publieksparticipatie

Bij het vaststellen van een waterschapsverordening wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn. Daarbij wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepasselijke decentrale participatiebeleid.

Art. 10.3b (motiveringsplicht vroegtijdige publieksparticipatie omgevingsverordening)

Omgevingsverordening, motivering publieksparticipatie

Bij het vaststellen van een omgevingsverordening wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn. Daarbij wordt aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepasselijke decentrale participatiebeleid.

Art. 10.3c (publicatie ontwerp omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening)

Publicatie ontwerp omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening

1. Bij de voorbereiding van een omgevingsplan, een waterschapsverordening en een omgevingsverordening waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt van het ontwerp mededeling gedaan in het gemeenteblad, het waterschapsblad respectievelijk het provinciaal blad.
2. Het eerste lid is niet van toepassing als het ontwerp van het omgevingsplan, de waterschapsverordening en de omgevingsverordening voor de inwerkingtreding van dit besluit ter inzage is gelegd.

Afdeling 10.2**Taken en instructies****Art. 10.4 (actualisatie zwemwaterprofiel)**

Zwemwaterprofiel, actualisatie

Een zwemwaterprofiel als bedoeld in artikel 3.6 van het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt regelmatig beoordeeld en geactualiseerd in overeenstemming met bijlage III bij de zwemwaterrichtlijn.

Art. 10.5 (overleg bij aanwijzing zwemlocaties)

Zwemlocaties, overleg bij aanwijzing

Als de aanwijzing van zwemlocaties, bedoeld in artikel 3.2 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, betrekking heeft op grensvormende of grensoverschrijdende wateren, overleggen gedeputeerde staten met de voor die wateren bevoegde Duitse of Belgische autoriteiten.

Art. 10.6 (overleg bestuursorgaan voorafgaand aan instructie)

Instructies, betrokkenheid bestuursorgaan

Het bevoegde bestuursorgaan voert voorafgaand aan het geven van een instructie op grond van artikel 2.33, 2.34 of 19.16, eerste en vierde lid, van de wet overleg met het bestuursorgaan waaraan de instructie wordt gegeven.

Art. 10.6a (publicatie instructie)

Van een instructie van een bestuursorgaan van een provincie of het Rijk op grond van artikel 2.33 of 2.34 van de wet wordt tegelijk met of zo spoedig mogelijk na de bekendmaking mededeling gedaan in het provinciaal blad respectievelijk de Staatscourant.

Instructies, publicatie

Art. 10.6b (bekendmaking kwantificering instandhoudingsdoelstellingen natuur en rode lijsten)

Onze Minister voor Natuur en Stikstof draagt zorg voor bekendmaking in de Staatscourant van:

- a. een kwantificering van instandhoudingsdoelstellingen als bedoeld in artikel 2.19, vierde lid, onder a, onder 2°, van de wet; en
- b. rode lijsten met bedreigde of speciaal gevaar lopende dier- en plantensoorten als bedoeld in artikel 2.19, vierde lid, onder a, onder 3°, van de wet.

Kwantificering instandhoudingsdoelstellingen natuur en rode lijsten, bekendmaking

Art. 10.6c (actualisatie aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden)

1. Onze Minister voor Natuur en Stikstof draagt zorg voor de actualisatie van de besluiten tot aanwijzing van een Natura 2000-gebied, bedoeld in artikel 2.44, eerste lid, van de wet, en van de besluiten tot aanwijzing van een bijzonder nationaal natuurgebied, bedoeld in artikel 2.44, tweede lid, van de wet.
2. Bij de actualisatie wordt rekening gehouden met de inzichten die voortkomen uit de monitoring, bedoeld in artikel 11.67 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden, actualisatie

Art. 10.6d (opvatting Europese Commissie over dwingende redenen van groot openbaar belang bij Natura 2000-gebieden)

De opvatting van de Europese Commissie, bedoeld in artikel 6, vierde lid, van de habitatrichtlijn, over het aanvoeren van andere dwingende redenen van groot openbaar belang dan argumenten die verband houden met de menselijke gezondheid, de openbare veiligheid of voor het milieu wezenlijk gunstige effecten, als sprake is van een Natura 2000-gebied met een prioritair type natuurlijke habitat of een prioritair soort, wordt door Onze Minister voor Natuur en Stikstof gevraagd, op verzoek van het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit of voor de vaststelling van een plan als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrichtlijn.

Opvatting Europese Commissie over dwingende redenen van groot openbaar belang bij Natura 2000-gebieden

Afdeling 10.2a**Geluidproductieplafonds als omgevingswaarden****Art. 10.6e (voorbereidingsprocedure besluit tot vaststelling van geluidproductieplafond als omgevingswaarde)**

Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing op de voorbereiding van een besluit tot vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde als bedoeld in de artikelen 2.12a, eerste lid, 2.13a, eerste lid, en 2.15, tweede lid, van de wet, tenzij bij die vaststelling uitsluitend artikel 3.41, 3.42, 3.43 of 3.46, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt toegepast.

Geluidproductieplafond als omgevingswaarde, voorbereidingsprocedure

Afdeling 10.3**Omgevingsvisies****Art. 10.7 (motiveringsplicht vroegtijdige publieksparticipatie omgevingsvisie)**

1. Bij het vaststellen van een omgevingsvisie wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.
2. Als een omgevingsvisie wordt vastgesteld door de gemeenteraad of provinciale staten, wordt daarbij aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepasselijke decentrale participatiebeleid.

Omgevingsvisie, motivering publieksparticipatie

Art. 10.7a (publicatie ontwerp en beschikbaar stellen geconsolideerde omgevingsvisie)

1. Bij de voorbereiding van een gemeentelijke, provinciale of nationale omgevingsvisie waarop afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, wordt van het ontwerp mededeling gedaan in het gemeenteblad, het provinciaal blad respectievelijk de Staatscourant.
2. Artikel 140 van de Gemeentewet, artikel 137 van de Provinciewet en artikel 10a van de Bekendmakingswet zijn van overeenkomstige toepassing op een gemeentelijke, provinciale respectievelijk nationale omgevingsvisie.

Omgevingsvisie, publicatie ontwerp en geconsolideerde versie

Afdeling 10.4 *Programma's*

§ 10.4.1 *Algemeen*

Art. 10.8 (motiveringsplicht vroegtijdige publieksparticipatie programma)

Programma's, motivering
publieksparticipatie

1. Bij het vaststellen van een programma wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven, maatschappelijke organisaties en bestuursorganen bij de voorbereiding zijn betrokken en wat de resultaten daarvan zijn.
2. Als een programma wordt vastgesteld door het college van burgemeester en wethouders, het algemeen bestuur van het waterschap of gedeputeerde staten, wordt daarbij aangegeven op welke wijze invulling is gegeven aan het toepasselijke decentrale participatiebeleid.

Art. 10.9 (informatieverplichting gemeenten, waterschappen, provincies)

Programma's, informatie-
plicht

Het college van burgemeester en wethouders of de gemeenteraad, het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur van een waterschap en gedeputeerde staten of provinciale staten verstrekken aan Onze Minister die het aangaat de benodigde gegevens over:

- a. een programma als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet voor zover dat is gericht op het voldoen aan een omgevingswaarde voor de kwaliteit van de buitenlucht;
- b. een stroomgebiedsbeheerplan als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder a, van de wet;
- c. een overstromingsrisicobeheerplan als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder b, van de wet;
- d. een programma van maatregelen mariene strategie als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder c, van de wet;
- e. een maritiem ruimtelijk plan als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder d, van de wet; of
- f. een actieplan geluid als bedoeld in de artikelen 3.6, eerste lid, 3.8, eerste lid, en 3.9, eerste lid, van de wet.

§ 10.4.2

Programma's kwaliteit van de buitenlucht

Art. 10.10 (overleg bij kwaliteit van de buitenlucht)

Programma's, kwaliteit
buitenlucht

Bij de totstandkoming van een programma als bedoeld in artikel 3.10, eerste lid, van de wet, voor zover dat is gericht op het voldoen aan een omgevingswaarde voor de kwaliteit van de buitenlucht, overlegt het college van burgemeester en wethouders of het op grond van artikel 4.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving aangewezen bestuursorgaan met de bevoegde autoriteiten van andere staten als het niet voldoet aan die omgevingswaarde wordt veroorzaakt door grensoverschrijdende emissies.

Art. 10.10a (actualisatie nationaal nec-programma)

Nationaal nec-programma,
actualisatie

Het nationale nec-programma wordt geactualiseerd:

- a. elke vier jaar; en
- b. binnen achttien maanden na de indiening van de nationale emissie-inventarissen en nationale emissieprognoses, bedoeld in artikel 11.21, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, als blijkt dat de emissiereductieverbintenissen en de verplichting om maatregelen te treffen, bedoeld in artikel 4 van die richtlijn, niet worden nagekomen, of als het gevaar bestaat dat dit het geval zal zijn.

§ 10.4.3

Waterprogramma's

Art. 10.11 (overleg bij en actualisatie van stroomgebiedsbeheerplannen en overstromingsrisicobeheerplannen)

Programma waterbeheer-
plannen, overleg en actualisatie

1. Bij de totstandkoming van stroomgebiedsbeheerplannen en overstromingsrisicobeheerplannen als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder a en b, van de wet voor de stroomgebiedsdistricten Rijn, Maas, Schelde en Eems voor zover die betrekking hebben of ook betrekking hebben op het Nederlandse grondgebied, overlegt Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat met:
  - a. de bevoegde autoriteiten van andere staten in die stroomgebiedsdistricten;
  - b. het dagelijks bestuur van het waterschap of gedeputeerde staten als een stroomgebiedsdistrict of een gedeelte daarvan op het grondgebied van dat waterschap of die provincie ligt; en
  - c. vertegenwoordigers van gemeenten.
2. Een stroomgebiedsbeheerplan en een overstromingsrisicobeheerplan worden elke zes jaar geactualiseerd.

Art. 10.12 (overleg bij, actualisatie en operationaliteit programma van maatregelen mariene strategie)

1. Bij de totstandkoming van een programma van maatregelen mariene strategie als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder c, van de wet overlegt Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat met de bevoegde autoriteiten van andere staten van dezelfde mariene subregio.
2. Het programma van maatregelen mariene strategie wordt elke zes jaar geactualiseerd.
3. Het programma van maatregelen mariene strategie is operationeel uiterlijk een jaar na de actualisatie, bedoeld in het tweede lid.

Programma maatregelen mariene strategie, overleg, actualisatie, beoordeling en monitoring

Art. 10.13 (overleg bij en actualisatie documenten ter voorbereiding van programma van maatregelen mariene strategie; initiële beoordeling, omschrijving goede milieutoestand en milieudoelen)

1. Bij de totstandkoming van de initiële beoordeling, de omschrijving van de goede milieutoestand en de milieudoelen, bedoeld in artikel 3.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, overlegt Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat met de bevoegde autoriteiten van andere staten van dezelfde mariene subregio.
2. De initiële beoordeling, de omschrijving van de goede milieutoestand en de milieudoelen worden elke zes jaar geactualiseerd.

Art. 10.14 (overleg bij en actualisatie documenten ter voorbereiding van programma van maatregelen mariene strategie; monitoringsprogramma)

1. Bij de totstandkoming van het monitoringsprogramma, bedoeld in artikel 11.38, derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, overlegt Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat met de bevoegde autoriteiten van andere staten van dezelfde mariene subregio.
2. Het monitoringsprogramma wordt elke zes jaar geactualiseerd.

Art. 10.15 (overleg bij, actualisatie en eerste vaststelling van maritiem ruimtelijk plan)

1. Bij de totstandkoming van een maritiem ruimtelijk plan als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder d, van de wet overlegt Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat met de bevoegde autoriteiten van andere staten die aan de Nederlandse mariene wateren grenzen, onder meer over het gebruik van de best beschikbare gegevens en de uitwisseling van informatie.
2. Een maritiem ruimtelijk plan wordt elke tien jaar geactualiseerd.

Maritiem ruimtelijk plan

Art. 10.16 (overleg bij, actualisatie en operationaliteit maatregelen van waterprogramma's)

1. Bij de totstandkoming van het nationale waterprogramma, bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder e, van de wet, overlegt Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat met:
  - a. de bevoegde autoriteiten van andere staten;
  - b. het dagelijks bestuur van het waterschap of gedeputeerde staten als de rijkswateren of een gedeelte daarvan op het grondgebied van dat waterschap of die provincie liggen; en
  - c. vertegenwoordigers van gemeenten.
2. Een waterbeheerprogramma als bedoeld in artikel 3.7 van de wet, een regionaal waterprogramma als bedoeld in artikel 3.8, tweede lid, van de wet en het nationale waterprogramma worden elke zes jaar geactualiseerd.
3. Maatregelen als bedoeld in artikel 11 van de kaderrichtlijn water, die op grond van artikel 4.3, eerste lid, onder a, 4.4, derde lid, onder a, of 4.10, derde lid, onder a, van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn opgenomen in een waterbeheerprogramma, een regionaal waterprogramma of het nationale waterprogramma, zijn operationeel uiterlijk drie jaar na de actualisatie, bedoeld in het tweede lid.

Waterprogramma's, overleg, actualisatie en maatregelen

§ 10.4.4

Actieplannen geluid

Art. 10.17 (overleg bij en actualisatie van actieplannen geluid)

1. Bij de totstandkoming van een actieplan als bedoeld in de artikelen 3.6, eerste lid, 3.8, eerste lid, en 3.9, eerste lid, van de wet overlegt het bevoegd gezag met de bevoegde autoriteiten van de aangrenzende staten voor zover het actieplan ook betrekking heeft op een grensregio.
2. Een actieplan wordt elke vijf jaar geactualiseerd.

Actieplan geluid

§ 10.4.5

Beheerplannen Natura 2000-gebieden

Beheerplan Natura 2000

Art. 10.18 (actualisatie en eerste vaststelling beheerplan Natura 2000)

1. Een beheerplan voor een Natura 2000-gebied als bedoeld in de artikelen 3.8, derde lid, en 3.9, derde lid, van de wet wordt elke zes jaar geactualiseerd.
2. Het eerste beheerplan Natura 2000 wordt vastgesteld uiterlijk drie jaar na dagtekening van het besluit tot aanwijzing van een gebied als Natura 2000-gebied, bedoeld in artikel 2.44, eerste lid, van de wet.

§ 10.4.6

Programma stikstofreductie en natuurverbetering

Programma stikstofreductie en natuurverbetering, actualisatie

Art. 10.19 (actualisatie programma stikstofreductie en natuurverbetering)
Het programma stikstofreductie en natuurverbetering wordt ten minste elke zes jaar geactualiseerd.

Programma stikstofreductie en natuurverbetering, overleg EU-lidstaten en Europese Commissie

Art. 10.19a (overleg met andere landen en Europese Commissie)

1. Als uit de monitoring, bedoeld in artikel 11.68 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, of uit de gegevensverzameling, bedoeld in artikel 11.69a van dat besluit, blijkt dat ondanks alle maatregelen die al zijn getroffen een instandhoudingsdoelstelling voor een voor stikstof gevoelige habitat in een Natura 2000-gebied niet kan worden bereikt of alleen met een onevenredige inspanning kan worden bereikt als gevolg van stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door bronnen in andere lidstaten van de Europese Unie, overlegt Onze Minister voor Natuur en Stikstof met de lidstaten waaruit de stikstof overwegend afkomstig is, over maatregelen in die lidstaten om de emissie te verminderen.
2. Als vermindering van de emissie redelijkerwijs niet mogelijk is, overlegt Onze Minister voor Natuur en Stikstof met de Europese Commissie over de toepassing van de vogelrichtlijn en de habitatrichtlijn voor dit Natura 2000-gebied en de betrokken habitat.

*Afdeling 10.5**Meldingen en maatwerkvoorschriften*

Maatwerkvoorschrift natuur, aanvraag

Art. 10.19b (aanvraag maatwerkvoorschrift activiteiten die de natuur betreffen)

Voor het elektronisch indienen van een aanvraag om een maatwerkvoorschrift over artikel 11.96 of 11.108 van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt gebruikgemaakt van het elektronische formulier dat door Onze Minister voor Natuur en Stikstof beschikbaar is gesteld op mijn.rvo.nl.

Meldingen en maatwerkvoorschriften, kennisgeving

Art. 10.20 (kennisgeving melding en maatwerkvoorschrift)

1. Het bevoegd gezag geeft op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze kennis van:
  - a. meldingen als bedoeld in de hoofdstukken 2 tot en met 5 van het Besluit activiteiten leefomgeving; en
  - b. meldingen als bedoeld in artikel 7.33 van het Besluit bouwwerken leefomgeving.
2. Het bevoegd gezag geeft kennis van maatwerkvoorschriften als bedoeld in de hoofdstukken 2 tot en met 5 van het Besluit activiteiten leefomgeving op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze.

*Afdeling 10.6**Omgevingsvergunning*

Omgevingsvergunning, losse aanvraag wateractiviteiten

§ 10.6.1

*Aanvraag en werking omgevingsvergunning***Art. 10.21 (aanvraag omgevingsvergunning wateractiviteiten los)**

Voor alle wateractiviteiten wordt de omgevingsvergunning los aangevraagd van de omgevingsvergunning voor andere activiteiten als bedoeld in de artikelen 5.1 en 5.4 van de wet.

Omgevingsvergunning, losse aanvraag activiteit die de natuur betreft

Art. 10.21a (aanvraag omgevingsvergunning activiteiten die de natuur betreffen los)

Voor de volgende activiteiten die de natuur betreffen wordt de omgevingsvergunning los aangevraagd van de omgevingsvergunning voor andere activiteiten als bedoeld in de artikelen 5.1 en 5.4 van de wet:

- a. een jachtgeweeractiviteit;
- b. een valkeniersactiviteit; en
- c. een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang als bedoeld in artikel 4.12, derde lid, onder c.

Art. 10.21b (nadere regels aanvraag en uitreiking omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteit)

1. De aanvraag om een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit wordt door de aanvrager in persoon ingediend, onder overlegging van een geldig identiteitsbewijs.
2. Het eerste lid en artikel 16.78a, eerste lid, van de wet zijn niet van toepassing op een aanvrager die een aanvraag indient om een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit als bedoeld in artikel 10.23, vijfde lid.

Omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteit, nadere regels

Art. 10.21c (nadere regels aanvraag omgevingsvergunning valkeniersactiviteit)
 Voor het elektronisch indienen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een valkeniersactiviteit wordt gebruikgemaakt van het elektronische formulier dat door Onze Minister voor Natuur en Stikstof beschikbaar is gesteld op mijn.rvo.nl.

Omgevingsvergunning valkeniersactiviteit, nadere regels

Art. 10.21d (nadere regels aanvraag omgevingsvergunning andere activiteiten die de natuur betreffen)

Voor het elektronisch indienen van een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang als bedoeld in artikel 4.12, derde lid, onder c, wordt gebruikgemaakt van het elektronische formulier dat door Onze Minister voor Natuur en Stikstof beschikbaar is gesteld op mijn.rvo.nl.

Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, nadere regels

Art. 10.22 (informatie omgevingsvergunning milieubelastende activiteit)

1. Het bevoegd gezag verstrekt aan een bevoegde autoriteit van een andere staat een afschrift van de aanvraag om een omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit met de daarbij behorende gegevens als:
  - a. die activiteit aanzienlijke nadelige gevolgen voor het milieu in die staat kan veroorzaken; of
  - b. die staat vanwege mogelijke aanzienlijke nadelige gevolgen voor het milieu daarom verzoekt.
2. Het afschrift en de daarbij behorende gegevens worden verstrekt op het moment waarop op grond van:
  - a. artikel 16.57 van de wet kennis wordt gegeven van de aanvraag; of
  - b. artikel 3:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht het ontwerpbesluit met de daarbij behorende stukken ter inzage wordt gelegd.
3. Als de aanvraag om een omgevingsvergunning betrekking heeft op een winningsafvalvoorziening categorie A als bedoeld in bijlage I bij het Besluit kwaliteit leefomgeving, die aanzienlijke nadelige gevolgen voor het milieu kan hebben in een andere staat, en over het op die aanvraag te nemen besluit overleg plaatsvindt met bestuursorganen in die andere staat, wordt dit overleg vermeld in de kennisgeving, bedoeld in artikel 3:12 van de Algemene wet bestuursrecht.
4. Als de aanvraag betrekking heeft op het produceren en leveren van teruggewonnen water, bedoeld in artikel 19.1c van het Besluit activiteiten leefomgeving, wordt informatie uitgewisseld als bedoeld in de artikelen 6, vierde lid, en 8, eerste lid, van de verordening hergebruik stedelijk afvalwater.
5. Nadat het besluit is vastgesteld, verstrekt het bevoegd gezag dat besluit aan de bevoegde autoriteit, het betrokken publiek en de bevoegde instanties van die andere staat.

Omgevingsvergunning milieubelastende activiteit, informatieverstrekking aan andere staat

Art. 10.22a (informatie omgevingsvergunning cultureel erfgoed)

1. Het bevoegd gezag verstrekt binnen een week na de dag waarop een omgevingsvergunning voor een rijksmonumentenactiviteit is verleend een afschrift van de vergunning aan het college van burgemeester en wethouders en aan Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.
2. Het bevoegd gezag verstrekt binnen een week na de dag waarop een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit in een rijksbeschermd stads- of dorpsgezicht als bedoeld in artikel 2.34, vierde lid, van de wet is verleend die van invloed is op het karakter van dat stads- of dorpsgezicht, een afschrift van de vergunning aan Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Omgevingsvergunning cultureel erfgoed, informatieverstrekking betrokken bestuursorgaan

Art. 10.23 (termijnstelling in omgevingsvergunning)

1. In een omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit die betrekking heeft op een tijdelijk bouwwerk wordt bepaald dat de vergunninghouder na het verstrijken van een bij de omgevingsvergunning gestelde termijn van ten hoogste vijftien jaar, verplicht is de voor de verlening van de omgevingsvergunning bestaande toestand te hebben hersteld.

Omgevingsvergunning, termijnstelling tijdelijk bouwwerk

2. Als de in de omgevingsvergunning voor een bouwactiviteit bepaalde termijn korter is dan vijftien jaar, kan die termijn worden verlengd tot ten hoogste vijftien jaar.
3. In een omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit wordt bepaald dat die geldt:
  - a. voor een daarbij gestelde termijn van ten hoogste een jaar, binnen een periode die loopt van 1 april tot 1 april van het daaropvolgende jaar; of
  - b. als dat eerder is, tot het tijdstip waarop een rechterlijke uitspraak ten uitvoer kan worden gelegd waarbij de bevoegdheid tot het gebruik van een geweer ter uitvoering van de wet is ontzegt.
4. In een omgevingsvergunning voor een valkeniersactiviteit wordt bepaald dat die geldt:
  - a. voor een daarbij gestelde termijn van ten hoogste vijf jaar, binnen een periode die loopt van 1 april tot 1 april van het vijfde daaropvolgende jaar; of
  - b. als dat eerder is, tot het tijdstip waarop een rechterlijke uitspraak ten uitvoer kan worden gelegd waarbij de bevoegdheid tot het gebruik van een roofvogel ter uitvoering van de wet is ontzegt.
5. Als toepassing wordt gegeven aan artikel 8.74u of 8.74x van het Besluit kwaliteit leefomgeving en een omgevingsvergunning aan niet in Nederland woonachtige personen wordt verleend, wordt in de omgevingsvergunning voor een jachtgeweeractiviteit en in de omgevingsvergunning voor een valkeniersactiviteit bepaald dat die geldt voor een daarbij gestelde termijn van ten hoogste zes opeenvolgende in de vergunning vermelde dagen.

§ 10.6.2

Toepassing afdelingen 3.4 en 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht

Art. 10.24 (voorbereidingsprocedure omgevingsvergunning)

Omgevingsvergunning,
voorbereidingsprocedure

1. Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is van toepassing op de voorbereiding van een besluit op een aanvraag om, wijziging van of intrekking van een omgevingsvergunning, als de aanvraag, wijziging of intrekking geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op de volgende activiteiten:
  - a. een rijksmonumentenactiviteit als het gaat om een rijksmonumentenactiviteit als bedoeld in artikel 4.32, eerste lid, onder a of b;
  - b. een milieubelastende activiteit voor zover het gaat om het exploiteren van een ipcc-installatie, bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - c. een milieubelastende activiteit voor zover het gaat om het exploiteren van een Seveso-inrichting, bedoeld in artikel 3.50 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - d. een milieubelastende activiteit voor zover het gaat om het exploiteren van een andere milieubelastende installatie voor het vergassen en vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen, bedoeld in artikel 3.63, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - e. een milieubelastende activiteit voor zover het gaat om het storten of verzamelen van winningsafvalstoffen in een winningsafvalstoffenvoorziening, bedoeld in artikel 3.84, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - f. een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk voor het lozen van afvalwater afkomstig van een ipcc-installatie, bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - g. een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk voor het lozen van afvalwater afkomstig van een Seveso-inrichting, bedoeld in artikel 3.50 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - h. een lozingsactiviteit als bedoeld in artikel 3.16, tweede lid, 3.42, tweede lid, 3.108, 3.141, 3.149, 3.286, derde lid, 3.301, tweede lid, 6.55, eerste lid, onder c, of 7.60, eerste lid, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - i. een stortingsactiviteit als bedoeld in artikel 7.62 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - j. een Natura 2000-activiteit; of
  - k. een wateractiviteit anders dan bedoeld in de onderdelen f tot en met i, met uitzondering van een als wateractiviteit aan te merken beperkingengebiedactiviteit, als die betrekking heeft op:
    - 1°. een ipcc-installatie; of
    - 2°. een Seveso-inrichting.
2. Dit artikel is niet van toepassing op een activiteit als bedoeld in het eerste lid, onder a, als die activiteit alleen wordt verricht voor archeologisch vooronderzoek voor zover dit bestaat uit booronderzoek, proefputtenonderzoek, proefsleuvenonderzoek, of, bij cultureel erfgoed onder water, het nemen van materiaalmonsters of het meenemen van een archeologische vondst als bedoeld in de Erfgoedwet.
3. Dit artikel is niet van toepassing op een activiteit als bedoeld in het eerste lid, onder d, als die activiteit alleen of voornamelijk wordt uitgevoerd voor onderzoek, ontwikkeling en het testen van nieuwe methoden of producten gedurende minder dan twee jaar, tenzij aannemelijk is dat de activiteit significant nadelige gevolgen heeft voor de gezondheid of het milieu.

4. Dit artikel is niet van toepassing op een wijziging van een omgevingsvergunning als bedoeld in het eerste lid, onder b tot en met f, en k, onder 1°, als die wijziging naar het oordeel van het bevoegd gezag geen significante nadelige gevolgen heeft voor de gezondheid of het milieu.

Art. 10.25 (toepassing coördinatie­regeling Awb)

1. In een geval als bedoeld in artikel 16.7, eerste lid, onder a, van de wet is coördinerend bestuursorgaan als bedoeld in artikel 3:21, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht het bestuursorgaan dat bevoegd is te beslissen op de aanvraag om een omgevingsvergunning of wijziging van de voorschriften van een omgevingsvergunning voor de andere activiteit of activiteiten dan wateractiviteiten.

Omgevingsvergunning,
coördinatie­regeling Awb

2. In de gevallen, bedoeld in artikel 16.7, eerste lid, onder b, van de wet, is coördinerend bestuursorgaan als bedoeld in artikel 3:21, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht het bestuursorgaan dat bevoegd is te beslissen op de aanvraag om een omgevingsvergunning of wijziging van de voorschriften van een omgevingsvergunning voor de milieubelastende activiteit, respectievelijk dat bevoegd is die voorschriften ambtshalve te wijzigen.

Afdeling 10.7

Gedoo­plich­beschikking

Art. 10.26 (intrekking gedoo­plich­beschikking)

Afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is niet van toepassing op de voorbereiding van een besluit tot gehele of gedeeltelijke intrekking van een gedoo­plich­beschikking.

Gedoo­plich­beschikking, in­trekking

Afdeling 10.7a

Aanwijzing als certifica­tie­instelling

Art. 10.26a (toepassing afdeling 4.1.3.3 Algemene wet bestuursrecht)

Met toepassing van artikel 28, eerste lid, laatste zinsnede, van de Dienstenwet is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing op de beslissing op een aanvraag om aanwijzing als certifica­tie­instelling en de beslissing op een aanvraag om aanwijzing van een certifica­tieschema als bedoeld in de artikelen 3.74, eerste lid, en 3.75, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Certifica­tie­instelling,
aanwijzing

Afdeling 10.7b

Toelatings­proce­dure en gegevens­ver­strekking stelsel van kwaliteits­borging voor het bouwen

Art. 10.26b (aanvraag­vereisten)

1. De aanvrager verstrekt bij de aanvraag om toelating van een instrument voor kwaliteitsborging tot het stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwen als bedoeld in artikel 3.76 van het Besluit kwaliteit leefomgeving de bij ministeriële regeling aangewezen gegevens en bescheiden.
2. De in het eerste lid bedoelde gegevens en bescheiden hoeven niet te worden verstrekt voor zover de toelatingsorganisatie al over die gegevens of bescheiden beschikt.

Stelsel kwaliteits­borging
bouwen, aanvraag­vereis­ten
instrument

Art. 10.26c (toepassing afdeling 4.1.3.3 Algemene wet bestuursrecht)

Met toepassing van artikel 28, eerste lid, laatste zinsnede, van de Dienstenwet is paragraaf 4.1.3.3 van de Algemene wet bestuursrecht niet van toepassing op de beslissing op de aanvraag om toelating van een instrument voor kwaliteitsborging tot het stelsel van kwaliteitsborging voor het bouwen als bedoeld in artikel 3.76 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Stelsel kwaliteits­borging
bouwen, toelating instru­ment

Art. 10.26d (regis­tra­tie instru­mentaan­bieders)

De toelatingsorganisatie neemt binnen twee werkdagen na de datum waarop een beschikking als bedoeld in artikel 7ad, 7ae, 7af of 7ag van de Woningwet is gegeven in het register, bedoeld in artikel 7ai, eerste lid, van die wet op:

Stelsel kwaliteits­borging
bouwen, regis­tra­tie instru­mentaan­bieders

a. de datum van de beschikking tot toelating van het instrument, de bedrijfsnaam en de plaats van vestiging van de instrumentaanbieder, en het nummer van inschrijving van de instrumentaanbieder in het handelsregister;

b. de naam van het toegelaten instrument, met vermelding van de gevolgklassen en de type bouwwerken waarop het instrument is gericht;

c. de datum van de aan de instrumentaanbieder gegeven waarschuwing en de datum en de termijn van de schorsing of intrekking van de toelating van een instrument met vermelding van de reden voor de waarschuwing, schorsing of intrekking.

Art. 10.26e (registratie kwaliteitsborgers)

Stelsel kwaliteitsborging
bouwen, registratie kwaliteitsborgers

1. De toelatingsorganisatie neemt binnen twee werkdagen na ontvangst daarvan de gegevens, bedoeld in artikel 7ah, eerste lid, van de Woningwet, op in het register, bedoeld in artikel 7ai, eerste lid, van die wet.
2. Bij het verstrekken van de gegevens, bedoeld in het eerste lid, aan de toelatingsorganisatie vermeldt de instrumentaanbieder:
  - a. de bedrijfsnaam en de plaats van vestiging van de kwaliteitsborger en het nummer van inschrijving van de kwaliteitsborger in het handelsregister;
  - b. vermelding van de gevolgklasse en de type bouwwerken waarop de toestemming is gericht;
  - c. voor zover van toepassing:
    - 1°. de reden voor de waarschuwing en de datum waarop de waarschuwing is gegeven;
    - 2°. de reden voor de schorsing en de datum en de termijn van de schorsing; en
    - 3°. de reden voor de intrekking en de datum van de intrekking.

Afdeling 10.8**Verstrekken en beschikbaar stellen van gegevens****§ 10.8.1***Externe veiligheid***Art. 10.27 (gegevensverstrekking externe veiligheidsrisico's)**

Gegevensverstrekking,
externe veiligheidsrisico's

- De bestuursorganen, bedoeld in artikel 11.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, verstrekken de gegevens over externe veiligheid, bedoeld in de artikelen 11.2, 11.3, 11.4, 11.6 en 11.7 van dat besluit, aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat:
- a. als het gaat om een activiteit met externe veiligheidsrisico's als bedoeld in de artikelen 5.23, 5.26, 5.31 van dat besluit of bijlage VII, onder A, B, D, onder 1, en E, bij dat besluit, of waarvoor een vergunning is verleend op grond van artikel 15, aanhef en onder b, van de Kernenergiewet, onverwijld na:
    - 1°. de inwerkingtreding van een besluit tot verlening, wijziging of intrekking van een omgevingsvergunning of een vergunning als bedoeld in artikel 15, aanhef en onder b, van de Kernenergiewet;
    - 2°. de ontvangst van een melding op grond van het Besluit activiteiten leefomgeving;
    - 3°. de ontvangst van de informatie inhoudende dat niet binnen de begrenzing van de locatie waar de activiteit wordt verricht aan de in het Besluit activiteiten leefomgeving voor die activiteit bepaalde afstand is voldaan; of
    - 4°. een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State of een uitspraak van de Voorzitter van die Afdeling over een besluit als bedoeld onder 1° of een melding als bedoeld onder 2°; en
  - b. voor locaties van beperkt kwetsbare, kwetsbare en zeer kwetsbare gebouwen en beperkt kwetsbare en kwetsbare locaties als bedoeld in bijlage VI bij het Besluit kwaliteit leefomgeving onverwijld na:
    - 1°. de inwerkingtreding van een besluit tot vaststelling van een omgevingsplan;
    - 2°. de inwerkingtreding van een besluit tot verlening, wijziging of intrekking van een omgevingsvergunning; of
    - 3°. een uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State of een uitspraak van de Voorzitter van die Afdeling, over een besluit als bedoeld onder 1° of 2°.

Art. 10.27a (overgangsrecht gegevensverstrekking externe veiligheidsrisico's)

Als een activiteit al rechtmatig wordt verricht op het tijdstip van inwerkingtreding van artikel 10.27, dan geldt de verplichting om gegevens te verstrekken, bedoeld in de aanhef van dat artikel, met ingang van 1 januari 2025. De gegevens worden onverwijld verstrekt.

Art. 10.28 (gegevensverstrekking domino-effecten Seveso-inrichting)

Gegevensverstrekking,
Seveso-inrichting

Wanneer het bevoegd gezag beschikt over gegevens als bedoeld in artikel 4.5, eerste lid, onder e, van het Besluit activiteiten leefomgeving, die niet zijn verstrekt door degene die de Seveso-inrichting exploiteert, worden die gegevens beschikbaar gesteld aan degene die de Seveso-inrichting exploiteert voor zover dit nodig is voor de toepassing van artikel 4.13 van dat besluit.

§ 10.8.1a*Waterveiligheid***Art. 10.28a (gegevensverstrekking veiligheid primaire waterkeringen)**

Gegevensverstrekking,
veiligheid primaire waterkeringen

Het dagelijks bestuur van het waterschap verstrekt voor elke primaire waterkering waarover het het beheer heeft een verslag over de algemene waterstaatkundige toestand als bedoeld in

artikel 11.15 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

§ 10.8.2

Kwaliteit van de buitenlucht

Art. 10.29 (verstrekking en publicatie gegevens over luchtkwaliteit)

1. Het college van burgemeester en wethouders van een gemeente, waarvan het grondgebied ligt in een aandachtsgebied dat is aangewezen in artikel 5.51, tweede of derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, en gedeputeerde staten van de provincie waarvan het grondgebied in dat gebied ligt, verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.22, eerste en tweede lid, van dat besluit, jaarlijks uiterlijk op 31 mei aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt jaarlijks uiterlijk op 31 maart de gegevens, bedoeld in artikel 11.22, derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.
3. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt jaarlijks uiterlijk op 31 december een verslag van de resultaten van de monitoring van de omgevingswaarden voor de kwaliteit van de buitenlucht, bedoeld in de artikelen 2.3 tot en met 2.8a van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.

Gegevensverstrekking,
kwaliteit buitenlucht

Art. 10.30 (beschikbaar stellen informatie over emissies)

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt de nationale emissie-inventarissen en nationale emissieprognoses, bedoeld in artikel 11.21, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.

Beschikbaar stellen informatie over emissies

Art. 10.31 (bekendmaking tijdelijke regels bij luchtverontreiniging)

De commissaris van de Koning maakt een besluit met regels over het gebruik van installaties of brandstoffen en over andere verontreinigende activiteiten als bedoeld in artikel 19.12, eerste of derde lid, van de wet, via de media en langs elektronische weg bekend. Van het besluit wordt vervolgens zo spoedig mogelijk mededeling gedaan in het provinciaal blad, onder vermelding van het tijdstip van inwerkingtreding van het besluit.

Bekendmaking tijdelijke
regels bij luchtverontreiniging

§ 10.8.3

Waterkwaliteit

Art. 10.32 (beschikbaar stellen monitoringsprogramma)

Een monitoringsprogramma als bedoeld in artikel 11.28 van het Besluit kwaliteit leefomgeving wordt elektronisch beschikbaar gesteld.

Beschikbaar stellen monitoringsprogramma
waterkwaliteit

Art. 10.33 (gegevensverstrekking opstellen stroomgebiedsbeheerplannen)

Het dagelijks bestuur van het waterschap en gedeputeerde staten verstrekken de door hen verzamelde gegevens die nodig zijn voor het opstellen van stroomgebiedsbeheerplannen, bedoeld in artikel 11.35 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat, uiterlijk op de volgende tijdstippen:

Gegevensverstrekking,
opstellen stroomgebieds-
beheerplannen

- a. 22 juni 2026 en 22 juni 2027; en
- b. om de zes jaar na de tijdstippen, bedoeld onder a.

Art. 10.33a (gegevensverstrekking resultaten analyses en beoordeling kaderrichtlijn water)

Het gemeentebestuur, het dagelijks bestuur van het waterschap en gedeputeerde staten verstrekken uiterlijk op 22 juni 2025 en vervolgens om de zes jaar de resultaten van de analyses en beoordeling, bedoeld in artikel 11.36 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Gegevensverstrekking,
analyses en beoordeling
kaderrichtlijn water

Art. 10.33b (gegevensverstrekking voortgang uitvoering van maatregelen)

Het dagelijks bestuur van het waterschap en gedeputeerde staten verstrekken uiterlijk op 22 juni 2024 en vervolgens om de zes jaar de gegevens over de voortgang van de uitvoering van de maatregelen, bedoeld in artikel 11.37 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Gegevensverstrekking,
waterprogramma's

Art. 10.34 (gegevensverstrekking beschermde gebieden kaderrichtlijn water)

Het college van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten en Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekken zo spoedig mogelijk na gegevensverzameling, de als gegevens verzamelde beschermde gebieden, bedoeld in artikel 11.34 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Gegevensverstrekking,
beschermde gebieden
kaderrichtlijn water

Art. 10.35 (verstrekking en publicatie gegevens inzameling, transport en behandeling stedelijk afvalwater en afvoer slib)

Gegevensverstrekking, stedelijk afvalwater en slibafvoer

1. Het bevoegd gezag dat de zorg heeft voor een zuiveringstechnisch werk verstrekt de gegevens over de stand van zaken van de inzameling, het transport en de behandeling van stedelijk afvalwater en de afvoer van slib, bedoeld in artikel 11.39 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, vier maanden na ontvangst van een verzoek daartoe aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt elke twee jaar het verslag van de gegevens over de stand van zaken van de inzameling, het transport en de behandeling van stedelijk afvalwater en de afvoer van slib, bedoeld in artikel 11.42 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.

Art. 10.36 (beschikbaar stellen verslagen kaderrichtlijn water)

Beschikbaar stellen verslagen kaderrichtlijn water

- Het dagelijks bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stellen aan het eind van de looptijd van een waterbeheerprogramma als bedoeld in artikel 3.7 van de wet, een regionaal waterprogramma als bedoeld in artikel 3.8, tweede lid, van de wet respectievelijk het nationale waterprogramma, bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder e, van de wet, elektronisch beschikbaar:
- a. een verslag over de resultaten van de monitoring voor de omgevingswaarden voor waterkwaliteit, bedoeld in de artikelen 2.10, 2.11, 2.13, 2.14 en 2.15 van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
  - b. een verslag als bedoeld in artikel 11.41 van het Besluit kwaliteit leefomgeving over de resultaten van de monitoring van de andere parameters, bedoeld in artikel 11.27 van dat besluit.

Art. 10.36aa (gegevensverstrekking verordening hergebruik stedelijk afvalwater)

Gedeputeerde staten verstrekken aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat de gegevens waarover zij beschikken die nodig zijn om te voldoen aan artikel 11, eerste lid, van de verordening hergebruik stedelijk afvalwater.

*§ 10.8.3a**Natuur***Art. 10.36a (rapportages vogelrichtlijn en habitatrictlijn)**

Gegevensverstrekking, vogel- en habitatrictlijn

1. Gedeputeerde staten verstrekken aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof gegevens over:
  - a. door gedeputeerde staten of provinciale staten genomen besluiten of getroffen maatregelen ter uitvoering van de vogelrichtlijn en van de habitatrictlijn; en
  - b. de staat van instandhouding van:
    - 1°. de vogelsoorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en de niet in die bijlage genoemde geregeld in Nederland voorkomende vogelsoorten; en
    - 2°. de natuurlijke habitats, de habitats van soorten en de dier- en plantensoorten, genoemd in de bijlagen I, II, IV en V bij de habitatrictlijn.
2. De gegevens worden verstrekt ten behoeve van:
  - a. de toepassing van artikel 4, eerste lid, van de vogelrichtlijn en artikel 4, eerste lid, in samenhang met artikel 11 van de habitatrictlijn;
  - b. de verslaglegging, bedoeld in artikel 9, derde lid, van de vogelrichtlijn en artikel 16, tweede lid, van de habitatrictlijn; en
  - c. de verslaglegging, bedoeld in artikel 12 van de vogelrichtlijn en artikel 17 van de habitatrictlijn.
3. Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekt de gegevens, bedoeld in het eerste lid, en de gegevens, bedoeld in de artikelen 7, vierde lid, laatste zin, en 10, tweede lid, van de vogelrichtlijn, aan de Europese Commissie.

Art. 10.36b (melding compenserende maatregelen Natura 2000-gebieden aan Europese Commissie)

Gegevensverstrekking, compenserende maatregelen Natura 2000-gebieden

1. Het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit of voor de vaststelling van een plan als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de habitatrictlijn meldt gegevens over de compenserende maatregelen, bedoeld in artikel 8.74b, tweede lid, onder c, of 10.24, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof.
2. Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekt de gegevens aan de Europese Commissie.

Art. 10.36c (rapportage uitvoering invasieve-exoten-basisverordening)

1. Gedeputeerde staten verstrekken aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof uiterlijk op 1 juni 2025, en daarna steeds na zes jaar, gegevens over de uitvoering van de maatregelen voor de preventie en beheersing van de introductie en verspreiding van invasieve exoten van de in bijlage VC bij het Besluit kwaliteit leefomgeving genoemde soorten.
2. De door gedeputeerde staten verstrekte gegevens hebben betrekking op:
  - a. de aard en de doeltreffendheid van de getroffen maatregelen en de gevolgen van deze maatregelen voor niet-doelsoorten;
  - b. de maatregelen die zijn getroffen om het publiek te informeren over de aanwezigheid van invasieve uitheemse soorten en over acties die burgers verzocht worden te ondernemen; en
  - c. als deze gegevens aanwezig zijn: de kostprijs van de onder a en b bedoelde maatregelen.
3. Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekt de gegevens aan de Europese Commissie.

Gegevensverstrekking, uitvoering invasieve-exoten-basisverordening

Art. 10.36d (rapportage aan Tweede en Eerste Kamer over natuurnetwerk Nederland)

1. Gedeputeerde staten verstrekken aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof gegevens over de voortgang van de totstandkoming en instandhouding van het natuurnetwerk Nederland.
2. Onze Minister voor Natuur en Stikstof informeert op basis van de gegevens van gedeputeerde staten de beide Kamers der Staten-Generaal over de voortgang van de totstandkoming en instandhouding van het natuurnetwerk Nederland.

Gegevensverstrekking, natuurnetwerk Nederland

Art. 10.36da (gegevensverstrekking over programma stikstofreductie en natuurverbetering)

1. De bestuursorganen die zijn belast met de uitvoering van de maatregelen, opgenomen in het programma stikstofreductie en natuurverbetering, verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.69, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elke twee jaar aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof.
2. De bestuursorganen die verantwoordelijk zijn voor de vaststelling van het beheerplan, bedoeld in de artikelen 3.8, derde lid, en 3.9, derde lid, van de wet, verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.69, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elke zes jaar aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof.

Gegevensverstrekking, programma stikstofreductie en natuurverbetering

Art. 10.36db (gegevensverstrekking gebiedsgerichte uitwerking programma stikstofreductie en natuurverbetering)

Uiterlijk op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip en vervolgens steeds zo spoedig mogelijk na een daartoe strekkend verzoek van Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekken gedeputeerde staten de gegevens, bedoeld in artikel 11.69b van het Besluit kwaliteit leefomgeving, aan die Minister.

Gegevensverstrekking, gebiedsgerichte uitwerking programma stikstofreductie en natuurverbetering

Art. 10.36dc (rapportage aan Tweede en Eerste Kamer over programma stikstofreductie en natuurverbetering)

Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekt aan de beide Kamers der Staten-Generaal de volgende verslagen met de volgende frequentie:

- a. elk jaar:
  - 1°. het verslag over de resultaten van de monitoring voor de omgevingswaarden voor stikstofdepositie, bedoeld in artikel 11.68 van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
  - 2°. het verslag over de mate waarin wordt voldaan aan de tussentijdse doelstellingen om tijdig aan die omgevingswaarden te voldoen, bedoeld in artikel 11.69c, onder a, onder 2°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b. elke twee jaar: het verslag over de voortgang en de gevolgen van de maatregelen, opgenomen in het programma stikstofreductie en natuurverbetering, bedoeld in artikel 11.69c, onder b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
- c. elke zes jaar: het verslag over de ontwikkeling van de staat van instandhouding van de voor stikstof gevoelige habitats in Natura 2000-gebieden in relatie tot de instandhoudingsdoelstellingen voor die gebieden, bedoeld in artikel 11.69c, onder c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Rapportage verslagen programma stikstofreductie en natuurverbetering

Art. 10.36e (verstrekking gegevens verzekering jachtgeweer)

De korpschef verstrekt op verzoek gegevens uit de gegevensverzameling, bedoeld in artikel 11.73 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, over de nakoming van een verzekering als bedoeld in artikel 11.78 van het Besluit activiteiten leefomgeving, aan:

- a. Onze Minister voor Natuur en Stikstof en Onze Minister van Justitie en Veiligheid;
- b. de personen belast met de opsporing van strafbaar gestelde feiten wegens handelen in strijd met het bepaalde bij of krachtens de wet; en

Gegevensverstrekking, verzekering jachtgeweer

c. hen die aannemelijk maken dat zij zijn betrokken bij schade die grond kan opleveren voor toepassing van artikel 8.4 van de wet.

§ 10.8.4

Kwaliteit van zwemlocaties

Art. 10.37 (gegevensverstrekking zwemlocaties)

Gegevensverstrekking,
zwemlocaties

Het dagelijks bestuur of het algemeen bestuur van een waterschap verstrekt jaarlijks uiterlijk op 31 oktober over elke zwemlocatie waarover het het beheer heeft in ieder geval de volgende gegevens aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat:

- a. het verslag van de resultaten van de monitoring voor de omgevingswaarde voor een zwemlocatie, bedoeld in artikel 2.19 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
- b. de uitkomst van de beoordeling van de resultaten van de monitoring voor de omgevingswaarde voor een zwemlocatie, bedoeld in artikel 2.19 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, uitgevoerd in overeenstemming met de bij ministeriële regeling gestelde regels; en
- c. een beschrijving van de belangrijkste getroffen beheersmaatregelen, bedoeld in de artikelen 3.7 tot en met 3.9 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Art. 10.38 (beschikbaar stellen verslag monitoring omgevingswaarde kwaliteit zwemlocatie)

Beschikbaar stellen monitoringverslag kwaliteit zwemlocatie

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt een verslag van de resultaten van de monitoring van de omgevingswaarde voor zwemlocaties, bedoeld in artikel 2.19 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.

Art. 10.39 (beschikbaar stellen informatie over zwemlocaties)

Beschikbaar stellen informatie over zwemlocaties

1. Gedeputeerde staten lichten het publiek gedurende het badseizoen voor over:
  - a. de indeling van de zwemlocaties in klassen, bedoeld in bijlage II bij de zwemwatterrichtlijn, de ingestelde negatieve zwemadviezen en opgelegde zwemverboden;
  - b. de risico's voor de gezondheid en de veiligheid van zwemmers:
    - 1°. als zich een overmatige groei van cyanobacteriën of een neiging tot overmatige groei van macroalgen of marien fytoplankton voordoet en gedeputeerde staten een gezondheidsrisico vaststellen of vermoeden als bedoeld in artikel 3.7 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
    - 2°. als sprake is van een zwemwaterverontreiniging als bedoeld in artikel 11.44, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
    - 3°. als sprake is van onverwachte situaties die negatieve gevolgen hebben of redelijkerwijs kunnen hebben op de kwaliteit van de zwemlocatie en op de gezondheid van zwemmers;
  - c. de getroffen zwemwaterbeheersmaatregelen, bedoeld in artikel 3.8 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, als dat naar hun oordeel nodig is; en
  - d. de uitkomsten van het onderzoek, bedoeld in artikel 3.5 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, als de uitkomsten niet leiden tot een negatief zwemadvies of een zwemverbod.
2. Gedeputeerde staten geven in de nabijheid van een zwemlocatie op passende wijze voorlichting, via de media en langs elektronische weg, zodra de informatie beschikbaar is.
3. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder a tot en met c, bestaat de voorlichting in ieder geval uit:
  - a. het plaatsen van een bord in de nabijheid van de zwemlocatie op een zichtbare en gemakkelijk toegankelijke plaats met de informatie, bedoeld in artikel 12, eerste lid, van de zwemwatterrichtlijn; en
  - b. het verspreiden van de informatie, bedoeld in artikel 12, tweede lid, van de zwemwatterrichtlijn via internet, zo nodig ook in andere talen.

§ 10.8.5

Geluid

Art. 10.39a (gegevensverstrekking industrieterreinen)

Gegevensverstrekking,
geluid industrieterreinen

1. Degene die op een industrieterrein een activiteit anders dan het wonen verricht, verstrekt op verzoek van de gemeenteraad, of provinciale staten als artikel 2.12a, eerste lid, van de wet wordt toegepast, gegevens over het geluid door die activiteit voor de vaststelling van een geluid-productieplafond als omgevingswaarde voor het industrieterrein.
2. Het eerste lid geldt niet voor:
  - a. informatie die is aangemerkt als staatsgeheim als bedoeld in het Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst Bijzondere Informatie 2013 (VIRBI 2013); en
  - b. informatie over het geluid door een activiteit waarvoor het omgevingsplan of een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit waarborgt dat het langtijdgemiddelde beoordelingsniveau $L_{Aeq,T}$ van het geluid op een afstand van 30 m van de begrenzing van de

locatie waar de activiteit wordt verricht, niet meer bedraagt dan de standaardwaarden, bedoeld in tabel 5.65.1 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, verminderd met 5 dB.

Art. 10.39b (gegevensverstrekking windturbines, windparken, civiele en militaire buitenschietsbanen en militaire springterreinen op industrieterreinen)

Als dat nodig is om aan de verplichting van een bestuursorgaan tot gegevensverstrekking, bedoeld in artikel 10.42a, eerste lid, aanhef en onder e, te voldoen, verstrekt degene die een activiteit als bedoeld in die onderdelen verricht, op verzoek van dat bestuursorgaan gegevens over het geluid door die activiteit.

Gegevensverstrekking, geluid windturbines en -parken, buitenschietsbanen en militaire springterreinen

Art. 10.39c (gegevensverstrekking luchthavens)

Als dat nodig is om aan de verplichting tot gegevensverstrekking, bedoeld in artikel 10.42a, eerste lid, aanhef en onder e, te voldoen, verstrekt degene die een luchthaven exploiteert, op verzoek van gedeputeerde staten, Onze Minister van Defensie of Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat gegevens over het geluid door die luchthaven.

Gegevensverstrekking, geluid luchthavens

Art. 10.40 (verstrekking en publicatie gegevens over belangrijke wegen, spoorwegen en luchthavens)

1. Gedeputeerde staten verstrekken elke vijf jaar uiterlijk op 31 maart de gegevens, bedoeld in artikel 11.49, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat publiceert elke vijf jaar uiterlijk op 29 juni in de Staatscourant:

a. de door gedeputeerde staten verstrekte gegevens; en

b. de gegevens, bedoeld in artikel 11.49, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

Gegevensverstrekking, wegen, spoorwegen en luchthavens

Art. 10.41 (gegevensverstrekking door beheerder geluidbron voor geluidbelastingkaart)

1. Degene die een geluidbron beheert, verstrekt op verzoek van het bestuursorgaan dat is belast met de vaststelling van een geluidbelastingkaart als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder a, van de wet, alle gevraagde gegevens voor zover dat bestuursorgaan daar zelf geen toegang toe heeft.

2. De gegevens worden binnen drie maanden na de dag waarop het verzoek is ontvangen verstrekt, of, wanneer de gevraagde gegevens nog niet beschikbaar zijn, onverwijld nadat die beschikbaar zijn gekomen.

Gegevensverstrekking, geluidbelastingkaart

Art. 10.42 (gegevensverstrekking door bestuursorganen voor geluidbelastingkaart)

Als dat nodig is voor de vaststelling van een geluidbelastingkaart als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder a, van de wet, verstrekken bestuursorganen elkaar op verzoek alle gevraagde gegevens voor zover het verzoekende bestuursorgaan daar geen toegang toe heeft.

Art. 10.42a (gegevensverstrekking geluidregister)

1. De volgende bestuursorganen verstrekken de volgende gegevens op elektronische wijze aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat binnen de daarbij aangegeven termijn:

a. het college van burgemeester en wethouders, gedeputeerde staten en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder a, onder 1°, onder 3° tot en met 5° en onder 7°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, binnen vier weken na bekendmaking van hun besluit tot vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde;

b. het college van burgemeester en wethouders, gedeputeerde staten en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder a, onder 2°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, op de dag van bekendmaking van hun besluit tot vaststelling van een geluidproductieplafond als omgevingswaarde;

c. het college van burgemeester en wethouders, gedeputeerde staten, Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en de beheerder, bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Spoorwegwet, verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder a, onder 6°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, over een kalenderjaar voor 18 juli van het daarop volgende jaar;

d. het college van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van het waterschap verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder b, onder 1°, 2°, 3° en 5°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, binnen vier weken:

1°. na het bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, bedoeld in artikel 11.46, derde lid, van dat besluit;

2°. nadat toepassing is gegeven aan artikel 3.27, zesde lid, van dat besluit; en

Gegevensverstrekking, geluidregister

- 3°. nadat hun besluit tot aanleg van een weg of spoorweg als bedoeld in artikel 3.27, eerste lid, onder b, van dat besluit is genomen;
- e. het college van burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van het waterschap verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder b, onder 4°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, binnen vier weken na het uiterste tijdstip, bedoeld in artikel 10.42c, eerste lid, onder b;
- f. gedeputeerde staten, Onze Minister van Defensie en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder c, van het Besluit kwaliteit leefomgeving binnen vier weken na de bekendmaking van hun luchthavenbesluit;
- g. het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad, gedeputeerde staten, Onze Minister voor Klimaat en Energie en Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder d, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, binnen vier weken na de bekendmaking van hun besluit tot vaststelling van het omgevingsplan dat, de omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit die of het projectbesluit dat waarden bevat voor het geluid door een windturbine of een windpark op een industrieterrein; en
- h. het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad, gedeputeerde staten, Onze Minister van Defensie en Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder e, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, binnen vier weken na de bekendmaking van hun besluit tot vaststelling van het omgevingsplan dat, de omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit die of het projectbesluit dat waarden bevat voor het geluid door een civiele buitenschiebaan, een militaire buitenschiebaan of een militair springterrein op een industrieterrein.
2. De bestuursorganen, bedoeld in het eerste lid, verstrekken onverwijld gecorrigeerde gegevens nadat is gebleken dat eerder door hen verstrekte gegevens onjuist zijn.

Art. 10.42b (verstrekking en publicatie verslag monitoring geluidproductieplafonds)

Gegevensverstrekking,
verslag monitoring geluid-
productieplafonds

1. Voor industrieterreinen in een gemeente die niet ligt in een bij ministeriële regeling aangegeven agglomeratie, doet het college van burgemeester en wethouders voor 18 juli 2029 en daarna elke vijf jaar verslag van de resultaten van de monitoring, bedoeld in artikel 11.45 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, en de wijze waarop is voldaan aan de resultaatsverplichting, bedoeld in artikel 3.44 van dat besluit. Het verslag bevat daarnaast:
- een overzicht van de op grond van artikel 2.11a van de wet vastgestelde geluidproductieplafonds waarbij toepassing is gegeven aan artikel 3.37 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
  - een beschrijving van de ontwikkelingen van het bronbeleid en andere relevante ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op de geluidproductieplafonds als bedoeld onder a;
  - een motivering of de ontwikkelingen, bedoeld onder b, aanleiding geven tot intrekking of wijziging van geluidproductieplafonds als bedoeld onder a;
  - de conclusies naar aanleiding van de resultaten van de monitoring, bedoeld in artikel 11.45 van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
  - een overzicht van de maatregelen die naar verwachting de komende vijf jaar nodig zijn om te voldoen aan de resultaatsverplichting, bedoeld in artikel 3.44 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat doet jaarlijks verslag van de resultaten van de monitoring, bedoeld in artikel 11.45 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, en de wijze waarop is voldaan aan de resultaatsverplichting, bedoeld in artikel 3.44 van dat besluit.
3. De beheerder, bedoeld in artikel 1, eerste lid, van de Spoorwegwet, doet jaarlijks aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat verslag van de resultaten van de monitoring, bedoeld in artikel 11.45 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, en de wijze waarop is voldaan aan de resultaatsverplichting, bedoeld in artikel 3.44 van dat besluit.
4. Als toepassing is gegeven aan artikel 3.46, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, doen het college van burgemeesters en wethouders en gedeputeerde staten elk jaar voor 18 juli voor de betrokken geluidproductieplafonds verslag van de monitoring, bedoeld in artikel 11.45 van dat besluit.
5. Het verslag van de monitoring wordt voor een ieder elektronisch beschikbaar gesteld.

Art. 10.42c (verstrekking en publicatie verslag monitoring geluid wegen en spoorwegen met basisgeluidemissie)

Gegevensverstrekking,
verslag monitoring geluid
wegen en spoorwegen

1. Het college van burgemeester en wethouders doet aan de gemeenteraad en het dagelijks bestuur van een waterschap doet aan het algemeen bestuur van het waterschap:
- uiterlijk op het bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, bedoeld in artikel 11.46, derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, verslag van de waarde van de basisgeluidemissie, bedoeld in dat artikel; en

- b. uiterlijk op 18 juli 2029 en vervolgens elke vijf jaar uiterlijk op 18 juli verslag van de resultaten van de monitoring, bedoeld in artikel 11.47 van het Besluit kwaliteit leefomgeving.
2. Het verslag, bedoeld in het eerste lid, onder b, bevat ten minste:
- de afweging van geluidbepalende en geluidwerende maatregelen voor gebouwen als bedoeld in artikel 3.28 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
  - een overzicht van de geluidgevoelige gebouwen waarvoor op grond van artikel 3.52, eerste lid, onder a of b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving een besluit over het treffen van geluidwerende maatregelen wordt genomen; en
  - de wijzigingen van de basisgeluidemissie ten opzichte van het vorige verslag.
3. Het verslag van de monitoring wordt voor een ieder elektronisch beschikbaar gesteld.

§ 10.8.5a
Bodemkwaliteit

Art. 10.42c1 (beschikbaar stellen eindonderzoek bodem)

- Als de kwaliteit van de bodem wordt hersteld als bedoeld in artikel 5.4, aanhef en onder f, van het Besluit activiteiten leefomgeving, stelt het bevoegd gezag voor het publiek relevante informatie daarover elektronisch beschikbaar.
- De gegevens worden pas beschikbaar gesteld nadat de juistheid van die gegevens deugdelijk is vastgesteld.

Beschikbaar stellen eindonderzoek bodem

Art. 10.42c2 (gegevensverstrekking stortplaatsen voor baggerspecie op land)

Het bevoegd gezag voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor het exploiteren van een ipcc-installatie voor het storten van afvalstoffen of het exploiteren van een andere milieubelastende installatie voor het storten van bedrijfsafvalstoffen of gevaarlijke afvalstoffen op een stortplaats, bedoeld in de artikelen 3.84, eerste lid, aanhef en onder a en b, en 3.85, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, verstrekt, voor zover op de stortplaats alleen baggerspecie wordt gestort en de stortplaats niet is gelegen in een oppervlaktewaterlichaam, een afschrift van de resultaten, bedoeld in artikel 8.62n, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Gegevensverstrekking, stortplaatsen voor baggerspecie op land

§ 10.8.6
PRTR

Art. 10.42d (elektronisch indienen PRTR-verslag)

Een PRTR-verslag wordt ingediend met gebruikmaking van een elektronisch formulier. Het formulier wordt door Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat beschikbaar gesteld op e-mjv.nl.

Gegevensverstrekking PRTR-verslag, elektronisch indienen

Art. 10.43 (gegevensverstrekking PRTR; uitstel verklaring PRTR-verslag)

Het bestuursorgaan, bedoeld in artikel 11.56 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, doet van het uitstel van de afgifte van de verklaring, bedoeld in artikel 11.57, derde lid, van dat besluit, uiterlijk op 30 juni van het kalenderjaar volgend op het verslagjaar, schriftelijk mededeling aan degene die de activiteit, bedoeld in bijlage I bij de PRTR-verordening, verricht.

Gegevensverstrekking PRTR-verslag, uitstel verklaring

Art. 10.44 (gegevensverstrekking PRTR; gegevens als bedoeld in artikel 5.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving)

- Het bestuursorgaan, bedoeld in artikel 11.56 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, verstrekt de gegevens, bedoeld in artikel 5.10 van het Besluit activiteiten leefomgeving, na de kwaliteit daarvan te hebben beoordeeld, telkens uiterlijk op 30 september van het kalenderjaar volgend op het verslagjaar in elektronische vorm aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.
- Het eerste lid is niet van toepassing:
  - op gegevens waarover het bestuursorgaan op grond van artikel 11.57, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving heeft verklaard dat ze niet aan artikel 5.10, 5.12 of 5.13 van het Besluit activiteiten leefomgeving voldoen; of
  - als het bestuursorgaan op grond van artikel 11.58 van het Besluit kwaliteit leefomgeving heeft verklaard dat geen PRTR-verslag is ingediend.
- In de gevallen, bedoeld in het tweede lid, meldt het bestuursorgaan aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat dat een verklaring als bedoeld in het tweede lid, aanhef en onder a of onder b, is afgegeven, uiterlijk op 30 september van het kalenderjaar volgend op het verslagjaar of, als dat eerder is, zodra die verklaring in werking is getreden.

Gegevensverstrekking PRTR-verslag, inhoud en termijn

Art. 10.45 (gegevensverstrekking PRTR; handelwijze bij geheimhouden gegevens)

Gegevensverstrekking
PRTR-verslag, geheimhouden gegevens

1. Als het bestuursorgaan, bedoeld in artikel 11.56 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, op grond van artikel 11.60, eerste lid, van dat besluit heeft beslist bepaalde in het PRTR-verslag opgenomen gegevens niet aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat te verstrekken, deelt dat bestuursorgaan uiterlijk op 30 september van het kalenderjaar volgend op het verslagjaar aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat mee:
  - a. welk type informatie geheim is gehouden; en
  - b. welke uitzonderingsgrond, bedoeld in artikel 5.1 van de Wet open overheid, is toegepast.
2. De mededeling bevat een samenvatting van de motivering van de beslissing.
3. Als de mededeling betrekking heeft op het geheimhouden van de naam van een verontreinigende stof, wordt de naam aangegeven van de groep verontreinigende stoffen, bedoeld in bijlage VI bij het Besluit activiteiten leefomgeving, waartoe de geheimgehouden verontreinigende stof behoort.
4. In afwijking van artikel 10.44, eerste lid, worden gegevens waarvoor een verzoek als bedoeld in artikel 11.60, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving is afgewezen, niet eerder verstrekt dan nadat dat besluit in werking is getreden.

Art. 10.46 (beschikbaar stellen van gegevens en verklaringen PRTR)

Beschikbaar stellen
PRTR-verslag

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt de gegevens en verklaringen, bedoeld in artikel 11.63 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, uiterlijk op 31 maart van het tweede kalenderjaar volgend op het verslagjaar per verslagjaar beschikbaar via het PRTR, bedoeld in bijlage I bij het Besluit kwaliteit leefomgeving.

*§ 10.8.7**Behoud van werelderfgoed***Art. 10.48 (gegevensverstrekking werelderfgoed)**

Gegevensverstrekking,
werelderfgoed

Een instantie of een bestuursorgaan, aangewezen als siteholder in het managementplan, bedoeld in de Operational guidelines for the implementation of the World Heritage Convention, verstrekt aan Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap op verzoek de gegevens die nodig zijn om te kunnen voldoen aan artikel 29 van het werelderfgoedverdrag.

Art. 10.49 (gegevensverstrekking activiteiten die werelderfgoed kunnen aantasten)

1. Als een instantie of een bestuursorgaan als bedoeld in artikel 10.48 op de hoogte is van een voornemen om een activiteit te verrichten die de uitzonderlijke universele waarde van een werelderfgoed kan aantasten, stelt die instantie of dat bestuursorgaan Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap daarvan zo spoedig mogelijk, maar in ieder geval voordat zich onomkeerbare gevolgen kunnen voordoen, op de hoogte.
2. Het eerste lid is ook van toepassing op een ander bestuursorgaan dat is belast met de uitoefening van taken en bevoegdheden op grond van de wet als het werelderfgoed op zijn grondgebied ligt of als de uitoefening van een taak of bevoegdheid de uitzonderlijke universele waarde van een werelderfgoed kan aantasten.

*§ 10.8.8**Tegengaan van klimaatverandering***Art. 10.49a (beschikbaar stellen broeikasgasinventarissen)**

Beschikbaar stellen
broeikasgasinventarissen

Onze Minister voor Klimaat en Energie stelt de broeikasgasinventarissen, bedoeld in artikel 11.66, tweede lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.

Art. 10.49b (doorzenden berichten over maatregelen verduurzaming energiegebruik)

Gegevensverstrekking,
maatregelen verduurzaming energiegebruik

Onze Minister voor Klimaat en Energie brengt berichten over maatregelen ter verduurzaming van het energiegebruik die via de elektronische voorziening, bedoeld in artikel 5.15c, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving en artikel 3.84a, tweede lid, van het Besluit bouwwerken leefomgeving, zijn ingediend, onverwijld binnen het bereik van het bevoegd gezag.

Art. 10.49c (doorzenden berichten over emissies van kooldioxide door werkgebonden personenmobiliteit)

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat brengt berichten over emissies van kooldioxide door werkgebonden personenmobiliteit die via de elektronische voorziening, bedoeld in artikel 18.15, vierde lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, zijn ingediend, onverwijld binnen het bereik van het bevoegd gezag.

Art. 10.49d (rapportages datacentra)

Onze Minister voor Klimaat en Energie verstrekt de gegevens die via de elektronische voorziening, bedoeld in artikel 5.16c, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, openbaar zijn gemaakt, aan de Europese Commissie.

**Afdeling 10.9
Kaarten****Art. 10.50 (overleg, actualisatie en elektronische beschikbaarstelling geluidbelastingkaarten)**

1. Bij de totstandkoming van een geluidbelastingkaart als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder a, van de wet overlegt het bevoegd gezag met de bevoegde autoriteiten van de aangrenzende lidstaten, voor zover die kaart ook betrekking heeft op grensregio's.
2. Het bevoegd gezag actualiseert een geluidbelastingkaart elke vijf jaar.
3. Het bevoegd gezag stelt een geluidbelastingkaart elektronisch beschikbaar.

Geluidbelastingkaarten, overleg, actualisatie en beschikbaarstelling

Art. 10.51 (actualisatie en elektronische beschikbaarstelling kaarten basiskustlijn)

1. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat actualiseert kaarten van de kustlijn als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder b, van de wet uiterlijk 15 februari 2024 en daarna elke zes jaar.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat stelt kaarten van de kustlijn elektronisch beschikbaar.

Kaarten basiskustlijn, overleg, actualisatie en beschikbaarstelling

Art. 10.52 (overleg, actualisatie en elektronische beschikbaarstelling overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten)

1. Bij de totstandkoming van overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder c, van de wet overleggen gedeputeerde staten met:
  - a. de bevoegde autoriteiten van andere staten in de stroomgebiedsdistricten Rijn, Maas, Schelde en Eems; en
  - b. het dagelijks bestuur van het waterschap en het college van burgemeester en wethouders als een stroomgebiedsdistrict of een gedeelte daarvan op het grondgebied van het waterschap of die gemeente ligt.
2. Gedeputeerde staten actualiseren de overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten uiterlijk 22 december 2025 en daarna elke zes jaar.
3. Gedeputeerde staten stellen de overstromingsgevaarkaarten en overstromingsrisicokaarten, bedoeld in artikel 11.17 van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elektronisch beschikbaar.

Overstromingsgevaar- en overstromingsrisicokaarten, overleg, actualisatie en beschikbaarstelling

**Hoofdstuk 11
Milieueffectrapportage****Afdeling 11.1
Milieueffectrapportage voor plannen en programma's****Art. 11.1 (plan-mer-beoordeling)**

1. Het bevoegd gezag neemt het resultaat van de beoordeling van sprake is van aanzienlijke milieueffecten, bedoeld in artikel 16.36, vijfde lid, van de wet, met de bijbehorende motivering op in het plan of programma en, voor zover hier sprake van is, in het ontwerp van het plan of programma.
2. Artikel 16.36, derde lid, van de wet is niet van toepassing op een plan of programma:
  - a. dat het kader vormt voor te nemen besluiten voor een project als bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, onder a, van de wet; of
  - b. dat het benodigde besluit is voor een project als bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, onder a, van de wet.
3. Een beoordeling of sprake is van aanzienlijke milieueffecten van een plan of programma als bedoeld in artikel 16.36, derde lid, van de wet dat het gebruik bepaalt van kleine gebieden op lokaal niveau vindt alleen plaats als:
  - a. voor dat plan of programma een bestuursorgaan van een gemeente het bevoegd gezag is; en
  - b. de omvang van dat gebied in verhouding tot het totale grondgebied van de gemeente klein is.
4. Bij de beoordeling of sprake is van kleine wijzigingen van een plan of programma als bedoeld in artikel 16.36, derde lid, van de wet, betreft het bevoegd gezag de context van het plan of programma dat wordt gewijzigd en de mate van waarschijnlijkheid dat de wijzigingen aanzienlijke milieueffecten zullen hebben.

Plan-mer, beoordeling

Art. 11.2 (advies Commissie voor de milieueffectrapportage)

Milieueffectrapportage,
advies

Uiterlijk op het moment van terinzagelegging van het milieueffectrapport stelt het bevoegd gezag de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid daarover te adviseren.

Art. 11.3 (inhoud plan-MER)

Plan-mer, inhoud

1. Het milieueffectrapport bevat in ieder geval de volgende informatie:
  - a. een beschrijving van de inhoud van het plan of programma en de redelijke alternatieven, de belangrijkste doelstellingen van het plan of programma en het verband met andere relevante plannen en programma's;
  - b. de relevante aspecten van de bestaande staat of kwaliteit van het milieu en de mogelijke ontwikkeling daarvan als het plan of programma niet wordt uitgevoerd;
  - c. de milieukeurmerken van gebieden waarvoor de effecten van het plan of programma aanzienlijk kunnen zijn;
  - d. alle bestaande milieuproblemen die relevant zijn voor het plan of programma, in het bijzonder de problemen in gebieden waar het belang van het beschermen van het milieu een belangrijke rol speelt;
  - e. een beschrijving van de wijze waarop de doelstellingen ter bescherming van het milieu die zijn vastgesteld op internationaal, communautair of nationaal niveau en andere milieuoverwegingen zijn betrokken bij het plan of programma, voor zover zij relevant zijn voor het plan of programma;
  - f. een beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van de uitvoering van het plan of programma en van de redelijke alternatieven, met inbegrip van een beoordeling van die milieueffecten;
  - g. de voorgenoemde maatregelen om de aanzienlijke nadelige milieueffecten van de uitvoering van het plan of programma te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk te compenseren;
  - h. een motivering van de selectie van de onderzochte alternatieven en een beschrijving van de wijze waarop de milieueffecten zijn vastgesteld en beoordeeld, met inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden, zoals technische tekortkomingen of ontbrekende kennis;
  - i. een beschrijving van de voorgenoemde monitoringsmaatregelen; en
  - j. een niet-technische samenvatting van de op grond van de onderdelen a tot en met i verstrekte informatie.
2. Het milieueffectrapport bevat de informatie die redelijkerwijs mag worden vereist, ook gelet op de stand van kennis en beoordelingsmethoden en de inhoud van het plan of programma.

Art. 11.4 (inhoud plan of programma)

Milieueffectrapportage,
inhoud plan of programma

1. In het plan of programma, waarvoor bij de voorbereiding een milieueffectrapport moet worden gemaakt, vermeldt het bevoegd gezag in ieder geval hoe rekening is gehouden met:
  - a. het milieueffectrapport; en
  - b. het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage.
2. Daarnaast bevat het plan of programma in ieder geval:
  - a. een samenvatting van de milieuoverwegingen die zijn betrokken bij het vaststellen van het plan of programma;
  - b. een samenvatting van de redenen om te kiezen voor het vastgestelde plan of programma, waarbij in ieder geval de in het milieueffectrapport beschreven redelijke alternatieven worden betrokken; en
  - c. de monitoringsmaatregelen.

Art. 11.5 (monitoring plan-mer)

Milieueffectrapportage,
monitoring plan of programma

1. Het bevoegd gezag monitort de aanzienlijke milieueffecten van de uitvoering van het plan of programma, waarvoor bij de voorbereiding een milieueffectrapport moet worden gemaakt.
2. Het bevoegd gezag kan hiervoor gebruik maken van bestaande monitoring.
3. Het bevoegd gezag stelt de resultaten van de monitoring elektronisch beschikbaar.
4. Het bevoegd gezag treft, als dat naar zijn oordeel nodig is, passende maatregelen om de onvoorziene nadelige milieueffecten zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Afdeling 11.2**Milieueffectrapportage voor projecten****Art. 11.6 (aanwijzen mer-(beoordelings)plichtige projecten)**

Project-mer, aanwijzen
projecten

1. Bijlage V, kolom 2 in samenhang met kolom 1, bevat de projecten, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, onder a, van de wet, die aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben en waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt.

2. Bijlage V, kolom 3 in samenhang met kolom 1, bevat de projecten, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, onder b, van de wet, waarvoor moet worden beoordeeld of zij aanzienlijke milieueffecten kunnen hebben en, als dat het geval is, waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt.
3. Als benodigde besluiten als bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, van de wet, die betrekking hebben op de projecten, bedoeld in het eerste en tweede lid, worden aangewezen:
  - a. een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44 van de wet, met uitzondering van een projectbesluit dat wordt vastgesteld door het dagelijks bestuur van een waterschap;
  - b. het opnemen van regels in een omgevingsplan die zijn gericht op het uitvoeren van een project van publiek belang als bedoeld in artikel 5.55 van de wet;
  - c. de besluiten, bedoeld in bijlage V, kolom 4; en
  - d. de besluiten, bedoeld in artikel 11.8.

Art. 11.7 (bijzonderheden bij aanwijzen mer-(beoordelings)plichtige projecten)

1. Voor gevallen die zowel in kolom 2 als in kolom 3 van bijlage V zijn aangegeven, wordt bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport gemaakt.
2. Bij de vaststelling of sprake is van een project als bedoeld in artikel 11.6, eerste of tweede lid, wordt het gehele project in beschouwing genomen, met inbegrip van de grensoverschrijdende onderdelen.
3. Projecten als bedoeld in bijlage V, kolom 2, in samenhang met kolom 1, die alleen of hoofdzakelijk dienen voor het ontwikkelen en beproeven van nieuwe methoden of producten en die niet langer dan twee jaar worden gebruikt, worden in afwijking van artikel 11.6, eerste lid, aangemerkt als projecten als bedoeld in artikel 11.6, tweede lid.
4. Onder een wijziging of uitbreiding als bedoeld in bijlage V, kolom 3, wordt ook verstaan:
  - a. een wijziging die betrekking heeft op reconstructie of een andere verandering van aangelegde werken, ingerichte gebieden of bestaande installaties; en
  - b. een uitbreiding die betrekking heeft op het opnieuw in gebruik nemen van aangelegde werken, ingerichte gebieden of bestaande installaties.

Project-mer, bijzonderheden bij aanwijzing projecten

Art. 11.8 (bijzonderheden bij de besluiten bij mer-(beoordelings)plichtige projecten)

1. Als in bijlage V, kolom 4, de omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit is aangewezen, wordt ook de omgevingsvergunning voor een lozingsactiviteit van afvalwater op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk bedoeld voor zover in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving is bepaald dat het is verboden om:
  - a. zonder omgevingsvergunning die milieubelastende activiteit te verrichten; en
  - b. zonder omgevingsvergunning afvalwater afkomstig van die activiteit op een oppervlaktewaterlichaam of een zuiveringstechnisch werk te lozen.
2. Als geen sprake is van een besluit als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, kan het bevoegd gezag een ander besluit aanwijzen dat nodig is voor een project waarvoor moet worden beoordeeld of dat aanzienlijke milieueffecten kan hebben en, als dat het geval is, waarvoor bij de voorbereiding van dat besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt.
3. Als voor een project een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit wordt aangevraagd, wordt die omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit aangemerkt als het besluit, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, van de wet, in plaats van het besluit tot vaststelling van een omgevingsplan, bedoeld in bijlage V, kolom 4.

Project-mer, bijzonderheden bij beoordeling projecten

Art. 11.9 (regels ontheffing)

1. Bij een verzoek om ontheffing als bedoeld in artikel 16.44, tweede lid, van de wet verstrekt degene die voornemens is het project uit te voeren in ieder geval de volgende gegevens:
  - a. een beschrijving van het voorgenomen project;
  - b. een beschrijving van de omstandigheden waaronder het project zal worden uitgevoerd;
  - c. de redenen voor het verzoek; en
  - d. een aanduiding van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat geeft op de in artikel 12 van de Bekendmakingswet bepaalde wijze kennis van:
  - a. de ontheffing, bedoeld in artikel 16.44, tweede lid, van de wet; en
  - b. indien van toepassing, de gegevens die zijn verzameld bij een andere vorm van beoordeling van de milieueffecten, bedoeld in artikel 16.44, derde lid, van de wet.

Project-mer, regels ontheffing

Art. 11.10 (inhoud mededeling voornemen)

1. Bij een mededeling als bedoeld in artikel 16.45, eerste lid, van de wet verstrekt degene die voornemens is het project uit te voeren in ieder geval een beschrijving van:

Project-mer, mededeling voornemen

- a. het project, met in ieder geval een beschrijving van:
    - 1°. de fysieke kenmerken van het gehele project en, als dat van toepassing is, van de sloopactiviteiten;
    - 2°. de locatie van het project, met bijzondere aandacht voor de kwetsbaarheid van het milieu in de gebieden waarop het project van invloed kan zijn;
  - b. de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project; en
  - c. voor zover er informatie over deze effecten beschikbaar is: de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project als gevolg van:
    - 1°. de verwachte residuen en emissies en de productie van afvalstoffen; en
    - 2°. het gebruik van natuurlijke bronnen, waaronder bodem, land, water en biodiversiteit.
2. Bij het verstrekken van de informatie, bedoeld in het eerste lid, houdt degene die voornemens is het project uit te voeren rekening met de relevante criteria van bijlage III bij de mer-richtlijn en, voor zover relevant, met de beschikbare resultaten van andere relevante beoordelingen van de milieueffecten.
3. Bij de mededeling kan een beschrijving worden verstrekt van de kenmerken van het voorgenomen project en van de voorgenomen maatregelen om mogelijk aanzienlijke milieueffecten te vermijden of te voorkomen.

Art. 11.11 (project-mer-beoordeling)

Project-mer, beoordeling

1. Het bevoegd gezag neemt binnen zes weken na ontvangst van de mededeling de beslissing, bedoeld in artikel 16.43, tweede lid, van de wet, op grond van de informatie, bedoeld in artikel 11.10.
2. Het bevoegd gezag neemt het resultaat van de beoordeling of sprake is van aanzienlijke milieueffecten, bedoeld in artikel 16.43, tweede lid, van de wet, met de bijbehorende motivering op in het besluit en, voor zover hier sprake van is, in het ontwerp van het besluit.
3. In de motivering van de beslissing wordt in ieder geval verwezen naar:
  - a. de relevante criteria van bijlage III bij de mer-richtlijn; en
  - b. als is beslist dat geen milieueffectrapport moet worden gemaakt:
    - 1°. de kenmerken en maatregelen, bedoeld in artikel 11.10, derde lid, als degene die voornemens is het project uit te voeren deze heeft voorgesteld; en
    - 2°. het moment waarop die maatregelen moeten zijn uitgevoerd.

Art. 11.12 (passende scheiding)

Project-mer, passende scheiding bij ambtelijke voorbereiding besluit

1. Als het bevoegd gezag degene is die voornemens is het project uit te voeren waarvoor een milieueffectrapport moet worden gemaakt, zorgt het bevoegd gezag in ieder geval voor een passende scheiding tussen conflicterende functies bij de ambtelijke voorbereiding van het besluit.
2. Het bevoegd gezag legt de wijze waarop het zorg draagt voor een passende scheiding vast in een beschrijving van de werkprocessen en procedures en draagt zorg voor de naleving daarvan.

Art. 11.13 (raadpleging reikwijdte en detailniveau)

Project-mer, advies over reikwijdte en detailniveau

1. Het bevoegd gezag brengt advies uit over de reikwijdte en het detailniveau, bedoeld in artikel 16.46, eerste lid, van de wet, met inachtneming van de informatie die is verstrekt door degene die voornemens is het project uit te voeren, in het bijzonder over:
  - a. de specifieke kenmerken van het project, waaronder de locatie en de technische capaciteit; en
  - b. de te verwachten milieueffecten van het project.
2. Binnen zes weken na ontvangst van het verzoek, bedoeld in artikel 16.46, eerste lid, van de wet, brengt het bevoegd gezag advies uit. Het bevoegd gezag kan de termijn eenmaal met ten hoogste zes weken verlengen.

Art. 11.14 (advies Commissie voor de milieueffectrapportage)

Project-mer, advies Commissie voor de milieueffectrapportage

Als toepassing wordt gegeven aan artikel 16.47, eerste lid, van de wet, stelt het bevoegd gezag de Commissie voor de milieueffectrapportage uiterlijk op het moment van terinzagelegging van het milieueffectrapport in de gelegenheid daarover te adviseren.

Art. 11.15 (coördinatie terinzagelegging MER en passende beoordeling)

Project-mer, coördinatie terinzagelegging

Als voor een project een milieueffectrapport moet worden gemaakt en voor dat project een ontwerpbesluit ter inzage is gelegd waarvoor op grond van artikel 16.53c van de wet een passende beoordeling is gemaakt, wordt de passende beoordeling ook tegelijkertijd met het milieueffectrapport door het bevoegd gezag voor het besluit waarvoor het milieueffectrapport wordt gemaakt, ter inzage gelegd.

Art. 11.16 (inhoud project-MER)

Project-mer, inhoud

1. Het milieueffectrapport bevat in ieder geval de volgende informatie:

- a. een beschrijving van het project;
  - b. een beschrijving van de redelijke alternatieven voor het project en de specifieke kenmerken ervan, met inbegrip van een vergelijking van de milieueffecten, en een motivering voor de gekozen optie in het licht van de milieueffecten;
  - c. een beschrijving van de relevante aspecten van de bestaande staat of kwaliteit van het milieu en de mogelijke ontwikkelingen daarvan als het project niet wordt uitgevoerd voor zover natuurlijke veranderingen redelijkerwijs kunnen worden beoordeeld op basis van beschikbare milieu-informatie en wetenschappelijke kennis;
  - d. een beschrijving van de factoren bevolking, gezondheid, biodiversiteit, land, bodem, water, lucht, klimaat, materiële goederen, cultureel erfgoed en landschap, waarop het project aanzienlijke milieueffecten kan hebben, en de samenhang daartussen;
  - e. een beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project;
  - f. een beschrijving van de methoden of bewijsstukken die zijn gebruikt voor de identificatie en de beoordeling van de aanzienlijke milieueffecten, met inbegrip van de moeilijkheden die bij het verzamelen van de vereiste informatie zijn ondervonden;
  - g. een beschrijving van de kenmerken van het project en de voorgenomen maatregelen om alle beschreven aanzienlijke nadelige milieueffecten te vermijden, te voorkomen, te beperken en, als dat mogelijk is, te compenseren en, voor zover van toepassing, van voorgestelde monitoringsmaatregelen en procedures voor monitoring;
  - h. een beschrijving van de verwachte aanzienlijke nadelige milieueffecten van het project die voortvloeien uit de kwetsbaarheid van het project voor risico's op zware ongevallen of rampen;
  - i. een niet-technische samenvatting van de op grond van de onderdelen a tot en met h verstrekte informatie; en
  - j. een referentielijst waarin de bronnen worden vermeld die zijn gebruikt voor de in het milieueffectrapport opgenomen beschrijvingen en beoordelingen.
2. Bij de beschrijving, bedoeld in het eerste lid, onder g, wordt aangegeven in welke mate aanzienlijke nadelige milieueffecten worden vermeden, voorkomen, beperkt of gecompenseerd in zowel de bouwfase als de bedrijfsfase.
3. Voor zover van toepassing omvat de beschrijving, bedoeld in het eerste lid, onder h, de geplande maatregelen om de aanzienlijke nadelige milieueffecten van dergelijke gebeurtenissen te voorkomen of te beperken, en informatie over paraatheid en de voorgenomen reactie bij dergelijke noodsituaties.
4. Wanneer een advies over de reikwijdte en het detailniveau, bedoeld in artikel 16.46, eerste lid, van de wet, is uitgebracht, is het milieueffectrapport gebaseerd op dat advies. Het milieueffectrapport bevat de informatie die redelijkerwijs mag worden vereist om tot een gemotiveerde conclusie over de aanzienlijke milieueffecten van het project te komen, waarbij rekening wordt gehouden met de bestaande kennis en beoordelingsmethoden.
5. Om overlapping van milieueffectrapporten te voorkomen, wordt bij het maken van het milieueffectrapport rekening gehouden met de beschikbare resultaten die op grond van verordeningen, richtlijnen en besluiten als bedoeld in artikel 288 van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie zijn verkregen.

Art. 11.17 (beschrijving project in MER)

De beschrijving van het project, bedoeld in artikel 11.16, eerste lid, onder a, bevat in ieder geval:

- a. een beschrijving van de locatie van het project;
- b. een beschrijving van de fysieke kenmerken van het gehele project en, als dat van toepassing is, van de sloopactiviteiten, en de eisen over landgebruik tijdens de bouw- en bedrijfsfase;
- c. een beschrijving van de belangrijkste kenmerken van de bedrijfsfase van het project, waaronder de productieprocessen; en
- d. een prognose van de soort en de hoeveelheid van de verwachte residuen en emissies en de hoeveelheden en soorten tijdens de bouw- en bedrijfsfase geproduceerde afvalstoffen.

Project-mer, beschrijving project

Art. 11.18 (beschrijving milieueffecten in MER)

1. De beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project, bedoeld in artikel 11.16, eerste lid, onder e, op de in artikel 11.16, eerste lid, onder d, bedoelde factoren, bevat in ieder geval een beschrijving van:

- a. de realisatie en het bestaan van het project, en, als dat van toepassing is, van de sloopactiviteiten;
- b. het gebruik van natuurlijke bronnen, met name land, bodem, water en biodiversiteit, waarbij zoveel mogelijk rekening wordt gehouden met de duurzame beschikbaarheid van deze bronnen;
- c. de uitstoot van verontreinigende stoffen, geluidhinder, trillingen, licht, warmte, straling, het ontstaan van milieuhinder en het verwijderen en terugwinnen van afvalstoffen;
- d. de risico's voor de gezondheid, het cultureel erfgoed of het milieu;
- e. de cumulatieve effecten met andere bestaande of goedgekeurde projecten, waarbij rekening wordt gehouden met alle bestaande milieuproblemen van gebieden die vanuit milieuoogpunt

Project-mer, beschrijving milieueffecten

van bijzonder belang zijn en waarop het project van invloed kan zijn, of met het gebruik van natuurlijke bronnen;

f. het effect van het project op het klimaat en de kwetsbaarheid van het project voor klimaatverandering; en

g. de gebruikte technologieën en stoffen.

2. De beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project heeft betrekking op de directe en, voor zover van toepassing, de indirecte, secundaire, cumulatieve en grensoverschrijdende effecten op korte, middellange en lange termijn, permanente en tijdelijke en positieve en negatieve effecten van het project.

3. De beschrijving van de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project houdt rekening met de Europese of nationale doelstellingen over milieubescherming, die relevant zijn voor het project.

Art. 11.19 (inhoud besluit)

Project-mer, inhoud besluit

1. In het besluit waarvoor bij de voorbereiding een milieueffectrapport moet worden gemaakt, vermeldt het bevoegd gezag in ieder geval hoe rekening is gehouden met:

a. het milieueffectrapport; en

b. indien van toepassing, het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage.

2. Daarnaast bevat het besluit in ieder geval:

a. de gemotiveerde conclusie van het bevoegd gezag over de aanzienlijke milieueffecten van het project;

b. alle aan het besluit verbonden voorschriften;

c. voor zover van toepassing, een beschrijving van alle kenmerken van het project en de voorgenomen maatregelen om aanzienlijke nadelige milieueffecten te vermijden, te voorkomen of te beperken en, als dat mogelijk is, te compenseren en op welk moment de maatregelen moeten zijn uitgevoerd; en

d. in voorkomend geval, monitoringsmaatregelen en procedures voor de monitoring van die effecten waarvoor het bevoegd gezag monitoring noodzakelijk acht, waarbij het soort parameters dat wordt gemonitord en de looptijd van de monitoring evenredig moeten zijn aan de aard, de locatie en de omvang van het project en met het belang van de milieueffecten.

3. Het bevoegd gezag kan bepalen dat degene die voornemens is het project uit te voeren bestaande monitoring gebruikt voor de monitoringsmaatregelen en de procedures voor de monitoring.

Art. 11.20 (monitoring project-mer)

Project-mer, monitoring

1. Als op grond van artikel 11.19, tweede lid, onder d, monitoring plaatsvindt, verstrekt degene die het project uitvoert de resultaten van de monitoring aan het bevoegd gezag.

2. Het bevoegd gezag stelt de resultaten van de monitoring elektronisch beschikbaar.

3. Het bevoegd gezag treft, als dat naar zijn oordeel nodig is, passende maatregelen om de onvoorziene nadelige milieueffecten zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken.

Art. 11.21 (gegevensverstrekking)

Project-mer, gegevensverstrekking

Het bevoegd gezag voor het milieueffectrapport verstrekt aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat op verzoek de bij dat gezag beschikbare gegevens die nodig zijn om te kunnen voldoen aan artikel 12, tweede lid, van de mer-richtlijn.

Afdeling 11.3

Grensoverschrijdende milieueffecten

§ 11.3.1

Grensoverschrijdende plan-mer

Art. 11.22 (mededeling en toezending informatie grensoverschrijdende milieueffecten)

Grensoverschrijdende plan-mer, mededeling en toezending informatie

1. Als een plan of programma waarvoor een milieueffectrapport moet worden gemaakt mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten heeft, deelt het bevoegd gezag dit mee aan de bevoegde autoriteit van de staat die deze mogelijke effecten zal ondervinden. Tegelijk met die mededeling, of nadat die autoriteit hierom heeft verzocht, zendt het bevoegd gezag aan die autoriteit in ieder geval:

a. het ontwerp van het plan of programma;

b. het milieueffectrapport, voor zover dit niet is opgenomen in het ontwerp van het plan of programma, met inbegrip van informatie over de mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten en een vertaling van de samenvatting van het milieueffectrapport in de taal van de andere staat;

c. informatie over de totstandkomingsprocedure van het plan of programma; en

d. de termijn waarbinnen de bevoegde autoriteit van de andere staat kan aangeven of zij overleg wenst over de mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten.

2. Het bevoegd gezag doet de mededeling zo spoedig mogelijk en zendt de informatie in ieder geval voor de vaststelling van het plan of programma.

Art. 11.23 (overleg)

1. Als de bevoegde autoriteit van de andere staat binnen de gestelde termijn heeft aangegeven dat zij overleg wenst, overlegt het bevoegd gezag met die autoriteit over de mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten van het plan of programma en de voorgenomen maatregelen om de nadelige effecten te voorkomen, te beperken of zoveel mogelijk te compenseren.

2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat kan contacten onderhouden met de bevoegde autoriteit van de andere staat als er geen contact is tussen het bevoegd gezag en die autoriteit of als het overleg niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Het bevoegd gezag zendt de benodigde informatie aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Grensoverschrijdende milieueffecten, overleg betrokken bestuursorgaan

Art. 11.24 (zienswijzen)

Het betrokken publiek en de bevoegde instanties van de andere staat worden in de gelegenheid gesteld zienswijzen naar voren te brengen, met overeenkomstige toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht.

Grensoverschrijdende plan-mer, zienswijzen

Art. 11.25 (inhoud en verstrekking plan of programma)

Nadat het plan of programma is vastgesteld, verstrekt het bevoegd gezag dat plan of programma aan de bevoegde autoriteit van de andere staat, degenen die zienswijzen naar voren hebben gebracht en de bevoegde instanties van de andere staat.

Grensoverschrijdende plan-mer, verstrekken plan of programma

Art. 11.26 (grensoverschrijdende milieueffecten in Nederland)

1. Als de bevoegde autoriteit van een andere staat heeft meegedeeld dat een plan of programma mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten heeft in Nederland, geeft het betrokken bestuursorgaan binnen de door die autoriteit gestelde termijn aan of overleg is gewenst.

2. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid, overlegt het betrokken bestuursorgaan met de bevoegde autoriteit over de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het plan of programma en de voorgenomen maatregelen om de nadelige effecten te voorkomen, te beperken of te compenseren.

3. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid, stelt het betrokken bestuursorgaan, in overeenstemming met de bevoegde autoriteit, het betrokken publiek en de bevoegde instanties in de gelegenheid zienswijzen naar voren te brengen.

4. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid, geeft het betrokken bestuursorgaan, in overeenstemming met de bevoegde autoriteit en met overeenkomstige toepassing van artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht, kennis van:

- a. het vastgestelde plan of programma;
- b. een door de bevoegde autoriteit van de andere staat opgestelde samenvatting van de wijze waarop de milieuoverwegingen, de gehouden overleggen, de naar voren gebrachte zienswijzen en het milieueffectrapport zijn betrokken bij het vaststellen van het plan of programma; en
- c. de monitoringsmaatregelen waartoe de bevoegde autoriteit heeft besloten.

Grensoverschrijdende plan-mer, effecten in Nederland

§ 11.3.2

Grensoverschrijdende project-mer

Art. 11.27 (mededeling grensoverschrijdende milieueffecten)

1. Als een project waarvoor een milieueffectrapport moet worden gemaakt mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten heeft, deelt het bevoegd gezag dit mee aan de bevoegde autoriteit van de andere staat die deze mogelijke effecten zal ondervinden. Tegelijk met deze mededeling, of zo spoedig mogelijk nadat die autoriteit hierom heeft verzocht, zendt het bevoegd gezag aan die autoriteit in ieder geval:

- a. informatie over het project, waaronder alle beschikbare informatie over de mogelijke grensoverschrijdende milieueffecten;
- b. informatie over de aard en de totstandkoming van het te nemen besluit; en
- c. informatie over de termijn waarbinnen de bevoegde autoriteit van de andere staat advies kan uitbrengen over het milieueffectrapport en zienswijzen naar voren kan brengen over het ontwerp van het besluit.

2. Het bevoegd gezag zendt die informatie niet later dan het moment waarop derden op grond van artikel 16.46 of 16.50 van de wet worden betrokken bij het besluit, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, van de wet.

3. Als sprake is van een projectbesluit, zendt het bevoegd gezag deze informatie niet later dan het moment van de kennisgeving van het voornemen om een verkenning uit te voeren naar

Grensoverschrijdende project-mer, mededeling en toezending informatie

een mogelijk bestaande of toekomstige opgave in de fysieke leefomgeving, bedoeld in artikel 5.47 van de wet.

Art. 11.28 (toezending informatie en zienswijzen)

Grensoverschrijdende
project-mer, advies en
zienswijzen

1. Als de bevoegde autoriteit van de andere staat aangeeft deel te willen nemen aan de totstandkomingsprocedure van het besluit waarvoor een milieueffectrapport moet worden gemaakt, worden het betrokken publiek en de bevoegde instanties in de andere staat in ieder geval in de gelegenheid gesteld om:
  - a. zienswijzen naar voren te brengen, met overeenkomstige toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht; en
  - b. als het om een projectprocedure gaat: mogelijke oplossingen aan te dragen voor de mogelijk bestaande of toekomstige opgave in de fysieke leefomgeving, met overeenkomstige toepassing van artikel 5.47, derde lid, van de wet.
2. De hiertoe aangewezen bevoegde instanties in de andere staat worden, voor zover van toepassing, in de gelegenheid gesteld om advies uit te brengen over de reikwijdte en het detailniveau van de informatie voor het milieueffectrapport, met overeenkomstige toepassing van artikel 16.46 van de wet.
3. Voor zover dit nog niet is gebeurd, zendt het bevoegd gezag de volgende informatie aan de bevoegde autoriteit en de bevoegde instanties van de andere staat:
  - a. het ontwerp van het besluit, met inbegrip van het milieueffectrapport;
  - b. de termijn waarbinnen zienswijzen naar voren kunnen worden gebracht en waarbinnen advies kan worden uitgebracht; en
  - c. een vertaling van de samenvatting van het milieueffectrapport in de taal van de andere staat.
4. De vertaling van de samenvatting van het milieueffectrapport wordt gemaakt door degene die op grond van artikel 16.43, vijfde lid, van de wet het milieueffectrapport maakt.

Art. 11.29 (overleg)

Grensoverschrijdende
project-mer, overleg be-
trokken bestuursorgaan

1. Binnen een door de partijen afgesproken termijn overlegt het bevoegd gezag met de bevoegde autoriteit van de andere staat over de mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten van het project en de voorgenomen maatregelen om de nadelige effecten te vermijden, te voorkomen, te beperken en, als dat mogelijk is, te compenseren.
2. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat kan contacten onderhouden met de bevoegde autoriteit van de andere staat als er geen contact is tussen het bevoegd gezag en die autoriteit of als het overleg niet tot het gewenste resultaat heeft geleid. Het bevoegd gezag zendt de benodigde informatie aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Art. 11.30 (inhoud en verstrekking besluit)

Grensoverschrijdende
project-mer, verstrekken
besluit

Nadat het besluit is vastgesteld, verstrekt het bevoegd gezag dat besluit aan de bevoegde autoriteit, het betrokken publiek en de bevoegde instanties van de andere staat.

Art. 11.31 (nieuwe informatie, monitoring en evaluatie)

Grensoverschrijdende
project-mer, nieuwe infor-
matie, monitoring en eva-
luatie

1. Als het bevoegd gezag voor de uitvoering van een project als bedoeld in artikel 16.43, eerste lid van de wet, waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt, over nieuwe informatie beschikt over een mogelijk nadelig grensoverschrijdend milieueffect, die niet beschikbaar was op het moment dat het besluit werd genomen en die het besluit inhoudelijk zou kunnen hebben beïnvloed, deelt het bevoegd gezag deze nieuwe informatie mee aan de bevoegde autoriteit van de andere staat.
2. Als een van de staten hierom verzoekt, vindt overleg plaats over de vraag of het besluit naar aanleiding van die nieuwe informatie moet worden gewijzigd.
3. Als de staten hiertoe gezamenlijk besluiten, voert het bevoegd gezag een evaluatie uit van het mogelijk nadelige grensoverschrijdende milieueffect van de uitvoering van het project, waarvoor bij de voorbereiding van het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt.

Art. 11.32 (grensoverschrijdende milieueffecten in Nederland)

Grensoverschrijdende
project-mer, effecten in
Nederland

1. Als de bevoegde autoriteit van een andere staat heeft meegedeeld dat een project mogelijk aanzienlijke grensoverschrijdende milieueffecten heeft in Nederland, geeft het betrokken bestuursorgaan binnen de door die autoriteit gestelde termijn aan of deelname aan de procedure van de milieueffectrapportage gewenst is.
2. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid, overlegt het betrokken bestuursorgaan met de bevoegde autoriteit over de mogelijk aanzienlijke milieueffecten van het project en de voorgenomen maatregelen om de nadelige effecten te voorkomen, te beperken of te mitigeren.
3. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid, stelt het betrokken bestuursorgaan, in overeenstemming met de bevoegde autoriteit, het betrokken publiek en de bevoegde instanties in de gelegenheid zienswijzen naar voren te brengen.

4. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid, geeft het betrokken bestuursorgaan, in overeenstemming met de bevoegde autoriteit en met overeenkomstige toepassing van artikel 3:42 van de Algemene wet bestuursrecht, kennis van:
- het genomen besluit;
  - een door de bevoegde autoriteit opgestelde samenvatting van de wijze waarop de milieueffectwegingen, de gehouden overleggen, de naar voren gebrachte zienswijzen en het milieueffectrapport zijn betrokken bij het nemen van een besluit voor het project; en
  - de monitoringsmaatregelen waartoe de bevoegde autoriteit heeft besloten.

Hoofdstuk 12
Adviesorganen en adviseurs

Afdeling 12.1
Commissie voor de milieueffectrapportage

Art. 12.1 (samenstelling commissie)

De Commissie voor de milieueffectrapportage bestaat uit een voorzitter en ten hoogste veertien plaatsvervangend voorzitters.

Commissie voor de milieueffectrapportage, samenstelling commissie

Art. 12.2 (secretaris en bureau)

- De Commissie voor de milieueffectrapportage heeft een secretaris en een bureau dat onder leiding staat van die secretaris.
- De secretaris van de Commissie voor de milieueffectrapportage wordt benoemd en ontslagen door de voorzitter van de commissie, na overleg met de plaatsvervangend voorzitters.

Commissie voor de milieueffectrapportage, secretaris en bureau

Art. 12.3 (jaarverslag)

De Commissie voor de milieueffectrapportage brengt jaarlijks voor 1 april aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat verslag uit van haar werkzaamheden in het voorafgaande kalenderjaar.

Commissie voor de milieueffectrapportage, jaarverslag

Art. 12.4 (samenstelling werkgroep)

- Als de Commissie voor de milieueffectrapportage in de gelegenheid wordt gesteld te adviseren, stelt de voorzitter of een plaatsvervangend voorzitter daarvoor een werkgroep van deskundigen samen.
- De secretaris van de Commissie voor de milieueffectrapportage deelt aan het bevoegd gezag en aan degene die het milieueffectrapport maakt of zou moeten maken mee uit welke deskundigen de werkgroep bestaat.
- Een werkgroep staat onder voorzitterschap van de voorzitter of een plaatsvervangend voorzitter.
- De deskundigen in een werkgroep worden aangewezen door de voorzitter of een plaatsvervangend voorzitter.
- Als een deskundige niet meer voldoet aan artikel 17.5, tweede lid, van de wet, ontheft de voorzitter van de werkgroep hem van zijn deelname in de werkgroep. Als de voorzitter niet de voorzitter van de Commissie voor de milieueffectrapportage is, gebeurt dit na overleg met laatstgenoemde voorzitter.

Commissie voor de milieueffectrapportage, samenstelling werkgroep

Art. 12.5 (advisering door werkgroep)

- De werkgroep, bedoeld in artikel 12.4, eerste lid, adviseert aan het bevoegd gezag.
- De adviezen worden uitgebracht in overeenstemming met het gevoelen van de meerderheid van de deskundigen in de werkgroep.
- Op verzoek van de deskundigen die in de werkgroep een standpunt hebben verdedigd, dat afwijkt van het gevoelen van de meerderheid, wordt dat standpunt in het advies vermeld. Deze deskundigen kunnen over een zodanig standpunt een afzonderlijke nota bij het advies voegen.

Commissie voor de milieueffectrapportage, advisering door werkgroep

Afdeling 12.2
OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten

Art. 12.6 (instelling en aanwijzing commissie)

Er is een OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten die tot taak heeft advies uit te brengen aan bestuursorganen over schadevergoeding als bedoeld in artikel 4:126, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht in samenhang met artikel 15.1, eerste lid, onder k, van de wet, voor zover de schade voortvloeit uit beslissingen op aanvragen om omge-

OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten, instelling

vingsvergunningen voor rijksmonumentenactiviteiten met betrekking tot een archeologisch monument.

Art. 12.7 (samenstelling commissie)

De OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten bestaat uit ten hoogste zeven leden.

OCW-schadebeoordelings-
commissie archeologi-
sche rijksmonumenten,
samenstelling

Afdeling 12.3

Wetenschappelijke autoriteit CITES

Art. 12.8 (samenstelling autoriteit)

1. De wetenschappelijke autoriteit CITES bestaat uit ten minste vijf en ten hoogste negen leden, de voorzitter daaronder begrepen.
2. De leden bezitten ook deskundigheid op het gebied van natuurbescherming, welzijn van dieren en opvang van dieren.

Wetenschappelijke autori-
teit CITES, samenstelling

Hoofdstuk 13

Handhaving en uitvoering

Afdeling 13.1

Bestuursrechtelijke handhavingstaak en handhavingsbevoegdheid

Art. 13.1 (toedeling handhavingstaak aan een ander bestuursorgaan dan het college van burgemeester en wethouders)

1. De bestuursrechtelijke handhavingstaak, bedoeld in artikel 18.1 van de wet, berust in de volgende gevallen niet bij het college van burgemeester en wethouders, maar bij het hierna genoemde bestuursorgaan:
  - a. het dagelijks bestuur van het waterschap; bij een door hem vastgesteld peilbesluit als bedoeld in artikel 2.41, eerste lid, van de wet;
  - b. gedeputeerde staten:
    - 1°. bij een zwemverbod als bedoeld in artikel 2.38 van de wet;
    - 2°. bij een door hen ingestelde toegangsbeperking tot een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied als bedoeld in artikel 2.45 van de wet;
    - 3°. bij een bij omgevingsverordening gestelde verplichting tot monitoring als bedoeld in artikel 20.1 van de wet of gegevensverzameling als bedoeld in artikel 20.6 van de wet, voor zover niet gericht tot een bestuursorgaan; en
    - 4°. bij de verplichting tot het treffen van maatregelen, gericht op het voldoen aan een geluid-productieplafond als omgevingswaarde, bedoeld in artikel 3.45, eerste lid, aanhef en onder a en b, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, en, voor zover toepassing is gegeven aan artikel 2.12a van de wet, artikel 3.45, tweede lid, aanhef onder a, van dat besluit;
  - c. de commissaris van de Koning; bij een tijdelijke regel als bedoeld in artikel 19.12, eerste lid, van de wet;
  - d. Onze Minister voor Klimaat en Energie; bij de verplichting tot het openbaar maken van de gegevens, bedoeld in paragraaf 5.4.1a van het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - e. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat:
    - 1°. bij een toegangsverbod als bedoeld in artikel 2.40, eerste lid, van de wet;
    - 2°. bij een peilbesluit als bedoeld in artikel 2.41, tweede lid, van de wet;
    - 3°. bij een activiteit die geheel of in hoofdzaak plaatsvindt in de territoriale zee, voor zover gelegen buiten het provinciaal en gemeentelijk ingedeelde gebied, of die geheel of in hoofdzaak plaatsvindt in de exclusieve economische zone;
    - 4°. bij de zorgplicht voor de akoestische kwaliteit van op grond van artikel 2.15, tweede lid, aanhef en onder a en b, van de wet bij ministeriële regeling aangewezen rijkswegen en hoofdspoorwegen, bedoeld in artikel 3.29 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
    - 5°. bij de verplichting tot het treffen van maatregelen, gericht op het voldoen aan een geluid-productieplafond als omgevingswaarde, bedoeld in artikel 3.45, eerste lid, aanhef en onder c en d, van het Besluit kwaliteit leefomgeving; en
    - 6°. bij een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.48m, 3.48o of 3.48r van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het in opdracht op of in de landbodem toepassen van bouwstoffen, grond of baggerspecie;
  - f. Onze Minister van Financiën; bij het onthouden van toestemming tot vertrek van een vaartuig of luchtvaartuig uit Nederland als bedoeld in artikel 18.8 van de wet;
  - g. Onze Minister voor Natuur en Stikstof:
    - 1°. bij een door hem ingestelde toegangsbeperking tot een Natura 2000-gebied of een bijzonder nationaal natuurgebied als bedoeld in artikel 2.45 van de wet; en

Bestuurlijke handavings-
taak, toedeling taken

- 2°. bij het verbod tot het verrichten van activiteiten binnen de afpalingskring van een eendenkooi, bedoeld in artikel 8.5 van de wet;
- h.* Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: bij een verplichting in verband met een archeologische toevalsvondst van algemeen belang opgelegd krachtens de artikelen 19.8, tweede of derde lid, en 19.9 van de wet, in verbinding met artikel 19.3, tweede lid, of 19.4, eerste en tweede lid, van de wet; en
- i.* Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties: bij een regel over het energie-label, gesteld in afdeling 6.4 van het Besluit bouwwerken leefomgeving of bij ministeriële regeling.
2. De bestuursrechtelijke handhavingstaak, bedoeld in artikel 18.1 van de wet, berust in de volgende gevallen evenmin bij het college van burgemeester en wethouders, maar bij het hierna aangegeven bestuursorgaan, voor zover dat een ander bestuursorgaan is dan het college van burgemeester en wethouders:
- a.* het bestuursorgaan dat op grond van paragraaf 2.4.1 van de wet bevoegdheden of taken toebedeeld heeft gekregen met betrekking tot een specifiek aspect van de fysieke leefomgeving: bij een activiteit die in strijd is met de zorgplicht, bedoeld in de artikelen 1.6 en 1.7 van de wet, of met het verbod, bedoeld in artikel 1.7a van de wet, voor zover het gaat om het specifieke aspect van de fysieke leefomgeving;
- b.* het dagelijks bestuur van een ander openbaar lichaam als bedoeld in artikel 2.4.1, eerste lid, van de wet: bij een door hem vastgesteld peilbesluit als bedoeld in dat artikellid;
- c.* het bestuursorgaan dat een projectbesluit heeft vastgesteld: bij een projectbesluit, voor zover dat besluit geldt als:
- 1°. een maatwerkvoorschrift op grond van regels als bedoeld in artikel 4.3 van de wet; of
- 2°. een verkeersbesluit als bedoeld in artikel 15 van de Wegenverkeerswet 1994, voor zover het gaat om de uitvoering van het projectbesluit;
- d.* het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 19.2, eerste lid, van de wet: bij een verplichting in verband met een ongewoon voorval opgelegd krachtens artikel 19.3, tweede lid, of 19.4, eerste en tweede lid, van de wet;
- e.* het bevoegd gezag, bedoeld in afdeling 2.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving: bij een in hoofdstuk 4 of 5 van dat besluit gestelde verplichting tot monitoring als bedoeld in artikel 20.1 van de wet of gegevensverzameling als bedoeld in artikel 20.6 van de wet, voor zover niet gericht tot een bestuursorgaan;
- f.* het bestuursorgaan waaraan op grond van afdeling 10.8 gegevens worden verstrekt: bij een in die afdeling gestelde verplichting tot gegevensverstrekking als bedoeld in artikel 20.6 van de wet, voor zover niet gericht tot een bestuursorgaan; en
- g.* het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van een experiment als bedoeld in artikel 23.3, eerste lid, van de wet: bij een aanwijzing tot het treffen van een maatregel als bedoeld in artikel 23.3, zesde lid, van de wet.

Art. 13.1a

[Vervallen]

Art. 13.2 (toedeling handhavingstaak gedoogplichten)

De bestuursrechtelijke handhavingstaak, bedoeld in artikel 18.1 van de wet, berust in geval van de volgende gedoogplichten uit hoofdstuk 10 van de wet bij:

- a.* gedeputeerde staten: bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.10 van de wet;
- b.* Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat:
- 1°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.7 van de wet;
- 2°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.8, eerste lid, van de wet;
- c.* het bestuursorgaan dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van een gedoogplicht:
- 1°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.2 van de wet;
- 2°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.3, eerste, derde en vierde lid, van de wet; en
- 3°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.6, eerste lid, van de wet;
- d.* het bevoegd gezag, bedoeld in artikel 17.9, eerste tot en met vierde lid, van de Wet milieubeheer: bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.6, tweede lid, van de wet;
- e.* het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam, bedoeld in artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000: bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.8, derde lid, van de wet;
- f.* het bevoegd gezag voor een vergunning voor het opsporen van CO₂-opslagcomplexen, het opsporen of winnen van delfstoffen of aardwarmte of het opslaan van stoffen als bedoeld in artikel 1 van de Mijnbouwwet: bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.9 van de wet; en
- g.* het bestuursorgaan dat bevoegd is tot oplegging van een gedoogplicht:
- 1°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.13a, eerste lid, van de wet;
- 2°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.17 van de wet;
- 3°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.19, eerste en tweede lid, van de wet; en
- 4°. bij een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.19a van de wet.

Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling handhavingstaak gedoogplichten

Art. 13.3 (toedeling mede-handhavingstaak in verband met regels over instemming)

Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling mede-handhavingstaak (regels over instemming)

1. Voor zover het gaat om de naleving van de voorschriften van een omgevingsvergunning voor een activiteit, berust in de volgende gevallen de bestuursrechtelijke handhavingstaak ook bij het bestuursorgaan dat op grond van afdeling 4.2 heeft beslist over instemming met de voorgenomen beslissing op de aanvraag om een omgevingsvergunning voor die activiteit, of dat op grond van artikel 4.37 van dit besluit of artikel 16.16, vierde lid, van de wet heeft bepaald dat instemming niet is vereist:

a. het dagelijks bestuur van het waterschap: bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.24, eerste lid, onder a, b of c;

b. gedeputeerde staten:

1°. bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.25, eerste lid, onder a, b, d, e of f, voor zover bij dat laatste onderdeel de activiteit betrekking heeft op een watersysteem dat of een weg die in beheer is bij de provincie; en

2°. bij een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.25, tweede lid, voor zover die betrekking heeft op een ontgrondingsactiviteit in het winterbed van een tot de rijkswateren behorende rivier of buiten de rijkswateren waarbij 100.000 m³ of meer in situ wordt ontgraven;

c. het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam als bedoeld in artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000: bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.26, eerste lid;

d. Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat:

1°. bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.29, eerste lid; en

2°. bij een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.29, tweede lid;

e. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat:

1°. bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.30, eerste lid, onder a, b, c, voor zover het bij die onderdelen gaat om een beperkingengebied-activiteit met betrekking tot een weg in beheer bij het Rijk of een hoofdspoorweg, of d; en

2°. bij een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 4.30, tweede lid, voor zover die betrekking heeft op een ontgrondingsactiviteit in een rijkswater, anders dan in het winterbed van een rivier, waarbij 100.000 m³ of meer in situ wordt ontgraven;

f. Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit: bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.30a, eerste lid;

g. Onze Minister voor Natuur en Stikstof: bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.31, eerste lid; en

h. Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap: bij een omgevingsvergunning die betrekking heeft op een activiteit als bedoeld in artikel 4.32, eerste lid, onder a.

2. Het eerste lid is niet van toepassing als gedeputeerde staten op grond van artikel 4.16 bevoegd gezag zijn, tenzij het gaat om een geval als bedoeld in het eerste lid, aanhef en onder d, onder 1°.

3. Als in een projectbesluit uitdrukkelijk is bepaald dat het besluit geldt als een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.52, tweede lid, onder a, van de wet en daarbij op grond van artikel 16.20, eerste lid, van de wet geen instemming is vereist, berust de bestuursrechtelijke handhavingstaak voor de betrokken activiteit, voor zover het gaat om de naleving van de voorschriften van de omgevingsvergunning voor die activiteit, in de in het eerste lid, onder a, b en h, bedoelde gevallen ook bij het dagelijks bestuur van het waterschap, gedeputeerde staten, respectievelijk Onze Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Art. 13.3a0 (toedeling mede-handhavingstaak in verband met andere regels)

Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling mede-handhavingstaak (andere regels)

De bestuursrechtelijke handhavingstaak berust bij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen en biociden als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving bij het verrichten van de milieubelastende activiteiten, bedoeld in de artikelen 3.184, 3.200, 3.205, 3.208, 3.211, 3.215, 3.218 en 3.250 van dat besluit, ook bij Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat en bij Onze Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

Afdeling 13.1a Bestuurlijke boetes

Art. 13.3a (bestuurlijke boete bij overtreding cites-regels)

Bestuurlijke boete, overtreding cites-regels

1. Als regels als bedoeld in artikel 18.15a, eerste lid, van de wet bij overtreding waarvan Onze Minister voor Natuur en Stikstof een bestuurlijke boete kan opleggen worden aangewezen:

a. artikel 11.93 van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het de volgende handelingen betreft:

1°. het binnenbrengen in de Europese Unie van een specimen in strijd met artikel 4, derde en vierde lid, van de cites-basisverordening;

2°. handelen in strijd met een voorwaarde of vereiste, verbonden aan een vergunning of certificaat op grond van artikel 11, derde lid, van de cites-basisverordening, voor zover de voorwaarde of het vereiste ziet op de administratie, de verstrekking van gegevens of het merken van dieren, planten of eieren; en

3°. handelen in strijd met de artikelen 33, eerste lid, onder c, en 40, eerste lid, onder d, van de cites-uitvoeringsverordening; en

b. de artikelen 11.103 en 11.104 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

2. De bestuurlijke boete bedraagt ten hoogste 50% van het bedrag dat is vastgesteld voor de eerste categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht.

3. In afwijking van het tweede lid bedraagt de op grond van 7.6, tweede lid, vast te stellen bestuurlijke boete ten hoogste het bedrag dat is vastgesteld voor de eerste categorie, bedoeld in artikel 23, vierde lid, van het Wetboek van Strafrecht, als ten tijde van het begaan van de overtreding nog geen vijf jaar zijn verstreken sinds een eerder aan de overtreder opgelegde bestuurlijke boete voor een overtreding, behorende tot eenzelfde categorie van gedragingen als bedoeld in het eerste lid, onherroepelijk is geworden.

Afdeling 13.2

Kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving

§ 13.2.1

Toepassingsbereik

Art. 13.4 (toepassingsbereik)

Deze afdeling is van toepassing op het verrichten van werkzaamheden voor de uitoefening van bevoegdheden door het bevoegd gezag in het kader van de uitvoeringstaak, bedoeld in artikel 18.18, tweede lid, van de wet, en de handhavingstaak, bedoeld in artikel 18.1 van de wet.

Uitvoerings-/handhavingstaak, toepassingsbereik

§ 13.2.2

Strategische en programmatische uitvoering en handhaving

Art. 13.5 (uitvoerings- en handhavingstrategie)

1. De bestuursorganen die zijn belast met de uitvoerings- en handhavingstaak stellen een uitvoerings- en handhavingstrategie vast in een of meer documenten waarin gemotiveerd wordt aangegeven welke doelen worden gesteld voor de uitvoering en handhaving en welke werkzaamheden met het oog op die doelen zullen worden verricht.

2. De bestuursorganen die deelnemen in een omgevingsdienst stellen gezamenlijk een uniforme uitvoerings- en handhavingstrategie vast voor de werkzaamheden, bedoeld in artikel 13.12, eerste lid.

3. De handhavingstrategie wordt zo nodig afgestemd met de instanties die zijn belast met de strafrechtelijke handhaving.

4. De handhavingstrategie wordt gebaseerd op een analyse van de problemen die zich kunnen voordoen bij de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet.

Uitvoerings-/handhavingstrategie, vaststelling en afstemming

Art. 13.6 (inhoud uitvoerings- en handhavingstrategie)

1. De uitvoerings- en handhavingstrategie biedt in ieder geval inzicht in:

a. de prioriteitenstelling voor het verrichten van de werkzaamheden, bedoeld in artikel 13.5, eerste lid;

b. de methode die wordt gebruikt om te bepalen of de doelen, bedoeld in artikel 13.5, eerste lid, worden bereikt;

c. de criteria die worden gebruikt bij het beoordelen van en beslissen op aanvragen om omgevingsvergunningen en het beoordelen van meldingen als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de wet; en

d. de werkwijze bij het verlenen van omgevingsvergunningen en het beoordelen van meldingen als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de wet.

2. De handhavingstrategie biedt ook inzicht in:

a. de afspraken die door bestuursorganen onderling en met de instanties die zijn belast met de strafrechtelijke handhaving zijn gemaakt over samenwerking bij en afstemming van werkzaamheden;

b. de wijze waarop toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet wordt gehouden;

c. de wijze waarop wordt gerapporteerd over bevindingen over de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet en eventueel daaraan verbonden consequenties;

d. de wijze waarop bestuurlijke sancties en termijnen die bij het opleggen en ten uitvoer leggen daarvan worden gehanteerd en de strafrechtelijke handhaving onderling worden afgestemd;

en

Uitvoerings-/handhavingstrategie, inhoud

e. de wijze waarop wordt gehandeld na geconstateerde overtredingen die zijn begaan door of in naam van een bestuursorgaan of een andere tot de overheid behorende instantie.

Art. 13.7 (nadere inhoud handhavingsstrategie)

Handhavingsstrategie,
nadere inhoud

1. Tot de wijze waarop toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet wordt gehouden, bedoeld in artikel 13.6, tweede lid, onder b, behoort in ieder geval:

a. de wijze waarop toezicht wordt voorbereid, uitgaande van een register waarin in ieder geval ippc-installaties zijn opgenomen;

b. de frequentie waarmee routinematig toezicht wordt gehouden, waarbij die frequentie voor ippc-installaties, afhankelijk van de milieurisico's, het nalevingsgedrag en de aanwezigheid van een gecertificeerd milieuzorgsysteem, ten minste is:

1°. eenmaal per drie jaar bij beperkte milieurisico's; en

2°. eenmaal per jaar bij grote milieurisico's; en

c. de termijn waarbinnen na het vaststellen van een ernstige klacht, ernstig ongewoon voorval of ernstige overtreding niet-routinematig toezicht wordt gehouden, waarbij die termijn voor ippc-installaties is:

1°. na het vaststellen van een ernstige klacht, ernstig ongewoon voorval of ernstige overtreding: zo spoedig mogelijk en in voorkomend geval voor de verlening of wijziging van een omgevingsvergunning; of

2°. na het vaststellen van een ernstige overtreding: in ieder geval binnen zes maanden.

2. Tot de wijze waarop wordt gerapporteerd over bevindingen over de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet en eventueel daaraan verbonden consequenties, bedoeld in artikel 13.6, tweede lid, onder c, behoort in ieder geval:

a. de termijn waarbinnen een rapportage wordt gedeeld met betrokkenen, waarbij die termijn voor rapportage met betrekking tot ippc-installaties twee maanden is; en

b. de termijn waarbinnen en mate waarin een rapportage openbaar wordt gemaakt, waarbij die termijn voor rapportage met betrekking tot ippc-installaties vier maanden is en de artikelen 19.3 tot en met 19.5 van de Wet milieubeheer van overeenkomstige toepassing zijn.

Art. 13.8 (uitvoeringsprogramma)

Uitvoerings-/handhavings-
strategie, uitvoeringspro-
gramma

1. De bestuursorganen, bedoeld in artikel 13.5, werken jaarlijks de uitvoerings- en handhavingsstrategie uit in een uitvoeringsprogramma, waarin wordt aangegeven welke van de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid van dat artikel, het komende jaar zullen worden verricht. Daarbij houden ze rekening met de doelen, bedoeld in dat lid, en de prioriteitenstelling, bedoeld in artikel 13.6, eerste lid, onder a.

2. Het uitvoeringsprogramma wordt zo nodig afgestemd met de instanties die zijn belast met de strafrechtelijke handhaving.

Art. 13.9 (uitvoeringsorganisatie)

Uitvoerings-/handhavings-
strategie, uitvoeringsorga-
nisatie

1. De bestuursorganen, bedoeld in artikel 13.5, richten hun organisatie zodanig in dat een goede uitvoering van de uitvoerings- en handhavingsstrategie en het uitvoeringsprogramma is gewaarborgd.

2. De bestuursorganen dragen er in ieder geval zorg voor dat:

a. de personeelsformatie voor de uitvoering en handhaving en de bij de functies behorende taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden worden vastgelegd;

b. een persoon die door hen is belast met het beoordelen van en beslissen op een aanvraag om een omgevingsvergunning, het beoordelen van en beslissen op een aanvraag om toestemming tot het treffen van een gelijkwaardige maatregel of het stellen van een maatwerkvoorschrift ten aanzien van een milieubelastende activiteit als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving, niet wordt belast met:

1°. het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet ten aanzien van dezelfde milieubelastende activiteit; en

2°. het opleggen en ten uitvoer leggen van een bestuurlijke sanctie ten aanzien van dezelfde milieubelastende activiteit;

c. een door hen met het toezicht op de naleving van het bepaalde bij of krachtens de wet belaste persoon niet voortdurend wordt belast met het toezicht op dezelfde milieubelastende activiteit; en

d. de bereikbaarheid en beschikbaarheid van hun organisatie ook buiten kantooruren is gegarandeerd.

3. De bestuursorganen dragen er ook zorg voor dat de werkprocessen, procedures en bijbehorende informatievoorziening voor de uitvoering en handhaving worden vastgelegd en dat werkzaamheden worden verricht volgens deze werkprocessen en procedures.

Art. 13.10 (borgen van middelen)

De bestuursorganen, bedoeld in artikel 13.5, dragen er zorg voor dat:

- a. de voor het bereiken van de doelen, bedoeld in het eerste lid van dat artikel, en voor het verrichten van de werkzaamheden, bedoeld in dat lid, benodigde en beschikbare financiële en personele middelen inzichtelijk worden gemaakt en in de begroting worden gewaarborgd; en
- b. voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma voldoende financiële en personele middelen beschikbaar zijn.

Uitvoerings-/handhavingsstrategie, borgen middelen

Art. 13.11 (evaluatie-rapportage)

1. De bestuursorganen, bedoeld in artikel 13.5, rapporteren jaarlijks over de mate waarin uitvoering van het uitvoeringsprogramma heeft plaatsgevonden en de mate waarin deze uitvoering heeft bijgedragen aan het bereiken van de doelen, bedoeld in het eerste lid van dat artikel.
2. Naar aanleiding van de in het eerste lid bedoelde rapportage wordt de uitvoerings- en handhavingsstrategie bezien en zo nodig aangepast.

Uitvoerings-/handhavingsstrategie, evaluatie-rapportage

§ 13.2.3**Omgevingsdiensten****Art. 13.12 (basistakenpakket omgevingsdienst)**

1. Het college van burgemeester en wethouders en gedeputeerde staten dragen er zorg voor dat in ieder geval de volgende werkzaamheden, voor zover tot hun taak behorend, en voor zover deze regels zijn gesteld met het oog op de belangen, bedoeld in artikel 2.2 of 18.3 of 19.1b van het Besluit activiteiten leefomgeving, als het gaat om milieubelastende activiteiten, of artikel 3.2, 4.2, 5.2, 6.2 of 7.2 van het Besluit bouwwerken leefomgeving, als het gaat om bouwactiviteiten of sloopactiviteiten, door een omgevingsdienst worden verricht:

- a. het voorbereiden van beslissingen op aanvragen om omgevingsvergunningen en het voorbereiden van het toepassen van paragraaf 5.1.5 van de wet, voor activiteiten die zijn aangewezen in bijlage VI, categorie 1 tot en met 4, met uitzondering van omgevingsvergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten;
  - b. het beoordelen van meldingen als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de wet, en het voorbereiden van beschikkingen op aanvragen om toestemming tot het treffen van een gelijkwaardige maatregel, voor activiteiten die zijn aangewezen in bijlage VI, categorie 1 en 5;
  - c. het voorbereiden van beschikkingen tot het stellen van maatwerkvoorschriften, voor activiteiten die zijn aangewezen in bijlage VI, categorie 1 en 5;
  - d. het houden van toezicht op de naleving van:
    - 1°. de verboden, bedoeld in de artikelen 5.1, 5.4, 5.5 en 5.6 van de wet, voor activiteiten die zijn aangewezen in bijlage VI, categorie 1 tot en met 4; en
    - 2°. de regels gesteld bij of krachtens de wet en de Wet milieubeheer, over activiteiten die zijn aangewezen in bijlage VI, categorie 1 tot en met 6 en 8;
  - e. ketentoezicht op de regels over activiteiten die zijn aangewezen in bijlage VI, categorie 7; en
  - f. het voorbereiden van bestuurlijke sancties ter handhaving van de verboden en regels, bedoeld onder d en e.
2. Tot de werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, onder a, behoort niet de toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur.
  3. De werkzaamheden, bedoeld in het eerste lid, worden voor de activiteiten, bedoeld in artikel 18.22, tweede lid, van de wet, alleen door de in bijlage VII aangewezen omgevingsdiensten uitgevoerd.
  4. Een naamswijziging van een in bijlage VII aangewezen omgevingsdienst gaat voor de toepassing van dit besluit gelden nadat een daarover genomen besluit bekend is gemaakt in de Staatscourant.

Omgevingsdienst, basistakenpakket

§ 13.2.4**Informatieverstrekking uitvoering en handhaving****Art. 13.13 (verplichting tot informatieverstrekking)**

Aan de verplichting tot informatieverstrekking, bedoeld in artikel 18.25, eerste lid, van de wet, is in ieder geval voldaan als Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat, Onze Minister van Justitie en Veiligheid en het algemeen bestuur van de omgevingsdiensten de gegevens die zij beheren in verband met het verrichten van de werkzaamheden, bedoeld in artikel 13.12, eerste lid, via het beveiligde digitale systeem voor informatie-uitwisseling, Inspectievier Milieu, raadpleegbaar maken.

Uitvoering-/handhavings-taak, informatieverstrekking

Art. 13.14 (andere bestuursorganen)

**Uitvoering-/handavings-
taak, aanwijzing andere
bestuursorganen**

Als andere bestuursorganen als bedoeld in artikel 18.25, tweede lid, van de wet worden aange-
wezen:

- a. Onze Minister van Economische Zaken en Klimaat;
- b. Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
- c. de korpschef; en
- d. het openbaar ministerie.

Art. 13.15 (gebruik van het burgerservicenummer)

**Strafrechtelijke handha-
ving, gebruik burgerservi-
cenummer**

Ten behoeve van de strafrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens de wet wordt
door de bestuursorganen, bedoeld in de artikelen 13.13 en 13.14, bij het verstrekken van perso-
oonsgegevens het burgerservicenummer aangegeven.

Art. 13.15a (verwerkingsverantwoordelijke Inspectievier Milieu)

**Inspectievier Milieu, ver-
werkingsverantwoorde-
lijke**

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat is verwerkingsverantwoordelijke voor de ver-
werking van persoonsgegevens in Inspectievier Milieu.

Art. 13.15b (geen gegevensbewaring in Inspectievier Milieu)

**Inspectievier Milieu, geen
gegevensbewaring**

Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat zorgt ervoor dat in Inspectievier Milieu geen
gegevens worden bewaard.

Art. 13.15c (kosten Inspectievier Milieu)

**Inspectievier Milieu, kos-
ten**

De jaarlijkse beheerkosten van Inspectievier Milieu komen, voor zover ze niet worden gedekt
door de jaarlijkse bijdragen van aangesloten bestuursorganen en instanties, voor rekening van
Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

Afdeling 13.3**Kwaliteitsbevordering en afstemming uitvoering en handhaving bij
Seveso-inrichtingen****§ 13.3.1****Toepassingsbereik****Art. 13.16 (toepassingsbereik)**

**Uitvoering-/handavings-
taak Seveso-inrichtingen,
toepassingsbereik**

Deze afdeling is van toepassing op het verrichten van de volgende werkzaamheden door het
bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsom-
standighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio:

- a. het houden van toezicht op de naleving van paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefom-
geving, met inbegrip van het verzamelen en registreren van gegevens die hiervoor van belang
zijn; en
- b. het behandelen van klachten over de naleving van paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten
leefomgeving.

§ 13.3.2**Strategische en programmatische uitvoering en handhaving****Art. 13.17 (coördinatie uitvoering en handhaving)**

**Uitvoering-/handavings-
taak Seveso-inrichtingen,
coördinatie**

1. Het bevoegd gezag draagt zorg voor de coördinatie van het onderling afgestemd verrichten
van de werkzaamheden, bedoeld in artikel 13.16, waartoe in ieder geval behoren:

- a. het houden van toezicht op de naleving van de artikelen 4.5, 4.6, 4.10 tot en met 4.20, 4.22,
4.24 en 4.26 tot en met 4.28 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- b. het vaststellen van een toezichtplan, bedoeld in artikel 13.20, eerste lid;
- c. het uitwerken van een toezichtplan in toezichtprogramma's, bedoeld in artikel 13.21, eerste
lid;
- d. het overleg over toezicht, toezichtrapporten, bestuurlijke handhaving en andere vervolgcacties;
- e. het verzamelen en evalueren van voortgangsgegevens, realisatiegegevens en kwaliteitsgegevens
over toezicht en vervolgcacties; en
- f. het signaleren van geconstateerde overtredingen die ernstig van aard zijn en het organiseren
en treffen van verbetermaatregelen.

2. Het bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Ar-
beidsomstandighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio:

- a. verstrekken elkaar onverwijld langs elektronische weg de gegevens en bescheiden waarover
zij beschikken, voor zover die gegevens en bescheiden noodzakelijk zijn voor het goed verrichten
van de werkzaamheden, bedoeld in artikel 13.16; en
- b. stemmen het verrichten van de werkzaamheden, bedoeld onder a, onderling af.

3. Tot de gegevens en bescheiden, bedoeld in het tweede lid, onder a, behoren in ieder geval:
- de gegevens en bescheiden, bedoeld in de artikelen 4.5, eerste lid, en 4.6, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, die moeten worden verstrekt als paragraaf 4.2 van dat besluit van toepassing is geworden op een Seveso-inrichting of bij een wijziging als bedoeld in artikel 4.6, eerste lid, van dat besluit;
  - de voor een Seveso-inrichting verleende omgevingsvergunningen, de aanvragen om omgevingsvergunningen voor een Seveso-inrichting en de daarbij verstrekte gegevens en bescheiden;
  - besluiten tot aanwijzing als inrichting als bedoeld in artikel 9, eerste lid, van de Seveso-richtlijn in de omgevingsvergunning op grond van artikel 8.38 van het Besluit kwaliteit leefomgeving of door Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid;
  - een opgesteld of bijgewerkt veiligheidsrapport of deel daarvan;
  - de conclusies van het onderzoek van het veiligheidsrapport, bedoeld in artikel 13.19, eerste lid;
  - de toezichtrapporten, bedoeld in artikel 13.23, eerste lid;
  - handhavingsacties en beschikkingen tot het opleggen van een bestuurlijke sanctie aan degene die een Seveso-inrichting exploiteert;
  - het rapport inzake de bedrijfsbrandweer, bedoeld in artikel 7.2, eerste lid, van het Besluit veiligheidsregio's, en het besluit tot het aanwijzen van een locatie als bedrijfsbrandweerplichtig, bedoeld in artikel 31, eerste lid, van de Wet veiligheidsregio's; en
  - de gegevens en bescheiden, bedoeld in artikel 4.7, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving die worden verstrekt als een zwaar ongeval heeft plaatsgevonden.

Art. 13.18 (onderzoeken veiligheidsrapport)

- Het bevoegd gezag onderzoekt of de onderdelen van het opgestelde of bijgewerkte veiligheidsrapport die gaan over externe veiligheidsrisico's voldoen aan de artikelen 4.14, 4.15 en 4.16 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
- Het bevoegd gezag stelt de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsomstandighedenwet, tijdig in de gelegenheid om te onderzoeken of de onderdelen van het veiligheidsrapport die gaan over de bescherming van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers, de werkgever en zelfstandige voldoen aan de artikelen 4.14, 4.15 en 4.18 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
- Het bevoegd gezag stelt het bestuur van de veiligheidsregio waarin de Seveso-inrichting geheel of gedeeltelijk is gelegen, tijdig in de gelegenheid om te onderzoeken of de onderdelen van het veiligheidsrapport die gaan over de bedrijfsbrandweer en de voorbereiding van de rampenbestrijding, voldoen aan de artikelen 4.14, 4.15 en 4.17 van het Besluit activiteiten leefomgeving.
- Het bevoegd gezag stelt het bevoegd gezag voor een omgevingsvergunning voor een lozingsactiviteit op een oppervlaktewaterlichaam en een lozingsactiviteit op een zuiveringstechnisch werk tijdig in de gelegenheid om te onderzoeken of de onderdelen van het veiligheidsrapport die gaan over mogelijke waterverontreiniging of een mogelijke belemmering voor de doelmatige werking van het zuiveringstechnisch werk bij een zwaar ongeval voldoen aan de artikelen 4.14, 4.15 en 4.16, eerste lid, onder c en d, van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Art. 13.19 (conclusies onderzoek veiligheidsrapport)

- Het bevoegd gezag stelt degene die de Seveso-inrichting exploiteert binnen een redelijke termijn, maar uiterlijk binnen zes maanden na ontvangst van het veiligheidsrapport, in kennis van de conclusies van het onderzoek daarvan.
- Als het bevoegd gezag van oordeel is dat het veiligheidsrapport onvolledig is, wordt degene die de Seveso-inrichting exploiteert binnen acht weken na ontvangst van het veiligheidsrapport verzocht om aanvullende gegevens en bescheiden te verstrekken binnen een bij het verzoek te stellen termijn van ten hoogste zes weken.
- De termijn, bedoeld in het eerste lid, wordt opgeschort met ingang van de dag dat het verzoek, bedoeld in het tweede lid, is gedaan tot de dag waarop de aanvullende gegevens en bescheiden zijn verstrekt.

Art. 13.20 (toezichtstelsysteem en toezichtplan)

- Het bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsomstandighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio zorgen gezamenlijk voor het vaststellen, bezien en bijwerken van een toezichtstelsysteem en een toezichtplan.
- Het toezichtplan bevat ten minste:
  - een algemene beoordeling van de relevante veiligheidskwesties;
  - het gebied dat het toezichtplan bestrijkt;
  - een lijst van de Seveso-inrichtingen die onder het plan vallen;

**Uitvoering-/handhavings-
taak Seveso-inrichtingen,
onderzoeken veiligheids-
rapport**

**Uitvoering-/handhavings-
taak Seveso-inrichtingen,
conclusies onderzoek
veiligheidsrapport**

**Uitvoering-/handhavings-
taak Seveso-inrichtingen,
toezichtstelsysteem en -plan**

- d. een lijst van de Seveso-inrichtingen die zijn aangewezen op grond van artikel 8.38 van het Besluit kwaliteit leefomgeving;
  - e. een lijst van de Seveso-inrichtingen met specifieke externe risico's of gevaarbronnen die het risico op of de gevolgen van een zwaar ongeval kunnen vergroten;
  - f. procedures voor routinematig toezicht;
  - g. procedures voor niet-routinematig toezicht waarmee ernstige klachten, zware ongevallen, bijna-ongevallen, incidenten en overtredingen zo spoedig mogelijk worden onderzocht; en
  - h. afspraken over samenwerking tussen het bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsomstandighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio.
3. Het toezichtplan wordt regelmatig bezien en zo nodig bijgewerkt.

Art. 13.21 (toezichtprogramma)

Uitvoering-/handavings-
taak Seveso-inrichtingen,
toezichtprogramma

1. Het bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsomstandighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio werken gezamenlijk het toezichtplan uit in toezichtprogramma's voor routinematig en niet-routinematig toezicht op een Seveso-inrichting.
2. Een toezichtprogramma vermeldt ten minste de frequentie waarmee routinematig toezicht wordt gehouden. De frequentie waarmee routinematig toezicht wordt gehouden, is:
  - a. voor hogedrempelinrichtingen: ten minste eenmaal per jaar; en
  - b. voor Seveso-inrichtingen die geen hogedrempelinrichtingen zijn: ten minste eenmaal per drie jaar.
3. Het tweede lid, tweede zin, is niet van toepassing als een toezichtprogramma is vastgesteld op grond van een systematische evaluatie van de gevaren van zware ongevallen, die ten minste is gebaseerd op:
  - a. de mogelijke gevolgen voor de gezondheid en het milieu;
  - b. gegevens over de naleving van paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving; en
  - c. als dat passend is: bevindingen van het houden van toezicht op de naleving van andere wettelijke voorschriften dan die in paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Art. 13.22 (uitvoering toezicht)

Uitvoering-/handavings-
taak Seveso-inrichtingen,
uitvoering toezicht

1. Het houden van toezicht wordt afgestemd op het soort Seveso-inrichting en is niet afhankelijk van de ontvangst van het veiligheidsrapport of van andere ingediende rapporten.
2. Met bezoeken ter plaatse, het controleren van interne maatregelen, systemen, rapporten, documenten en opvolging van bevindingen en een planmatig, systematisch, technisch, organisatorisch en bedrijfskundig onderzoek van de systemen die in de Seveso-inrichting worden gebruikt, wordt nagegaan of:
  - a. degene die de Seveso-inrichting exploiteert kan aantonen dat:
    - 1°. passende maatregelen zijn getroffen om zware ongevallen te voorkomen; en
    - 2°. in passende middelen is voorzien om de gevolgen van zware ongevallen te beperken;
  - b. het veiligheidsrapport en andere ingediende rapporten de situatie adequaat weergeven; en
  - c. de artikelen 4.5, 4.6, 4.10 tot en met 4.20, 4.22, 4.24 en 4.26 tot en met 4.28 van het Besluit activiteiten leefomgeving worden nageleefd.
3. Als dat passend is, wordt het toezicht zoveel mogelijk gecombineerd met toezicht op andere wettelijke voorschriften.

Art. 13.23 (bevindingen toezicht)

Uitvoering-/handavings-
taak Seveso-inrichtingen,
bevindingen toezicht

1. Binnen vier maanden na afronding van een bezoek, controle of onderzoek als bedoeld in artikel 13.22, tweede lid, worden de bevindingen vastgelegd in een toezichtrapport en meegedeeld aan degene die de Seveso-inrichting exploiteert.
2. Het bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsomstandighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio zien er, voor zover het gaat om de uitoefening van hun bevoegdheden en het verrichten van hun werkzaamheden, op toe dat degene die de Seveso-inrichting exploiteert binnen een redelijke termijn na de mededeling, bedoeld in het eerste lid, de bevindingen opvolgt door de vereiste maatregelen te treffen.
3. Als een belangrijke overtreding van een bepaling in paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving is geconstateerd, vindt binnen zes maanden na die constatering aanvullend toezicht plaats.

Art. 13.24 (openbaarmaking bevindingen toezicht)

Uitvoering-/handavings-
taak Seveso-inrichtingen,
openbaarmaking bevindingen
toezicht

1. Het bevoegd gezag, de toezichthouder, bedoeld in artikel 1, derde lid, onder d, van de Arbeidsomstandighedenwet, en het bestuur van de veiligheidsregio verschaffen aan een ieder de volgende gegevens:
  - a. de datum waarop voor het laatst routinematig toezicht is gehouden of een verwijzing naar de plaats waar die informatie elektronisch kan worden geraadpleegd; en

b. inlichtingen over de wijze waarop op verzoek meer gedetailleerde gegevens over het toezicht en het toezichtplan kunnen worden verkregen.

2. Als gegevens als bedoeld in artikel 19.3, eerste lid, laatste zin, van de Wet milieubeheer worden aangewezen toezichtrapporten als bedoeld in artikel 13.23, eerste lid.

3. Als toepassing wordt gegeven aan de bevoegdheid, bedoeld in artikel 19.3, eerste lid, eerste zin, van de Wet milieubeheer, wordt een aangepast toezichtrapport beschikbaar gesteld, dat ten minste algemene gegevens bevat over risico's van zware ongevallen, de mogelijke gevolgen daarvan voor de gezondheid en het milieu en de bevindingen van het toezicht.

Afdeling 13.4

Bestuurlijke en strafrechtelijke sancties Seveso-inrichtingen

§ 13.4.1

Toepassingsbereik

Art. 13.25 (toepassingsbereik)

1. Deze afdeling is van toepassing op het opleggen en ten uitvoer leggen van een bestuurlijke sanctie vanwege enig handelen of nalaten in strijd met het bij of krachtens de Arbeidsomstandighedenwet in paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving bepaalde.

2. Deze afdeling is ook van toepassing op de strafbaarstellingen voor handelen of nalaten in strijd met het bij of krachtens artikel 48, zesde lid, van de Wet veiligheidsregio's en krachtens artikel 6, eerste lid, tweede zin, van de Arbeidsomstandighedenwet in paragraaf 4.2 van het Besluit activiteiten leefomgeving bepaalde.

§ 13.4.2

Bestuurlijke handhaving Arbeidsomstandighedenwet

Art. 13.26 (last onder bestuursdwang voor overtredingen Arbeidsomstandighedenwet)

Een daartoe door Onze Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid aangewezen, onder hem ressorterende ambtenaar is bevoegd tot oplegging van een last onder bestuursdwang ter zake van de naleving van het krachtens artikel 6, eerste lid, tweede zin, van de Arbeidsomstandighedenwet, in de artikelen 4.4, 4.5, eerste en derde lid, 4.6, eerste lid, 4.7, 4.9 tot en met 4.15, 4.18, 4.19, 4.20, 4.22, 4.23, 4.24, 4.26, 4.27 en 4.28 van het Besluit activiteiten leefomgeving bepaalde.

Art. 13.27 (bestuurlijke boete voor overtredingen Arbeidsomstandighedenwet)

1. Als overtreding waarvoor een bestuurlijke boete kan worden oplegd, wordt aangemerkt het handelen of nalaten door de werkgever, bedoeld in artikel 1, eerste of tweede lid, van de Arbeidsomstandighedenwet, of de werkzame zelfstandige of werkgever die de arbeid zelf verricht, in strijd met de in artikel 13.26 genoemde artikelen, met uitzondering van artikel 4.9, derde lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving.

2. Als ernstige overtreding als bedoeld in artikel 34, zesde en negende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet wordt aangemerkt een overtreding waardoor de werkgever, bedoeld in artikel 1, eerste of tweede lid, van die wet, of de werkzame zelfstandige of werkgever die de arbeid zelf verricht, weet of redelijkerwijs moet weten dat levensgevaar of ernstige schade aan de gezondheid van een of meer werknemers of van de werkzame zelfstandige of werkgever die de arbeid verricht, ontstaat of is te verwachten.

3. Als soortgelijke verplichtingen en verboden als bedoeld in artikel 34, vijfde en zevende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet worden aangewezen verplichtingen en verboden die voortvloeien uit het in de in artikel 13.26 genoemde artikelen bepaalde, voor zover het boetenormbedrag voor de bestuurlijke boete op overtreding van die verplichting of dat verbod op grond van de beleidsregels, bedoeld in artikel 34, tiende lid, van die wet, hoger is dan € 12.500,-.

4. Een overtreding van artikel 4.9, eerste lid, of 4.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt aangemerkt als een soortgelijke overtreding als het boetenormbedrag op deze overtreding op grond van de beleidsregels, bedoeld in artikel 34, tiende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet, is ingedeeld in dezelfde boetecategorie als het boetenormbedrag van de eerdere overtreding.

Art. 13.28 (waarschuwingen en stillegging voor overtredingen Arbeidsomstandighedenwet)

1. Na een herhaling van een overtreding of een soortgelijke overtreding kan een waarschuwing als bedoeld in artikel 28a, eerste lid, van de Arbeidsomstandighedenwet worden gegeven. Als opnieuw dezelfde of een soortgelijke overtreding is geconstateerd, kan de werkgever, bedoeld in artikel 1, eerste of tweede lid, van de Arbeidsomstandighedenwet, of de werkzame zelfstandige

Bestuurlijke/strafrechtelijke sancties Seveso-inrichtingen, toepassingsbereik

Bestuurlijke sancties Seveso-inrichtingen, overtredingen Arbeidsomstandighedenwet

of werkgever die de arbeid zelf verricht, een bevel worden opgelegd door de daartoe aangewezen ambtenaar dat de door hem aangewezen werkzaamheden voor een daarbij aangegeven periode van ten hoogste drie maanden worden stilgelegd of niet mogen aanvangen.

2. Als de aard van de overtreding of de soortgelijke overtreding, de met de overtreding of soortgelijke overtreding samenhangende omstandigheden of de gevolgen van een stilletting van de werkzaamheden daartoe aanleiding geven, kan worden afgezien van het geven van een waarschuwing en het opleggen van een bevel.

3. Van een soortgelijke overtreding als bedoeld in het eerste en tweede lid is sprake als het gaat om een overtreding van de in artikel 13.26 genoemde artikelen, voor zover het boetenormbedrag voor de bestuurlijke boete op deze overtreding op grond van de beleidsregels, bedoeld in artikel 34, tiende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet, hoger is dan € 50.000,-.

4. Een overtreding van artikel 4.9, eerste lid, of 4.11 van het Besluit activiteiten leefomgeving wordt aangemerkt als een soortgelijke overtreding als het boetenormbedrag van deze overtreding op grond van de beleidsregels, bedoeld in artikel 34, tiende lid, van de Arbeidsomstandighedenwet, is ingedeeld in dezelfde boetecategorie als het boetenormbedrag van de eerdere overtreding.

§ 13.4.3

Strafbaarstellingen

Art. 13.29 (strafbaarstellingen Wet veiligheidsregio's)

Strafrechtelijke sancties
Seveso-inrichtingen, Wet
veiligheidsregio's

Handelen of nalaten in strijd met het bij of krachtens artikel 48, zesde lid, van de Wet veiligheidsregio's in de artikelen 4.14, 4.15, 4.17, 4.19, 4.20 en 4.24 van het Besluit activiteiten leefomgeving bepaalde is een strafbaar feit als bedoeld in artikel 1a, onder 1°, van de Wet op de economische delicten.

Art. 13.30 (strafbaarstellingen Arbeidsomstandighedenwet)

Strafrechtelijke sancties
Seveso-inrichtingen, Ar-
beidsomstandighedenwet

Handelen of nalaten door de werkgever, bedoeld in artikel 1, eerste of tweede lid, van de Arbeidsomstandighedenwet, in strijd met het krachtens artikel 6, eerste lid, tweede zin, van de Arbeidsomstandighedenwet in de artikelen 4.4, 4.5, eerste en derde lid, 4.6, eerste lid, 4.7, 4.9 tot en met 4.15, 4.18, 4.19, 4.20, 4.22, 4.23, 4.24, 4.26, 4.27 en 4.28 van het Besluit activiteiten leefomgeving bepaalde is een strafbaar feit als bedoeld in artikel 6, derde lid, van de Arbeidsomstandighedenwet.

Hoofdstuk 14

Digitaal stelsel Omgevingswet

Afdeling 14.1

Elektronisch verkeer

Art. 14.1 (elektronisch verkeer via de landelijke voorziening)

Elektronisch verkeer,
aanvraag, melding en ver-
strekken gegevens en be-
schieden

1. Via de landelijke voorziening kan worden ingediend of gedaan:
  - a. een aanvraag om een omgevingsvergunning;
  - b. een aanvraag om een maatwerkvoorschrift;
  - c. een aanvraag om toestemming tot het treffen van een gelijkwaardige maatregel; en
  - d. een melding als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de wet.
2. Via de landelijke voorziening kan worden voldaan aan een andere informatieverplichting dan een melding, tenzij bij wettelijk voorschrift een andere wijze is aangewezen waarop aan de informatieverplichting wordt voldaan.
3. Dit artikel is niet van toepassing op een aanvraag, een melding of informatie:
  - a. die is aangemerkt als staatsgeheim als bedoeld in het Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst Bijzondere Informatie 2013; of
  - b. met betrekking tot:
    - 1°. een jachtgeweeractiviteit;
    - 2°. een valkeniersactiviteit;
    - 3°. een flora- en fauna-activiteit van nationaal belang als bedoeld in artikel 4.12, derde lid, onder c;
    - 4°. een activiteit met betrekking tot dieren, planten of producten daarvan als bedoeld in artikel 11.96 van het Besluit activiteiten leefomgeving; of
    - 5°. een activiteit met betrekking tot de introductie of verspreiding van invasieve uitheemse soorten als bedoeld in artikel 11.108 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Art. 14.2 (elektronisch formulier)

Elektronisch verkeer,
elektronisch formulier

1. Als via de landelijke voorziening een aanvraag om een omgevingsvergunning, een maatwerkvoorschrift of toestemming tot het treffen van een gelijkwaardige maatregel wordt inge-

diend, een melding als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de wet wordt gedaan of aan een informatieverplichting anders dan een melding wordt voldaan:

- a. wordt gebruikgemaakt van het elektronische formulier dat op de datum van indiening beschikbaar is in de landelijke voorziening; en
  - b. worden de daarbij te verstrekken gegevens en bescheiden ook via de landelijke voorziening verstrekt, tenzij het bevoegd gezag instemt met een andere wijze van verstrekken.
2. In afwijking van het eerste lid worden niet via de landelijke voorziening verstrekt:
- a. bijzondere categorieën van persoonsgegevens of persoonsgegevens van strafrechtelijke aard als bedoeld in paragraaf 3.1 respectievelijk 3.2 van de Uitvoeringswet Algemene verordening gegevensbescherming; en
  - b. informatie die is aangemerkt als staatsgeheim als bedoeld in het Besluit Voorschrift Informatiebeveiliging Rijksdienst Bijzondere Informatie 2013.
3. Het bevoegd gezag stelt aan Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de informatie beschikbaar die nodig is om het elektronische formulier te kunnen samenstellen.

Art. 14.3 (ondertekening)

1. Een aanvraag of melding die is ingediend of gedaan via de landelijke voorziening geldt als ondertekend.
2. Gegevens en bescheiden die zijn verstrekt via de landelijke voorziening gelden als ondertekend.

Elektronisch verkeer, ondertekening

Afdeling 14.2

Informatie via de landelijke voorziening

Art. 14.4 (informatie uit besluiten en andere rechtsfiguren)

1. De Dienst, bedoeld in artikel 2 van de Organisatiewet Kadaster, stelt voor ontsluiting via de landelijke voorziening beschikbaar:
  - a. de inhoud van de bij ministeriële regeling aangewezen omgevingsdocumenten, in een zodanige vorm dat de informatie in samenhang per geometrisch begrensd object raadpleegbaar is;
  - b. informatie over de status van de omgevingsdocumenten, bedoeld onder a; en
  - c. informatie uit documenten die zijn opgenomen in de landelijke voorziening, bedoeld in artikel 1.2.1, tweede lid, van het Besluit ruimtelijke ordening, in een zodanige vorm dat deze begrijpelijk en in combinatie met de informatie, bedoeld onder a, raadpleegbaar is.
2. De Dienst draagt zorg voor het beheer van de ingevolge het eerste lid beschikbaar gestelde informatie.

Landelijke voorziening, beschikbaarheid informatie uit besluiten of andere rechtsfiguur

Art. 14.5 (verstrekking gegevens over besluiten en andere rechtsfiguren)

Aan de Dienst, bedoeld in artikel 2 van de Organisatiewet Kadaster, worden de in bijlage VIII genoemde gegevens over de besluiten en andere rechtsfiguren, bedoeld in artikel 14.4, eerste lid, onder a, verstrekt door:

- a. het college van burgemeester en wethouders, voor zover het gaat om een besluit dat of een andere rechtsfiguur die op grond van de wet is vastgesteld door een bestuursorgaan van de gemeente;
- b. het dagelijks bestuur van een waterschap, voor zover het gaat om een besluit dat of een andere rechtsfiguur die op grond van de wet is vastgesteld door een bestuursorgaan van het waterschap;
- c. gedeputeerde staten, voor zover het gaat om een besluit dat of een andere rechtsfiguur die op grond van de wet is vastgesteld door een bestuursorgaan van de provincie; en
- d. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties of Onze Minister die het aangaat, voor zover het gaat om een besluit dat of een andere rechtsfiguur die op grond van de wet is vastgesteld door of op voordracht van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties respectievelijk Onze Minister die het aangaat.

Landelijke voorziening, aanleveren gegevens over besluiten of andere rechtsfiguur

Afdeling 14.2a

Andere functionaliteiten van de landelijke voorziening

Art. 14.5a (samenwerkfunctionaliteit)

De landelijke voorziening voorziet in het elektronisch kunnen uitwisselen van gegevens bij het voorbereiden van een beslissing op een aanvraag en het beoordelen van een melding of gegevens en bescheiden om te voldoen aan een andere informatieverplichting dan een melding op grond van de wet.

Landelijke voorziening, samenwerkfunctionaliteit

Art. 14.5b (doorzendfunctionaliteit)

De landelijke voorziening voorziet in het elektronisch doorzenden van een melding of gegevens en bescheiden om te voldoen aan een andere informatieverplichting dan een melding op grond

Landelijke voorziening, doorzendfunctionaliteit

van de wet naar Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat voor het uitoefenen van de bestuursrechtelijke handhavingstaak, bedoeld in artikel 13.1, aanhef en onder b, onder 5°.

Afdeling 14.3

Gegevensbeheer en persoonsgegevens

§ 14.3.1

Algemeen

Art. 14.6 (begripsbepalingen)

In deze afdeling wordt verstaan onder:

bericht: elektronisch bericht als bedoeld in artikel 14.1, eerste en tweede lid;

bezoeker: degene die de landelijke voorziening bezoekt, maar niet inlogt;

DSO-LV-id: unieke aanduiding van een geauthentiseerde persoon, die alleen binnen de landelijke voorziening wordt gebruikt;

eHerkenning pseudoniem: pseudoniem dat door eHerkenning wordt verstrekt om een persoon die namens een niet-natuurlijke persoon handelt te identificeren;

gebruiker: degene die inlogt in de landelijke voorziening;

identificatienummer van de organisatie: nummer waarmee een niet-natuurlijke persoon kan worden geïdentificeerd, zoals het Rechtspersonen Samenwerkingsverbanden Informatie Nummer, het nummer van de inschrijving in het handelsregister of het Organisatie-identificatienummer;

initiatiefnemer: degene die een aanvraag heeft ingediend, een melding heeft gedaan of gegevens en bescheiden heeft verstrekt om te voldoen aan een andere informatieverplichting dan een melding.

§ 14.3.2

Gegevensbeheer

Art. 14.7 (beheer berichten)

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties brengt een ingediend bericht onverwijld binnen het bereik van het bevoegd gezag en stelt het bevoegd gezag hiervan onverwijld op de hoogte.

2. Een ingediend bericht wordt ten hoogste een jaar in de landelijke voorziening bewaard. Deze termijn kan op verzoek van het bevoegd gezag met een jaar worden verlengd als dat noodzakelijk is voor de behandeling van het bericht.

3. Een nog niet ingediend formulier en daarbij behorende gegevens en bescheiden worden ten hoogste een jaar in de landelijke voorziening bewaard, gerekend vanaf het tijdstip van de laatste mutatie.

Art. 14.7a (uitwisselen gegevens bij samenwerken)

1. Een bestuursorgaan dat is betrokken bij het voorbereiden van een beslissing op een aanvraag of het beoordelen van een melding of gegevens en bescheiden om te voldoen aan een andere informatieverplichting dan een melding op grond van de wet kan via de landelijke voorziening gegevens uitwisselen met andere betrokken bestuursorganen en adviseurs.

2. De gegevens worden ten hoogste een jaar in de landelijke voorziening bewaard. Deze termijn kan op verzoek van het bestuursorgaan dat het initiatief heeft genomen tot het uitwisselen van gegevens met een jaar worden verlengd als dat noodzakelijk is voor de behandeling van de aanvraag of de beoordeling van de melding of gegevens en bescheiden.

Art. 14.7b (doorzenden berichten)

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties brengt een ingediend bericht over een milieubelastende activiteit als bedoeld in artikel 3.48m, 3.48o of 3.48r van het Besluit activiteiten leefomgeving onverwijld binnen het bereik van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat voor het uitoefenen van de bestuursrechtelijke handhavingstaak, bedoeld in artikel 13.1, aanhef en onder b, onder 5°.

2. Een ingediend bericht wordt ten hoogste een jaar in de landelijke voorziening bewaard.

§ 14.3.3

Persoonsgegevens

Art. 14.8 (verwerkingsverantwoordelijke)

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens in de landelijke voorziening.

Gegevensbeheer en persoonsgegevens, begripsbepalingen

Gegevensbeheer, beheer berichten

Gegevensbeheer, uitwisseling berichten

Gegevensbeheer, doorzenden berichten

Persoonsgegevens, verwerkingsverantwoordelijke

2. Het bevoegd gezag is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens in een bericht, vanaf het moment dat het dit heeft opgehaald uit de landelijke voorziening.
3. Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat is verwerkingsverantwoordelijke voor de verwerking van persoonsgegevens in een bericht als bedoeld in artikel 14.7b, eerste lid, vanaf het moment dat hij dit heeft opgehaald uit de landelijke voorziening.
4. In afwijking van het eerste lid zijn, als sprake is van het uitwisselen van gegevens als bedoeld in artikel 14.7a, Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en het bestuursorgaan dat het initiatief heeft genomen tot het uitwisselen van gegevens gezamenlijke verwerkingsverantwoordelijken voor de verwerking van persoonsgegevens.

Art. 14.9 (verwerking persoonsgegevens voor toegang tot landelijke voorziening)

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwerkt voor het verlenen van toegang tot de landelijke voorziening de volgende persoonsgegevens:
  - a. over gebruikers:
    - 1°. gegevens om de gebruiker te identificeren, waaronder het burgerservicenummer, het eHerkenning pseudoniem in combinatie met het identificatienummer van de organisatie of het uniek identificerend nummer bij authenticatie buiten Nederland maar binnen de Europese Unie; en
    - 2°. profielgegevens, waaronder de naam, het e-mailadres, het telefoonnummer, de functie en voorkeursinstellingen; en
  - b. over medewerkers van bestuursorganen en adviseurs:
    - 1°. gegevens om de medewerker te identificeren, waaronder het eHerkenning pseudoniem en het identificatienummer van de organisatie; en
    - 2°. profielgegevens, waaronder de naam, het e-mailadres, het telefoonnummer, de functie, contactgegevens van het bevoegd gezag en voorkeursinstellingen.
2. De persoonsgegevens worden ten hoogste achttien maanden na het opheffen van het account in de landelijke voorziening bewaard.

Persoonsgegevens, verwerking voor toegang landelijke voorziening

Art. 14.10 (verwerking persoonsgegevens voor doorgeleiden berichten naar bevoegd gezag)

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwerkt voor het doorgeleiden van berichten naar het bevoegd gezag de volgende persoonsgegevens:
  - a. over gebruikers:
    - 1°. gegevens om te communiceren met de gebruiker, waaronder de naam, de organisatienaam, het adres, het e-mailadres en het telefoonnummer;
    - 2°. gegevens om de gebruiker te identificeren, waaronder het burgerservicenummer of het identificatienummer van de organisatie; en
    - 3°. gegevens om het bericht te kunnen beoordelen volgens de daarvoor geldende regels, waaronder gegevens over de activiteit, gegevens over de locatie waar de activiteit wordt verricht, de vermogensrechtelijke status in relatie tot die locatie en financiële gegevens; en
  - b. over derden die direct zijn betrokken bij de activiteit waarop het bericht betrekking heeft: gegevens om het bericht te kunnen beoordelen volgens de daarvoor geldende regels, waaronder de naam, het adres, het telefoonnummer, de functie en een bewijs van vakbekwaamheid.
2. Voor de persoonsgegevens gelden de in artikel 14.7, tweede en derde lid, genoemde bewaartermijnen.

Persoonsgegevens, verwerking voor doorgeleiden berichten naar bevoegd gezag

Art. 14.10a (verwerking persoonsgegevens bij samenwerken)

1. Bij het voorbereiden van beslissingen op aanvragen en het beoordelen van meldingen of gegevens en bescheiden om te voldoen aan andere informatieverplichtingen dan meldingen worden de volgende persoonsgegevens verwerkt:
  - a. over initiatiefnemers:
    - 1°. gegevens om te communiceren met de initiatiefnemer, waaronder de naam, de organisatienaam, het adres, het e-mailadres en het telefoonnummer;
    - 2°. gegevens om de initiatiefnemer te identificeren, waaronder het burgerservicenummer of het identificatienummer van de organisatie; en
    - 3°. gegevens om de aanvraag, melding of gegevens en bescheiden te kunnen beoordelen volgens de daarvoor geldende regels, waaronder gegevens over de activiteit, gegevens over de locatie waar de activiteit wordt verricht, de vermogensrechtelijke status in relatie tot die locatie en financiële gegevens; en
  - b. over derden die direct zijn betrokken bij de activiteit waarop de aanvraag of melding betrekking heeft of waarop de gegevens en bescheiden betrekking hebben: gegevens om de aanvraag, melding of gegevens en bescheiden te kunnen beoordelen volgens de daarvoor geldende regels, waaronder de naam, het adres, het telefoonnummer, de functie en een bewijs van vakbekwaamheid.

Persoonsgegevens, verwerking bij samenwerking

2. Voor de persoonsgegevens gelden de in artikel 14.7a, tweede lid, genoemde bewaartermijnen.

Art. 14.10b (verstrekking van persoonsgegevens bij samenwerken)

Persoonsgegevens, ver-
strekking bij samenwer-
king

Het bestuursorgaan dat het initiatief heeft genomen tot het uitwisselen van gegevens, bedoeld in artikel 14.8, vierde lid, kan de persoonsgegevens, bedoeld in artikel 14.10a, eerste lid, verstrekken aan de volgende bestuursorganen of adviseurs voor zover dat noodzakelijk is voor een goede vervulling van een wettelijke taak:

- a. een ander bestuursorgaan vanwege de betrokkenheid van dat bestuursorgaan bij de voorbereiding van een besluit als bedoeld in artikel 16.7 van de wet, waarop afdeling 3.5 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is;
- b. een bestuursorgaan of andere instantie als bedoeld in artikel 16.15 van de wet vanwege de bevoegdheid tot advies van dat bestuursorgaan of die instantie;
- c. een bestuursorgaan als bedoeld in artikel 16.16 van de wet vanwege de bevoegdheid tot instemming van dat bestuursorgaan; en
- d. een adviseur, anders dan bedoeld onder b.

Art. 14.10c (verwerking persoonsgegevens bij doorzenden)

Persoonsgegevens, ver-
werking bij doorzenden

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwerkt voor het doorzenden van berichten over meldingen en gegevens en bescheiden als bedoeld in artikel 14.5b naar Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat de volgende persoonsgegevens:

- a. over gebruikers: gegevens om te kunnen communiceren, waaronder de naam, de organisatienaam, het adres, het e-mailadres en het telefoonnummer;
  - b. over initiatiefnemers, opdrachtgevers en uitvoerders: gegevens voor het uitoefenen van de bestuursrechtelijke handhavingstaak, waaronder gegevens over de activiteit, de locatie waar de activiteit wordt verricht, de herkomstlocatie en toepassingslocatie, de naam, de organisatienaam en het adres; en
  - c. over derden: gegevens om de milieuverklaring bodemkwaliteit, bedoeld in artikel 1, vierde lid, van het Besluit bodemkwaliteit, te kunnen verifiëren, waaronder de organisatienaam.
2. Voor de persoonsgegevens geldt de in artikel 14.7b, tweede lid, genoemde bewaartermijn.

Art. 14.11 (verwerking persoonsgegevens voor operationele werking landelijke voorziening)

Persoonsgegevens, ver-
werking voor operationele
werking landelijke voorzie-
ning

1. Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties verwerkt voor de inrichting, instandhouding, werking en beveiliging van de landelijke voorziening de volgende persoonsgegevens:

- a. over bezoekers, gebruikers en medewerkers van bestuursorganen en adviseurs: gegevens die relevant zijn voor de adequate werking van de landelijke voorziening en gegevens in technische logbestanden voor onderzoek naar systeemtechnische fouten, waaronder gegevens over de herkomst en kenmerken van het netwerkverkeer, de kenmerken van de gebruikte software en hardware, het IP-adres en sessiegegevens;
  - b. over gebruikers en medewerkers van bestuursorganen en adviseurs: gegevens in auditlogbestanden voor incidentoplossing, onderzoek naar oneigenlijk gebruik en bewijsvoering in juridische geschillen of procedures, waaronder het DSO-LV-id, de gebeurtenis, de datum en het tijdstip van de gebeurtenis en het IP-adres; en
  - c. over gebruikers, initiatiefnemers en derden die direct zijn betrokken bij de activiteit waarop een bericht betrekking heeft: gegevens in auditlogbestanden voor incidentoplossing, onderzoek naar oneigenlijk gebruik en bewijsvoering in juridische geschillen of procedures, bestaande uit de gegevens, bedoeld in de artikelen 14.10, eerste lid, en 14.10a, eerste lid.
2. De persoonsgegevens en technische logbestanden, bedoeld in het eerste lid, onder a, worden ten hoogste achttien maanden in de landelijke voorziening bewaard, waarbij de sessiegegevens alleen worden bewaard tot het moment waarop de sessie wordt beëindigd. De auditlogbestanden, bedoeld in het eerste lid, onder b en c, worden ten hoogste vijf jaar in de landelijke voorziening bewaard.

Afdeling 14.4

Beheer onderdelen landelijke voorziening

Art. 14.12 (beheer onderdelen landelijke voorziening door Kadaster)

Landelijke voorziening,
beheer onderdelen door
Kadaster

De Dienst, bedoeld in artikel 2 van de Organisatiewet Kadaster, draagt zorg voor de inrichting, instandhouding, werking en beveiliging van:

- a. het deel van de landelijke voorziening dat dient voor de ontsluiting van informatie, bedoeld in artikel 20.21, eerste lid, onder a, van de wet;
- b. een stelselcatalogus; en
- c. koppelvlakken voor het beschikbaar stellen van gegevens aan, en hergebruik van gegevens uit de landelijke voorziening.

Hoofdstuk 15 Overgangsrecht

§ 15.1

Sanering te hoge geluidbelastingen

Art. 15.1 (toepassingsbereik)

1. De artikelen 3.21, eerste en tweede lid, 3.23 en 3.24 van het Besluit kwaliteit leefomgeving zijn van toepassing op deze paragraaf.
2. In deze paragraaf wordt onder geluidgevoelig gebouw, geluidaanachtsgebied, gemeenteweg, provinciale weg en waterschapsweg verstaan wat in bijlage 1 bij het Besluit kwaliteit leefomgeving onder die begrippen wordt verstaan.

Sanering te hoge geluidbelastingen, overgangsrecht

Art. 15.2 (lijst met vanwege het geluid te saneren gebouwen)

1. Voor de toepassing van paragraaf 12.1.6 van het Besluit kwaliteit leefomgeving stellen onderstaande bestuursorganen uiterlijk op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip een lijst samen van geluidgevoelige gebouwen:
  - a. het college van burgemeester en wethouders: voor gemeentewegen en voor lokale spoorwegen die niet bij omgevingsverordening zijn aangewezen;
  - b. het dagelijks bestuur van een waterschap: voor waterschapswegen; en
  - c. gedeputeerde staten: voor provinciale wegen en voor lokale spoorwegen die bij omgevingsverordening zijn aangewezen.
2. Op de lijst wordt vermeld een op het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit aanwezig geluidgevoelig gebouw dat ligt in het geluidaanachtsgebied van:
  - a. een provinciale weg die binnen een krachtens de Wegenverkeerswet 1994 vastgestelde bebouwde kom ligt, waarvan het geluid, bij volledige benutting van de geluidproductieplafonds zoals die zijn vastgesteld op grond van artikel 12.6, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, meer dan 5 dB hoger is dan de grenswaarde, bedoeld in tabel 3.35 van dat besluit;
  - b. een provinciale weg die buiten die bebouwde kom ligt, waarvan het geluid, bij volledige benutting van de geluidproductieplafonds zoals die zijn vastgesteld op grond van artikel 12.6, eerste lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, hoger is dan de grenswaarde, bedoeld in tabel 3.35 van dat besluit;
  - c. een lokale spoorweg die bij omgevingsverordening is aangewezen, waarvan het geluid, bij volledige benutting van de geluidproductieplafonds, hoger is dan de grenswaarde, bedoeld in tabel 3.35 van het Besluit kwaliteit leefomgeving; of
  - d. een gemeenteweg, waterschapsweg of lokale spoorweg die niet bij omgevingsverordening is aangewezen, waarvan het geluid in het jaar, bedoeld in artikel 11.46, derde lid, van het Besluit kwaliteit leefomgeving hoger is dan de grenswaarde, bedoeld in tabel 3.35 van dat besluit.
3. Op de lijst wordt niet vermeld een geluidgevoelig gebouw:
  - a. waarop met toepassing van de Interimwet stad-en-milieubemadering een hogere geluidbelasting dan de maximale waarde op grond van de Wet geluidhinder is toegestaan;
  - b. waarbij toepassing is gegeven aan artikel 83, vierde, vijfde, zesde of zevende lid, van de Wet geluidhinder, zoals deze artikelen luiden voor het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit;
  - c. dat eerder op grond van de Wet geluidhinder vanwege het geluid op kosten van het Rijk is gesaneerd en is vermeld op een uiterlijk een jaar na het tijdstip van inwerkingtreding van dit besluit door Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat te publiceren lijst, met uitzondering van gebouwen die zijn gesaneerd door een verkeersmaatregel waarmee een snelheid van 30 km/u is ingesteld en waarvoor geen rijksbijdrage voor geluidwerende maatregelen is ontvangen; of
  - d. dat alleen aan de voorwaarden van het tweede lid voldoet voor een bouwkundige constructie die op grond van artikel 1b, vierde lid, van de Wet geluidhinder niet als gevel werd beschouwd.
4. De lijst bevat voor elk geluidgevoelig gebouw in ieder geval:
  - a. de in de Basisregistratie adressen en gebouwen opgenomen identificatienummers; en
  - b. het in het tweede lid bedoelde geluid op het gebouw.

Art. 15.3 (samenstellen en melding lijst met vanwege het geluid te saneren gebouwen)

1. Vorafgaand aan de samenstelling van de lijst, bedoeld in artikel 15.2, publiceren het college van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van een waterschap en gedeputeerde staten een ontwerp van de lijst en stellen zij Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat in de gelegenheid een zienswijze naar voren te brengen.
2. Bij de publicatie van het ontwerp van de lijst wordt aangegeven hoe burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties bij de samenstelling van de lijst zijn betrokken.
3. Het college van burgemeester en wethouders, het dagelijks bestuur van een waterschap en gedeputeerde staten zenden een afschrift van de lijst voor het in artikel 15.2, eerste lid, bedoelde tijdstip op elektronische wijze aan Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat.

§ 15.2

*Geluidregister***Art. 15.4 (afwijkend tijdstip gegevensverstrekking ten behoeve van het geluidregister)**

Geluidregister, overgangsrecht

1. In afwijking van artikel 10.42a, eerste lid, aanhef en onder a en b, verstrekt het bestuursorgaan dat bevoegd is geluidproductieplafonds vast te stellen de in die onderdelen bedoelde gegevens met betrekking tot geluidproductieplafonds langs wegen en spoorwegen die zijn herberekend op grond van artikel 3.2 van de Aanvullingswet geluid Omgevingswet, met uitzondering van het gegeven, bedoeld in artikel 11.52, eerste lid, onder a, onder 7°, van het Besluit kwaliteit leefomgeving, binnen vier weken na die herberekening.
2. In afwijking van artikel 10.42a, eerste lid, aanhef en onder f, verstrekken gedeputeerde staten, Onze Minister van Defensie en Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat de in dat onderdeel bedoelde gegevens met betrekking tot op het tijdstip van inwerkingtreding van het Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet geldende besluit over het toegelaten geluid van een luchthaven waarvoor op grond van de Wet luchtvaart een luchthavenindelingbesluit, een luchthavenbesluit of een besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven is vereist, binnen een bij koninklijk besluit te bepalen termijn.
3. In afwijking van artikel 10.42a, eerste lid, aanhef en onder g en h, verstrekt het college van burgemeester en wethouders, de gemeenteraad, gedeputeerde staten, Onze Minister voor Infrastructuur en Waterstaat, Onze Minister voor Klimaat en Energie en Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties binnen een bij koninklijk besluit te bepalen termijn de in die onderdelen bedoelde gegevens met betrekking tot activiteiten die op het tijdstip van inwerkingtreding van het Aanvullingsbesluit geluid Omgevingswet rechtmatig worden verricht.

§ 15.3

*Programma legalisering projecten natuur***Art. 15.5 (gegevensverstrekking over programma legalisering projecten natuur en rapportage aan Tweede en Eerste Kamer)**

Programma legalisering projecten natuur, rapportage

1. De bestuursorganen die zijn belast met de uitvoering van het in artikel 22.21, tweede lid, van de wet bedoelde programma voor het legaliseren van projecten met een geringe stikstofdepositie, verstrekken de gegevens, bedoeld in artikel 12.26b van het Besluit kwaliteit leefomgeving, elk jaar aan Onze Minister voor Natuur en Stikstof.
2. Onze Minister voor Natuur en Stikstof verstrekt elk jaar aan de beide Kamers der Staten-Generaal het verslag over de voortgang en de gevolgen van het programma, bedoeld in artikel 12.26c van het Besluit kwaliteit leefomgeving.

**Hoofdstuk 16
Slotbepalingen****Art. 16.1 (inwerkingtreding)**

Inwerkingtreding

De artikelen van dit besluit treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, dat voor de verschillende artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Art. 16.2 (citeertitel)

Citeertitel

Dit besluit wordt aangehaald als: Omgevingsbesluit.

Bijlage I bij artikel 1.1 van dit besluit (begrippen)**A
Begrippen**

Voor de toepassing van dit besluit wordt, tenzij anders bepaald, verstaan onder:

bijeenkomstfunctie: bijeenkomstfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

bruto-vloeroppervlakte: bruto-vloeroppervlakte als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

enkelvoudige aanvraag om een omgevingsvergunning: aanvraag om een omgevingsvergunning die betrekking heeft op één activiteit;

gebruiksfunctie: gebruiksfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

hoofdgebouw: hoofdgebouw als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

kantoorfunctie: kantoorfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

landelijke voorziening: landelijke voorziening als bedoeld in artikel 20.21 van de wet;

meervoudige aanvraag om een omgevingsvergunning: aanvraag om een omgevingsvergunning die betrekking heeft op meer dan een activiteit;

prioritair type natuurlijke habitat: type natuurlijke habitat dat in bijlage I bij de habitatrichtlijn als zodanig is aangeduid;

prioritaire soort: soort die in bijlage II bij de habitatrichtlijn als zodanig is aangeduid;

programma stikstofreductie en natuurverbetering: programma stikstofreductie en natuurverbetering als bedoeld in bijlage I bij het Besluit kwaliteit leefomgeving;

provinciaal monument: provinciaal monument als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

PRTR-verslag: PRTR-verslag als bedoeld in Bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;

rijstrook: rijstrook als bedoeld in bijlage I bij het Besluit kwaliteit leefomgeving;

Seveso-inrichting: Seveso-inrichting als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;

tijdelijk bouwwerk: tijdelijk bouwwerk als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

voorbeschermd provinciaal monument: voorbeschermd provinciaal monument als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

wet: Omgevingswet;

winkelfunctie: winkelfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

winterbed: winterbed als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;

woonfunctie: woonfunctie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving;

zwaar ongeval: zwaar ongeval als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving.

**B
Verordeningen, richtlijnen en besluiten**

Voor de toepassing van dit besluit wordt verstaan onder:

cites-uitvoeringsverordening: verordening (EG) nr. 865/2006 van de Commissie van 6 mei 2006, houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer (PbEU 2006, L 166);

verordening hergebruik stedelijk afvalwater: verordening hergebruik stedelijk afvalwater als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving.

Bijlage II bij artikel 3.1 van dit besluit (aanwijzing van rijkswateren)**1
Oppervlaktewaterlichamen****A
Hoofdwateren**

I°. de zee, grote estuaria en daarmee verbonden wateren

- de territoriale wateren en de exclusieve economische zone van de Noordzee;
- Waddenzee;
- Eems, Dollard;
- Westerschelde, Kanaal van Gent naar Terneuzen;
- Oosterschelde, Kanaal door Zuid-Beveland;

- Grevelingenmeer;
- Volkerak-Zoommeer, Bathse Spuikanaal, Schelde-Rijnverbinding;
- Hollandsch Diep, Haringvliet, Wantij, Vlij, Rietbaan, Strooppot;
- 2°. het IJsselmeer en daarmee verbonden wateren
  - IJsselmeer (met inbegrip van Ketelmeer en Zwarte Meer), Buiten-IJ, Markermeer (met inbegrip van Gouwee en IJmeer), Randmeren (met inbegrip van Gooimeer, Eemmeer, Wolderwijd, Nijkerkernauw, Nuldernauw, Veluwemeer, Drontermeer en Vossemeer);
- 3°. de Rijn en daarmee verbonden wateren
  - Pannerdensch Kanaal, Nederrijn, Lek, Nieuwe Maas, Nieuwe Waterweg, Maasmond, Calandkanaal, Breediep, Hollandsche IJssel van Krimpen aan de IJssel tot de Waaiersluis bij Gouda;
  - Beneden Merwede, Noord, Dordtsche Kil, Oude Maas, Spui;
  - Lekkanaal, Amsterdam-Rijnkanaal, Afgesloten IJ, Noordzeekanaal, Buitenhaven van IJmuiden;
  - Boven-Rijn, Bijlandsch Kanaal, Waal, Boven Merwede, Nieuwe Merwede;
- 4°. de IJssel en daarmee verbonden wateren
  - IJssel;
  - Twentekanalen;
  - Zwarte Water, Zwolle-IJsselkanaal;
  - Reevediep;
- 5°. de Maas en daarmee verbonden wateren
  - Maas, Verbindingskanaal Bossche Veld, Afleidingskanaal Maastricht, Zuid-Willemsvaart (Limburgse tak), Bergsche Maas, Heusdensch Kanaal, Afgedamde Maas, Amer, Brabantse, Dordtsche en Sliedrechtse Biesbosch;
  - Julianakanaal, Lateraal kanaal, Maas-Waalkanaal, Kanaal van St. Andries;
  - Wilhelminakanaal, met inbegrip van de Amertak, Zuid-Willemsvaart (Brabantse tak), Maximakanaal, Kanaal Wessem-Nederweert.

B

Andere wateren dan hoofdwateren

- 1°. in de provincie Groningen:
  - alle in het Groningse deel van het Lauwersmeergebied gelegen oppervlaktewaterlichamen;
  - Eemskanaal;
  - Van Starckenborghkanaal;
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 2°. in de provincie Friesland:
  - alle in het Friese deel van het Lauwersmeergebied gelegen oppervlaktewaterlichamen;
  - Prinses Margrietkanaal;
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 3°. in de provincie Drenthe:
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 4°. in de provincie Overijssel:
  - het Meppelderdiep;
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 5°. in de provincie Gelderland:
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 6°. in de provincie Utrecht:
  - het Merwedekanaal;
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 7°. in de provincie Noord-Holland:
  - de Muidertrekvaart vanaf het Amsterdam-Rijnkanaal tot aan de schotbalkkering;
  - de Diemen aan de oostzijde van het Amsterdam-Rijnkanaal;
  - het Nieuwe Diep ten oosten van het Amsterdam-Rijnkanaal (Boven Diep);
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 8°. in de provincie Zuid-Holland:
  - het Vuile Gat in het Haringvliet;
  - Mallegat Oost, gelegen bij de splitsing Dordtse kil en Oude Maas;
  - de zeegeul naar het Haringvliet, genaamd het Slijkgat;
  - de Sliksloot;
  - het Zuiderdiepje;
  - alle inliggende oppervlaktewaterlichamen op Tiengemetten;
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 9°. in de provincie Zeeland:
  - het Veerse Meer;
  - de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk;
- 10°. in de provincie Noord-Brabant:

- Gekanaliseerde Dieze, Kanaal Engelen-Henriëttewaard, Markkanaal;
- de Bakkerskil;
- de vaargeul naar de sluis in de Rode Vaart (nabij haven Moerdijk);
- de havens, krekens en killen bij Gors d'n Anwas, ter hoogte van Woudrichem;
- de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk; 11° in de provincie Limburg
- de Noordervaart en de Voedingskanalen van de Zuid-Willemsvaart in Midden-Limburg en Maastricht;
- de watergangen en sloten langs waterkeringen en sluizen in beheer bij het Rijk.

2

Primaire waterkeringen en andere waterkeringen

A

Primaire waterkeringen

- duinwaterkeringen (en aansluitingen) op Ameland, Terschelling en Vlieland;
- de Waddenzeedijken op Vlieland;
- Afsluitdijk;
- Houtribdijk;
- Nijkerkersluis;
- Roggebotsluis;
- Reevedam en Reevesluiscomplex;
- Meppelerdiep-keersluis;
- Grote Kolksluis;
- Spooldersluis;
- stormvloedkering Ramspol;
- Prinses Beatrixsluizen; met inbegrip van voorhavendijken (Nieuwegein);
- Koninginnensluizen; met inbegrip van voorhavendijken (Nieuwegein);
- Prinses Irenesluizen; met inbegrip van voorhavendijken (Wijk bij Duurstede);
- Prinses Marijkesluizen; met inbegrip van keersluis Ravenswaaij (Rijswijk);
- Prins Bernhardsluizen (Tiel);
- Verbindende kering IJmuiden;
- sluizencomplex Schellingwoude (Amsterdam);
- Marken;
- stormvloedkering Nieuwe Waterweg en Europoortkering I;
- Europoortkering II en Hartelkering;
- stormvloedkering Hollandsche IJssel;
- Haringvlietkering;
- Hellegatsdam en Volkeraksluizen;
- Biesboschsluis;
- Wilhelminasluis en Afsluitdijk Andel;
- Brouwersdam;
- Oosterscheldekering;
- Veersedam;
- Zandkreekdam;
- Grevelingendam;
- Philipsdam;
- Krabbenkreekdam;
- Oosterdam;
- Oostelijke Spuikanaaldijk;
- Sluizen Hansweert;
- Bathse spuisluis;
- waterkering sluizen Terneuzen;
- Marksluis;
- sluis Empel;
- sluis St. Andries;
- sluiscomplex Weurt;
- sluiscomplex Heumen;
- sluis Limmel;
- sluis Bosscherveld.

B**Andere dan primaire waterkeringen**

- regionale keringen Twentekanalen;
- Westelijke kanaaldijk Amsterdam-Rijnkanaal en Lekkanaal tussen Amsterdam en Nieuwegein, vanaf km 1.000 tot en met km 45.000;
- oostelijke dijk Amsterdam-Rijnkanaal en Lekkanaal;
- westelijke dijk Amsterdam-Rijnkanaal vanaf splitsing Lekkanaal tot aan Wijk bij Duurstede;
- de westelijke en oostelijke dijk langs het Amsterdam-Rijnkanaal, gelegen tussen de Lek en de Waal (tussen de Prinses Marijke- en de Prins Bernhardsluizen);
- waterkeringen langs het Kanaal van Gent naar Terneuzen;
- kanaaldijken Zuid-Willemsvaart;
- kanaaldijken Máximakanaal;
- kanaaldijken Wilhelminakanaal;
- kanaaldijken Wessem – Nederweert;
- dijk langs A2 bij Den Bosch;
- kanaaldijken Maas-Waalkanaal (oost en west);
- kanaaldijk Kreekrakpolder;
- kanaaldijken Julianakanaal (oost en west);
- kanaaldijken Noordervaart.

Bijlage III bij de artikelen 4.33 en 4.34 van dit besluit (advies door bestuur veiligheidsregio en advies door inspecteur-generaal leefomgeving en transport)

1**Milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 4.33**

Milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 4.33 zijn:

- a. het exploiteren van een koelinstallatie met meer dan 1.500 kg ammoniak, bedoeld in artikel 3.16, eerste lid, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- b. het opslaan in een opslagtank van giftige of bijtende gassen van ADR-klasse 2, bedoeld in artikel 3.22, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
  - 1°. meer dan 1.500 kg ammoniak; of
  - 2°. meer dan 1 m³ andere giftige of bijtende gassen van ADR-klasse 2;
- c. het opslaan in een opslagtank van gassen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, bedoeld in artikel 3.22, eerste lid, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om meer dan 1 m³;
- d. het opslaan in een opslagtank van meer dan 13 m³ propaan of propeen, bedoeld in artikel 3.22, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het opslaan van:
  - 1°. ten hoogste 50 m³ met een jaarlijkse doorzet van meer dan 600 m³; of
  - 2°. meer dan 50 m³;
- e. het opslaan in een opslagtank van brandbare gassen van ADR-klasse 2, bedoeld in artikel 3.22, eerste lid, aanhef en onder e, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om meer dan 13 m³ acetyleen;
- f. het opslaan in een opslagtank met een inhoud van meer dan 250 l of een tankcontainer of verpakking die als opslagtank wordt gebruikt en een inhoud heeft van meer dan 250 l, van vloeibare gevaarlijke stoffen van ADR-klasse 6.1, bedoeld in artikel 3.25, eerste lid, aanhef en onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om meer dan 1 m³;
- g. het opslaan in een opslagtank met een inhoud van meer dan 250 l of een tankcontainer of verpakking die als opslagtank wordt gebruikt en een inhoud heeft van meer dan 250 l, van vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, bedoeld in artikel 3.25, eerste lid, aanhef en onder e, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
  - 1°. meer dan 1 m³; en
  - 2°. vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 1 of 2, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening; of
  - 3°. vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, als die:
- i. bij inademing acuut toxisch zijn; of

- ii.* bij opname door de mond acuut toxisch zijn, voor zover die stoffen niet kunnen worden ingedeeld in die klasse bij inademing of blootstelling aan de huid;
- h.* het opslaan in een opslagtank met een inhoud van meer dan 150 m³ of een tankcontainer of verpakking die als opslagtank wordt gebruikt en een inhoud heeft van meer dan 150 m³, bedoeld in artikel 3.25, eerste lid, aanhef en onder f, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
- 1°. vloeibare gevaarlijke stoffen van ADR-klasse 3, verpakkingsgroep I of II; en
- 2°. een bovengrondse opslagtank of een tankcontainer of verpakking die als opslagtank wordt gebruikt;
- i.* het in een opslagplaats opslaan van meer dan 1.500 l giftige of bijtende gasen van ADR-klasse 2 in gasflessen, bedoeld in artikel 3.28, aanhef en onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- j.* het in een opslagplaats opslaan van meer dan 1.500 l tot vloeistof verdichte gasen in de gevaarlijke acute toxiciteit, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, in gasflessen, bedoeld in artikel 3.28, aanhef en onder g, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- k.* het in een opslagplaats opslaan van 10.000 kg of meer in totaal van de gevaarlijke stoffen, bedoeld in artikel 3.27, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, bedoeld in artikel 3.28, aanhef en onder h, van dat besluit, voor zover het opslaan geheel of gedeeltelijk betrekking heeft op:
- 1°. brandbare gevaarlijke stoffen met fluor-, chloor-, broom-, stikstof- of zwavelhoudende verbindingen; of
- 2°. zowel brandbare gevaarlijke stoffen als gevaarlijke stoffen met fluor-, chloor-, broom-, stikstof- of zwavelhoudende verbindingen;
- l.* het opslaan, hervpakken of bewerken van vuurwerk of pyrotechnische artikelen voor theatergebruik, bedoeld in artikel 3.31, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- m.* het opslaan van ontplofbare stoffen van ADR-klasse 1, bedoeld in artikel 3.34 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- n.* het opslaan van meer dan 100.000 kg vaste minerale anorganische meststoffen van meststofgroep 2 van PGS 7, bedoeld in artikel 3.37, aanhef en onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- o.* het exploiteren van een Seveso-inrichting, bedoeld in de artikelen 3.50 en 3.51, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- p.* het exploiteren van een ippc-installatie voor het maken van explosieven, bedoeld in de artikelen 3.72, eerste lid, onder f, en 3.73, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- q.* het behandelen van aardgas, het regelen van aardgasdruk of het meten van de hoeveelheid of kwaliteit van aardgas, voor zover deze activiteiten worden verricht in een installatie met een gastoevoerleiding met een diameter van meer dan 50,8 cm, bedoeld in de artikelen 3.97 en 3.98, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- r.* het aanbrengen van metaallagen met een cyanidehoudend bad met een inhoud van ten minste 100 l, bedoeld in artikel 3.105, onder c van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- ra.* het behandelen van het oppervlak van metalen met een bad met een inhoud van ten minste 1 m³ vloeibare gevaarlijke stoffen van ADR-klasse 6.1 of vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevaarlijke acute toxiciteit, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, bedoeld in artikel 3.105, onder d van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- s.* het tanken van voertuigen of werktuigen met LNG of waterstof, bedoeld in artikel 3.286, eerste lid, onder e of f, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- t.* het opslaan van vuurwerk of van pyrotechnische artikelen voor theatergebruik voor korte tijd en in afwachting van aansluitend vervoer naar een vooraf bekende ontvanger, bedoeld in artikel 3.286, eerste lid, onder i, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- u.* het opslaan van ontplofbare stoffen van ADR-klasse 1 door een ander dan de Nederlandse of een bondgenootschappelijke krijgsmacht voor korte tijd en in afwachting van aansluitend vervoer naar een vooraf bekende ontvanger, bedoeld in artikel 3.286, eerste lid, onder j, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- v.* het buiten een Seveso-inrichting opslaan van gevaarlijke stoffen als bedoeld in artikel 3, tiende lid, van de Seveso-richtlijn, in een hoeveelheid van ten minste de drempelwaarde, bedoeld in bijlage I, deel 1, kolom 2, of deel 2, kolom 2, bij de Seveso-richtlijn, met inachtneming van de aantekeningen bij die bijlage, voor korte tijd en in afwachting van aansluitend vervoer naar een vooraf bekende ontvanger, bedoeld in artikel 3.286, eerste lid, onder k, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- va.* het exploiteren van een spoorwegemplacement, bedoeld in artikel 3.295b van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om een spoorwegemplacement als bedoeld in tabel E.13 in bijlage VII bij het Besluit kwaliteit leefomgeving;

- w. het bieden van gelegenheid voor het tanken van voertuigen of werktuigen met LNG of waterstof, bedoeld in artikel 3.297 van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- x. het aanleggen of het exploiteren van een mijnbouwwerk, bedoeld in de artikelen 3.320 en 3.321, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het winnen, opslaan, bewerken of gereedmaken voor transport van:
- 1°. gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse:
  - i. ontvlambare vassen, categorie 1 of 2, bedoeld in bijlage I, deel 2, bij de CLP-verordening;
  - ii. ontvlambare vloeistoffen, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 2, bij de CLP-verordening; of
  - iii. acute toxiciteit, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening;
  - 2°. ontplofbare stoffen van ADR-klasse 1; of
  - 3°. gevaarlijke stoffen van ADR-klasse 2, 3, 4.1, 4.2, 4.3, 5.1, 5.2, 6.1 of 8; en
- y. elke andere milieubelastende activiteit die in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving als vergunningplichtig is aangewezen, als van die activiteit onderdeel is het aanwezig hebben van een insluitsysteem, anders dan een koelinstallatie als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, een opslagtank als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving of een tankcontainer of verpakking die als opslagtank als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving wordt gebruikt, met:
- 1°. meer dan 1.500 kg ammoniak;
  - 2°. meer dan 13 m³ en ten hoogste 50 m³ propaan of propane met een jaarlijkse doorzet van meer dan 600 m³;
  - 3°. meer dan 50 m³ propaan of propane;
  - 4°. meer dan 13 m³ acetyleen;
  - 5°. meer dan 1 m³ vloeibare gevaarlijke stoffen van ADR-klasse 6.1 als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving;
  - 6°. meer dan 1 m³ vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 1, 2 of 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
    - i. vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 1 of 2, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving; of
    - ii. vloeibare gevaarlijke stoffen in de gevarenklasse acute toxiciteit, categorie 3, bedoeld in bijlage I, deel 3, bij de CLP-verordening, bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving als die:
      - bij inademing acuut toxisch zijn; of
      - bij opname door de mond acuut toxisch zijn, voor zover die stoffen niet kunnen worden ingedeeld in die klasse bij inademing of blootstelling aan de huid; of
    - 7°. meer dan 150 m³ vloeibare gevaarlijke stoffen van ADR-klasse 3 als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, verpakkingsgroep I of II als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om een bovengronds insluitsysteem.

2

Milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 4.34

Milieubelastende activiteiten als bedoeld in artikel 4.34 zijn:

- a. het exploiteren van een ippc-installatie voor het behandelen van afvalwater, bedoeld in de artikelen 3.41, onder a, en 3.42, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, als in die installatie:
- 1°. afvalwater wordt gereinigd door middel van waterstraal- of oppervlaktebeluchters, met een capaciteit van 250.000 inwonerequivalenten als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving of meer; en
  - 2°. vergistingsgas als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving wordt gewonnen;
- b. het exploiteren van een Seveso-inrichting, bedoeld in de artikelen 3.50 en 3.51, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- c. het exploiteren van een ippc-installatie voor het stoken, bedoeld in de artikelen 3.54, eerste lid, en 3.55, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een totaal nominaal thermisch ingangsvermogen van 300 MW of meer;
- d. het exploiteren van een ippc-installatie voor het raffineren van aardolie en gas, bedoeld in de artikelen 3.57, eerste lid, en 3.58, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om een ippc-installatie voor het raffineren van aardolie met een capaciteit van 1.000.000.000 kg per jaar of meer;

- e. het exploiteren van een ippc-installatie voor het maken van cokes, bedoeld in de artikelen 3.60, eerste lid, en 3.61, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een capaciteit van 100.000.000 kg per jaar of meer;
- f. het exploiteren van een ippc-installatie voor het vergassen of vloeibaar maken van steenkool of andere brandstoffen, bedoeld in de artikelen 3.63, eerste lid, onder a, en 3.64, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
- 1°. steenkool, met een capaciteit van 100.000.000 kg per jaar of meer; of
  - 2°. aardolie of aardoliefracties, met een capaciteit van 1.000.000.000 kg per jaar of meer;
- g. het exploiteren van een ippc-installatie, bedoeld in de artikelen 3.66, eerste lid, en 3.67, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
- 1°. een ippc-installatie voor het roosten of sinteren van erts en als bedoeld in artikel 3.66, eerste lid, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een capaciteit van 100.000 ton per jaar of meer;
  - 2°. een ippc-installatie voor het maken van ijzer of staal als bedoeld in artikel 3.66, eerste lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een capaciteit van 1.000.000 kg per jaar of meer;
  - 3°. een ippc-installatie voor het verwerken van ferrometalen door warmwalsen, smeden met hamers of het aanbrengen van deklagen van gesmolten metaal als bedoeld in artikel 3.66, eerste lid, onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een productieoppervlak van 250.000 m² of meer;
  - 4°. een ippc-installatie voor het smelten of gieten van ferrometalen als bedoeld in artikel 3.66, eerste lid, onder e, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een jaarproductie van 5.000 ton of meer; of
  - 5°. een ippc-installatie voor het winnen van ruwe non-ferrometalen uit erts, concentraat of secundaire grondstoffen, het smelten, met inbegrip van het legeren, en het gieten van non-ferrometalen als bedoeld in artikel 3.66, eerste lid, onder g, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- h. het exploiteren van een ippc-installatie, bedoeld in de artikelen 3.69, eerste lid, en 3.70, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
- 1°. een ippc-installatie voor het maken van cement, cementklinkers, ongebluste kalk of magnesiumoxide als bedoeld in artikel 3.69, eerste lid, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het maken van cement of cementklinkers, met een capaciteit van 100.000.000 kg per jaar of meer; of
  - 2°. een ippc-installatie voor het maken van glas, met inbegrip van het maken van glasvezels, als bedoeld in artikel 3.69, eerste lid, onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
- i. het maken van glas, met een capaciteit van 150.000 ton per jaar of meer; of
  - ii. het maken van glasvezels, met een capaciteit van 5.000.000 kg per jaar of meer;
- ii. het exploiteren van een ippc-installatie, bedoeld in de artikelen 3.72, eerste lid, en 3.73, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:
- 1°. een ippc-installatie voor het maken van organisch-chemische producten als bedoeld in artikel 3.72, eerste lid, onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een verwerkings- of productiecapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer;
  - 2°. een ippc-installatie voor het maken van anorganisch-chemische producten als bedoeld in artikel 3.72, eerste lid, onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een verwerkings- of productiecapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer;
  - 3°. een ippc-installatie voor het maken van fosfaathoudende, stikstofhoudende of kaliumhoudende meststoffen als bedoeld in artikel 3.72, eerste lid, onder c, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een verwerkings- of productiecapaciteit van 100.000 ton per jaar of meer;
  - 4°. een ippc-installatie voor het maken van producten voor gewasbescherming of van biociden als bedoeld in artikel 3.72, eerste lid, onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een verwerkings- of productiecapaciteit van 20.000 ton per jaar of meer;
  - 5°. een ippc-installatie voor het maken van farmaceutische producten als bedoeld in artikel 3.72, eerste lid, onder e, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een verwerkings- of productiecapaciteit van 20.000 ton per jaar of meer; of
  - 6°. een ippc-installatie voor het maken van explosieven als bedoeld in artikel 3.72, eerste lid, onder f, van het Besluit activiteiten leefomgeving, met een verwerkings- of productiecapaciteit van 20.000 ton per jaar of meer;
- j. het exploiteren van een ippc-installatie voor het verwijderen of het nuttig toepassen van afvalstoffen in een afvalverbrandingsinstallatie of afvalmeeverbrandingsinstallatie, bedoeld in de artikelen 3.87, eerste lid, en 3.88, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- k. het exploiteren van een andere milieubelastende installatie voor het maken van elastomeren, verf, lak, drukinkt, lijm, waspoeder of enzymen, bedoeld in artikel 3.119, eerste lid, aanhef en onder a, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om het maken van elastomeren of enzymen, met een productiecapaciteit van 50.000 ton per jaar of meer; en

l. het exploiteren van een ippc-installatie voor het slachten van dieren, het bewerken en verwerken van dierlijke of plantaardige grondstoffen voor het maken van levensmiddelen of voeder of het bewerken en verwerken van alleen melk, bedoeld in artikel 3.129, eerste lid, van het Besluit activiteiten leefomgeving, voor zover het gaat om:

- 1°. het brouwen van bier, met een koelinstallatie met een capaciteit groter dan 5 ton ammoniak; of
- 2°. het vervaardigen van zetmeel of zetmeelderivaten, met een productiecapaciteit van 25 ton per uur of meer.

Bijlage IV bij artikel 8.15 van dit besluit (kostensoorten)

De kostensoorten, bedoeld in artikel 8.15, zijn de in de tabellen A en B bedoelde kostensoorten.

A. Kostensoorten bij kostenverhaal met of zonder tijdvak

A1	De kosten van het vaststellen van een omgevingsplan of een projectbesluit of het verlenen van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, inclusief het daarvoor benodigde onderzoek
A2	De waarde van de gronden die worden gebruikt voor de uitvoering van de onder A8 en A9 bedoelde werken, werkzaamheden en maatregelen, inclusief de waarde van de te slopen opstallen, geraamd overeenkomstig artikel 8.17, eerste lid
A3	De kosten van het vrijmaken van de gronden, bedoeld onder A2, van persoonlijke rechten en lasten, eigendom en bezit en beperkte rechten of zakelijke lasten
A4	Het tijdelijk beheer van de door of vanwege de gemeente, de provincie of de Staat verworven percelen, verminderd met de uit het tijdelijk beheer te verwachten opbrengsten
A5	De kosten van het slopen, verwijderen en verplaatsen van opstallen, obstakels, funderingen, kabels en leidingen op de gronden, bedoeld onder A2
A6	De kosten van bodemsanering, het dempen van oppervlaktewateren en het richten van grondwerken op de gronden, bedoeld onder A2
A7	De kosten van de noodzakelijke compensatie van in het kostenverhaalsgebied verloren gegane natuurwaarden, groenvoorzieningen en watervoorzieningen
A8	De kosten van de aanleg of wijziging van: 1°. wegen, gebouwde en ongebouwde openbare parkeergelegenheden, pleinen, voet- en rijwielpaden, gebouwde openbare fietsenstallingen, faciliteiten voor ondergrondse afvalinzameling, waterpartijen, watergangen, voorzieningen voor de waterhuishouding, bruggen, tunnels, duikers, kades, steigers, en andere rechtstreeks met de aanleg daarvan verband houdende werken en bouwwerken; 2°. infrastructuur voor openbaar-vervoervoorzieningen met bijbehorende werken en bouwwerken; 3°. groenvoorzieningen, natuurvoorzieningen en openbare niet-commerciële sportvoorzieningen; 4°. openbare verlichting en brandkranen met aansluitingen; 5°. straatmeubilair, speeltoestellen, sierende elementen, kunstobjecten en afrasteringen in de openbare ruimte; 6°. distributienetwerken voor elektriciteit, warmte, gas en water, inclusief bijbehorende werken en bouwwerken; en 7°. riolering, inclusief bijbehorende werken en bouwwerken
A9	De kosten van werken, werkzaamheden en maatregelen die noodzakelijk zijn voor het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en een goede omgevingskwaliteit
A10	De kosten van voorbereiding en toezicht op de uitvoering van de onder A3, A5, A6, A8 en A9 bedoelde werken, werkzaamheden en maatregelen, inclusief het daarvoor benodigde onderzoek
A11	Nadeelcompensatie aan derden als bedoeld in hoofdstuk 15 van de wet
A12	Niet-terugvorderbare BTW, niet-gecompenseerde compensabele BTW of andere niet-terugvorderbare belastingen, over de kostenelementen, genoemd onder A1 en A3 tot en met A10
A13	De rente van geïnvesteerde kapitalen en overige lasten, verminderd met renteopbrengsten
A14	De kosten van andere door of in opdracht van het bestuursorgaan te verrichten werkzaamheden, voor zover die werkzaamheden rechtstreeks verband houden met de in deze bijlage bedoelde werken, werkzaamheden en maatregelen

B. Kostensoorten bij kostenverhaal met tijdvak; in aanvulling op tabel A

B1	De waarde van de gronden waar de bouwactiviteiten, bedoeld in artikel 13.11, eerste lid, van de wet, zullen worden verricht, inclusief de waarde van de daar aanwezige, te slopen opstallen, geraamd overeenkomstig artikel 8.17, eerste lid
B2	De kosten om de gronden, bedoeld onder B1, vrij te maken van persoonlijke rechten en lasten, eigendom, bezit en beperkte rechten of zakelijke lasten
B3	De kosten van het slopen, verwijderen en verplaatsen van opstallen, obstakels, funderingen, kabels en leidingen op de gronden, bedoeld onder B1
B4	De kosten van bodemsaneringswerkzaamheden, het dempen van oppervlaktewateren en het verrichten van grondwerken op de gronden, bedoeld onder B1

Bijlage V bij de artikelen 11.6, 11.7 en 11.8 van dit besluit (aanwijzing projecten en de daarvoor benodigde besluiten waarvoor een mer-(beoordelings)plicht geldt)

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
A.	Landbouw, bosbouw en aquacultuur			
A1	Installaties voor intensieve veehouderij	Oprichting, wijziging of uitbreiding die betrekking heeft op meer dan: 1°. 85.000 plaatsen voor mesthoenders; 2°. 60.000 plaatsen voor hennen; 3°. 3.000 plaatsen voor mestvarkens; of 4°. 900 plaatsen voor zeugen	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
A2	Het gebruik van niet in cultuur gebrachte gronden of seminatuurlijke gebieden voor intensieve landbouw	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
A3	Waterbeheersingsprojecten voor landbouwdoeleinden, met inbegrip van irrigatie- en droogleggingsprojecten	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit of de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet
A4	Eerste bebossing of ontbossing met als doel een andere ruimtelijke functie van de grond	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
A5	Intensieve aquacultuur van vis	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit of de omgevingsvergunning

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
				voor een wateractivi- teit
B.	Winning van delfstoffen en oppervlaktedelstoffen	Winning, wijziging of uitbreiding van een winning:	Winning, wijzi- ging of uitbrei- ding	De omgevingsver- gunning voor een ontgrondingsactivi- teit
B1	Turfwinning, groeven en dag- bouwmijnen	1°. van turf met een terreinoppervlakte van meer dan 150 ha; of 2°. in een groeve of dagbouwmijn met een terreinoppervlakte van meer dan 25 ha		
	Winning van mi- neralen door af- baggering van de zee-, meer- of ri- vierbodem	Winning, wijziging of uitbreiding op de Noordzee van: 1°. een winplaats van 500 ha of meer of het winnen van 10.000.000 m ³ of meer; of 2°. meerdere winplaat- sen, die samen 500 ha of meer omvatten, of 10.000.000 m ³ of meer betreffen en in elkaars nabijheid liggen	Winning, wijzi- ging of uitbrei- ding	De omgevingsver- gunning voor een ontgrondingsactivi- teit
B2				
	Ondergrondse mijnbouw, met inbegrip van op- pervlakte-installat- ies	Winning, wijziging of uitbreiding van een winning, die betrek- king heeft op een ge- wonnen hoeveelheid van meer dan: 1°. 500 ton aardolie per dag; of 2°. 500.000 m ³ aardgas ¹ per dag	Winning, wijzi- ging of uitbrei- ding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
B3				
	Diepboringen, in het bijzonder: a. geothermische boringen; b. boringen in verband met de opslag van kernaf- val; of c. boringen voor watervoorziening; met uitzondering van boringen voor het onder- zoek naar de stab- iliteit van de grond	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit of de omge- vingsvergunning voor een wateractivi- teit
B4				
C.	Energie-industrie			

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevallen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevallen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
C1	Thermische cen- trales en andere verbrandingsin- stallaties voor de productie van elektriciteit, stoom of warm water Windparken	Oprichting, wijziging of uitbreiding met een warmtevermogen van 300 MW of meer (ther- misch)	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
C2	Windparken	Oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark met 20 of meer windturbines	Oprichting, wijziging of uitbreiding van een windpark met drie of meer windturi- nes Wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit of het kavelbe- sluit op grond van artikel 3 van de Wet windenergie op zee De vergunning op grond van artikel 15 van de Kernenergie- wet
C3	Kerncentrales en andere kernreacto- ren, met inbegrip van de ontmante- ling of buitenge- bruikstelling van die centrales of reactoren, met uitzondering van onderzoekinstalla- ties voor de pro- ductie en verwer- king van splijt- en kweekstoffen, met een constant ver- mogen van ten hoogste 1 kW (thermisch)	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De vergunning op grond van artikel 15 van de Kernenergie- wet
C4	Installaties voor de opwerking van bestraalde splijt- stoffen	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De vergunning op grond van artikel 15 van de Kernenergie- wet
C5	Installaties voor: a. de productie of de verrijking van splijtstoffen; b. de behandeling van bestraalde splijtstoffen of hoog radioactief afval; c. de definitieve verwijdering van bestraalde splijt- stoffen; d. alleen de defini- tieve verwijdering van radioactief af- val; of	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De vergunning op grond van artikel 15 van de Kernenergie- wet

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevallen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevallen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
	e. alleen de (voor meer dan 10 jaar geplande) opslag van bestraalde splijtstoffen of radioactief afval op een andere plaats dan het productie-terrein			
C6	Installaties voor de behandeling en de opslag van radioactief afval anders dan bedoeld in C5	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De vergunning op grond van artikel 15 van de Kernenergie-wet
C7	Industrieel briket-teren van steenkool of bruinkool	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
C8	Installaties voor de productie van hydro-elektrische energie	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit
D.	Metaalindustrie			
D1	Geïntegreerde hoogovenbedrijven voor de productie van ruwzener en staal	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
D2	Installaties voor de winning van ruwe non-ferrometalen uit erts, concentraat of secundaire grondstoffen met metallurgische, chemische of elektrolytische procedés	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
D3	Installaties voor de productie van ruwzener of staal, met inbegrip van continugieten	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
D4	Installaties voor verwerking van ferrometalen door: a. warmwalsen; b. het smeden met hamers; of c. het aanbrenge van deklagen van gesmolten metaal	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevallen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevallen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
D5	Smelterijen van ferrometalen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D6	Installaties voor het smelten, met inbegrip van het legeren, van non- ferrometalen, met uitzondering van edele metalen, en met inbegrip van terugwinningpro- ducten	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D7	Installaties voor oppervlakbehande- ling van metala- en plastic mate- riaal door een elektrolytisch of chemisch procedé	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D8	Installaties voor het vervaardigen van motorvoertui- gen of motoren voor motorvoertui- gen of het as- sembleren van motorvoertuigen ²	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D9	Installaties voor het bouwen, on- derhouden, repa- renen of behande- len van het opper- vlak van metalen vaartuigen of drij- vende werktuigen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D10	Installaties voor de bouw of repa- ratie van luchtvaar- tuigen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D11	Spoorwegmateri- eelfabrieken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D12	Uitstampen van metalen door springstoffen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
D13	Installaties voor het roosten of sin- teren van ertsen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
E.	Minerale industrie			

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
E1	Installaties voor de winning van asbest ³	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
E2	Installaties voor de bewerking of verwerking van asbest of asbest- houdende produc- ten of de vervaar- diging van asbest- houdende produc- ten ⁷	Oprichting, wijziging of uitbreiding die be- trekking heeft op de bewerking of verwer- king van: 1°. asbestcement met een capaciteit van meer dan 20.000 ton eindpro- duct per jaar; 2°. remvoeringen met een capaciteit van meer dan 50 ton eindproduct per jaar; of 3°. andere asbesthou- dende producten met een verbruik van meer dan 200 ton asbest per jaar	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
E3	Installaties voor de vervaardiging van cement	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
E4	Installaties voor het vervaardigen van glas, met inbe- grip van glasve- zels	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
E5	Installaties voor het smelten van minerale stoffen, met inbegrip van installaties voor de fabricage van mineraalvezels	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
E6	Installaties voor de vervaardiging van keramische producten door bakken, in het bij- zonder dakpan- nen, bakstenen, vuurvaste stenen, tegels, aardewerk of porselein	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
F.	Chemische industrie en raffinage	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
F1	Raffinaderijen van ruwe aard- olie, met uitzonde- ring van bedrij- ven die alleen smeermiddelen	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
F2	<p>uit ruwe olie vervaardigen Installaties voor vergassing en vloeibaarmaking van steenkool of bitumineuze schisten</p>	<p>Oprichting, wijziging of uitbreiding die betrekking heeft op een verwerkingscapaciteit van 500 ton of meer steenkolen of bitumineuze schisten per dag Oprichting</p>	<p>Oprichting, wijziging of uitbreiding Wijziging of uitbreiding</p>	<p>De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit</p>
F3	<p>Geïntegreerde chemische installaties, zijnde installaties voor de fabricage op industriële schaal van stoffen door chemische omzetting, waarin verscheidene eenheden naast elkaar bestaan en functioneel met elkaar verbonden zijn, bestemd voor de fabricage van:</p> <ul style="list-style-type: none"> a. organische basischemicaliën; b. anorganische basischemicaliën; c. fosfaat-, stikstof-, of kaliumhoudende meststoffen als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving (enkelvoudige of samengestelde meststoffen); d. basisproducten voor gewasbeschermingsmiddelen en van biociden als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving; e. farmaceutische basisproducten met een chemisch of biologisch procedé; of f. explosieven 	<p>Oprichting</p>	<p>Wijziging of uitbreiding</p>	<p>De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit</p>

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
F4	Cokesovenbedrij- ven (droge distilla- tie van steenkool)	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
F5	Behandeling van tussenproducten en vervaardiging van chemicaliën	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
F6	Productie van ge- wasbeschermings- middelen of van biociden als be- doeld in bijlage I bij het Besluit acti- viteiten leefomge- ving, farmaceuti- sche producten, verven en vernis- sen, elastomeren of peroxiden	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G.	Voedingsmiddelenindustrie			
G1	Vervaardiging van plantaardige of dierlijke oliën of vetten	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G2	Conservenfabrie- ken voor dierlijke of plantaardige producten	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G3	Zuivelfabrieken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G4	Bierbrouwerijen of mouterijen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G5	Suikerwaren- of siroopfabrieken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G6	Suikerfabrieken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G7	Zetmeelfabrieken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
G8	Vismeel- of viso- liëfabrieken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 GevalLEN waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 GevalLEN waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
G9	Installaties voor het slachten van dieren	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H	Overige industrie	Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H1	Industriële installaties voor het vervaardigen van papierpulp uit hout of andere vezelstoffen	Oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie met een productiecapaciteit van meer dan 200 ton per dag	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H2	Industriële installaties voor het vervaardigen van papier of karton	Oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie met een productiecapaciteit van meer dan 200 ton per dag	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H3	Installaties voor het vervaardigen en bewerken van celstof of papierstof	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H4	Installaties voor de voorbehandeling of het verven van vezels of textiel	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H5	Installaties voor het looien van huiden	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H6	Vervaardiging en behandeling van producten op basis van elastomeren	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H7	Testbanken voor motoren, turbines of reactoren	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
H8	Installaties voor de terugwinning of vernietiging van explosieve stoffen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
I.	Opslag	Oprichting, wijziging of uitbreiding	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit
I1	Installaties voor het afvangen van CO ₂ -stromen voor geologische opslag op grond van richtlijn geologische opslag van kooldioxide	Oprichting, wijziging of uitbreiding als: 1°. de CO ₂ -stromen afkomstig zijn van installaties waarvoor de merplicht, bedoeld in artikel 16.43, eerste lid, onder a, van de wet, geldt; of	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
I2	Opslaglocaties op grond van richt- lijn geologische opslag van kooldi- oxide	2°. de totale jaarlijkse afvang van CO ₂ 1,5 megaton of meer bedraagt Oprichting	Wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
I3	Installaties voor de opslag van aardolie of petro- chemische of che- mische producten	Oprichting, wijziging of uitbreiding van een opslag met een capaci- teit van 200.000 ton of meer	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
I4	Bovengrondse opslag van aard- gas ¹ of fossiele brandstoffen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
I5	Ondergrondse opslag van gasvor- mige brandstof- fen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
J.	Infrastructuur en ruimte Wegen	Als sprake is van: 1°. de aanleg van een autosnelweg of auto- weg; 2°. de aanleg, wijziging of uitbreiding van een nieuwe weg met vier of meer rijstroken die be- trekking heeft op een ononderbroken tra- célengte van 10 km of meer; of 3°. de verlegging of verbreding van een be- staande weg met twee rijstroken of minder tot een weg met vier of meer rijstroken die be- trekking heeft op een ononderbroken tra- célengte van 10 km of meer	Aanleg, wijzi- ging of uitbrei- ding	Het omgevingsplan
J1				
J2	Spoorwegen en faciliteiten voor de overlading tus- sen vervoerswijn- zen en van overla- dingsstations	Aanleg van spoorwe- gen voor spoorverkeer over lange afstand	Aanleg, wijzi- ging of uitbrei- ding	Het omgevingsplan
J3	Tramrails, boven- en ondergrondse spoorwegen, zweefspoor en ge-	Niet van toepassing	Aanleg, wijzi- ging of uitbrei- ding	Het omgevingsplan

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
J4	lijksortige bijzondere constructies Binnenvaarwegen	Als sprake is van: 1°. de aanleg van een binnenvaarweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van meer dan 1.350 ton; of 2°. een wijziging of uitbreiding van een binnenvaarweg die betrekking heeft op: a. een vergroting van de oppervlakte met 20% of meer van een binnenvaarweg die kan worden bevaren door schepen met een laadvermogen van meer dan 1.350 ton; of b. een structurele verandering waarbij meer dan 5.000.000 m ³ grond wordt verzet	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit, de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit, de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet of het omgevingsplan
J5	Havens: a. een haven voor de binnenscheepvaart; b. een zeehandelshaven; of c. een visserijhaven	Als sprake is van een geval als bedoeld onder a of b: 1°. de aanleg van een haven die bevaarbaar is voor schepen met een laadvermogen van meer dan 1.350 ton; of 2°. de wijziging of uitbreiding van een haven die betrekking heeft op een oppervlakte van 100 ha of meer	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
J6	Een met het land verbonden en buiten een haven gelegen pier voor lossen en laden, met uitzondering van pieren voor veerboten	Als sprake is van: 1°. de aanleg die betrekking heeft op een pier die schepen met een laadvermogen van meer dan 1.350 ton kan ontvangen; of 2°. de wijziging of uitbreiding die betrekking heeft op een oppervlakte van 100 ha of meer	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
J7	Luchthavens	De aanleg of uitbreiding van een start- of landingsbaan met een lengte van 2.100 m of meer	Aanleg, wijziging of uitbreiding van een luchthaven of een uitbreiding	Voor de luchthaven Schiphol een luchthavenindelingbesluit of een luchthavenverkeerbesluit als

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
			<p>of wijziging van het gebruik van de luchthaven of van de banen door de wijziging van: 1°. het beperkingengebied, bedoeld in hoofdstuk 8 of artikel 10.17 van de Wet luchtvaart, voor zover dit is vastgesteld op grond van het externe-veiligheidsrisico of geluidbelasting, tenzij:</p> <p>a). de voorgenomen wijziging leidt tot een beperkingengebied dat valt op of binnen het geldende beperkingengebied; of</p> <p>b). het beperkingengebied vervalt; of</p> <p>2°. de grenswaarden, bedoeld in artikel 8.17, vijfde lid, onder a tot en met c, 8.44, eerste lid, onder a, of 8.70, tweede lid, juncto artikel 8.44, eerste lid, onder a, of de grenswaarden voor geluidsbelasting, bedoeld in artikel 10.17, tweede lid, van de Wet luchtvaart, tenzij die een gelijk of beter beschermingsniveau bieden dan de</p>	<p>bedoeld in respectievelijk de artikelen 8.4 en 8.15 van de Wet luchtvaart Voor een andere luchthaven een luchthavenbesluit als bedoeld in de Wet luchtvaart</p>

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevallen waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevallen waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
J8	Hoogspanningsleidingen	Aanleg, wijziging of uitbreiding van een bovengrondse hoogspanningsleiding van: 1°. een spanning van 220 kV of meer; en 2°. een lengte van meer dan 15 km	geldende grenswaarden Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan of, bij afwezigheid daarvan, de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit
J9	Buisleidingen voor: a. het transport van gas, olie of chemicaliën; b. het transport van kooldioxide stromen voor geologische opslag, met inbegrip van de pompstations; of c. stoom of warm water	Als sprake is van een geval als bedoeld onder a of b: de aanleg, wijziging of uitbreiding van een buisleiding met: 1°. een diameter van meer dan 0,8 m; en 2°. een lengte van meer dan 40 km	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De vergunning op grond van artikel 94 of 95 van het Mijnbouwbesluit of, bij afwezigheid daarvan, het omgevingsplan of, bij afwezigheid daarvan, de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit.
J10	Industrierterrein	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
J11	Stedelijk ontwikkelingsproject met inbegrip van de bouw van winkelcentra en de aanleg van parkeerterreinen	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
J12	Landinrichtingsprojecten	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
J13	Landwinning in zee	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een ontgrondingsactiviteit, de omgevingsvergunning voor een wateractiviteit of de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet
K.	Waterbeheer			
K1	Werkzaamheden voor het onttrekken of kunstmatig aanvullen van grondwater	Een hoeveelheid water van 10.000.000 m ³ of meer per jaar	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit of de omgevingsvergunning op grond van een omgevingsverordening als bedoeld

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
K2	Projecten voor de overbrenging van water tussen stroomgebieden, met uitzondering van overbrenging van via leidingen aangevoerd drinkwater	Aanleg, wijziging of uitbreiding als: 1°. de overbrenging als doel heeft eventuele waterschaarste te voorkomen en de hoeveelheid overgebracht water meer bedraagt dan 100.000.000 m ³ per jaar; of 2°. het meerjarig gemiddelde jaardebiet van het bekken waaraan het water wordt onttrokken meer bedraagt dan 2.000.000.000 m ³ en de hoeveelheid overgebracht water 5% van dit debiet overschrijdt	Aanleg, wijziging of uitbreiding	in artikel 5.4 van de wet De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit, de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet of de omgevingsvergunning op grond van een omgevingsverordening als bedoeld in artikel 5.4 van de wet
K3	Stuwdammen en andere installaties voor het stuwen of voor de langere termijn opslaan van water	Aanleg, wijziging of uitbreiding die betrekking heeft op het stuwen of permanent opslaan van water van meer dan 10.000.000 m ³	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit of de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet
K4	Werken voor kanalisering en werken ter beperking van overstromingen	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit of de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet
K5	Aquaducten over lange afstand	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
K6	Kustwerken om erosie te bestrijden of maritieme werken die de kust kunnen wijzigen door de aanleg van onder meer dijken, piepen, havenhoofden of andere kustverdedigingswerken, met uitzondering van het onderhoud en herstel van deze werken	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een wateractiviteit of de goedkeuring van gedeputeerde staten op grond van artikel 16.72 van de wet

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevallen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevallen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
K7	Wijziging in de Maatgevende Peil Verwachting voor de sluiting van de Oosterscheldeke- ring	Niet van toepassing	Als het gaat om een wijziging van 16 cm of meer	Het peilbesluit op grond van artikel 2.41 van de wet
K8	Wijziging van het (streef-)peil in: a. het Veerse Meer; b. de Grevelingen; c. het Haringvliet; of d. het IJsselmeer, het Markermeer en de randmeren Structurele verla- ging van het (streef-)peil van een oppervlakte- water	Niet van toepassing	Als het gaat om een wijziging van 16 cm of meer	Het peilbesluit op grond van artikel 2.41 van de wet
K9		Niet van toepassing	Als de wijzi- ging: 1. betrekking heeft op een verlaging van 16 cm of meer; 2. plaatsvindt in een Natura 2000-gebied, een bijzonder provinciaal na- tuurgebied of een bijzonder nationaal na- tuurgebied als bedoeld in arti- kel 2.44 van de wet; en 3. betrekking heeft op een oppervlakte van 200 ha of meer	Het peilbesluit op grond van artikel 2.41 van de wet
K10	Opvullen van een diepe plas	Niet van toepassing	Opvulling met een of meer partijen	De omgevingsver- gunning voor een wateractiviteit
L.	Afval- en afvalwaterbeheer Installaties voor de verwijdering van gevaarlijke af- valstoffen	Oprichting van een in- stallatie voor de ver- branding, de chemi- sche behandeling, het storten of het in de diepe ondergrond brengen	Als sprake is van: 1. een wijziging of uitbreiding van een installa- tie voor de ver- branding, de chemische be- handeling, het storten of het in de diepe on-	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
L1				

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (arti- kel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoorde- lingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aan- hef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als be- doeld in artikel 11.6, derde lid, on- der c, van dit be- sluit
			dergrond bren- gen; of 2. oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie anders dan ge- noemd onder 1.	
L2	Installaties voor de verwijdering van niet-gevaar- lijke afvalstoffen	Oprichting, wijziging of uitbreiding van een installatie voor de ver- branding of chemische behandeling met een capaciteit van meer dan 100 ton per dag	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
L3	Rioolwaterzuive- ringsinstallaties	Oprichting, wijziging of uitbreiding die be- trekking heeft op een capaciteit van meer dan 150.000 inwoner- equivalenten	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit of de omge- vingsvergunning voor een wateractivi- teit
L4	Slibstortplaatsen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
L5	Opslag van schroot, met inbe- grip van autowrak- ken	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
L6	Installaties voor het verwerken van kadavers of delen van kada- vers van land- bouwhuisdieren als bedoeld in het Besluit activitei- ten leefomgeving, die niet door slachting voor menselijke con- sumptie zijn ge- dood, met het doel deze te ver- wijderen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsver- gunning voor een milieubelastende ac- tiviteit
M.	Toerisme, sport en recreatie	Niet van toepassing	Aanleg, wijzi- ging of uitbrei- ding	Het omgevingsplan
M1	Skihellingen, ski- liften, kabelbanen en bijbehorende voorzieningen	Niet van toepassing	Aanleg, wijzi- ging of uitbrei- ding	Het omgevingsplan
M2	Jachthavens	Niet van toepassing	Aanleg, wijzi- ging of uitbrei- ding	Het omgevingsplan

Nr.	Kolom 1 Projecten	Kolom 2 Gevalen waarin de mer-plicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet)	Kolom 3 Gevalen waarin de mer-beoordelingsplicht geldt (artikel 16.43, eerste lid, aanhef en onder b, van de wet)	Kolom 4 Besluiten als bedoeld in artikel 11.6, derde lid, onder c, van dit besluit
M3	Vakantiedorpen of hotelcomplexen buiten stedelijke zones met bijbehorende voorzieningen	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
M4	Permanente kampeer- of caravanterreinen	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
M5	Themaparken	Niet van toepassing	Aanleg, wijziging of uitbreiding	Het omgevingsplan
M6	Permanente race- of testbanen voor gemotoriseerde voertuigen	Niet van toepassing	Oprichting, wijziging of uitbreiding	De omgevingsvergunning voor een milieubelastende activiteit of het omgevingsplan

¹ Voor de projecten B3 en I4 wordt onder aardgas verstaan: aardgas als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving.

² Voor project D8 wordt onder motorvoertuig verstaan: motorvoertuig als bedoeld in bijlage I bij het Besluit kwaliteit leefomgeving.

³ Voor de projecten E1 en E2 wordt onder asbest verstaan: asbest als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving.

Bijlage VI bij artikel 13.12, eerste lid, van dit besluit (basistakenpakket omgevingsdienst)

Categorie 1

1. Milieubelastende activiteiten als bedoeld in hoofdstuk 3, afdeling 18.1 en hoofdstuk 19 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

2. Onder deze aanwijzing vallen niet de activiteiten die zijn aangewezen in de volgende paragrafen:

a. paragraaf 3.2.1, 3.2.7 of 3.2.9, tenzij die:

1°. als vergunningplichtig zijn aangewezen op grond van hoofdstuk 3 van dat besluit; of

2°. onderdeel uitmaken van een activiteit die is aangewezen in de afdelingen 3.3 tot en met 3.11 van dat besluit en niet onder b tot en met e is uitgezonderd;

b. paragraaf 3.7.1, voor zover die alleen worden verricht ter ondersteuning van verkoop aan particulieren of de opgeslagen afvalstoffen alleen bestaan uit materialen die voor de werkzaamheden zijn meegenomen;

c. paragraaf 3.7.8, voor zover die alleen worden verricht ter ondersteuning van verkoop aan particulieren;

d. paragraaf 3.8.4, voor zover die alleen bestaan uit het herstellen van ruitschade of het onderhouden of vervangen van banden; en

e. paragraaf 3.8.6, voor zover die alleen worden verricht voor vervoer van of naar particulieren.

Categorie 2

Bouw- en sloopactiviteiten als bedoeld in het Besluit bouwwerken leefomgeving, voor zover gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn op grond van:

- a. artikel 4.6, tweede lid, onder a, voor zover het gaat om omgevingsplanactiviteiten van provinciaal belang, bestaande uit milieubelastende-, bouw- of sloopactiviteiten;
- b. artikel 4.6, tweede lid, onder c; of
- c. artikel 4.16, eerste lid.

Categorie 3

Omgevingsplanactiviteiten, bestaande uit milieubelastende-, bouw- of sloopactiviteiten, voor zover gedeputeerde staten het bevoegd gezag zijn op grond van:

- a. artikel 4.6, tweede lid, onder a, voor zover het gaat om omgevingsplanactiviteiten van provinciaal belang, bestaande uit milieubelastende-, bouw- of sloopactiviteiten;
- b. artikel 4.6, tweede lid, onder c; of
- c. artikel 4.16, eerste lid.

Categorie 4

Omgevingsplanactiviteiten van provinciaal belang, bestaande uit milieubelastende-, bouw- of sloopactiviteiten.

Categorie 5

Het bedrijfsmatig verwijderen van asbest als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving en asbesthoudende producten uit bouwwerken, en het bedrijfsmatig opruimen van asbest als bedoeld in bijlage I bij het Besluit bouwwerken leefomgeving en asbesthoudende producten vrijgekomen als gevolg van een incident.

Categorie 6

Activiteiten met stoffen, preparaten, producten en toestellen waarover regels zijn gesteld bij of krachtens de Wet milieubeheer, voor zover deze worden verricht in samenhang met een milieubelastende activiteit als bedoeld in hoofdstuk 3 van het Besluit activiteiten leefomgeving.

Categorie 7

Bedrijfsmatige activiteiten met betrekking tot:

- afvalstoffen;
- vuurwerk als bedoeld in bijlage I bij het Besluit activiteiten leefomgeving en explosieven voor civiel gebruik;
- secundaire grondstoffen; en
- andere milieugevaarlijke stoffen.

Categorie 8

Het in stand houden van bouwwerken voor zover daarover regels zijn gesteld in artikel 3.84 van het Besluit bouwwerken leefomgeving.

Bijlage VII bij artikel 13.12, derde lid, van dit besluit (aanwijzing omgevingsdiensten)

1. Omgevingsdienst Groningen;
2. Omgevingsdienst Regio Nijmegen;
3. Omgevingsdienst Noordzeekanaalgebied;
4. DCMR Milieudienst Rijnmond;
5. Omgevingsdienst Midden- en West-Brabant; en
6. RUD Zuid-Limburg.

Bijlage VIII bij artikel 14.5 van dit besluit (verstrekking van gegevens)

Informatie over besluiten en andere rechtsfiguren, bedoeld in artikel 14.4, eerste lid, onder a:

1. Het gegeven dat tegen het besluit beroep is ingesteld.
2. Het gegeven dat het besluit, of een deel daarvan, is geschorst.
3. Het gegeven dat het besluit, of een deel daarvan, onherroepelijk is geworden.
4. Het gegeven dat het besluit, of een deel daarvan, is vernietigd.
5. Het gegeven dat het besluit of de andere rechtsfiguur, of een deel daarvan, is ingetrokken.

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1	Aanvulling en wijziging Omgevingswet	Art. 1.1
Hoofdstuk 2	Wijziging andere wetten	Art. 2.a1
Hoofdstuk 3	Intrekking wetten	Art. 3.1
Hoofdstuk 4	Overgangsrecht	Art. 4.1
Afdeling 4.1	Algemene overgangsbepalingen lopende procedures besluiten	Art. 4.1
Afdeling 4.2	Overgangsbepalingen per onderwerp Omgevingswet	Art. 4.6
§ 4.2.1	Overgangsbepaling omgevingsplannen	Art. 4.6
§ 4.2.2	Overgangsbepalingen waterschapsverordeningen	Art. 4.7
§ 4.2.3	Overgangsbepalingen omgevingsvisies	Art. 4.9
§ 4.2.4	Overgangsbepaling programma	Art. 4.11
§ 4.2.5	Overgangsbepalingen omgevingsvergunningen	Art. 4.13
§ 4.2.6	Overgangsbepaling gedoogplichten	Art. 4.16
§ 4.2.7	Overgangsbepalingen nadeelcompensatie	Art. 4.17
§ 4.2.8	Overgangsbepalingen bestuurlijke sanctiebesluiten	Art. 4.22
§ 4.2.9	Overgangsbepalingen landelijke voorziening	Art. 4.24
Afdeling 4.3	Overgangsbepalingen per ingetrokken of gewijzigde wet	Art. 4.26
§ 4.3.1	Overgangsbepalingen Belemmeringenwet Privaatrecht	Art. 4.26
§ 4.3.2	Overgangsbepalingen Crisis- en herstelwet	Art. 4.28
§ 4.3.3	Overgangsbepaling Elektriciteitswet 1998	Art. 4.32
§ 4.3.4	Overgangsbepalingen Erfgoedwet en Monumentenwet 1988	Art. 4.33
§ 4.3.5	Overgangsbepaling Gaswet	Art. 4.37
§ 4.3.6	Overgangsbepaling Interimwet stad-en-milieubenadering	Art. 4.38
§ 4.3.7	Overgangsbepaling Mijnbouwwet	Art. 4.39
§ 4.3.8	Overgangsbepalingen Ontgrondingenwet	Art. 4.40
§ 4.3.9	Overgangsbepalingen Tracéwet	Art. 4.42
§ 4.3.10	Overgangsbepalingen Waterwet	Art. 4.52
§ 4.3.11	Overgangsbepalingen Wet algemene bepalingen omgevingsrecht	Art. 4.79
§ 4.3.12	Overgangsbepalingen Wet beheer rijkswaterstaatswerken	Art. 4.82
§ 4.3.13	Overgangsbepaling Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden	Art. 4.84
§ 4.3.13a	Overgangsbepaling Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken	Art. 4.84a
§ 4.3.14	Overgangsbepaling Wet lokaal spoor	Art. 4.85
§ 4.3.15	Overgangsbepalingen Wet luchtvaart	Art. 4.86
§ 4.3.16	Overgangsbepaling Wet inzake de luchtverontreiniging	Art. 4.92
§ 4.3.17	Overgangsbepalingen Wet milieubeheer	Art. 4.93
§ 4.3.18	Overgangsbepalingen Wet ruimtelijke ordening	Art. 4.102
§ 4.3.19	Overgangsbepaling Woningwet	Art. 4.114
Hoofdstuk 5	Slotbepalingen	Art. 5.1

Invoeringswet Omgevingswet¹

Wet van 12 februari 2020 tot aanvulling en wijziging van de Omgevingswet, intrekking van enkele wetten over de fysieke leefomgeving, wijziging van andere wetten en regeling van overgangsrecht voor de invoering van de Omgevingswet (Invoeringswet Omgevingswet)

Wij Willem-Alexander, bij de gratie Gods, Koning der Nederlanden, Prins van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het voor een goede invoering van de Omgevingswet wenselijk is de Omgevingswet aan te vullen en te wijzigen, enkele wetten in te trekken, andere wetten te wijzigen en waar nodig in overgangsrecht te voorzien;

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedgevinden en verstaan bij dezen:

Hoofdstuk 1 Aanvulling en wijziging Omgevingswet

Art. 1.1 (Omgevingswet)

[Wijzigt de Omgevingswet.]

Hoofdstuk 2 Wijziging andere wetten

Art. 2.a1

[Wijzigt de Alcoholwet.]

Art. 2.1 (Algemene Douanewet)

[Wijzigt de Algemene Douanewet.]

Art. 2.2 (Algemene wet bestuursrecht)

[Wijzigt de Algemene wet bestuursrecht.]

Art. 2.3 (Burgerlijk Wetboek)

[Wijzigt het Burgerlijk Wetboek.]

Art. 2.4 (Coördinatiewet uitzonderingstoestanden)

[Wijzigt de Coördinatiewet uitzonderingstoestanden.]

Art. 2.5 (Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening)

[Wijzigt de Deltawet waterveiligheid en zoetwatervoorziening.]

Art. 2.6 (Drinkwaterwet)

[Wijzigt de Drinkwaterwet.]

Art. 2.7 (Elektriciteitswet 1998)

[Wijzigt de Elektriciteitswet 1998.]

Art. 2.8 (Erfgoedwet)

[Wijzigt de Erfgoedwet.]

Art. 2.9 (Gaswet)

[Wijzigt de Gaswet.]

Art. 2.10 (Gemeentewet)

[Wijzigt de Gemeentewet.]

¹ Inwerkingtredingsdatum: 01-01-2024; zoals laatstelijk gewijzigd bij: Stb. 2023, 376.

Art. 2.11 (Huisvestingswet 2014)

[Wijzigt de Huisvestingswet 2014.]

Art. 2.12 (Kadasterwet)

[Wijzigt de Kadasterwet.]

Art. 2.13 (Kernenergiewet)

[Wijzigt de Kernenergiewet.]

Art. 2.14 (Leegstandwet)

[Wijzigt de Leegstandwet.]

Art. 2.15 (Luchtvaartwet)

[Wijzigt de Luchtvaartwet.]

Art. 2.16 (Meststoffenwet)

[Wijzigt de Meststoffenwet.]

Art. 2.17 (Mijnbouwwet)

[Wijzigt de Mijnbouwwet.]

Art. 2.17a (Organisatiewet Kadaster)

[Wijzigt de Organisatiewet Kadaster.]

Art. 2.18 (Spoorwegwet)

[Wijzigt de Spoorwegwet.]

Art. 2.19 (Telecommunicatiewet)

[Wijzigt de Telecommunicatiewet.]

Art. 2.20 (Uitvoeringswet grondkamers)

[Wijzigt de Uitvoeringswet grondkamers.]

Art. 2.21 (Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte)

[Wijzigt de Uitvoeringswet huurprijzen woonruimte.]

Art. 2.22 (Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag)

[Wijzigt de Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag.]

Art. 2.23 (Uitvoeringswet verdrag chemische wapens)

[Wijzigt de Uitvoeringswet verdrag chemische wapens.]

Art. 2.24 (Warmtewet)

[Dit artikel treedt niet meer in werking. Het artikel is ingetrokken door Stb. 2023/376.]

[Wijzigt de Warmtewet.]

Art. 2.25 (Waterschapswet)

[Wijzigt de Waterschapswet.]

Art. 2.26 (Waterstaatswet 1900)

[Wijzigt de Waterstaatswet 1900.]

Art. 2.27 (Waterwet)

[Wijzigt de Waterwet.]

Art. 2.28

[Vervallen]

Art. 2.29 (Wegenwet)

[Wijzigt de Wegenwet.]

Art. 2.30 (Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels)

[Wijzigt de Wet aanvullende regels veiligheid wegtunnels.]

Art. 2.31 (Wet algemene regels herindeling)

[Wijzigt de Wet algemene regels herindeling.]

Art. 2.32 (Wet basisregistratie grootschalige topografie)

[Wijzigt de Wet basisregistratie grootschalige topografie.]

Art. 2.33

De Wet beheer rijkswaterstaatswerken wordt ingetrokken.

Art. 2.34 (Wet bescherming Antarctica)

[Wijzigt de Wet bescherming Antarctica.]

Art. 2.35 (Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur)

[Wijzigt de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur.]

Art. 2.35a (Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden)

[Wijzigt de Wet gewasbeschermingsmiddelen en biociden.]

Art. 2.36 (Wet grenzen Nederlandse territoriale zee)

[Wijzigt de Wet grenzen Nederlandse territoriale zee.]

Art. 2.37 (Wet herverdeling wegenbeheer)

[Wijzigt de Wet herverdeling wegenbeheer.]

Art. 2.38 (Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van percelen, erfdienstbaarheden en andere zakelijke rechten ten behoeve van de inrichting van een buisleidingenstraat vanaf Pernis langs Klundert naar de Schelde nabij de Nederlands-Belgische grens)

[Wijzigt de Wet houdende verklaring van het algemeen nut der onteigening van percelen, erfdienstbaarheden en andere zakelijke rechten tbv inrichting van een buisleidingenstraat vanaf Pernis langs Klundert naar de Schelde nabij de Nederlands-Belgische grens.]

Art. 2.39 (Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken)

[Wijzigt de Wet informatie-uitwisseling bovengrondse en ondergrondse netten en netwerken.]

Art. 2.40 (Wet infrastructuurfonds)

[Wijzigt de Wet infrastructuurfonds.]

Art. 2.41 (Wet justitie-subsidies)

[Wijzigt de Wet justitie-subsidies.]

Art. 2.42 (Wet kabelbaaninstallaties)

[Wijzigt de Wet kabelbaaninstallaties.]

Art. 2.42a (Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken)

[Wijzigt de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken.]

Art. 2.43 (Wet lokaal spoor)

[Wijzigt de Wet lokaal spoor.]

Art. 2.44 (Wet luchtvaart)

[Wijzigt de Wet luchtvaart.]

Art. 2.44a (Wet luchtvaart)

[Wijzigt de Wet luchtvaart.]

Art. 2.45 (Wet milieubeheer)

[Wijzigt de Wet milieubeheer.]

Art. 2.46 (Wet normering topinkomens)

[Wijzigt de Wet normering topinkomens.]

Art. 2.47 (Wet op de economische delicten)

[Wijzigt de Wet op de economische delicten.]

Art. 2.48 (Wet op de huurtoeslag)

[Wijzigt de Wet op de huurtoeslag.]

Art. 2.49 (Wet veiligheidsregio's)

[Wijzigt de Wet veiligheidsregio's.]

Art. 2.50 (Wet verbod pelsdierhouderij)

[Wijzigt de Wet verbod pelsdierhouderij.]

Art. 2.51 (Wet vervoer gevaarlijke stoffen)

[Wijzigt de Wet vervoer gevaarlijke stoffen.]

Art. 2.52 (Wet voorkoming verontreiniging door schepen)

[Wijzigt de Wet voorkoming verontreiniging door schepen.]

Art. 2.53 (Wet waardering onroerende zaken)

[Wijzigt de Wet waardering onroerende zaken.]

Art. 2.54 (Wet windenergie op zee)

[Wijzigt de Wet windenergie op zee.]

Art. 2.55 (Woningwet)

[Wijzigt de Woningwet.]

**Hoofdstuk 3
Intrekking wetten****Art. 3.1 (intrekken wetten)**

De volgende wetten worden ingetrokken:

- a. de Belemmeringenwet Landsverdediging,
- b. de Belemmeringenwet Privaatrecht,
- c. de Crisis- en herstelwet,
- d. de Interimwet stad-en-milieubenadering,
- e. de Ontgrondingenwet,
- f. de Planwet verkeer en vervoer,
- g. de Spoedwet wegverbreding,
- h. de Tracéwet,
- i. de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,
- j. de Wet ammoniak en veehouderij,
- k. de Wet geurhinder en veehouderij,
- l. de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden,
- m. de Wet inzake de luchtverontreiniging,
- n. de Wet ruimtelijke ordening.

Uitschakelbepaling

**Hoofdstuk 4
Overgangsrecht****Afdeling 4.1****Algemene overgangsbepalingen lopende procedures besluiten****Art. 4.1 (toepassingsbereik afdeling 4.1 besluiten)**

Deze afdeling is, tenzij bij of krachtens dit hoofdstuk anders is bepaald, van toepassing op besluiten op grond van:

- a. of met toepassing van de Crisis- en herstelwet,
- b. de artikelen 41 en 41a van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor de inwerking-treding van de Erfgoedwet,
- c. de artikelen 7a, 40 en 43 van de Mijnbouwwet,
- d. de Ontgrondingenwet,
- e. artikel 19 van de Spoorwegwet,
- f. of met toepassing van de artikelen 5.1, 5.2, 6.2, 6.3, 6.4, 6.5 en 6.10 van de Waterwet,

Overgangsbepaling, lopende procedures besluiten

- g. artikel 78, eerste lid, voor zover het gaat om een verordening als bedoeld in artikel 4.7, onder a, van deze wet en artikel 83, van de Waterschapswet, voor zover het gaat om een nadere regel als bedoeld in artikel 4.7, onder b, van deze wet,
- h. of met toepassing van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,
- i. de Wet ammoniak en veehouderij,
- j. de artikelen 2 en 6 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken,
- k. de Wet geurhinder en veehouderij,
- l. de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden,
- m. de artikelen 7 en 12 van de Wet lokaal spoor,
- n. paragraaf 1.2, hoofdstuk 7, de artikelen 11.11 en 11.12, hoofdstuk 14 en de artikelen 17.3 en 20.17 van de Wet milieubeheer,
- o. de Wet ruimtelijke ordening,
- p. de artikelen 6, tweede lid, 7, 7a, 12, tweede en vierde lid, 13, aanhef en onder b, 13a, 92, voor zover het gaat om de bestuursrechtelijke handhaving van het bepaalde bij of krachtens hoofdstuk II, en 92a van de Woningwet.

Art. 4.2 (toepassingsbereik afdeling 4.1 besluiten gedoogplicht)

Overgangsbepaling, gedoogplichten

Deze afdeling is van toepassing op besluiten tot oplegging van een gedoogplicht op grond van of met toepassing van:

- a. artikel 5 van de Belemmeringenwet Landsverdediging,
- b. de Belemmeringenwet Privaatrecht,
- c. artikel 2.3, elfde lid, van de Crisis- en herstelwet,
- d. artikel 7 van de Drinkwaterwet,
- e. de artikelen 9g en 20 van de Elektriciteitswet 1998,
- f. artikel 39a van de Gaswet,
- g. artikel 71 in samenhang met artikel 15, onder b, van de Kernenergiewet,
- h. artikel 57, eerste en tweede lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet,
- i. artikel 5 van de Mijnbouwwet,
- j. de artikelen 21g, eerste lid, eerste en tweede zin, en 21h, eerste lid, van de Ontgrondingenwet,
- k. artikel 24, derde lid, van de Spoorwegwet,
- l. artikel 21 van de Tracéwet,
- m. artikel 23, eerste lid, van de Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag,
- n. artikel 38 van de Warmtewet,
- o. de artikelen 5.21, eerste lid, 5.22, eerste lid, en 5.24, eerste lid, van de Waterwet,
- p. artikel 70 van de Wet bodembescherming,
- q. artikel 7, eerste lid, van de Wet lokaal spoor,
- r. artikel 60, eerste lid, van de Wet inzake de luchtverontreiniging,
- s. artikel 3.36a van de Wet ruimtelijke ordening.

Art. 4.3 (besluit op aanvraag)

Overgangsbepaling, besluit op aanvraag

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een aanvraag om een besluit is ingediend, blijft het oude recht, met uitzondering van artikel 3.9, derde lid, eerste zin, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, van toepassing:

- a. als tegen het besluit beroep openstaat: tot het besluit onherroepelijk wordt,
- b. als tegen het besluit geen beroep openstaat: tot het besluit van kracht wordt.

Art. 4.4 (ambtshalve besluit met toepassing van afdeling 3.4 Awb)

Overgangsbepaling, ambtshalve besluit met toepassing afdeling 3.4 Awb

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor een ambtshalve te nemen besluit een ontwerp ter inzage is gelegd van een besluit op de voorbereiding waarvan afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing is, blijft het oude recht van toepassing:

- a. als tegen het besluit beroep openstaat: tot het besluit onherroepelijk wordt,
- b. als tegen het besluit geen beroep openstaat: tot het besluit van kracht wordt.

Art. 4.5 (ambtshalve besluit met toepassing van titel 4.1 Awb)

Overgangsbepaling, ambtshalve besluit met toepassing titel 4.1 Awb

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor een ambtshalve te nemen besluit toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht of het besluit is bekendgemaakt, blijft het oude recht van toepassing:

- a. als tegen het besluit beroep openstaat: tot het besluit onherroepelijk wordt,
- b. als tegen het besluit geen beroep openstaat: tot het besluit van kracht wordt.

Afdeling 4.2**Overgangsbepalingen per onderwerp Omgevingswet**

§ 4.2.1

*Overgangsbepaling omgevingsplannen***Art. 4.6 (deel omgevingsplan)**

1. Als deel van het omgevingsplan, bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet, gelden:

- a. een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 2.3 van de Crisis- en herstelwet,
- b. een provinciaal inpassingsplan als bedoeld in art. 2.3a van de Crisis- en herstelwet,
- c. een bestemmingsplan of inpassingsplan waarin met toepassing van artikel 2.4, eerste lid, onder o, van de Crisis- en herstelwet bij wijze van experiment wordt afgeweken van het bepaalde bij of krachtens de Wet ruimtelijke ordening,
- d. een regel als bedoeld in artikel 38, eerste lid, van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet,
- e. een verordening als bedoeld in artikel 6 van de Wet geurhinder en veehouderij,
- f. een verordening als bedoeld in artikel 10.32a van de Wet milieubeheer en een besluit tot aanwijzing van een gebied op grond van die verordening,
- g. een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening,
- h. een wijzigingsplan als bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onder a, van de Wet ruimtelijke ordening,
- i. een uitwerkingsplan als bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onder b, van de Wet ruimtelijke ordening,
- j. een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.26, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening,
- k. een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.28, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening,
- l. een beheersverordening als bedoeld in artikel 3.38, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening,
- m. een exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening, dat betrekking heeft op een bestemmingsplan of een wijzigingsplan als bedoeld in die wet,
- n. een besluit op grond van artikel 12, tweede lid, van de Woningwet,
- o. een warmteplan voor zover het gaat om een warmteplan vastgesteld op grond van de Woningwet,
- p. een voorbereidingsbesluit als bedoeld in de artikelen 4.103, eerste lid, 4.104, eerste lid, en 4.104a, eerste lid.

2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet:

- a. een ontwerp ter inzage is gelegd van:
  - 1°. een besluit tot aanwijzing van een gebied op grond van een verordening als bedoeld in artikel 10.32a van de Wet milieubeheer, of
  - 2°. een bestemmingsplan, wijzigingsplan, uitwerkingsplan, inpassingsplan of exploitatieplan, of
- b. een beheersverordening is vastgesteld, maar nog niet in werking getreden, blijft het oude recht van toepassing tot dit besluit van kracht is.
- 3. Het oude recht blijft, tot het besluit onherroepelijk is, van toepassing op een beroep tegen:
  - a. een besluit tot aanwijzing van een gebied op grond van een verordening als bedoeld in artikel 10.32a van de Wet milieubeheer, of
  - b. een bestemmingsplan, wijzigingsplan, uitwerkingsplan, inpassingsplan of exploitatieplan.
- 4. Artikel 4.3 is niet van toepassing op een aanvraag om een bestemmingsplan, beheersverordening, wijzigingsplan, uitwerkingsplan, inpassingsplan of exploitatieplan vast te stellen of te wijzigen.
- 5. Artikel 4.4 is niet van toepassing in gevallen als bedoeld in het tweede lid.

§ 4.2.2

*Overgangsbepalingen waterschapsverordeningen***Art. 4.7 (deel waterschapsverordening)**

Als deel van een waterschapsverordening als bedoeld in artikel 2.5 van de Omgevingswet, gelden:

- a. een verordening als bedoeld in artikel 78, eerste lid, van de Waterschapswet:
  - 1°. zijnde een keur, met uitzondering van de daarin opgenomen regels over onderhoudsverplichtingen,
  - 2°. die gaat over wegen of vaarwegen die in beheer zijn bij het waterschap, of
  - 3°. die gaat over de aansluiting van een openbaar riool op een zuiveringstechnisch werk of het brengen van afvalwater vanuit een openbaar riool in een zuiveringstechnisch werk,
- b. een nadere regel als bedoeld in artikel 83, derde lid, van de Waterschapswet, voor zover die regel niet gaat over onderhoudsverplichtingen,

Overgangsbepaling, deel omgevingsplan

Overgangsbepaling, deel waterschapsverordening

c. een legger als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, eerste zin, van de Waterwet die onherroepelijk is, voor zover daarin de ligging van een waterstaatswerk en een daaraan grenzende beschermingszone is aangegeven.

Art. 4.8 (waterschapsverordening)

Overgangsbepaling, waterschapsverordening

Artikel 4.7 is niet van toepassing als een waterschapsverordening als bedoeld in artikel 2.5 van de Omgevingswet gelijktijdig met of onmiddellijk na de inwerkingtreding van dat artikel van kracht wordt.

§ 4.2.3

Overgangsbepalingen omgevingsvisies

Art. 4.9 (uitgestelde werking gemeentelijke omgevingsvisie)

Overgangsbepaling, uitgestelde werking gemeentelijke omgevingsvisie

1. Aan de verplichting tot het vaststellen van een gemeentelijke omgevingsvisie als bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van de Omgevingswet wordt uiterlijk op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip voldaan.
2. In afwijking van artikel 34, eerste lid, tweede zin, van de Wet algemene regels herindelingsverloopt de termijn voor het vaststellen van de omgevingsvisie, bedoeld in die zin, niet eerder dan het bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip, bedoeld in het eerste lid.
3. De hoofdzaken van het te voeren beleid in een gemeentelijk milieubeleidsplan als bedoeld in artikel 4.16 van de Wet milieubeheer, een gemeentelijk verkeers- en vervoersplan als bedoeld in artikel 9 van de Planwet verkeer en vervoer en een structuurvisie als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening, blijven gelden totdat een gemeentelijke omgevingsvisie van kracht wordt.
4. Als een plan of structuurvisie als bedoeld in het derde lid niet van kracht is, blijft het oude recht daarop van toepassing als voor de inwerkingtreding van artikel 3.1, eerste lid, van de Omgevingswet een ontwerp daarvan ter inzage is gelegd.

Art. 4.10 (gelijkstelling omgevingsvisie)

Overgangsbepaling, gelijkstelling omgevingsvisie

1. Een gemeentelijke omgevingsvisie die:
  - a. voldoet aan de artikelen 3.2 en 3.3 van de Omgevingswet, en
  - b. voor de inwerkingtreding van artikel 3.1, eerste lid, van de Omgevingswet van kracht is of onmiddellijk na de inwerkingtreding van die bepaling van kracht wordt, geldt als een gemeentelijke omgevingsvisie als bedoeld in artikel 3.1, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een provinciale omgevingsvisie die:
  - a. voldoet aan de artikelen 3.2 en 3.3 van de Omgevingswet, en
  - b. voor de inwerkingtreding van artikel 3.1, tweede lid, van de Omgevingswet van kracht is of onmiddellijk na de inwerkingtreding van die bepaling van kracht wordt, geldt als een provinciale omgevingsvisie als bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Omgevingswet.
3. De nationale omgevingsvisie die:
  - a. voldoet aan de artikelen 3.2 en 3.3 van de Omgevingswet, en
  - b. voor de inwerkingtreding van artikel 3.1, derde lid, van de Omgevingswet van kracht is of onmiddellijk na de inwerkingtreding van die bepaling van kracht wordt, geldt als een nationale omgevingsvisie als bedoeld in artikel 3.1, derde lid, van de Omgevingswet.

§ 4.2.4

Overgangsbepaling programma

Art. 4.11 (niet verplicht programma)

Overgangsbepaling, niet verplicht programma

- Een programma dat:
- a. is vastgesteld op of na 23 maart 2016,
  - b. voldoet aan de eisen gesteld bij of krachtens paragraaf 3.2.1 van de Omgevingswet en, indien van toepassing, bij of krachtens paragraaf 16.4.1 van de Omgevingswet,
  - c. voor de inwerkingtreding van artikel 3.4 van de Omgevingswet van kracht is of onmiddellijk na de inwerkingtreding van kracht wordt, geldt als een programma als bedoeld in artikel 3.4 van de Omgevingswet.

Art. 4.12 (nec-programma)

Overgangsbepaling, nec-programma

Een nationaal programma ter beheersing van de luchtverontreiniging dat strekt ter uitvoering van artikel 6, eerste lid, van de nec-richtlijn, en van kracht is, geldt als een nationaal nec-programma als bedoeld in artikel 3.9, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet.

§ 4.2.5

*Overgangsbepalingen omgevingsvergunningen***Art. 4.13 (onthefing en vergunning)**

1. Een ontheffing of vergunning voor een activiteit waarop een verbodsbepaling van toepassing is als bedoeld in paragraaf 5.1.1 van de Omgevingswet en die onherroepelijk is, geldt als een omgevingsvergunning voor die activiteit.
2. Als aan een omgevingsvergunning verbonden voorschriften als bedoeld in paragraaf 5.1.4 van de Omgevingswet gelden:
  - a. beperkingen of voorwaarden waaronder een ontheffing of vergunning is verleend,
  - b. nadere eisen als bedoeld in artikel 2.22, onder b en c, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, en
  - c. een exploitatieplan als bedoeld in artikel 6.12, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening, dat betrekking heeft op een omgevingsvergunning.
3. Als op een activiteit na de inwerkingtreding van de Omgevingswet geen verbodsbepaling als bedoeld in paragraaf 5.1.1 van de Omgevingswet van toepassing is, geldt een aan een onherroepelijke omgevingsvergunning voor die activiteit verbonden voorschrift als een maatwerkvoorschrift, voor zover het voorschrift gaat over een onderwerp waarvoor het bevoegd gezag maatwerkvoorschriften kan stellen als bedoeld in artikel 4.5, eerste lid, van de Omgevingswet.
4. Als een aan een onherroepelijke omgevingsvergunning voor een activiteit verbonden voorschrift ook geldt voor het deel van die activiteit waarop een verbodsbepaling als bedoeld in paragraaf 5.1.1 van de Omgevingswet niet van toepassing is, geldt dat voorschrift als een maatwerkvoorschrift, voor zover het voorschrift gaat over een onderwerp waarvoor het bevoegd gezag maatwerkvoorschriften kan stellen als bedoeld in artikel 4.5, eerste lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling, ontheffing en vergunning**Art. 4.14 (nieuwe vergunningplicht)**

- Als een activiteit voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet zonder ontheffing of vergunning onafgebroken rechtmatig is verricht en bij de inwerkingtreding van die wet voor die activiteit een verbod als bedoeld in artikel 5.1, 5.3 of 5.4 van de Omgevingswet van toepassing wordt, geldt voor die activiteit bij de inwerkingtreding van die wet een omgevingsvergunning van rechtswege voor een termijn van twee jaar, mits die activiteit naar aard en omvang niet verschilt van de activiteit zoals deze werd verricht voor de inwerkingtreding van die wet. Bij algemene maatregel van bestuur kan voor daarbij aangegeven activiteiten worden bepaald dat:
- a. een omgevingsvergunning van rechtswege geldt voor een andere daarbij aangegeven termijn,
  - b. aan de geldigheid van een omgevingsvergunning van rechtswege geen termijn is verbonden.

Overgangsbepaling, nieuwe vergunningplicht**Art. 4.15 (wijziging bevoegd gezag vergunningverlening)**

- Als bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet de bevoegdheid te beslissen op een aanvraag overgaat naar een ander bestuursorgaan en de ontheffing of vergunning nog niet is verleend, kan het bestuursorgaan dat op grond van afdeling 4.1 bevoegd blijft om op die aanvraag te beslissen, die bevoegdheid overdragen aan het bestuursorgaan dat bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet bevoegd wordt te beslissen op die aanvraag, mits dat bestuursorgaan daarmee instemt.

Overgangsbepaling, wijziging bevoegd gezag vergunningverlening

§ 4.2.6

*Overgangsbepaling gedoogplichten***Art. 4.16 (gedoogplichtbeschikking, concessie en schadevergoeding)**

1. Een gedoogplichtbeschikking die onherroepelijk is, geldt als een gedoogplichtbeschikking als bedoeld in afdeling 10.3 van de Omgevingswet als de grondslag ervan ligt in de artikelen, bedoeld in artikel 4.2, onder a tot en met f en h tot en met r.
2. Een concessie als bedoeld in artikel 71 in samenhang met artikel 15, onder b, van de Kernenergiewet die onherroepelijk is, geldt als een gedoogplichtbeschikking als bedoeld in artikel 10.14, aanhef en onder e, van de Omgevingswet.
3. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet schade is ontstaan als gevolg van de te gedogen handeling als bedoeld in:
  - a. de artikelen 9 en 10 van de Waterstaatswet 1900,
  - b. de artikelen 8.51 en 17.11 van de Wet milieubeheer,
  - c. artikel 8a.6 van de Wet luchtvaart,
  - d. de artikelen 24 en 25 van de Spoorwegwet,
  - e. artikel 8 van de Wet lokaal spoor,
  - f. artikel 4 van de Mijnbouwwet,
  - g. artikel 24 van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, en

Overgangsbepaling, gedoogplichtbeschikking/concessie/schadevergoeding

h. artikel 4.2, met uitzondering van onderdeel o, blijft het oude recht van toepassing op een vordering tot schadevergoeding die is ingesteld binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet en bij toewijzing van die vordering, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.

§ 4.2.7

Overgangsbepalingen nadeelcompensatie

Art. 4.17 (nadeelcompensatie Mijnbouwwet, Monumentenwet 1988 zoals die luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, Ontgrondingenwet, Tracéwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wet milieubeheer en artikel 6.1, tweede lid, onder g, van de Wet ruimtelijke ordening)

Overgangsbepaling, nadeelcompensatie Mijnbouwwet, Monumentenwet 1988, Ontgrondingenwet, Tracéwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wet milieubeheer en artikel 6.1, tweede lid, onder g, Wet ruimtelijke ordening

1. Het oude recht blijft van toepassing op een verzoek om schadevergoeding dat wordt ingediend binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet schade is veroorzaakt door:

- a.* een beschikking als bedoeld in artikel 40, elfde lid, onder a, van de Mijnbouwwet,
- b.* een vergunning als bedoeld in artikel 11, tweede lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet of een weigering van die vergunning,
- c.* een beschikking als bedoeld in artikel 8 van de Ontgrondingenwet,
- d.* een tracébesluit als bedoeld in artikel 22, eerste lid, van de Tracéwet,
- e.* een beschikking als bedoeld in artikel 4.2, eerste lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,
- f.* een beschikking als bedoeld in artikel 15.20, eerste lid, onder b, van de Wet milieubeheer voor zover het gaat om artikel 10.52 van die wet, een beschikking als bedoeld in artikel 15.20, eerste lid, onder c, van de Wet milieubeheer of een bepaling als bedoeld in artikel 15.21, eerste lid, aanhef en onder a, van die wet, of
- g.* een koninklijk besluit als bedoeld in artikel 6.1, tweede lid, onder g, van de Wet ruimtelijke ordening.

2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet:

- a.* een aanvraag om een besluit als bedoeld in het eerste lid is ingediend,
  - b.* een ontwerp van een ambtshalve te nemen besluit als bedoeld in het eerste lid ter inzage is gelegd, of
  - c.* voor een ambtshalve te nemen besluit als bedoeld in het eerste lid toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht,
- en het besluit wordt vastgesteld na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, blijft het oude recht van toepassing op een verzoek om schadevergoeding, veroorzaakt door dat besluit, als dat is ingediend binnen vijf jaar nadat het besluit is vastgesteld.

3. Het oude recht blijft van toepassing op het verzoek om schadevergoeding tot het besluit onherroepelijk wordt en, bij toewijzing van het verzoek, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.

4. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

Art. 4.18 (nadeelcompensatie Spoedwet wegverbreding, Wet luchtvaart en artikel 6.1, tweede lid, onder c, van de Wet ruimtelijke ordening)

Overgangsbepaling, nadeelcompensatie Spoedwet wegverbreding, Wet luchtvaart en artikel 6.1, tweede lid, onder c, Wet ruimtelijke ordening

1. Het oude recht blijft van toepassing op een verzoek om schadevergoeding dat wordt ingediend binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet schade is veroorzaakt door:

- a.* een onherroepelijk besluit of plan als bedoeld in artikel 17, eerste lid, van de Spoedwet wegverbreding,
- b.* een onherroepelijk besluit als bedoeld in artikel 8.4, 8.15, 8.43, eerste lid, 8.70, eerste lid, of 10.15, eerste lid, van de Wet luchtvaart in samenhang met artikel 8.31 van die wet,
- c.* een onherroepelijk besluit als bedoeld in artikel 6.1, tweede lid, onder c, van de Wet ruimtelijke ordening.

2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet:

- a.* een aanvraag om een besluit als bedoeld in het eerste lid is ingediend,
  - b.* een ontwerp van een ambtshalve te nemen besluit als bedoeld in het eerste lid ter inzage is gelegd, of
  - c.* voor een ambtshalve te nemen besluit als bedoeld in het eerste lid toepassing is gegeven aan artikel 4:8 van de Algemene wet bestuursrecht of een ambtshalve te nemen besluit is bekendgemaakt,
- en het besluit onherroepelijk wordt na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, blijft het oude recht van toepassing op een verzoek om schadevergoeding, veroorzaakt door dat besluit, als dat is ingediend binnen vijf jaar nadat het besluit is vastgesteld.

3. Het oude recht blijft van toepassing op het verzoek om schadevergoeding tot het besluit onherroepelijk wordt en, bij toewijzing van het verzoek, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.
4. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

Art. 4.19 (nadeelcompensatie artikel 6.1, tweede lid, onder a, b, e of f, van de Wet ruimtelijke ordening)

1. Het oude recht blijft van toepassing op een verzoek om schadevergoeding dat wordt ingediend binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet schade is veroorzaakt door het van kracht worden van een besluit als bedoeld in artikel 6.1, tweede lid, onder a, b, e of f, van de Wet ruimtelijke ordening.
2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet:
- een aanvraag om een besluit als bedoeld in het eerste lid is ingediend, of
  - een ontwerp van een ambtshalve te nemen besluit als bedoeld in het eerste lid ter inzage is gelegd,
- en het besluit van kracht wordt na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, blijft het oude recht van toepassing op een verzoek om schadevergoeding, veroorzaakt door dat besluit, als dat is ingediend binnen vijf jaar nadat het besluit van kracht is geworden.
3. Het oude recht blijft van toepassing op het verzoek om schadevergoeding tot het besluit onherroepelijk wordt en, bij toewijzing van het verzoek, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.
4. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

Overgangsbepaling, nadeelcompensatie artikel 6.1, tweede lid, onder a, b, e of f, Wet ruimtelijke ordening

Art. 4.20 (nadeelcompensatie artikel 6.1, tweede lid, onder d, van de Wet ruimtelijke ordening)

1. Het oude recht blijft van toepassing op een verzoek om schadevergoeding dat wordt ingediend binnen vijf jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, als voor de inwerkingtreding van die wet schade is veroorzaakt door de aanhouding van een besluit als bedoeld in artikel 6.1, tweede lid, onder d, van de Wet ruimtelijke ordening.
2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een aanvraag om een besluit als bedoeld in het eerste lid is ingediend en dat besluit wordt na de inwerkingtreding van de Omgevingswet aangehouden, blijft het oude recht van toepassing op een verzoek om schadevergoeding, veroorzaakt door de aanhouding van dat besluit, als dat is ingediend binnen vijf jaar na de terinzagelegging van het vastgestelde bestemmingsplan.
3. Het oude recht blijft van toepassing op het verzoek om schadevergoeding tot het besluit onherroepelijk wordt en, bij toewijzing van het verzoek, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.
4. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

Overgangsbepaling, nadeelcompensatie artikel 6.1, tweede lid, onder d, Wet ruimtelijke ordening

Art. 4.21 (nadeelcompensatie Waterwet)

1. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet schade is veroorzaakt door de uitoefening van een taak of bevoegdheid als bedoeld in artikel 7.14, eerste lid, van de Waterwet, blijft het oude recht van toepassing op een verzoek om schadevergoeding dat wordt ingediend binnen vijf jaar nadat de schade zich heeft geopenbaard of de benadeelde redelijkerwijs op de hoogte had kunnen zijn van de schade, maar in ieder geval binnen twintig jaar na de schadeveroorzakende gebeurtenis.
2. Het oude recht blijft van toepassing op het verzoek om schadevergoeding tot het besluit onherroepelijk wordt en, bij toewijzing van het verzoek, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.
3. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

Overgangsbepaling, nadeelcompensatie Waterwet

§ 4.2.8

Overgangsbepalingen bestuurlijke sanctiebesluiten

Art. 4.22 (toepassingsbereik paragraaf)

Deze paragraaf is van toepassing op de handhaving van:

- het bepaalde bij of krachtens de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht,
- het bepaalde bij of krachtens de
  - 1°. Waterwet
  - 2°. Kernenergiewet,
  - 3°. Monumentenwet 1988, voor zover van kracht overeenkomstig artikel 9.1 van de Erfgoedwet,
  - 4°. Ontgrondingenwet,
  - 5°. Wet bescherming Antarctica,
  - 6°. Wet bodembescherming,

Overgangsbepaling, handhaving bestuurlijke sanctiebesluiten

- 7°. Wet geluidhinder,
  - 8°. Wet inzake de luchtverontreiniging,
  - 9°. Wet milieubeheer,
  - 10°. Wet natuurbescherming,
  - 11°. Wet ruimtelijke ordening,
  - 12°. Woningwet,
- voor zover bij of krachtens die wetten is bepaald dat hoofdstuk 5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht van toepassing is,
- c. de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden,
  - d. artikel 92a en artikel 120 van de Woningwet, voor zover dit laatstgenoemde artikel gaat om regels die voortvloeien uit richtlijn 2010/31/EU van het Europees Parlement en de Raad van 19 mei 2010 betreffende de energieprestatie van gebouwen van de Woningwet,
  - e. het bepaalde bij of krachtens de als gevolg van deze wet vervallen gedeelten van:
    - 1°. de Wet beheer rijkswaterstaatswerken,
    - 2°. de Spoorwegwet,
    - 3°. de Wet lokaal spoor,
    - 4°. de Wet luchtvaart,
    - 5°. de Mijnbouwwet,
  - f. een gedoogplicht bij of krachtens:
    - 1°. de artikelen 9 en 10 van de Waterstaatswet 1900,
    - 2°. artikel 7, eerste lid, onder b, van de Drinkwaterwet,
    - 3°. artikel 20, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998,
    - 4°. artikel 39a van de Gaswet,
    - 5°. artikel 38 van de Warmtewet,
    - 6°. artikel 23, eerste lid, van de Uitvoeringswet Nederlands-Duits Grensverdrag.

Art. 4.23 (bestuurlijk sanctiebesluit)

Overgangsbepaling, bestuurlijke sanctiebesluiten

1. Als voor de inwerkingtreding van afdeling 18.1 van de Omgevingswet een overtreding heeft plaatsgevonden, een overtreding is aangevangen of het gevaar voor een overtreding klaarblijkelijk dreigde, en voor de inwerkingtreding van die afdeling een bestuurlijke sanctie is opgelegd voor die overtreding of dreigende overtreding, blijft het oude recht op die bestuurlijke sanctie van toepassing tot het tijdstip waarop:
  - a. de beschikking onherroepelijk is geworden en volledig is uitgevoerd of ten uitvoer is gelegd,
  - b. de beschikking is ingetrokken of is komen te vervallen, of
  - c. als de beschikking gaat om de oplegging van een last onder dwangsom:
    - 1°. de last volledig is uitgevoerd,
    - 2°. de dwangsom volledig is verbeurd en betaald, of
    - 3°. de last is opgeheven.
2. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

§ 4.2.9

Overgangsbepalingen landelijke voorziening

Art. 4.24 (landelijke voorziening krachtens Wabo en Waterwet; omgevingsloket online)

Overgangsbepaling, landelijke voorziening en omgevingsloket online

1. De landelijke voorziening, bedoeld in artikel 7.6 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, blijft tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip in stand om de ingediende aanvragen, bedoeld in artikel 4.3, te kunnen verwerken.
2. Het oude recht blijft tot dat tijdstip op die voorziening van toepassing.

Art. 4.25 (landelijke voorziening krachtens Wro; ruimtelijkeplannen.nl)

Overgangsbepaling, landelijke voorziening ruimtelijke plannen

1. De landelijke voorziening, die krachtens de Wet ruimtelijke ordening is ingesteld, blijft tot een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip in stand om de daarin opgenomen visies, plannen, besluiten en verordeningen:
  - a. te raadplegen,
  - b. te wijzigen op grond van artikel 4.4 of 4.6, tweede lid,
  - c. voor zover daarin regels voor een locatie zijn opgenomen, gedeeltelijk te laten vervallen op grond van artikel 22.6, tweede lid, van de Omgevingswet, en
  - d. beschikbaar en toegankelijk te houden via www.ruimtelijkeplannen.nl en het unieke identificatienummer.
2. Het oude recht blijft tot dat tijdstip op die voorziening van toepassing.

Afdeling 4.3**Overgangsbepalingen per ingetrokken of gewijzigde wet**

§ 4.3.1

*Overgangsbepalingen Belemmeringenwet Privaatrecht***Art. 4.26 (besluiten gebaseerd op Belemmeringenwet Privaatrecht)**

1. Een erkenning van het openbaar belang van een openbaar werk als bedoeld in artikel 1 van de Belemmeringenwet Privaatrecht die onherroepelijk is, geldt als grondslag voor het opleggen van een gedoogplichtbeschikking als bedoeld in artikel 10.21, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een bevel tot verplaatsing als bedoeld in artikel 5, eerste lid, van de Belemmeringenwet Privaatrecht dat onherroepelijk is, geldt als een wijziging van de gedoogplichtbeschikking als bedoeld in artikel 10.23, eerste lid, van de Omgevingswet.
3. Een gedoogplichtbeschikking als bedoeld in artikel 10, tweede lid, van de Belemmeringenwet Privaatrecht die onherroepelijk is, geldt als een gedoogplicht als bedoeld in artikel 10.24 van de Omgevingswet.
4. Een gedoogplicht als bedoeld in artikel 11 van de Belemmeringenwet Privaatrecht die onherroepelijk is, geldt als een gedoogplichtbeschikking als bedoeld in artikel 10.20 van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Belemmeringenwet Privaatrecht, besluiten

Art. 4.27 (lopende procedure gebaseerd op Belemmeringenwet Privaatrecht)

1. Als voor de inwerkingtreding van afdeling 10.3 van de Omgevingswet mededeling is gedaan en kennis is gegeven van de terinzagelegging in overeenstemming met artikel 2, tweede lid, van de Belemmeringenwet Privaatrecht, blijft het oude recht van toepassing tot een besluit als bedoeld in artikel 1, 2, vijfde lid, of 3, tweede lid, van die wet onherroepelijk is.
2. Afdeling 4.1 is in dat geval niet van toepassing.

Overgangsbepaling Belemmeringenwet Privaatrecht, lopende procedure

§ 4.3.2

*Overgangsbepalingen Crisis- en herstelwet***Art. 4.28 (Chw-bestemmingsplan)**

1. Als de in artikel 2.3, zevende lid, van de Crisis- en herstelwet bedoelde termijn van tien jaar is verstreken en op dat moment niet wordt voldaan aan een wettelijk voorschrift gesteld bij of krachtens een in artikel 23.3, eerste lid, van de Omgevingswet genoemde wet:
  - a. neemt degene die het experiment uitvoert de nodige maatregelen om zo spoedig mogelijk alsnog aan dat voorschrift te voldoen, en
  - b. kan het college van burgemeester en wethouders een aanwijzing geven tot het treffen van maatregelen als bedoeld onder a.
2. Als de te nemen maatregelen niet toereikend zijn, kan Onze Minister besluiten om het experiment te beëindigen. Aan dat besluit kunnen voorschriften worden verbonden.

Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, Chw-bestemmingsplan

Art. 4.29 (Chw-inpassingsplan)

Op een provinciaal inpassingsplan als bedoeld in artikel 2.3a van de Crisis- en herstelwet zijn de artikelen 4.28, 4.104 en 4.105 van overeenkomstige toepassing.

Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, Chw-inpassingsplan

Art. 4.30 (experimenten)

Experimenten die op grond van artikel 2.4 van de Crisis- en herstelwet zijn aangewezen en waarvan de tijdsduur niet is verstreken, berusten na de inwerkingtreding van de Omgevingswet op artikel 23.3 van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, experimenten

Art. 4.31 (projectuitvoeringsbesluit)

Een projectuitvoeringsbesluit als bedoeld in artikel 2.10, eerste lid, of 2.10a van de Crisis- en herstelwet dat onherroepelijk is, geldt als een omgevingsvergunning voor een tot het project behorende activiteit als bedoeld in afdeling 5.1 van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, projectuitvoeringsbesluit

§ 4.3.3

*Overgangsbepaling Elektriciteitswet 1998***Art. 4.32 (vergevorderd project Rijk en provincie)**

1. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor de aanleg of uitbreiding van een installatie als bedoeld in artikel 9b, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998, voor de uitbreiding van een installatie als bedoeld in het tweede lid van dat artikel of voor de uitbreiding van het net, bedoeld in artikel 20a, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 ter voorbereiding van een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening een voorbereidingsbesluit is bekendgemaakt, kan voor die aanleg of uitbreiding binnen een periode van een jaar

Overgangsbepaling Elektriciteitswet 1998, vergevorderd project Rijk en provincie

en zes maanden na die inwerkingtreding een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden bekendgemaakt.

2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor de aanleg of uitbreiding van een installatie als bedoeld in artikel 9e, eerste lid, van de Elektriciteitswet 1998 ter voorbereiding van een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.26 van de Wet ruimtelijke ordening een voorbereidingsbesluit is bekendgemaakt, kan voor die aanleg of uitbreiding binnen een periode van een jaar en zes maanden na die inwerkingtreding een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden bekendgemaakt.

§ 4.3.4

Overgangsbepalingen Erfgoedwet en Monumentenwet 1988

Art. 4.33 (voorbescermd rijksmonument)

Overgangsbepaling, voorbeschermd rijksmonument

Tot het moment van inschrijving in het rijksmonumentenregister, bedoeld in artikel 3.3 van de Erfgoedwet, of tot het moment dat vaststaat dat het monument of archeologisch monument niet in dit register wordt ingeschreven, wordt voor de toepassing van de Omgevingswet onder voorbeschermd rijksmonument ook verstaan een monument of archeologisch monument waarop artikel 9.3, eerste lid, onder a, van de Erfgoedwet van toepassing is.

Art. 4.34 (lopende procedure vergunning archeologische rijksmonumenten)

Overgangsbepaling, lopende procedure vergunning archeologische rijksmonumenten

Als het besluit op een aanvraag om een vergunning als bedoeld in artikel 11, tweede lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, niet onherroepelijk is, blijft het oude recht met uitzondering van artikel 17, tweede lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, van toepassing tot het besluit onherroepelijk wordt, als de aanvraag is ingediend voor de inwerkingtreding van afdeling 5.1 van de Omgevingswet.

Art. 4.35 (aanwijzing als beschermd stads- of dorpsgezicht)

Overgangsbepaling, aanwijzing beschermd stads- of dorpsgezicht

1. Een aanwijzing als beschermd stads- of dorpsgezicht als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, geldt als een instructie als bedoeld in artikel 2.34, vierde lid, van de Omgevingswet, waardoor in het omgevingsplan blijvend wordt voorzien in een beschermingsregime voor het stads- of dorpsgezicht dat is omschreven in die aanwijzing.

2. Tot het omgevingsplan onherroepelijk voorziet in:

a. een verbod op het slopen van in ieder geval de bouwwerken van een stads- of dorpsgezicht die maken dat de groep van onroerende zaken van algemeen belang is wegens hun schoonheid, hun onderlinge ruimtelijke of structurele samenhang dan wel hun wetenschappelijke of cultuurhistorische waarde, en

b. op de karakteristieken van het beschermde stads- of dorpsgezicht afgestemde beoordelingsregels voor een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit, is voor het slopen een vergunning vereist voor een activiteit als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet en is de weigeringsgrond, bedoeld in artikel 2.16 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht zoals dat artikel luidde voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, van overeenkomstige toepassing.

3. Als een aanwijzing of intrekking als bedoeld in artikel 35, eerste lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, niet van kracht is, blijft het oude recht van toepassing als voor de inwerkingtreding van afdeling 2.5 van de Omgevingswet een voorstel als bedoeld in artikel 35, tweede lid, van de Monumentenwet 1988 zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, is verzonden.

Art. 4.36 (schade of dreigende schade aan archeologisch monument)

Overgangsbepaling, schade aan archeologisch monument

1. Als voor de inwerkingtreding van afdeling 19.2 van de Omgevingswet voorschrijven zijn gegeven of is gelast dat een werk voor bepaalde of onbepaalde tijd geheel of gedeeltelijk wordt stilgelegd als bedoeld in artikel 56 van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, blijft het oude recht van toepassing.

2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet schade is veroorzaakt door een maatregel als bedoeld in artikel 56 of 57 van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, blijft het oude recht van toepassing.

3. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een rechtsvordering tot vergoeding van schade op grond van artikel 59 van de Monumentenwet 1988, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Erfgoedwet, is ingediend, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan, en bij toewijzing van die vordering, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.

§ 4.3.5

*Overgangsbepaling Gaswet***Art. 4.37 (vergevorderd project Rijk)**

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor de aanleg of uitbreiding van een net of installatie als bedoeld in artikel 39b, eerste lid, van de Gaswet ter voorbereiding van een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening een voorbereidingsbesluit is bekendgemaakt, kan voor die aanleg of uitbreiding binnen een periode van een jaar en zes maanden na die inwerkingtreding een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden bekendgemaakt.

Overgangsbepaling Gaswet, vergevorderd rijksproject

§ 4.3.6

*Overgangsbepaling Interimwet stad-en-milieubenadering***Art. 4.38 (lopende procedure gebaseerd op de Interimwet stad-en-milieubenadering)**

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een ontwerpbesluit als bedoeld in artikel 12, tweede lid, van de Interimwet stad-en-milieubenadering ter inzage is gelegd en een ontwerp van een bestemmingsplan ter inzage is gelegd, blijft het oude recht van toepassing tot het besluit, bedoeld in artikel 2 of 3 van die wet, onherroepelijk wordt.

Overgangsbepaling Interimwet stad- en milieubenadering, lopende procedure

§ 4.3.7

*Overgangsbepaling Mijnbouwwet***Art. 4.39 (vergevorderd project Rijk)**

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor de aanleg of uitbreiding van een mijnbouwwerk of pijpleiding als bedoeld in artikel 141a, eerste of vierde lid, van de Mijnbouwwet ter voorbereiding van een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening een voorbereidingsbesluit is bekendgemaakt, kan voor die aanleg of uitbreiding binnen een periode van een jaar en zes maanden na die inwerkingtreding een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden bekendgemaakt.

Overgangsbepaling Mijnbouwwet, vergevorderd rijksproject

§ 4.3.8

*Overgangsbepalingen Ontgrondingenwet***Art. 4.40 (ontgrondingenheffing)**

Het bepaalde bij of krachtens artikel 21f van de Ontgrondingenwet over de heffing blijft van toepassing op belastbare feiten als bedoeld in dat artikel die zich voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet hebben voorgedaan.

Overgangsbepaling Ontgrondingenwet, ontgrondingenheffing

Art. 4.41 (vergoeding kosten schadevergoeding)

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet kosten zijn gemaakt als bedoeld in artikel 27 van de Ontgrondingenwet, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop:

- a. het besluit tot oplegging van een verplichting tot vergoeding van die kosten of het besluit tot invordering van die kosten onherroepelijk wordt, of
- b. de verschuldigde kosten volledig zijn betaald.

Overgangsbepaling Ontgrondingenwet, vergoeding kosten schadevergoeding

§ 4.3.9

*Overgangsbepalingen Tracéwet***Art. 4.42 (startbeslissing)**

Een startbeslissing als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Tracéwet waarvan kennis is gegeven, geldt als een voornemen als bedoeld in artikel 5.47, eerste lid, van de Omgevingswet. De artikelen 5.47, derde en vierde lid, en 5.48, tweede en derde lid, van de Omgevingswet zijn niet van toepassing.

Overgangsbepaling Tracéwet, startbeslissing

Art. 4.43 (structuurvisie)

1. Een ontwerp van een structuurvisie als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Tracéwet waarvan kennis is gegeven, geldt als een ontwerp van een voorkeursbeslissing als bedoeld in artikel 5.49 van de Omgevingswet.

2. Een structuurvisie als bedoeld in artikel 2, vierde lid, van de Tracéwet waarvan kennis is gegeven, geldt als een voorkeursbeslissing als bedoeld in artikel 5.49 van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Tracéwet, structuurvisie

Art. 4.44 (tracébesluit)

Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluit

1. Als voor de inwerkingtreding van afdeling 5.2 van de Omgevingswet een ontwerp-tracébesluit ter inzage is gelegd, blijft het oude recht van toepassing tot het tracébesluit onherroepelijk wordt.
2. Als het tracébesluit wordt vastgesteld na de inwerkingtreding van afdeling 5.2 van de Omgevingswet, hoeft geen toepassing te worden gegeven aan artikelen 10, eerste lid, onder f, van de Tracéwet.

Art. 4.45 (vergevorderde projecten)

Overgangsbepaling Tracéwet, vergevorderde projecten

1. Artikel 4.44 is van overeenkomstige toepassing op door Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat bij ministeriële regeling aan te wijzen projecten waarvan van de beslissing als bedoeld in artikel 2, eerste lid, van de Tracéwet voor de inwerkingtreding van afdeling 5.2 van de Omgevingswet kennis is gegeven en waarvan de verkenning in een vergevorderd stadium is, als voor het project binnen een jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet een ontwerp-tracébesluit ter inzage is gelegd.
2. Artikel 4.44 is van overeenkomstige toepassing op door Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat bij ministeriële regeling aan te wijzen projecten die op grond van artikel III, tweede lid, van de Wet van 1 december 2011 tot wijziging van de Tracéwet met het oog op de versnelling en verbetering van besluitvorming over infrastructurele projecten (Stb. 2011, 595) zijn aangewezen en waarvan de verkenning in een vergevorderd stadium is, als voor het project binnen een jaar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet een ontwerp-tracébesluit ter inzage is gelegd.
3. Voor de op grond van het tweede lid aangewezen projecten kan na het in dat lid bedoelde tijdstip een ontwerp van een projectbesluit ter inzage worden gelegd. De artikelen 5.47 tot en met 5.49 van de Omgevingswet zijn niet van toepassing.

Art. 4.46 (tracébesluiten Blankenburgverbinding en ViA15)

Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluiten Blankenburgverbinding en ViA15

Op de tracébesluiten voor de Blankenburgverbinding en de ViA15, bedoeld in artikel 3 van de Wet tijdelijke tolheffing Blankenburgverbinding en ViA15, die onherroepelijk zijn, blijft die wet van toepassing voor zover de besluiten betrekking hebben op tolheffing.

Art. 4.47 (tracébesluit geldt als projectbesluit)

Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluit geldt als projectbesluit

1. Een tracébesluit geldt als een projectbesluit waarin uitdrukkelijk is bepaald dat het geldt als:
  - a. een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit, voor zover het in strijd is met het omgevingsplan,
  - b. een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit, voor zover voor de uitvoering van werken of werkzaamheden op grond van het omgevingsplan een omgevingsvergunning kan worden verleend,
  - c. een verkeersbesluit als bedoeld in artikel 15 van de Wegenverkeerswet 1994, voor zover ter uitvoering van het besluit handelingen worden verricht waarvoor krachtens dat artikel een verkeersbesluit is vereist.
2. Voor zover een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een omgevingsplanactiviteit betrekking heeft op het gebied dat is begrepen in een tracébesluit wordt de omgevingsvergunning geweigerd als de activiteit in strijd is met het projectbesluit, bedoeld in het eerste lid.
3. Voor zover een tracébesluit niet in strijd is met het omgevingsplan, wordt het tracébesluit voor de toepassing van artikel 11.6 van de Omgevingswet als een otegeningsbelang aangemerkt.

Art. 4.48 (tracébesluit en Wet natuurbescherming)

Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluit en Wet natuurbescherming

1. Als handelingen waarop het tracébesluit betrekking heeft de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied als bedoeld in de Wet natuurbescherming kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, gelet op de instandhoudingsdoelstelling voor dat gebied, geldt het tracébesluit als een projectbesluit dat geldt als een vergunning als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Wet natuurbescherming.
2. Het eerste lid is niet van toepassing als ten aanzien van het project of de andere handeling waarop het tracébesluit betrekking heeft, is voldaan aan artikel 2.9, eerste, tweede, derde of vijfde lid, van de Wet natuurbescherming.

Art. 4.49 (tracébesluit: voorbereidingsbescherming)

Overgangsbepaling Tracéwet, voorbereidingsbescherming tracébesluit

1. Voor het gebied dat is begrepen in een tracébesluit geldt het tracébesluit als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.14, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. In afwijking van artikel 4.14, vierde lid, van de Omgevingswet vervallen de voorbereidingsregels in het omgevingsplan op het tijdstip waarop een omgevingsplan in overeenstemming met het tracébesluit van kracht is geworden.

Art. 4.50 (aanpassen omgevingsplan aan tracébesluit)

1. In afwijking van artikel 13, tiende lid, van de Tracéwet, wordt het omgevingsplan, nadat het tracébesluit onherroepelijk is geworden, met het tracébesluit in overeenstemming gebracht uiterlijk op het in artikel 22.5 van de Omgevingswet bedoelde tijdstip, of uiterlijk vijf jaar na het onherroepelijk worden van het tracébesluit, als het tracébesluit korter dan vijf jaar voor bedoeld tijdstip onherroepelijk is geworden. Artikel 2.8 van de Omgevingswet is van toepassing.
2. Voor zover een ontwerp van een omgevingsplan zijn grondslag vindt in het tracébesluit kunnen zienswijzen geen betrekking hebben op dat deel van het ontwerpplan.
3. Zolang het omgevingsplan nog niet in overeenstemming is met het tracébesluit verleent het college van burgemeester en wethouders aan degenen die inzage verlangen in dat plan ook inzage in het tracébesluit.

Overgangsbepaling Tracéwet, aanpassing omgevingsplan tracébesluit

Art. 4.51 (coördinatie uitvoeringsbesluiten tracébesluit)

Op de coördinatie van besluiten ter uitvoering van een tracébesluit is artikel 16.7 van de Omgevingswet van toepassing, tenzij het gaat om besluiten waarvoor al toepassing is gegeven aan artikel 20 van de Tracéwet. Artikel 16.87, derde lid, van de Omgevingswet is van overeenkomstige toepassing.

Overgangsbepaling Tracéwet, coördinatie uitvoeringsbesluiten tracébesluit

§ 4.3.10*Overgangsbepalingen Waterwet***Art. 4.52 (technische leidraad)**

Een leidraad als bedoeld in artikel 2.6 van de Waterwet die van kracht is, geldt als een leidraad als bedoeld in artikel 2.19, tweede lid, onder d, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Waterwet, technische leidraad

Art. 4.53 (kaart kustlijn)

Een kaart als bedoeld in artikel 2.7, tweede lid, van de Waterwet die van kracht is, geldt als een kaart als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder b, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Waterwet, kaart kustlijn

Art. 4.54 (aanwijzing provincie)

1. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 3.12 van de Waterwet die onherroepelijk is en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het waterschapsbestuur als bedoeld in artikel 2.33, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet.
2. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 3.12 van de Waterwet die onherroepelijk is en die betrekking heeft op een projectplan vastgesteld in overeenstemming met paragraaf 5.2 van de Waterwet, en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het dagelijks bestuur van een waterschap als bedoeld in artikel 2.33, tweede lid, onder c, van de Omgevingswet.
3. Als een aanwijzing als bedoeld in het eerste of tweede lid niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet het waterschapsbestuur of het dagelijks bestuur van het waterschap van het voornemen tot het geven van de aanwijzing in kennis is gesteld.

Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing provincie

Art. 4.55 (aanwijzing Rijk)

1. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 3.13 van de Waterwet die onherroepelijk is en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het provinciebestuur of het waterschapsbestuur als bedoeld in artikel 2.34, derde lid, van de Omgevingswet.
2. Als een aanwijzing niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet het waterschapsbestuur of het provinciebestuur van het voornemen tot het geven van de aanwijzing in kennis is gesteld.

Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing Rijk

Art. 4.56 (nationaal waterplan)

1. Een stroomgebiedbeheerplan als bedoeld in artikel 4.1, derde lid, onder a, van de Waterwet, dat strekt ter uitvoering van artikel 13 van de kaderrichtlijn water, en van kracht is, geldt als een stroomgebiedsbeheerplan voor het betreffende stroomgebiedsdistrict als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder a, van de Omgevingswet.
2. Het deel van het nationale waterplan, bedoeld in artikel 4.1, tweede lid, onder d, van de Waterwet, dat strekt ter uitvoering van de artikelen 7 en 8 van de richtlijn overstromingsrisico's, en van kracht is, geldt als een overstromingsrisicobeheerplan als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder b, van de Omgevingswet.
3. Het deel van het nationale waterplan, bedoeld in artikel 4.1, derde lid, onder b, van de Waterwet, dat strekt ter uitvoering van de artikelen 13 en 14 van de kaderrichtlijn mariene strategie, en van kracht is, geldt als een programma van maatregelen mariene strategie als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder c, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Waterwet, nationaal waterplan

4. Het deel van het nationale waterplan, bedoeld in artikel 4.1, derde lid, onder b, van de Waterwet, dat strekt ter uitvoering van artikel 4 van de kaderrichtlijn maritieme ruimtelijke planning, en van kracht is, geldt als een maritiem ruimtelijk plan als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder d, van de Omgevingswet.
5. De delen van het nationale waterplan, bedoeld in artikel 4.1 van de Waterwet, die niet in de voorgaande leden zijn genoemd, die een uitwerking zijn van het te voeren waterbeleid en van kracht zijn, gelden als het nationaal waterprogramma, bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder e, van de Omgevingswet.
6. Als een plan of een deel ervan als bedoeld in het eerste tot en met vijfde lid niet van kracht is, blijft het oude recht daarop van toepassing als voor de inwerkingtreding van artikel 3.9 van de Omgevingswet een ontwerp daarvan ter inzage is gelegd.

Art. 4.57 (regionaal waterplan)

Overgangsbepaling Waterwet, regionaal waterplan

1. Het deel van een regionaal waterplan als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, van de Waterwet, dat een uitwerking is van het te voeren waterbeleid, en van kracht is, geldt als een regionaal waterprogramma als bedoeld in artikel 3.8, tweede lid, van de Omgevingswet.
2. Als een regionaal waterplan niet van kracht is, blijft het oude recht van toepassing als voor de inwerkingtreding van artikel 3.8 van de Omgevingswet een ontwerp daarvan ter inzage is gelegd.

Art. 4.58 (beheerplan waterschappen en Rijk)

Overgangsbepaling Waterwet, beheerplan waterschappen en Rijk

1. Een beheerplan als bedoeld in artikel 4.6 van de Waterwet dat betrekking heeft op regionale wateren, en van kracht is, geldt als een waterbeheerprogramma als bedoeld in artikel 3.7 van de Omgevingswet.
2. Een beheerplan als bedoeld in artikel 4.6 van de Waterwet dat betrekking heeft op rijkswateren, en van kracht is, geldt als een deel van het nationale waterprogramma als bedoeld in artikel 3.9, tweede lid, onder e, van de Omgevingswet.
3. Als een beheerplan niet van kracht is, blijft het oude recht van toepassing als voor de inwerkingtreding van artikel 3.7 respectievelijk 3.9 van de Omgevingswet een ontwerp daarvan ter inzage is gelegd.

Art. 4.59 (legger)

Overgangsbepaling Waterwet, legger

Een legger als bedoeld in artikel 5.1, eerste lid, eerste zin, van de Waterwet die van kracht is, geldt, voor zover daarin niet de ligging van een beschermingszone is aangegeven, als een legger als bedoeld in artikel 2.39, eerste lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.60 (vrijstelling leggerplicht)

Overgangsbepaling Waterwet, vrijstelling leggerplicht

Een bij provinciale verordening gegeven vrijstelling van de verplichting tot vaststelling van een legger als bedoeld in artikel 5.1, derde lid, tweede zin, van de Waterwet die van kracht is, geldt tot de inwerkingtreding van een vrijstelling van de verplichting tot vaststelling van een legger voor deze waterstaatswerken als bedoeld in artikel 2.39, vierde lid, van de Omgevingswet of tot het tijdstip waarop blijkt dat daarvoor geen vrijstelling wordt verleend.

Art. 4.61 (peilbesluit)

Overgangsbepaling Waterwet, peilbesluit

1. Een peilbesluit als bedoeld in artikel 5.2, eerste lid, van de Waterwet van het waterschapsbestuur of het bevoegde bestuursorgaan van een ander openbaar lichaam, dat onherroepelijk is, geldt als een peilbesluit als bedoeld in artikel 2.41, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een peilbesluit als bedoeld in artikel 5.2, eerste lid, van de Waterwet van Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat, dat onherroepelijk is, geldt als een peilbesluit als bedoeld in artikel 2.41, tweede lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.62 (projectplan waterschap artikel 5.4 Waterwet)

Overgangsbepaling Waterwet, projectplan waterschap

1. Een projectplan van een waterschap als bedoeld in artikel 5.4, eerste lid, van de Waterwet dat onherroepelijk is, geldt voor zover de in het projectplan omschreven activiteit onder de Omgevingswet vergunningplichtig is, als een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.3 van de Omgevingswet voor die activiteit.
2. Als een projectplan niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing als een ontwerp daarvan voor de inwerkingtreding van afdeling 5.1 van de Omgevingswet ter inzage is gelegd.
3. Een vastgesteld projectplan wordt, voor zover na de inwerkingtreding van de Omgevingswet onteigening plaatsvindt ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de in het projectplan omschreven activiteit, voor de toepassing van artikel 11.6 van de Omgevingswet als een onteigeningsbelang aangemerkt.
4. Als de voorbereiding van een projectplan dat wordt voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is

aangevangen, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan de bij of krachtens de artikelen 5.47 en 5.48 van de Omgevingswet gestelde vereisten, kan een ontwerp van een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet ter inzage worden gelegd.

5. Als de voorbereiding van een projectplan dat wordt voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet in een vergevorderd stadium is, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan artikel 5.48, eerste lid, van de Omgevingswet, kan binnen een periode van een jaar en zes maanden na dat tijdstip een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden vastgesteld.

Art. 4.63 (projectplan Rijk artikel 5.4 Waterwet)

1. Een projectplan van het Rijk als bedoeld in artikel 5.4, eerste lid, van de Waterwet dat onherroepelijk is, geldt voor zover de in het projectplan omschreven activiteit onder de Omgevingswet vergunningplichtig is, als een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder f, onder 2°, van de Omgevingswet voor die activiteit.

2. Als een projectplan niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing als een ontwerp daarvan voor de inwerkingtreding van afdeling 5.1 van de Omgevingswet ter inzage is gelegd.

3. Een vastgesteld projectplan wordt, voor zover na de inwerkingtreding van de Omgevingswet onteigening plaatsvindt ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de in het projectplan omschreven activiteit, voor de toepassing van artikel 11.6 van de Omgevingswet als een onteigeningsbelang aangemerkt.

4. Als de voorbereiding van een projectplan dat wordt voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is aangevangen, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan de bij of krachtens de artikelen 5.47 en 5.48 van de Omgevingswet gestelde vereisten, kan een ontwerp van een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet ter inzage worden gelegd.

5. Als de voorbereiding van een projectplan dat wordt voorbereid met toepassing van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet in een vergevorderd stadium is, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan artikel 5.48, eerste lid, van de Omgevingswet, kan binnen een periode van een jaar en zes maanden na dat tijdstip een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden vastgesteld.

Art. 4.64 (projectplan waterschap met projectprocedure § 5.2 Waterwet)

1. Een projectplan van een waterschap als bedoeld in artikel 5.4 van de Waterwet, waarop de procedure van paragraaf 5.2 van die wet van toepassing is, en dat onherroepelijk is, geldt voor zover de in het projectplan omschreven activiteit onder de Omgevingswet vergunningplichtig is, ook als een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.3 van de Omgevingswet voor die activiteit. In dat geval blijven de artikelen 5.8 tot en met 5.14 van de Waterwet gelden tot de activiteit, genoemd in de omgevingsvergunning, ten uitvoer is gelegd.

2. Als een projectplan niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing als het ontwerp daarvan voor de inwerkingtreding van afdeling 5.2 van de Omgevingswet ter inzage is gelegd.

3. Een vastgesteld projectplan wordt, voor zover na de inwerkingtreding van de Omgevingswet onteigening plaatsvindt ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de in het projectplan omschreven activiteit, voor de toepassing van artikel 11.6 van de Omgevingswet als een onteigeningsbelang aangemerkt.

4. Als de voorbereiding van een projectplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is aangevangen, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan de bij of krachtens de artikelen 5.47 en 5.48 van de Omgevingswet gestelde vereisten, kan een ontwerp van een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet ter inzage worden gelegd.

5. Als de voorbereiding van een projectplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet in een vergevorderd stadium is, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan artikel 5.48, eerste lid, van de Omgevingswet, kan binnen een periode van een jaar en zes maanden na dat tijdstip een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden vastgesteld.

Art. 4.65 (projectplan Rijk met projectprocedure § 5.2 Waterwet)

1. Een projectplan van het Rijk als bedoeld in artikel 5.4 van de Waterwet, waarop de procedure van paragraaf 5.2 van die wet van toepassing is, en dat onherroepelijk is, geldt voor zover de in het projectplan omschreven activiteit onder de Omgevingswet vergunningplichtig is, als een

Overgangsbepaling Waterwet, projectplan Rijk

Overgangsbepaling Waterwet, projectplan waterschap met projectprocedure

Overgangsbepaling Waterwet, projectplan Rijk met projectprocedure

- omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder f, onder 2°, van de Omgevingswet voor die activiteit. In dat geval blijven de artikelen 5.8 tot en met 5.14 van de Waterwet gelden tot de activiteit, genoemd in de omgevingsvergunning, ten uitvoer is gelegd.
2. Als een projectplan niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing als het ontwerp daarvan voor de inwerkingtreding van afdeling 5.2 van de Omgevingswet ter inzage is gelegd.
3. Een vastgesteld projectplan wordt, voor zover na de inwerkingtreding van de Omgevingswet onteigenings plaatsvindt ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de in het projectplan omschreven activiteit, voor de toepassing van artikel 11.6 van de Omgevingswet als een onteigeningsbelang aangemerkt.
4. Als de voorbereiding van een projectplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is aangevangen, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan de bij of krachtens de artikelen 5.47 en 5.48 van de Omgevingswet gestelde vereisten, kan een ontwerp van een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet ter inzage worden gelegd.
5. Als de voorbereiding van een projectplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet in een vergevorderd stadium is, geen ontwerp van het projectplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan artikel 5.48, eerste lid, van de Omgevingswet, kan binnen een periode van een jaar en zes maanden na dat tijdstip een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden vastgesteld.

Art. 4.66 (ongewoon voorval bodem of oever)

Overgangsbepaling Waterwet, ongewoon voorval bodem of oever

1. Een maatregel als bedoeld in artikel 5.15, eerste lid, van de Waterwet die van kracht is en die nog niet volledig ten uitvoer is gelegd, geldt als een maatregel als bedoeld in artikel 19.4, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een bevel als bedoeld in artikel 5.16 van de Waterwet dat van kracht is en dat nog niet volledig is opgevolgd, geldt als een aanwijzing als bedoeld in artikel 19.4, tweede lid, van de Omgevingswet.
3. Een maatregel of voorziening als bedoeld in artikel 5.17, eerste lid, van de Waterwet die van kracht is en die nog niet volledig ten uitvoer is gelegd, geldt als een maatregel als bedoeld in artikel 19.4, eerste lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.67 (calamiteitenplan)

Overgangsbepaling Waterwet, calamiteitenplan

1. Een calamiteitenplan als bedoeld in artikel 5.29 van de Waterwet, dat van kracht is, geldt als een calamiteitenplan als bedoeld in artikel 19.14 van de Omgevingswet.
2. Als een ontwerp van een calamiteitenplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet voor commentaar is gezonden aan de besturen van de veiligheidsregio als bedoeld in artikel 5.29, derde lid, van de Waterwet, blijft het oude recht van toepassing tot het calamiteitenplan van kracht wordt.

Art. 4.68 (maatregel bij gevaar voor waterstaatswerken)

Overgangsbepaling Waterwet, maatregel bij gevaar voor waterstaatswerk

1. Een maatregel als bedoeld in artikel 5.30 van de Waterwet die van kracht is en die nog niet volledig ten uitvoer is gelegd, geldt als een maatregel als bedoeld in artikel 19.15 van de Omgevingswet.
2. Een melding als bedoeld in artikel 5.30, tweede of derde lid, van de Waterwet die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is gedaan, geldt als een melding als bedoeld in artikel 19.15, tweede lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.69 (aanwijzing provincie bij gevaar voor waterstaatswerken)

Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing provincie bij gevaar voor waterstaatswerk

1. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 3.12 van de Waterwet die met toepassing van artikel 5.31, eerste lid, van die wet, aan het bestuur van een waterschap is gegeven en onherroepelijk is, en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het waterschapsbestuur als bedoeld in artikel 19.16, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een aanwijzing van de commissaris van de Koning in de provincie als bedoeld in artikel 3.12 van de Waterwet die met toepassing van artikel 5.31, tweede lid, van die wet, aan het bestuur van een waterschap is gegeven en onherroepelijk is, en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het waterschapsbestuur als bedoeld in artikel 19.16, tweede lid, van de Omgevingswet.
3. Als een aanwijzing als bedoeld in het eerste of tweede lid niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing tot zij onherroepelijk wordt als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet het bestuur van het waterschap van het voornemen tot het geven van de aanwijzing in kennis is gesteld.

Art. 4.70 (getrapte aanwijzing Rijk bij gevaar voor waterstaatswerken)

1. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 3.13 van de Waterwet die met toepassing van artikel 5.31, derde lid, van die wet aan gedeputeerde staten in de provincie is gegeven en onherroepelijk is, en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het provinciebestuur als bedoeld in 2.34, derde lid, van de Omgevingswet.
2. Als een aanwijzing niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing tot zij onherroepelijk wordt als voor de inwerkingtreding van paragraaf 2.5.2 van de Omgevingswet gedeputeerde staten of de commissaris van de Koning in de provincie van het voornemen tot het geven van de aanwijzing in kennis zijn of is gesteld.

Overgangsbepaling Waterwet, getrapte aanwijzing Rijk bij gevaar voor waterstaatswerk

Art. 4.71 (aanwijzing Rijk bij gevaar voor waterstaatswerken)

1. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 3.13 van de Waterwet die met toepassing van artikel 5.31, vierde lid, van die wet aan het bestuur van een waterschap is gegeven en onherroepelijk is, en waaraan nog niet uitvoering is gegeven op de wijze aangegeven in die aanwijzing, geldt als een instructie aan het waterschapsbestuur als bedoeld in artikel 19.16, vierde lid, van de Omgevingswet.
2. Als een aanwijzing niet onherroepelijk is, blijft het oude recht daarop van toepassing tot zij onherroepelijk wordt als voor de inwerkingtreding van afdeling 19.4 van de Omgevingswet het bestuur van het waterschap van het voornemen tot het geven van de aanwijzing in kennis is gesteld.

Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing Rijk bij gevaar voor waterstaatswerk

Art. 4.72 (toegangsverbod of toegangsbeperking)

1. Een verbod als bedoeld in artikel 6.10, eerste lid, van de Waterwet dat onherroepelijk is, geldt als een verbod als bedoeld in artikel 2.40, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een beperking als bedoeld in artikel 6.10, eerste lid, van de Waterwet die onherroepelijk is, geldt als een beperking als bedoeld in artikel 2.40, eerste lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Waterwet, toegangsverbod of toegangsbeperking

Art. 4.73 (besluiten met toepassing van de coördinatiebepaling)

1. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een aanvraag om een vergunning of tot wijziging van een vergunning is ingediend waarop artikel 6.27, eerste lid, van de Waterwet van toepassing is en de aanvraag voor de betrokken andere benodigde vergunning, bedoeld in die bepaling, binnen zes weken na de indiening van de eerstbedoelde aanvraag, maar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet is ingediend, is op beide aanvragen de Omgevingswet van toepassing.
2. Artikel 4.3 is in dat geval niet van toepassing op de eerstbedoelde aanvraag.

Overgangsbepaling Waterwet, besluit met toepassing coördinatiebepaling

Art. 4.74 (grondwateronttrekkingsheffing)

Het bepaalde bij of krachtens de artikelen 7.7 en 7.8, tweede lid en derde lid, tweede zin, van de Waterwet, blijft van toepassing op de belastingtijdvakken die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn aangevangen.

Overgangsbepaling Waterwet, grondwateronttrekkingsheffing

Art. 4.75 (vergoeding kosten schadevergoeding)

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet kosten zijn gemaakt als bedoeld in artikel 7.17, tweede lid, van de Waterwet, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop:

- a. het besluit tot oplegging van een verplichting tot vergoeding van die kosten of het besluit tot invordering van die kosten onherroepelijk wordt, of
- b. de verschuldigde kosten volledig zijn betaald.

Overgangsbepaling Waterwet, vergoeding kosten schadevergoeding

Art. 4.76 (schade grondwateronttrekking)

1. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet schade aan een onroerende zaak als bedoeld in artikel 7.18 van de Waterwet is ontstaan, blijft het oude recht van toepassing.
2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een vordering:
  - a. op grond van artikel 7.18, tweede lid, van de Waterwet is ingediend, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan en, bij toewijzing van die vordering, de toegewezen schadevergoeding volledig is betaald.
  - b. op grond van artikel 7.18, derde lid, van de Waterwet is ingediend, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop het vonnis in kracht van gewijsde is gegaan en, bij toewijzing van die vordering:
    - 1°. de eigendom van de onroerende zaak is overgenomen, en
    - 2°. de overnemingsom volledig is betaald.
3. Als het tijdstip waarop de schade aan een onroerende zaak is ontstaan niet of niet binnen een redelijke termijn kan worden vastgesteld, is op de vordering op grond van artikel 7.18, tweede of derde lid, van de Waterwet, de Omgevingswet van toepassing.

Overgangsbepaling Waterwet, schade grondwateronttrekking

Art. 4.77 (schade aan waterstaatswerken)

Overgangsbepaling Waterwet, schade aan waterstaatswerk

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet schade aan waterstaatswerken als bedoeld in artikel 7.21, eerste lid, van de Waterwet is ontstaan, blijft het oude recht van toepassing op het verhalen van de kosten voor die schade.

Art. 4.78 (verhaal kosten verontreiniging of aantasting bodem of oever)

Overgangsbepaling Waterwet, kostenverhaal bij verontreiniging of aantasting bodem of oever

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet verontreiniging of aantasting van de bodem of oever van een oppervlaktewaterlichaam als bedoeld in artikel 7.22 van de Waterwet is ontstaan en een vordering daarvoor is ingesteld, blijft het oude recht van toepassing op het verhalen van de kosten van die verontreiniging of aantasting.

§ 4.3.11*Overgangsbepalingen Wet algemene bepalingen omgevingsrecht***Art. 4.79 (gefaseerde omgevingsvergunning artikel 2.5 Wabo)**

Overgangsbepaling Wabo, gefaseerde omgevingsvergunning

1. Op de voorbereiding en vaststelling van de beschikking op een aanvraag met betrekking tot de eerste fase van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht zijn de artikelen 2.5, vijfde, zesde en achtste lid, en 6.3 van die wet niet van toepassing, als die aanvraag voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is ingediend en de beschikking op die aanvraag nog niet onherroepelijk is.
2. Een beschikking waarbij voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet positief en onherroepelijk is beslist op de aanvraag met betrekking tot de eerste fase van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht treedt in werking als op dat tijdstip geen aanvraag is ingediend voor de beschikking met betrekking tot de tweede fase, en geldt die beschikking met betrekking tot de eerste fase als een omgevingsvergunning voor de betrokken activiteit voor zover voor die activiteit een omgevingsvergunning als bedoeld in afdeling 5.1 van de Omgevingswet is vereist.
3. Als de aanvraag met betrekking tot de tweede fase van een omgevingsvergunning voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is ingediend en een beschikking op die aanvraag nog niet onherroepelijk is, blijft het oude recht van toepassing op de voorbereiding en vaststelling van de beschikking op een aanvraag met betrekking tot de tweede fase van een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
4. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een ontwerpbesluit ter inzage is gelegd, blijft het oude recht van toepassing op de voorbereiding en vaststelling van een beschikking tot intrekking als bedoeld in artikel 2.5, vijfde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
5. Afdeling 4.1 is in die gevallen niet van toepassing.

Art. 4.80 (melding wijziging vergunninghouder)

Overgangsbepaling Wabo, melding wijziging vergunninghouder

Een melding dat een omgevingsvergunning gaat gelden voor een ander dan de aanvrager of vergunninghouder als bedoeld in artikel 2.25, tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, geldt als een verstrekking van informatie als bedoeld in artikel 5.37, tweede lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.80a (aanhoudingsplicht ruimtelijke besluiten artikel 3.3 Wabo zonder een ontwerp ter inzage gelegd bestemmingsplan of inpassingsplan)

Overgangsbepaling Wabo, aanhoudingsplicht ruimtelijke besluit

1. Als voor een aanvraag om een omgevingsvergunning voor een activiteit als bedoeld in artikel 2.1, eerste lid, onder a of b, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een aanhoudingsplicht is ontstaan op grond van artikel 3.3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet nog geen bestemmingsplan of inpassingsplan in ontwerp ter inzage is gelegd, duurt die aanhoudingsplicht totdat:
  - a. voor een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.49, eerste lid: de termijn, bedoeld in het tweede lid van dat artikel, is verstreken,
  - b. voor een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.103, tweede lid: de termijn, bedoeld in artikel 4.14, vierde lid, van de Omgevingswet is verstreken,
  - c. voor een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.103, derde of vierde lid, of 4.104, tweede lid: de termijn, bedoeld in artikel 4.16, vijfde lid, van de Omgevingswet is verstreken,
  - d. voor een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.104a, tweede lid: de termijn, bedoeld in de tweede zin van dat artikellid, is verstreken,
  - e. voor een aanwijzing als beschermd stads- of dorpsgezicht: het omgevingsplan dat voorziet in de bescherming van het stads- of dorpsgezicht in werking is getreden.
2. In de gevallen, bedoeld in het eerste lid, is artikel 4.3 als het gaat om de regeling van de duur van de aanhoudingsplicht in artikel 3.3, tweede lid, aanhef en onder a, en vijfde lid, van de Wet

algemene bepalingen omgevingsrecht en in artikel 8.9, tweede lid, van de Wet luchtvaart niet van toepassing.

Art. 4.81 (besluiten met toepassing van de coördinatiebepaling)

1. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een aanvraag om een omgevingsvergunning of tot wijziging van voorschriften van een omgevingsvergunning is ingediend als bedoeld in artikel 3.16 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de aanvraag om verlening of wijziging van de vergunning krachtens artikel 6.2 van de Waterwet is ingediend binnen de in artikel 3.18, tweede lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht genoemde termijn van zes weken na de indiening van de eerstbedoelde aanvraag, maar na de inwerkingtreding van de Omgevingswet, is op beide aanvragen de Omgevingswet van toepassing.
2. Artikel 4.3 is in dat geval niet van toepassing op de eerstbedoelde aanvraag.

Overgangsbepaling Wabo, besluit met toepassing coördinatiebepaling

Art. 4.81a (regels kwaliteit vergunningverlening, toezicht en handhaving)

1. Regels als bedoeld in artikel 5.4, eerste lid, aanhef en onder b, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht die van kracht zijn, gelden als regels als bedoeld in artikel 18.20, derde lid, van de Omgevingswet.
2. Regels als bedoeld in artikel 5.5 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht die zijn vastgesteld door de gemeenteraad en van kracht zijn, gelden als regels als bedoeld in artikel 18.23, eerste lid, aanhef en onder a, van de Omgevingswet.

§ 4.3.12

Overgangsbepalingen Wet beheer rijkswaterstaatswerken

Art. 4.82 (toegangsverbod of toegangsbeperking)

1. Een verbod als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken, dat onherroepelijk is, geldt als een verbod als bedoeld in artikel 2.40, eerste lid, van de Omgevingswet.
2. Een beperking als bedoeld in artikel 6, eerste lid, van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken die onherroepelijk is, geldt als een beperking als bedoeld in artikel 2.40, eerste lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet beheer rijkswaterstaatswerken, toegangsverbod of toegangsbeperking

Art. 4.83 (schade aan waterstaatswerken)

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet schade aan waterstaatswerken als bedoeld in artikel 9 van de Wet beheer rijkswaterstaatswerken is ontstaan, blijft het oude recht van toepassing op het verhalen van de kosten voor die schade.

Overgangsbepaling Wet beheer rijkswaterstaatswerken, schade aan waterstaatswerken

§ 4.3.13

Overgangsbepaling Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden

Art. 4.84 (zwemverbod of negatief zwemadvies)

1. Een zwemverbod voor een zwemgelegenheid als bedoeld in artikel 10b, vijfde lid, of artikel 11, eerste, tweede of derde lid, van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden dat onherroepelijk is, geldt als een zwemverbod als bedoeld in artikel 2.38 van de Omgevingswet.
2. Een negatief zwemadvies voor een zwemgelegenheid als bedoeld in artikel 10b, vijfde lid, of artikel 11, eerste, tweede of derde lid, van de Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden dat onherroepelijk is, geldt als een negatief zwemadvies als bedoeld in artikel 2.38 van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, zwemverbod of negatief zwemadvies

§ 4.3.13a

Overgangsbepaling Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken

Art. 4.84a (beperkingenbesluiten gemeentelijke monumenten)

Artikel 1, aanhef, onder b, onder 4^e en 5^e, van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken, zoals die onderdelen luidden voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, blijft tot het in artikel 22.4 van de Omgevingswet bedoelde tijdstip van toepassing op beperkingenbesluiten als bedoeld in die onderdelen voor zover het gaat om een schriftelijke handeling op grond van een gemeentelijke verordening respectievelijk een afschrift van een inschrijving op of in een gemeentelijke monumentenlijst of gemeentelijk monumentenregister.

Overgangsbepaling Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken, beperkingenbesluiten gemeentelijke monumenten

§ 4.3.14

Overgangsbepaling Wet lokaal spoor

Overgangsbepaling Wet lokaal spoor, ruimtelijk profiel

Art. 4.85 (ruimtelijk profiel)
Een ruimtelijk profiel voor een lokale spoorweg als bedoeld in artikel 12, zesde lid, van de Wet lokaal spoor, dat is vastgesteld door het dagelijks bestuur van een openbaar lichaam als bedoeld in artikel 20, derde lid, van de Wet personenvervoer 2000 en van kracht is, geldt als een aanwijzing van het beperkingengebied voor die lokale spoorweg als bedoeld in artikel 12 van de Wet lokaal spoor.

§ 4.3.15

Overgangsbepalingen Wet luchtvaart

Overgangsbepaling Wet luchtvaart, geluidbelastingkaart

- Art. 4.86 (geluidbelastingkaart)**
1. Een geluidbelastingkaart als bedoeld in artikel 8a.45, eerste en tweede lid, van de Wet luchtvaart geldt als een geluidbelastingkaart als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet.
  2. Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet een verzoek als bedoeld in artikel 8a.46, eerste lid, van de Wet luchtvaart is ontvangen, blijft het oude recht van toepassing.

Overgangsbepaling Wet luchtvaart, actieplan geluid Rijk

- Art. 4.87 (actieplan geluid Rijk)**
1. Een actieplan als bedoeld in artikel 8a.48 van de Wet luchtvaart geldt als een actieplan als bedoeld in artikel 3.9, eerste lid, aanhef en onder b, onder 3°, van de Omgevingswet.
  2. Als een actieplan niet van kracht is, blijft het oude recht van toepassing als voor de inwerkingtreding van afdeling 3.2 van de Omgevingswet een ontwerpbesluit daarvoor ter inzage is gelegd.

Overgangsbepaling Wet luchtvaart, actieplan geluid provincie

- Art. 4.88 (actieplan geluid provincie)**
1. Een actieplan als bedoeld in artikel 8a.48 dat met toepassing van artikel 8a.49 van de Wet luchtvaart is vastgesteld, geldt als een actieplan als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, aanhef en onder c, van de Omgevingswet.
  2. Als een actieplan niet van kracht is, blijft het oude recht van toepassing als voor de inwerkingtreding van afdeling 3.2 van de Omgevingswet een ontwerpbesluit daarvoor ter inzage is gelegd.

Art. 4.89 (wijziging grondslag gebieden in luchthavenindelingbesluit)

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

Art. 4.90 (voorbereidingsprocedures wijziging luchthavenverkeerbesluit en luchthavenbesluit)

Overgangsbepaling Wet luchtvaart, voorbereidingsprocedures wijziging luchthaven(verkeer)besluit

De voorbereidingsprocedures, bedoeld in de artikelen 8.13, 8.24, 8.47, vierde lid, 8.48, 8.71 en 10.18 van de Wet luchtvaart, zijn niet van toepassing op de wijziging van een luchthavenverkeerbesluit of op de wijziging van een luchthavenbesluit die alleen strekt tot aanpassing van dat besluit aan het bepaalde bij of krachtens de Omgevingswet.

Art. 4.91 (verklaring van geen bezwaar)

[Treedt in werking op nader te bepalen tijdstip]

§ 4.3.16

Overgangsbepaling Wet inzake de luchtverontreiniging

Overgangsbepaling Wet inzake de luchtverontreiniging, besluit en lopende procedure

- Art. 4.92 (besluit en lopende procedure gebaseerd op de Wet inzake de luchtverontreiniging)**
1. Als een besluit als bedoeld in artikel 43, eerste lid, 47, tweede lid, 48, eerste lid, of 51, eerste of tweede lid, van de Wet inzake de luchtverontreiniging voor de inwerkingtreding van afdeling 19.3 van de Omgevingswet onherroepelijk is, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop het besluit is ingetrokken of is komen te vervallen.
  2. Als een verzoek als bedoeld in artikel 44, 49 of 84 van de Wet inzake de luchtverontreiniging of een verzoek om advies als bedoeld in artikel 45, eerste lid, of 50, eerste lid, van die wet is ingediend voor de inwerkingtreding van afdeling 19.3 van de Omgevingswet, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop het besluit is ingetrokken of is komen te vervallen.

§ 4.3.17

*Overgangsbepalingen Wet milieubeheer***Art. 4.93 (gemeentelijk rioleringsplan)**

Een gemeentelijk rioleringsplan als bedoeld in artikel 4.22, eerste lid, van de Wet milieubeheer blijft van kracht tot het tijdstip waarop de periode verstrijkt waarvoor het plan is vastgesteld, of tot het tijdstip waarop het gemeentebestuur besluit dat het plan vervalt.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, gemeentelijk rioleringsplan

Art. 4.94 (mededeling voornemen verzoek om besluit mer-beoordelingsplichtige activiteit)

Een mededeling als bedoeld in artikel 7.16, eerste lid, van de Wet milieubeheer geldt als een mededeling als bedoeld in artikel 16.45, eerste lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, mededeling voornemen verzoek om besluit mer-beoordelingsplichtige activiteit

Art. 4.95 (besluit mer-beoordelingsplichtige activiteit)

1. Een mer-beoordelingsbesluit als bedoeld in artikel 7.17, eerste lid, van de Wet milieubeheer waarvan kennis is gegeven op grond van artikel 7.17, vijfde lid, van die wet geldt als een beoordeling als bedoeld in artikel 16.43, tweede lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, besluit mer-beoordelingsplichtige activiteit

2. Een mer-beoordelingsbesluit als bedoeld in artikel 7.19, eerste lid, van de Wet milieubeheer waarvan kennis is gegeven op grond van artikel 7.19, vierde lid, van die wet geldt als een beoordeling als bedoeld in artikel 16.43, tweede lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.96 (onthefing van de plicht tot het maken van een project-mer of een beoordeling)

1. Een ontheffing als bedoeld in artikel 7.4 of 7.5 van de Wet milieubeheer die onherroepelijk is, geldt als een ontheffing als bedoeld in artikel 16.44 van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, ontheffing plicht tot maken project-mer of beoordeling

2. Als een verzoek om ontheffing als bedoeld in artikel 7.4 of 7.5 van de Wet milieubeheer voor inwerkingtreding van artikel 16.44 van de Omgevingswet is ingediend, blijft het oude recht van toepassing tot de beslissing op het verzoek onherroepelijk is.

Art. 4.97 (geluidsbelastingkaart)

Een geluidsbelastingkaart als bedoeld in artikel 11.6 van de Wet milieubeheer geldt als een geluidbelastingkaart als bedoeld in artikel 20.17, eerste lid, onder a, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, geluidbelastingkaart

Art. 4.98 (actieplan)

1. Een actieplan als bedoeld in artikel 11.11 van de Wet milieubeheer geldt als een actieplan als bedoeld in artikel 3.9, eerste lid, aanhef en onder b, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, actieplan

2. Een actieplan als bedoeld in artikel 11.12, eerste lid, van de Wet milieubeheer geldt als een actieplan als bedoeld in artikel 3.8, eerste lid, van de Omgevingswet.

3. Een actieplan als bedoeld in artikel 11.12, tweede lid, van de Wet milieubeheer geldt als een actieplan als bedoeld in artikel 3.6 van de Omgevingswet.

Art. 4.99 (besluit tot treffen maatregelen bij ongewoon voorval)

Een besluit als bedoeld in artikel 17.3, eerste lid, van de Wet milieubeheer dat onherroepelijk is, geldt als een beschikking als bedoeld in artikel 19.5, tweede lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, besluit treffen maatregelen bij ongewoon voorval

Art. 4.100 (gelijkstelling gemeentelijk luchtkwaliteitsplan)

Een gemeentelijk plan met maatregelen:

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, gelijkstelling gemeentelijk luchtkwaliteitsplan

a. dat is gericht op het bereiken van een in bijlage 2 bij de Wet milieubeheer, zoals die wet luidde voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet, opgenomen grenswaarde op een bij dat plan aangewezen locatie,

b. dat de gegevens, bedoeld in bijlage XV, deel A, bij Richtlijn 2008/50/EG van het Europees Parlement en de Raad van 21 mei 2008 betreffende de luchtkwaliteit en schonere lucht voor Europa (PbEU 2008, L 152) bevat, en

c. dat na de inwerkingtreding van artikel 3.10, eerste lid, van de Omgevingswet van kracht is, geldt als een programma als bedoeld in dat lid.

Overgangsbepaling Wet milieubeheer, grondwaterbeschermingsheffing

Art. 4.101 (grondwaterbeschermingsheffing)

Het bepaalde bij of krachtens artikel 15.34 van de Wet milieubeheer over de heffing blijft van toepassing op de belastingtijdvakken die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet zijn aangevangen.

§ 4.3.18

Overgangsbepalingen Wet ruimtelijke ordening

Overgangsbepaling Wet ruimtelijk ordening, nadere eisen

Art. 4.102 (nadere eisen)

Nadere eisen als bedoeld in artikel 3.6, eerste lid, onder d, van de Wet ruimtelijke ordening die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht zijn, gelden als maatwerkvoorschriften als bedoeld in artikel 4.5, eerste lid, van de Omgevingswet.

Art. 4.103 (voorbereidingsbesluit bestemmingsplan)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, voorbereidingsbesluit bestemmingsplan

1. Als het ontwerp van een bestemmingsplan als bedoeld in artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening waarvoor op grond van artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening of artikel 4.2, derde lid, of 4.4, derde lid van die wet, in samenhang met artikel 3.7 van die wet, een voorbereidingsbesluit is genomen, voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, blijft op dat voorbereidingsbesluit het oude recht van toepassing tot het plan van kracht is.
2. Als het ontwerp van een bestemmingsplan niet voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, geldt een voorbereidingsbesluit dat op grond van artikel 3.1 van de Wet ruimtelijke ordening is vastgesteld door de gemeenteraad als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.14, eerste lid, van de Omgevingswet. In dat geval loopt de termijn, bedoeld in het vierde lid van dat artikel, vanaf de datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet.
3. Als het ontwerp van een bestemmingsplan niet voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, geldt een voorbereidingsbesluit dat op grond van artikel 4.2, derde lid, van de Wet ruimtelijke ordening is vastgesteld door gedeputeerde staten als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.16, eerste lid, van de Omgevingswet. In dat geval loopt de termijn, bedoeld in het vijfde lid van dat artikel, af op het moment dat het omgevingsplan in werking treedt of is vernietigd.
4. Als het ontwerp van een bestemmingsplan niet voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, geldt een voorbereidingsbesluit dat op grond van artikel 4.4, derde lid, van de Wet ruimtelijke ordening is vastgesteld door Onze Minister die het aangaat, in overeenstemming met Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.16, tweede lid, van de Omgevingswet. In dat geval loopt de termijn, bedoeld in het vijfde lid van dat artikel, af op het moment dat het omgevingsplan in werking treedt of is vernietigd.

Art. 4.104 (voorbereidingsbesluit inpassingsplan provincie en Rijk)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, voorbereidingsbesluit inpassingsplan provincie en Rijk

1. Als het ontwerp van een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.26, eerste lid, respectievelijk in artikel 3.28, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening waarvoor op grond van artikel 3.26, tweede lid, respectievelijk 3.28, tweede lid, van die wet, in samenhang met artikel 3.7 van die wet, een voorbereidingsbesluit is genomen, voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, blijft op dat voorbereidingsbesluit het oude recht van toepassing tot het plan van kracht is.
2. Als het ontwerp van een inpassingsplan niet voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, geldt dat voorbereidingsbesluit als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.16, eerste respectievelijk tweede lid, van de Omgevingswet. In dat geval loopt de termijn, bedoeld in het vijfde lid van dat artikel, vanaf de inwerkingtreding van de Omgevingswet.

Art. 4.104a (luchthavenindelingbesluit, luchthavenbesluit of besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven geldend als voorbereidingsbesluit)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, luchthavenindelingbesluit luchthavenbesluit of besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven

1. Voor zover voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet het luchthavenindelingbesluit, bedoeld in artikel 8.4 van de Wet luchtvaart, een luchthavenbesluit als bedoeld in artikel 8.43, eerste lid, 8.70, eerste lid, of 10.15, eerste lid, van die wet, of een besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven als bedoeld in artikel 8a.54, eerste of tweede lid, van die wet geldt als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 3.7 van de Wet ruimtelijke ordening en het ontwerp van het bestemmingsplan dat voorziet in het in overeenstemming brengen van dat plan met het luchthavenindelingbesluit, het luchthavenbesluit of het besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, blijft op dat voorbereidingsbesluit het oude recht van toepassing tot het plan van kracht is.
2. Als het ontwerp van het bestemmingsplan, bedoeld in het eerste lid, niet voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, geldt het luchthavenindelingbesluit, het luchthavenbesluit of het besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven, bedoeld in dat

lid, als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.16, tweede lid, van de Omgevingswet respectievelijk als een voorbereidingsbesluit als bedoeld in artikel 4.16, eerste lid, van die wet als het gaat om een luchthavenbesluit als bedoeld in artikel 8.43, eerste lid, van de Wet luchtvaart. In afwijking van artikel 4.16, vijfde lid, van de Omgevingswet eindigt de gelding als voorbereidingsbesluit alleen op het tijdstip waarop het overeenkomstig het luchthavenindelingbesluit, het luchthavenbesluit of het besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven gewijzigde omgevingsplan in werking treedt of is vernietigd.

Art. 4.105 (geen belemmering provinciaal inpassingsplan)

1. In het omgevingsplan worden door de gemeenteraad en het dagelijks bestuur van het waterschap geen regels gesteld die in strijd zijn met het inpassingsplan, bedoeld in artikel 3.26 van de Wet ruimtelijke ordening.
2. Het eerste lid is niet van toepassing voor zover een instructieregel als bedoeld in artikel 2.22 of 2.24 van de Omgevingswet of een instructie als bedoeld in artikel 2.33 of 2.34 van de Omgevingswet het stellen van dergelijke regels vergt.
3. Het eerste lid is van toepassing tot tien jaar na de vaststelling van het inpassingsplan, of korter, als in het inpassingsplan een termijn is gesteld als bedoeld in artikel 3.26, vijfde lid, van de Wet ruimtelijke ordening.

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, belemmering provinciaal inpassingsplan

Art. 4.106 (geen belemmering rijksinpassingsplan)

1. In het omgevingsplan worden door de gemeenteraad, het dagelijks bestuur van het waterschap en gedeputeerde staten geen regels gesteld die in strijd zijn met het inpassingsplan, bedoeld in artikel 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening.
2. Het eerste lid is niet van toepassing voor zover een instructieregel als bedoeld in artikel 2.24 van de Omgevingswet of een instructie als bedoeld in artikel 2.34 van de Omgevingswet het stellen van dergelijke regels vergt.
3. Het eerste lid is van toepassing tot tien jaar na de vaststelling van het inpassingsplan, of korter, als in het inpassingsplan een termijn is gesteld als bedoeld in artikel 3.28, vijfde lid, van de Wet ruimtelijke ordening.
4. Bepalingen van een omgevingsverordening blijven buiten toepassing voor zover ze in strijd zijn met het inpassingsplan.

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, belemmering rijksinpassingsplan

Art. 4.106a (coördinatieregeling provincie of Rijk)

Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet toepassing is gegeven aan een procedure als bedoeld in artikel 3.33, eerste lid, of 3.35, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening en die procedure bij de inwerkingtreding van de Omgevingswet nog niet is afgerond, geldt voor de te nemen besluiten anders dan een inpassingsplan dat:

- a. op grond van artikel 5.45, eerste lid, van de Omgevingswet is bepaald dat artikel 16.7 van die wet van toepassing is op de coördinatie van de te nemen besluiten, en
- b. het besluiten zijn ter uitvoering van een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.45, eerste lid, van de Omgevingswet.

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, coördinatieregeling provincie of rijk

Art. 4.107 (vergevoerd project provincie of Rijk)

1. Als de voorbereiding van een inpassingsplan als bedoeld in artikel 3.26 of 3.28 van de Wet ruimtelijke ordening voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is aangevangen, geen ontwerp van het inpassingsplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan de bij of krachtens de artikelen 5.47 en 5.48 van de Omgevingswet gestelde vereisten, kan een ontwerp van een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet ter inzage worden gelegd.
2. Als de voorbereiding van een inpassingsplan voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet in een vergevoerd stadium is, geen ontwerp van het inpassingsplan ter inzage is gelegd en is voldaan aan artikel 5.48, eerste lid, van de Omgevingswet, kan binnen een periode van een jaar en zes maanden na dat tijdstip een projectbesluit als bedoeld in artikel 5.44, eerste lid, van de Omgevingswet worden vastgesteld.

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, vergevoerd project provincie of Rijk

Art. 4.108 (ruimtelijke ontheffing provinciale verordening)

Een ontheffing als bedoeld in artikel 4.1a van de Wet ruimtelijke ordening van bij de verordening, bedoeld in artikel 4.1, eerste lid, van die wet gestelde regels die door gedeputeerde staten is verleend, geldt als een ontheffing als bedoeld in artikel 2.32, eerste lid, van de Omgevingswet, voor zover de inhoud van die regels is overgenomen in de omgevingsverordening, bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet, en van die regels in de omgevingsverordening met toepassing van artikel 2.32, vierde lid, van de Omgevingswet ontheffing kan worden verleend.

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, ruimtelijke ontheffing provinciale verordening

Art. 4.109 (provinciale ruimtelijke aanwijzing)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, provinciale ruimtelijke aanwijzing

Een aanwijzing als bedoeld in artikel 4.2 van de Wet ruimtelijke ordening die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht is en ter uitvoering waarvan op de dag van inwerkingtreding van die wet nog geen ontwerpbestemmingsplan ter inzage is gelegd, geldt als een instructie als bedoeld in artikel 2.33, eerste lid, en tweede lid, onder a, van de Omgevingswet.

Art. 4.110 (ruimtelijke ontheffing Rijk)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, ruimtelijke ontheffing Rijk

Een ontheffing als bedoeld in artikel 4.3a, eerste lid, van de Wet ruimtelijke ordening van de bij algemene maatregel van bestuur, bedoeld in artikel 4.3, eerste lid, van die wet, gestelde regels die door Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat of door Onze Minister die het aangaat, in overeenstemming met Onze Minister van Infrastructuur en Waterstaat, is verleend, geldt als een ontheffing als bedoeld in artikel 2.32, tweede lid, van de Omgevingswet, voor zover de inhoud van die regels is overgenomen in de algemene maatregel van bestuur op grond van artikel 2.24 van de Omgevingswet en van die regels in het omgevingsplan, bedoeld in artikel 2.4 van de Omgevingswet, of in de omgevingsverordening, bedoeld in artikel 2.6 van de Omgevingswet, ontheffing kan worden verleend.

Art. 4.111 (ruimtelijke aanwijzing door het Rijk)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, ruimtelijke aanwijzing Rijk

1. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, onder a, van de Wet ruimtelijke ordening die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht is en ter uitvoering waarvan nog geen ontwerpbestemmingsplan ter inzage is gelegd, geldt als een instructie als bedoeld in artikel 2.34, eerste lid, en tweede lid, onder c, van de Omgevingswet.
2. Een aanwijzing als bedoeld in artikel 4.4, eerste lid, onder b, van de Wet ruimtelijke ordening die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet van kracht is en ter uitvoering waarvan nog geen ontwerpbesluit tot vaststelling of wijziging van een verordening als bedoeld in artikel 4.1 van de Wet ruimtelijke ordening ter inzage is gelegd, geldt als een instructie als bedoeld in artikel 2.34, eerste lid, en tweede lid, onder a, van de Omgevingswet.

Art. 4.112 (eerbiedigende werking grondexploitatieovereenkomst)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, eerbiedigende werking grondexploitatieovereenkomst

Het oude recht blijft van toepassing op een overeenkomst als bedoeld in artikel 6.24 van de Wet ruimtelijke ordening als die voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet is gesloten.

Art. 4.113 (vergoeding hogere kosten gemeente)

Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, vergoeding hogere kosten gemeente

- Als voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet kosten zijn gemaakt als bedoeld in artikel 6.8 of 6.9 van de Wet ruimtelijke ordening, blijft het oude recht van toepassing tot het tijdstip waarop:
- a. het besluit op het verzoek om vergoeding van die kosten, het besluit tot oplegging van een verplichting tot vergoeding van die kosten of het besluit tot invordering van die kosten onherroepelijk wordt, of
  - b. de verschuldigde kosten volledig zijn betaald.

§ 4.3.19**Overgangsbepaling Woningwet****Art. 4.114 (welstandsnota)**

Overgangsbepaling Woningwet, welstandsnota

1. Een welstandsnota als bedoeld in artikel 12a, eerste lid, van de Woningwet die van kracht is, geldt als een beleidsregel als bedoeld in artikel 4.19 van de Omgevingswet.
2. Als een ontwerp van een welstandsnota voor de inwerkingtreding van de Omgevingswet ter inzage is gelegd, blijft het oude recht daarop van toepassing tot de welstandsnota is vastgesteld.

Art. 4.114a (verplichtingen treffen bouwkundige voorzieningen artikelen 13 en 13a Woningwet)

Een besluit tot het opleggen van een verplichting om aan een bouwwerk voorzieningen te treffen als bedoeld in artikel 13, aanhef en onder b, of 13a van de Woningwet dat onherroepelijk is, geldt als een besluit tot het stellen van maatwerkvoorschriften als bedoeld in artikel 4.5 van de Omgevingswet, voor zover dat besluit gaat over een onderwerp waarvoor het bevoegd gezag maatwerkvoorschriften kan stellen als bedoeld in dat artikel.

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Art. 5.1 (overgangsrecht, vangnetbepaling en hardheidsclausule)

1. Als een bepaling, opgenomen in de wet, genoemd in artikel 3.1 of artikel 4.1, wordt vervangen door een bepaling in een algemene maatregel van bestuur, kan de overgangsbepaling die daarvoor nodig is, in een algemene maatregel van bestuur worden opgenomen.
2. Als in verband met de invoering van de Omgevingswet een wet, algemene maatregel van bestuur of ministeriële regeling wordt ingetrokken waarin een overgangsrechtelijke bepaling is opgenomen, blijft die overgangsrechtelijke bepaling van toepassing tot die is uitgewerkt.
3. Als deze wet, hoofdstuk 22 van de Omgevingswet, hoofdstuk 3 van de Aanvullingswet bodem Omgevingswet, hoofdstuk 3 van de Aanvullingswet geluid Omgevingswet, hoofdstuk 4 van de Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet of hoofdstuk 2 van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet daarin niet voorziet of strikte toepassing van deze wet of die bepalingen in specifieke situaties onredelijk is of leidt tot ernstige nadelige gevolgen voor de fysieke leefomgeving, kunnen, zo nodig in afwijking van deze wet of die bepalingen, bij regeling van Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties regels worden vastgesteld voor een goede invoering van de Omgevingswet. Een regeling die afwijkt van de genoemde aanvullingswetten wordt vastgesteld in overeenstemming met Onze Minister die het aangaat.
4. Na de plaatsing in de Staatscourant van een krachtens het derde lid vastgestelde ministeriële regeling die afwijkt van deze wet of die bepalingen, wordt een voorstel van wet tot regeling van het betrokken onderwerp zo spoedig mogelijk bij de Staten-Generaal ingediend. Als het voorstel wordt ingetrokken of een van de beide kamers der Staten-Generaal besluit het voorstel niet aan te nemen, wordt de ministeriële regeling onverwijld ingetrokken. Als het voorstel tot wet wordt verheven, wordt de ministeriële regeling ingetrokken op het tijdstip van inwerkingtreding van die wet.

Overgangsbepaling,
vangnetbepaling en hard-
heidsclausule

Art. 5.2 (internetpublicatie, voorhang en andere totstandkomingsvereisten Invoeringsbesluit en Invoeringsregeling Omgevingswet)

1. Op de voorbereiding van een algemene maatregel van bestuur in verband met de invoering van de Omgevingswet zijn de artikelen 23.4 en 23.5 van de Omgevingswet van overeenkomstige toepassing. Op de voorbereiding van een ministeriële regeling in verband met de invoering van de Omgevingswet is artikel 23.4 van de Omgevingswet van overeenkomstige toepassing.
2. De artikelen, bedoeld in het eerste lid, treden in de plaats van wettelijke voorschriften waarin is bepaald dat:
  - a. over het ontwerp van een regeling of het voornemen tot het treffen van een regeling advies moet worden gevraagd of extern overleg moet worden gevoerd,
  - b. van het ontwerp van een regeling kennis moet worden gegeven,
  - c. de voordracht niet eerder wordt gedaan dan vier weken nadat het ontwerp aan beide kamers der Staten-Generaal is overgelegd,
  - d. de voordracht voor een algemene maatregel van bestuur moet worden gedaan door een andere Minister dan Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
  - e. door of namens een van de kamers der Staten-Generaal of een aantal leden daarvan kan worden verlangd dat het onderwerp of de inwerkingtreding van de regeling bij de wet wordt geregeld, en
  - f. een regeling niet eerder in werking kan treden dan nadat sinds haar vaststelling of bekendmaking een bepaalde termijn is verstreken.
3. Het tweede lid, onder a, is niet van toepassing op het vragen van advies aan de Afdeling advisering van de Raad van State.
4. Het eerste lid is niet van toepassing op de voorbereiding van een algemene maatregel van bestuur als bedoeld in artikel 10.12, eerste en tweede lid, respectievelijk artikel 10.15, eerste lid, van de Wet luchtvaart.

Nadere regels, voorberei-
dingsprocedure

Art. 5.3 (inwerkingtreding)

De artikelen van deze wet treden in werking op een bij koninklijk besluit te bepalen tijdstip dat voor de verschillende hoofdstukken, artikelen of onderdelen daarvan verschillend kan worden vastgesteld.

Inwerkingtreding

Art. 5.4 (citeertitel)

Deze wet wordt aangehaald als: Invoeringswet Omgevingswet.

Citeertitel

Art. 5.5 (Staatsblad)

1. Na de inwerkingtreding van hoofdstuk 1 van:
  - a. deze wet,
  - b. de Aanvullingswet geluid Omgevingswet,

- c.* de Aanvullingswet bodem Omgevingswet,
  - d.* de Aanvullingswet natuur Omgevingswet,
  - e.* de Aanvullingswet grondeigendom Omgevingswet,
- kan Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de nummering van een of meer hoofdstukken, afdelingen, paragrafen en artikelen van de Omgevingswet opnieuw vaststellen en brengt hij de aanhaling daarvan binnen die wet met de nieuwe nummering in overeenstemming.
- 2. Als toepassing is gegeven aan het eerste lid:
    - a.* wordt de tekst van de Omgevingswet in het Staatsblad geplaatst,
    - b.* brengt Onze Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties de aanhaling van de hoofdstukken, afdelingen, paragrafen en artikelen van de Omgevingswet in de overige hoofdstukken van de wetten, genoemd in het eerste lid, onder a tot en met e, met de nieuwe nummering in overeenstemming.
  - 3. Als toepassing is gegeven aan het tweede lid, aanhef en onder b, wordt de tekst van de betrokken hoofdstukken in het Staatsblad geplaatst.

Alfabetisch trefwoordenregister

Aandeel echtgenoten in ontbonden gemeenschap van goederen [1 art. 100 BW Boek 1]
Aandeel echtgenoten in ontbonden gemeenschap van goederen, dragen van schulden [1 art. 100 BW Boek 1]
Aangaan huwelijk [1 art. 30 BW Boek 1]
Aangifte van geboorte [1 art. 19e BW Boek 1]
Aangifte van levenloos geboren of overleden kind [1 art. 19i BW Boek 1]
Aansprakelijkheid betrokkene bij mentorschap [1 art. 455 BW Boek 1]
Aansprakelijkheid echtgenoten na ontbinding van gemeenschap [1 art. 102 BW Boek 1]
Aansprakelijkheid mentor [1 art. 454 BW Boek 1]
Aansprakelijkheid van echtgenoten [1 art. 85 BW Boek 1]
Aanvang en rechtsgevolg van ondercuratelestelling [1 art. 381 BW Boek 1]
Aanvang taak van curator [1 art. 383 BW Boek 1]
Aanvang van gevolgen van adoptie [1 art. 230 BW Boek 1]
Aanvang van gezamenlijk gezag [1 art. 253u BW Boek 1]
Aanvang van mentorschap [1 art. 451 BW Boek 1]
Aanvang van onderhoudsverplichting [1 art. 395b BW Boek 1]
Aanvang van ouderlijk gezag [1 art. 253p BW Boek 1]
Aanvang van recht op omgang [1 art. 377d BW Boek 1]
Aanvang werking van huwelijksvoorwaarden [1 art. 120 BW Boek 1]
Aanvulling of verbetering van het register van de burgerlijke stand [1 art. 24 BW Boek 1]
Aanvulling van het register van de burgerlijke stand [1 art. 24b BW Boek 1]
Aanwezigheid in persoon bij huwelijksvoltrekking [1 art. 65 BW Boek 1]
Aanwijzing Bureau Jeugdzorg als voogd [1 art. 302 BW Boek 1]
Aanwijzing rijkswateren [2 art. 3.1 Ob]
Aanwijzing van voogd bij testament [1 art. 292 BW Boek 1]
Aanwijzingen goederen voor kostenverhaal bij voogdij [1 art. 357 BW Boek 1]
Aanwijzingsbesluiten Natura 2000-gebieden en bijzondere nationale natuurgebieden, actualisatie [2 art. 10.6c Ob]
Actieplan geluid [2 art. 10.17 Ob]
Adoptie [1 art. 25c, art. 227 BW Boek 1]
Afschrift of uittreksel van akte van de burgerlijke stand [1 art. 23b BW Boek 1]
Afstamming [1 art. 197 BW Boek 1]
Afstand aandeel in ontbonden huwelijksgemeenschap door voogd [1 art. 353 BW Boek 1]
Afstand van gemeenschap van goederen door beide echtgenoten [1 art. 108 BW Boek 1]
Afstand van gemeenschap van goederen door echtgenoten [1 art. 103 BW Boek 1]
Afstand van gemeenschap van goederen door erfgenamen van echtgenoot [1 art. 105 BW Boek 1]
Afwijken bij overeenkomst [1 art. 142 BW Boek 1]
Afwijken van de regels der wettelijke gemeenschap [1 art. 121 BW Boek 1]
Afwijking van verrekenbeding bij testament of gift [1 art. 134 BW Boek 1]
Afwijzing verzoek beëindiging gezag [1 art. 267a BW Boek 1]
Akte burgerlijke stand, dubbel of afschrift [1 art. 18d BW Boek 1]
Akte burgerlijke stand, vervanging [1 art. 18d BW Boek 1]
Akte burgerlijke stand, weigering opmaken [1 art. 18c BW Boek 1]
Akte van stuiting bij huwelijk [1 art. 54 BW Boek 1]
Alimentatie van partner [1 art. 157 BW Boek 1]
Ambtenaar van de burgerlijke stand [1 art. 16 BW Boek 1]
Ambtshalve beëindiging voogdij [1 art. 329 BW Boek 1]
Ambtshalve beslissing op verzoek van minderjarige [1 art. 251a BW Boek 1]
Ambtshalve instelling van mentorschap [1 art. 451 BW Boek 1]
Ambtshalve vaststellen van gegevens bij ontbreken van buitenlandse geboorteakte [1 art. 25c BW Boek 1]
Ambtshalve wijziging van omgangsregeling [1 art. 377g BW Boek 1]

Beëindiging ouderlijk gezag [1 art. 266 BW Boek 1]
Beëindiging uithuisplaatsing [1 art. 265d, art. 265j BW Boek 1]
Beëindiging van gezamenlijk gezag [1 art. 253y BW Boek 1]

A

B

- Beëindiging van gezamenlijk ouderlijk gezag [1 art. 253n BW Boek 1]
Beëindiging van gezamenlijke uitoefening voogdij [1 art. 323 BW Boek 1]
Beëindiging voogdij gecertificeerde instelling [1 art. 328 BW Boek 1]
Beëindiging voogdij natuurlijk persoon [1 art. 327 BW Boek 1]
Beheerder van een archiefbewaarplaats [1 art. 17b BW Boek 1]
Beheerplan Natura 2000 [2 art. 10.18 Ob]
Bekendmaking tijdelijke regels bij luchtverontreiniging [2 art. 10.31 Ob]
Bekendmaking van handlichting minderjarige [1 art. 237 BW Boek 1]
Bekendmaking van ondercuratelestelling [1 art. 390 BW Boek 1]
Beleggen van vermogen minderjarige door voogd [1 art. 350 BW Boek 1]
Belegging van vermogen minderjarige in onderneming [1 art. 351 BW Boek 1]
Beloning bewindvoerder bij vermissing [1 art. 420 BW Boek 1]
Beloning van bewindvoerder bij afwezigheid [1 art. 410 BW Boek 1]
Beloning van mentor [1 art. 460 BW Boek 1]
Beloop van vergoedingen in gemeenschap van goederen bij huwelijk [1 art. 96b BW Boek 1]
Benoeming bewindvoerder bij vermissing [1 art. 420 BW Boek 1]
Benoeming, schorsing of ontslag [1 art. 16 BW Boek 1]
Benoeming van bijzondere curator [1 art. 250 BW Boek 1]
Benoeming van bijzondere curator, verzoek raad voor de kindbescherming [1 art. 250 BW Boek 1]
Benoeming van curator [1 art. 383 BW Boek 1]
Benoeming van mentor [1 art. 452 BW Boek 1]
Benoeming van provisionele bewindvoerder [1 art. 380 BW Boek 1]
Benoeming van verzorger tot voogd [1 art. 299a BW Boek 1]
Benoeming voogd door rechtbank [1 art. 295 BW Boek 1]
Beperking contact minderjarige - ouder [1 art. 265f BW Boek 1]
Beperkingengebieden, hoofdspoorweginfrastructuur [2 art. 3.5 Ob]
Beperkingengebieden, installaties in een waterstaatswerk [2 art. 3.6 Ob]
Beperkingengebieden, mijnbouwinstallatie in een waterstaatswerk [2 art. 3.7 Ob]
Beperkingengebieden, toepassingsbereik [2 art. 3.2 Ob]
Beperkingengebieden, waterstaatswerken Rijk [2 art. 3.4 Ob]
Beperkingengebieden, wegen Rijk [2 art. 3.3 Ob]
Beroep tegen weigering van opmaken akte van de burgerlijke stand [1 art. 27 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, aansprakelijkheid bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 444 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, adviesrecht gemeenten [1 art. 432a BW Boek 1]
Beschermingsbewind, beheer van en beschikking over goederen bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 438 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, beloning bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 447 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, benoeming bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 435 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, einde bewind over meerderjarige [1 art. 449 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, einde taak bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 448 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, inhoud van onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 434 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, machtiging bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 443 BW Boek 1]
Beschermingsbewind meerderjarige [1 art. 431 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, ongeldige en onbevoegde rechtshandelingen bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 439 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, rechten en verplichtingen wederpartij bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 442 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, rekening en verantwoording door bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 445 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, twee bewindvoerders bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 437 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, uitkering en afdracht van goederen aan rechthebbende bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 446 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, verhaal van schulden bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 440 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, verplichtingen bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 436 BW Boek 1]
Beschermingsbewind, verslaglegging door bewindvoerder bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 446a BW Boek 1]

- Beschermingsbewind, verzoek tot onderbewindstelling van meerderjarige [1 art. 432 BW Boek 1]
- Beschermingsbewind, zaaksvervangende en vruchten bij onderbewindstelling meerderjarige [1 art. 433 BW Boek 1]
- Beschikbaar stellen broeikasgasinventarissen [2 art. 10.49a Ob]
- Beschikbaar stellen eindonderzoek bodem [2 art. 10.42c1 Ob]
- Beschikbaar stellen informatie over emissies [2 art. 10.30 Ob]
- Beschikbaar stellen informatie over zwemlocaties [2 art. 10.39 Ob]
- Beschikbaar stellen monitoringsprogramma waterkwaliteit [2 art. 10.32 Ob]
- Beschikbaar stellen monitoringverslag kwaliteit zwemlocatie [2 art. 10.38 Ob]
- Beschikbaar stellen PRTR-verslag [2 art. 10.46 Ob]
- Beschikbaar stellen verslagen kaderrichtlijn water [2 art. 10.36 Ob]
- Bestuur bij verrekenbeding [1 art. 138 BW Boek 1]
- Bestuurlijke boete, overtreding cites-regels [2 art. 13.3a Ob]
- Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling handhavingstaak gedoogplichten [2 art. 13.2 Ob]
- Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling mede-handhavingstaak (andere regels) [2 art. 13.3a0 Ob]
- Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling mede-handhavingstaak (regels over instemming) [2 art. 13.3 Ob]
- Bestuurlijke handhavingstaak, toedeling taken [2 art. 13.1 Ob]
- Bestuurlijke sancties Seveso-inrichtingen, overtredingen Arbeidsomstandighedenwet [2 art. 13.26 Ob]
- Bestuurlijke/strafrechtelijke sancties Seveso-inrichtingen, toepassingsbereik [2 art. 13.25 Ob]
- Bestuursbevoegdheid van echtgenoten [1 art. 90 BW Boek 1]
- Bestuursbevoegdheid van echtgenoten over gemeenschap van goederen [1 art. 97 BW Boek 1]
- Betaling in termijnen [1 art. 140 BW Boek 1]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, aanvraag omgevingsvergunning of maatwerkvoorschrift [2 art. 4.18 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, B&W [2 art. 4.20 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, bestuur veiligheidsregio [2 art. 4.33 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, BZK [2 art. 4.27 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, dagelijks bestuur vervoerregio [2 art. 4.26 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, dagelijks bestuur waterschap [2 art. 4.24 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, Defensie [2 art. 4.28 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, EZK [2 art. 4.29 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, flexibiliteitsregeling bevoegd gezag [2 art. 4.36 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, gemeentelijke adviescommissie [2 art. 4.22 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, gemeenteraad [2 art. 4.21 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, gronden onthouding instemming [2 art. 4.38 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, grondgebiedoverstijgende aanvraag [2 art. 4.19 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, GS [2 art. 4.25 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, I&W [2 art. 4.30 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, ILT [2 art. 4.34 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, indirecte lozingen [2 art. 4.35 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, instemming niet vereist [2 art. 4.37 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, LNV [2 art. 4.30a Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, Minister voor Natuur en Stikstof [2 art. 4.31 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, OCW [2 art. 4.32 Ob]
- Betrokkenheid bestuursorgaan, uitzondering instemming door B&W [2 art. 4.23 Ob]
- Betwisting van afstamming [1 art. 209 BW Boek 1]
- Bevoegd gezag vergunning activiteiten, eens bevoegd gezag altijd bevoegd gezag [2 art. 4.16 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning activiteiten, flexibiliteitsregeling [2 art. 4.17 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning activiteiten lokale spoorweg, vervoerregio [2 art. 4.7 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning activiteiten militaire luchthavens, Defensie [2 art. 4.9 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning activiteiten, voorrangregel bij samenloop bevoegd gezag [2 art. 4.15 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning activiteiten zuiveringsslib, LNV [2 art. 4.11a Ob]
- Bevoegd gezag vergunning magneetactiviteiten, I&W [2 art. 4.11 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning magneetactiviteiten, provincie [2 art. 4.6 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning meervoudige aanvraag zonder magneetactiviteiten, aanvullende aanwijzing bevoegd gezag [2 art. 4.14 Ob]
- Bevoegd gezag vergunning meervoudige wateractiviteit zonder magneetactiviteit, I&W [2 art. 4.4a Ob]
- Bevoegd gezag vergunning mijnbouw activiteiten, EZK [2 art. 4.10 Ob]

Bevoegd gezag vergunning natuuractiviteiten, Minister voor Natuur en Stikstof [2 art. 4.12 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning planactiviteiten nationaal belang, BZK [2 art. 4.8 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning rijksmonumenten activiteiten, OCW [2 art. 4.13 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning, toepassingsbereik [2 art. 4.1 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, I&W [2 art. 4.4 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, provincie [2 art. 4.3 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, voorrangregel bij samenloop bevoegd gezag [2 art. 4.5 Ob]
 Bevoegd gezag vergunning wateractiviteit, waterschap [2 art. 4.2 Ob]
 Bevoegd tot stuiting van huwelijk [1 art. 51 BW Boek 1]
 Bevordering van zelfstandigheid betrokkene bij mentorschap [1 art. 454 BW Boek 1]
 Bewaring van effecten door voogd [1 art. 344 BW Boek 1]
 Bewaring van registers van de burgerlijke stand [1 art. 17a BW Boek 1]
 Bewaring van rekening van bewind bij voogdij [1 art. 361 BW Boek 1]
 Bewijs geslachtsnaam [1 art. 6 BW Boek 1]
 Bewijs van een huwelijk [1 art. 78 BW Boek 1]
 Bewijs van een huwelijk bij ontbreken van register [1 art. 79 BW Boek 1]
 Bewijs van huwelijk door openlijk samenleven [1 art. 80 BW Boek 1]
 Bewijs van in leven zijn [1 art. 19k BW Boek 1]
 Bewijskracht van akten van de burgerlijke stand [1 art. 22 BW Boek 1]
 Bewijskracht van authentieke afschriften of uittreksels [1 art. 22a BW Boek 1]
 Bewijskracht van overlijdensakte bij vermissing [1 art. 417 BW Boek 1]
 Bewind over gemeenschappelijke goederen van minderjarigen [1 art. 369 BW Boek 1]
 Bewindvoerder, taken [1 art. 441 BW Boek 1]
 Bewindvoerder, toestemming of machtiging [1 art. 441 BW Boek 1]
 Bewindvoering door ouders [1 art. 253i BW Boek 1]
 Bewindvoering door voogd [1 art. 337 BW Boek 1]
 Bijstandsverhaal bij alimentatieovereenkomst [1 art. 159a BW Boek 1]
 Bijzondere curator in zaken van afstamming [1 art. 212 BW Boek 1]
 Bloed- en aanverwantschap [1 art. 3 BW Boek 1]
 Boedelbeschrijving bij huwelijk voogd [1 art. 355 BW Boek 1]
 Buitenlandse akte, inschrijving in Haagse registers [1 art. 25 BW Boek 1]
 Buitenlandse akte of uitspraak overleggen bij verklaring voor recht [1 art. 26d BW Boek 1]
 Buitenlandse akte, verbetering kennelijke misslagen [1 art. 25a BW Boek 1]
 Buitenlandse akte, verbetering schrijf- of spelfouten [1 art. 25a BW Boek 1]
 Burgerlijke rechten [1 art. 1 BW Boek 1]
 Burgerlijke stand, opmaken akten [1 art. 18 BW Boek 1]

C

Certificatie-instelling, aanwijzing [2 art. 10.26a Ob]
 Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit [1 art. 29 BW Boek 1]
 Commissie voor de milieueffectrapportage, advisering door werkgroep [2 art. 12.5 Ob]
 Commissie voor de milieueffectrapportage, jaarverslag [2 art. 12.3 Ob]
 Commissie voor de milieueffectrapportage, samenstelling commissie [2 art. 12.1 Ob]
 Commissie voor de milieueffectrapportage, samenstelling werkgroep [2 art. 12.4 Ob]
 Commissie voor de milieueffectrapportage, secretaris en bureau [2 art. 12.2 Ob]
 Competentie van raad voor de kindbescherming [1 art. 239 BW Boek 1]
 Contact- of omgangsregeling bij partnerdoding [1 art. 242a BW Boek 1]
 Curatele, einde taak curator [1 art. 384 BW Boek 1]
 Curateleregister [1 art. 391 BW Boek 1]

D

Definitie gezag [1 art. 245 BW Boek 1]
 Derdenbescherming tegen onbevoegd bestuur door echtgenoten [1 art. 92 BW Boek 1]
 Documenten bij huwelijksaangifte [1 art. 44 BW Boek 1]
 Duur ondertoezichtstelling [1 art. 258 BW Boek 1]

E

Echtscheiding [1 art. 150 BW Boek 1]
 Eed of belofte van ambtenaar burgerlijke stand [1 art. 16 BW Boek 1]
 Eenzijdig verzoek tot echtscheiding [1 art. 151 BW Boek 1]
 Eenzijdig verzoek tot ontbinding van huwelijk na scheiding van tafel en bed [1 art. 179 BW Boek 1]
 Einde bewind bij afwezigheid [1 art. 411 BW Boek 1]
 Einde gezamenlijke uitoefening van voogdij [1 art. 282a BW Boek 1]
 Einde taak van provisionele bewindvoerder [1 art. 383 BW Boek 1]
 Einde van alimentatieplicht [1 art. 160 BW Boek 1]
 Einde van curatele [1 art. 389 BW Boek 1]

Einde van geregistreerd partnerschap [1 art. 80c BW Boek 1]
 Einde van geregistreerd partnerschap met wederzijds goedvinden [1 art. 80d BW Boek 1]
 Einde van het huwelijk [1 art. 149 BW Boek 1]
 Einde van mentorschap [1 art. 462 BW Boek 1]
 Einde van scheiding van tafel en bed [1 art. 176 BW Boek 1]
 Einde van taak mentor [1 art. 461 BW Boek 1]
 Einde van voogdij [1 art. 281 BW Boek 1]
 Einde zekerheidsstelling bij voogdij [1 art. 364 BW Boek 1]
 Elektronisch verkeer, aanvraag, melding en verstrekken gegevens en bescheiden [2 art. 14.1 Ob]
 Elektronisch verkeer, elektronisch formulier [2 art. 14.2 Ob]
 Elektronisch verkeer, ondertekening [2 art. 14.3 Ob]
 Elektronische akte burgerlijke stand [1 art. 18b BW Boek 1]
 Exclusieve economische zone [2 art. 1.2 Ob]

Faunabeheereenheid, organisatie [2 art. 6.1 Ob]
 Faunabeheerplan, bevoegd gezag goedkeuring en nadere regels [2 art. 6.4 Ob]
 Faunabeheerplan, inhoud [2 art. 6.2 Ob]
 Faunabeheerplan, voorbereiding, openbaarmaking en verantwoording [2 art. 6.3 Ob]
 Finaal verrekenbeding [1 art. 142 BW Boek 1]
 Financiële bijdragen gebiedsontwikkeling, aanwijzing activiteiten [2 art. 8.20 Ob]
 Financiële bijdragen gebiedsontwikkeling, aanwijzing categorieën ontwikkelingen [2 art. 8.21 Ob]
 Financiële bijdragen gebiedsontwikkeling, regels over eindafrekening [2 art. 8.22 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, aanvullende bepaling vorm en hoogte [2 art. 8.10a Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, afwegingscriteria [2 art. 8.8 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, bewijsvoering [2 art. 8.12 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, hoogte [2 art. 8.10 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, plicht openbaar lichaam [2 art. 8.7 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, samenloop [2 art. 8.6a Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, situaties verplichte financiële zekerheidsstelling [2 art. 8.6 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, situaties waarin financiële zekerheid kan worden gesteld [2 art. 8.5 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, termijn instandhouding [2 art. 8.11 Ob]
 Financiële zekerheidsstelling, vorm [2 art. 8.9 Ob]

Geboorte in voertuig, schip of vliegtuig [1 art. 19a BW Boek 1]
 Geboorte op in Nederland geregistreerd schip of vliegtuig [1 art. 19a BW Boek 1]
 Geboorteakte [1 art. 19 BW Boek 1]
 Geboorteplaats of naam niet bekend [1 art. 19b BW Boek 1]
 Gebruik van woning bij echtscheiding [1 art. 165 BW Boek 1]
 Gebruik woning bij scheiding van tafel en bed [1 art. 175 BW Boek 1]
 Gecertificeerde instelling [1 art. 254 BW Boek 1]
 Gedeeltelijke uitvoering gezag [1 art. 265e BW Boek 1]
 Gedoogbeschikking, intrekking [2 art. 10.26 Ob]
 Geen gevolg of vervallen van aanwijzing bij testament [1 art. 293 BW Boek 1]
 Geen hernieuwde benoeming na schorsing voogdij [1 art. 335 BW Boek 1]
 Geen hogere voorziening tegen oproeping vermiste [1 art. 416 BW Boek 1]
 Geen rente op schuld van minderjarige aan voogd [1 art. 376 BW Boek 1]
 Gegevensbeheer, beheer berichten [2 art. 14.7 Ob]
 Gegevensbeheer, doorzenden berichten [2 art. 14.7b Ob]
 Gegevensbeheer en persoonsgegevens, begripsbepalingen [2 art. 14.6 Ob]
 Gegevensbeheer, uitwisseling berichten [2 art. 14.7a Ob]
 Gegevensvergaring door raad voor de kindbescherming [1 art. 242 BW Boek 1]
 Gegevensverstrekking, analyses en beoordeling kaderrichtlijn water [2 art. 10.33a Ob]
 Gegevensverstrekking, beschermde gebieden kaderrichtlijn water [2 art. 10.34 Ob]
 Gegevensverstrekking, compenserende maatregelen Natura 2000-gebieden [2 art. 10.36b Ob]
 Gegevensverstrekking, externe veiligheidsrisico's [2 art. 10.27 Ob]
 Gegevensverstrekking, gebiedsgerichte uitwerking programma stikstofreductie en natuurverbetering [2 art. 10.36db Ob]
 Gegevensverstrekking, geluid industrieterreinen [2 art. 10.39a Ob]
 Gegevensverstrekking, geluid luchthavens [2 art. 10.39c Ob]
 Gegevensverstrekking, geluid windturbines en -parken, buitenschiethavens en militaire springterreinen [2 art. 10.39b Ob]
 Gegevensverstrekking, geluidbelastingkaart [2 art. 10.41 Ob]
 Gegevensverstrekking, geluidregister [2 art. 10.42a Ob]

Gegevensverstrekking, kwaliteit buitenlucht [2 art. 10.29 Ob]
 Gegevensverstrekking, maatregelen verduurzaming energiegebruik [2 art. 10.49b Ob]
 Gegevensverstrekking, natuurnetwerk Nederland [2 art. 10.36d Ob]
 Gegevensverstrekking, opstellen stroomgebiedsbeheerplannen [2 art. 10.33 Ob]
 Gegevensverstrekking, programma stikstofreductie en natuurverbetering [2 art. 10.36da Ob]
 Gegevensverstrekking PRTR-verslag, elektronisch indienen [2 art. 10.42d Ob]
 Gegevensverstrekking PRTR-verslag, geheimhouden gegevens [2 art. 10.45 Ob]
 Gegevensverstrekking PRTR-verslag, inhoud en termijn [2 art. 10.44 Ob]
 Gegevensverstrekking PRTR-verslag, uitstel verklaring [2 art. 10.43 Ob]
 Gegevensverstrekking, Seveso-inrichting [2 art. 10.28 Ob]
 Gegevensverstrekking, stedelijk afvalwater en slibafvoer [2 art. 10.35 Ob]
 Gegevensverstrekking, stortplaatsen voor baggerspecie op land [2 art. 10.42c2 Ob]
 Gegevensverstrekking, uitvoering invasieve-exoten-basisverordening [2 art. 10.36c Ob]
 Gegevensverstrekking, veiligheid primaire waterkeringen [2 art. 10.28a Ob]
 Gegevensverstrekking, verslag monitoring geluid wegen en spoorwegen [2 art. 10.42c Ob]
 Gegevensverstrekking, verslag monitoring geluidproductieplafonds [2 art. 10.42b Ob]
 Gegevensverstrekking, verzekering jachtgeweer [2 art. 10.36e Ob]
 Gegevensverstrekking, vogel- en habitatrictlijn [2 art. 10.36a Ob]
 Gegevensverstrekking, waterprogramma's [2 art. 10.33b Ob]
 Gegevensverstrekking, wegen, spoorwegen en luchthavens [2 art. 10.40 Ob]
 Gegevensverstrekking, werelderfgoed [2 art. 10.48 Ob]
 Gegevensverstrekking, zwemlocaties [2 art. 10.37 Ob]
 Gegrondverklaring van ontkenning van vaderschap [1 art. 202 BW Boek 1]
 Geldigheid onrechtmatige rechtshandelingen door voogd [1 art. 352 BW Boek 1]
 Geldigheid overlijdensakte van vermiste [1 art. 430 BW Boek 1]
 Geldigheidsduur van de huwelijksaangifte [1 art. 46 BW Boek 1]
 Geluidbelastingkaarten, overleg, actualisatie en beschikbaarstelling [2 art. 10.50 Ob]
 Geluidproductieplafond als omgevingswaarde, voorbereidingsprocedure [2 art. 10.6e Ob]
 Geluidregister, overgangsrecht [2 art. 15.4 Ob]
 Gemeenschap van goederen bij huwelijk [1 art. 94 BW Boek 1]
 Gemeenschap van goederen bij huwelijk, lasten [1 art. 94 BW Boek 1]
 Gemeenschap van goederen bij huwelijk, omvang [1 art. 94 BW Boek 1]
 Gemeenschap van goederen bij huwelijk, verknochte goederen [1 art. 94 BW Boek 1]
 Gemeenschap van goederen bij huwelijk, vermoeden gemeenschapsgoed [1 art. 94 BW Boek 1]
 Gemeenschap van goederen bij huwelijk, vruchten van goederen [1 art. 94 BW Boek 1]
 Gemeenschappelijk verzoek tot echtscheiding [1 art. 154 BW Boek 1]
 Gemeenschappelijk verzoek tot ontbinding huwelijk na scheiding van tafel en bed [1 art. 181 BW Boek 1]
 Gemeentelijke verordening, overgangsrecht omgevingsverordening [2 art. 2.1a Ob]
 Gerechtelijke vaststelling van het ouderschap [1 art. 207, art. 208 BW Boek 1]
 Gerechtigden tot indienen verzoek tot benoeming voogd [1 art. 299 BW Boek 1]
 Geregistreerd partnerschap [1 art. 80a BW Boek 1]
 Geschil bij rechtbank [1 art. 138 BW Boek 1]
 Geschil over eigendom [1 art. 131 BW Boek 1]
 Geschil tussen echtgenoten bij verrekenbeding [1 art. 136 BW Boek 1]
 Geschillen tussen ouders over ouderlijk gezag [1 art. 253a BW Boek 1]
 Geslachtsnaam [1 art. 5 BW Boek 1]
 Geslachtsnaam gebruikt door ex-partner of -echtgenote [1 art. 9 BW Boek 1]
 Geslachtsvermelding, deskundigenverklaring [1 art. 28a BW Boek 1]
 Geslachtsvermelding, geboorte/adoptie van een kind [1 art. 28c BW Boek 1]
 Geslachtsvermelding, tijdstip ingaan rechtsgevolgen [1 art. 28c BW Boek 1]
 Geslachtsvermelding, toevoeging latere vermelding [1 art. 28b BW Boek 1]
 Geslachtsvermelding, wijziging geboorteakte [1 art. 28 BW Boek 1]
 Getuigen bij huwelijksvoltrekking [1 art. 63 BW Boek 1]
 Gezag over minderjarige [1 art. 245 BW Boek 1]
 Gezag over minderjarige, onbevoegd tot [1 art. 246 BW Boek 1]
 Gezamenlijk gezag moeder en erkenner kind [1 art. 251b BW Boek 1]
 Gezamenlijk gezag van ouder met niet-ouder krachtens rechterlijke beslissing [1 art. 253t BW Boek 1]
 Gezamenlijk gezag van ouder met niet-ouder van rechtswege [1 art. 253sa BW Boek 1]
 Gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag [1 art. 251 BW Boek 1]
 Gezamenlijke uitoefening van voogdij [1 art. 282 BW Boek 1]
 Godsdienstige plechtigheden bij huwelijksvoltrekking [1 art. 68 BW Boek 1]
 Goed verkregen met te verrekenen vermogen [1 art. 136 BW Boek 1]

Goedkeuring bij overeenkomsten tussen voogd en minderjarige [1 art. 346 BW Boek 1]
 Grensoverschrijdende milieueffecten, overleg betrokken bestuursorgaan [2 art. 11.23 Ob]
 Grensoverschrijdende plan-mer, effecten in Nederland [2 art. 11.26 Ob]
 Grensoverschrijdende plan-mer, mededeling en toezending informatie [2 art. 11.22 Ob]
 Grensoverschrijdende plan-mer, verstrekken plan of programma [2 art. 11.25 Ob]
 Grensoverschrijdende plan-mer, zienswijzen [2 art. 11.24 Ob]
 Grensoverschrijdende project-mer, advies en zienswijzen [2 art. 11.28 Ob]
 Grensoverschrijdende project-mer, effecten in Nederland [2 art. 11.32 Ob]
 Grensoverschrijdende project-mer, mededeling en toezending informatie [2 art. 11.27 Ob]
 Grensoverschrijdende project-mer, nieuwe informatie, monitoring en evaluatie [2 art. 11.31 Ob]
 Grensoverschrijdende project-mer, overleg betrokken bestuursorgaan [2 art. 11.29 Ob]
 Grensoverschrijdende project-mer, verstrekken besluit [2 art. 11.30 Ob]
 Gronden voor aanwijzingen en machtigingen door kantonrechter bij voogdij [1 art. 356 BW Boek 1]
 Gronden voor benoeming van voogd door de rechtbank [1 art. 297 BW Boek 1]
 Gronden voor ondercuratelestelling van meerderjarige [1 art. 378 BW Boek 1]
 Gronden voor overlijdensverklaring van vermiste [1 art. 426 BW Boek 1]
 Grondexploitatie, afzien van kostenverhaal [2 art. 8.14 Ob]
 Grondexploitatie, eindafrekening op verzoek [2 art. 8.19 Ob]
 Grondexploitatie, kostenverhaalplichtige activiteiten [2 art. 8.13 Ob]
 Grondexploitatie, raming inbrengwaarde [2 art. 8.17 Ob]
 Grondexploitatie, raming opbrengsten [2 art. 8.16 Ob]
 Grondexploitatie, raming waardevermeerdering [2 art. 8.18 Ob]
 Grondexploitatie, verhaalbare kostensoorten [2 art. 8.15 Ob]

H

Handelingsbevoegdheid van voogd [1 art. 343 BW Boek 1]
 Handhavingsstrategie, nadere inhoud [2 art. 13.7 Ob]
 Handlichting minderjarige [1 art. 235 BW Boek 1]
 Heffingen, kosten onderzoeken grondwaterbeleid [2 art. 8.4 Ob]
 Heffingen, ontgrondingenheffing [2 art. 8.2 Ob]
 Heffingen, vrijstelling grondwateronttrekkingsheffing [2 art. 8.3 Ob]
 Herleving van geregistreerd partnerschap [1 art. 80f BW Boek 1]
 Herleving van ouderlijk gezag [1 art. 253q BW Boek 1]
 Herleving van rechtswege van ouderlijk gezag [1 art. 253 BW Boek 1]
 Hernieuwde gemeenschap van goederen na opheffing door echtgenoten [1 art. 113 BW Boek 1]
 Herroeping van adoptie [1 art. 231 BW Boek 1]
 Herstel ouderlijk gezag [1 art. 277 BW Boek 1]
 Hertrouwen met voormalig echtgenoot [1 art. 166 BW Boek 1]
 Huwelijksaangifte van ouder met gezag over kinderen [1 art. 48 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, beroepstermijn bij toestemming rechter [1 art. 39 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, familieverwantschap [1 art. 41 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, geregistreerd partnerschap [1 art. 42 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, gestoord geestesvermogen [1 art. 32 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, leeftijd [1 art. 31 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, monogamie [1 art. 33 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, onder curatele wegens drank- of drugsmisbruik [1 art. 37 BW Boek 1]
 Huwelijksbeletselen, onder curatele wegens lichamelijke of geestelijke toestand [1 art. 38 BW Boek 1]
 Huwelijksvoorwaarden [1 art. 93, art. 114 BW Boek 1]
 Huwelijksvoorwaarden van een onder curatele gestelde [1 art. 118 BW Boek 1]
 Huwelijksvoorwaarden voor het huwelijk gemaakt of gewijzigd [1 art. 117 BW Boek 1]
 Huwelijksverbod bloedverwanten in derde en vierde graad en uitzondering op dit verbod [1 art. 41a BW Boek 1]
 Huwelijksvoltrekking in bijzonder huis [1 art. 64 BW Boek 1]
 Huwelijksvoltrekking middels volmacht [1 art. 66 BW Boek 1]
 Huwelijksvoltrekking vóór opheffing van stuiting [1 art. 56 BW Boek 1]

I

Identificatieplicht na elektronische melding voorgenomen huwelijk [1 art. 63 BW Boek 1]
 In gebreke blijven van voogd [1 art. 365 BW Boek 1]
 Indexering bedrag onderhoudsverplichting [1 art. 402a BW Boek 1]
 Indienen rekening van bewind bij voogdij [1 art. 359 BW Boek 1]
 Informatieplicht bij omgangsrecht [1 art. 377b BW Boek 1]
 Informatieplicht tussen echtgenoten bij verrekenbeding [1 art. 138 BW Boek 1]
 Informatieplicht van derden bij omgangsrecht [1 art. 377c BW Boek 1]

Inhoud ondertoezichtstelling [1 art. 262 BW Boek 1]
 Inhoud van inventarisering of verklaring [1 art. 341 BW Boek 1]
 Inhoud van overlijdensverklaring van vermiste [1 art. 427 BW Boek 1]
 In kennisstelling raad voor de kindbescherming door kantonrechter [1 art. 366 BW Boek 1]
 Inlichtingenplicht van echtgenoten [1 art. 83 BW Boek 1]
 Inlichtingenplicht voogd [1 art. 354 BW Boek 1]
 Inschrijving echtscheiding [1 art. 163 BW Boek 1]
 Inschrijving van afstand van gemeenschap van goederen bij huwelijk [1 art. 104 BW Boek 1]
 Inschrijving van ambtshalve opgemaakte geboorteakte bij adoptie [1 art. 25g BW Boek 1]
 Inschrijving van bepaalde rechterlijke uitspraken [1 art. 21 BW Boek 1]
 Inschrijving van buitenlandse geboorteakte naast verklaring voor recht [1 art. 26b BW Boek 1]
 Inschrijving van huwelijkse voorwaarden [1 art. 116 BW Boek 1]
 Inschrijving van ontbinding huwelijk na scheiding van tafel en bed [1 art. 183 BW Boek 1]
 Inschrijving van scheiding van tafel en bed [1 art. 173 BW Boek 1]
 Inschrijvingsakte van overlijdensverklaring vermiste [1 art. 429 BW Boek 1]
 Inspectieview Milieu, geen gegevensbewaring [2 art. 13.15b Ob]
 Inspectieview Milieu, kosten [2 art. 13.15c Ob]
 Inspectieview Milieu, verwerkingsverantwoordelijke [2 art. 13.15a Ob]
 Instructies, betrokkenheid bestuursorgaan [2 art. 10.6 Ob]
 Instructies, publicatie [2 art. 10.6a Ob]
 Intrekken schriftelijke aanwijzing [1 art. 265 BW Boek 1]
 Intrekking van handlichting minderjarige [1 art. 236 BW Boek 1]
 Inventarisatie vermogen minderjarige door voogd [1 art. 338 BW Boek 1]
 Invordering van onderhoudsgelden door Landelijk Bureau Inning Onderhoudsbijdragen [1 art. 408 BW Boek 1]
 Inwinnen van advies bij de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit [1 art. 29c BW Boek 1]
 Inzage in akten van de burgerlijke stand [1 art. 23a BW Boek 1]

K

Kaarten basiskustlijn, overleg, actualisatie en beschikbaarstelling [2 art. 10.51 Ob]
 Kennisgeving rechtbank door ambtenaar burgerlijke stand [1 art. 301 BW Boek 1]
 Keuze geslachtsnaam [1 art. 5 BW Boek 1]
 Keuze van woonplaats [1 art. 15 BW Boek 1]
 Kosteloze behandeling [1 art. 283 BW Boek 1]
 Kwantificering instandhoudingsdoelstellingen natuur en rode lijsten, bekendmaking [2 art. 10.6b Ob]

L

Landelijke voorziening, aanleveren gegevens over besluiten of andere rechtsfiguur [2 art. 14.5 Ob]
 Landelijke voorziening, beheer onderdelen door Kadaster [2 art. 14.12 Ob]
 Landelijke voorziening, beschikbaarheid informatie uit besluiten of andere rechtsfiguur [2 art. 14.4 Ob]
 Landelijke voorziening, doorzendfunctionaliteit [2 art. 14.5b Ob]
 Landelijke voorziening, samenwerkfunctionaliteit [2 art. 14.5a Ob]
 Latere vermelding, beëindiging huwelijk/geregistreerd partnerschap [1 art. 20a BW Boek 1]
 Latere vermelding, geboorteakte [1 art. 20a BW Boek 1]
 Latere vermelding in het register van de burgerlijke stand [1 art. 24b BW Boek 1]
 Latere vermelding toevoegen aan de geboorteakte van een minderjarige [1 art. 20g BW Boek 1]
 Latere vermelding toevoegen bij verklaring voor recht [1 art. 26a BW Boek 1]
 Latere vermelding van akten en uitspraken buiten Nederland opgemaakt [1 art. 20b BW Boek 1]
 Latere vermelding van ambtshalve opgemaakte gegevens [1 art. 25f BW Boek 1]
 Latere vermelding, wijziging geslachtsnaam [1 art. 20a BW Boek 1]
 Latere vermeldingen toevoegen aan akte van de burgerlijke stand [1 art. 20 BW Boek 1]
 Levensonderhoud [1 art. 392 BW Boek 1]
 Levensonderhoud van kinderen [1 art. 404 BW Boek 1]

M

Maatregelen bij opheffing van gemeenschap van goederen [1 art. 110 BW Boek 1]
 Maatwerkvoorschrift natuur, aanvraag [2 art. 10.19b Ob]
 Machtiging kantonrechter voor handelingen voogd [1 art. 345 BW Boek 1]
 Machtiging mentor [1 art. 456 BW Boek 1]
 Machtiging tot uithuisplaatsing [1 art. 265a BW Boek 1]
 Machtiging tot uithuisplaatsing, duur [1 art. 265c BW Boek 1]

Machtiging tot uithuisplaatsing, noodzaak [1 art. 265b BW Boek 1]
 Machtiging tot uitoefening recht erfgenaam of legataris [1 art. 412 BW Boek 1]
 Maritiem ruimtelijk plan [2 art. 10.15 Ob]
 Matiging van onderhoudsverplichting [1 art. 399 BW Boek 1]
 Mededeling van benoeming van voogd aan kantonrechter [1 art. 371a BW Boek 1]
 Medische behandeling [1 art. 265h BW Boek 1]
 Meerderjarigverklaring moeder [1 art. 253ha BW Boek 1]
 Meldingen en maatwerkvoorschriften, kennisgeving [2 art. 10.20 Ob]
 Mentorschap [1 art. 450 BW Boek 1]
 Milieueffectrapportage, advies [2 art. 11.2 Ob]
 Milieueffectrapportage, inhoud plan of programma [2 art. 11.4 Ob]
 Milieueffectrapportage, monitoring plan of programma [2 art. 11.5 Ob]
 Minderjarige, handelingsbekwaamheid [1 art. 234 BW Boek 1]
 Minderjarigen [1 art. 233 BW Boek 1]
 Moederschap [1 art. 198 BW Boek 1]
 Mogelijkheid tot ontzetting van voogd [1 art. 367 BW Boek 1]

N

Nadere regels, voorbereidingsprocedure [3 art. 5.2 Iwo]
 Nalatenschap van vermiste [1 art. 418 BW Boek 1]
 Nationaal nec-programma, actualisatie [2 art. 10.10a Ob]
 Neerlegging van aktes en boedelbeschrijving [1 art. 419 BW Boek 1]
 Niet-nakoming onderhoudsverplichting door (stief)ouders [1 art. 406 BW Boek 1]
 Niet-verlenging ondertoezichtstelling/uithuisplaatsing [1 art. 265j BW Boek 1]
 Nietige rechtshandelingen van voogd [1 art. 348 BW Boek 1]
 Nietigheid overeenkomst tot afzien van onderhoudsverplichting [1 art. 400 BW Boek 1]
 Nietigheid van erkenning [1 art. 204 BW Boek 1]
 Nietigheid van rechtshandelingen vóór rekening en verantwoording [1 art. 375 BW Boek 1]
 Nietigverklaring huwelijk alleen op wettelijke gronden [1 art. 76 BW Boek 1]
 Nietigverklaring huwelijk gesloten onder bedreiging of bij dwaling [1 art. 71 BW Boek 1]
 Nietigverklaring huwelijk van een geestelijk gestoorde [1 art. 73 BW Boek 1]
 Nietigverklaring huwelijk van een minderjarige [1 art. 74 BW Boek 1]
 Nietigverklaring huwelijk van een onder curatele gestelde [1 art. 72 BW Boek 1]
 Nietigverklaring van een huwelijk [1 art. 69 BW Boek 1]
 Nietigverklaring van een huwelijk bij het ontbreken van toestemming [1 art. 75 BW Boek 1]
 Nietigverklaring van huwelijk gesloten door een onbevoegde ambtenaar [1 art. 70 BW Boek 1]

O

OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten, instelling [2 art. 12.6 Ob]
 OCW-schadebeoordelingscommissie archeologische rijksmonumenten, samenstelling [2 art. 12.7 Ob]
 Omgangsrecht [1 art. 377a BW Boek 1]
 Omgevingsdienst, basistakenpakket [2 art. 13.12 Ob]
 Omgevingsplan, motivering publieksparticipatie [2 art. 10.2 Ob]
 Omgevingsplan, procedure bij bijzondere betrokkenheid provincie [2 art. 10.3 Ob]
 Omgevingsplan, procedure voorafgaand aan voorbereidingsbesluit [2 art. 10.1 Ob]
 Omgevingsplan, verplichting en verbod opname regels [2 art. 2.1 Ob]
 Omgevingsvergunning, coördinatieregeling Awb [2 art. 10.25 Ob]
 Omgevingsvergunning cultureel erfgoed, informatieverstrekking betrokken bestuursorgaan [2 art. 10.22a Ob]
 Omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit, nadere regels [2 art. 10.21d Ob]
 Omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteit, nadere regels [2 art. 10.21b Ob]
 Omgevingsvergunning, losse aanvraag activiteit die de natuur betreft [2 art. 10.21a Ob]
 Omgevingsvergunning, losse aanvraag wateractiviteiten [2 art. 10.21 Ob]
 Omgevingsvergunning milieubelastende activiteit, informatieverstrekking aan andere staat [2 art. 10.22 Ob]
 Omgevingsvergunning, termijnstelling tijdelijk bouwwerk [2 art. 10.23 Ob]
 Omgevingsvergunning valkeniersactiviteit, nadere regels [2 art. 10.21c Ob]
 Omgevingsvergunning, voorbereidingsprocedure [2 art. 10.24 Ob]
 Omgevingsverordening, motivering publieksparticipatie [2 art. 10.3b Ob]
 Omgevingsverordening, verplichting en verbod opname regels [2 art. 2.3 Ob]
 Omgevingsvisie, motivering publieksparticipatie [2 art. 10.7 Ob]
 Omgevingsvisie, publicatie ontwerp en geconsolideerde versie [2 art. 10.7a Ob]
 Omvang van ouderlijk gezag [1 art. 247 BW Boek 1]
 Omzetting geregistreerd partnerschap in huwelijk [1 art. 80g BW Boek 1]

- Omzetting van curatele in mentorschap [1 art. 451 BW Boek 1]
- Onbevoegde rechtshandelingen van betrokkene bij mentorschap [1 art. 453 BW Boek 1]
- Onbevoegdheid voogd in rechtsbeding [1 art. 349 BW Boek 1]
- Onderbewindstelling in geval van afwezigheid [1 art. 409 BW Boek 1]
- Onderbewindstelling van vermogen van minderjarige door kantonrechter [1 art. 370 BW Boek 1]
- Onderhoudsplicht van echtgenoten [1 art. 84 BW Boek 1]
- Onderhoudsplicht voldoen door in huis nemen [1 art. 398 BW Boek 1]
- Onderhoudsverplichting na scheiding van tafel en bed [1 art. 407 BW Boek 1]
- Onderhoudsverplichting van stiefouder [1 art. 395 BW Boek 1]
- Onderhoudsverplichting van verwekker [1 art. 394 BW Boek 1]
- Onderhoudsverplichting verwekker [1 art. 406a BW Boek 1]
- Onderhoudsverplichting voor meerderjarige studerende kinderen [1 art. 395a BW Boek 1]
- Onderneming buiten gemeenschap, redelijke vergoeding [1 art. 95a BW Boek 1]
- Ondertoezichtstelling [1 art. 255 BW Boek 1]
- Ondertoezichtstelling in plaats van schorsing ouderlijk gezag [1 art. 269 BW Boek 1]
- Ondertoezichtstelling minderjarige met verblijfsvergunning voor bepaalde tijd [1 art. 256 BW Boek 1]
- Ondertoezichtstelling van kinderen onder voogdij [1 art. 326 BW Boek 1]
- Ongeboren kind [1 art. 2 BW Boek 1]
- Onjuiste overlijdensakte bij vermissing [1 art. 423 BW Boek 1]
- Onkostenvergoeding aan mentor [1 art. 460 BW Boek 1]
- Onrechtmatig gebruik geslachtsnaam [1 art. 8 BW Boek 1]
- Ontbinding gemeenschap van goederen [1 art. 99 BW Boek 1]
- Ontbinding huwelijk van vermiste [1 art. 425 BW Boek 1]
- Ontbreken geboorteakte bij huwelijksaangifte [1 art. 45 BW Boek 1]
- Ontbreken overlijdensakten bij huwelijksaangifte [1 art. 45a BW Boek 1]
- Onteigeningsbeschikking, inhoud [2 art. 7.5 Ob]
- Onteigeningsbeschikking, terinzagelegging ontwerp [2 art. 7.6 Ob]
- Ontheffing van geheimhoudingsplicht tegenover raad voor de kinderbescherming [1 art. 240 BW Boek 1]
- Ontkenning vaderschap na overlijden kind [1 art. 201 BW Boek 1]
- Ontkenning vaderschap na overlijden van ouder [1 art. 201 BW Boek 1]
- Ontkenning van moederschap [1 art. 202a BW Boek 1]
- Ontkenning van moederschap na overlijden [1 art. 202b BW Boek 1]
- Ontkenning van vaderschap [1 art. 200 BW Boek 1]
- Ontslag en vervanging van bewindvoerder bij afwezigheid [1 art. 410 BW Boek 1]
- Ontslag en vervanging van bewindvoerder bij vermissing [1 art. 420 BW Boek 1]
- Ontslag van onbevoegde voogd [1 art. 324 BW Boek 1]
- Ontslag van voogd [1 art. 322 BW Boek 1]
- Onverdeelde boedel [1 art. 351 BW Boek 1]
- Openbaarheid van akten van de burgerlijke stand [1 art. 23 BW Boek 1]
- Openbaarheid van dubbelen [1 art. 23c BW Boek 1]
- Openingstijden van bureau van de burgerlijke stand [1 art. 16c BW Boek 1]
- Opheffing ondertoezichtstelling [1 art. 261 BW Boek 1]
- Opheffing van gemeenschap van goederen door echtgenoot [1 art. 109 BW Boek 1]
- Opheffing van verrekeningsplicht [1 art. 139 BW Boek 1]
- Opmaken akte bij huwelijksvoltrekking [1 art. 67 BW Boek 1]
- Oproeping van vermiste [1 art. 414 BW Boek 1]
- Optreden in rechte door ambtenaar burgerlijke stand [1 art. 16b BW Boek 1]
- Opvatting Europese Commissie over dwingende redenen van groot openbaar belang bij Natura 2000-gebieden [2 art. 10.6d Ob]
- Opvolgen advies van de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit [1 art. 29d BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag, benoeming voogd na beëindiging gezamenlijk gezag [1 art. 275 BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag, bewindvoering na ontzetting/ontheffing [1 art. 276 BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag bij overlijden ouder [1 art. 253f BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag bij overlijden ouder die alleen gezag uitoefent [1 art. 253g BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag, gevolgen beëindiging gezamenlijk gezag [1 art. 274 BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag na terugkeer van vermiste [1 art. 425 BW Boek 1]
- Ouderlijk gezag van ongehuwden of niet geregistreerde partners [1 art. 252 BW Boek 1]
- Ouderschapsplan bij beëindiging samenleven [1 art. 247a BW Boek 1]
- Overeenkomst tot partneralimentatie [1 art. 158 BW Boek 1]
- Overgangsbepaling, aanwijzing beschermd stads- of dorpsgezicht [3 art. 4.35 Iwo]
- Overgangsbepaling, ambtshalve besluit met toepassing afdeling 3.4 Awb [3 art. 4.4 Iwo]

- Overgangsbepaling, ambtshalve besluit met toepassing titel 4.1 Awb [3 art. 4.5 Iwo]
Overgangsbepaling Belemmeringenwet Privaatrecht, besluiten [3 art. 4.26 Iwo]
Overgangsbepaling Belemmeringenwet Privaatrecht, lopende procedure [3 art. 4.27 Iwo]
Overgangsbepaling, besluit op aanvraag [3 art. 4.3 Iwo]
Overgangsbepaling, bestuurlijke sanctiebesluiten [3 art. 4.23 Iwo]
Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, Chw-bestemmingsplan [3 art. 4.28 Iwo]
Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, Chw-inpassingsplan [3 art. 4.29 Iwo]
Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, experimenten [3 art. 4.30 Iwo]
Overgangsbepaling Crisis- en herstelwet, projectuitvoeringsbesluit [3 art. 4.31 Iwo]
Overgangsbepaling, deel omgevingsplan [3 art. 4.6 Iwo]
Overgangsbepaling, deel waterschapsverordening [3 art. 4.7 Iwo]
Overgangsbepaling Elektriciteitswet 1998, gevorderd project Rijk en provincie [3 art. 4.32 Iwo]
Overgangsbepaling Gaswet, gevorderd rijksproject [3 art. 4.37 Iwo]
Overgangsbepaling, gedoogplichtbeschikking/concessie/schadevergoeding [3 art. 4.16 Iwo]
Overgangsbepaling, gedoogplichten [3 art. 4.2 Iwo]
Overgangsbepaling, gelijkstelling omgevingsvisie [3 art. 4.10 Iwo]
Overgangsbepaling, handhaving bestuurlijke sanctiebesluiten [3 art. 4.22 Iwo]
Overgangsbepaling Interimwet stad- en milieubnadering, lopende procedure [3 art. 4.38 Iwo]
Overgangsbepaling, landelijke voorziening en omgevingsloket online [3 art. 4.24 Iwo]
Overgangsbepaling, landelijke voorziening ruimtelijke plannen [3 art. 4.25 Iwo]
Overgangsbepaling, lopende procedure vergunning archeologische rijksmonumenten [3 art. 4.34 Iwo]
Overgangsbepaling, lopende procedures besluiten [3 art. 4.1 Iwo]
Overgangsbepaling Mijnbouwwet, gevorderd rijksproject [3 art. 4.39 Iwo]
Overgangsbepaling, nadeelcompensatie artikel 6.1, tweede lid, onder a, b, e of f, Wet ruimtelijke ordening [3 art. 4.19 Iwo]
Overgangsbepaling, nadeelcompensatie artikel 6.1, tweede lid, onder d, Wet ruimtelijke ordening [3 art. 4.20 Iwo]
Overgangsbepaling, nadeelcompensatie Mijnbouwwet, Monumentenwet 1988, Ontgrondingenwet, Tracéwet, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht, Wet milieubeheer en artikel 6.1, tweede lid, onder g, Wet ruimtelijke ordening [3 art. 4.17 Iwo]
Overgangsbepaling, nadeelcompensatie Spoedwet wegverbreding, Wet luchtvaart en artikel 6.1, tweede lid, onder c, Wet ruimtelijke ordening [3 art. 4.18 Iwo]
Overgangsbepaling, nadeelcompensatie Waterwet [3 art. 4.21 Iwo]
Overgangsbepaling, nec-programma [3 art. 4.12 Iwo]
Overgangsbepaling, niet verplicht programma [3 art. 4.11 Iwo]
Overgangsbepaling, nieuwe vergunningplicht [3 art. 4.14 Iwo]
Overgangsbepaling Ontgrondingenwet, ontgrondingenheffing [3 art. 4.40 Iwo]
Overgangsbepaling Ontgrondingenwet, vergoeding kosten schadevergoeding [3 art. 4.41 Iwo]
Overgangsbepaling, ontheffing en vergunning [3 art. 4.13 Iwo]
Overgangsbepaling, schade aan archeologisch monument [3 art. 4.36 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, aanpassing omgevingsplan tracébesluit [3 art. 4.50 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, coördinatie uitvoeringsbesluiten tracébesluit [3 art. 4.51 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, startbeslissing [3 art. 4.42 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, structuurvisie [3 art. 4.43 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluit [3 art. 4.44 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluit en Wet natuurbescherming [3 art. 4.48 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluit geldt als projectbesluit [3 art. 4.47 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, tracébesluiten Blankenburgverbinding en ViA 15 [3 art. 4.46 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, gevorderde projecten [3 art. 4.45 Iwo]
Overgangsbepaling Tracéwet, voorbereidingsbescherming tracébesluit [3 art. 4.49 Iwo]
Overgangsbepaling, uitgestelde werking gemeentelijke omgevingsvisie [3 art. 4.9 Iwo]
Overgangsbepaling, vangnetbepaling en hardheidsclausule [3 art. 5.1 Iwo]
Overgangsbepaling, voorbeschermd rijksmonument [3 art. 4.33 Iwo]
Overgangsbepaling Wabo, aanhoudingsplicht ruimtelijke besluit [3 art. 4.80a Iwo]
Overgangsbepaling Wabo, besluit met toepassing coördinatiebepaling [3 art. 4.81 Iwo]
Overgangsbepaling Wabo, gefaseerde omgevingsvergunning [3 art. 4.79 Iwo]
Overgangsbepaling Wabo, melding wijziging vergunninghouder [3 art. 4.80 Iwo]
Overgangsbepaling, waterschapsverordening [3 art. 4.8 Iwo]
Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing provincie [3 art. 4.54 Iwo]
Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing provincie bij gevaar voor waterstaatswerk [3 art. 4.69 Iwo]
Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing Rijk [3 art. 4.55 Iwo]
Overgangsbepaling Waterwet, aanwijzing Rijk bij gevaar voor waterstaatswerk [3 art. 4.71 Iwo]

- Overgangsbepaling Waterwet, beheerplan waterschappen en Rijk [3 art. 4.58 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, besluit met toepassing coördinatiebepaling [3 art. 4.73 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, calamiteitenplan [3 art. 4.67 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, getrapte aanwijzing Rijk bij gevaar voor waterstaatswerk [3 art. 4.70 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, grondwateronttrekkingsheffing [3 art. 4.74 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, kaart kustlijn [3 art. 4.53 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, kostenverhaal bij verontreiniging of aantasting bodem of oever [3 art. 4.78 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, legger [3 art. 4.59 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, maatregel bij gevaar voor waterstaatswerk [3 art. 4.68 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, nationaal waterplan [3 art. 4.56 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, ongewoon voorval bodem of oever [3 art. 4.66 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, peilbesluit [3 art. 4.61 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, projectplan Rijk [3 art. 4.63 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, projectplan Rijk met projectprocedure [3 art. 4.65 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, projectplan waterschap [3 art. 4.62 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, projectplan waterschap met projectprocedure [3 art. 4.64 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, regionaal waterplan [3 art. 4.57 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, schade aan waterstaatswerk [3 art. 4.77 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, schade grondwateronttrekking [3 art. 4.76 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, technische leidraad [3 art. 4.52 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, toegangsverbod of toegangsbeperking [3 art. 4.72 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, vergoeding kosten schadevergoeding [3 art. 4.75 Iwo]
 Overgangsbepaling Waterwet, vrijstelling leggerplicht [3 art. 4.60 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet beheer rijkswaterstaatswerken, schade aan waterstaatswerken [3 art. 4.83 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet beheer rijkswaterstaatswerken, toegangsverbod of toegangsbeperking [3 art. 4.82 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, zwemverbod of negatief zwemadvies [3 art. 4.84 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet inzake de luchtverontreiniging, besluit en lopende procedure [3 art. 4.92 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken, beperkingenbesluiten gemeentelijke monumenten [3 art. 4.84a Iwo]
 Overgangsbepaling Wet lokaal spoor, ruimtelijk profiel [3 art. 4.85 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet luchtvaart, actieplan geluid provincie [3 art. 4.88 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet luchtvaart, actieplan geluid Rijk [3 art. 4.87 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet luchtvaart, geluidbelastingkaart [3 art. 4.86 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet luchtvaart, voorbereidingsprocedures wijziging luchthaven(verkeer)besluit [3 art. 4.90 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, actieplan [3 art. 4.98 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, besluit mer-beoordelingsplichtige activiteit [3 art. 4.95 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, besluit treffen maatregelen bij ongewoon voorval [3 art. 4.99 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, gelijkstelling gemeentelijk luchtkwaliteitsplan [3 art. 4.100 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, geluidbelastingkaart [3 art. 4.97 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, gemeentelijk rioleringsplan [3 art. 4.93 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, grondwaterbeschermingsheffing [3 art. 4.101 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, mededeling voornemen verzoek besluit mer-beoordelingsplichtige activiteit [3 art. 4.94 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet milieubeheer, ontheffing plicht tot maken project-mer of beoordeling [3 art. 4.96 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet ruimtelijk ordening, nadere eisen [3 art. 4.102 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, belemmering provinciaal inpassingsplan [3 art. 4.105 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, belemmering rijksinpassingsplan [3 art. 4.106 Iwo]
 Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, coördinatie-regeling provincie of rijk [3 art. 4.106a Iwo]
 Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, eerbiedigende werking grondexploitatieovereenkomst [3 art. 4.112 Iwo]

- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, luchthavenindelingbesluit luchthavenbesluit of besluit beperkingengebied buitenlandse luchthaven [3 art. 4.104a Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, provinciale ruimtelijke aanwijzing [3 art. 4.109 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, ruimtelijke aanwijzing Rijk [3 art. 4.111 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, ruimtelijke ontheffing provinciale verordening [3 art. 4.108 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, ruimtelijke ontheffing Rijk [3 art. 4.110 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, vergevorderd project provincie of Rijk [3 art. 4.107 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, vergoeding hogere kosten gemeente [3 art. 4.113 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, voorbereidingsbesluit bestemmingsplan [3 art. 4.103 Iwo]
- Overgangsbepaling Wet ruimtelijke ordening, voorbereidingsbesluit inpassingsplan provincie en Rijk [3 art. 4.104 Iwo]
- Overgangsbepaling, wijziging bevoegd gezag vergunningverlening [3 art. 4.15 Iwo]
- Overgangsbepaling Woningwet, welstandsnota [3 art. 4.114 Iwo]
- Overlijden, aangifte [1 art. 19h BW Boek 1]
- Overlijden in voertuig, schip of vliegtuig [1 art. 19g BW Boek 1]
- Overlijden voogd bij gezamenlijke uitoefening van voogdij [1 art. 282b BW Boek 1]
- Overlijden voor aangifte van de geboorte [1 art. 19i BW Boek 1]
- Overlijdensakte [1 art. 19f BW Boek 1]
- Overlijdensakte bij levenloos geboren kind [1 art. 19i BW Boek 1]
- Overlijdensakte bij vermissing [1 art. 417 BW Boek 1]
- Overneming goederen uit ontbonden gemeenschap door echtgenoten [1 art. 101 BW Boek 1]
- Overstromingsgevaar- en overstromingsrisico kaarten, overleg, actualisatie en beschikbaarstelling [2 art. 10.52 Ob]
- Partijen bij een akte van de burgerlijke stand [1 art. 18a BW Boek 1]
- Partneralimentatie [1 art. 156 BW Boek 1]
- Pensioenverevening bij echtscheiding [1 art. 155 BW Boek 1]
- Pensioenverweer bij echtscheiding [1 art. 153 BW Boek 1]
- Pensioenverweer bij ontbinding van huwelijk na scheiding van tafel en bed [1 art. 180 BW Boek 1]
- Periodiek verrekenbeding [1 art. 141 BW Boek 1]
- Persoonsgegevens, verstrekking bij samenwerking [2 art. 14.10b Ob]
- Persoonsgegevens, verwerking bij doorzenden [2 art. 14.10c Ob]
- Persoonsgegevens, verwerking bij samenwerking [2 art. 14.10a Ob]
- Persoonsgegevens, verwerking voor doorgeleiden berichten naar bevoegd gezag [2 art. 14.10 Ob]
- Persoonsgegevens, verwerking voor operationele werking landelijke voorziening [2 art. 14.11 Ob]
- Persoonsgegevens, verwerking voor toegang landelijke voorziening [2 art. 14.9 Ob]
- Persoonsgegevens, verwerkingsverantwoordelijke [2 art. 14.8 Ob]
- Plan van aanpak [1 art. 262a BW Boek 1]
- Plan-mer, beoordeling [2 art. 11.1 Ob]
- Plan-mer, inhoud [2 art. 11.3 Ob]
- Programma legalisering projecten natuur, rapportage [2 art. 15.5 Ob]
- Programma maatregelen mariene strategie, overleg, actualisatie, beoordeling en monitoring [2 art. 10.12 Ob]
- Programma stikstofreductie en natuurverbetering, actualisatie [2 art. 10.19 Ob]
- Programma stikstofreductie en natuurverbetering, overleg EU-lidstaten en Europese Commissie [2 art. 10.19a Ob]
- Programma waterbeheerplannen, overleg en actualisatie [2 art. 10.11 Ob]
- Programma's, informatieplicht [2 art. 10.9 Ob]
- Programma's, kwaliteit buitenlucht [2 art. 10.10 Ob]
- Programma's, motivering publieksparticipatie [2 art. 10.8 Ob]
- Project-mer, aanwijzen projecten [2 art. 11.6 Ob]
- Project-mer, advies Commissie voor de milieueffectrapportage [2 art. 11.14 Ob]
- Project-mer, advies over reikwijdte en detailniveau [2 art. 11.13 Ob]
- Project-mer, beoordeling [2 art. 11.11 Ob]
- Project-mer, beschrijving milieueffecten [2 art. 11.18 Ob]
- Project-mer, beschrijving project [2 art. 11.17 Ob]
- Project-mer, bijzonderheden bij aanwijzing projecten [2 art. 11.7 Ob]
- Project-mer, bijzonderheden bij beoordeling projecten [2 art. 11.8 Ob]

Project-mer, coördinatie terinzagelegging [2 art. 11.15 Ob]
 Project-mer, gegevensverstrekking [2 art. 11.21 Ob]
 Project-mer, inhoud [2 art. 11.16 Ob]
 Project-mer, inhoud besluit [2 art. 11.19 Ob]
 Project-mer, mededeling voornemen [2 art. 11.10 Ob]
 Project-mer, monitoring [2 art. 11.20 Ob]
 Project-mer, passende scheiding bij ambtelijke voorbereiding besluit [2 art. 11.12 Ob]
 Project-mer, regels ontheffing [2 art. 11.9 Ob]
 Projectbesluit, aanwijzing andere besluiten [2 art. 5.7 Ob]
 Projectbesluit, advies en instemming andere besluiten [2 art. 5.8 Ob]
 Projectbesluit, geluidproductieplafonds [2 art. 5.7a Ob]
 Projectbesluit, hoofdinfrastructuur bij Natura 2000-activiteiten [2 art. 5.7b Ob]
 Projectbesluit, inhoud [2 art. 5.6 Ob]
 Projectbesluit, mededeling ontwerp [2 art. 5.5a Ob]
 Projectbesluit Rijk, flexibiliseringsregeling [2 art. 5.1 Ob]
 Projectprocedure, inhoud voorkeursbeslissing [2 art. 5.5 Ob]
 Projectprocedure, participatie [2 art. 5.3 Ob]
 Projectprocedure, verplichte voorkeursbeslissing [2 art. 5.4 Ob]
 Projectprocedure, voornemen [2 art. 5.2 Ob]
 Publicatie ontwerp omgevingsplan, waterschapsverordening en omgevingsverordening [2 art. 10.3c Ob]

R

Raad voor de kindbescherming [1 art. 238 BW Boek 1]
 Raad voor de kindbescherming, informatieplicht gemeenten [1 art. 243 BW Boek 1]
 Rapportage verslagen programma stikstofreductie en natuurverbetering [2 art. 10.36dc Ob]
 Rechterlijke uitsluiting van bestuursbevoegdheid van echtgenoten [1 art. 91 BW Boek 1]
 Rechtsgevolg van beëindiging van scheiding van tafel en bed [1 art. 176 BW Boek 1]
 Rechtsgevolg van nietigverklaring huwelijk [1 art. 77 BW Boek 1]
 Rechtsgevolg vernietiging erkenning [1 art. 206 BW Boek 1]
 Rechtsgevolgen van adoptie [1 art. 229 BW Boek 1]
 Rechtsgevolgen van herroeping van adoptie [1 art. 232 BW Boek 1]
 Rechtsgevolgen van huwelijksaangifte [1 art. 49 BW Boek 1]
 Rechtsvermoeden van overlijden van vermiste [1 art. 414 BW Boek 1]
 Register burgerlijke stand, verbetering kennelijke mislagen [1 art. 24a BW Boek 1]
 Registers betreffende het over minderjarigen uitgeoefende gezag [1 art. 244 BW Boek 1]
 Registers van de burgerlijke stand [1 art. 17 BW Boek 1]
 Registratie partnerschap [1 art. 80a BW Boek 1]
 Rekening en verantwoording aan pupil, erfgenaam of opvolger [1 art. 373 BW Boek 1]
 Rekening en verantwoording bij einde van voogdij [1 art. 372 BW Boek 1]
 Rekening en verantwoording ten overstaan van kantonrechter [1 art. 374 BW Boek 1]

S

Samenstelling van de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit [1 art. 29a BW Boek 1]
 Sanering te hoge geluidbelastingen, overgangsrecht [2 art. 15.1 Ob]
 Schade, aanwijzing diersoorten [2 art. 9.3 Ob]
 Schade, flexibiliteitsregeling nadeelcompensatie [2 art. 9.2 Ob]
 Schade, gevallen onder normaal maatschappelijk risico [2 art. 9.1 Ob]
 Schadevergoeding bij benadeling gemeenschap bij scheiding van tafel en bed [1 art. 174 BW Boek 1]
 Schadevergoeding bij benadeling gemeenschap van goederen bij echtscheiding [1 art. 164 BW Boek 1]
 Schadevergoeding bij opheffing verrekeningsplicht [1 art. 139 BW Boek 1]
 Schadevergoeding bij slecht bewind door voogd [1 art. 362 BW Boek 1]
 Scheiding van tafel en bed [1 art. 169 BW Boek 1]
 Schijnhuwelijk [1 art. 71a BW Boek 1]
 Schorsing ouderlijk gezag [1 art. 268 BW Boek 1]
 Schorsing voogd [1 art. 298 BW Boek 1]
 Schorsing voogdij [1 art. 331 BW Boek 1]
 Schriftelijk verzoek tot ondertoezichtstelling [1 art. 265k BW Boek 1]
 Schriftelijke aanwijzingen [1 art. 263 BW Boek 1]
 Stelsel kwaliteitsborging bouwen, aanvraagvereisten instrument [2 art. 10.26b Ob]
 Stelsel kwaliteitsborging bouwen, registratie instrumentaanbieders [2 art. 10.26d Ob]
 Stelsel kwaliteitsborging bouwen, registratie kwaliteitsborgers [2 art. 10.26e Ob]
 Stelsel kwaliteitsborging bouwen, toelating instrument [2 art. 10.26c Ob]
 Sterfhuis [1 art. 13 BW Boek 1]

Strafrechtelijke handhaving, gebruik burgerservicenummer [2 art. 13.15 Ob]
 Strafrechtelijke sancties Seveso-inrichtingen, Arbeidsomstandighedenwet [2 art. 13.30 Ob]
 Strafrechtelijke sancties Seveso-inrichtingen, Wet veiligheidsregio's [2 art. 13.29 Ob]
 Stuiting partnerregistratie [1 art. 80a BW Boek 1]
 Stuiting van huwelijk [1 art. 50 BW Boek 1]
 Stuiting van huwelijk door OM [1 art. 53 BW Boek 1]
 Stuiting van huwelijk door wettige echtgeno(o)t(e) [1 art. 52 BW Boek 1]
 Stuiting van huwelijk opheffen [1 art. 55 BW Boek 1]

Taken van ambtenaar burgerlijke stand [1 art. 16a BW Boek 1]
 Taken van de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit [1 art. 29b BW Boek 1]
 Terugkeer van vermiste of onjuiste overlijdensdatum [1 art. 422 BW Boek 1]
 Terugwerkende kracht onderhoudsverplichting [1 art. 403 BW Boek 1]
 Tijdelijke voorziening bij voogdij [1 art. 296 BW Boek 1]
 Toepasselijke bepalingen bij curatele [1 art. 386 BW Boek 1]
 Toestemming van echtgenoot voor rechtshandelingen [1 art. 88 BW Boek 1]
 Toevoeging van latere vermelding in buitenlandse akten [1 art. 25b BW Boek 1]
 Toewijzing gezag aan één ouder [1 art. 251a BW Boek 1]
 Toezending van afschrift van beschikking bij verklaring van recht [1 art. 26e BW Boek 1]
 Toezending van afschrift van verklaring voor recht [1 art. 27b BW Boek 1]
 Toezending van ambtshalve opgemaakte geboorteakte [1 art. 25f BW Boek 1]
 Twijfel over geslacht kind [1 art. 19d BW Boek 1]

T

Uitbetaling van onderhoudsgelden aan ouder of voogd [1 art. 408 BW Boek 1]
 Uithuisplaatsing buiten Nederland [1 art. 306 BW Boek 1]
 Uithoofding bevoegdheden bij gezamenlijke voogdij [1 art. 337a BW Boek 1]
 Uitvoering-/handhavingstaak, aanwijzing andere bestuursorganen [2 art. 13.14 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak, informatieverstrekking [2 art. 13.13 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, bevindingen toezicht [2 art. 13.23 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, conclusies onderzoek veiligheidsrapport
 [2 art. 13.19 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, coördinatie [2 art. 13.17 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, onderzoeken veiligheidsrapport
 [2 art. 13.18 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, openbaarmaking bevindingen toezicht
 [2 art. 13.24 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, toepassingsbereik [2 art. 13.16 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, toezichtprogramma [2 art. 13.21 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, toezichtstelsysteem en -plan [2 art. 13.20 Ob]
 Uitvoering-/handhavingstaak Seveso-inrichtingen, uitvoering toezicht [2 art. 13.22 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstrategie, borgen middelen [2 art. 13.10 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstrategie, evaluatierapportage [2 art. 13.11 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstrategie, inhoud [2 art. 13.6 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstrategie, uitvoeringsorganisatie [2 art. 13.9 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstrategie, uitvoeringsprogramma [2 art. 13.8 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstrategie, vaststelling en afstemming [2 art. 13.5 Ob]
 Uitvoerings-/handhavingstaak, toepassingsbereik [2 art. 13.4 Ob]
 Uitzonderingen van handelingsonbekwaamheid van onder curatele gestelde [1 art. 382 BW
 Boek 1]

U

Vaderschap [1 art. 199 BW Boek 1]
 Van rechtswege uitoefening van ouderlijk gezag door de moeder [1 art. 253b BW Boek 1]
 Van tafel en bed gescheiden echtgenoten [1 art. 92a BW Boek 1]
 Vaststelling bedrag van onderhoudsverplichting [1 art. 397 BW Boek 1]
 Vaststelling betaaltermijnen [1 art. 402 BW Boek 1]
 Vaststelling einde van onderhoudsverplichting [1 art. 402 BW Boek 1]
 Verandering van woonplaats van voogd [1 art. 371 BW Boek 1]
 Verbetering van rekening van bewind bij voogdij [1 art. 360 BW Boek 1]
 Verbod tot meewerken aan huwelijk bij kennis van huwelijksbeletsel [1 art. 57 BW Boek 1]
 Verboden activiteiten met aanzienlijke nadelige gevolgen, aanwijzing [2 art. 1.3 Ob]
 Verdeling zorg- en opvoedingstaken/omgangsregeling [1 art. 265g BW Boek 1]
 Vergoeding aan gemeenschap van goederen bij opheffing [1 art. 111 BW Boek 1]
 Vergoeding door echtgenoot aan gemeenschap van goederen bij huwelijk [1 art. 95 BW Boek
 1]

V

- Vergoeding verzekeringspremies aan gemeenschap van goederen bij overlijden [1 art. 96a BW Boek 1]
- Vergoedingsplicht van echtgenoten [1 art. 87 BW Boek 1]
- Verhaal schulden op gemeenschap van goederen bij huwelijk [1 art. 96, art. 96 BW Boek 1]
- Verhaal schulden op gemeenschap van goederen bij huwelijk, schuld buiten gemeenschap [1 art. 96 BW Boek 1]
- Verhalen kosten bij verontreiniging fysieke leefomgeving [2 art. 8.1 Ob]
- Verhalen schadevergoeding bij beschikking [2 art. 8.1a Ob]
- Verhouding tussen mentor en bewindvoerder [1 art. 458 BW Boek 1]
- Verifiëren rechtmatig verblijf bij huwelijksvoltrekking [1 art. 58 BW Boek 1]
- Verjaring van rechtsvorderingen bij voogdij [1 art. 377 BW Boek 1]
- Verklaring door aanstaande echtgenoten bij huwelijksvoltrekking [1 art. 67 BW Boek 1]
- Verklaring in plaats van inventarisatie door voogd [1 art. 339 BW Boek 1]
- Verklaring van huwelijksbevoegdheid bij buitenlands huwelijk [1 art. 49a BW Boek 1]
- Verklaring voor recht door de rechtbank [1 art. 27a BW Boek 1]
- Verklaring voor recht van buitenlandse akte of uitspraak [1 art. 26 BW Boek 1]
- Verknochtheid [1 art. 94 BW Boek 1]
- Verlenging duur ondertoezichtstelling [1 art. 260 BW Boek 1]
- Verlenging termijn inventarisatie of verklaring [1 art. 340 BW Boek 1]
- Verlenging van termijn voor inschrijving van afstand door de rechtbank [1 art. 106 BW Boek 1]
- Verlies recht van afstand [1 art. 107 BW Boek 1]
- Verlies van ouderlijk gezag [1 art. 253e BW Boek 1]
- Verlies woonplaats [1 art. 11 BW Boek 1]
- Vermogen verzwijgen bij verrekenbeding [1 art. 135 BW Boek 1]
- Vernietigbare rechtshandelingen betrokkene bij mentorschap [1 art. 457 BW Boek 1]
- Vernietigbare rechtshandelingen van voogd [1 art. 347 BW Boek 1]
- Vernietiging van rechtshandelingen door echtgenoot [1 art. 89 BW Boek 1]
- Verplichte verrekening [1 art. 133 BW Boek 1]
- Verplichting minderjarige in het kader van het ouderlijk gezag [1 art. 249 BW Boek 1]
- Verplichtingen bij schenking of erfenis tijdens voogdij [1 art. 342 BW Boek 1]
- Verplichtingen van bewindvoerende ouders [1 art. 253j BW Boek 1]
- Verrekenbedingen [1 art. 132 BW Boek 1]
- Verrekening in geld [1 art. 137 BW Boek 1]
- Verrekening van kosten van bewind bij voogdij [1 art. 358 BW Boek 1]
- Verslaglegging door de Commissie van advies burgerlijke staat en nationaliteit [1 art. 29f BW Boek 1]
- Verslaglegging door mentor [1 art. 459 BW Boek 1]
- Verstrekken van levensonderhoud bij gezamenlijk gezag [1 art. 253w BW Boek 1]
- Vervallen schriftelijke aanwijzing [1 art. 264 BW Boek 1]
- Vervallen van onderhoudsverplichting [1 art. 396 BW Boek 1]
- Vervanging gecertificeerde instelling [1 art. 259 BW Boek 1]
- Verzending van afschrift rechterlijke uitspraak voor latere vermelding [1 art. 20e BW Boek 1]
- Verzending van akte van erkenning voor latere vermelding [1 art. 20e BW Boek 1]
- Verzending van besluit naamswijziging of naturalisatie voor latere vermelding [1 art. 20e BW Boek 1]
- Verzending van de akte van naamскеuze [1 art. 20f BW Boek 1]
- Verzending van latere vermelding aan betrokkene na ambtshalve toevoeging [1 art. 20b BW Boek 1]
- Verzoek tot beëindiging ouderlijk gezag [1 art. 267 BW Boek 1]
- Verzoek tot gegronde verklaring van de inroeping van staat [1 art. 211 BW Boek 1]
- Verzoek tot gezamenlijke uitoefening van ouderlijk gezag [1 art. 253d BW Boek 1]
- Verzoek tot herstel door de raad voor de kindbescherming [1 art. 278 BW Boek 1]
- Verzoek tot instelling van mentorschap [1 art. 451 BW Boek 1]
- Verzoek tot ondercuratelestelling [1 art. 379 BW Boek 1]
- Verzoek tot uitoefening van ouderlijk gezag [1 art. 253c BW Boek 1]
- Verzoek tot verklaring rechtsvermoeden van overlijden bij vermissing [1 art. 413 BW Boek 1]
- Verzoek tot vermogensbeschrijving door echtgenoot [1 art. 143 BW Boek 1]
- Verzoek tot vernietiging door vader [1 art. 205 BW Boek 1]
- Verzoek tot vernietiging erkenning door moeder [1 art. 205a BW Boek 1]
- Verzoek tot voorziening gezagsuitoefening [1 art. 241 BW Boek 1]
- Volmacht bij huwelijkske voorwaarden [1 art. 115 BW Boek 1]
- Voogdij [1 art. 280 BW Boek 1]
- Voogdij, aansprakelijkheid gecertificeerde instelling [1 art. 304 BW Boek 1]
- Voogdij na overlijden ouder bij gezamenlijk gezag [1 art. 253x BW Boek 1]

Voogdij, ondertoezichtstelling in plaats van voorlopige voogdij [1 art. 331a BW Boek 1]
 Voogdij, ondertoezichtstelling na afwijzing verzoek tot beëindiging van de voogdij
 [1 art. 332a BW Boek 1]
 Voogdij, rechten/verplichtingen gecertificeerde instelling [1 art. 303 BW Boek 1]
 Voorkeursrecht, aangetekende verzending mededelingen [2 art. 7.3 Ob]
 Voorkeursrecht, afschriften verzoek rechtbank [2 art. 7.4 Ob]
 Voorkeursrecht, intrekking, vernietiging of verval [2 art. 7.2 Ob]
 Voorkeursrechtbeschikking, inhoud [2 art. 7.1 Ob]
 Voorlopige ondertoezichtstelling [1 art. 257 BW Boek 1]
 Voorlopige voogdij [1 art. 241 BW Boek 1]
 Voorlopige voor- en geslachtsnaam [1 art. 19c BW Boek 1]
 Voornamen [1 art. 4 BW Boek 1]
 Voorrangsregeling bij meerdere onderhoudsverplichtingen [1 art. 400 BW Boek 1]
 Voorwaarden voor adoptie [1 art. 228 BW Boek 1]
 Voorziening na ontzetting voogdij [1 art. 334 BW Boek 1]
 Vormvereiste huwelijks voorwaarden [1 art. 115 BW Boek 1]
 Vrijwaring van aansprakelijkheid van echtgenoten [1 art. 86 BW Boek 1]
 Vruchtgenot van ouders [1 art. 253l BW Boek 1]
 Vruchtgenot van ouders, geen [1 art. 253m BW Boek 1]

W

Wachttijd tot huwelijksvoltrekking na huwelijksaangifte [1 art. 62 BW Boek 1]
 Waterprogramma's, overleg, actualisatie en maatregelen [2 art. 10.16 Ob]
 Waterschapsverordening, motivering publieksparticipatie [2 art. 10.3a Ob]
 Waterschapsverordening, verplichting en verbod opname regels [2 art. 2.2 Ob]
 Weigering van afgifte [1 art. 23b BW Boek 1]
 Wetenschappelijke autoriteit CITES, samenstelling [2 art. 12.8 Ob]
 Wijze van verrekening [1 art. 135 BW Boek 1]
 Wijziging geslachtsnaam [1 art. 7 BW Boek 1]
 Wijziging of intrekking van onderhoudsverplichting [1 art. 401 BW Boek 1]
 Wijziging ouderlijk gezag bij overleden ouder [1 art. 253h BW Boek 1]
 Wijziging van alimentatieovereenkomst [1 art. 159 BW Boek 1]
 Wijziging van ambtshalve opgemaakte geboorteakte [1 art. 25d BW Boek 1]
 Wijziging van omgangsregeling [1 art. 377e BW Boek 1]
 Wijziging van omgangsregeling, één jaar na ontzegging omgang [1 art. 377e BW Boek 1]
 Wijziging van omgangsregeling, twee jaar na ontzegging omgang bij partnerdoding
 [1 art. 377e BW Boek 1]
 Wijziging van ouderlijk gezag [1 art. 253o BW Boek 1]
 Wijziging verblijf [1 art. 265i BW Boek 1]
 Wijziging verblijf minderjarige door voogd [1 art. 336a BW Boek 1]
 Wijziging verblijfplaats kind door gezagvoerende ouder [1 art. 253s BW Boek 1]
 Wijziging voornamen [1 art. 4 BW Boek 1]
 Woonplaats bij mentorschap [1 art. 12 BW Boek 1]
 Woonplaats van een natuurlijk persoon [1 art. 10 BW Boek 1]
 Woonplaats van een rechtspersoon [1 art. 10 BW Boek 1]
 Woonplaats van kantoor- of filiaalhouder [1 art. 14 BW Boek 1]
 Woonplaats van minderjarige en onder curatele gestelde [1 art. 12 BW Boek 1]
 Woonplaats van onderbewindgestelde [1 art. 12 BW Boek 1]

Z

Zekerheidstelling voor bewind bij voogdij [1 art. 363 BW Boek 1]
 Zorgplicht van echtgenoten [1 art. 81 BW Boek 1]
 Zorgplicht van echtgenoten voor minderjarige kinderen [1 art. 82 BW Boek 1]
 Zorgplicht van voogd [1 art. 336 BW Boek 1]
 Zwemlocaties, overleg bij aanwijzing [2 art. 10.5 Ob]
 Zwemwaterprofiel, actualisatie [2 art. 10.4 Ob]

